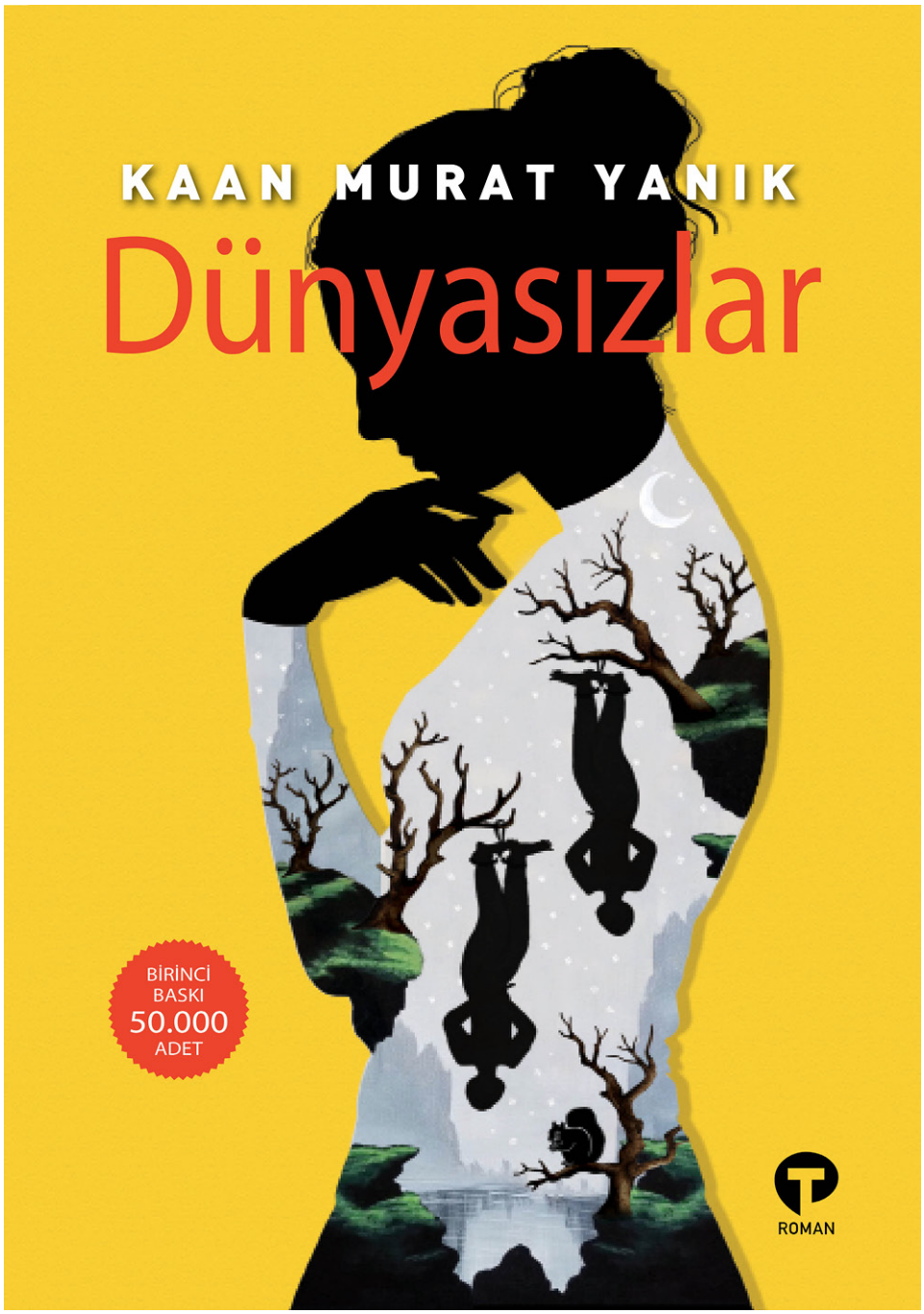
KAAN MURAT YANIK
Dünyasızlar
BİRİNCİ BASKI 50.000 ADET
ROMAN

TURKUVAZ

KİTAP

Dünyasızlar
Kaan Murat Yanık
Roman

Birinci Baskı: Şubat, 2020

Genel Yayın Yönetmeni: Gülenay Börekçi
Kitap Kategori Yönetmeni: Erdem Öztop
Yayına Hazırlayan: Cem Tunçer
Kapak ve Sayfa Tasarımı: Gülay Tunç

ISBN: 978-605-7717-48-1
Sertifika No: 12815

Baskı-Cilt
Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Akpınar Mah. Hasan Basri Cad. No: 4 Sancaktepe-Kartal/İst.
T:+90 216 585 90 00
F:+90 216 585 91 30

Bu kitabın hakları Turkuvaz Medya Grubu'na aittir. Kaynak gösterilerek yapılacak alıntılar haricinde yayıncının izni olmaksızın hiçbir surette kullanılamaz.

© Turkuvaz Medya Grubu

DÜNYASIZLAR

KAAN MURAT YANIK

Kaan Murat Yanık

5 Haziran 1988 yılında doğdu. İstanbul Kültür Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okudu. F. Sultan Mehmet Üniversitesi'nde Klasik Türk Edebiyatı anabilim dalında yüksek lisansını tamamladı. Bir süre TRT Arapça kanalında çalıştı. Birçok edebiyat dergisinde öykü ve denemeleri yayınlandı. Yayınevlerinde editörlük, danışmanlık yaptı. Televizyon kanallarında kültür-sanat temalı programlar hazırlayıp sundu. Üniversitelerde ve edebiyat atölyelerinde yazı sanatı üzerine dersler verdi. Yurt içi ve yurt dışında yüzlerce konferans veren Kaan Murat Yanık, *Butimar* romanıyla 2015 yılında ESKADER tarafından verilen yılın en iyi romanı ödülünü aldı. *Butimar*, çeşitli kurumlarca başka ödüllere de layık görüldü. *Uzakların Şarkısı* adlı romanı 2017 yılında yayınlandı.

instagram.com/kaanmuratyanik
twitter.com/kaanmuratyanik
youtube.com/kaanmuratyanik

Sincap Niho'ya…

1. BÖLÜM

“Günaydın, küçük boy Americano lütfen.”
“Ekstra shot ister misiniz?”
“Olsun.”
“Dokuz lira, yirmi beş kuruş...”
Emre, karton bardağı kavrayıp arabaya girdi. Gazeteyi açıp direksiyona yayarken kahvesinden ilk yudumu aldı.

AKADEMİSYENİN GİZEMLİ ÖLÜMÜ!

Geçtiğimiz hafta İstanbul-Çengelköy’deki evinde ölü bulunan Halit B.’nin sır dolu ölümü henüz aydınlatılamadı. Gazetemize konuşan ve ismini vermek istemeyen bir yetkilinin aktardığına göre, maktul Halit B.’yi öldüren ya da öldürenler, kurbanın kalbini çıkarıp yerine yumruk büyüklüğünde bir taş koymuşlar. Polis, yürütülen soruşturmanın derinleştirileceğini ve olayın üstündeki sis perdesinin kısa sürede kalkacağını belirtti.

Aşk Cinayeti Olabilir!

Olayın bir başka boyutu ise maktul Halit B.’nin bir aşk cinayetine kurban gitmiş olabileceği yönünde. Halit B. çalıştığı üniv...

Haberi okuyup teypten Dalida’nın *Historie D’un Amour* parçasını açarak alnını direksiyona yasladı. Önceki gece de uyuyamamıştı. Şarkı bitinceye dek öylece kaldıktan sonra arabayı çalıştırıp caddeye çıktı. Sabahın erken saatlerinden itibaren çiseleyen yağmur, trafiği altüst etmişti. Kulağında korna ve silecek sesleri, sağında yükselen beton yığınlarına bakarken mendil satan esmer bir çocuğun yaklaştığını fark etti. Camı indirip çocuğun küçük avucuna birkaç

bozukluk koyarak gülümsedi. Çocuk, paraya bakıp burnundan dudağının kenarına doğru inen sümüğü koluna silerek uzaklaşırken telefon çaldı.

Emre, ekrana bakıp iç geçirerek telefonu açtı: “Günaydın başkomiserim... Yok, az kaldı... Trafik çok fena... Baş üstüne, merak etmeyin... Evet... Gördüm gördüm. Tamam efendim. Nüzhet Bey’di değil mi? Hımm, tamam ben çıkar çıkmaz arayacağım sizi...”

Telefonu yan koltuğa savurup kornaya bastı hınçla. Önündeki aracın sürücüsü camdan kafasını çıkarıp “Basma ulan basma! Görmüyor musun, önümdekiler ilerlemiyor!” deyince, eliyle pardon manasına gelen bir işaret yaptı. Başını eğip göz kapaklarında biriken uyku tozlarını ovaladı, derken torpidoda duran mide ilacına uzanıp ilacı ağzına attı. Dişleri köpürürken bir küfür savurdu.

Damlıca Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi’nin bahçesine girerken yağmur dinmiş, yeni biçilmiş çimlerden yükselen nefti koku etrafı kuşatmıştı. Arabasını nizami biçimde park edip “Başhekimlik” yazan binaya doğru seğirtti.

Açık kapıyı tıklatıp içeri girdi. Beyaz önlüklü tıknaz adam ayaklanıp “Hoşgeldiniz” diyerek elini sıktı ve masanın önündeki koltuğa buyur etti.

“Nasılsınız?” dedi Emre.

“İyiyim, ya siz?” dedi başhekim.

“Doğrusu pek iyi sayılmam, bu dosya kapanmadan da iyi olmam zor görünüyor.”

Başhekim etli parmaklarını birbirine kenetleyerek “İnşallah buraya gelişiniz faydalı olur. Bu arada ne içersiniz, kahve?”

“Teşekkür ederim, biraz önce içtim.”

“Musa Başkomiser’le konuştuk. Kendisine elimden geleni yapacağımı söyledim.”

“Sağ olun. Birkaç gazete daha memlekette başka mesele kalmamış gibi yine haber yapmışlar. Bugün, olaya dair bir ipucu bulmak için belki de son çare...”

“Evet, can sıkıcı bir durum. Sizi Nergis ile görüştüreceğim. Lakin başkomiserinize de söylediğim üzere, cinayetin işlendiği gece

Nergis hastanede, ağır bir psikozun tesirinde olduğundan gözetim altındaydı. Kayıtlar mevcut.”

“Biliyorum. Yine de onunla konuşmanın yararı olabileceği kanaatindeyim.”

“Anlıyorum. Hemşire Hanım size refakat edecek, Nergis bahçede... Geleceksiniz diye erkenden muayene ettim. Durumu iyi. Fakat şunu belirtmeliyim ki anlatacağı şeyler bir hayal âleminin parçalarından müteşekkil olabilir. Buraya getirildiğinde durumu epey kötüydü. Lütfen, bunu göz önünde bulundurun.”

“Ne zaman taburcu olacak?”

“Her şey yolunda giderse iki gün sonra.”

Emre doğruldu. Başhekimle vedalaşarak uzun boylu hemşirenin peşine takıldı. Birkaç dönemecin ardından söğüt ağaçlarının gölgelediği arka bahçeye çıktılar.

Nergis, havuza nazır bir bankta oturmuş, fıskiyeden püsküren su oyunlarını izliyordu.

Hemşire müşfik bir tavırla, “Nasılsın Nergis?” diye sorunca, Nergis, “İyiyim” deyip peşinden ekledi: “Kahvaltıda su böreği vardı.”

Hemşire, Nergis’in omzundaki tüyü silkeleyerek “Beyefendi, dün bahsettiğim gazeteci. Seninle biraz sohbet etmek istiyor” dedi.

Nergis, Emre’ye baktı. “Olur” dedi.

“Ben size çay getireyim.”

“Benimki limonlu olsun” diye yanıtladı Nergis.

Hemşire uzaklaşırken Emre karşı banka oturup gözlerini Nergis’in üstünde dolaştırdı. Kumral saçlarının önünü açıkta bırakan krem rengi eşarba, gövdesini olduğundan şişman gösteren pembe bluza, altındaki geniş eşofmana ve ayaklarındaki beyaz hastane terliklerine dikkatle baktı.

Yuvarlakça yüzü, karla yoğrulmuşçasına beyazdı. Duru teninin altında çağıldayan mavimsi damarlar, etli yanaklarından şakaklarına doğru kıvrılarak akıyor; ince kaşları ve uzun kirpiklerinin altında irileşen kanlı yeşil gözleri, cansız görünüyorlardı. Minik, ucu sivri burnunun sol tarafında bir iz vardı. Kalın dudakları solgun, çenesi

dolgun, boynu uzun ve omuzları genişti.

Çaylar gelinceye dek sessizliklerini muhafaza ettiler.

Emre, bir şey söylemek için, “Çay güzelmiş” dedi.

Nergis, bardağının içine baktı. “Limonlu daha güzel.”

Emre tebessüm etti. Öne doğru eğilerek konuşmaya başladı: “Nergis... Ben yalan söylediğimde işlerim rast gitmez. Bu nedenle sana en baştan doğruyu söyleyeceğim. Gazeteci değil, polisim ben. Komiser Emre...”

Nergis’in çehresinde müstehzi bir alamet peydahlandı: “Şaşırmadım.”

“İnan ki buraya seni sorgulamaya gelmedim. Açık konuşacağım. Kaç gündür bu mevzuyla uğraşıyorum. Uyuyamıyorum. Eşim evi terk etti. Doğrusu uzun süredir geçinemiyorduk ama bu dosya yüzünden dengem o denli şaştı ki evde huzurun kırıntısı kalmadı. Anlayacağın güç durumdayım ve yardımına ihtiyacım var.”

Nergis, koluna tırmanan karıncayı avucuna alarak “Üzüldüm” dedi.

“Niyetim seni incitmek değil. Yüzünle ilgili bir şey de sormayacağım. Zaten ziyaretimin resmi bir tarafı yok. Bu cinayeti ve seni o kadar araştırdım ki, yarın öbür gün meslekten istifa etseydim dahi yine yanına gelir ve seni tanımak, hayatını bir roman gibi senin ağzından dinlemek isterdim.”

“Sever misin romanları?” dedi Nergis.

“Severim ama polisiyeleri değil...”

“Sen sormadan ben söyleyeyim. O, aynalara yansımayacak kadar kötüydü. Lakin Halit’i ben öldürmedim. Kim öldürmüştür bilmiyorum. Burada olduğuma göre ben bir deliyim ve söylediklerimin hiçbir bağlayıcılığı yok.”

“Sana bunları sormayacağım Nergis. Sadece anlatmanı istiyorum. En başından... Yani üniversiteyi kazanıp memleketin Simav’dan İstanbul’a gelişini, ardından o uğursuz ânı ve sonrasında seni buraya sürükleyen şeyi...”

“Polis olduğuna göre her şeyi biliyorsundur. Sonuna kadar hem de. Ayrıca anlatacaklarıma inanmayacaksan konuşmamın ne önemi

var ki?”

“Neden inanmayayım?”

“Çünkü yaşadıklarıma kendim bile inanamadığım için buraya düştüm. Her şey öyle tuhaf ki...” dedi Nergis. Bulutların ardından göz kırpan güneşin renkleri alnına döküldü.

“Yine de anlatmanı istiyorum.”

“Anlatmak zor. Hem çok uzun sürer. Hatırlamak, bir kuyudur...”

“Vaktim bol.”

“Peki” dedi Nergis. Kalın kollarını kavuşturup gerisine yaslandı. Düşünceli bakışlarını karşıdaki ağacın yapraklarına nişanlayarak anlatmaya koyuldu:

Her şeyin başladığı yer ile sona ereceği yer arasındaki mesafe sanıldığı kadar uzak değil...

Kütahya’nın Simav ilçesinde dünyaya geldim. Babam çiftçiydi. Hayırsız amcamın kumar borçları yüzünden elimizde kala kala küçük bir tarla kalmıştı. Onun bereketiyle geçiniyorduk. Tabii kış uzamazsa, ekinleri böcekler zayi etmezse, dallardaki yemişleri don vurmazsa... Çalışkan bir öğrenciydim. Lisenin son yılında her şeyi bir kenara itip üniversite sınavına odaklandım. **...** Üniversitesi, Mimarlık bölümünü burslu olarak kazandım. Babam bu duruma önceleri çok üzüldü. Zira Kütahya’da, gözü önünde olmamı istiyordu. Lakin annemle ağzından girip burnundan çıkarak onu İstanbul’da okumam için ikna ettik.

Benden dört yaş büyük bir ablam var, yıllar önce evlenip Hollanda’ya gelin gitmişti. O da babamı arayıp zaten üniversiteden hatırı sayılır miktarda burs alacağımı, gerekirse maddi anlamda kendisinin de yardım edeceğini söyledi, laf olsun diye. Çocukluğumuzdan beri pek anlaşamayız.

İstanbul’da, halamda kalma imkânım olmasına rağmen yurdu yeğledim.

Kayıt işlemlerinin ardından ailem el mahkûm Simav’a dönünce ben de İstanbul’la baş başa kaldım. Önceleri biraz zorlansam da zamanla bu şehre alıştım. Arkadaşlar, alışkanlıklar edindim. Derslerimde de hiç zorlanmadım. Üniversitenin üçüncü yılında

liseden tanış olduğum biriyle konuşmaya başladım. O da Dumlupınar'da işletme okuyordu. Bir müddet sonra, durumumuzdan ailelerimizin de haberleri oldu. Ben onunkilerle tanıştım, o da benimkilerle... Yaz tatilinde de Kütahya'da sözlendik.

Üniversitenin son yılı için dönem başında İstanbul'a döndüm. Arkadaşlar, bölüme yeni hocaların geldiğini söylediler. İşte o gelenlerden biri Halit'ti, yapı yönetimi dersinin hocası... Daha ilk andan ondan hoşlanmamıştım. Dersleri çok sıkıcı geçiyordu. İki lafı bir araya getiremeyen, konuşmaktan aciz biriydi. Sınıfın zıpırları ona "mıymıntı" lakabını takmışlardı. Bakışları rahatsız ediciydi. Daha doğrusu her şeyi; ne bileyim, konuşmasından mimiklerine, bıyığından tercih ettiği kıyafetlere, yürüyüşünden sadece kendisinin güldüğü kötü esprilerine kadar... Mıymıntı Halit, sınıftakiler için gırgır malzemesiydi. Fakat benim için komik değil, ürkütücüydü.

Halit'in bakışlarını zamanla üstümde hissetmeye başladım; sınıfta, koridorda, kantinde, bahçede... Çipil gözleri her daim, yüzümde, boynumda, sırtımdaydı...

Bir süre sonra Halit'e bir şeyler oldu. Her gün, üstüne iki beden büyük düz beyaz kısa kollu gömlekler, altına da siyah tonlarda kumaş pantolonlar giyen Halit renkli dar gömlekler, kot pantolonlar giymeye, ağır kokulu parfümler sürüp derse öyle gelmeye başladı. Tabii bu değişim sınıftakiler için yeni bir şamata konusu oldu. Bir gün arkadaşım şakayla karışık Halit'in ders anlatırken gözlerini benden ayırmadığını, bana abayı yakmış olabileceğini söyleyince şüphelerimde haklı olduğumu anladım. İyiden iyiye huzursuz oldum.

Birkaç hafta sonra Halit, dersin sonunda vize yerine geçecek ödevleri odasına götürmemizi ve teslim esnasında kısa bir sunum yapmamız gerektiğini söyledi. Herkes sıra numarasına göre gidecekti yanına. Yoklama levhasındaki ilk numara benimkiydi.

Dersin ardından kafede biraz oyalanıp odasına gittim. Kapıdan girmemle o iç bayıltıcı parfüm kokusunu duymam bir oldu. Beni görünce Halit'in suratında çürük bir gülümseme çizgisi belirdi, eli ayağı birbirine dolaştı. Bu hallerini görmezden gelerek ödev

dosyamı masasına koyup içeriğinden bahsettim. Gözlerime aralıksız bakarak dinledi. Ben susunca o konuşmaya başladı. Havaların güzelliğinden, okulun bitmeyen tadilat işlerinden girdi; zamane kızlarının açık saçık giyinmelerinden, ahlakın fena halde bozulmasından çıktı. Ben, onun neden böyle şeyler saçmaladığını düşünürken pat diye parmağımdaki yüzüğün manasını sordu. Afalladım, gerildim. Sinirlendiğimi belli eden bir tavırla, “Söz yüzüğüm!” dedim. Sol gözü seğirdi. Seyrek saçlarına hızlı hızlı dokunarak karşısındaki duvara bakarken “Çıkabilir miyim?” diye sordum. “Çık” dedi, sertçe.

Ertesi gün okulun kütüphanesinde çalışırken tanımadığım bir numara aradı. Telefonu açıp, kulağıma dolan sesi algılayınca buz kestim. “Ben Halit hocan” dedi telefondaki ses. Ne diyeceğimi düşünürken “Okulda mısın?” diye sordu. “Evet hocam” demiş bulundum. “Ödevinle alakalı bir mesele var. Çalışmanı çok beğendim. Gelecek ay Köln’de bir sempozyum olacak. Seni sunum yapman için oraya göndermeyi düşünüyorum” deyince yumuşadım. “Müsaitsen odama gel konuşalım” dedi. “Geliyorum” deyip telefonu kapattım. Bir an için ona haksızlık ettiğimi, garip mizacını yanlış yorumladığımı düşündüm.

Odasına girince yine o berbat parfüm kokusuna çarptım. Masasında başucu kitaplarımdan *Uğultulu Tepeler*’i ve en sevdiğim müzik grubu Le Trio Joubran Masar’ın CD’sini görünce ürperdim.

Heyecanlıydı, geniş alnında ter baloncukları birikmişti. Kesik kesik konuşmaya başladı. Ödev, sunum, Köln mevzularına girmedi bile. Gözlerini, gözlerime dikerek “Öyle güzelsin ki...” dedi. Ellerim uyuştu. Tedirginliğime aldırmadan “Senle ben...” deyip sustu. Her yerimi titreme sardı. “Hocam ben gideyim” deyince ağlamaklı bir sesle, “Ne olur kal, dinle!” diye karşılık verdi. Sandalyenin kenarına iliştim. “Sana âşığım Nergis. Seni düşünmekten... Düşünmekten... Yiyemiyorum... Hiçbir şey... Uyuyamıyorum Nergis, ben...” dedi. Gözleri kabarıp sağa sola döndü. Boynundan ter akıyordu. “Sen de beni seviyorsun! Ama sözlü olduğun için çaresizsin. Hiç korkma, bunları halledeceğiz. Mutlu olacağız, Almanya’ya da birlikte

gideriz” deyince ayağa kalktım. Cesaretimi toplayarak “Siz hastasınız!” deyip kaçarcasına odadan çıktım.

Kalbim düzensiz şekilde çarpıyor, midem bulanıyordu. Bir an önce korkumu kusmak istiyordum. Etrafımdaki her şey yanıp söndü. Arkadaşımı aradım, yanıma geldi. Bir kafeye oturduk. Birbirimizin her şeyini bilirdik. Yaşadıklarımı anlatınca güldü. “Allah aşkına ne var bunda? Farz et ki Halit, hocan değil de sınıftan bir arkadaşın. Sana tutulmuş ve açılmış...” Ona, Halit’in hastalıklı bir kişiliği olduğunu hissettiğimi söyleyince biraz düşünüp hak verdi. Yine de yaşananları hiç olmamış varsaymamı öğütledi. Ben de öyle yapmaya çalıştım.

Üç gün sonra... Proje çalışmasından çıkınca arkadaşlarla Kız Kulesi’ne nazır bir yere gittik. Kahve eşliğinde mezuniyet, aşk ve gelecek planlarımız hakkında koyu bir sohbete daldık.

O güzel hülyaların ortasında telefonum çaldı. Gizli numara... Açmadım. Fakat telefon ısrarla çalmaya devam edince cevaplamak zorunda kaldım. Onun sesiydi:

“Seninle konuşmak istiyorum. Ne olur yok deme. Kendime zarar verecek haldeyim” dedi. Sesi titriyordu. Kendisine cidden zarar verebileceğini düşündüm ve bunun yok yere başıma türlü işler açabileceğinden korktum. Yakınlarda kalabalık bir kafenin adını verip oraya gelmesini söyledim. Arkadaşlarıma bir yalan uydurup yanlarından ayrıldım.

Kafenin bahçesine girince Halit’i köşedeki masada buldum. Berbat görünüyordu. Benzi solgun, göz altları karanlıktı. Sigara içiyordu. Geçip karşısına oturdum. Nikotin ve ağız kokusu vurdu yüzüme. Belli ki uzun süredir bir şey yememişti.

“Fazla vaktim yok, ne söyleyecekseniz hemen söyleyin” dedim. Sol gözü seğirdi yine. Yüzüne marazi bir gülümseme yayıldı. Tam hatırlamıyorum ama “Allah seni bana yazmış Nergisim. Ben sana dolandım, yüreğim aşkın imanıyla dolup kanatlandı, senin kaderine kondu. Bir gün senin elinden çay içmek nasip olacaksa tüm çilelere razıyım. Sonunda ölüm olsa bile...” gibi, internette karşılaştığımız, yanında kanayan gül resimleri olan, ucuz hatta komik bulduğum

cümleler sıralayıp ağlamaya başladı. Beri yandan da yüksek sesle biraz önce söylediklerine benzer şeyler sayıklıyordu. Yanımızdaki masalarda oturanların bize baktıklarını anladığımda utançtan yerin dibine girdim. Susmasını söyledim. Sustu. Bunu fırsat bilip en halim, en insancıl tutumumla, “Siz benim hocamsınız. İyi kalpli bir insan olduğunuzdan şüphem yok fakat benim bir sözlüm var ve yakında evleneceğiz” dedim. Gözlerini ateş bürüdü. Burun delikleri genişleyip sol gözü anormal şekilde seğirirken ayağa kalktı. Şeytani bir sesle, “Sürtük! Evlenemeyeceksiniz. Sen bana aitsin. Sözlüm dediğin o piçin adını, yerini, her şeyini biliyorum. Önce onu, sonra da senle kendimi gebertirim. Ben Mecnunsam, sen Leylamsın!” diye bağırıp önündeki metal küllüğü sertçe kafasına vurdu. Etrafa kül ve izmaritler saçıldı. Donup kaldım. Titriyordum. Garsonlar, hızlı adımlarla bize doğru yürüyünce yerimden fırlayıp çevredekilerin şaşkın gözlerinden uçarcasına geçip bir taksiye atladım. Ağlıyordum. Taksici defalarca “Nereye abla?” diye sormuş da duymamışım.

Yurda vardığımda onun gözleri, sözleri, kokusu vücuduma bulaşmışçasına banyoya girip her yerimi çitileyerek ağlamaya devam ettim. Banyodan çıkınca odamın kapısını kilitleyip perdeleri sımsıkı örttüm. Babamı, sözlümü, polisi aramayı düşünsem de yapamadım. Sonunda bir arkadaşımı arayıp olanları anlattım. Sakinleşip uyumamı ve yarın bölüm başkanının yanına gidip her şeyi ona anlatmamızı salık verdi. Karabasanlarla boğuşarak sabahı zor ettim.

Öğleye doğru arkadaşımla birlikte bölüm başkanının odasına gittik, yerinde yoktu. O gelinceye kadar orta yerde beklemek yerine derse katılayım dedim. Sınıfa girip yerime oturmuştum ki tanımadığım bir numaradan mesaj geldi. Mesajda, “Okulda olduğunu biliyorum. Odama gel, son kez konuşalım. Çok yanlış şeyler yaptım. Üzdüm, korkuttum seni. Hakkını helal edip beni affettiğini söyle konu kapansın. Ama gelmezsen sözlünü arayıp dün gece birlikte olduğumuzu söylerim. Bak numarası 05... Bununla da yetinmem. Birazdan sınıfına gelip rezalet çıkarırım. Her şeyi göze

aldım. Kendimi kontrol edemiyorum. Lütfen gel, bekliyorum” yazıyordu.

Yüzümü ateş bastı. Bir an, kapının açılıp onun içeri girdiğini hayal edince, mideme izahsız bir ağrı saplandı. O korkuyla kalkıp odasına gittim.

Pencerenin önündeydi, baştan aşağı bembeyaz giyinmişti.

“Geldim” dedim.

İğrenç bir gülümsemeyle göğsüne yumruğunu vurarak “Bak kefen gibi beyaz giyindim. Otur” dedi ve masasında duran kutudan bir çikolata alıp ağzına attı. Birini de bana uzattı. Tereddüt ederek oturdum. Ben, çikolatayı cebime koyduğum esnada koşup kapıyı kilitledi. Birden ayağa kalktım. Elim, ayağım boşaldı. Çaresizce ne yapacağımı düşünürken gelip arkamdan sarıldı. Boynumda karanlık nefesini hissettim. Kıpırdayamadım. Kâbusta bağırırsın sesin çıkmaz, hareket etmeye çalışırsın bacakların tutmaz ya, öyle... Bir canavarla boğuşuyordum sanki. Tiksinç elleriyle baş örtümü çekiştirince tüm kuvvetimle tırnaklarımı yüzüne geçirip kendimden çıkana kadar bağırdım. Yüzünden kırmızı izler aka aka masasına gidip çekmeceden bir tabanca çıkararak kafasına dayadı. Derin derin soluyordu, gözlerinde korkunç bir ifade... Parmağı tetikteydi. Ben, kilitli kapının kulpunu beyhude yere çevirirken tabancıyı bana doğrultarak “Sen benimsin” diyerek üstüme gelmeye başladı. Ağlıyordum. Avaz avaz bağırıyordum. O an kapının ardında sesler işittim. Önce anahtar deliğinde tıkırtılar geldi. Sonra “Kır, kır!” nidalarını duydum. Kapı gürültüyle açılınca can havliyle kendimi koridora attım.

Üstümde onlarca göz... Evvela dekan yardımcısını seçtim sonra asistanlar, güvenlik görevlileri, hizmetli ve birkaç öğrenci... Eşarbımı saçlarıma atıp duvar kenarına çöktüm. Kalbi çıkarılmış bir kuş gibiydim. Üşüyordum en çok. Titriyordum...

Halit ise kapıya yaslanmış, soluklanıyordu. Dekan yardımcısı dehşete kapılmış yüzüyle bana bakıp “Ne oldu kızım?” deyince onu gösterip “Bu hayvan bana saldırdı, silah çekti” diyebildim. Sesim sanki bana değil de çocukluğuma aitti, küçücük çıkmıştı.

Kelimelerim cisimlenip şaşkın gözlerle bana bakanların suratlarına bulaştı. Kimse yerinden kıpırdayamıyordu.

Halit, dekan yardımcısına dönüp sakince, “Hocam, iftira atıyor. Kötü not alınca odamı basıp beni tehdit etti. Bursumu keserlerse seni öldürürüm dedi. Bu ilk de değil...” deyince gözlerim karardı. Uyuşmuş bedenimle yerimden sıçrayıp telefonumun köşesiyle başına vurdum. “Şerefsiz!” diye bağırmışım...

Gözlerimi açtığımda revirdeydim. Başucumda bir arkadaşımı, doktoru ve dekanı buldum. Bilincimin yerine geldiğini anladıklarında dekan benimle yalnız görüşmek istediğini söyledi. Herkes çıkınca karşıma geçip olanları anlatmamı rica etti. Bir süre sessizce ağladıktan sonra gücümü toplayarak anlattım. Mesajları gösterdim. Dekan, gözlüğüyle oynarken “Tamam Nergis. Her şey ortada. Söylenecek bir şey yok, sakinleş... Halit’i gönderdik. Korkma. Bir daha dönmeyecek. Okulla ilişiği de yarın kesilecek ama meseleyi burada kapatmak lazım” deyince kan beynime sıçradı.

“Nasıl yani? Kapanacak ne demek hocam! Şimdi hemen polise gideceğim. Ortalığı ayağa kaldıracağım” dedim.

Dekan, “Bak kızım, seni gayet iyi anlıyorum. Ancak fevri davranıyorsun. Böyle bir şey yapmamalısın. Üniversitemiz bir vakıf okulu. Medya bunu kullanır. Bizi çok yıpratırlar. Ayrıca sen burslu öğrencimizsin. Üstünde emeğimiz var. Kendi geleceğine de zarar verirsin” dedi.

Öfkeden nefesim tıkanmıştı. “Nasıl böyle söylersiniz? Allah’tan korkunuz yok mu? Bana yaptıkları o manyağın yanına kâr mı kalsın?” dedim.

Dekan şefkatli görünmeye çalışarak “Kızım, haklısın” dedi. “Bu vahim bir hadise, kabul ediyorum. Fakat Halit’i bugün alsalar, yarın salacaklar bunu sen de biliyorsun. Olay medyaya aksederse sadece senin ve bizim aleyhimize olur.”

“Geçin bunları... Benim şerefim, üniversitenizin itibarından kıymetsiz yani öyle mi? Hiç kusura bakmayın, elimden geleni ardıma koymayacağım.”

Dekan beni ikna edemeyeceğini, konuştukça içimdeki ateşi

harladığını anlayınca “Kendinde değilsin. Sakinleş tekrar konuşalım” diyerek çıktı. Onun ardından hemşire geldi. Nabzıma baktı. Sıcacık gülümseyerek “Korkma canım, yanındayım. Biraz daha uzan” dedi. Duvara döndüm. O kadar ağlamıştım ki hıçkırıklarımı zapt edemiyordum...

Üniversiteden çıkınca, arkadaşımla birlikte okulun tahsis ettiği araca bindik. Yarı baygın halimle arkadaşıma defalarca karakola gitmek istediğimi söylesem de dinlemedi. Meğer dekan, onu ve şoförü sıkı sıkı tembihlemiş. Kolumu kaldıracak takatim olmadığından susup cama yasladım başımı. Yurda varıp odama girince ateşlendim. Revirden verilen ilacı içince uyuyakalmışım.

Öğleye doğru yurt müdiresinin sesiyle uyandım. Dün yaşadıklarımın kâbus olmasını dilesem de, gerçeğin acı tadı dilimin ucundaydı. Müdire, “Hadi giyin, baban aşağıda seni bekliyor” dedi. “Babam mı...” diyebildim. Çarçabuk giyinip indim.

Baktım babam girişteki kanepeye oturmuş. Başı önde... Beni görünce kalktı. Göz pınarları dolmuş, ha taştı ha taşacak... Ağlayarak boynuna sarıldım. Müdire bizi misafir odasına aldı. Çay getirdiler hemen. Babamın yüzüne bakmaya utanıp ne söyleyeceğimi düşünürken o konuşmaya başladı. Hem dekan hem de okulun mütevelli heyetinden birisi aramış babamı. Sonra da ta Simav’a hususi araba gönderip alıp getirmişler. Babamla görüşüp durumu anlatmışlar. Halit’in ailesinin siyasi bağlantılarından, arkasının sağlam olduğundan söz etmişler. Ben parlak bir öğrenciymişim. İstikbal vadediyormuşum. Okulda bilabedel okuyor, yurdunda kalıyormuşum. Üstümde çok hakları varmış. Bu olayın polise, medyaya intikal etmesi, üniversitenin ismine büyük zararlar verirmiş. En çok da ben üzülürmüşüm. Özetle, gariban babamı üstü kapalı şekilde tehdit edip korkutmuşlar. Halit okuldan uzaklaştırılmış, zaten psikolojisi çok kötüymüş ve pişmanmış.

Babamın solgun yüzüne bakarken devam etti:

“Kızım, canımın içi. Biz bunlarla baş edemeyiz. Paramız pulumuz, elimiz ayağımız, iyemiz sahibimiz yok ki... Polise gitmeyelim. Zaten mezun olmana bir şey kalmadı. Dekanın dediğine

göre kendini hazır hissedinceye kadar dinlenebilirmişsin. Yoklamalardan muaf olacakmışsın. Sınavlarına girip diplomanı alabilirmişsin. Mezuniyetin ardından iş imkânı da sunacaklarmış. İstersen yüksek lisans da yaparmışsın...”

Babama bağırmak istedim ama... Avazım katılaşıp boğazımda koca bir taşa dönüştü. Onun kızarmış gözlerine, yakası giyilmekten yıpranmış kareli gömleğine, çamurlu ayakkabılarına bakınca o taşı yuttum! “Tık” diye bir ses duydum, “Tık” diye... “Tamam baba” diyebildim yalnızca.

Sonraki birkaç gün babamla İstanbul’da vakit geçirdik. Olanları, başta annem olmak üzere kimseye söylememeye karar verdik. Babam, anneme apar topar İstanbul’a gelmesinin sebebini, çok sevdiği askerlik arkadaşının ani ölümü olarak açıklamış.

Babam hep yanımda olsa da o günler çok zor geçti. Babam, Simav’a dönerken ben de halama yerleştim. Ona da yurdu su bastığı, öğrencilerin tahliye edildiği yalanını uydurduk, pek inanmasa da.

Halamın evi yüksek giriş katıydı. Odamın sokağa bakan parmaklıklı penceresini hiç unutamam. Zira Halit’in o pencereden girebileceğine inanıyordum. O bir canavardı, demirlerin arasından sıyrılmak için bedenini küçültebilir ve hatta duvarlardan dahi geçebilirdi sanki.

Sonuç olarak dağılmıştım. Geceleri halam, eniştem ve kuzenlerim yatınca salonda kalıp sabaha kadar uykulu gözlerle oturuyordum. Sabah olup herkes uyandığında da kendimi bir nebze emniyette hissederek odama geçip uyukluyordum. Geceler öyle uzundu ki... Hiç bitmiyordu. Tek başıma tuvalete dahi gidemiyor, ışıkları hep açık tutuyordum. Sokaktan korna sesi, kedi miyavlaması, sarhoş narası duyduğumda kalbim iğne iğne çarpıyordu.

Her ne kadar iyi görünmeye çabalasam da, halam bu hallerimden şüpheleniyordu. Yurttan aniden ayrılmam, hiç dışarı çıkmamam, tepkilerim, iştahsızlığım, kusmalarım, titremelerim, gece oturmalarım, âdet düzensizliğim...

Bir gün çok üstüme gelince ona her şeyi anlattım. Sonraları iyi ki

de anlattım dedim. Öyle destek oldu ki hakkını ödeyemem. Beni çocuk gibi elimden tutup her hafta psikoloğa götürdü. Erken uyumaya alışkın olduğu halde yalnız kalmayayım diye sabahlara kadar benimle televizyon izledi. En sevdiğim yemekleri yapıp iştahımı yerine getirdi.

Toparlanmaya başlamıştım. İlaçlarımı düzenli şekilde kullanıyor, uyku saatlerime dikkat ediyordum. Beri yandan sözlümle yazışarak, kuzenlerimle oynayarak, sınavlarıma çalışarak ve roman okuyarak zamanı sağaltıyordum.

Sözlüm İstanbul'a gelince de onunla dışarı çıkıyordum. O hiçbir şeyden şüphelenmemişti. Keyifsizliğimin ve gerginliğimin sınavlardan kaynaklandığını sanıyordu.

Günler günleri doğurdu. Nihayet mezuniyet töreni gelip çattı. Artık çiçeği burnunda bir mimardım. Dekan, törende bölüm üçüncüsü olduğum için sahnede beni tebrik edip hediyem olan pahalı kol saatini takdim ederken kulağıma eğilip "Seninle gurur duyuyoruz" deyince ona nefretle baktım.

Törenin sonunda mezuniyet balosuna gitmeyen arkadaşlar, boğazda bir yemek tertiplediklerini ve katılmamı çok istediklerini söylediler. Başıma gelenleri herkes bildiği halde, o olay hiç yaşanmamış gibi davranıyorlardı. Babam, annem ve halam da gitmem için ısrar edince tamam dedim.

İyi hissediyordum. Sözlümle yola çıktık. Mezuniyetim için gelmişti. Yol boyu istikbalimiz hakkında konuştuk. O askere gidecek, ben de staja başlayacaktım. Asker dönüşü İstanbul'da iyi bir iş bakacaktı, söylediğine göre babasının geniş çevresi sayesinde bulacaktı da. Gerisi evlilik, mutlu bir yuva, sevimli çocuklar...

Restorana vardığımızda yemek başlamıştı. Hemen yerimize geçip ortamın ahengine uyduk. Masadakilerin hepsi iyi arkadaşlarımdı. Sohbet, iltifatlar, temenniler, gülüşmeler... Yemekler güzeldi, canlı müzik de vardı. Başımı sevdiğim adamın göğsüne yaslayıp kendimi müziğe, İstanbul'un ışıklarına ve rüzgâra bıraktım. Mutluydum.

Gecenin sonuna doğru lavaboya gitmek için kalktım. Sözlüm, sınıf arkadaşlarımdan biriyle koyu bir futbol sohbetine dalmıştı.

Bölmek istemedim.

Lavabodaki aynada mutluluğumu izledim. Musluğu açıp ellerimi suya tutmuştum ki sırtımda bir ağırlık hissettim. Peşinden o kokuyu duydum. Bir anda kapıya doğru dönünce onu gördüm; Halit... İlk anda halüsinasyon sandım ama gerçekti.

Ben, o an çığlık atamadım... Öylece kaldım, daha onun gerçekliğini idrak edemeden, o elindeki pet şişenin kapağını açıp içindekini yüzüme saçtı. Yüzüm...

Yüzümde cehennemi hissettim. Doğduğum günden beri gördüğüm tüm kabuslar tek parça halinde içime saplandı sanki. Dünya söndü. Susadığımı hatırlıyorum... Su... Anne... Bir de çığlıklar... Sesler, bana mı aitti yoksa yanıma koşanların bağrışları mıydı bilmiyorum. Ötesi iç içe geçmiş karanlıklardan ibaret...

Yaşadığımı yalnızca kulağıma dolan belli belirsiz seslerden anlıyordum; seslerle görüp, seslerle koklayıp, seslerle dokunmak...

Yüzümdeki sargılar açılıp bilincim parça parça tamamlandığında halamı, enişteми ve annemi gördüm. Annem gülümsüyordu ama kerhen tebessüm ettiği çok belliydi. İlk cümlem “Babam nerede?” olunca annem, yatağımın yanındaki refakatçi koltuğuna çöktü. Koltuk sarı renkteydi, hiç unutmam. Sesine karışan kederi kara pirinç gibi ayıklamaya çalışarak “Simav’da...” dedi. Etrafıma bakındım. Karşımda camı su lekeleriyle kaplı bir pencere, solumda bomboş bir duvar, kolumda üç farklı seruma bağlı kablolar... Gözümde bulanıklık, vücudumda farklı telden çalan ağrılar, yüzümde tarifsiz bir sertlik. Göğsümde sanki on kat toprak...

“Babamı arayın, konuşacağım!” dedim.

Bundan sonraki kısmı geçeyim. Zira o ânı yeniden yaşamaktan korkuyorum. Yoksa kendimi toparlayıp gerisini anlatamam. Babamın, başıma gelenleri duyduğunda kalp krizi geçirip vefat ettiğini iki gün sonra öğrendim.

Sonrası sakinleştiriciler, uyuşturucular, kusmalar... Günlerce uyutmuşlar beni.

Uyanıp tekrar babamı isteyince babamın yerine psikiyatr geldi ve onun verdiği zehirler sayesinde kalkıp kendimi pencereden

atmadım.

Yüzümü göreceğim âna da o hazırladı beni. Ayağa kalkıp aynaya ilk bakışımda, yüzeyinin kırık ve puslu olduğunu sandım. O kadar psikolojik desteğe ve ilaca rağmen karşımdaki korkunç görüntüyü reddettim. Bu, ben olamazdım. Yüzümün eriyip pelteleşmiş sonra tekrar katılaşmış gibi duran sol tarafını görünce yere çöküp gözümde kalmayan yaş yerine hıçkırık akana kadar ağlamışım...

Bir hafta sonra gelen plastik cerrah, "Merak etme, yüzün daha iyi olacak, farklı operasyonlar geçirdin" deyip sabırlı olmam gerektiğini ve zamana ihtiyacım olduğunu söyledi. Asit atılırken refleksle sağıma dönmüşüm. Asit, yüzümün sol tarafına ve boynuma gelmiş. Hayati organlarımda hasar yokmuş. Yalnızca sol gözümde bir miktar görme kaybı varmış. O da zamanla düzelebilirmiş. Yüz kaslarımın bir bölümü de zarar görmüş. Bu sebeple hatlarım, mimiklerim eskisi gibi olmayacakmış. Herkes gibi gülemeyecekmişim yani. "Fakat birkaç operasyonun ardından..." diye teselli cümlelerine başlarken doktoru susturduğumu hatırlıyorum. "Gerisini anlatmayın!" dedim.

Hastaneden taburcu olunca birkaç gün halamda kalıp Simav'a döndük. Otobüsten iner inmez babamın mezarına koştum. Boynu yerine mezar taşına sarıldım. Yakası yıpranmış kareli gömleğini, altı delik kunduralarını, ekşi kokusunu ve geçmeyen öksürüğünü düşündüm. Etlerini bize ayırdığı yavan pilavını mutlulukla yiyişi gözümde canlanınca katılarak ağladım, ağladım... Bir an, ölene kadar gıkımı çıkarmadan orada kalmayı istedim. Zaten mezardakilerden bir farkım yoktu ki. Bedenim gibi ruhum da varla yok arasıydı.

Günler içinde bir deri bir kemik kalan annem, o akşam beni çocukluğumdaki gibi yıkarken önceden hazırlandığı belli olan bir konuşmaya girişti.

"Nergis'im. Bu evden çıkacağız. Hastane masrafları çok tuttu. Bir kısmını sigorta, bir kısmını da sağ olsun enişten karşıladı. Lakin ameliyatlar**,** ilaçlar, doktorlar, yemek, bakım..."

Yazmasının ucundan sarkan oyayı koparıp devam etti: "Hiç paramız kalmadı, bir de üstüne baban..." diyerek tekrar susup

boğazını temizledi. “Malımız mülkümüz de yok ki. El kadar tarla... Ablan dört gün kalıp döndü. Kınama onu. Kaynanasının nasıl bir nemrut olduğunu biliyorsun. Onun verdiği üç kuruşla da eve öte beri aldım işte. Durmadan bize para yollayamaz ya... Amcanlar desen, gırtlağa kadar borçtalar. Halan desen, kadıncağız elinden geleni yaptı. Teyzenlerin kendilerine hayırları yok. Babandan kalan üç kuruş maaş; kiraya, faturalara, boğazımıza aynı anda yetmez. Vallahi çok çaresizim çiçeğim. Kadın başımıza... Allah’ım sen yardım et. Biz ne ya...” diyecekken cümlesi ağzından geri aktı. Elindeki sabunu sıkarak ağlamaya verdi kendini.

Sarılamadım ona. Ağlasın istedim. “Benim için hayat diye bir şey kalmadı anne!” dedim. Gözlerini silip “Ne olur böyle söyleme, geçecek hepsi. Vallahi geçecek. Hele biraz toparlanalım en iyi doktorlara gideceğiz” dedi.

“Sus!” diye bağırdım. Başını sallayıp ayağa kalktı. Saçlarımı kurularken “Fethiye’ye, dayının yanına yerleşeceğiz. Nicedir tek yaşıyor. Aksidir, asabidir ama bize kol kanat gerer. Başımızda bir erkek olmalı...” deyince “Erkek!” deyip güldüm.

Ertesi hafta Fethiye’ye taşındık. Dayım daha ilk günden erkekliğini büyük bir keyifle göstermekten geri durmadı. Psikolojimi, perişanlığımızı, çaresizliğimizi iğnenin ucu kadar umursamadan emirler yağdırdı. “Benden izinsiz sokağa çıkmayacaksınız! Konu komşunun ağzına laf vermeyeceksiniz! Hastaneye gideceğimiz günlerde işinizi hemen bitirip erkenden döneceksiniz!” deyince zavallı annem hepsine tamam dedi.

Dayım yoksul değildi fakat ailede ve çevresinde hasisliğiyle bilinirdi. Evi çok bakımsızdı. Sıhhati yerinde, mutlu bir insanı bile tez vakitte hasta edecek kadar dayanılmaz, iç karartıcı bir yerdi. Ancak ben, bu boğucu ortamla aramda bir bağ kurmuştum. Bu evle birbirimize benziyorduk. Akıtan dama, koyu perdelere, köhne kanepelere, sararmış takvimlere, çatlak duvarlara, eşantiyon saate, otuz yedi ekran tüpü azalan televizyona, muşambası erimiş masaya, kirli halılara, yüz kez çitilense de ağarmayacak tuvalete, kırık küvete, paslı musluklara, yamuk tereklere, fermuarı bozuk bez

gardıroplara, uğuldayan buzdolabına, cızırdayan çamaşır makinesine, pişirmeye mecali kalmamış fırına, bahçedeki hastalıklı çiçeklere, rengi atmış tabaklara benziyordum... Kısacası, nerden tutsan dökülüyordum.

Aradan dokuz ay geçti. Hamile bir kadının karnı dokuz ayda ne kadar büyürse benimki de sürekli yemekten, antidepresanlardan ve kortizonlu ilaçlardan o kadar şişmişti. Karnımda bebek yerine, benliğimi yiyerek büyüyen, adına umutsuzluk denen bir kurt yaşıyordu. Elli kilodan altmış üç kiloya çıkmıştım.

Ucube yüzümle neredeyse on beş kilo almış, yarı ölü bir mahluk olarak televizyon karşısında pinekleyip günlerimi kanatıyordum. Ne telefon, ne sosyal medya, ne kitap, ne arkadaş...

*

Emre bir sigara yaktı. Gözlerini Nergis'den kaçırarak sordu: "Ya sözlün olacak adam?"

Nergis, çehresini acı bir tebessüme bulayarak anlatmaya devam etti:

"Beni hastaneye o götürmüş. Hastanede bir müddet bekledikten sonra çekip gitmiş. O günün ardından da ne aradı ne sordu. Babası, annemi arayıp durumumu sormuş bir ara. Münasip bir dille sözü bozduklarını iletmiş. Annem de canıyla uğraştığı için 'Tamam' deyip kapatmış, telefonu."

Emre başını salladı: "Sonra Nergis? Dayının evindeki dokuzuncu ayda kaldık."

Nergis anlatmaya devam etti.

Sesim kendi sesim, gözlerim kendi gözlerim değildi. Bir başkasının yüzünü, bedenini, organlarını kullanıyormuşum hissine kapılıyordum. Aldığım nefes bile ödünçtü sanki. Göğsümdeki acı renk değiştirirken inancımı yitirmenin eşiğinde dolanıyordum. Bir yaratıcının olmadığını düşünmeye kadar vardırmıştım işi. Kendimle harp ediyordum. Zaferim yoktu, umudum yoktu, geleceğim yoktu, duam yoktu, yüzüm yoktu... Duvardaki çatlaklara, yaratan başıma gelen bunca felakete neden sessiz kaldı diye soruyordum.

Acının müptelası olmuştum. Öyle ki gövdem bir mıknatıs gibi başkalarının yaralarını, acılarını da kendine çekip en derinde muhafaza ediyordu. Sokaktan geçen hasta kalaycının acısı, kocası tarafından bıçaklanan kadının acısı, anamın acısı, kanadı kırık kuşun acısı...

Günler, jilet gibi geçiyordu; keskin ve soğuk. Sabah erkenden uyanıp anneme yardım ediyor, işimiz bitince otuz yedi ekran televizyonun karşısına kuruluyordum. Dayım akşam eve dönünce de bir daha çıkmamak üzere odama giriyordum. Bazen yırtık pırtık bez dolabımdaki eski giysilerimi izliyordum. Peşinden eski fotoğraflarıma bakarak ağlıyordum. Bazen de pencere diplerinde koloni kurmuş karıncalarla konuşuyordum.

Yine odamda, duvardaki çivi izlerine odaklanarak geçmişimi düşündüğüm akşamların birinde dayım bana seslendi. Kalkıp yanına gittim. Her zamanki gibi yüzüme bakmadan kırçıllı sesiyle laf olsun diye “Hastaneye düzenli olarak gidiyor musun, ilaçlarını alıyor musun?” kabilinden sorular sorduktan sonra sadede geldi:

“Nergis... Yukarı mahalleye, bizim Salih’in apartmanına yaşlı bir adam taşınmış. Kızıyla damadı ihtiyarı bırakıp gitmişler. Ona bakıcı arıyorlarmış. Salih’ten birini bulmasını istemişler. Sağ olsun, onun da aklına sen gelmişsin. Adam şahsi ihtiyaçlarını karşılayabiliyormuş. Salih mevzuyu bana açınca hemen kabul ettim.”

Dayım konuşurken annem mutfaktan gelip elinde tepsiyle salonun kapısına dikildi. Dayım, annemin tedirgin yüzüne aldırmadan devam etti:

“Sabah erkenden gidip hava kararmadan döneceksin. İş basit; yemek yapacaksın, evi temizleyeceksin, ilaçlarını içirip sonra da ihtiyara kitap okuyacaksın. Sana da değişiklik olur. Ayda 1500 lira verecekler. Çok iyi para... Hem sevabı da büyük.”

Anneme bakarak “Tamam” dedim.

Dayım, ertesi gün öğlen vakti eve geldi. Annem yemeğini hazırlarken beni karşısına alıp “Bugün ihtiyarın evine gidip onunla tanıştım. Yaşına göre oldukça dinç görünüyor. Uzun yıllar

Avrupa’da yaşamış. Aslen Bakülüymüş. Kızı İstanbul’da oturuyor. Herhalde kızıyla damadı onu başlarından savmışlar. Ev kendisininmiş. Neyse ihtiyar da, ev de biraz garip... Salon kitap dolu. En başta adamın yaşına ve sakalına bakıp kitaplarını dini eserler sandım ama çoğu ne idüğü belirsiz saçma sapan kitaplar... Adamda alzaymır başlangıcı var, ilaç saatlerini unutuyormuş. Salih’in dediği gibi şahsi ihtiyaçlarını kendi görebiliyormuş, açık açık konuştum. Senin durumunu da anlattım, başına gelenleri biliyor. İhtiyarın bazen elleri titriyor, aklı karışıyor ve gözleri iyi görmüyormuş. Ona kitap okuyacakmışsın. Hepsi bu... Kızıyla telefonda konuştum. İlk ayı aldım bile...” diyerek cebinden para çıkardı.

Yine kapıda dikilen anneme dönüp “Gel!” dedi ve para diliminin içinden üç tane yüzlük banknot çekip anneme uzattı. Geri kalanını cebine koyarken “Bugün işe başlayacaksın. Adam yalnız” deyip saatine baktı. “Hazırlanıp çık birazdan. Hava kararmadan da dön gel. Zaten adam erkenden uyuyormuş. Al adres burada.”

Dayımın ardından annemle biraz laflayıp giyindim. Tozlu sokak aralarından geçerek adresin yolunu tuttum. İçimde iyi veya kötü bir duygu yoktu, hiçbir şey hissetmiyordum. Bir makine misali bana verilen komutları tatbik ediyordum yalnızca.

Denize nazır apartmana varınca dar basamakları tırmanıp zili çaldım. Tuhaf şey, ellerim karıncalandı. Birkaç dakika bekledikten sonra kapıyı çivit mavi robdöşambrıyla sevimli bir ihtiyar açtı. Özenle taranmış demir kırı saçları ile aynı renk kısa sakallarının arasında kalan güzel yüzüne baktım. Ela gözlerini kırpıştırarak “Hoşgeldin” dedi, belini tutarak içeri yürüyünce ben de peşinden süzüldüm.

Salona girip duvarları kaplayan kitapları hayranlıkla izlerken adam “Sever misin kitapları?” diye sordu buğulu sesiyle. Tadını unuttuğum bir his köpürdü dilimde. “Severdim” diye yanıtladım. İhtiyar, sallanan sandalyesine çöküp titreyen eliyle karşısındaki koltuğu işaret edince oturdum.

Yuvarlak camlı gözlüklerini takıp “Dayınla konuştuk.

Yapacaklarını tekrarlamayayım. Bana bakmaya, kitap okumaya gönlün var mı?" diye sordu.

"Evet efendim" dedim.

Ellerine baktığımı fark edince "Ellerim hep titrer benim. Kalbim ellerimde atar" dedi. Gülümseyerek "Size hemen yemek yapayım" dedim. "Yok, yok tokum. Buraya yerleştiğim günden beri aşağıdaki lokantadan getiriyorlar yemeklerimi. Kızım gitmeden tembihlemiş" deyince, "Nasıl arzu ederseniz" diyerek gözlerimi yeniden kitaplara çevirdim.

Dalgınlığımı sezmiş olacak, sandalyeden destek alarak dikeldi. Usul adımlarla soldaki kitapların önüne doğru seğirtti. Elini rafa dayadı ve heyecanla "Bu raf, bin dört yüz yılı ile bin dokuz yüz yılı arasında yayınlanmış doğu-batı klasikleri rafıdır" deyip kitaplardan bahsetmeye başladı. *Tormesli Lazarillo*'nun, *Don Kişot*'un, *Şahnâme*'nin ve *Güvercin Gerdanlığı*'nın kapaklarını okşayarak yerine oturup diğer raflardaki kitaplar hakkında bilgiler verdi. Son olarak arkasında kalan rafı kastederek "Burası ise karışıktır. Elimin altında olmasını istediğim kitaplar..." deyince bu kez onlara göz gezdirdim.

Devlet, *İlyada*, *Kızıl Köşkün Rüyası*, *Kristof Kolomb'un Seyir Defteri*, *Seyahatname*, *Karamazov Kardeşler*, *Budala*, *Anna Karenina*, *Diriliş*, *Taras Bulba*, *Oblomov*, *Niteliksiz Adam*, *Siddhartha*, *Yüzyıllık Yalnızlık*, *Aura*, *Yabancı*, *İklimler*, *Kör Baykuş*, *Minyatürcü*, *Açlık*, *1984*, *Monte Kristo Kontu*, *Zorba*, *Dönüşüm*, *Yaban Kuğuları*, *Gecenin Sonuna Yolculuk*, *Boyalı Kuş*, *Yaşamak*, *Fareler ve İnsanlar*, *Ömer Hayyam Rubaileri*, *Leyla ile Mecnun*, *Bostan*, *Yalnızız*, *Gurbet Hikâyeleri*, *İnce Memed*, *Puslu Kıtalar Atlası*, *Suskunlar*, *Benim Adım Kırmızı*, *Kara Kitap*, *Bir Gün Tek Başına*, *Ölüm*, *Gölge*, *Çıt Yok*, *Butimar*, *Uzakların Şarkısı*, *Dünyasızlar* ve daha niceleri...

Onun heyecanı karşısında kayıtsız görünmemek adına "Eviniz çok güzel" dedim. Gözlüklerinin camına hohlarken "Bir evin güzel olması için gösterişli eşyalara hacet yok. İçinde kütüphane olsun, yeter" dedi ve geriye yaslandı. Bir şey daha söyleyecekti ki rengi

kaçtı. Elini göğsüne bastırarak hızlı hızlı nefes aldı. Telaşla kalkıp “İyi misiniz?” diye sordum. “İyiyim, sana zahmet şu sehpada duran ilaçlarımı ver. Bir de su...” dedi.

Derhal isteğini yerine getirdim. İlaçlarını aldıktan sonra sandalyesinden kalkıp kanepeye uzandı. Kaşlarını çatıp dikkatle yüzüme bakarken “Öte tarafa geçmek için bir gedik arıyordum, o sensin” deyip gözlerini yumdu ve horlamaya başladı.

Sayıkladığı cümleye mana vermeye çalışarak üstüne battaniye örtüp eski kitapları karıştırmaya koyuldum. Rusça, İngilizce ve Almanca kitaplar da vardı. Her birinin iç sayfasında alındığı yer ve tarih yazıyordu; Bakü 1941, Ankara 1944, Floransa 1957, Londra 1966, Berlin 1975, Viyana 1981, Paris 1988, İstanbul 1994... Kitaplarla oyalanıp adamın ne kadar çok şehirde bulunduğuna hayret ederek diğer odaları dolaştım.

İki oda neredeyse boştu. Diğerinde ise sade bir yatak, komodin, abajur ve gardırop vardı. Duvarlarda çeşitli tablolar ile adamın ailesine ait olduğunu düşündüğüm fotoğraflar asılıydı. Karlı fotoğraflardan birine dokununca ellerim üşüdü. Oradan mutfağa geçtim, bayağı dağınıktı. Ortalığı toparlayıp yerleri sildim. Çay demledim. Bir fincan çayla birlikte salona döndüm. Raftan rastgele bir kitap seçip sayfalarına göz atarken adam uyandı. Yüzünü ovalayarak su istedi. Kalkıp verdim. Ellerinin titremesinden suyun çalkalandığını görünce ben içirdim. Bir süre gözlerini kısıp ayaklarımı izledikten sonra kalkıp sandalyesine oturdu.

Sehpada duran kutuyu açıp piposunu çıkardı ve güçlükle yakıp ağzına koydu.

“Anlat bakalım, ismin Nergis’di, değil mi?”

“Evet, ne anlatmamı isterseniz?”

“Hikâyeni anlat” dedi, küçük burnunu kaşıyarak.

“Bir hikâyem yok...” dedim.

“Her insanın bir hikâyesi vardır. İyi ya da kötü değil, ikisinin iç içe, koyun koyuna uyuduğu hikâyeler...” deyip, piposunu dumanladı.

“Kabalık olarak algılamazsanız sonra anlatsam... Hem yaşadığım

kötü şeyler, iyi anılarımı yaktığı için anlatacak bir şeyim kalmadı.”

“Kabul. Bilahare anlatırsın. Ancak sana bir tavsiye. Evvela, bugüne kadar başına gelen kötü şeyleri alt alta yazıp oku. Bunca kötü şeye rağmen ben nasıl yaşamış, nasıl ayakta kalmışım dersin. Sonra da şu anki dertlerini yaz. Yine, bunca şeye karşın nasıl oluyor da hâlâ nefes alabiliyorum diyeceksin. İşin ilginç yanı şu ki, gelecekte de kötü şeyler yaşayacaksın. O zaman da aynı şeyleri düşüneceksin. Ama bak; yaşadın, yaşıyorsun ve yaşayacaksın. Hayat, senden bıkıp yerine başkasını alana kadar bu döngü devam edecek.”

“Haklısınız efendim.”

“Bana efendim değil, Firuz Dede de” deyip piposunu yeniden dumanladı.

Gülümsedim. “Tamam Firuz Dede. Size yemek yapayım artık, ne arzu edersiniz?”

Firuz Dede, kaşlarını kaldırıp bir süre düşündükten sonra, “Soupe a l’oignon, Boeuf bourguignon ve Tarte Tain...” dedi. Şaşırdığımı anlayınca “Neden şaşırdın? Yoksa aksanımı mı beğenmedin?” diye sordu, ciddiyetle.

“Saydığınız yemekleri ilk kez duyuyorum. Nasıl yapıldığını anlatırsanız denerim...” dedim, utanarak.

Alt dudağını oynatarak somurttu: “Akıllara seza! Bu yemekleri bilmemek ne ayıp. El mecbur başka şeyler yiyeceğiz. Öyleyse yayla çorbası, ızgara köfte, fırında patates, üzümlü pilav, salata ve ayran...” dedi.

“Derhal...” deyip, mutfağa gittim. İşimin zor olacağını düşünerek kıyma yoğurmaya başlamıştım ki Firuz Dede içerden yüksek sesle Fransız mutfağı hakkında bilgiler vermeye başladı. Bir kulağımı onun sesine açarak eti ezmeye devam ettim. Patatesleri soslayıp fırına verirken ses kesildi. Salonun kapısından boynumu uzattığımda Firuz Dede’nin ağzında piposuyla uyuyakaldığını gördüm.

Sofrayı hazırlayıp nazikçe uyandırdım onu. Masaya kurulup boynuna peçete taktıktan sonra yemekleri tek tek kokladı. İlacın tesiriyle titremesi azalan ellerine aldığı çatal ile bıçağı bir gurme

gibi kullanarak yemeye koyuldu. Ağzını silip tekrar piposuna davranırken çorbanın gereğinden katı, köftenin ise çok tuzlu olduğunu söyledi. Peşi sıra salataya koyduğum marulları göstererek marul sevmediğini, marulların bulut gibi tattığını söyleyince kendimi kötü hissettim. Bulutların tadını ise bilmiyordum. Nihayet gönülsüzce "Eline sağlık" dedi. "Afiyet olsun" deyip masayı topladım. Mutfaktan dönerken çay getirdim. Bu kez de çaydan pek haz etmediğini belirtip potta kahve yapmamı rica etti.

Kahvesinden ilk yudumu alırken tavana bakıp "Zihnimdeki atları tımar et!" dedi. Ben, yine bu cümlesini koymak için bir anlam küpü ararken ardındaki raftan bir kitap çekip "Oku" diyerek bana uzattı. *Uzakların Şarkısı*... Kitabın kapağını inceleyip karşısına oturdum ve sesimin ölçüsüne dikkat ederek okumaya başladım.

"Tren garına vardığımda kar yeniden başlamıştı..."

Yaklaşık iki saat sonra beni durdurdu. Havanın kararmak üzere olduğunu söyleyip ilaçlarını saat sırasına göre sehpaya dizmemi istedi. Kitabın arasına ayraç koyup dediğini yaptım.

Sehpadaki ilaçlarına göz gezdirip "Gidebilirsin kızım, yarın sabah görüşürüz. Bundan böyle kapıyı çaldığında sana parolayı soracağım. Sen de 'Parola, açıl susam açıl' diyeceksin. Anlaştık mı?" deyince gülerek "Tamam" dedim.

Başka bir isteği olup olmadığını sorup kapıya yönelirken sallanan sandalyesinin yanında duran gramofonu çalıştırdı. Sonradan Alexander Borodin'in *Prince Igor* isimli eseri olduğunu öğrendiğim bir parça çaldı. Müziğin büyüsüne sarınarak kapıyı kapattım.

Sokağa çıktığımda seyrek bulutlara baktım. İçimden ağlamak geldi nedense. O an kalbimin üstüne sarı bir kelebek kondu. Bir bebek tam ağlayacakken hayatın tüm manasını onda bulduğu bir şey görüp ağlamaktan vazgeçer ya... Öyle. Tuhaf duygulara kapılarak dayımın evine yürüdüm.

Ertesi sabah Firuz Dede'nin kapısına dikilip zili çalınca, içeriden "Parola lütfen" diye bir ses geldi. Kısık sesle "Çattık!" dedikten sonra, "Açıl susam açıl!" diye bağırdım. Birkaç dakika sonra kapı açıldı. Firuz Dede yine çok şıktı. Çağla yeşili bir gömlek, üstüne

siyah deri yelek ve boynunda beyaz bir fular...

Kahvaltı sofrası hazır olunca dünkü seremoniyi aynen tatbik ederek, boynuna peçete yerleştirip masaya oturdu. Bu defa da omleti beğenmedi. Sade omlet bayağı bir yemekmiş. Omletin içinde kapya biber, peynir ve üstünde çöreotu olmalıymış. Mamafih yumurtaların sarısı daha kıvamlı durmalıymış.

Bir dahaki sefere arzu ettiği gibi yapacağımı söyledim. Sofrayı toplayıp Firuz Dede'nin tansiyonunu ölçtüm. İlaç çizelgesine göre sabah haplarını verdim. O sallanan sandalyesine kurulup piposunu ateşleyince ben de karşısına geçip dünkü kitabı yüksek sesle okumaya devam ettim.

Bir müddet sonra Firuz Dede'nin gözlerini, yüzümün sol kısmına odaklandığını sezdim. Dünden beri sağlıklı bir yüze sahipmişim gibi davranan adam, bugün yüzümün perişan halini ilk kez görüyormuşçasına bakıyordu. O baktıkça önümdeki sayfalar bulanıyordu. Kitaptaki harfler, esniyorlar, zıplıyorlar ve bazıları kaşınıyorlardı. Rahatsızlığım iyice artınca okumayı kestim.

Silik kaşlarını kaldırarak "Niye durdun?" diye sordu.

Gözlerimin dolmasını saklamadan "Bilmem..." diye yanıtladım.

"Sana bakmamdan rahatsız mı oldun?"

"Alışığım ben..."

"Yüzünün sağ tarafındaki güzelliği, sol tarafında da hayal ediyordum. İkisini birleştirince ortaya eşsiz bir güzellik çıkıyor. Sol taraf, dünyanın karanlıkta kalan kısmı gibi..." dedi. Başımı önüme eğdim. Ne garip. Sözleri hoşuma gitti.

Piposundan bir nefes çekip "Hiç âşık oldun mu?" diye sordu, pat diye.

"Bir kez olmuştum."

"Neler hissetmiştin?"

"İfade etmek zor ama delirmek gibiydi biraz."

"Âşık olunca tüm dünya seninle birlikte delirmiş sanırsın. Fakat bu büyük bir yanılgıdır. Dünyanın derdi, hep başından aşkındır. Seninle ilgilenmez."

"Siz oldunuz mu?" diye sordum, çekindiğimi belli eden bir sesle.

Bakışları, zamanı dilimledi. Etraf, kayıp zaman koktu sanki.

“Ölüler nasıl ki öldüklerini bilemezlerse, ben de bunu bilmiyorum. Yani hâlâ diri olduğuma göre olmamışımdır herhalde. Yaşıyorum değil mi?”

Kafam karıştı. Gözlerine safça bakarak “Yaşıyorsunuz” dedim.

“Aman ne iyi...” diyerek geçmişin kapısını arar gibi etrafa baktı. Derinden bir ah çekip, oturuşunu değiştirirken “Ama bu yaşında bu kilo çok fazla...” dedi.

Biraz önceki ruh halim değişti. Öfkelendim. Alzaymırın etkileri diye duymazdan geldim. Zira kafası karışınca sayıklıyor, duyguları aniden dönüşüyor ve konudan konuya atlıyordu.

“Yarından tezi yok, yiyip içtiklerine dikkat et. Ekmek, şeker, tuzdan uzak dur” deyince, bozulduğumu belli eden bir tavırla “Tamam!” dedim.

“Dayın başına gelenlerden az çok bahsetti. Dişini sıkıp bana hikâyeni anlatır mısın?”

”Anlatmasam...”

“Allah’a inanıyor musun?”

“Bir vakitler kalbimde yalnız O vardı ama şimdi...” deyip sustum.

“O sana inanıyor mu peki?”

“Sanmam.”

“Allah, insana inanır. Yoksa yaratmazdı ki...”

“Başıma gelenlerden sonra O’nu görmek istedim, göremedim. Unutuldum belki de.”

“Göz, görebildiği kadarını görür. Gerisi kalbin işidir. Kalbin yerindeyse, korkma. O seni unutmadı. Sen O’ndan vazgeçsen bile O senden vazgeçmez. Hadi anlat, kederinle ısınalım...”

Kalkıp pencereyi açtım. Temiz hava içeri dolarken her şeyi en baştan anlattım. Sözümü kesmeden dikkatle dinledi. Birkaç kez piposuna can verdi. Sustuğumda yüzünde merhamet ifadesi yoktu. Bense yaşadıklarımı, sanki başkasının hikâyesiymiş gibi anlattığımı fark ettim. Hani acı, beyin onu algılayana kadar sessizdir ya, öyle... Acı, sonradan geldi ve bir daha gitmedi. Ellerimle yüzümü örterek ağlamaya başladım. Gözyaşlarım yüzümün sağından dümdüz

akarken, solunda etten engebelere çarpıp dağılıyordu. “Kalbimdekiler beni görünmez kılıyor. Ben, herkesin yalnızlığıyım” dedim.

Firuz Dede usulca doğruldu. Karşıdaki rafa doğru seğirtirken “Kanepeye uzan” dedi. Neden böyle bir şey istediğini idrak edemesem de dediğini yaptım. Raftan bir sanduka alarak kanepenin yanına diz çöktü. Sandukanın içinde hokka, minik bir şişe ve fırça vardı. Şişeyi hokkaya boşaltıp karıştırdı. Peşinden çoraplarımı çıkardı ve bluzumun kollarını sıvadı. Susup kendimi ona bıraktım.

Bir süre avuç çizgilerimi inceledikten sonra fırçayı hokkaya batırıp soğuk ucunu ayaklarıma ve ellerime sürdü. Ellerimde de, ayaklarımda da herhangi bir boya, iz, şekil yoktu. Ancak Firuz Dede bir şeyler çiziyormuş gibi fırçayı tenimde dolaştırmaya devam etti. Vücudum, tepeden tırnağa uyuştu. Gözlerim uykuya battı. Yedi kat, göğü dele dele en yükseğe çıkıyordum. Belleğime giren bir böcek, kötü anılarımı emip hafızamı temizliyordu sanki.

Firuz Dede sandukayı kapatıp ayağa kalkınca gözlerimi açtım. Huzurdan ve meraktan bayılacağımı sandım. Bilincimi kaplayan zar yırtılmıştı. Ellerimin üstünde kabaran mavimsi damarların kafası karışmış gibiydi. Her biri farklı yöne akan ırmaklara benziyorlardı. Firuz Dede’nin güzel yüzüne bakıp “Bana ne yaptınız?” diye sordum.

Firuz Dede kahvesini yudumlarken “Hiç... İçinde kuruyan denizi uyandırdım. Kalkma hemen, uzan biraz” dedi. Benliğimi, tüm çekincelerden ve soru işaretlerinden ayıklayarak gözlerimi yumdum.

Ellerini omzumda hissedince uyandım. Pencereye döndüm. Hava kararmak üzereydi. İçinden kılçığı çekilen bir balık gibi hissediyordum. Çoraplarımı giyip üstümü düzelttim. İnanmak güç ama ağzımda deniz tadı vardı. Dudaklarım tuzlanmıştı. Firuz Dede’ye bakıp “Anlamıyorum” dedim, kendi sesimi yadırgayarak. “Anlama. Dünya, anlamak isteyenlere düşmandır. Anladıkça kaybolursun” dedi. Gülümsemeye çalıştım. Bu gizemli ihtiyara karşı içimde tarifsiz bir yakınlık oluşmuştu. O an şunu kavradım ki bizi birbirimize kapatan şey, aynı türden bir yorgunluktu.

Şuurum sadeleşince akşam yemeğini hazırlayıp ilaçları dizdim. Kapıya yönelirken gramofondan yayılan müziği dinleyerek kitaplarını izleyen Firuz Dede'ye dönüp "Bana bugün her ne yaptıysanız teşekkür ederim. Çok iyi hissediyorum" deyince başını salladı. "Geçmiş, şimdinin kabuğudur. Ânı yaşamak için kabuğundan kurtulman gerekir. Bu, canını çok yakacak olsa da" dedi. Kapıya yaslanıp müziği dinleyerek düşündüm. Karışan kafamı durultmak için çalan şarkının ismini sordum. "Idir'den *Adrar Inu Nouvel*" dedi.

Dışarı çıkıp birbiri ardına yanan sokak lambalarına baktım. Ruhuma güzel hisler dolmasına rağmen gülemiyordum. Korkuyordum, gülersem kendimi tutamayıp ağlayacağımı biliyordum çünkü. Yine de içimdeki dalgaların sesini duydum. Masmavi... Hissettiklerim, bu dünyaya ait olamayacak türden şeylerdi.

Neredeyse koşarak eve gittim. Sebepsiz yere İstanbul'u özledim. Gözlerimden martılar geçti, içimin kubbelerine tatlı bir sis çöktü. Odama kapanıp saatler önce yaşadıklarımı düşündüm. Kendimi, hiçbir duygunun hizasına koyamıyordum. O gece umut etmek istedim yeniden. Kalbimi O'na çevirip her şeyin güzel olması için dua ettim. Karabasanlarımı boğdum. Firuz Dede'nin, "Uyanır uyanmaz rüyalarını yaz. Uyumadan evvel de uyanıklığını. İkisini birbirinden çıkardığında ortaya çıkan fark hayatındır" sözünü düşünerek üstüme yorganı çekip mışıl mışıl uyudum.

Ertesi ve sonraki günler boyunca Firuz Dede'yle birbirimize iyice alıştık.

Her şeyi eleştiren huysuz bir ihtiyar mıydı, derin sözler söyleyen bir bilge mi, dünyayı avucunda çeviren bir entelektüel mi, alzaymıra pabuç bırakmayan bir deli mi, gizlediği kederinden sihirler yapan bir büyücü mü yoksa bunların hepsi mi? Bilmiyordum.

Birlikte iyi zaman geçiriyorduk. Kitapları, yazarları ve karakterleri tartışıyorduk. Plaklar dinliyorduk. Yemek yiyorduk. Uyukluyorduk. Susuyorduk. Japonya'dan Şili'ye kadar dünyanın hemen her ülkesi hakkında fikir sahibiydi. Farklı kültürleri, tarihe

yön vermiş olayları ve enteresan insanları anlatmayı seviyordu. Bir mimar olduğumu hatırlatmak için olsa gerek mimariden de bahis açıyor, ihtimalen pek iyi bildiği şeyleri bana sorup iyi hissetmemi sağlamaya çalışıyordu.

Sanırım onunla yapmaktan en çok keyif aldığım şey, film izlemekti. Sevdiği filmlerin bir kısmını izletmişti. *Nuovo Cinema Paradiso*, *Ladri di Biciclette*, *Bacheha Ye Aseman*, *Kwai Köprüsü*, *Gaynana*, *La Meglio Gioventu*, *Huozhe*, *Good Bye Lenin*, *El Secreto De Sus Ojos*, *Incendies*...

1956 Azerbaycan yapımı *O Olmasın Bu Olsun* filmine ise bayılıyordu. Filmi izlettikten sonra karakterlerden Meşedi İbad'ın taklidini yaparak onun gibi şarkı söylemiş, beni kahkahalara boğmuştu.

Kısa zamanda aramızda oluşan kuvvetli bağa rağmen ne kadar çabalayıp ısrar etsem de hayatı hakkında ser verip sır vermemiş, belki bir gün anlatırım diyerek geçiştirmişti. Fakat bazı konuşmalarının satır aralarında, kızından ve damadından pek haz etmediğini anlamıştım. Dilsiz ve hasta torunu Akif ise bu dünyada en sevdiği varlıktı. Bazen ona olan özlemini dile getiriyordu. Bir de, uyuyakaldığı zamanlarda sayıkladığı sırlı kelime vardı: Ayvaz...

O akşamüstü, Firuz Dede'nin yanından ayrılıp eve vardığımda kapıyı annem açtı. Endişeli görünüyordu. Dayımın beni beklediğini söyledi. Çantamı askılayıp salona geçtim. Dayım her zamanki yerine kurulmuştu. Elindeki tespihin tanelerini hızlı hızlı çekerek telefonundan bir şeyler izliyordu. Beni fark edince yüzüme saklayamadığı bir tiksintiyle bakıp "Kaç gündür ortalıkta görünmüyorsun, çok mu yoruluyorsun orada?" diye sordu. "Yok dayı, erken kalkıyorum diye uyuyorum hemen" dedim. Başını salladı: "Bak yiğenim, bugün İhsan Hoca ile konuştum. Birtakım dedikodular çıktığından söz etti."

"Ne dedikodusu dayı?"

"Dedikodular bir yana, senin yaşlı da olsa bir erkekle dört duvar arasında saatlerce yalnız kalmanın caiz olmadığını söyledi İhsan Hoca. Ben, adam ihtiyar diye hiç bu yönden düşünmemiştim. Ama

bugün hocayı dinleyince aklım başıma geldi. Namahrem namahremdir değil mi... Velhasıl artık o eve gitmeyeceksin. Ben, Salih'le veyahut ihtiyarın kızı ile konuşup durumu bildiririm. Aslanın ağzında iş arayan çook. Hemen bulurlar birini."

İçime gece indi. "Ama dayı, ben işe çok alıştım. Hem para da kazanıyo..."

Cümlemi bitirmeme müsaade etmedi, tespihini doladığı elini kaldırıp susturdu beni. "İhsan Hocaların Antalya'da feyz almaya gittikleri bir dergâh var. Şeyh hazretlerinin ocağıdır. Oraya gideceksin artık..." dedi.

Benden evvel annem girdi söze. "Ağabey, kurban olayım nereden çıktı bu iş? Kız nasıl gidip gelsin her gün Antalya'ya?"

Dayım kaşlarını çattı. "Sen elinin hamuruyla er kişi işine karışma! Gidip gelmeyecek! Bir müddet orada kalacak. Şeyh hazretlerinin dizinin dibinde olacak. Orası aynı zamanda medrese ve şifa yuvasıdır. Eğer şeyh efendinin kerametine mazhar olacak kadar sebat ederse belki yüzü de iyileşir. O mübarek zat nice insanları iyileştirdi bilir misiniz! İlim öğrenecek. Üstüne para alacak, hem de şimdikinden fazla..."

"Gitmem!" dedim. Dayım öfkeyle gözlerime bakınca yüksek sada ile tekrarladım: "Gitmem!" Dayım bir anda ayağa kalkıp üstüme yürüdü. "Gideceksin! Söz verdim hocaya. Allah'tan belanı mı istiyorsun kız! Hem para kazanıp hem ilim tahsil edeceksin, şifa da cabası..."

"Gitmeyeceğim dayı!" diye sesimi iyice yükseltince, yüzümün sol yanına sert bir tokat indirdi. Köhne koltuğun dibine yığılırken annem koşup bana sarıldı. Dayım ikimizin üstüne bağırarak "Tıpış tıpış gideceksin!" dedi.

"Ağabey, kulun kölen olayım..." dedi, annem.

"Sen karışma dedim! Görücü çıksa şu dakika verirdim. Ama şu suratla kim bakar buna. Cüzzamlı gibi..." diyerek uzun ceketini alıp kapıya gitti. Öfkeden titrerken devam etti: "Kız başına gidip o şeytan yuvalarının olduğu İstanbul'da okumasına göz yumdu kocan... Kız kısmı üniversite okursa, sokaklarda gavur kızları gibi

fink atarsa böyle oluyor işte sonu... İbretiâlem! Geldiğinizden beri sustum sustum ama artık yetti...” deyip bize düşmanca bir bakış atarak çıktı. Kapı sarsılırken annemle birbirimize sarılmış, koyun koyuna ağlıyorduk.

Uykusuz geçirdiğim o gecenin sabahında bir minibüs gelip beni aldı. Antalya’nın kuzeyindeki sözde dergâh, irili ufaklı dört binadan oluşan geniş bahçeli bir yerdi. Beni bahçe kapısında iki kadın karşıladı. Üstümü başımı değiştirtip Şeyh hazretleri dedikleri kişinin karşısına çıkarttılar. Girdiğimiz büyük odanın her yanından şatafat akıyordu. Yaşlı şeyh, odanın ucundaki koltukta oturmuştu. Kadınların zorlamasıyla yanına gidip elini öptüm. Yüzüme bakmadı. Dudaklarını oynatarak duaya benzer şeyler mırıldandı. Koltuğun yanında duran su dolu bardağı içtikten sonra bana uzattı. Onun mübarek dudaklarının dokunduğu bardaktan içmeliymişim. Midem bulanarak suyu içtim, ardından da eteğini öptüm.

Şeyhin yanından çıkınca kadınlar, kalacağım odaya götürdüler beni. Karyola, sehpa ve tabureden başka bir şeyin olmadığı küçük odada yalnız kalınca ağlamaya başladım. Öyle çok ağladım ki... Çocukken korktuğumda koşup babamın kucağına girdiğim anlar geldi gözlerimin önüne...

Hayat bana üç beş günlük mutluluğu çok görmüştü yine. Polisi arayacak telefonum yoktu. Keşke dayım bana vurduğunda kaçıp gitseydim dedim içimden. Annemle polise giderdik ya da İstanbul’a, halama... Karın tokluğuna iş bulup çalışırdık. Ya Firuz Dede... Ona sığınsak, ihtiyar haline aldırmadan korurdu bizi. Onu şimdiden özlemiştim. Bunları düşünürken uyuyakalmışım.

Dergâhtaki ikinci günümdü. Sabah ezanından önce, geldiğimde bana refakat eden kadınlardan biri tarafından uyandırıldım: “Bugün dergâhta merasim olacak. Derhal kazan kazan yemek yapmalı. Kalk hadi işe duracağız.”

Karanlık koridorlardan geçip şeyhin ayağının altını öptükten sonra bahçedeki mutfağa gidip yemek yapmaya koyulduk. Kadınlar bir yandan devasa kazanların içine su boca ederken beri yandan da şeyh hazretlerinin ayağını öperek güne başlamanın faziletlerini

sıralıyorlardı. Gülmek ile ağlamak arasındaki yerde delirmekten korkarak sustum.

Yemekler pişerken elime tutuşturulan süpürgeyle köşe bucağı süpürmeye koyuldum. O esnada dergâhta çalışanlar da masa, sandalye taşıyorlardı. Erkekler ön, kadınlar arka bahçede oturacaklardı. Öğleye doğru nereden geldiklerini bilmediğim onlarca lüks arabayla doldu ön bahçenin girişi. Dört bir yana yerleştirilmiş hoparlörlerden şeyh için bestelenmiş sözde ilahiler çalıyordu.

Arabalarından inen adamlar, bahçede oturan şeyhin elini eteğini öpüyorlar, ona çeşitli hediyeler sunduktan sonra en yakın sandalyelerde yer kapma yarışına giriyorlardı. Ben, mutfağın küçük penceresinden onlara bakarak kaplara pilav, kavurma, salata ve tatlı dolduruyordum biteviye.

Temiz kap almak için tereğe uzanmıştım ki çarşaflı bir kadının mutfağa girdiğini gördüm. Kadın, mutfağın içine göz attıktan sonra kara gözlerini bana dikip “Bacı ağrı kesici bulunur mu sizde?” diye sordu. Tatlı pişiren kadınlardan biriyse “Kızım, şu dolabın ardındaki kutuda olacaktı, bakıver” dedi. Kutudan ilacı alıp uzatırken kadın ilacı alıp avucuma küçücük bir kâğıt sıkıştırdı. Şaşkınlığım karşısında gülümseyerek “Sağ olasın bacım” deyip hızla çıktı.

Kadınlar lokmalarla meşguldü. Şerbete biraz daha şeker eklemeyi tartışıyorlardı. Kalp atışlarım hızlandı. Kâğıdı avucumda yuvarlayarak onlara döndüm. “Ben bir lavaboya gidip geliyorum” diyerek çabuk adımlarla tuvalete girdim ve avucumdaki kâğıdı okudum:

Açıl susam açıl! Bu gece saat 02.00’de arka bahçenin duvarını tırman. Sokağın karşısındaki kırmızı arabada seni bekliyor olacağız. Allah yardımcın olsun.

Firuz Deden

Kâğıtta yazanları defalarca okudum. İçime karla karışık bahar yağdı. Sevinç naraları atmamak için zor zapt ettim kendimi. Nasıl

yapmıştı bunu? Burada olduğumu nasıl öğrenmişti? Firuz Dede aslında kimdi? Bu sorular, kafamın içinde yüzerken mutfağa döndüm. Bulaşık deterjanını alıp dağ gibi birikmiş kirli tabaklara boca ettim ve şevkle yıkamaya koyuldum.

Misafirlerin ardından ortalığı temizledik. Her yeri saatlerce köpüklü sularla ovup esanslar saçtık. Odama girdiğimde müthiş bir uyku bastırdı. Kolumu kaldıracak halim kalmamıştı. Uyuyakalırım diye yatağa uzanmadım. Yorgunluğuma rağmen heyecandan ve mutluluktan yerimde duramıyordum da. Çocukluğumda yaptığım gibi pencereyi açıp yıldızları saydım. Firuz Dede'yi düşündüm.

Saat 01.50'yi bulduğunda odadan çıkıp lavaboya girdim. Yüzümü yıkayıp uykumu kaçırdıktan sonra ortalığı kolaçan ettim ve arka bahçeye çıktım. Bacaklarım titriyordu. Sessiz adımlarla bahçeyi geçip duvar dibine gittim ve ağır bedenimi sarsalayarak güç bela tırmandım. Karanlıkta dış duvarın yüksekliğini hesap edemiyordum. Atlarsam sonsuz karanlığa düşecekmişim hissine kapılsam da cesaretimi topladım ve derin bir nefes alarak kendimi boşluğa bıraktım. Yorgun tabanlarım yere değince kıvılcımlar çıktı sanki. Başım döndü. Doğrulup etrafıma bakınca sokağın ucundaki kırmızı arabayı gördüm. Umutla elimi kaldırdım. Arabanın farları yanınca son sürat oraya doğru koştum.

Ön kapıyı açıp arabaya girdim. Şoför koltuğunda tanımadığım biri vardı. "Sizi Firuz Dede mi gönderdi?" diye sorunca cevap vermeden arabayı çalıştırdı. Korktum. Sorumu tekrarlayınca sırtımda bir el hissettim. Sıçrayarak ardıma döndüğümde karanlığın içinde parlayan yüzü seçtim. "Firuz Dede!" dedim. "Hoş geldin" dedi, gülümseyerek. "Hoş buldum" diyerek ellerini tuttum. Parmaklarında akan hayatı hissettim.

Firuz Dede, ağzında piposu göz kapakları yarı inik bir halde "Sür, torunum!" dedi şoföre. Araba patinaj çekerek hareket etti.

"Nasıl yaptın bunu Firuz Dede? Nereden bildin burada olduğumu?" dedim, heyecanla.

"Ne önemi var, Nergis kızım. Sen buradan kurtulmak istemiyor muydun?"

“İstemez olur muyum?”

“Söyle şimdi, dayının yanına dönmek istiyor musun?”

“Asla...”

“Bizimle gel, öyleyse...”

“Nereye?” dedim, şaşkınlıkla.

“Bakü’ye...”

“Bakü mü?”

“Beli.”

“Kafam kazan gibi Firuz Dede! Gerçeğin dışındayım sanki. Ne işimiz var Bakü’de?”

Firuz Dede “Anlatacağım” derken camı indirip rüzgarı çektim içime. “Sizinle gelirsem hayatını da anlatacak mısın?” diye sordum. Firuz Dede başını sallayınca “İsterim ama yanımda kimliğim, pasaportum yok ki” dedim.

Firuz Dede, titreyen parmaklarının arasından bir dosya uzattı. Tepe ışığını yakıp şeffaf dosyanın içindekilere bakınca adıma hazırlanmış pasaport ve kimliği gördüm.

“Nasıl olur?” dedim.

“Merak etme, sahte değiller. Şimdi dinle bakayım. Yanındaki delikanlı canımdan çok sevdiğim torunum Akif’tir.”

Dönüp Akif’e baktım. Çok güzel bir yüzü vardı. Başını sallayarak güldü.

Firuz Dede devam etti: “Torunumdan bahsetmiştim. O suskundur, konuşamaz.”

Akif yine çocuk gibi gülümseyip işaret parmaklarıyla direksiyona vurunca Firuz Dede onun kafasını okşayarak “Ne dersin torunum, Nergis Kız’a hikâyemizi ve Ayvaz’ı anlatayım mı?” Akif, iki kez kornaya basarken “Ayvaz mı?” diyebildim...

*

Nergis susup ayağa kalktı, Emre hayretle ona baktı.

“Eee, sonrası?”

“Biraz yürüyelim mi?” diye sordu Nergis.

“Olur” dedi Emre, merakla...

Bahçenin sonundaki ağaçlara doğru yürürlerken Nergis kollarını kavuşturup “Sonrası çok uzun, bir roman kadar...” dedi.

“Daha iyi ya... Anlatmanı istiyorum” dedi Emre.

“Peki...” diyerek anlatmaya devam etti Nergis.

*

Firuz Dede, Akif’in de onayını aldıktan sonra “Anlatırım lakin çok uzun sürer Nergis Kızım, bir roman kadar...” deyince, “Olsun, yolumuz uzun” dedim.

Firuz Dede piposunu dumanlayıp gülümsedi. “O halde kemerini bağla. Gözlerini yum ve gerine yaslan iyice. Uçacağız.”

Tahammül atım çatlamak üzereydi. Gözlerimi yumup gerime yaslandım. O esnada Akif teybe dokundu, araba son süratle ilerlerken Miklos Rozsa’dan *El Cid* çaldı. Ensemden tatlı bir ürperme kalktı. Roman gibi bir hayat başladı...

2. BÖLÜM

Bakü / Nisan 1941

Firuz, kâbusun kanatlarına sıkıca tutunmuş aşağı düşmemek için çabalıyordu. Terden sırılsıklam olmuş giysilerinin içinde derin bir nefes alarak yerinden sıçradığında alnında bir acı hissetti. Zihninin iplikleri birbirine dolanmıştı. Dar alnını ovarak yatağında doğrulup eline aynayı aldı. Biraz evvel gördüğü kâbusun lekelerini aradı yüzünde. Mahmur ela gözlerini, küçük burnunu, çıkık elmacık kemiklerini ve biçimli dudaklarını izledi. Çenesinde yeşeren sakallara dokunurken açık pencereden bir taş daha vızıldayıp yatağına isabet etti. Nohut büyüklüğündeki taşı avucuna alıp seyrek kaşlarını çattı.

Sabah yelinin uçuşturduğu perdeyi üstüne siper ederek pencereden başını çıkardığında can dostu Ayvaz'ı gördü. Ayvaz, sağlı sollu sıralanmış iki katlı evlerin gölgelediği sokağın tırtıklı taşlarında bir ileri bir geri yürüyordu. Firuz, sehpada duran süt dolu maşrapadan bir yudum aldı ve kısa bir muhasebenin ardından maşrapayı çevirip Ayvaz'ın üstüne boca etti.

Ayvaz olduğu yere mıhlanıp yüzü, gözü, saçları bembeyaz olmuş halde şaşkın bakışlarını yukarı kaldırınca kahkahalar içinde kendisine bakan Firuz'u gördü.

Bir köpek yavrusu gibi silkelenip esmer yüzündeki sütü sıvadıktan sonra öfkeyle parmağını salladı Ayvaz: "Belin kırılsın ay Firuz! Ömrün güdük olsun!"

Firuz, pervazdaki saksıda boyun bükmüş mühür çiçeğini koklayıp gerindi. Muzip gözlerle, "Sabahın köründe evimi taşlayıp canıma kastediyorsun! Kafamı yarıyordun az kalsın" dedi. Eliyle sol şakağını işaret etti: "Bak, bak nah bu kadar şişti."

“Üfürme be! Yaygaracı herif. Toz kadar şey, senin taş kafana ne yapacak!” dedi Ayvaz.

“Hem suçlusun hem güçlü. Bir de utanmadan beddua okuyorsun! Git aynada şu tipine bak, sütlü nuriyeye dönmüşsün. Hım... Nur yüzlü, ak sakallı bir dede de olabilir.”

Ayvaz, mendiliyle kıvırcık saçlarını, kalın kaşlarını ve basık burnunun etrafını silerken “Eeeh! Keşke sahiden ak sakallı bir evliya olaydım da şuracıkta çarpaydım seni! O sırıtık ağzını yamultaydım. Yarım saattir böğürüyorum! Üç kez kapıyı çaldım. Domuz gibi uyuyorsun. Ne yapaydım başka!” dedi.

Firuz kumral saçlarını tımarladı. “Amma patırtı ettin! Kocakarı dırdırı var sende. Allah’tan kız doğmamışsın, kimse almazdı seni. Bana kakaladığın iş yüzünden geç yattım. Sabaha kadar da karabasanlarla cenk ettim. Bekle, geliyorum” diyerek çarçabuk giyinip mutfağa indi. Cebine birkaç çörek atıp sokağa çıkınca Ayvaz’ın, öfkeyle cilalanmış gürbüz yanaklarını sallayarak üstüne doğru koştuğunu gördü. Bir anlık tereddüdün ardından kaçmaya başladı. Beş adım sonra Ayvaz onun üstüne çullanıp pençelerini çıkardı. Firuz katılarak gülmekten kendini alamıyor, dostunun güçlü kollarından kurtulmaya çalışıyordu. İki dost boğuşup sokakta yuvarlanırlarken bir ses işittiler.

“Tüühh sizin yüzünüze... Koskoca adamlar oldunuz hâlâ finolar gibi tepişiyorsunuz. Ne zaman ucalacak sizin aklınız?”

Üstlerini silkeleyerek dikeldiler. Karşılarındaki omuzlarının arasına konan sırığın uçlarında bakır güğümler sallanan esmer adama baktılar. Firuz kasketini düzeltirken “Baaa. Kurban Emmi. Sabahın çiçekli olsun. Seni askere almadılar mı hâlâ?” dedi.

Adam çizgi bıyığını kaşıdı ve “Yaşım varmış elli beşe ulan. Ne askerliği!” diyerek Ayvaz’ı işaret etti. “Bu çocuğun hali ne, sütlaşa dönmüş.”

Firuz kahkahasını bastırırken Ayvaz, kaşlarını çatıp “Kurban Emmi. Seni tavşırmışım Allah’a, uğraşma benimle. Bu huşsuzun marifeti... Süt döktü üstüme hayasız!” dedi.

Sütçü Kurban, alaycı bir edayla kafasını sallayıp “İnşallah sizi tez

vakitte askere alırlar da mahallecek rahat ederiz. Neyse duydunuz mu, sokağın sonundaki eve birileri taşınıyormuş.”

Hep birlikte, mavi boyalı, cumbalı eve baktılar.

“Orası komiteye devredilmemiş miydi? Kimmiş gelen?” diye sordu Firuz.

“Vallahi işittiğime göre pek nüfuzlu bir avukatmış” dedi Sütçü Kurban.

“E iyi işte. Su kattığın sütlerini onlara da kakalarsın. Avukatın balaları, pişik gibi senin yolunu gözlerler...”

Sütçü Kurban’ın yüzü gerildi, dişsiz ağzını öfkeyle oynattı. “Hele bunun tipine! Benim sütüm gibi süt bulunur mu Bakü’de kuduruk! İkinizi toplasam bir ineğim etmezsiniz.”

Firuz kikirdeyerek araya girdi: “Sen bu şişkoya bakma emmi, sabah sabah pek asabi. Bizim sütü fırına apar, anam orada.”

“Heh. Kadıncağız erkenden kalkıp fırında işlesin. Sen de eski zaman beyleri gibi şu saate kadar yatıp sonra da sokakta tepiş. Neyse tamam götürürüm. Hadi kalın sağlıcakla” dedi Sütçü Kurban.

Firuz ile Ayvaz “Rastgele...” dediler.

Sütçü Kurban “Yavrulara taze sütüm vaaaaar!” diyerek uzaklaşınca, Firuz hâlâ suratını temizleyen arkadaşına cebinden çıkardığı çörekleri uzattı. “Al, bunlar keyfini yerine getirir. Anam yapıp bırakmış, hem de patatesli...” dedi.

“İstemez...” dedi Ayvaz.

“Hadi be oğlum. Yeter naz yapıp mırzını salladığın. Böğrüme ayı gibi vurdun, ödeştik işte...” dedi Firuz.

Ayvaz, göz ucuyla çöreklere baktı ve birini alıp kokladıktan sonra hırsla ısırdı.

İki dost, bisikletlerine atlayıp İçeri Şeher’e doğru yola koyuldular.

*

Asırları birbirine düğümleyen surlar tarafından kuşatılan İçeri Şeher, her zamanki gibi cıvıl cıvıldı. Kızıl güvercinler, Hazar’dan esen rüzgârla söyleşerek Kız Kalesi ile Şirvanşahlar Sarayı’nın arasında süzülüyor; birbirlerine göz kırpan, asmalarla bezeli

rengarenk binaların sıralandığı taş sokaklardaki pürneşe çocuklar, düşe kalka koşturuyorlardı.

Cumbadan cumbaya dedikodu yapan kara gözlü kadınların fısıltısı, çiçekçilerin bağırışlarına, tatlıcıların çağırışlarına, dilencilerin figanlarına, yük çeken atların kişnemelerine, çilli tavukların gıdaklamalarına, meydandaki sedirlerde armudu istekanda çay içen ihtiyarların öksürüklüklerine, Şah Mescidi'nin suskunluğuna karışıyordu.

Firuz ile Ayvaz, sur kapısından girip dut yağmış dar sokakları arşınlayarak leblebi kavuran, baharat karan, tütün saran, balık parlatan, turşu kuran, ahşap oyan, sedef kakan, kahve öğüten, mısır közleyen, kebap yelleyen, yün eğiren, kitap ciltleyen esnafların içinden geçerek boncuklu çeşmeye vardılar. Çeşmenin karşısındaki Camcı Tahir'in radyosu yine son ses açıktı.

"Miğfer kuvvetleri, dün sabah saatlerinde Yugoslavya'nın tamamında hâkimiyet sağladıklarını duyurdular. Ancak Zagreb kırsalında direnişin hâlâ devam ettiği ve Alman, İtalyan askerleriyle gönüllü birlikler arasında çatışmaların sürdüğü öğrenildi. Ayrıca binlerce Yahudi ve Çingene'nin kurşuna dizildiği öne sürülüyor. Büyük Yoldaş, bir açıklama yaparak Almanların sınır hatların..."

İki dost, ellerini, yüzlerini yuyup radyonun karıncalı sesine kulak kesildikten sonra bisikletlerini yanlarında sürükleyerek yokuşun sağında kalan, tabelasında kalın kiril harfleriyle "Sahaf Akif" yazan dükkâna çattılar.

Köhne kapı, hüzünlü bir sesle cırlayarak açıldı. İçerisi kâğıt ve küf kokuyordu. Kitap yığınlarının ortasında ada gibi yükselen kanepede bir adam horluyor, köşedeki ocakta tepesinden kıvırcık buharlar tüten gence işi semaver tıslıyordu. Kanepenin dibindeki mavi şiltedeyse tombulca bir kedi, kısık gözlerle patisini yalıyordu.

Firuz ile Ayvaz, birbirlerine bakıp gülümsediler. Ayak uçlarına basa basa uyuyan adama doğru sokuluyorlardı ki miskin kedi miyavlayarak Ayvaz'ın bacağını tırmaladı.

Ayvaz "Kuyruğun yansın senin ay pişik!" diye bağırarak kediyi kovalamaya başladı.

O esnada adam uyandı ve gözlerini ovuşturup gülümsedi. “Vay siz hoş gelmişsiniz” diyerek Firuz’a sarıldı.

Firuz gerdan kırdı. “Ne o Akif Ağabey? Gece uykunu alamadın mı?”

Akif, göbeğini sallayarak hâlâ kediyi kovalayan Ayvaz’a bakarken “Vallahi uyku tutmadı dün gece Firuzcan” deyip sesini yükseltti: “Heyy Ayvaz kişi! Pişiğimi rahat bırak...”

Ayvaz, kedinin peşini bırakıp Akif’le kucaklaştı. Akif esneyerek “Civanlarım, hadi kımıldayın da kahvaltı yapalım. Ayvaz Ağa sen şu tahçadan biraz peynir, domates, lavaş getir. Firuz sen de çayları doldur hele... Ben de uzanıp biraz daha tembellik edeyim.”

“Ağabeycan, bazen diyorum da Gonçarov, *Oblomov*’unu yazarken senden mi esinlendi acaba? Hep uyuyup dinlenme isteğiyle dolusun” dedi Ayvaz, peynirleri keserken.

“Ben doğarken bile yorgundum, Ayvazcan. Doğar doğmaz esneyip ebemin kucağında uyuyakalmışım...” dedi Akif.

Gülüştüler. Ayvaz ile Firuz sofrayı hazır edince Akif kalkıp kedisinin önüne yiyecek koyarak sofraya oturdu. Herkes ciddiyetle lavaşlarını açıp arasına peynir, reyhan ve domates koyup dürdü. Akif, yanağını şişirip taze peynirin tadına varırken, önündeki kaba kafasını sokup tıkınan kedisini işaret ederek “Ayvaz, sizin köydekiler yemek yerken kedilerin gözlerini bağlıyorlarmış bilir misin? Cimri oğlu cimriler, kedinin canı onların yediğinden çeker de vermek zorunda kalırlar diye korkarlarmış” dedi.

Firuz, dürümünden yeni bir ısırık alırken kahkaha attı, Ayvaz ise kaşlarını çattı.

“Eeeh Akif Ağabey, sen de mi inandın bu palavraya?” dedi Ayvaz.

“Palavra değil aslanım. Söyle o vakit bizim kedi niye sevmiyor seni?”

Firuz çayını höpürdetti. “İkisi de şişkolar, aynı familyadanlar halbuki...”

“Kabul, böyle bir gelenek varmış. Ama o devrimden önceymiş efendiler. Şimdilerde Büyük Yoldaş bizim köyde dahi kedilerle insanların aynı şeyleri yemelerini emretmiş... Yaşasın halkların ve

kedilerin eşit hakları...” dedi Ayvaz.

Gülüştüler yine. Sofradakiler silinip süpürüldükten sonra Sahaf Akif ile Ayvaz tütün sararlarken Firuz “Oooh iyi doyduk...” deyip devam etti. “Ağabey radyoyu dinledin mi? Almanlar, Yugoslavya’yı da halletmişler. Nereye varacak bu iş sence?”

Akif, sigarasından bir dem çekti: “Haberim var. Almanlar ve İtalyanlar neredeyse Avrupa’nın tamamını işgal ettiler. Hitler, o kibirli Fransa’yı dahi hallaç pamuğu tekin kaldırıp attı. Herif Eyfel’in önünde fotoğraf bile çektirdi. Bizimki ne yapıyor peki? Gidip Hitler’le Polonya’yı paylaştı. Akabinde kuzeydeki kudretsiz ülkelere saldırdı. Üstüne üstlük Hitler’le de saldırmazlık anlaşması yaptı. Dün bir ahbabımla konuştum. Bakü’den çıkarılan petrol miktarı beşe katlanmış. Petrolün tamamı Almanlara akıyor. Diyeceğim o ki sözüm ona Büyük Yoldaş, Hitler’e güvenerek kendi kuyusunu kazıyor.”

Ayvaz parmaklarını yalayarak araya girdi. “Ben Hitler’e hiç ama hiç güvenmiyorum. Onun derdi Avrupa ile değil komünistlerle... Nasıl bu adamla anlaşma yaptık, bunca petrolü ne diye veriyoruz, aklım kesmiyor...”

“Oğlum, petrol veriyorsak parasıyla veriyoruz. Ayrıca Hitler, Sovyetler’e saldıracak kadar kuş beyinli değil. Almanlar daha evvel saldırdılar da ne oldu? Onları geç, Napolyon gibi bir kumandan bile bozguna uğrayıp kuyruğunu kıstırarak geri döndü. Dünyanın anasını ağlatan Moğolların dahi topyekûn istilaya maçaları yememiş. Bu denli büyük bir coğrafya Almanların ağzına sığmaz. Hele ki yoldaş Stalin varken” dedi Firuz bilmiş bir edayla.

Akif, alnını kat kat ederek “Yoo Firuzcan. Olaylara ideolojik körlükle bakıyorsun, Ayvaz’a katılıyorum. Hitler, bir ruh hastası. Onun derdi Avrupa’yla ya da bizle değil. O, yok ederek var olmak istiyor sadece... Kendini Roma imparatoru sanıyor. Ayrıca yoldaş Stalin dediğin adamın da sütten çıkmış ak kaşık olmadığını bir kez daha hatırlatayım. Lenin’in ardından öz yoldaşlarına nice zulümler etti. Hani nerede Troçki? Diğer devrimci liderlere ne oldu? Gulaglarda, Sibirya’da, Doğu’da yaşanan katliamlar... Ya bize ne

oldu? İşte, Sovyet Rusya'nın gölgesinde yaşamaya çalışıyoruz" dedi, iç çekti ve devam etti: "Şunu unutmayın çocuklar! Çok değil, yirmi yıl önce biz, hür bir ülkeydik. Adımız, Bağımsız Azerbaycan Cumhuriyeti'ydi. Ben o güzel günleri iyi hatırlıyorum, devamında yaşanan katliamları da... Ya şimdi? Bakü'de öz dilimizden çok Rusça konuşuluyor. Töremiz, Türklüğümüz, dinimiz yok olmaya yüz tuttu. Betimiz, bereketimiz kalmadı. Dünümüz, bugünümüz ve yarınımız Stalin'in avuçlarında. Sorarım size; bu nasıl halkların kardeşliği, azatlığıdır?"

Firuz, kollarını sıvayarak söze girdi: "Etme ağabey. Bu sözlerin düpedüz milliyetçilik ve hatta kavmiyetçiliktir. Yirmi yıl önce ahvalimiz niceydi peki? Azerbaycan'da üretim, eğitim, hayat nasıldı? Bir avuç burjuva petrolümüzü, toprağımızı, emeğimizi sömürdükçe semiriyordu. Nüfusun yarısından fazlası okuma yazma bilmiyordu... Ben Stalinist değilim ama Sovyetler'i yerden yere vurmanı haksızlık sayarım. Yarın Stalin gider başkası gelir, o vakit taşlar iyice yerine oturur."

Akif kızgınlıkla sigarasını tablaya bastırdı. "He canım he! Stalin gidecek, başkası gelecek de taşlar yerine oturacakmış. Ne hayal ama... Duyan da diyecek ki kırk yıldır siyaset nazarileri okuyorsun. Troçki'den sonra Bolşevikler'de akıl, izan, eleştiri, ahlak, adalet gibi kavramlar yok oldu. Hoş, Troçki'nin arkasında da birileri vardı ya, neyse... Bunları anlamıyorsun sen! Söyle bakalım; Sovyetler Birliği dediğimiz şey namütenahi bir özgürlük, emsalsiz bir eşitlik ise neden Bakü'deki camiler kapalı? Okullarda öz dili Türkçe olan sabilere niçin Rusça dayatılıyor?"

"Refahımız ve birliğimiz için. Faşistler dil, din, ırk gibi mefhumları kullanıp kardeşi kardeşe, yoldaşı yoldaşa kırdıramasınlar diye..." dedi Firuz.

"Ah saf oğlanım. Biz dediğin de kim? Benim 'biz' kavramından anladığım şey Kazak, Özbek, Kırgız, Tatar, Uygur, Türkmen ve diğer soydaşlarımızdır. Eğer mesele bir olup aynı çatı altında toplanmaksa bunun yeri Rusların gölgesi değildir."

Ayvaz, çayları tazelerken söze girdi: "Allah aşkına yine

başlamayın. Bir sohbetimize de siyasi münakaşalar girmesin yahu. Ağabey, sen bu kıtkafanın dediklerine bakma, senin yanında böyle konuşuyor. Onun muhayyilesinde de bağımsız ve sosyalist bir Azerbaycan var.”

Firuz yeni bir şey söylemek için hazırlanırken Ayvaz, mevzuyu kapatması için ona göz kırpıp başka bir bahis açtı. “Ağabey, verdiğin metni bitirdim.”

“Ee nasıl buldun?” diye sordu, Akif.

“Filhakika nitelik açısından fevkalade. Fakat çok realist geldi bana. Ya da çok toplumcu mu demeliyim? Ayrıntılar üstünde de gereğinden fazla durulmuş.”

“İyi de Ayvazcan adamın üslubu bu. Hayatı, kıymıklarından temizleme gereği duymadan, olduğu gibi yazıya geçiriyor. Bir roman için teferruatların bolluğu hislerin de zenginliğine delalet eder. Realizm faydalı bir şeydir. Toplum, ne kadar çok gerçekçi romanlar okursa, aydınlığa ve medeniyete o derece çabuk ulaşır. Avrupa; dogmaları ve dilemmaları ile romanlar üstünden hesaplaşmadı mı... Zira realist roman insanı rahatsız eder. Toplumu uyandırır ve bireyi kendisiyle yüzleşmeye zorlar.”

“Yani Dostoyevski, Tolstoy ve diğerlerinin yaptığı gibi...” dedi Firuz.

“Evet... Ancak bunun ilk mimarı Gogol’dü. Dostoyevski ve Tolstoy, toplumu tahrik etmeyi onun *Palto*’sundan öğrendiler. Lakin edebiyatı, toplumu terbiye etmek için bir araç haline getirmemeli. Arada kıldan ince bir çizgi var. Yazar, sözüm ona kendisine bir aydın sorumluluğu yüklediği an işler çığırından çıkıyor.”

“Yazar, dekadan olmalı diyorsun” dedi Ayvaz.

“O ayrı mesele. Toplum mühendisliği değil, işini yapmalı diyorum. Bakın *Suç ve Ceza*’da Raskolnikov ne yapıyor? Tefeci de olsa yaşlı bir kadını para için öldürüyor değil mi? Ve biz okurlar ilk başta ‘katil’ deyip tiksiniyoruz ondan niçin?”

“İçimizdeki katillik meylini kendimizden dahi sakladığımız için mi?” dedi Firuz.

“Tastamam öyle. Peki romanın devamında niçin aynı karaktere

merhamet duyuyoruz?”

“Çünkü sayfalar bir müddet sonra aynaya dönüşüyorlar. Aslında Raskolnikov’a değil, kendimize acıyoruz” dedi Ayvaz.

“İşte o kadar...” dedi Akif çayları tazelerken. “Ee, oyunun tarihi belli oldu mu?”

“Muhtemelen gelecek ay...” dedi Ayvaz.

“Bir şey kalmamış ha... Hüsrev Hoca kök söktürüyormuş size” dedi Akif.

“Hem de nasıl. Ne de olsa sizin kuşak...” dedi Firuz.

“Çok selam söyleyin.”

“Söyleriz” dedi Ayvaz.

Akif çayından nev yudum alırken yan gözle Firuz’a bakarak “Şu kapattığımız meseleyi bilahare konuşacağız Firuz Ağa, elimden böyle kurtulamazsın” dedi.

Firuz gülümseyip “Hay hay efendim. Fakat Troçki’nin ilkelerinin üstünden tek tek geçeceğiz. Devrimin manasını da tartışmalıyız.”

“Elbette, ama hangi devrim...”

Onlar yeniden tartışmaya tutuşurken Ayvaz, kem nazarla kediye bakarak esnedi. Usulca ayağa kalktı. Köşede duran akordiyonu alıp ipini boynundan geçirdi ve çalmaya başladı. Akordiyonun körükleri büzüldükçe huzur ve kederi aynı canda vaaz eden bir ses yayıldı içeriye. Firuz ile Akif münakaşayı kesip Ayvaz’a döndüler, neşeyle. Ayvaz bir yandan çalıyor, diğer yandan söylüyordu:

Pencereden daş gelir ay beri bah beri bah...

Humar gözden yaş gelir ay beri bah beri bah...

Ayvaz, gözlerini parıldatıp koca ayaklarını ileri geri oynatarak kıvama gelince, Firuz ile Akif’e doğru seğirtti. Başıyla buyurgan bir işaret yapınca onlar da ayaklanıp şarkıya ve dansa iştirak ettiler. Ayvaz önde, Firuz ile Akif arkada, oynaya söyleye sokağa çıktılar. Etraftaki esnaflardan üç beş kişi de gülücükler saçarak müziğin cazibesine kapıldılar. Onlar oynadıkça Ayvaz daha şevkle çaldı:

Seni mene verseler ay beri bah beri bah...

Allah’a da hoş gelir ay beri bah beri bah...

Koyun koyuna evlerin çiçekli pencereleri neşeli yüzlerle doldu.

Penceredekiler alkış çalıp ritim tutarlarken esnaflar, müşteriler ve gelip geçenler türkünün ahengine uyarak oynuyorlardı. Kilimci İsa Dayı da, ihtiyarlığına aldırmadan kollarını açıp ayak uçlarına basarak çeşitli figürlerle pürneşe dansa katılınca Ayvaz ikinci parçaya geçti. Akordiyonun tınıları, alkışların yankısı ve oynayanların mutluluğu sokağı baştan sona sarmıştı.

Firuz saatine bakıp Ayvaz'ı uyardığında müzik kesildi. Oynayanlar, damaklarında tatlı bir çeşniyle dağılırlarken Ayvaz ve Firuz, Sahaf Akif ile vedalaşarak üniversitenin yolunu tuttular.

*

İki dost paldır küldür amfiye daldıklarında öğrencilerden kahkahalar yükseldi. Kürsüdeki biyoloji profesörü Sermed Ahundbala, burnunun ucuna düşürdüğü kalın camlı gözlüklerinin ardından onları süzüp benekli ellerini üst üste koyarken çıtkırıldım sesiyle "Nazik beyefendiler kapıyı çalarak içeri girerler ve geç kaldıkları için özür dileyip mazeret bildirirler. Fakat size bunu defalarca hatırlatmama rağmen bir şey değişmediğine göre nezaket denen şeyden nasibinizi hâlâ alamamışsınız" dedi.

Ayvaz, gözlerini devirip çehresini ağlamaklı bir edaya bürüyerek "Haklısınız hocam, bağışlayın. Ninemin cenazesinden geliyoruz. Mevtayı biraz evvel defnettik. O sebeple geç kaldık. Mezarlıkta ağlayanları, dövünenleri gördükten sonra da dağıldık, kapıyı çalmayı akıl edemedik" dedi.

"Ya... Başınız sağ olsun."

"Sizler sağ olun efendim. Şey, salonda oyun provamız var da, acaba yüksek müsaadenizle gidebilir miyiz?" dedi Ayvaz.

Sermed Hoca, incecik boynunu öne uzatıp "Bu kaçıncı müsaade çocuklar? Şu tiyatronuz, derslerinizden ehemmiyetli mi? Bakınız bugün, geçenlerde Fransa'da ortaya atılmış bir teoriyi anlatacağım."

Firuz sırıtarak "Hocam, tiyatro hocamız fakülte komiserliğine bize tölerans gösterilmesi gerektiğini söylemiş, komiserlik de kabul etmiş. Hem arkadaşların ders notlarını alıp hunharca çalışırız" dedi.

Hoca, "Tölerans değil o, tolerans! Pekâlâ, sizi bugün de

yoklamada var göstereceğim. Ancak durumunuzu bir ara dekana bildirmem lazım gelecek. Bakalım komiserlik gerçekten sizi muaf tutmamızı istiyor muymuş...” deyince, Firuz cebinden bir paket çıkarıp kürsüye sürdü.

Hoca, öğrencilerden yükselen uğultu karşısında dolma kalemi kürsüye vurdu. “Lütfen sessiz olunuz” deyip baygın gözlerini pakete nişanladı: “Nedir bu?”

“Açınız lütfen hocam” dedi Firuz.

Hoca paketi açınca çökkün yüzündeki çizgiler yumuşadı. “Papyon, üstelik kırmızı puantiyeli...”

“Evet efendim. Papyon koleksiyonunuza mütevazı bir katkı babında” dedi Ayvaz.

“Fransız stili hem de...” dedi Firuz.

“*Sans doute*! Belli canım belli...” dedi hoca ışıldayan gözleriyle.

“Ama burjuva işi değil hocam. Kırmızı puantiyeler devrimi ve bayrağımızı simgeliyor...” diye ekledi Ayvaz.

“Elbette, elbette onu anladım zaten yoksa kızardım size. Pekâlâ gidebilirsiniz ama bu son, söz mü?”

Firuz ile Ayvaz yek avaz “Söz” dediler.

*

İki dost, duvarlarında devrim için savaşan Bolşevikler’in portrelerinin asılı olduğu sarımtrak koridorları geçip prova salonuna girdiler. Tiyatro hocası Hüsrev, elinde kahve fincanıyla kostümleri inceliyordu. Kapının gıcırtısına dönüp “Kıtkafalar! Nerede kaldınız yine?” diye feveran etti.

Firuz ellerini iki yana açıp omuzlarını kaldırdı. “Hocam, Sermed Hoca’dan izin koparmak kolay mı Allah aşkına! Şu konuyu dinleyip öyle çıkın diyerek saatlerce esir aldı bizi.”

Hüsrev Hoca, sahneye doğru yürürken girdi söze: “Ben ne yapayım oğlum. Haftada bir gün de olsa derslerden muaf olmanız için dekanla defalarca konuştum. Nuh diyor, Peygamber demiyor. Savaştayız, tiyatronun sırası mı şimdi, diyor.”

“Onun derdi tiyatro değil, oyunun konusu bence!” dedi Ayvaz.

“Şişşt, sus bakayım” deyip ellerini birbirine vurdu Hüsrev Hoca. Diğer oyunculara dönerek “Haydi çocuklar, prova düzenini alın. Kıtkafalar siz de kostümlerinizi giyinin hemen” dedi.

Firuz kan kırmızı ketenden yeniçeri kılığında, Ayvaz da siyah canfes kumaştan yapılmış rahip elbisesi içinde sahneye çıktılar. Prova tekrarlara, tartışmalara, aksaklıklara rağmen akşamüstüne doğru tamamlandı. Hüsrev Hoca, provadaki pürüzleri tenkit eden bir konuşma yaptıktan sonra oyunda görev alacak öğrenciler, her zaman yaptıkları üzere üniversitenin arka bahçesindeki kamelyaya çıktılar.

Güneş, kıvırcık yapraklı ağaçların gerisinde batarken süt bulutları, mora çalan gökyüzünde kıvamlanıyorlar, çiçek nefesleriyle dolmuş bahçeden burcu burcu kokular yükseliyordu.

Oyuncuların tekmili kamelyanın altındaki oturaklara kuruldular. Önlerine konan çayları yudumlayıp yorgunluklarını atarlarken Ramil, imalı bir ses tonuyla “Ne dersin Firuz, oyun planlanan tarihe yetişecek mi?” diye bir girizgâh yaptı.

“Yetişecek tabii. Dün saatlerce çalışıp metnin sonunu düzenledim” dedi Firuz.

“Umarım! Provalara geç kalan hep siz olduğunuza göre yetişeceğinden eminsinizdir. Davul sizin elinizde” dedi Ramil.

“Ne demek istiyorsun, açık konuş” dedi Firuz, bardağını sıkıca kavrarken.

“Gayet açık konuştum. Hüsrev Hoca tüm sorumluluğu seninle Ayvaz’a verdi. Sizin sözünüzden çıkmıyor. Bizler figüranız ne de olsa...”

“Saçmalama Ramil. Bu oyun için ne emekler verdiğimizi buradaki herkes gibi sen de biliyorsun.”

Ramil, “Ona ne şüphe... Gorki’nin mis gibi oyunu dururken gidip çağ dışı bir hikâyeyi sahneye uyarladınız” deyip titreyen ellerini birleştirdi. “Pek sevgili faşist hocanızın da canına minnet.”

“Lafını bil de konuş Ramil! Bunca provanın ardından sahneye çıkmaya sayılı günler kalmışken mi aklına geldi oyunu sorgulamak? Hüsrev Hoca’yı eleştirecek kıratta da değilsin!” diye araya girdi Ayvaz.

“İstediğimi eleştiririm. Başka çaremiz mi vardı? Gorki klişe, her sene oynanıyor dediniz. Hadi o konuda haklısınız. Peki, el birliğiyle önder Lenin’in mücadelesini, devrimin alevini anlatan bir oyun yazamaz mıydık? Üstelik bende böylesi hazır bir metin olduğunu da biliyordunuz...” dedi Ramil.

Firuz, istihzalı gülüşünü büyüterek “Devam et durma, dök zehrini” dedi.

“Zehir öyle mi? Zehir sizin gibilerin beyinlerinde! Hâlâ Türklük, Turancılık rüyaları görüyorsunuz. Elli dereden su getirip konuyu Osmanlı’ya bağladınız. İlla ki bir yeniçerinin macerası oynanacak diye terör estirdiniz. Çünkü faşistsiniz!” dedi Ramil, sesini yükselterek.

Ayvaz, sağ yumruğunu sol avucuna vurdu. Ayağa kalkıp “Bokunu çıkardın Ramil! Kime faşist diyorsun sen?” diye kükreyince, Firuz onu kolundan çekip yerine oturttu.

Firuz, sakin kalmaya gayret etti. “Bak Ramil. Kişi hangi kötü sıfatı diline pelesenk edip karşındakini onunla suçluyorsa bilmelidir ki o sıfat özüdür. Bu konuyu seçme sebebimiz, Osmanlı ya da Türklük sevdası değil, ki beni tanıyan herkes önder Lenin’e olan hayranlığımı bilir! Önemli olan komedi ve dramın aynı ilginç hikâyede birleşmesiydi. Oyunda Osmanlı’yı idealize etmiyoruz. İnsana odaklanıyoruz. Viyana Seferi bozguna dönüşür. Ordu payitahta, İstanbul’a geri dönmek zorunda kalır ve geride 18. yüzyıl Avrupa’sının göbeğinde dil bilmez, iz bilmez bir yeniçeri unutulur. Onun hikâyesinden daha trajikomik ne olabilir! Hem gerçek bir hikâye bu... İlaveten Lenin’in mücadelesini farklı cihetlerden anlatan onlarca oyun yazılıp oynandı, bu yeni bir şey değil ki...”

Ramil, Firuz’un attığı nutuğa bir reddiye düşünürken Meryem söze karıştı:

“Lütfen uzatmayın artık. Oyunu hepimiz benimsedik. Sahneye çıkmamıza da az kaldı. Bunları tartışmanın kimseye faydası yok.”

Firuz, bacak bacak üstüne atıp Ramil’in gözlerine bakarak “Bak, burada yirmi üç kişilik bir topluluğuz. Hâlen ikna olmadıysan kapalı bir oylama yapalım. Herkes oyun hakkındaki fikrini kâğıda yazsın.

Bakalım senin gibi düşünenler çoğunlukta mı?” dedi.

Ramil, damağını şaklattı. “Haa, demokrasi! Avrupa’yı güneş gibi aydınlatan demokrasi. Hitler’i var eden demokrasi. Yoldaş Lenin, bu demokrasi dediğiniz herzeye kulak assaydı bugün tüm Sovyet ülkelerini çar ve onun pek zarif sülalesi yönetir olurdu.”

Ayvaz yükseldi. “Bugün yeterince tiyatro yaptık Ramil! Sen okulu bırakıp Komünist Parti’nin sekreterliğine oyna bence. Meryem haklı, bu mevzu gereksiz uzadı...”

Ramil, bir hışımla ayağa kalktı. Oturağı yere düşerken “Hepiniz kokuşmuş, eski düzenin fertlerisiniz. Sizlerden utanıyorum!” diye bağırıp, işaret parmağını Firuz’a doğrultarak devam etti: “Firuz! Senin benimle derdin bambaşka. Kumarbaz yamağınla birlik olup hocayı bana karşı kışkırttınız. Rolümü azaltan da sizsiniz. Neden peki? Söyleyeyim; kız kardeşim Rüya’nın gözlerini açtığım için. Aklınızca, seni değil de başkasını seçmesinin intikamını alıyorsunuz!” deyince Ayvaz, yeniden ayağa kalkıp Ramil’in üstüne yürürken, Firuz durdurdu onu.

Ortama ağır bir sessizlik indi. Herkes kaygılı gözlerle Ramil ve Firuz’a bakıyordu.

“Ne o, beni mi döveceksiniz? İnanırım. Faşistlerin dili yoktur ne de olsa. Sadece şiddeti bilirsiniz. Ben şu andan itibaren gruptan ayrılıyorum. Benimle aynı fikirde olanlar da bu rezil ortamda durmasınlar.” Ayvaz ve Firuz’a bakarak “Hastalıklı, gerici emellerinizi dekana memnuniyetle anlatacağım” dedi Ramil ve hızlı adımlarla uzaklaştı.

Ramil’in ardından kimse gitmedi. Herkesin suratı düşmüştü. Firuz, kollarını kavuşturmuş dalgın gözlerle önüne bakıyordu. Leyla ile Meryem biraz evvelki soğuk savaşı, hiç yaşanmamış gibi varsaymak adına şuradan buradan laf açıp gevezelik ettiler. Hava damla damla kararınca gruptakiler dağılmaya başladılar. Firuz, Ayvaz, Leyla ve Novruz da ayaklanıp Hazar’ın kıyısına doğru yola çıktılar.

*

Hazar’ın hülyalı sularıyla gökyüzünün kıvrımları, lacivertin aynı tonlarına bürünmüştü. Gemilerden yayılan turuncu ışıklar, sakin dalgaları benekleyerek kıyıya doğru uzuyor; kabuklarında uyukluyan yengeçlerin, kaya diplerini eşeleyen gül kuşlarının üstüne yağıyordu.

Ayvaz, Firuz, Leyla ve Novruz ayaklarını taşlara uzatmışlar, varlıkla yokluğu aynı hizada tutan bu manzarayı izliyorlardı.

“Ölüversek şimdi. Bir kuş gibi, bahanemiz olmadan ve küçücük ölsek...” dedi Ayvaz.

“Gerçeklik, yani bu dünya, başka bir âlemin hayaletinden gayrı bir şey değil” dedi Firuz.

Bunun üzerine “Niye öyle söyledin?” diye sordu Leyla.

“Bilmem. Bazen yürürken gördüğüm insanların yüzyıl sonra bu sokaklarda olmayacaklarını düşününce, her şeyin ne kadar geçici olduğunu anlıyorum. Binaları, asırlara meydan okuyan ağaçları ve hatta şu gemileri kıskanasım geliyor. Çünkü dünyada bizden fazla barınacaklar. Düşündükçe gülüyorum ama en çok biz insanlara merhamet duyuyorum böyle anlarda. Nasıl da zayıfız. Hem varız hem yok. Hem ölüyüz hem diri. Hem hayaliz hem hakikat. Hem ruh hem beden. Hem keder hem mutluluk...”

Leyla, Novruz’a dönüp “Bunlar yine uçtular” dedi gülümseyerek.

“Evet yahu. Kuru kuruya oturuyoruz, çay falan içelim” dedi Novruz.

Firuz bir anda ayağa kalkıp “Ben alırım” diyerek çay ocağına yürürken, Ayvaz “Firuzcan! Sorsana ekmek arası bir şeyler var mı?” dedi.

Firuz gerisine dönmeden söylendi: “Öff. Pis boğaz herif. Olur, sorarım.”

Firuz, çaylar ve yarım somunla döndüğünde Novruz, annesinin durumunu anlatıyordu: “Doktor, çok iyi bakılması lazım diyor. Bir yığın ilaç ismi yazdı. Devlet ilaçları veriyor vermesine de çoğu yok ki...”

“Moskova’dan istetelim...” dedi Ayvaz.

“Moskova’da amcam yaşıyor. Geçenlerde ona yazdım. Her yere

bakmış, orada da yokmuş.”

“Nerede bulunurmuş peki? Doktora sormadın mı?” dedi Leyla.

“Sormaz olur muyum... Adam çekine çekine Avrupa’da vardır dedi.”

“Bu kadarını diyebilmesi bile büyük cesaret. Hale bak koca, SSCB’de ilaç yok!” dedi Ayvaz.

“Bir şekilde idare edeceğiz artık. Anam hastalığı ağırlaştıkça huysuzlaşıyor. Her gün Zeynep ile didişiyorlar. Kızcağızın kabahati de yok hani” dedi Novruz.

“Ee Novruzcan evlenme konusunda acele ettin” dedi Ayvaz parmağını şaklatarak.

“Bekleseydim Zeynep’i başkasına verirlerdi. Hem anamın bu hale düşeceğini bilemezdim ki.”

“Sen bakma bu şişkoya Novruzcan, aşktan anlamaz. Tek bildiği tıkınmak” diye araya girdi Firuz.

Ayvaz, ekmeğinden bir ısırık alıp kalın kaşlarını oynatarak “Sen de az kalsın Rüya’yla evlenecektin” deyip pot kırdığını anlayınca sustu.

Firuz’un yüzü kızardı. Başını eğip yıpranmış pabuçlarına baktı.

“Çok patavatsızsın Ayvaz” dedi Leyla ve alt dudağını ısırarak ekledi: “Sahi, ne yapıyor şimdi Rüya?”

Firuz, ağzını büküp omuzlarını kaldırırken “Evlenmiş diye duydum” dedi.

“Hım, kiminle?” diye sordu Leyla.

“Van’da yaşayan uzak ve zengin akrabalarından birinin oğluyla. Bahtiyar olsunlar. Şimdi neden açıldı bu mevzu? Ramil’in çıkardığı cıngarı unutup ferahlamak için gelmedik mi buraya!” dedi Firuz.

“Bilmem. Ayvaz bahsi açınca, bugün de Ramil öyle laflar edince...” dedi Leyla ve Ayvaz’ın kaş göz işaretlerini fark edip sustu.

O esnada Novruz ayaklandı. “Ben müsaadenizi isteyeyim. İşe geç kalmayayım.” Derken Ayvaz da kalktı. “Bekle Novruzcan, ben de ayak yoluna gideceğim” dedi.

Ayvaz, Novruz’u uğurlayıp yerine döndüğünde Leyla elindeki deftere provada yaşanan aksaklıkları yazıp Firuz’a onaylatıyordu.

Ayvaz'ın koca gölgesi üstlerine vurunca Leyla da toparlandı. "Ben de gecikmeyeyim, babam laf eder. Yarın görüşürüz" deyip kalktı, onlarla vedalaşarak uzaklaştı.

Ayvaz, Leyla'nın ardından bakıp "Oğlum bu kız sana çok fena âşık..." dedi.

"Biraz evvelki münasebetsizliğin yetmedi mi Ayvaz Ağa?" dedi Firuz.

"O konuda haklısın canım. Bana, aşktan ne anlar bu şişko deyince sinirlendim. Ağzımdan kaçtı."

"Öyle olsun."

"Ama Leyla sahiden körkütük âşık sana. Gözleri hep sende..."

"Biliyorum."

"Ee güzel kız işte. Babası da yüksek memur, daha ne olsun. Sırtın yere gelmez. Keşke bana âşık olsaydı..."

"Ay yaşa. Tam sana göre, doğru. Günde elli kere âşık oluyorsun. Açtırma ağzımı. Leyla'ya karşı içimde zerre kadar bir şey yok."

"Sen de zerre akıl da yok..."

"Uzun etme..."

Rüzgâr puf puf uğuldamaya, Hazar'ın ağırbaşlı suları kabarmaya başlayınca Ayvaz yıldızlara baktı. "Ne çok yıldız var. Sanki birisi, içimizdeki yaraları tek tek toplayıp gök kubbeye dizmiş. Yaralar sancıdıkça yıldızlar parlıyorlar."

"Kimlerin yaraları?"

"Gökyüzünde hepimizin yarasına yetecek kadar yıldız var..."

Firuz, avucuna minik bir taş alıp karanlık sulara fırlatırken "Hayat, çok tuhaf. Doğumdan ölüme kadar hep seni şaşırtmak için akıyor sanki" dedi.

"Hayat, beni şaşırtmaktan ziyade kederlendiriyor. Dünyanın öbür ucunda birilerini de güldürüyordur mutlaka. Aksi halde ilahi denge bozulur. Biri ağlamalı ki diğeri gülebilsin. Tıpkı birinin doğabilmesi için bir başkasının ölüp gelene yer açması gibi" dedi Ayvaz.

"Dünyanın öbür ucunda kendime hiç benzemeyen biri olmak isterdim."

"Yaşlanıyor muyuz, yoksa büyüyor muyuz sence?"

“Ne fark eder ki. İki yolun sonunda da aynı bahçe var.”

“Düz dedin. Buna rağmen hakikati hâlâ bulamadık ama.”

“Arıyor muyuz ki?”

“Aramaya başlarsak buluruz, o zaman da büyü bozulur.”

“Umarım biz hakikati bulmadan, Azrail’le tanışmayız.”

“Azrail, şu sıralar çok meşgul. Her gün binlerce insan ölüyor Avrupa’da.”

“O da doğru. Novruz parayı aldı mı?”

“Zorla verdim. Senin annen bizim annemizdir dedim.”

“İyi, hiç olmazsa eve öteberi alır onunla.”

“Bugün beni tutmasaydın keşke. Ramil itinin o koca ağzını dümdüz etseydim.”

“Saçmalama.”

“Firuz lan, sen Rüya’yı unutamadın mı hâlâ? Adı bir kez geçmeye görsün, hemen böyle derinlere batıyorsun.”

Firuz bakışlarını kaçırdı. Sesi kırıştı birden. “Kalbimde nokta kadar yeri kaldı, doğru. Noktanın çapı belli fakat derinliğini kestiremiyorum. Ramil’in bugün söyledikleri çok canımı yaktı.”

“Hey Allah’ım! Oğlum sen iflah olmazsın. Kabullen artık. Rüya, farklı bir ülkede özgürce yaşamak için senden vazgeçip başkasını tercih etti. İyi ki de böyle yaptı. Yoksa evlenirdiniz ve bedbaht bir adam olurdun. Boşuna dememişler her şerde bir hayır vardır diye.”

“Başlama yine, deşme.”

“Ben deşmesem bile o yara kapanmıyor belli ki. Seninle nişanlıyken o herifle görüşmüş işte. Üstelik bu işe Ramil ile anası ön ayak olmuşlar. Böyle ahlaksız bir aileye güvey mi olacaktın! Allah korumuş diye yatıp kalkıp dua etmelisin.”

“Ne olur kapatalım konuyu. Evde babamla, okulda Ramil gibilerle rüyalarımda da karabasanlarla uğraşıyorum. Bırak da burada huzur bulayım.”

“Peki...” dedi Ayvaz. Bir sigara yaktı. “Sahi, sabahtandır soracağım, unutuyorum. Ne gördün rüyanda, anlatsana.”

Firuz yüzüne vuran dumanı kışkışladı. “Seninle çöl gibi bir yerdeyiz. Üstümüzde yalnızca mahrem yerlerimizi kapatan örtüler

var. Yürüyoruz, yürüyoruz. Karşımıza garip şekilli, devasa bir kule çıkıyor. Duvarında ucu görünmeyen uzun bir merdiven duruyor.

Merdivenin yanına varıp tereddüt etmeden ağır aheste basamakları tırmanıyoruz. Ayaklarımız yok denecek kadar küçükler. Tırmandıkça, omuzlarımızda ten rengimizde kanatlar yeşeriyor.

O kadar tırmanıyoruz ki bulutları bile aşıyoruz. Merdiven bitiyor. Kanatlarımızı açıp uçacağımız esnada aşağımızda bir boğa peyda oluyor. Kükrüyor, havlıyor, ötüyor ve boynuzlarından birinde kıpkırmızı bir gül peyda oluyor. Gül, öyle güzel ki... Gözlerimizi ondan alamıyoruz. Biz güle baktıkça o büyüyor, uzuyor ve sonunda dev bir çiçeğe dönüşerek aramıza giriyor. Sivri dikenleri etimizi dalıyor, vücudumuzu parçalıyor, kanatlarımızı kırıyor... Sonra bizi aşıp göğe, en yükseğe çıkıyor. Hava kararıyor. Üstümüze kar yağıyor. İkimiz de kan revan içindeyiz. Ağlıyoruz. Fakat gözlerimiz o uğursuz çiçekte hâlâ... ‘Sen, aramızdan geçen bir trensin’ diye sayıklıyorum. Ağlıyorum. O anda kuyuya düşüyoruz. Bir kadın sesi duyuyorum... ‘Beni kurtarın!’ diye bağırıyor. Uyanıyorum...”

Ayvaz, dostunu halden hale girerek dinledikten sonra kulağını çekip tahtaya vurdu. “Hakikaten kâbusmuş. Lakin saçma bir kâbus. Bizim aramıza iğnenin ucu bile giremez ki... Biz iki ayrı kişi değil, tekiz Firuzcan.”

Firuz gülümseyince, Ayvaz kolunu dostunun boynuna doladı. Bununla da yetinmeyip kafasından öptü onu.

“Sululuk etme...” dedi Firuz ve ekledi: “Nasıldı Mevlana’nın o şiiri?”

“Mutluluk vakti; senle ben, avluya doğru oturmuşuz senle ben... Endamımız çift, suretimiz çift, ruhumuz tek...”

“Âlâ...” dedi Firuz.

“Bugün yeni bir şey öğretme sırası sende. Var mı mahsul?”

“Var var. Demin yaptığın üzere korktuğunda kulak memeni çekip tahtaya vuruyorsun ya, manasını biliyor musun?”

“Yoo, anam da korktuğunda veya tasalandığında aynını yapar. Ondan öğrenmişim demek ki...”

“Kulak memeni çekip tahtaya vurmak şaman âdetidir. Tıpkı

merdivenin altından geçmenin uğursuzluk getireceğine, kara kedi görünce saçını çekip yere tükürmezsen kötü ruhların seni rahat bırakmayacağına inanmak gibi...”

“Yok yahu, bunları birçok Müslüman yapar. İslamiyetle alakalı bence.”

“Değil... Kurşun döktürmek, gelinin beline kırmızı kuşak bağlamak, ağaçlara çaput bağlayıp bir şeyler dilemek, mezarlıklara servi ağacı ve taş dikmek... Hammısı şaman âdeti. Aklıma gelmeyenler de var.”

“İyi madem, varsın şaman âdeti olsun. Gam değil.”

“Kâbusu yorumlamadın. Sence tabiri nedir?”

Ayvaz elini çenesine koyup kaşlarını kıvırttı. “Saçma bulduğum için üstünde durmadım. Kule imgesi tiyatrodan mülhem olsa gerek. Fakat göğe çıkmak, gül, dikenler, kanatlar, boğa, kuyu, tren... Acaba şu sıralar okuduğun kitapların cilveleri mi? O romanların sahnelerinden mi aktı bilinç dibine?”

“Çatı katı mı bu aksın. En son Balzac okudum. Romanda bu mefhumların olduğu sahne yok.”

“İyi madem. Yarın Akif Ağabey’in bahsettiği kadının yanına gidelim. Hem falımıza baktırırız, hem de rüyanı tabir ettiririz.”

“Yarın için babama fırında yardım edeceğime dair söz verdim. Kaç gündür avareliğimden dem vurup bozuk atıyor. Taşınacak çuvallar var. Malum, tek erkek benim. İki enişteden de hayır yok. Biri Karabağ’da. Buradakinin ise ayık gezdiği görülmemiştir. Ee, anam da çuval taşıyamayacağına göre... Mecburen benle babam taşıyacağız. Çırak desen bacak kadar. İşe yaramaz.”

“Kardeşin ne güne duruyor kıtkafa!” diye kikirdedi Ayvaz. “Sabah erkenden çuvallara girişiriz. Öğlen olmadan işimizi bitirip yola revan oluruz.”

“Ne kadar sürer yol?”

“Taş çatlasın iki saat.”

“Çok değilmiş.”

“Sabah yatıp kalma yine.”

“Ede dırt. Ne mümkün. Babam sabahın ceddinde dikilir başıma.”

“Hadi yallah o vakit. Benim de evde yapacak işlerim var. Hem anam yaprak dolması yapmış. Gel beraber yiyelim öyle git” diyerek doğruldu Ayvaz ve elini uzatıp dostunu da kaldırdı.

“Sağ ol tokum. Sen benim payımı da hüplet. Nebiha Teyze’ye selamımı söyle.”

“Ona ne şüphe, tüm tencereyi öğüteceğim. Söylerim.”

Firuz, gözlerini Ayvaz’ın gözlerine dikti. “Bana bak, gizlice Gulle’ye gitmiyorsun değil mi?”

Ayvaz ciddileşti. “Niye gideyim Gulle’ye?”

“Konuşturma beni.”

“Günahımı alma alçak. Senin yanında tövbe etmedim mi?”

“Daha önce de etmiştin ama gidip yine oynadın.”

“Şerefim üzerine yemin ederim ki son tövbemin ardından elime bir kez olsun zar almadım. Kumar kelimesini duyunca tüylerim diken diken oluyor.”

“Aferim. Şeytan kulağına kurşun.”

Bisikletlerine atladılar. Ters çevrilmiş, kara bir kâseyi andıran gökyüzünün altında pencere pencere, kapı kapı, çatı çatı büyüyen dar binaların arasından geçerek mahallenin yolunu tuttular. Yol ayrımına geldiklerinde Firuz hızla gerisine dönüp çın çın titredi.

“Ne oldu be? Şeytan mı dürttü...”

“Sanki birisi bizi takip ediyormuş zannına kapıldım Ayvazcan.”

Ayvaz, geriye dönüp boş sokağa baktı. “Allah Allah. Gicleme oğlum. Kim takip edecek bizi? Sokak bomboş.”

“Bana öyle geldi demek ki.”

“Uykusuzsun, git yat hemen.”

“Hadi tatlı geceler.”

Ayvaz dostunun ensesine vurup “Sana da bal oğlan” dedi.

*

Ayvaz ile Firuz dün gece sözleştikleri üzere sabah erkenden fırında buluşup un habbeleri gözlerine, kulaklarına, ağızlarına dola dola çuvalları taşıdılar. Öğleye doğru işlerini bitirip yola düzüldüler.

Geniş caddelerin kıvrımlarındaki keskin hatlı binaları geride

bırakıp gür yaprakların içinde sallanan bücür kavaklarla kaplı tali yollara saptılar. Bahar yeli, tepesi beyaz çiçeklerle bezeli kayısı ağaçlarıyla dolu bahçelerden tatlı kokular derliyordu.

Epey mesafe aldıktan sonra Ayvaz, kuru sıcaktan kızarmış boynunu ovalayıp, önlerinde uzanan patikaya bakarak “Ev buralarda olmalı” dedi.

Firuz, kasketini çıkarıp alnına yapışan saçlarını tımarladı. “Nasıl bulacağız oğlum? Pedal çevirmekten imanım gevredi. Ölüyorum yorgunluktan.”

“Dur şu dayıdan soruşayım” deyip, sağ cenahta tarla çapalayan köylünün yanına seğirtti Ayvaz. Esmer adam, tırmığına yaslanıp alnının terini silerken eliyle ileriyi gösterdi.

Adresteki eve vardıklarında bisikletlerini kerpiç duvara yaslayıp kapıyı çaldılar. Kapıyı on iki-on üç yaşlarında koca burunlu bir kız açtı.

“Habibe Avrad’ın hanesi değil mi?” diye sordu Ayvaz, kızın burnuna bakarak. “Evet, ne istiyorsunuz?” diye cırladı, kız.

“Biz Sahaf Akif’in dostlarıyız, Habibe Nine’yi ziyarete geldik” dedi Firuz.

Kız, “Bekleyin” deyip içeri girerken onlar da, evin ardındaki manzarayı, tepesi dumanlı mor dağları seyre daldılar. Kız dönüp “Gelin, ninem sizi bekliyor” deyince, duvarlarına kertenkele ölüleri yapıştırılmış kıvrımlı geçeneği adımlayarak arka bahçeye çıktılar.

Ak servilerle çevrilmiş bahçenin ucunda heybetli bir armut ağacı duruyordu. Ağacın altına Herat işi, eski bir kilim yayılmıştı. Tülbendinin altından kır sarı saç örgüleri sallanan kadın, kilimde oturmuş, kucağındaki ördek yavrusunu okşuyordu. Ayvaz ile Firuz karşısına dikilince kadın başını kaldırmadan elini öne doğru uzattı. İki dost, saygıyla yamuk parmaklarında rengârenk yüzükler olan eli öptüler.

Kadın, yılların tırmaladığı yaşlı çehresine efsun katan kara çekik gözlerini kaldırıp onlara mühürledi. Kırçıllı sesiyle “Çökün hele kabağıma. Sahaf Akif neniz olur?” dedi.

“Dostumuzdur Habibe Nine, öz ağabeyimizden yakındır” dedi

Ayvaz.

“Bir yılı geçti, beni ziyarete gelmiyor kılkuyruk. Halbuki çocukluğu bu bahçede geçti. Elimde büyüdü hergele.”

“Evet bahsetti, sizi çok sever” dedi Firuz.

Kadın, göz bebeklerini uç uca getirip eliyle havada bir şey yakalar gibi yaparak “Maval okumayın. Anası ne ki oğlu ne olsun. Sülalece hayırsızdırlar. Ona vaktiyle ne meseller, ne nağıllar anlattım ben! Bugün sağda solda yumurtlayıp gösteriş yaptığı her şeyi benden öğrendi” deyip sağ yanına dönerek, kendi kendine mırıldandı. Firuz ile Ayvaz, korktular. Kaba etlerini hafifçe geriletirlerken kadın. “Ne diye çat kapı gelip beni rahatsız ettiniz, ötün!” dedi.

Ayvaz, çekinceyle elindeki heybeyi uzatıp “Rahatsızlık verdiğimiz için kusurumuza bakma Habibe Nine. Buyur, içinde tütün ve şeker var. Severmişsin” deyince kadın, ördek yavrusunu azat edip kucağına heybeyi aldı.

Tek gözünü kısarak elini heybeye daldırıp bir tutam tütün avuçladı. “Türk tütünü mü bu?”

“Beli” dedi Ayvaz.

Kadın, “Yahşı” diyerek çiçekleri sulayan koca burunlu kıza seslendi: “Kız Sekine!”

“Caan! Emret nine” dedi kız.

“Bize peri çayı getir hele...” deyince Firuz ile Ayvaz birbirlerine baktılar. Kadın, heybedeki şekerleri incelerken “Adlarınız nedir?” dedi.

“Ben Ayvaz, bu da can kardeşim Firuz...”

Kadın yüzünü ekşiterek “Firuz güzel nam lakin senin ismin pek iyi değil. Şu göbeğe bak! Kız olsan hamile derler. Çok mu yiyorsun sen?”

“Biraz, Habibe Nine” dedi Ayvaz endişeyle.

“Zıkkımın kökünü ye pezevenk! Yüzüne bakayım şöyle... Aheoo bedeninde fazla kan var. İç organların balık misali kan denizinde yüzüyorlar. Ciğerlerinin muhitini de şimdiden yağ bağlamış. Ömrün uzun olacak lakin hep hastalıklarla uğraşacaksın, kırkını geçtikten sonra da bir ayağın aksayacak...”

Ayvaz, kaşlarını büktü.

Kadın, kara gözlerini Firuz'a dikip "Firuz gede! Sen, bundan bir gıdım uzun yaşayacaksın. Ama senin de bedenin yerine ruhun ve aklın karışacak. Ömrünün payızında bunayacaksın" dedi.

O esnada koca burunlu kız çayları getirdi. Habibe Nine ağzına bir kırtık şeker atıp çayını yudumlayınca Ayvaz ile Firuz da onu taklit ettiler.

"Eeevet... İlm-i sima, ilm-i nücum, remil, ebced, çiçek göçü, baykuş falı, kırağı büyüsü, gılller yakısı... Hangisi hakkında malumat almaya geldiniz?" dedi kadın.

Firuz, sesine nezaket katıp "Habibe Nine, biz hem rüya tabir ettirmek hem de falımıza baktırmak isteriz" dedi.

Kadın, gözlerini şaşı yaparak tek dikişte çayını bitirdi. "Aheeooo. Tam vaktinde geldiniz zira beş güne yolcuyum."

"Nereye nine?" diye sordu Firuz.

"Öte tarafa..."

"Allah gecinden versin" dedi Ayvaz.

"Yalakalık yapma tombalak patates. Gecinden veriyor işte. Hayatı tadında bırakmak lazım. Seksen yaşıma geldim. Bu kadar dünya kâfi... Hem istikbal karanlık! Olacak şeyleri görmek istemem."

"Ne olacak ki istikbalde?" diye sordu Firuz.

"Bir heybe şekerle, tütüne koca dünyanın geleceğini anlatacak kadar enayi mi bellediniz beni petoklar! Rüyanızı anlatın, falınıza bakayım da, cehennem olup gidin. Pek sevmedim sizi..."

Ayvaz ile Firuz başlarını önlerine eğerlerken Habibe Nine elini yere vurup "Eyy eyy! Taze gelinler gibi süzülmeyi bırakın da şakıyın. Bacağım davul gibi şişti, birazdan tıngırdamaya başlar, ağrım çok. Kargış ettirmeyin kendinize yok yere."

Kadının paylaması üzerine Firuz kâbusunu anlattı. Habibe Avrad onu gözlerini kısarak dinledikten sonra "Bu kadar mı?" dedi.

"Bu kadar nine..." dedi Firuz.

"Bu rüyanın tabiri açıktır. Siz ikiniz, Harut ile Marut olacaksınız!"

İki dost heyecanla birbirlerine baktılar.

“Bilir misiniz onların meselini?”

“Ben sanki duymuştum...” dedi Ayvaz.

“Cahiller! İyi madem, anlatayım da bitsin. İşbu hikâyenin onlarca çeşidi vardır. Ben, râvilerden öğrendiğimi anlatacağım: Öte âlemde melekler toplanıp aralarında tartışıyorlar, âdemoğlunu çekiştiriyorlarmış. Şu insan denen mahluk, nasıl da zayıf, ne de çabuk nefsine yenilip günahkâr oluyor, diyorlarmış.

Meleklerden biri, ‘İnsanoğlunu bu kadar kınamayın. Onların içine konan nefis çok ağırdır. Dünya denen yerde müstakim olmak zordur’ demiş. Diğerleri itiraz etmişler. Hayır! Dünya zor, nefis ağır değil, insanoğlu gayretsiz... Biz melekler katiyen onların düştüğü hale düşmeyiz, demişler. Tartışma büyüyünce aralarında bir karar almışlar ve içlerinde en takvalı, iradesi en kuvvetli olan iki meleği insan kılığına girip dünyada günaha bulaşmadan nasıl yaşanacağını göstermeleri için seçmişler.

Bu iki melek insan suretinde dünyaya, Babil şehrine inmişler. İşte onlar Harut ile Marut imiş. Harut ile Marut, kısa zamanda Babil ahalisi tarafından çok sevilmişler. Takvada, ahlakta, dürüstlükte parmakla gösterilen iki örnek şahsiyet olmuşlar ve şehre kadı seçilmişler. Harut ile Marut, geceleri göğe yükselip diğerlerine dünyada yaşadıklarını anlatıyorlar, sabah tekrar insan kılığında yeryüzüne dönüyorlarmış. Birbirlerine ‘İşte dünyadayız ve insanız. Nefsimize hakim olmakta hiç zorlanmıyoruz. Günahtan beriyiz. Demek ki ademoğulları, tam da tahmin ettiğimiz gibi güçsüz mahluklarmış’ diyorlarmış.

Günler geçmiş... Harut ile Marut’un karşısına Zühre adında bir kadın çıkmış. Kadının güzellikte eşi, menendi yokmuş. Harut ile Marut en başta direnseler de zamanla kadına sırılsıklam âşık olmuşlar. Zühre, onlardan ne istiyorsa sırasıyla yerine getirmişler ve günbegün günah denizine batmışlar. İki melek, sonunda birbirlerine düşmüşler. Zühre için dövüşmüşler. Ve... Zühre’ye melek olduklarını söyleyip ona büyü yapmayı belletmişler. Aşk şarabı onları öylesine sarhoş etmiş ki Zühre’ye göğe yükselmenin sırlarını bile öğretmişler. İki meleğin tüm sırlarını öğrenen güzel Zühre bir gece

göğe yükselmeye karar vermiş. Harut ile Marut'tan öğrendiklerini tatbik ederek gecenin karanlığında göğe yükselmiş, yükselmiş, yükselmiş. Fakat göğün yedinci katında durdurulmuş. Daha öteye gitmesine izin verilmemiş.

Zühre ebediyen orada bir yıldız olarak asılı kalmaya mahkûm edilmiş. Yani, Zühre yıldızı olmuş... Gece, göğe bakın. Onu göreceksiniz.

Harut ile Marut'a gelince... Aşk sarhoşluğundan silkinip her şeyin farkına vardıklarında ağlayarak tövbe etmişler ve göğe yükselmeye çalışmışlar. Fakat kanatları yerlerinde değilmiş artık. En büyük cezalardan birine mahkûm edilmişler. Cezaları, kıyamete kadar Babil Kuyusu'nda baş aşağı sallanmak olmuş..."

Ayvaz ile Firuz nefeslerini tutarak Habibe Avrad'ın gözlerine bakıyorlardı. Hikâyenin içinde mahsur kalmışlardı. Kadının hapşurmasıyla ayıldılar.

Habibe Nine, şişik bacağını ovarak "İşte böyle... Siz, birbirinizi kardeşten öte gören Ayvaz ile Firuz! Aranıza bir kız girecek. Zühre kadar güzel, onunla aynı tabiattan. Kâbusta sizi ikiye ayıran, dikenleriyle etinizi parçalayan gül o işte... Şimdi can dostusunuz. Lakin günün birinde iki düşman olacaksınız..." dedi.

Ayvaz ile Firuz, iki ağır taş suretinde düşünce denizinin dibine battılar. Bir süre orada kaldılar. Delici bir sessizliğin ardından Ayvaz, Habibe Nine'nin kafasına konan iri sineğe baktı. Sinek kadının kafasında zıplayınca Ayvaz ağacın dallarına konan serçeleri kaçıracak denli güçlü bir kahkaha patlattı. Habibe Avrad keman kaşlarını çattı.

"Bak nine biz iki değil, tek neferiz. Aynı tohumdan filizlenmişiz. Değil bir kızın aramıza girmesi; birimiz cehenneme, diğerimiz cennete gitse kaçıp arafta buluşuruz da yine ayrı düşmeyiz" dedi Ayvaz.

Firuz da, dostunun sözlerinden cesaret alarak güldü. "Hay atana rahmet Ayvazcan" dedi.

Habibe Avrad, baş parmağını işaret ve orta parmaklarının arasına sokup elini sallayarak "Zoğal döşemeyin. Burası hamaset yapma

yeri değil. Hem rüyanın tabiri, aynı zamanda ikinizin de müşterek falıdır. Yüzlerinizi okudum, rüyayı doğruluyorlar. İster inanın, ister inanmayın! Hadi şimdi yallah! Uçun buradan. Yeterince meşgul ettiniz beni" dedi.

Ayvaz ile Firuz öfke zerreciklerini etrafa saçarak ayaklandılar. Alelusul kadının elini öpüp koşar adım evden çıktılar. Bisikletlerine binip bir arpa boyu yol almışlardı ki, aynı anda frene basıp yerden kalkan sarı tozun içinde birbirlerine baktılar.

"Kulağın kanıyor..." dedi Firuz.

Ayvaz, "Seninki de..." dedi.

Firuz Ayvaz'ın, Ayvaz da Firuz'un kulağındaki kana dokundu. İkisinin de parmak uçlarına diğerinin kanı bulaştı.

Güdük bir sessizliğin ardından Firuz, dilinin etrafında dönen kelimeleri bir araya getirip anlamlı bir cümle kurmaya çalıştı: "Ne bu şimdi? Şu karı bize bir şey mi yaptı dersin?"

Ayvaz güldü. "Yok deve! Hani batıl itikadın yoktu senin? Armut ağacında vızıldayan mozalanları görmedin mi? Onlar girmiştir kulağımıza. Buralarda çoktur. Çocukken köye gittiğimde aynısı olurdu. Mendebur böcekler kulağın içine girip ısırıp kaçıyorlar. Peşinden kan akıyor azıcık..."

"Keşke gelmeseydik buraya. Kadının söyledikleri..."

"Aman, çok büyüttün. Bunağın teki işte. Zırvalayıp durdu. Falcıya istediğinin iki katını ver ki kötü şeyler söylemesin. Az verdik diye yaptı."

"Bir an önce buradan gidelim Ayvazcan" dedi Firuz parmağındaki kana bakarak.

Akşam ağlarını örerken mahalleye vardılar. Dilsiz ağaçlar hışırdayarak sallanırlarken, yorgun memurlar birbirlerinin gölgelerine basarak eve dönüyorlar, serin taşlıklarda oturup çekirdek çitleyen etine dolgun kadınlar kocalarının yolunu gözlüyorlardı.

Firuz ile Ayvaz, vedalaşacakları esnada sokağın başındaki mavi evin pencerelerinden gelen ışıkları gördüler.

Firuz, kulağına dokunarak "Sütçü Kurban bahsetmişti ya, eve taşınmışlar herhalde" dedi.

*

Ertesi sabah şehir, radyolardan yükselen haberlerle uyandı. Kuş cıvıltılarını bastıran sesler dalga dalga yayılarak açık pencerelerden evlere doldu. Radyoda verilen malumata göre Büyük Yoldaş Stalin, hakim olduğu coğrafyalardan daha fazla asker temin edilmesi gerektiğini söylemiş, binaenaleyh Azerbaycan Sovyet Cumhuriyeti'ni yöneten Komünist Parti de, devlete eğitim, fabrika gücü ve diğer alanlarda birinci ve ikinci derecede katkısı olmayan, belli yaşın altındaki erkeklerin sözde gönüllülük esası gereğince askere yazılmaları çağrısında bulunmuştu. Şehirde kargaşaya sebep olan diğer mevzu ise Hazar semalarında Alman keşif uçaklarının dolaştığına dair dedikodulardı.

İki dost, Firuzgil'in kızıl güller taşan şirin bahçesinde kahvaltı yaparlarken bu meseleleri tartışıyorlar, Firuz'un annesi Gülnar Hanım da sofraya sıcak börekler taşıyordu. Üniversitede baytarlık okudukları için askerlik mevzusu şimdilik onları ilgilendirmiyordu. Gönül ferahlığıyla leziz böreklere yumulmuşlardı ki karşılarında İnkılap Bey'i buldular.

İnkılap Bey, masadakilere başıyla soğuk bir selam verip "Fırına gidiyorum. Sen gelmeyecek misin Firuz Bey?" diye sordu.

Firuz, tabağından başını kaldırmadan "Bugün okulda provamız var baba" dedi

İnkılap Bey gömleğinin kollarını düğmelerken "Hay provanıza... Bitmek bilmedi şu meret. Fırını el kadar veletle ben çeviriyoruz. Sen anca haytalık et" diyerek Gülnar Hanım'a döndü. "Ay hanım!"

"Can?" dedi Gülnar Hanım.

"Firuze'ye uğra bugün. Bak bakalım durumları nicedir? O cenabet güvey, kızı yine üzüyor muymuş öğren. Şayet bir şeyler sezersen, ona de ki korkmasın. Boşanmak istiyorsa boşansın. Biz ölmedik daha."

"Tamam efendican, söylerim" dedi Gülnar Hanım hüzünle.

İnkılap Bey, gür bıyıklarını düzeltti, ellerini arkasında birleştirerek kapıya doğru birkaç adım atıp gerisine döndü. Firuz ile Ayvaz'a ters ters bakarak "Hadi kalın selametle" deyince, Ayvaz

elinde böreği ile ayağa kalkıp “Selametle, İnkılap Amcacım” dedi. İnkılap Bey, bahçe kapısını sertçe çekip söylene söylene uzaklaştı.

“Bir sabah da laf vurmadan gitse, kıyamet kopar ha!” dedi Firuz.

“Deme öyle. İnsanın atası kızar da, sever de. O muhabbetini gösteremiyor” dedi Gülnar Hanım.

Ayvaz, ağzındaki iri lokmayı öğütürken “Gülnar Teyze, ayılığımı bağışla ama çok merak ediyorum. İnkılap Amca seni kaçırmış da öyle evlenmişsiniz. Gençliğinde de böyle sert miydi?”

Firuz, “Patavatsız!” deyip Ayvaz’ın kafasına bir sille patlattı, gülerek.

Gülnar Hanım, boş tabağı dizine koyup iskemleye çöktü. Yüzünde güller açarken “Sertti ya Ayvaz oğlum. Mahallede dövmediği civan kalmamıştı” dedi.

“Senin uğruna mı?” diye söze girdi Firuz.

“Ya kimin için olacaktı? Mahallenin en göçek kızıydım. Bulağın yanındaki yoncalıkta, yonca toplarken beni uzaktan izlerdi. Evimizin etrafında fırlanırdı her gün. Ben de pencereye çıkıp utana sıkıla ona bakardım. Bir gün arkadaşlarıyla kafayı çekerlerken bana tutulduğunu, artık dayanamadığını söylemiş orta yerde. Arkadaşları da buna, hadi gidip kızı babasından isteyelim diye od vermişler. Bizimki sarhoşluğun da cilvesiyle galeyana gelip ‘Hadi kalkın öyleyse’ demiş.

Hep birlikte bizim evin yolunu tutmuşlar. Eli boş gitmek olmaz, tatlı alalım demişler. Ama o saatte açık tatlıcı nerdeee... Arkadaşlarından biri yoğurtçu görünce yoğurt götürelim madem, eli boş gitmekten evladır demiş. Gidip bir tepsi manda yoğurdu almış, toy İnkılap Bey. Bu önde, arkadaşları dalda, türküler söyleye söyleye bizim eve varmışlar. Bizimki bahçeye girip üç beş adım attıktan sonra gerisine bir dönmüş ki ortada kimsecikler yok. Arkadaşlarının hepsi toz olmuşlar. Ama İnkılap vazgeçmemiş.

Sabahki yağıştan evin önünde gölcük birikmişti. Garibim su birikintisine basmamak için elinde yoğurt tepsisi ile suyun üstünden atlayayım derken yere kapaklanmış, yoğurt tepsisi de suratına geçmiş...”

Ayvaz, Firuz ve Gülnar Hanım kahkaha attılar.

“Ee sonra?” dedi Ayvaz heyecanla.

“Öyle zil zurnaymış ki yüzünü yıkamayı akıl edememiş. O yoğurtlu suratıyla kapımızı çalmış. Biz evde beş kardeş, ana, ata, nine uykudayız tabii. Babam kalkıp açıyor kapıyı. İnkılap, yoğurtlu yüzüyle sırıtarak ‘Yanıyorum emmi. Kızını istiyorum emmi...’ deyince, rahmetli babam, uyku mestliğiyle önce anlamıyor meseleyi. Başa düştüğü anda da içeriye, ağabeylerime sesleniyor. Sonunda garibimi eşek sudan gelene kadar evire çevire dövüyorlar...” dedi Gülnar Hanım.

“Bay bay bay... İnkılap Amca’ya bak hele. Vallahi kırk yıl düşünsem onun böyle şeyler yapmış olacağı aklıma gelmezdi” dedi Ayvaz, kikirdeyerek.

“Bak, gör. Gençken ne herzeler yemiş peder bey. Şimdi tiyatro yapıyoruz diye bizi zıpırlıkla itham ediyor” dedi Firuz.

“Gülnar Teyze biraz daha bör...”

“Tabii Ayvaz oğlum, ver tabağını.”

“Patlayacaksın şişko” dedi Firuz.

Gülnar Hanım, Ayvaz’ın tabağına iki börek daha koyarken konuştu: “Karışma sen bakayım. Ye Ayvaz oğlum, can boğazdan gelir. Kulak asma ona. Tıfıllıktan kaburgaları sayılıyor baksana. Erkek dediğin Ayvaz tekin gürbüz olur gürbüz!”

Ayvaz, böreği ısırırken gözlerini belerterek Firuz’a gülümsedi: “Yaaa, şiştin mi kıtkafa.”

Gülnar Hanım, çayları tazeleyip devam etti: “O geceden iki ay sonra kaçırdı beni İnkılap Amcan. Uzun hikâye... Bir gün evi süpürüy...”

Tak tak tak...

Gülnar Hanım’ın sözü yarım kaldı. Üstüne çekidüzen vererek kalkıp bahçe kapısına yöneldi. Kapıda, başında kirli papağıyla kamburca bir adam dikiliyordu. Gülnar Hanım, onu dinledikten sonra sofraya dönüp “Çocuklar! Hadi ayağa durun” dedi.

“Ne oldu anne? Ne istiyormuş adam?” dedi Firuz.

“Hammalmış. Mahalleye yeni gelenlerin eşyalarını taşıyormuş.

Diğer hammal yoka çekilince adamcağız bir başına kalmış. Evde yardım edecek delikanlı var mı diye soruyor. Hadi el atın, sevaptır.”

“Eh anne. Niye bizim yerimize karar veriyorsun! Başkası yardım etse olmaz mı!”

“Hadi, hadi...” dedi Gülnar Hanım, parmaklarını oynatarak.

Firuz ile Ayvaz, yüzlerini asarak sokağa taştılar. Hammal onları görünce gülümseyip omuzlarına dokundu. Adam önde, onlar arkada yürüyüp cumbalı mavi evin önüne çattılar. Kaldırımda, üst üste istiflenmiş kutular vardı.

Hammal, kucağına büyük bir kasa alıp kamburunu çıkararak binaya girince Firuz, “Eeh! Nereden çıktı bu iş... Ne güzel oturuyorduk” dedi.

“Amma zalimsin be. Ne olacak adama yardım edelim işte” dedi Ayvaz.

Hammal döndüğünde kirli papağını geriye atıp “Civanlar kusura bakmayın. Eşyaları güya iki kişi taşıyacaktık ama arkadaşım gelmedi. Esas eşyalar dün taşındı. Bunlar kolay olanlar. Size zahmet kutuları birer ikişer yukarı çıkarsanız...” deyince, Ayvaz kemerini gevşetip kollarını sıvadı. “Dert etme emmi, hallederiz” dedi.

İki dost, işe koyulup yükleri kucakladılar. Binaya girip çıktılar, girip çıktılar... Son kutu da taşındıktan sonra evin çaprazındaki taş duvara oturup soluklandılar. Hammal, onlara teşekkür ederek eşyalardan arta kalan zibili süpürürken sokağın başında afili bir fayton belirdi. Alınlarında sakız renk akıtmaları olan semiz atlar, boyunlarından şıngırtı, toynaklarından nal sesleri çıkarak hammalın hizasında durunca, arabacı aşağı atlayıp arabanın kapısını açtı.

Arabadan gri takım elbiseli, orta boylu, kırklı yaşlarının sonunda gösteren tıknaz bir adam indi. Adam, hammalı selamlayıp elini arabanın içine uzatınca dışarıya sarışın, uzun boylu, şık giyimli bir kadın çıktı. Bir kez daha uzanan el, bu kez fildişinden yontulmuşçasına beyaz bir bileği kavradı. Sesler çekildi. Dünya hafifledi. Bileğin ardından kırmızı ekoseli kumaşın içinde zarif bir kol ve devamında narin bir beden göründü. Ayvaz ile Firuz pürdikkat, bu vücudu taşımaktan memnun biçimli bacaklara ve

yuvarlak omuzların arasında bir çiçek misali açmış yüzün güzelliğine baktılar. Siyah dalgalı saçlar, kavisli kaşlar, kuyruklu ela gözler ve yuvarlak dudaklar... O sanki camdan bir bedendi ve yere düşse kırılacaktı.

Ilık bir meltem esince, etraf bal ve yasemin koktu. Firuz, göğüs kafesinin kilidini kıran kokuyla titredi ve kendi varlığını unutmak pahasına kızın güneşle karılmış gibi ışıldayan çehresine daldı. Ayvaz'ın ise koca ağzı sonuna dek açıktı. Alçak sesle konuştu:

"Küfr-ü zülfün rahleler salalı imanımıza

Kâfir ağlar bizim ahvali perişanımıza"

Firuz, onun sesiyle düş çekiminden kurtulup "Ne diyorsun kıtkafa?" diye sorunca, Ayvaz "Öyle, kendi kendime konuşuyorum..." dedi.

Arabadan inenler eve bakarlarken binanın kapısından üstleri kir, pas, boya içinde iki kişi çıktı. O sırada sarışın kadın "Tağı Bey, biz geçiyoruz" dedi.

Adam, "Tamam, ben de geliyorum" deyince, anne kız ölçülü adımlarla basamakları tırmanıp mavi boyalı eve girdiler.

Tağı Bey, iç cebinden bir tabaka çıkarıp karşısında duran işçilere ve hammala uzattı. Bir sigarayı da kendisi için çekip yaktı. Duru bir sesle, "Yoldaşlar her şey halloldu mu?" diye sordu.

İşçilerden sıska olanı, "Ev hazırdır yoldaş. Tüm kaba, ince işlerini sabaha değin çalışarak bitirdik. Duvarlar da kurudu" dedi.

Hammal, "Kutuları da istediğiniz gibi yerleştirdik" diye ekledi.

Tağı Bey, başını sallayıp "Madem her şey tamam diyorsunuz, gidebilirsiniz. Emekleriniz için müteşekkirim" dedi.

İşçiler uzaklaşırlarken hammal, adamın duvar üstünde oturan Ayvaz ile Firuz'a baktığını fark edip "Beyim, onlar bu mahallenin gençleri... Sağ olsunlar, bugün diğer hammal gelmediğinden eşyaları taşımam için bana yardım ettiler" deyince Tağı Bey, "Beyim yok! Yoldaş diyeceksin. Neyse, ben onlara teşekkür ederim" dedi.

Hammal da kamburunu şişirerek gözden yitince Tağı Bey köstekli saatine bakıp arabacıya döndü: "Sen de saat beş gibi beni alırsın." Arabacı kalpağını kaldırıp reverans yaparak atları mahmuzladı.

Hayvanlar, burun deliklerini genişletip nalları taşları takırdata takırdata rahvan adımlarla hareket ettiler.

Tağı Bey, sigarasını söndürüp Ayvaz ile Firuz'a doğru seğirtti. İki dost, üstlerini silkeleyerek ayağa kalktılar.

"Selam yoldaşlar!" dedi Tağı Bey.

"Merhabalar" dedi Ayvaz.

"Selamlar" dedi Firuz

"Ben Avukat Tağı Yalca."

"Ben Firuz."

"Ben de Ayvaz."

"Memnun oldum" dedi Tağı Bey.

"Biz de..." dediler, aynı anda.

"Eşyaları taşımaya yardım etmişsiniz. Teşekkür etmek istedim. Bu mahalledensiniz değil mi?"

"Evet. Rica ederiz. Fazla bir şey yoktu zaten" dedi Ayvaz.

"Eve buyrun bir çay ikram edelim. Yorulmuşsunuzdur. Madem komşuyuz kaynaşırız da..."

Ayvaz ile Firuz beklemedikleri bu davet karşısında duraladılar. Ayvaz, yassı burnunu kaşıyarak "Nezaketiniz için teşekkür ederiz lakin yeni taşındınız. Siz de yorgunsunuzdur, hiç zahmet vermeyelim" dedi.

"Yok daha neler, ne zahmeti..." diye yanıtladı Tağı Bey.

Firuz, adamın yakınlığından hoşlanarak mütebessim bir yüzle "Eşyaları taşırken biraz terledik. Üstümüz de kirlendi. Sizin için de münasipse kıyafetlerimizi değiştirip, paklanıp öyle gelelim" dedi.

"Hay hay. Nasıl arzu isterseniz. Bekliyorum mutlaka..." diyerek onların elini sıktı Tağı Bey ve yürüyüp eve girdi.

Bahçeye döndüklerinde Ayvaz, tek ayağı kırık sandalyeye kurulup sigara yakarken "Bu ne şatafat be! Evin içi, eşyalar, kıyafetler... Komünizm çöktü de haberimiz mi yok?" dedi.

Firuz, masadaki bal damlasına üşüşüp ayaklarını kaşıyan sineklere dalmıştı. Ayvaz, dumanı onun yüzüne üfledi. "Heey! Orrooo... Neyin var lan, çok mu yoruldun?"

Firuz, kaşlarını kaldırıp ufak ellerini birleştirdi. "Yok. İçim

geçmiş öyle... Ne diyordun?”

“Ohooo. Diyorum ki, avukat ve ailesi, filmlerdeki burjuvalara benziyorlar. Komünizm çöktü de haberimiz mi yok?”

“Oğlum, adam partidendir. Onlara komünizm hiç gelmedi ki...”

“Hehhe doğru. Bunu senden duymak ne saadet, minik komünistim benim.”

“Sapla samanı karıştırmamalı. Ana ile kız, Çar Nikolay devrinden çıkıp gelmiş gibiler...”

“Gibisi fazla. Daveti kabul etmese miydik?”

“Görgüsüz müsün? Davete icabet edilir. Hem o evde çay içmek pek güzel olur.”

Ayvaz göğe bakıp “Çok güzel...” derken, çatıdaki bir ceviz yuvarlanıp yere düştü.

Firuz, ağzı açık halde gülümseyen dostuna göz kırparak “Ne çok güzel?” dedi.

“Bulutlar...” dedi Ayvaz. “Baksana pamuk pamuk birikip göğün karnına dolmuşlar...”

*

Pirüpak kıyafetler içinde evin kapısına dikildiler. Boğa kafası şemalindeki tokmak iki kez çırpıldıktan sonra kapı açıldı. Eşya taşırken içeride gördükleri kadın gülümseyerek “Buyrun... Ayakkabılarınızı çıkarmayın lütfen” dedi.

Tatlımsı kokuların cazibesine kapılarak antreden geçip salona girdiler.

Oval pencerelerdeki tarçın rengi, bürümcük perdelerin arasından içeri sızan gün ışığının altında parlayan eşyalar, göz alıcıydı.

Bir duvarı baştan sona kaplayan, işlemeli raflarında yüzlerce kitabın dinlendiği meşe kütüphanenin açısına göre konumlandırılmış, süslü oymaları altın renkte, kadife kumaşla döşenmiş kanepeler, arslan ayaklı ceviz masa, damarlı kara mermerden yontulmuş sehpalar, porselen Çin vazoları... Köşede bir fil heykeli, onun yanında gramofon, diğer duvarlarda kenarları sırmalı oval ayna, antika bir saat, zaviyelerinde saygın Rus

ressamlarının imzaları olan tablolar ve yerde çiçek nakışlı Afgan halısı...

İki dost, tavandan sarkan üç düğümlü kristal avizenin altında durup yabani bakışlarla etrafı ısırırlarken ev sahipleri geldi. Tağı Bey, içten bir tavırla onları selamlayıp pencereye nazır kanepeye buyur etti. Kendisi, misafirlere nazikçe baş selamı veren eşi ve kızı da karşı kanepeye kuruldular.

Tağı Bey, tebessümle "Ayvaz ve Firuz hoş geldiniz" dedi.

"Hoş bulduk" dediler.

"Dışarıda etraflıca konuşamadık tabii. Ben Tağı Yalca." Eliyle yan tarafını gösterdi. "Eşim Azize ve kızım Maral..."

"Çok memnun olduk" dediler.

"Bizler de..." dedi Azize Hanım.

"Talebe misiniz?" diye sordu Tağı Bey.

"Evet. Üniversitede baytarlık okuyoruz. Son sınıftayız" dedi Firuz.

"*Krasivıy*. Buna çok sevindim. Mahallemizde böyle talebelerin, daha doğrusu son sınıftaysanız artık veterinerlerin olması ne hoş."

"Ya aileleriniz?" diye sordu Azize Hanım, ifadesiz bir yüzle.

"Babam aşağıdaki fırını işletiyor. Annem evde. Üç kardeşiz, iki ablam var, evliler" dedi Firuz.

"Ya siz Ayvaz?" diye sordu Tağı Bey.

"Babam ustabaşı olarak fabrikada işliyor. Annem de eğitim dairesinde dikiş hocası. Benden beş yaş küçük bir kız kardeşim var" dedi Ayvaz.

Tağı Bey, bacak bacak üstüne attı. "Biz de uzun yıllardır Leningrad'daydık. Oraya gittiğimizde Maral henüz çocuktu. Şimdi Bakü'deki petrol işleri beynelmilel bir hal alınca, bakanlığın emriyle döndük." Ceketinin yakasını tutup eşiyle kızına baktı. "Vakıa Azize Hanım ve Maral, buraya gelişimize biraz üzüldüler ama gün geçtikçe alışacaklarına eminim. Zira Bakü, emsalsiz bir kenttir. On beş yıl öncesine göre de çok değişmiş, modern bir Sovyet şehri olmuş."

"Siz buralı mısınız?" diye sordu Ayvaz.

“Hayır, Genceliyim fakat Bakü’de büyüdüm sayılır. Azize Hanım buralıdır.”

“Hemşehriyiz” dedi, Ayvaz kadına gülümseyerek.

“Şehrin kuzeyinde yeni yapılan evlerden birini önerdiler. Lakin ben bu evi istedim. Bir zamanlar burada büyük dayım otururdu. Sonra evin başından epey macera geçti. Kararımda ısrarcı olunca komite süresiz olarak bize tahsis etti” dedi Tağı Bey.

O esnada evin işlerine baktığı belli olan şişman kadın, terliklerini sürüyerek elinde tepsiyle içeri girdi. Sehpaların üstü porselen tabaklarda kurabiyeler ve fincanlarda eşsiz kokulu çaylarla dolunca Ayvaz yan gözle onlara baktı.

Tağı Bey, fincanını alıp elinde çevirirken “Üniversiteden memnunsunuzdur herhalde. Leningrad’da bile eğitiminin ne kadar iyi olduğundan söz ediliyor” dedi.

“Memnunuz. Çok saygın hocalardan dersler aldık. Ayrıca güzel meşgalelerle oyalanma imkânımız da var. Misal biz tiyatro ekibindeyiz” dedi Firuz.

“Yaa...” diyerek, fincanı sehpaya bıraktı Tağı Bey.

“Evet, uzun süredir bir oyuna hazırlanıyoruz. Yakında sergileyeceğiz” dedi Ayvaz.

Ayvaz’ın sesi havadayken Maral’ın ela gözleri büyüdü. Tağı Bey, onun elini tutup gülümsedi. “Bak Maralcığım, Bakü’de böyle faaliyetler çok olur derdim de burun kıvırırdın. Maral tiyatroyu çok sever. Leningrad’da birçok oyunda rol aldı.”

Maral, bacak bacak üstüne atıp “Oyununuzun konusu nedir?” diye sorunca iki dostun sesleri çarpıştı.

“Yeniçeri Mehmed...” dedi Ayvaz.

“Kaybolan hikâyesi, yeniçeri Viyana’da Mehmed’in...” dedi Firuz.

Maral, Tağı Bey ve Azize Hanım, bir şey anlamadıklarını faş eden gözlerle onlara bakınca Firuz, oyunun konusunu hülasa etti.

“Epey ilginçmiş. Mutlaka izlemeye geliriz. Zaten Maral da yarından itibaren sizin üniversiteye devam edecek” dedi Tağı Bey.

“Hangi fakülte?” diye sordu, Ayvaz heyecanla.

“Güzel sanatlar” dedi Maral.

“Maral, aynı zamanda iyi bir ressamdır” dedi Tağı Bey, bıyıklarıyla oynarken.

Firuz mutlulukla “Güzel sanatlarda okuyan arkadaşlarımız var. Seni onlarla tanıştırırız” deyince Maral mevzun tebessümle yetindi.

Tağı Bey, köstekli saatine göz attı. “Üniversiteye tramvayla mı gidiyorsunuz?”

“Bisikletle...” dedi Ayvaz.

“Ah evet. Bugün fark ettim. Epey bisiklet kullanan genç var. Eskiden bu kadar bisiklet hayaldi. Öyleyse Maral için de bir tane temin edelim. Birlikte gidersiniz. Ne dersin kızım?”

Maral, gamzelerini derinleştirip söze girdi: “Olabilir ama bisiklet kullanmayalı çok oldu. Umarım çabucak alışırım.”

Ayvaz hevesle, “Alışırsın elbette, deve değil ya bu...” deyince Tağı Bey kahkaha atarak “Ayvaz haklı” dedi.

O sırada çayları getiren kadın, Azize Hanım’a seslendi. Azize Hanım, müsaade isteyip çalımlı yürüyüşüyle mutfağa giderken Tağı Bey kızına döndü. “Kızım sen de bize biraz izin verir misin?” dedi.

“Tabii” deyip ayağa kalktı Maral ve misafirlere reverans yaparak salondan çıktı.

Tağı Bey, bir avukat ciddiyetiyle gerisine yaslanıp kollarını kavuşturdu. Onlara mahalle, üniversite, şehir, insanlar ve kendileriyle alakalı onlarca soru yöneltti. Ayvaz ile Firuz her soruya etraflıca cevaplar verdikten sonra oluşan sessizliği fırsat bilerek müsaade istediler.

Tağı Bey, iki dostu kapıya kadar geçirdi. Vedalaşırlarken “Sizi tanıdığıma gerçekten memnun oldum yoldaşlar. Maral’ın, Leningrad’ın ardından bu şehre alışması zaman alacaktır. Ona yakınınız, kız kardeşiniz gibi mukayyet olmanızı istirham ediyorum. Dostluk kurun. Canı sıkılmasın” dedi.

“Bilmukabele. Hiç merak etmeyin efendim” dedi Ayvaz.

“Üniversitedeki ortamımız eğlencelidir. Maral’ın tez zamanda uyum sağlayacağına eminim” dedi Firuz.

Tağı Bey, Firuz’un koluna dokunup “İçim rahat etti şimdi. En

güdük vakitte akşam yemeği yiyelim. Ailelerinizi de bekleriz.”

“Şeref duyarız” dedi Firuz.

*

Sokağa çıktıklarında, yaşlı çınarın altında uzun eşek oynayan çocukları gördüler. “Eyy eyy Firuzcan, eskiden ne çok oynardık” dedi Ayvaz, efkârla.

Firuz, kıç başa kıç şeklinde dizilenlerin üstüne doğru koşan tombul çocuğa bakıp gülümsedi. “Sen şu çocuğa benziyordun. Altta kalanların, koca götlü Ayvaz kim bilir hangimizin sırtına atlayacak diye ödleri patlardı” deyince Ayvaz, kalçalarına vurarak “Ne demişler, yemeğin salçalısı, Ayvaz’ın kalçalısı” deyip kikirdedi. Bisikletlerine binip çocukluğun tatlı günlerini yad ederek İçeri Şeher’in yolunu tuttular.

İçeri Şeher’de cümbüş vardı. Yüzlerce kişi, Tiflis’ten gelen çingenelerin meydana kurdukları çadırın çevresine toplanmışlardı. Elinde darbukasıyla iskemleye çıkan keçi sakallı bir adam, yanındaki alımlı, esmer kadını göstererek, onun akşamki gösteri için sergileyeceği hünerleri sayıp bilhassa bıçkın delikanlıların şehvani duygularını kamçılıyor, sapsarı kıyafetler içindeki cüce ise kalabalığa bilet satmaya uğraşıyordu.

Ayvaz ile Firuz, keçi sakallı adamın komik cümlelerine kulak kabartarak çarşıda sallahanalık ettiler. Eşe, dosta selam verip o tezgâhta, bu dükkânda, şu sokakta oyalanarak Sahaf Akif’in dükkânına girdiler.

Akif, yanında kedisi ile raflara koloni kurmuş kitap kurtlarını temizliyordu. İçeri girenleri görünce böcek avına ara vererek semavere od saldı.

Ayvaz ile Firuz dükkânın önüne üç tabure atıp Akif çayları hazır edince muhabbete tutuştular. Ayvaz, Habibe Nine’ye yaptıkları ziyaretten bahsetti. Ayrıntıları; kadının kehanetlerini, rüya tabirini ve Harut ile Marut faslını es geçti. Peşinden Firuz heyecanla mahalleye taşınanları, Tağı Bey ve ailesiyle tanışmalarını anlattı. Evin ihtişamından, eşyaların debdebesinden, baba, ana ve kızın giyim

kuşamlarının gösterişinden dem vurup ateşli dedikodular yuvarladılar.

Akif, keyifsiz görünüyordu. Firuz ile Ayvaz, onun durgunluğunu sezip nedenini soruşunca Akif, vitrin camındaki lekeyi koluyla silip "Dünya, yangın yerine dönmenin arefesinde beyler. Şehir, insanlar, hayvanlar, ağaçlar ve hatta kitaplar bile huzursuz. İngiltere'nin bombalanması, olayların iyice çığırından çıktığına işaret. Herkes korkuyor. Düşünsenize bu köhne kitapçı dahi dünyanın türlü yerlerinde harabeye dönen kardeşlerinin kaderini yaşamaktan korkmuyor mudur sizce? Radyoda dinledim, Londra'da bir kitapçı, Alman bombardımanı esnasında kitaplarının altında kalarak ölmüş."

"Vallahi yüreğimizi şişirdin ağabey ha..." dedi Ayvaz.

"Kendimi değil sizi, gelecek nesilleri düşünüyorum. Savaş öyle korkunç şeydir ki cehennem bile ondan ilham alır. Hitler'e çok ama çok petrol lazım. Bizimle her ne kadar dost görünse de günün birinde ordusunu bu şehre gönderecektir."

"Ağabey, şehrin üstünde uçakların fırlanması meselesine ne diyorsun? Doğru mu? Sabahtan beri herkes onu konuşuyor" dedi Firuz.

"Yok canım, bizim Deli Cemo gökte kocaman bir leylek görmüştür. Biri onu kartal yapmıştır, diğeri anlatırken ejderha olmuştur. En sonunda da uçak..."

Ayvaz çayları tazelerken savaş bahsi kapanıp konu sinemaya geldi. *Modern Zamanlar*, *Kazablanka*, *Rüzgâr Gibi Geçti*, *Çapaev*, *Ekim*, *Volga Volga* ve geçen hafta sinemada gösterilen *Bakılılar* filmleri hakkında konuşup tartıştılar. Firuz, cumartesi gecesi gösterilecek filmin *Anna Boleyn* olduğunu söyleyince Akif, *Anna Boleyn* isimli kadının filme konu olan hikâyesini anlattı.

Firuz, parmağını kaşıyıp "Şimdi, koskoca İngiltere kralı bir cariyeye âşık olup onunla evlenmek istiyor. Katoliklerde boşanmak yasak olduğu için kraliçeyi boşayamıyor ve bunu halletmesi için papayı tehdit ediyor, öyle mi?"

"Tastamam öyle ve hatta o cariyenin uğrunda din değiştiriyor. Katolikliği terk edip Anglikan mezhebini kuruyor, Kral Henry

Tudor. Mamafih geçen bahsettiğimiz Thomas More var ya, hani şu *Ütopya*'nın yazarı. İşte o Thomas, kralın danışmanı ve can dostuymuş... Henry, cariyesi Anna için, eşinden, çocuklarından, dininden vazgeçtiği gibi Thomas More'u da Anna ile evlenmesine karşı çıktığı için gözünü kırpmadan idam ettirmiş."

Ayvaz, bir yandan Akif'i dinleyip beri yandan hasmı olan kediyle bakışırken "Vay dedemin evine. Şu Anna karısının güzelliğini delicesine merak ettim" dedi.

Akif, kırlaşmaya yüz tutan sakallarıyla oynayarak "Kral Henry, o güzelliğe de kıymış merak etme. Kendisine ihanet ettiğini öne sürerek kadını Londra Kulesi'nde hunharca öldürtmüş. İngiliz tarihi rafındaki kitaplardan birinin içinde portresi olacaktı, dur bakayım" derken sokağın başında Akif'in hayırsız kardeşi Üzeyir göründü. Herkesin keyfi kaçtı. Firuz ile Ayvaz, sendeleyerek yaklaşan Üzeyir'den yayılan içki kokusunu alınca iki kardeşi yalnız bırakmak adına ayaklandılar. Akif ile vedalaşıp Üzeyir'e usulen selam vererek Hazar'a doğru yola koyuldular.

*

Sahile vardıklarında biraz kara çekirdek aldılar. Paçalarını kıvırıp ayaklarını suya daldırdılar ve batmakta olan güneşin turuncu satırlarına yazılarak pike yapan göçmen kuşların nümayişini seyre daldılar.

Kayıklar, donuk mavi örtüyü buruşturarak sahile yanaşıyorlardı. Firuz, aheste aheste kürek çeken yorgun balıkçıları, iki elinin dört parmağıyla yaptığı çerçevenin içine alıp "Tam film karesi..." dedi.

Ayvaz, incecik bedeni sertelen rüzgârla kopacakmış gibi duran, elinde kuyrukları dışarıya taşmış balıklarla dolu kovalarla sahile çıkan adamı işaret ederek "Perviz Dayı, yine parmak kadar balıklar tutmuş baksana" deyip ona el salladı. Balıkçı başıyla mukabele etti.

"O balıklar yenmek için değil oğlum. Ertesi gün karnında havyar olan büyük balıkları avlamak için yem yapılacaklar"dedi Firuz.

"Hee..." dedi Ayvaz. "Bugün bir şey öğretme sırası sende. Boşalt beyninin ceplerini de şenlenelim."

Firuz, bir çekirdek çıtlatıp dudağına takılan kabuğunu üfleyerek “Bende değil sende hamur surat” dedi.

“Oğlum en son ben makarnanın bulunuşunu anlattım ya...” dedi Ayvaz.

“Yadımdan çıkmış. Pekâlâ. M.Ö. Eski Mısır’da hekimler, bir kadının kısır olup olmadığını hemen tespit edebiliyorlarmış. Evvela kadının rahmine sarımsak konuyormuş. Hekim bir süre bekleyip kadının ağzını kokluyormuş. Eğer ağızdan sarımsak kokusu geliyorsa, kadının kısır olmadığı yani rahminden içeriye giden kanalların açık olduğu anlaşılıyormuş. Yok sarımsak kokmuyorsa kısır olduğu ortaya çıkıyormuş ve hekim bunun tedavisi için ilginç yöntemlere başvuruyormuş.”

“Vay dedemin evine. Akıl kuşum uçtu. Nasıl tedaviler peki?”

“Boşver, o kısmını anlatmayayım.”

“O niye lan, çatlarım meraktan.”

“Çok can yakıcı bir süreçmiş işte.”

“Hasbinallah, o acıyı çeken senmişsin gibi hallere giriyorsun. Ne olur anlatsan yani zalim.”

Firuz başını eğip “Ayvazcan, belki saçma bulacaksın ama biliyorsun büyük ablamın çocuğu olmuyor. Enişte olacak ağzı yanmış da durmadan başına kakıyor bunu. Sanki kızın kabahatiymiş gibi. Niyeyse ablam geldi aklıma. İçim bir tuhaf oldu. Garibim neler çekiyor...”

Ayvaz, kolunu dostunun omzuna attı. “Anladım canım. Haklısın. İnşallah günün birinde nur topu gibi bir yeğenin olur. Ayrıca bilgi iyiydi haa, sana helalinden on puan. Bir de üstüne çift taneli çekirdek, al...” diyerek bir çekirdek uzattı dostuna.

Firuz güldü. Çekirdeği alıp dişlerinin arasında çatırdatarak “Aklıma gelmişken, baksana lan parmağımın şuralarında sivilce gibi şeyler çıkmış. Sence ne olabilir?” dedi.

Sol taraflarında kalan yolda petrol sahalarından dönen külüstür kamyonların motor sesleri duyuluyordu.

Ayvaz eğilip bir hekim dikkati ve rikkatiyle dostunun işaret parmağını inceledi.

“Bir şey değil. Üzüntüden ya da halsizlikten çıkar, dudağındaki uçuk gibi.”

“Geçer mi kendiliğinden sence?”

“Geçer evhamlı karı, geçer. Hastalık hastasısın sen ha.”

“Krem neyin alsak mı aktardan? Sıkınca içinden irin gibi şeffaf bir şeyler akıyor.”

“Gerek yok dedim ya evladım. Sen de sıkmayıver. Gülnar Teyze’nin o güzel; yağlı, salçalı yemeklerini efendi gibi ye, bir şeyciğin kalmaz.”

“Hele hele! Evladımmış, iki şey biliyorsun diye havalara girme hemen.”

“Nankör. Sordun söyledim işte. Git çay al.”

“Birazdan üfürek...”

“Üfürek yedi sülalendir.”

Bir süre akşamın esmer seslerini dinledikten sonra “Şu kız. Hilal...” dedi Firuz, alnını kırıştırıp ayaklarını suda oynatarak.

“Maral mı?” diye sordu Ayvaz.

“Haa doğru Maral... Bize ayak bağı olmasın?”

“Olabilir” dedi Ayvaz, sıkıntılı bir sesle ve ekledi. “Bir çocuk bakıcılığımız eksikti, onu da yapacağız anlaşılan...”

“Kaç yaşındadır ki?”

“Taş çatlasın on dokuz, yirmi.”

“O kadar var mıdır ki...”

“Vardır, inşallah başımıza bela olmaz.”

“O niye?”

“Canım, güzel olmasa da, süslü püslü bir tip. Ne de olsa Petersburg kızı. Okuldaki abazanlar peşine takılabilirler.”

“Yok canım. Babası bize emanet etti bir kere. Yanında ikimiz varken hangi yarım akıllı münasebetsizlik yapabilir ki. O bizim kız kardeşimiz gibi artık...”

“Evet, kız kardeşimiz gibi.”

Firuz, ayaklarını sudan çıkarıp kurularken konuştu: “Öff, bunca işin içinde nereden çıktı bu kız şimdi?”

“Al benden de o kadar. Ama babası cana yakın, iyi birine

benziyor...”

“Hem partili, avukat.”

“Öyle öyle. Bugün o evde gördüklerimizden sonra, komünizmin yalnızca gariban halk için olduğuna ikna olmuşsundur!”

“Yalan söylemeyeyim, bayağı şaşırdım. Lenin’in ölümünün üstünden yirmi yıl geçmeden çürüme başlamışsa vay halimize.”

“Yaa, Firuz Bey. Al sana Sovyetler, al sana eşitlik. Adamın resmen hizmetçisi var evde... Eski zamanların ağalarından, beylerinden, prenslerinden ne farkı var? Salondaki avize bile on işçinin kazancı kadardır. Neyse avizeyi siktir et de, o kâfir kurabiyelerin tadı neydi öyle be...”

“Hakikaten müthişlerdi, hele çikolatalı olanı...”

“Ah aahh, çikolata değil, cennet ırmağıydı mübarek.”

“Kaç kez içtin cennet ırmağından hergele?”

“Mecazdan anlamaz mısın sen kıtkafa! Hem rahmetli ninem, anlata anlata bitiremezdi cennet ırmağını. Ama senin gibi dinsiz o ırmağı nerden bilsin.”

“Çok iyi biliyorum. Merak buyurmayın, şıh hazretleri.”

“Şıhlar kovalasın seni.. Ne diyordum. Adam komünist görünümlü burjuva. Kızı da bildiğin prenses havalarında. Babasının yanında bacak bacak üstüne attı yahu... Ben erkek olduğum halde babamın karşısında öyle yapsam, o an topal kalırım.”

“Bırak şimdi sümüklü Ferhal’ı da, şu ruh hastası Habibe Nine’nin rüyamı tabir etmesini niye anlatmadık Akif Ağabey’e, onu söyle?

“Ferhal değil Maral.”

“Canım ne haltsa işte. İsmi de saçma, ceylan demek sanırım. Put kadar güzel manası da var.”

“Atana rahmet, çok garip bir isim. Zeynep olabilirdi, misal.”

“Zeynep ismi için yeterince oturaklı değil bence. Nigar yakışırdı. Aman neyse bırak şimdi o bebeyi de sen soruma cevap ver.”

“Ne bileyim oğlum. Ben o deli karının zırvalarını hatırlamıyorum bile. Yok iki melek varmış, zühre yıldızı kayacakmış, biz birbirimizi öldürecekmişiz, kanatlarımız yanacakmış, maymunlar ossuracaklarmış falan falan. Savaş gelip kapımıza dayanmış.

Tepemizde Alman tayyareleri keşif uçuşları yapıyor. Hiç işimiz yoktu da Habibe Avrad'ın sayıklamalarını konuşacaktık."

"Akif Ağabey, uçak olayı yalan dedi. Sence savaşır mıyız?"

"Kiminle?"

Firuz kollarını kavuşturup yavaş yavaş beliren yıldızlara baktı. "Bilmem. Ne de olsa savaşacak çok ülke var..."

"Savaştayız zaten Firuzcan... "

Göz göze geldiler. Bu bakışmanın altındaki katmanlarda neler kaynadığını anlamadan baktılar. Firuz, içinde yanıp sönen yasak düşünceyi kökünde kurutmak için gülerek "Şu Habibe Nine'nin taklidini bir daha yapsana lan" dedi.

Ayvaz, elinde bir çay bardağı tutuyormuşçasına hayali bardağı Habibe Nine gibi kafasına dikip yanaklarını şişirdi. Gözlerini şaşı yaptı ve "Aheoooooa" diye bağırınca kahkahaya boğuldular. Firuz'un kıkkıltısı uzayınca Ayvaz sigara yakıp "Firuzcan, şu fizik fakültesinde okuyan koca memeli Svetlena var ya..."

"Eee?"

"Ona fena hasta oluyorum."

"Oğlum sen her saniye birine hasta oluyorsun."

"Yok be bu başka. Rüyamda gördüm geçen..."

"Nasıl?"

Ayvaz çapkınca gülümseyip sigarasından derin bir nefes çekti.

"Irz düşmanı..." dedi Firuz kafasını sallayarak.

"Firuz Ağa, Firuz Ağa... Senin kırdığın cevizleri de biliyoruz. Konuşturma beni."

"Boş boğazlığı bırak da söyle Spinoza'yı bitirdin mi?"

"Bitirdim bitirdim, gidip çay alsana öyle konuşalım."

"Hani sen alacaktın adi, ben çok yorgunum."

"Gel! Taş kâğıt makas yapalım kaybeden gidip alır."

"Gel."

"Bir, iki, üç..."

*

Gece yarılana kadar Hazar'ın kıyısında kaldılar; kadınları,

savaşları ve uzakları konuştular. Hava serinleyince ağır aheste mahallenin yolunu tuttular.

Firuz, bahçedeki çeşmede yüzünü yıkayıp dalgın adımlarla odasına çıktı. Soyunup dökündü. Bir mum yaktı. Pencerenin yanına tünüp yarım kalan kitabını aldı eline. Saman kâğıdındaki köşeli harflerle bakışırken, usundan esen rüzgâr, mumun alevini dalgalandırdı. Romandaki silik yüzlü kadının simasını tahayyül etmeye çalıştı. Gözlerinin önünde her zamanki gibi eski sevgilisi Rüya'nın değil Maral'ın yüzü belirince ürperdi. Bir günaha dokunmuş gibi kitabı kapatıp pencereyi açtı. Yağmur çiseliyordu. Islak toprak kokusunu içine çekip gözlerini sokağın ucuna, Maral'ın evine dikti. Kalbindeki kuş kanatlandı. Bir süre sokakta oynaşan yavru kedileri izledikten sonra elini mumun yalazına tuttu. Ateş, parmağını ısırınca göğsüne bastırdı. Sanki göğüs kafesinin altındaki tüm organlar yuvalarından kaçıp kalbinin etrafında dönüyorlardı. Öğleyin Maral'ın karşısında oturduğu ana gitti. Onun gülerken çekilen gözlerini düşündü. Düşündükçe hafifledi, hafifledikçe gülümsedi.

Bir an, bedeninin yerçekiminden kurtulduğuna inanarak kendini yatağa bıraktı. Başı, dünyayla ters istikamette dönerken gözlerini yumdu. Uyuşukluğun tadı değdi diline. Uyku, şeker gibi, göğsünde eriyip bedeninin her damlasına yayıldı.

*

Sabah, yağmurun sesiyle uyandı Firuz. En sevdiği kıyafet-lerini; mavi çizgili gömleğini, lacivert yeleğini, altına da siyah pantolonunu giydi. Puslu aynanın karşısına geçip avucuna sıktığı limonla saçlarını tımarladı. Boynunu lavanta ıtırıyla noktaladı. Hızlı adımlarla merdivenleri kat edip bahçeye çıktı.

Bisikletinin demirlerini cilalı bezle parlatırken sokağın ucunda Ayvaz'ı gördü. Elindeki bezi bir köşeye fırlatıp doğruldu.

Ayvaz da iki dirhem bir çekirdekti. Bisikletin ziline basarak hızlandı ve Firuz'un yanına gelince sertçe frene basıp durdu. Kalın kaşlarını düzelterek "Ne o tıfıl? Bu saatte seni hazır bulmak olacak

iş değil” dedi.

“Güzel uyudum. Sabah da zinde uyandım” dedi Firuz.

“Ya ne âlâ ne âlâ, götünü itler yesin, pek de şıksın...”

“Sen de öylesin gorilcik, şıkır şıkırsın...”

“Değişiklik olsun dedim. Son günlerde çok pespaye giyiniyordum” dedi Ayvaz.

“Al benden de o kadar.”

“Hadi gidelim madem. Yağış sakinledi ama şemsiye alalım mı?”

“Hacet yok, kesilir birazdan.”

“İstikamet üniversite mi?”

“Ya neresi olacaktı?”

Ayvaz utangaç bir edayla sordu: “Eee, şu Maral denen kızı ne yapacağız?”

Firuz, düşünceli görünmeye çalıştı: “Hee, düz dedin. Ben o meseleyi unutmuştum yahu.”

“Ayıp olur, babasına söz verdik o kadar. Nezaket gereği kapılarını çalıp biz gidiyoruz diyelim.”

“Evet ayıp olur.”

Maral’ın evine varıp kapıyı çaldılar. Kapıyı dünkü kadın açıp, ısrarla onları içeri buyur etse de, beklemeyi yeğlediler. Ayvaz tütün sarıp basamaklarının yanındaki ıslak parmaklıklara yaslandı.

Tek kaşını kaldırarak “Epey zırıltıya düştük ha...” dedi.

“İşimiz gücümüz azmış gibi bir de Maral Hanım’ın süslenmesini bekleyeceğiz!”

Firuz’un ses baloncuğu havaya ağarken eşikte Maral belirdi. Sırtında kırmızı keten ceket, altında aynı renk dizüstü etek ve omzunda küçük bir çanta vardı. Elinde beyaz bir şemsiye tutuyordu. O an, güneş bulutların ardından boynunu uzattı ve yağış dindi. Maral, gülümseyerek “Günaydın” dedi. Güneş tozları, onun güzelliğini heceleyerek akıp gamzelerine doldular. Firuz ile Ayvaz, mest olmuş halde yek ahenk “Günaydın...” dediler.

“Kusura bakmayın beklettim” dedi Maral omuzlarını kaldırarak.

“Yok canım o kadar beklemedik” dedi Ayvaz.

O esnada hizmetçi kadın içerden bisikleti çıkardı. İki dost aynı

anda hamle yapıp bisikleti çekerlerken Maral tebessümünü büyütüp “Nasıl bisikletim? İş görür mü?” diye sordu.

“Ziyadesiyle...” dedi Firuz.

“Hayırlı olsun, altında paralansın” dedi Ayvaz, yamuk dişlerinin tekmilini göstererek.

Üç arkadaş bisikletlere atlayıp usulca pedal çevirmeye başladılar. Firuz ile Ayvaz, Maral’ın nispeten yavaş kaldığını gördüklerinde hızlarını ona göre tanzim ettiler. İçeri Şeher’e inen yolu es geçip yeni açılan caddeye saptıklarında Firuz cebinden çörekler çıkarıp onlara uzatarak “Bizim âdetimizdir. Okula giderken çene çalıp annemin çöreklerini gömeriz” dedi. Maral çöreği aldı, kibarca ısırıp “Lezizmiş” dedi.

Ayvaz ise yüzünü buruşturup “Ben almayayım Firuzcan” deyince Firuz’un gözleri faltaşı gibi açıldı. “Bir yaşıma daha girdim, o niye?”

“Biliyorsun çok yemem. Sabah kahvaltımı da yaptım zaten” dedi Ayvaz.

Firuz gülmemek için zor zapt etti kendini. Kahkaha hamurunu dudaklarında eritirken Ayvaz “Hadi hızlanalım mı biraz?” dedi. Maral, “Hadi...” dedi. Hep birlikte pedallara asıldılar. Devasa binaların önünden, kıvıl kıvıl kadınların parfümlerinden, yorgun işçilerin nefeslerinden, takaza otobüslerin dumanlarından ve çın çın kızıl tramvayın yanından geçip üniversiteye vardılar.

Üniversitenin avlusunda olağanüstü bir hareketlilik vardı. Siyah taştan yontulmuş Lenin heykelinin etrafını çeviren askerler, elleri tetikte çatık kaşlarla bekliyorlar, bahçenin köşelerindeki ağaçların yanına kurulan teneke barakaların önünde uzayan kuyruklardaki öğrenciler tedirgin yüzlerle fısır fısır konuşuyorlardı. Ayvaz, Firuz ve Maral olup biteni anlamaya çalışırlarken Novruz ile karşılaştılar. Firuz, “Hayrola Novruzcan? Nedir bu şamata?” diye sordu.

Novruz, kafasına üşüşen arıları kışkışlayıp gözlerini Maral’ın üstünde gezdirdi. “Hayır mı şer mi bilmem. Birkaç subay sabah erkenden amfilere girip öğrencilere orduya gönüllü yazılmaları için telkinde bulunmuşlar. Avrupa’daki harbin bize sıçraması

ihtimalinden dem vurup, tedbir maksatlı da olsa herkesin asgari düzeyde askerlik eğitimi almaları gerektiğini söylemişler.”

“Allah Allah, hani üniversite talebelerine dokunmayacaklardı? Bu kuyruktakiler gönüllüler mi?” diye sordu Ayvaz.

“Evet. Subaylar gönüllü olanların iki aylık askeri eğitimin ardından tekrar okula geri dönebileceklerini ve tüm imtihanlardan üst barem not alacaklarını vurgulamışlar. Bilhassa tıp okuyanlar, fırsat bu fırsat deyip patır patır adlarını yazdırıyorlar” dedi Novruz.

“Bak sen şu uyanık tıpçılara. Haksız da sayılmazlar hani. O derslerden geçmektense sabah akşam koşu, şınav, silah talimi yeğdir” dedi Ayvaz.

“Peki heykelin önündeki askerler?” diye sordu Firuz.

“Sabah, aklı evvelin teki Lenin heykelinin baş kısmına yumurta atmış. Askerler yüzlerce kişiyi sorguladılar. Elbette kimin attığı muamma.”

“Hangi ahmak yapar ki bunu?”dedi Firuz.

“Atan kimse yaman bir yiğitmiş” dedi Ayvaz.

“Bence saçma ve çocukça. Ayrıca büyük densizlik...” dedi Maral, kendinden emin bir sesle. Ayvaz, Firuz ve Novruz ona baktılar.

Firuz şaşkınlığından sıyrılınca “Bak Novruzcan. Seni arkadaşımız Maral ile tanıştıralım. Kendisi bizim mahalleye taşındı” deyip girdi söze.

“Memnun oldum bacım” dedi Novruz.

Firuz, başını sağa sola çevirdi. “Ee ne yapalım? Bugün okulu assak mı?”

“Hay aklınla bin yaşa yezne. Ortalık karışık zaten, bahanemiz de var” diye yanıtladı Ayvaz.

“Ben, sizler gibi tuzu kuru değilim canlar. Mezun olmam, düzenmeli bir işe girmem lazım, durumum malum.” Gözlerini yere çevirdi Novruz.

“Hakkın var Novruzcan” dedi Ayvaz.

Firuz, yeniden Maral’a döndü. “Maral ne dersin? Dersine girecek misin? Güzel sanatlar dördüncü katta, istersen götürelim seni.”

“Yok daha neler. Çocuk muyum ben canım, sınıfımı kendim

bulurum. Ama doğrusu hiç gidesim yok. Zaten derslere usulen gireceğim. Yoklamalardan muafım.” Bir yandan çantasının kayışıyla oynuyordu.

“Ee iyi... Novruz, bizim çocuklar nerede?” diye sordu Firuz.

Novruz “Leyla, Yunus, Aynur ve Ahmet’i arka bahçede gördüm demin” deyince onunla vedalaşıp arka bahçeye yürüdüler.

Dalları bembeyaz bahar çiçeklerine bürünmüş ağaçların altına kurulan talebelerin bir kısmı ders çalışıyorlar, geri kalanları ise sohbet edip, top oynuyorlardı. Üniversitenin ön avlusundaki gerilimin tam tersi bir hava vardı. Ayvaz ile Firuz çimlerde oturanlara göz gezdirdiler. Arkadaşları, bahçenin sonundaki minderlere kurulmuşlardı. Yanlarında Hüsrev Hoca vardı. Yine elini kolunu sallayarak karşısında oturan Leyla, Ahmet, Yunus ve Aynur’a hararetle bir şeyler anlatıyor, onlar da katılarak gülüyorlardı. Oraya doğru yürüdüler.

Hüsrev Hoca onları görünce “Oo kıtkafalar da gelmiş. Ne haber bakalım?” dedi. Diğerleri gözlerini pürdikkat Maral’a diktiler.

“İyi diyelim iyi olsun hocam. Ortalık bayram yeri maşallah. Ön tarafta askerler falan... Biz de derse girmeyelim dedik” dedi Firuz.

Hüsrev Hoca boynundaki koyu camlı gözlüğünü takıp Maral’a baktı. “Haytalar! Prova olduğunda yok zor izin aldık, yok hocalar bizi mezun etmeyecek, yok şu yok bu diye zırlıyorsunuz. Ah siz ah...” deyip Maral’a gülümseyerek “Bu güzel hanım da kim?” diye sordu.

“Maral... Arkadaşımız. Mahalleye yeni taşındılar” dedi Ayvaz.

Hüsrev Hoca yerden destek alarak dikeldi ve eğilip centilmence Maral’ın elini öptü. Maral tatlı bir tebessümle reverans yaparak mukabele etti.

Ayvaz, Maral’a dönüp “Hüsrev Hoca bizim canımızdır. Tiyatro grubunu yönetiyor. Ayrıca sizin fakültenin de hocasıdır” dedi.

“Çok memnun oldum” dedi Maral.

“O şeref bana ait güzel kızım. Hangi bölümdesiniz?”

“Resim...”

Hüsrev Hoca, “Pek yahşı. Grubunuzda bir ressam eksikti, şimdi

tam oldu” dedi ve saatine baktı. “Bana bakın, ben derse geçiyorum. Yarın provada herkesi bilanoksan istiyorum. Külahları değişiriz alimallah. Zaten ortalık karışık, bir an evvel provaları tamam edelim.”

“Tamam hocam” diye yanıtladılar.

Hüsrev Hoca son olarak Firuz ile Ayvaz’a parmak salladı. “Kıtkafalar! Geç kalmak yok!”

“Emriniz başımız üstüne majesteleri” dedi Ayvaz kırıtarak.

Hüsrev Hoca, Ayvaz’ın göbeğini mıncıklayıp Maral’a bakarak “Zevzekleri görüyorsun değil mi kızım? Hep böyleler işte. Bunlarla çok takılma sen. Şaka bir yana, yarın vaktin olursa provaya bekleriz. Hem istersen ve istidadın varsa küçük bir rol de alabilirsin.”

Maral tafrayla, “Neden olmasın? Leningrad’da birçok oyunda başrol oynadım” diye karşılık verdi.

“Yaa. Demek Leningrad’dan geldin?” dedi Ahmet.

“Evet” dedi Maral.

Hüsrev Hoca, alnının terini silerek konuştu: “Petersburg Sanat Akademisi’nden değil mi? Muhan Hoca orada mı hâlâ? Sonra kim vardı başka... Hım... Ligaçev de oradaydı.”

Maral gülümseyerek “Evet. Muhan Hoca da, Bay Ligaçev de hâlâ okuldalar” dedi.

“Ah. Yıllar oldu görüşmeyeli. Konuşuruz yine, ben geç kalmayayım” dedi Hüsrev Hoca ve elinde fincan, aksayan ayağını sürüyerek uzaklaştı. Ayvaz ile Firuz minderlere kuruldular. Maral da onların yanına çöktü.

Yeşil gözleri, uzun kıvırcık saçlarıyla Yunus, Maral’dan etkilendiğini saklamadan elini uzatıp “Ben Yunus” dedi gülerek.

“Ben Ahmet.”

“Ben Aynur.”

Son olarak Leyla gönülsüzce elini uzattı ve “Ben de Leyla” diyerek Maral ile tokalaştı.

Maral hepsinin gözlerine sırayla bakarak “Memnun oldum” dedi.

Ayvaz tütün sararken girdi söze: “Arkadaşlarımızın hepsi tiyatrodandır. Leyla kimya, Yunus ecza, Ahmet mühendislik, Aynur

sosyoloji okuyor. Girişte karşılaştığımız Novruz da hukuk fakültesinde. Yarın diğerleriyle de tanışırsın.”

“Sevinirim” dedi Maral.

Leyla, soğumuş çayını yudumlayıp kem bakışlarını Maral’ın yüzünde yürüterek “Leningrad’dan sonra bu şehir sana küçük gelmiştir” dedi.

Maral, Leyla’nın sesindeki tarizi sezdiğini açık eden bir tonla mukabele etti: “Öyle. Babamın hatırı için geldim. Leningrad’da kalabilirdim lakin onu üzmek istemedim. Bana çok düşkündür.”

“İdare edeceksin artık. Bence Bakü, Leningrad’dan daha güzel” dedi Leyla.

“Leningrad’ı gezdin demek?”

Leyla biraz duralayıp “Çocukken gitmiştim” dedi.

“Baban ne işle meşgul?” diye araya girdi Yunus.

“Avukat” dedi Maral.

“Kaç kardeşsiniz?” diye sordu Aynur.

“Kardeşim yok. Tek çocuğum.”

“Yahu kıza ahiret soruları sormayın” diye araya girdi Ayvaz. “Zamanla kaynaşırız. Ahmetcan, var mı yeni dedikodular?”

Ahmet kikirdedi: “Olmaz mı? Siz gelmeden onları konuşuyorduk.”

“Ee anlat biz de keyiflenelim” dedi Firuz.

Ahmet elindeki kitabı dizine vurarak “Rübabe ile Şamil Hoca aşk yaşıyorlarmış, yazın evleneceklermiş. Tıptaki Nazım askere yazıldı, derslerden nasıl geçeceğini kara kara düşünüyordu. Süslü Cengiz bugün kırmızı pantolon giymiş, herkes alay ediyor. Roket Şevket’in okul mecmuasına yazdığı son şiir başına iş açmış, ceza olarak bu yaz bilabedel akademinin kütüphanesinde memur olarak çalışacakmış. Tarih bölümünden Canan’ın babası ajanlık suçlamasıyla tutuklanmış. Kantindeki Vahap geçen hafta intihara kalkışmış diyorlar. Afet Zemfira’nın ise yine çocuk aldırdığını duydum. He bir de Marziye okulu bırakıp kendinden epey büyük bir herifle Tebriz’e kaçmış...”

Firuz, Maral’a döndü: “Ahmet tevatür makinesidir. Okuldaki tüm

dedikodular, ondan dağıtıma gider.”

Yunus söze karıştı: “Müzevvir Ahmet’e bir dedikodu daha çıktı. Sanat fakültesine, Leningrad’dan çok güzel bir kız gelmiş dersin.” Ahmet başını salladı. Leyla, Ayvaz ve Firuz’un ise yüzleri asıldı.

“Maral içinden, ben nasıl bir yere düştüm diye geçiriyordur kesin” dedi Aynur.

Maral gülümsedi: “Yok canım, alışığım. Geldiğim üniversitede bunlardan çok daha ilginç dedikodular dönerdi. Ancak ben pek dedikodu sevmem.”

“Geldiğin okulda yoldaş gibi davranan lakin gizliden gizliye burjuvalığını sürdüren ailelerin çocukları da var mıydı? Çar zamanının sosyeteleri gibi giyinen kızlar mesela?” dedi Leyla.

Maral, Leyla’nın kara kaşlarının ortasında beliren düşmanca çizgiye baktıktan sonra, eteğindeki tozu silkeledi. “Burjuva kavramından ne kastettiğine bağlı... Leningrad’da iki tip burjuva vardır. Birinci grubun kökü müphemdir. Dededen, babadan kalan servetin kaynağının meçhul olduğu gibi... Çoğu kasaba kültüründendir. Üretmezler, tefecilik yaparlarmış vaktiyle. Kazandıkları kara paraları da eğitime, sanata, mimariye yatırmak yerine görgüsüzlüklerini tatmin etmek için kullanırlarmış. Kültürsüz, bayağı ve kaba tipler... Hım... *Karamazov Kardeşler*’deki ‘Baba’ tipine benzetebiliriz. 1917’de devrim patlak verdiğinde hepsi mallarını, mülklerini altına çevirip bir yerlerine sokuşturarak başka ülkelere kaçmışlar. Kaçamayanlar ise altınlarını toprağa kuylayıp bir numaralı komünist pozuna girmişler. Yıllardır, bir gün devrim çöker de, biz tekrar kara baronluğumuza devam ederiz diye beyhude yere bekliyorlar.

İkinci kısım burjuvalar ise önder Lenin’in açtığı yolda, onun tüm insanlığı kurtaracak düşüncelerini desteklemek uğruna yekun varlıklarını tereddüt etmeden bağışladılar. Onlar için para; sanat, bilim ve eğitim demekti. Devrim bu mefhumları her şeyin önüne koyduğuna göre endişelenecekleri bir durum kalmadı.”

Leyla küçümseyici bir tavır takındı. “Fakat methettiğin ikinci kesimin tabiatlarındaki burjuvalık sevdası baki ha? Yakalarına orak

çekiç de taksalar, seçkinliği elden bırakmamak adına mutlaka İtalyan malı ceket giyerler.”

“Devrim için kimin İtalyan malı ceket giydiği önemsizdir. Ayrıca seçkin olmak kötü bir şey değildir. Toplumu, sayıları az da olsa o elit tabaka çekip çevirir, muasırlaştırır. Bahsettiğim insanlar üç lisan bilirler. Japonya’dan Amerika’ya kadar cereyan eden her hadise hakkında fikir sahibidirler.

He, bir güruh daha var. Onlar, zenginleşememiş kasabalıların çocuklarıdır. Cahil, mürai ve hırttırlar. Daima küçük hesaplar yapıp kısa yoldan yükselmeye çalışırlar. Roman okumak yerine başkalarının hayatlarını eşeleyerek tatmin olurlar. Bir şey üretmek şöyle dursun, üretenlerin işlerini kösteklerler. En büyük hayalleri de kaymak tabakadan ya da nüfuzlu memurlardan birini tavlayıp evlenmektir.”

Leyla acıyla sırıtırken diğerlerinin mestane gözleri Maral’da takılı kaldı.

“Yerinde tespitler. Anlaşılan siyasetle çok ilgilisin...” dedi Firuz.

“Yoo, siyasetten pek haz etmem. Ancak içtimai okumalar yapmaktan hoşlanırım” dedi Maral ve saçlarını geriye attı.

Ayvaz, ortama çöken pusu dağıtmak istercesine girdi söze. “Madem dersleri asıyoruz, kalkın bir yerlere gidelim.”

“Nereye mesela?” dedi Aynur.

“Maral’a şehri gezdiririz. Tarihi yerler, müzeler, kütüphaneler... Akabinde daş köfte ve badambura yeriz. Akşama doğru da Gollo’nun yerinde müzik dinleyip bir şeyler içeriz” dedi Ayvaz.

“Pek yahşı... Kimler geliyor o halde?” diye sordu Firuz.

“Benim işlerim var, katılmayacağım” dedi Leyla.

“Ben de Şirehan’a nineme gideceğim” dedi Ahmet.

“Tamam. Geriye kalanlar geliyor demektir. Hadi ayaklanın bakalım” dedi Ayvaz.

*

Firuz, Ayvaz, Maral, Yunus ve Aynur, İçeri Şeher’e vardıklarında yumuşak bir bahar esintisi başlamıştı. Sur kapısında, mis kokulu sarı

çilekler satan genç kızların yanından geçip sırasıyla eski günlerini dilinden düşürmeyen Kız Kalesi'ni, boynu bükük mescidi ve Şirvanşahlar Sarayı'nı gezdiler. Daracık kuçeleri inip çıkarak dilbaz çekirgelerin tebelleş oldukları tezgâhlara, eski dükkânlara ve dumanlı çayhanelere uğradılar. Kesme taşlardan örülü yüzlerce hayata kundak olmuş cumbalı evleri izlediler. Hikâyesi meşhur olan binalar hakkında konuştular.

İçeri Şeher'den çıkınca Lenin Meydanı'nı arşınladılar. Buradaki heykelleri ve meymenetsiz gri binaları inceledikten sonra büyük bulvar üzerinden devam edip atıl haldeki camileri, kararmış kiliseleri, ıssız müzeleri ve tiyatro binasını dolaştılar. Güneş damla damla erirken, Hazar'ın kıyısında uzanan şeritte dondurma yiyip satıcıların tiz seslerine yaslanarak uzak sandalların kıpırtısına, balıkçıların esrik silüetlerine ve uzakların bilinmezliğine daldılar.

Hava kararıncaya değin, şehrin her köşesinde ajan arayan askerlerin sivri bakışlarından rahatsızlık duymadan tabanları sızlayana kadar fırlandılar. Avrad Ceyran Hala'nın ocağında daş köfte, Hacı Ruşen Ağa'nın otağında badambura yediler.

Akşam bulutları köpürürken Gollo'nun yerine vardılar. Daldan dala atlayarak türlü meseleler etrafında muhabbet çevirdiler. Maral, Leningrad'ı; şehri kuran Çar Petro'nun ilginç hikâyesini, sonrasında yaşananları, Neva Bulvarı'ndaki entelektüel ortamları, eşsiz binaları ve şehrin havasını teferruatlarıyla anlattı.

Müzik başlayıp içecekler ve mezeler gelince kol kola neşe fıçısına battılar. Ayvaz, kendisini tutamayıp sahneye çıktı. İki Kazak gencinin çalıp söylediği Kuban, Kozak şarkısına eşlik ederek özünden geçercesine kıvırtırken diğerleri de kahkahalar eşliğinde ona alkış tuttular.

Gollo'nun yerinden ayrıldıklarında saat dokuz buçuğu bulmuştu. Aynur ve Yunus ile vedalaşıp bisikletlerine bindiler. Sollarındaki metruk binanın önünde elindeki şarap şişesiyle konuşan tarumar haldeki ihtiyar "Çar vaktinde beydim ben. Beni Azrail'den önce, devrim öldürdü" diye bağırırken onun karşısında oturan az deri, çok kemik sarhoş kadın "İnsan, yere çakılana kadar, uçan bir varlıktır"

diyerek dizlerine vuruyordu.

Sarhoş naralarını ve müzik halkalarını gerilerinde bırakarak Maral'ın evine çattıklarında Maral, fevkalade bir gün geçirdiğini söyleyip teşekkür etti. Firuz ile Ayvaz'ın keyifleri katmerlendi. Maral el sallayarak evine girince onlar da Ayvazgil'in bahçesine yöneldiler.

*

Vişne ağacının altındaki kerevete kurulup ayaklarını uzattılar.

"Ne gezdik ha!" dedi Ayvaz, tütün mıncıklarken.

"İyi oldu ama, ne zamandır şehri kuçe kuçe gezmemiştik" dedi Firuz.

"Maral da çok memnun kaldı."

"Aman isterse kalmasın. Biz mihmandar olarak üstümüze düşeni yaptık. Yoksa onu eğlemek hiç derdim değil."

"Babasına bizi över mi acaba?"

"Kendi bileceği iş, açıkçası vecimde değil."

"Saf olma değnek. Bu devirde aç kalmak istemiyorsan partiden birilerine yanaşman lazım. Yoksa bir ömür Bakü'de beşinci sınıf hayvan memuru olur, sabah akşam at kıçı izleyip inek doğurturuz. Oysa Leningrad'da saygın veterinerler olduğumuzu tahayyül etsene... Üstümüzde İtalyan kesim lacivert takım elbiseler, elimizde meşin çantalarımız, Neva Bulvarı'nda kibarların takıldığı mekânlarda oturup kahvelerimizi yudumluyoruz. Oradaki tüm hatunların gözleri üstümüzde... Tey tey tey. Tabii biz pek yüz vermiyoruz."

"Tüh, yazıklar olsun sana. Oğlum, bizim o nüfuzlunun, bu yoldaşın, şu partilinin torpiline ihtiyacımız mı var?" dedi Firuz.

"Yok mu?" dedi Ayvaz gözlerini belerterek.

"Yok tabii turpkafa. Leningrad'a yerleşip orada iyi veterinerler olmak istiyorsak çalışıp çabalayıp oluruz zaten. Gençliğimiz, zekâmız, azmimiz ne güne duruyor. Yeter ki liyakatın değeri bilinsin."

"Bay bay bay bay. Hayal dünyasında yaşıyorsun şirin oğlan.

Şöyle dön bak etrafına. Hiç uzağa gitme, yalnızca Bakü'yü göz önünde bulundur, kim bu şehirde hak ettiği yerde Allah aşkına... Liyakat ehlinin kadri bilinseydi, Akif Ağabey'in bunca birikim ve kabiliyetle kültür komitesinin baş köşesinde yer alması gerekmez miydi? Zavallım orada kitap yığınlarının arasında çürüyor."

Firuz omuzlarını silkerek "Kendisinin tercihi, ona kalkıp mevki makam teklif etseler de kabul etmez ki... Mağarasında mutlu" dedi.

"Ben bilmem vallahi. Bu dünyaya bir kere geliyoruz. Komünizm halka var sadece. Yüksek yerlerde birini tanıyorsan, yaban eşeği olsan bile yükseliyorsun. Örnekleri saysam burdan köye yol olur. Yesinler komünizmi, yoldaşlığı..."

"Yine sapıttın."

"Gidip çay getireyim" dedi Ayvaz hapşırığını savuşturarak.

"Hiç kalkma, eve gideyim, geç oldu. Babamın dırdırını çekemem şimdi."

"İnkılap Amca ile didişmediğiniz bir Allah'ın günü var mı be?"

"Yok. Geçen gün bir kitap okurken düşündüm de, sence bazı babalar oğullarını niye sevmezler?"

"Hadi canım, haksızlık etme, İnkılap Amca'nın emeği tutar seni."

"Yalnızca kendi açımdan düşünmüyorum bu meseleyi. Misal Kafka, Dostoyevski, Nietzsche... Daha sürüyle emsal var."

"Bence onların durumu coğrafyayla, kültürle, dinle alakalı" dedi Ayvaz.

"Aç hele..."

"Batı'daki baba figürü doğudakinden farklıdır. Batı'da baba denilen mefhum, tanrıdır esasında, belki de İsa... İkinci sınıf babalar ise din adamları yani papazlardır. Geriye kalan babalar sunidir. Bunlar, oğullarını kendilerine rakip görürler. Çünkü sıradan baba ile sıradan oğul arasındaki rabıtanın kutsal bir dayanağı yoktur. Baba oğul müessesesi dinsel bir mesele halini almıştır."

"Bunun temelinde de Oedipus kompleksi, pagan kültürün kalıntıları ile Hristiyanlığın, daha doğrusu Katolisizmin dilemmaları yatıyor diyeceksin."

"Şüphesiz. Baba oğlunun kendisini geçmesini istemez, kıskanır

onu ve mutlak itaat bekler.”

“Bu oğul Kafka nevinden marazi bir tabiata sahipse işler karışır...”

“Eveet. Üstüne üstlük Rönesans, reform, coğrafi keşifler, Protestanlık, Sanayi Devrimi, makineler, fabrikalar derken zaten Avrupa’da din denen şey de çürüdü. Geriye devasa bir boşluk kaldı. O sömürge petrolleriyle doldurulmuş boşluğun içinde de Aristo’nun, Hegel’in, Kant’ın, Nietzsche’nin, Marx’ın fikirleri yüzüp kara suyu iyice bulandırıyorlar.”

“İyi ama Kafka Yahudi, Dostoyevski de Ortodoks. Buna ne diyorsun?”

“Hristiyanlık bu bağlamda bir dinden fazlasıdır. Avrupa’nın özüdür. Kafka Yahudi olsa bile ruhu Hristiyan’dır.”

“Buna katılmıyorum. Ayrıca doğulu babalar, oğullarından daha çok itaat beklerler. Hem doğuda baba ile oğulun savaşı yok deme! Gidip evden *Şahnâme* başta olmak üzere onlarca eser getirip kafanda patlatırım. Babasını devirip tahta geçmek isteyen şehzadeler de cabası...”

“Meseleyi anlamadın. Ben doğuda baba oğul çatışması yok demedim.”

“Neyse, oraya sonra geliriz. Şunu söyle, Rus toplumu ya da bizim gibi diğer Sovyet toplumları da dahil mi bu yaptığın tespitlere?”

“Belki bir ölçüde. Dönüşüm sürüyor. Orada da işin içine komünizm giriyor.”

“Nasıl yani?”

“Komünizm, babaları öldürmek yerine onları işçilere dönüştürüyor. Tıpkı dini, peygamberleri ve kutsal kitapları yok etmeye çalışıp yerlerine başka şeyler koyduğu gibi... Bak, komünist akıl, ‘Din afyondur’ deyip ona muadil olarak Leninizm’i peydahladı. Ruhban sınıfına sövüp parti seçkinlerini vücuda getirdi. Peygamberleri inkâr edip yerlerine Marx’ı, Lenin’i, Engels’i koydu. Ve kendini yarı tanrı sanan Stalin... Stalin putları yıkacağını söyleyip kendini putlaştırdı...”

“Sonra?”

“Sonrası iyilik sağlık.”

“İşi dönüp dolaştırıp babadan komünizme getirdin ya, helal olsun. Son söylediklerin altı tamamen boş. Sakil cümleler... Akif Ağabey’i taklit ediyorsun. Hitler komünist mi, hayır. Ama Stalin’den daha büyük bir put... Ya Mussolini?”

“Meselemiz Hitler değil ki eşşeoğlu, Rus toplumunu sordun sen...”

“Eh kıvırıyorsun. Ya doğu?”

“O ayrı bir dünya. Batı’nın boşluk dediği şey doğuda kuyudur. Senle babanı, Nietzsche ve babasıyla kıyaslamam için önce şuna cevap ver: Sen doğulu musun, batılı mı?”

“İkisi de.”

“Laf. Hem doğuya, hem batıya doğru giden bir trenim. Bu sebeple yerimden kıpırdayamıyorum, diyorsun yani.”

“Laf ebeliği yapma. Hem doğulu hem batılı olunamaz mı?”

“Müsteşriklere göre asla ve kat’a! Bence de olunamaz.”

“Söyle o halde Maral doğulu mu batılı mı?”

“Batılı elbette.”

“Ama lafta da olsa anası babası Türk ve Müslümanlar.”

“O değil de, şu Yunus puştu gün boyu Maral’a asılıp durdu.”

“Düz dedin. Benim de asabımı bozdu pezevenk.”

“Yok yani, kızı babası bize emanet etmese umurumda bile olmaz da... Hal böyle olunca insan kendini şey gibi hissediyor.”

“Maral’a ne demeli? Yunus’un ağzından çıkan her şeye gülmek için ıkınıp durdu.”

“Dur ben çay getireyim.”

“Getir anasını satayım. Battı balık yan gider. Babam eve varınca beni doğradığında ardımdan bir baba oğul romanı da sen yazarsın. Kitaba da, merhum dostum Firuz’a diye başlarsın.”

“İyi para kırarım ha” deyip kikirdedi Ayvaz.

“Adını ne koyarsın?”

“Ahmak Oğullar, Fırıncı Babalar...”

Ayvaz kerevetten inip mutfağa doğru yürürken Firuz seslendi: “Ayıcıkkk!”

“Azzar! Ne var?” dedi Ayvaz.

“Çayı boşver lan, kahve yap.”

Ayvaz, sağ kolunu göğsüne doğru büktü: “Emriniz başım üstüne beyzadem.”

*

O gecenin üstünden üç hafta geçmişti. Bu süre zarfında Maral, o güne kadar kimsenin yapamadığını yapmış, Ayvaz ile Firuz’un aralarından sızmayan su olmuştu. Çağıltısı duyulmasa da günbegün derinden, usul usul, renk renk akıyordu.

Artık üç dost olarak adlandırıyorlardı kendilerini. Ancak bu tanımlama, kalplerinde parlayan yabani hislerin ayyuka çıkmaması için bir örtü gibiydi. Çünkü Firuz da Ayvaz da, adını telaffuz edemedikleri, sıcağında donup soğuğunda yandıkları tuhaf bir iklime girmişlerdi. Maral’ın çekimine kapılarak onun delişmenliğini, kırılganlığını, nazını ve muvazenesizliğini özümsemişlerdi. Planlarını, alışkanlıklarını, davranışlarını ona göre tanzim ediyorlar, onun ağzından çıkan her kelimeyi kutsal bir buyruk olarak telakki ediyorlardı. Fakat ikisi de ruhlarını sarsan bu değişimi görmezden geliyorlardı.

Bahar günleri, önlerinde nereye çıktığı meçhul, büyülü bir yol gibi uzarken Firuz ile Ayvaz, Maral’ın yörüngesinde dönüyorlardı. Maral, yüzünü hangisine dönse o gündüz, diğeri gece oluyordu.

Her sabah Maral’ın evinin önünde buluşup birlikte üniversiteye gidiyorlar, derslerden ve provalardan sonra kâh Hazar’ın kıyısında, Gollo’nun yerinde, kahvehanelerde kâh Bakü’nün kuçelerinde zamanın yumuşak tanelerini eziyorlardı. Bazen de şehrin dışındaki mesire yerlerini keşfe çıkıyorlardı. Hayat, sanat, siyaset, aşk, ölüm hakkında tatlı sert didişerek uzun sohbetlere dalıyorlar ve aralarında oluşan üçgene kimseye almıyorlardı. Bu üçgenin dışında kalan sesleri, görüntüleri ve kokuları yok sayıyorlardı.

Onların bu münzevi halleri mahallede ve okulda türlü dedikodulara yol açmıştı. Maral’ın tiyatroda küçük bir rol alması ise, Leyla başta olmak üzere Maral’dan haz etmeyenlerin alenen

itirazlarına rağmen kabul edilmiş, Ayvaz ile Firuz'un tiyatro grubundaki muhaliflerini çoğaltmıştı.

*

Üç arkadaş, o akşamüstü saatlerce süren esas provanın ardından Şirvanşahlar Sarayı'nın karşısındaki kahvehanede oturmuş, batıya göçen pembe bulutları izleyip fincanlarından yükselen hoş kokulu kahvelerini yudumlarlarken aylardır bekledikleri ânın gelip kapıya dayanması hakkında konuşuyorlardı. Yorgun ama heyecanlıydılar. Yarın tiyatro günüydü...

Akşamın karası çizgi çizgi inip şehrin ışıkları top top yanarken Maral, canının erik çektiğini söyleyip daha evvel bahsi geçen bahçeye gitmeyi teklif etti, ısrarla. Ayvaz ile Firuz, ilk anda bu fikri beğenmeseler de Maral'ın saçlarından tüten çiçek kokusu onları ikna etmeye yetti. Çerağçıdan fener aldılar. Surların ardındaki yılankavi yollardan kuzeye doğru sapıp geniş bostanları yararak uzun süre ilerlediler. Tandırlarını söndürüp lavaş katlayan güleç kadınları, körpelerine lay lay diyen pamuk nineleri ve paytak adımlarla kümeslerine dönen ördek sürülerini geride bırakarak devasa bahçeye ulaştılar.

Tombul serçelerin sesi kısılmış, hava serinlemişti. Akşam yeli, şeffaf yaprakları uçuşturuyordu. Üç dost, aynı nakaratla sürüklenen yapraklara kulak verdiler. Karşılarında sulu boyayla çizilmiş gibi duran tepeler vardı. Onların ardında büyüyen dolunayın ziyası altında çitlerden atlayıp bahçeye girdiler.

Kozalarına çekilmek üzere kanat çırpan tül kelebeklere hayranlıkla bakarak bahçenin ortasına doğru yürüdüler. Uzaklardan havlama sesleri gelince Maral, Ayvaz ile Firuz'un kollarına girdi. Birkaç adımdan sonra Ayvaz, feneri önlerine çıkan ağaca tuttu. Çiğ ışığın alazında ateş böcekleri toplaştı.

Ayvaz ıslık çalarak "Bu ağaç yaman... Bakın alt dallarından bile erikler damlıyor" deyince, Firuz yerden bir tutam toprak alıp avuçlarına sindirerek ağaca tırmandı.

Ayvaz kaygıyla ona bakıp "Dikkat et kıtkafa. Karanlık her yer"

dedi.

“Ederim Ayvaz Efendi. Işığı önüme tut ki göt üstü düşmeyeyim yere” dedi Firuz.

Ayvaz, yüzünü çatıp feneri dostuna doğrultarak “Nasıl, büyükler mi?” diye sordu.

“Üff yumruk kadar erikler...”

“Yok deve...”

Işık lekeleri ağacın tepesinde kıvrılırken Firuz dalları kavrayıp yaprakların arasındaki erik yuvalarını mıncıkladı. Böcek cırlamalarını bastıran “kart kırt” sesleri duyulunca Maral başını kaldırıp sitemle “Ne o, yiyor musun yoksa?” dedi.

“Tadına baktım çok güzel; ekşi ve kütür kütür” dedi Firuz.

Maral, eflatun elbisesinin ucunu kıvırdı. Firuz’un olduğu dalın altına yanaşıp “Atsana birkaç tane...” dedi.

Firuz, eğilip avucundan taşan erikleri onun eteğine akıtırken Ayvaz ışığı Maral’ın yüzüne tuttu. Eteğine dolan eriklere bakarken yüzünün aldığı bebeksi hali seyretti hayranlıkla. Sanki dolunay, yerinden yuvarlanıp onun bedeninin üstüne konmuştu. Ayvaz’ın dalgınlığı Firuz’un bed sesi ile çatladı. “Heyyy, Şüşşş. Kıtkafa! Feneri bana tut bana, göremiyorum önümü.”

Maral, ağzına bir erik atıp mutlulukla “Çok güzelmiş. Hiç böyle güzel erik yememiştim” dedi.

Ayvaz “Biz buna göğce deriz” deyince Maral ona birkaç erik verdi. O sırada Firuz, yaprakları incitmeden yere atladı. Ellerini, üstünü silkeledi. Maral ona yardım etti. “Eğil Firuz, başında toz var” dedi.

Firuz, uğrunda boynunu feda etmeye hazır bir köle gibi Maral’ın önünde diz çökünce Ayvaz hınzırca gülüp “Şu hale bak. Prenses hazretleri cesur şövalyesini kutsuyor” dedi.

Firuz ağzını eğdi. “Hehe, çok komik, altıma işedim gülmekten...”

Maral, yüzüne düşen saçlarını düzeltip “Aa ne ayıp. Ayrıca da gayet komik” diye karşılık verdi.

“Hadi dönelim” dedi Ayvaz, Firuz’u elinden tutup kaldırırken.

Maral dudaklarını çereleyip omuzlarını büktü: “Daha yeni

geldik.”

“Baban merak etmez mi?” dedi Ayvaz.

“Babam Tiflis’te dedim ya akıllım. Sabaha döner. Annem de erkenden uyuyor. Hem benim sizden ne farkım var? Erkeksiniz diye kendinizi ayrıcalıklı mı sanıyorsunuz?”

“Erkeklerin eve istediği vakitte gitme özgürlükleri vardır. Ama kızlar geç kalmamalılar...” dedi Firuz.

Maral, ona ters bir bakış atıp eriğini ısırdı. “O eskidenmiş Firuz Bey. Sen hangi çağda kaldın Allah aşkına... Bir de sanatçıyım, modernim diye geçiniyorsun.”

Ayvaz’ın kaşları olgun solucanlar gibi kıvrıldı. “Maral haklı. Sen tam bir doğulusun Firuzcuğum. Yoldaş Lenin ne demişti: ‘Kadınlarını geriye atan bir toplum, karanlıkta kalmaya mahkûmdur.’ Biraz değiştir şu kafanı.”

Firuz, gözlerini büzüp Ayvaz’a baktı. “Kulaklarım yanlış duyuyor herhalde. Doğuluyum diye böbürlenen sen değil misin tilki oğlu tilki. Evlenirsem karım benim sözümden asla çıkamaz diyen!”

Ayvaz parmağını ısırarak, gözlerini sağa sola oynatarak “Yetişin dostlar iftira atıyorlar! Yetişin! Fi tarihinde şaka yollu ettiğim bir laftır en fazla. Bence kadınla erkek eşit değildir. Erkeği kadın doğurduğuna göre kadın erkekten üstündür.”

Maral ellerini birbirine vurdu: “Canım Ayvaz, ne güzel dedin.”

“Peki, siz haklı olun!” dedi Firuz.

Maral, Ayvaz’ın bileğini tutup feneri başka istikamete doğru yönlendirip “Şu ilerdeki ağaç ne?” diye sordu.

“Ha o mu. Hım... Cevizdir” dedi Ayvaz.

“Oraya gidelim” dedi Maral.

Bahçenin sonundaki ağaca yürüdüler. Ayvaz, ışığı ağacın gövdesinde dolaştırdı.

“Evet ceviz ağacı, ama cevizler ham, yenmezler...” dedi Firuz.

“Eskiden haremdeki kadınlar bu ham cevizlerle dudaklarını boyarlarmış” dedi Ayvaz, mağrur sesle.

“Yaa?” dedi Maral.

Ayvaz “Evet” derken, Firuz onlardan birkaç adım öteye seğirtti.

“Hatta Safevi Sarayı’ndaki gözde cariyelerin her birinin ceviz ağacı varmış. Cariye ölünce ağaç kesilirmiş. Kim bilir bu ağaçların belleklerinde nasıl hatırlar saklıdır” dedi Ayvaz.

O esnada Firuz “Burada bir kuyu var, gelin!” diye bağırdı.

Ayvaz ile Maral, oraya gittiler. Üçü birlikte büyük kuyunun ağzındaki taşlara avuçlarını bastırıp içine eğildiler. Ayvaz, feneri aşağıya tuttu. Işık katılaşarak kuyunun dibine çarpınca böcekler kaçıştı.

“Boş. Rutubet kokusu geliyor” dedi Firuz.

“Bence dolu” dedi Ayvaz.

“Dolu mu? Böcekleri mi kastediyorsun?” dedi Maral.

“Yo, hayır. Kim bilir içinde ne dertler, umutlar, sırlar yatıyordur, tıpkı ağaçların belleklerindekiler gibi.”

Firuz sırıtıp “Ayvazcan bu gece pek bir romantik” dedi.

Ayvaz, bilmiş bir eda takınıp alnını kırıştırdı: “Eskiden derdini kimseye anlatamayanlar kuyuya bağırırlarmış.”

“Hım, bunu duymuştum” dedi Maral.

“Hadım edilmiş bir harem ağası, o dudağını ham cevizle boyayan güzeller güzeli cariyelerden birine âşık olmuş. Fakat cariye gözdeymiş. Sultan özünden dahi kıskanırmış onu. Bizim zavallı harem ağası da her gün sarayın bahçesindeki kuyuya varıp çaresi olmayan derdini haykırırmış. Bir gün aşkın en harlı ânında o kadar çok haykırmış ki kuyudaki su taşmış derler.”

“Peki siz de dertlerinizi hiç kuyuya haykırdınız mı?” diye sordu Maral.

Firuz, elleri cepte başını iki yana sallarken Ayvaz çenesini kaşıyıp “Ben bir kere yapmıştım” dedi.

Maral, uzun kirpiklerini kırpıştırıp “Şimdi bizim yanımızda da yapar mısın?” dedi.

“Yok canım, adı üstünde sır...” dedi Ayvaz.

“Bizden sakladığın derdin mi var, köftehor?” diye sordu Firuz.

“Belki vardır” dedi Ayvaz, kalın kaşlarını çatarak.

Maral, Ayvaz’a sokuldu. “Hadi Ayvazcık. Hatırım için kuyuya bir derdini ya da sırrını haykır. Hakiki dostlar arasında gizli saklı olur

mu?”

Ayvaz, Maral’a yakından bakınca gülümsedi. Aynı anda Firuz’un sinsi bakışlarına çarptı. Bacaklarından incecik bir tireme geçti. Kısa bir duralamanın ardından söze girdi: “Yaparım ama siz de peşim sıra aynısını yaparsanız...”

Maral ellerini çırparak “Kabul...” dedi.

Firuz yere çömelip yanında kuşeppeklerini yolarken “Ben yokum” dedi.

Maral, ayaklarını ritmik şekilde yere vurup “Ya Firuz, niye oyunbozanlık yapıyorsun? Yoksa bizden utanıyor musun?” dedi.

“Yok daha neler. Ayvaz benim her sırrımı bilir.”

“Birini ben de bileyim ne olmuş yani. Kalbimi kırıyorsun.”

“Eh, peki madem. Sizin dilinize düşeceğime...” diyerek ayağa kalktı Firuz.

“Hah işte böyle. O halde Ayvazcık başla hadi...” dedi Maral neşeyle.

Ayvaz, kafasını kuyunun ağzına soktu. Derin bir nefes alıp “Ey kuyu! Vefasız bir sevgiliye âşığım. Öyle ki içime bıraktığı gam bile ondan daha vefalı. Zira gam hep benimleyken o yok işte” diye bağırdı.

Firuz ağzı açık halde dostuna bakarken Maral, kollarını birleştirip güldü:

“Vay vay vay. Kimmiş kız?”

Ayvaz, güneş yutmuşçasına kızardı. Tereddütle “Kız olduğunu nereden çıkardın canım” diyebildi, saçmaladığını daha ilk anda fark ederek.

Firuz şaşkınlığından soyunup kıs kıs güldü. “Tövbeler olsun. Erkek mi yoksa?”

Ayvaz öfkelendi. Yerdeki kuru dalı kaptığı gibi Firuz’un kalçasına patlattı. “Hösst, ulan!”

Firuz acıyla gözlerini yumup kalçasını ovuştururken Maral kahkaha attı.

“Elin kırılsın elin! Öyle vurulur mu ayı!” diye inledi Firuz.

“Hiç rol yapma yemezler! Ziyadesiyle hak ettin. Belki hayaldir

sevdiğim. Belki ne gökte ne yerde olmayan bir peri... Belki başka şey. Size ne canım! Ben sözümü tuttum mu tuttum, sıramı savdım" dedi Ayvaz ciddiyetle.

Maral gülmeyi kesip "Haklısın Ayvazım. Hiç olmazsa kalbinde birinin olduğunu öğrenmiş olduk" deyince Ayvaz mahcubiyetle başını önüne eğdi.

Maral ellerini beline koyup "Hadi Firuz Bey, sıra sende..." dedi.

Firuz kalçasını tutarak kalktı. Kuyunun ağzına eğilip bir müddet bekledikten sonra, "İçimde bir put, bir de balta var. Fakat heyhat! O put öyle güzel ki. Kırmak şöyle dursun... Putperest olmaktan korkuyorum" diye bağırdı.

Maral gözlerini kıstı. Ayvaz ise elini çenesine koyup düşüncelere daldı.

Bir dilim sessizliğin ardından "Bu ne anlama geliyor?" dedi Maral.

Firuz dar omuzlarını oynatıp "Hiiç. Sır işte..." dedi.

"İnancınla ilgili bir şey mi?" diye sordu Maral.

"Ohoo. Kurcalamak yok. Yalnızca sırrımızı söyleyecektik" dedi Firuz.

Ayvaz, alnına konan böceği iki parmağı arasında patlatıp "Bir Fatiha oku, o put kırılsın canım. Zira putperestlerin yolu yol değil" dedi. Firuz cevap vermedi.

"Peki o putu yalnızca güzel olduğu için mi kıramıyorsun?" dedi Maral.

"Hayır. O put, benim hislerimden yapıldığı için" dedi. Firuz.

Ayvaz dizlerine vurup kıkkıldayarak "Hohoho. Schopen-hauer'i mezarından kaldıracaksın yiğidim! Biraz yavaş git de duvara toslamayasın."

"Dırdır etme kaynana kılıklı" dedi Firuz.

"Sensin lan kaynana."

"Ayvaz, kimin söylediğinden emin olmadığım bir söz var..." dedi Firuz.

"Neymiş kıtkafa?"

"Beyinlerimiz savaşsın isterdim ama görüyorum ki silahsızsın!"

“Beynini Sütçü Kurban’ın inekleri yesin senin. Zira samandan gayri bir şey yoktur.”

Maral kaşlarını çattı. “Şişşşt, kesin didişmeyi! Benim sırrımı duymak istemiyorsunuz anlaşılan!” İkisi de dut yemiş bülbüle döndüler. Gözlerini, kulaklarını açıp ağızlarını unuttular ve karanlıkta yere düşmüş bir yıldız misali parlayan Maral’a baktılar; biri yüzünün sağına, diğeri soluna. Onun güzelliğini paylaştılar.

Maral saçlarını düzeltip kuyunun ağzına eğildi ve bağrışına bir tutam neşe ekerek “Ben onların sırrıyım” dedi.

Ayvaz ile Firuz başlarını önlerine eğdiler. Derin sessizliğin cilvesiyle kalp tıpırtıları duyuluyordu. Orta vadeli bir bekleyişin ardından nihayet Ayvaz, bir şey söylenmesi gerektiğine hükmetmiş olacak, “Kimlerin sırrısın?” diye sordu, endişeyle.

“Ötesi yok. Tıpkı sizin gibi sırrımı söyledim işte” dedi Maral ve ekledi: “Artık kuyu boş değildir ha? İçinde sırlarımız, seslerimiz var.”

“Evet” dedi Ayvaz.

“Peki onlara dokunmaya ne dersiniz?” dedi Maral.

Firuz, gözlerini belertip “Nasıl, neye dokunmaya?” diye sordu.

“Sırlarımıza... Kuyunun dibine inelim” dedi Maral iki parmağını şaklatarak.

Ayvaz ile Firuz birbirlerine baktılar.

“Şaka yapıyorsun değil mi?” dedi Firuz.

“Ne münasebet, bakın ip merdiven de var, ta aşağı kadar sarkıyor...”

Ayvaz yutkunup “Ya çürükse?” dedi.

Maral kollarını kavuşturup kuyuyu işaret etti: “Cesur olanınız denesin.”

Firuz yüz hatlarını büktü. “Saçmalamayın! Gecenin ucunda kuyunun dibine inilir mi? Delirdik mi! İp çürüktür, yılan çıyan vardır. Gece gece... Hem yarın tiyatro var. Mazallah bir sakatlık çıkar falan” diye feveran edince Maral dudaklarını öne çıkardı. “Fi-ruzz kor-kuu-yor, Fi-ruzz kor-kuu-yor!” deyip makamla avuçlarını birbirine vurmaya başladı.

Ayvaz da dalgınlığından silkinip Maral'a uyarak alkış tuttu: "Fi-ruzz kor-kuu-yor!"

"Ne korkması yahu, sadece saçma geldi" dedi Firuz, sertçe.

Ayvaz, ansızın tek ayağını yere vurup "Ben inerim!" dedi.

"Aslansın Ayvazcık" dedi Maral.

Firuz, Ayvaz'ın kolundan tuttu. "Oğlum çıldırdın mı, karanlıkta kuyuya inilmez."

Ayvaz, çalımla, "Aydınlıkta herkes iner bal oğlan... Tut bakayım şu feneri" dedi.

Firuz, feneri alırken başını göğe kaldırıp "Allah'ım sen sabır ver" dedi.

Ayvaz, boynundaki bez çantayı yere attı. Kuyunun ağzındaki ip merdiveni kavradı. İpi birkaç kez gerip, yoklayarak muhkemliğini teyit ettikten sonra dostunun elinden yayılan ışıkla ağır ağır inmeye koyuldu. Firuz ile Maral kaygılı gözlerini ona mühürlediler.

Ayvaz korktuğunu faş etmemek için türküye benzer bir şeyler mırıldansa da boğazındaki yumru inip kalkıyordu. Kuyunun katmanlarından fışkırmış cüce otlara, sarımtırak su izlerine, çizgilere sıkışmış kuş tüylerine baka baka dibe inince mutlulukla başını kaldırıp "Heeey. Dünyadakiler! Burası çok acayip hadi gelin!" diye bağırdı. Sesi dağılarak aşağıdan yukarıya yankılandı.

Maral, elbisesini üstüne yapıştırdı. "Geliyorum Ayvazcık..."

Firuz, "Vallahi siz delirmişsiniz" dedi.

Maral, ela gözleriyle ona dokunup "Çok abarttın Firuz. Bak, belki bu kuyu senin içindir ha. O put, başka bir surette bir daha iniyor içine..." diyerek ip basamakları inmeye koyuldu. Firuz'un boynunu ateş bastı. Bir an kalbinin taşacağı vehmine kapıldı. Titreyen ışığın altında Maral'ın imalı sözleri, imalı bakışları giderek uzaklaştı ve kuyunun dibinden alkış sesleri yükseldi. Firuz, biraz evvelki ürpertinin dikenlerini hissederek feneri aşağıya tuttu. Ayvaz ile Maral'ı yan yana görünce başı döndü.

"Korkak pişik, inmeyecek misin yoksa?" diye bağırdı Ayvaz.

"Firuzzz hadi ama..." dedi Maral.

Firuz, vehmin zırhını yarıp "Ee feneri kim tutacak bana?" dedi.

“At feneri süt kuzusu, ben tutarım burdan” dedi Ayvaz.

Firuz, feneri kuyuya attı yavaşça, Ayvaz tek hamlede kaptı.

“Fener bende, hadi pisicik gel bakalım. Pisi pisi. Oy Maşallah sana” dedi Ayvaz.

“Zırlama. Sensin pişik! Sünnet olmamak için kaçıp korkudan kümese, zırna tavuğun altına girdiğin günleri anlattırma bana!” dedi Firuz.

“Bırak lafügüzafı da bacaklarını çalıştır” dedi Ayvaz.

Firuz inmeye koyuldu. Ayağını bastığı yerin ip olduğunu düşününce durdu. Bir an geri çıkmayı usundan geçirse de gururuna yediremedi. Nihayet o da kuyunun dibine battı. Arkadaşlarına ters bir bakış atıp “Ee ne oldu şimdi? Başımız göğe mi erdi?” dedi.

Maral otururken “Belki ermiştir” deyip ekledi: “Ee oturun hadi siz de.”

Firuz ile Ayvaz, Marala uyarak bağdaş kurdular. Aynı saptaki üzüm taneleri gibi birbirlerine sokuldular ve gözlerini kaldırıp kuyunun ağzından görünen yuvarlak göğe baktılar. “Yıldızlar çok güzel görünüyorlar...” dedi Ayvaz.

“Hangisi Zühre?” diye sordu Maral.

İki dost, göz göze gelip titrediler.

Firuz sesini yükselterek “Bu da nerden çıktı?” dedi.

Maral ona şaşkınca bakıp “Ne oluyor kuzum? Bir hoşsunuz he... En meşhur yıldız o değil mi? Yerini merak ettim” dedi.

“Ben bilmiyorum yerini! Ayvazcan sen biliyor musun?”

Ayvaz, uçmuş rengiyle başını iki yana salladı. Maral, onların tepkisine anlam veremediğini belli ederek omuzlarını kaldırıp indirdi ve göğü izlemeye devam etti. İki dost düşünceli görünüyorlardı. Sanki zihinleri birbirine yapışmış, sonra bıçakla ayrılmıştı.

“Ne düşünüyorsunuz siz?” diye sordu Maral.

“Ben yarını düşünüyorum...” dedi Firuz.

“Yarını düşünme, şimdinin tadına var” dedi Maral.

“Maral haklı, içini ferah tut. O kadar çalıştık. Güzel olacak” dedi Ayvaz.

Firuz derin bir nefes alıp iyimserlikle “Maral, erik kaldı mı sende?” diye sordu.

Maral iki erik Ayvaz’ın, iki erik de Firuz’un avucuna koyup “Söyleyin bakalım bugüne kadar hiç âşık oldunuz?” diye sordu. Sesi, bir yumak gibi onları sardı.

Uzun bir sessizlikten sonra “Ben bir kez oldum” dedi Firuz.

“Hım. Nerede şimdi o?” dedi Maral.

“Uzakta, evlendiğini işittim” dedi Firuz.

“Ya sen Ayvazcık?” diye sordu Maral.

“Sanırım iki kez” dedi Ayvaz.

“Sen hiç âşık oldun mu Maral?” diye sordu Firuz, çekinerek.

“Ben de bir kez...” dedi Maral.

“Ne oldu ona?” diye sordu Ayvaz.

“Bilmem. Kuzeyde savaşıyordur belki de. Askeri okulda okuyordu.”

“Niçin ayrı düştünüz?” diye sordu Firuz.

“Ben sizin gibi açık konuşmaktan imtina etmem. Aşk, onun âlemine dahil olma isteğiyle başlar. Çok sevdim. Fakat ona dahil olamadım, aynı ölçüde karşılık bulamadım. Bulamadıkça da aşk ile saplantının kesiştiği zehirli bir duygunun içinde mahsur kaldım. Her yönüyle zor, yorucu bir süreçti.”

“Buna rağmen iki yıl mı sürdü?” dedi Firuz.

“Düşe kalka, ayrıla barışa... Evet.”

“Doğrusu şunu hiç anlamam. Kadınlar, kendilerine acı çektiren erkeği neden severler ki?” dedi Ayvaz.

Maral çatlak bir tebessümle yanıtladı: “Çünkü acıyı hissetmek isterler.”

“Erkekler için durum farklı mıdır?” dedi Firuz.

“Elbette farklıdır. Kadınlar, birini ya da onun güzelliğini değil, bizatihi aşkın özünü yaşamak isterler. Bunun için de evvela acıyı kavramak icap eder. Aşk, acının ateşinde göverir. Kadınlar bunu iyi bilirler. Erkekler ise aşkın anatomisi ile ilgilenmezler. Onlar için önemli olan güzellik ve hazdır. Aşk ise bu ikisine kavuşmak için yürünen bezdirici yoldan başka bir şey değildir. Hülasa, aşkın özüne

ulaşmak akıllarına bile gelmez. Zira bunun için asgari düzeyde zekâ ve cesaret gerekir.”

“Böyle genellemeler yaptığına göre birden fazla kez yaralanmışsın...” dedi Firuz.

“O kadar emin olma. Nar da dışarıdan bakıldığında yekpare görünür. Oysa içinde birbirine geçmiş yüzlerce çekirdek barınır. Bir yara, bin yaradır aslında...”

“Peki, erkekler içinde hassas tabiata sahip olan istisnalar yok mudur Maral? Söylediklerin, Leningrad’daki belli bir çevrenin züppe erkeklerinin tarifi gibi...”

“Hayır canım. İstisnai erkekler romanlarda olur. Kitap bitti mi onlar da giderler.”

Sustular. Ayvaz ile Firuz, saydamlaşan gözlerini yıldızlara bağlayan Maral’a baktılar. Bir müddet gecenin hallerini dinlediler. Sessizliği Firuz bozdu: “Düşünsenize biri gelip ipi kesiyormuş ve burada mahsur kalıyormuşuz...”

Maral elini sinesine bastırarak “Aaah! Ne şom ağızlısın Firuz!” dedi.

Firuz gülüp Ayvaz’ın omzuna dokundu: “Ayvazcan, bir türkü söyle hadi...”

“Akordiyonum yanımda olsaydı keşke...” diye hayıflandı Ayvaz.

“Ben akordiyon taklidi yaparım” dedi Firuz.

“Pek yahşı, ses ver öyleyse Firuzcan! Bu Bakü’de bir guyu var...” dedi Ayvaz cuşuhuruş ile...

Firuz elini ağzına siper etti: “*Dırıırıı dıt dırrıı drırıı rııı...*”

“Bu Bakü’de bir guyu var. İçinde zemzem suyu var. Her gözelin bir huyu var...”

*

Firuz, annesinin sesiyle sıçradı. Gülnar Hanım pencereyi açarken “Bismillah. Korkma bebeğim. Yine kâbus mu görüyordun?” deyip oğlunun yanına geldi, alnını öpüp terden ıslanmış saçlarını okşadı.

“Ne oldu anne?” dedi Firuz.

“Bir şey olduğu yok. Beni erken uyandır demiştin ya dün gece...”

“Saat kaç?”

“Yedi buçuk. Hadi sıpa, kalk. Şekerbura yaptım. Onları yedin mi özüne gelirsin. Ama önce yüzünü yıka!”

Firuz, araya kaçan pijamasını düzelterek doğrulup “Yıkamasam olmaz mı anne? Rüyamda yüzümü kirletecek bir şey yapmadım” deyince Gülnar Hanım “Başlarım rüyana ha. Bir de alay ediyor maymun...” diyerek oğlunun kalçasına bir fiske patlattı.

Firuz, haylazca gülerek çeşmeye koştu. Bulutların arasında devasa bir portakal gibi seken güneşin pırıltıları üstüne yağdı. Kalbindekileri suya düşürmekten korkarak elini yüzünü yuyup sofraya oturdu. Şekerburaları iştahla yerken tepesinde fırlanan yusufçukları izledi. Onların sırtına çıkma isteği duydu bir an. Dün gece uyuyana kadar hiç durmadan yaptığı gibi Maral’ın kuyuya inerken söylediklerini düşündü. İç âlemi çiçeklendi.

“Bak belki de bu kuyu senin içindir ha. O put, başka bir surette bir daha iniyor içine...”

Firuz, Maral’ın evinin önüne vardığında basamaklarda oturup elindeki kitaba dalmış dostunu gördü. Sinsice ona sokulup işaret parmağıyla kulağına tıklatınca Ayvaz korkuyla gerisine döndü: “Hay senin...”

“Ooo Ayvaz Ağa. Sabahın geçip çatsın hayırlı akşama.”

“Vaay sen miydin... Günaydın camış kaymağım.”

Firuz, sırtını duvara verip kollarını birleştirdi. “Sayın Ayvaz Bey. Gelip beni almak yerine neden burada beklediğinizi sorabilir miyim acaba?”

Ayvaz boynunu kaşırken yanıtladı: “Oğlum, dün gece ayrılırken yarın Maral’ın evinin önünde buluşuruz diye anlaştık ya.”

Firuz manidar bakışıyla onu süzüp “Üfürme... Üfürme! Sen nasıl bir yalancı oldun yahu! Dün gece hangi ara böyle bir şey konuştuk?” dedi.

“Heh, deden gibi bunadın sen oğlum.”

“Dedeme laf etme, o koca göbeğini deşerim ha.”

“Kaç kişiyle deşeceksin? Seni şöyle havaya kaldırıp yere çıptıktan sonra ta Gence’ye fırlatırım. Taşakların kıtlama çay

içerler.”

“Abırsız! Boş boş danışma da söyle, kapıyı çaldın mı?”

“Hee çaldım, Maral Hanım hazırlanıyorlarmış.”

“Maral Hanım’a gülle değsin. İşi gücü cilve yapıp seni dolduruşa getirmek...”

“Bu nasıl lakırdı şimdi, niye dolduruşa geleyim?” dedi Ayvaz asabiyetle.

“Dün akşam o kuyuya seni kim soktu?”

“Başın batsın. Yani Maral dediği için mi girdim kuyuya? Canım istediğinden yaptım. Sanki sen girmedin!”

“O da marifetin işte, yüzün ağ olsun! Onunla bir olup utanmadan can kardeşinle alay edince mecburen girdim.”

“Öz özüne her şeye mana verme. Haberleri dinledin mi?”

“Hayır. Ne olmuş?”

“Dünya delik deşik. Bu akşamı atlatalım da, Akif Ağabey’in yanına gidip uzun uzun konuşalım; savaşı, bizi, Hitler’i... Kaç gündür avarelik yapıyoruz.”

Firuz, ciddiyetle alnını büzdü. “Dün gece ben de bunu düşündüm. Sence de Maral’ı eğlendireceğiz diye gündelik uğraşlarımızı boşlamadık mı?”

“Yok yahu, ne güzel gezdik işte. Sanki eskiden dünyayı mı kurtarıyorduk?” dedi Ayvaz, kitabını çantasına koyarken.

“Ne vakittir Akif Ağabey’e uğramadık mesela. Daha az okuyup daha az fikirleşiyoruz. Güdük tartışmalarımızda da bugüne kadar okuduklarımızı öğütüp ısıtıp yiyoruz. Hazıra dağ dayanmaz kıtkafa. Okumak, yakıtımızdır. Yoksa o yolu nasıl bitireceğiz? Ayrıca Maral’ın şımarıklığını son günlerde çekemez oldum.”

“Haklısın. Yarın oturup önümüzdeki günlerde ne yapacağımızı planlayalım.”

“İyi olur. Anam şekerbura yapmıştı. Beni almaya gelseydin zıkkımlanırdın.”

O an şişman bir kedi tin tin yürüyüp yanlarına sokulunca Ayvaz yerinden fırladı. “Pissst mendebur hayvan, pissst!” derken, Firuz güldü: “Eşek kadar oldun hâlâ pişiklerden korkuyorsun, utan.”

“Korkmuyorum! Yalnızca hoşlanmıyorum. Çok sinsiler. Bırak şu iblisleri de söyle heyecanlı mısın?”

“Heyecanlanmam sanıyordum ama sabahtan beridir karnımda incecik bir ağrı var. Sanki bağırsaklarımda böcekler toy ediyorlar.”

“Helaya gitseydin...”

“Gittim huşsuz, gittim. Öyle ağrı değil bu...”

“Ben dün gece hemen uyumadım. Gerçek bir rahip gibi evin içinde dolaştım. Anneme zorla günah bile çıkarttırdım. Allah’tan anamın imanı tam. Bir ara kendini kaptırıp içindekileri dökmeye başladı.”

“Tövbe...”

O esnada kapı açıldı. Firuz ile Ayvaz’ın burnuna limon ve çiçek kokuları doldu. Maral, eşikte ince vücudunu saran, yaka kısmında kelebek desenleri olan siyah tuniğinin içinde gülümseyip “Günaydın” dedi.

“Günaydın...” diyerek mukabele ettiler. Bisikletlere kuruldular.

“Oyun tam altıdaydı değil mi?” diye sordu Maral.

“Evet” dedi Ayvaz.

“İyi, evdekilere öyle dedim.”

“İzlemeye gelecekler değil mi?” dedi Firuz.

“Gelecekler tabii ki, ya sizinkiler?” dedi Maral.

“Gelirler” dedi Firuz.

“Heyecanlı mısın? Keşke Bakü’ye biraz erken taşınsaydınız da, sana da iyi bir rol verilseydi” dedi Ayvaz.

“Yok canım, çok abartıyorsunuz, şu oyunu. Leningrad’dayken kaç kez başrolde oynadım. Hiçbirinde de heyecanlanmadım. Rolü de size eşlik etmek için kabul ettim.”

“Belki bir gün Leningrad’da birlikte oynarız” dedi Ayvaz.

“Kim bilir” dedi Maral.

“Tağı Amca nasıl, döndü mü?” dedi Firuz.

“Birkaç saat önce döndü. Epey keyifsiz...”

“Hayırdır?” dedi Ayvaz.

“Stalingrad ve Kiev’de türlü kılıklara girmiş Alman casusları yakalanmış. Üstlerinden şehirlerdeki askeri yerlerin, hastanelerin

planları, eskizleri çıkmış.”

“Hoppalaaa... Yalan haber olmasın?” dedi Firuz.

“Niye yalan olsun ki... Hitler bu, her şeyi yapar. Ben asıl Türkiye’nin durumundan korkuyorum. Herifçioğlu, Yunanistan’ın tamamını işgal etti. Naziler, Türk sınırında...” dedi Ayvaz.

“Şu an derdin Türkiye mi! Merak etme Hitler Türkiye’ye ilişmez” dedi Firuz.

“Firuz Ağa! Atatürk rahmetli olalı çok vakit geçti. Yedi düvelle çarpıştılar, ülkede kıtlık dizboyu. Neyle karşı koyacaklar Hitler’e?”

“Aa, söylediğime pişman ettiniz he. Güzel şeylerden bahsedelim. Bu akşam tiyatrodan kurtulacağımıza göre artık daha rahat gezeriz. Belki başka şehirlere de gideriz değil mi? Mesela Gence’yi merak ediyorum.”

“Maral, kızmazsan sana bir şey soracağım.”

“Sor bakalım Ayvaz Ağa.”

“Maral da bizim gibi konuşmaya başladı” dedi Firuz gülerek.

“Neden okuldaki kızlarla arkadaşlık kurmuyorsun?” dedi Ayvaz.

Maral’ın neşesi söndü. “Hepsi beni kıskandıkları için olabilir mi? Kim bilir arkamdan neler yumurtluyorlardır. Hem Aynur ile aram iyi işte. ”

Ayvaz ile Firuz bıyık altından güldüler.

“Öyle ama değil mi? Hadi dökülün bakalım. Benim hakkımda neler söylüyorlar?”

“Aa, ben dedikoduyu sevmem şekerim, Firuz kişi söylesin” dedi Ayvaz.

“Ben de söylemem” dedi Firuz.

Maral birden frene bastı. Çatık kaşlarla sağına ve soluna bakıp “Söylemezseniz sizinle gelmem, eve dönerim” deyince Ayvaz ile Firuz sırıttılar.

“Ciddiyim! Siz benim inadımı daha görmediniz anlaşılan” diyerek saçlarını düzeltti Maral.

“Pekâlâ. Senin için burnu havada, gizli burjuva, bencil, boyalı yumurta ve sinsi diyorlar” dedi Ayvaz.

“Vay vay vay. Başka?” dedi Maral.

“Daha ne olsun ay kız...” dedi Ayvaz.

“Leyla denen kevaşenin laflarıdır bunlar...” dedi Maral.

“Nasıl söz o, hiç yakıştıramadım sana” dedi Firuz.

“Yalan mı! Beni çekemiyorlar. Aynur bana yakın durdu diye onu bile dışladılar.”

“İyi kızdır Leyla. Sadece sert mizaçlı” dedi Firuz.

“Ah, yesinler mizacını. Iyyy, erkek gibi ve rüküş...” dedi Maral gözlerini kısarak.

Firuz, konuyu değiştirmek maksadıyla “Hadi hızlanalım. Ayvazcan, hele bir şiir vaaz et sen de” deyince pedallara abandılar. Ayvaz, Nâzım’dan bir şiir yuvarladı. Meydanı geçip turuncu akislerle genişleyen caddeye çıktıklarında koca kamyonları ve sağa sola koşturan telaşlı askerleri gördüler.

“Ne oluyor yahu? Her yer asker kaynıyor” dedi Ayvaz.

“Anlamadım” dedi Firuz.

*

Kızıl tiyatro salonunda hummalı bir koşuşturma vardı. Oyunculardan kimileri dekorları taşıyor, bazıları temizlik yapıyor, geri kalanlar ise ellerindeki kâğıtlara odaklanmış vaziyette loş ışıklar altında rollerine çalışıyorlardı.

Hüsrev Hoca içeri girenleri fark edince “Heey gedeler! Gidip arkadaşlarınıza yardım edin. Bir an evvel dekor işini bitirin” diye seslendi.

Ayvaz, “Eeh hocam, prova yapalım biz” dedi.

“Saat on bile değil evlatcan. Hadi kaytarmayın” dedi Hüsrev Hoca.

Maral seyirci koltuklarından birine oturdu. Bacak bacak üstüne atıp bir kitap açarak okumaya koyuldu. Kızlar aralarında fısıldaşarak delici gözlerini onun üstünde gezdirdiler. Ayvaz ile Firuz ise oflaya poflaya dekorları taşıyanlara yardıma giriştiler.

Hüsrev Hoca elinde fincan, boynunda gözlük, dağılmış ak saçlarıyla bir oraya bir buraya zıplayıp her teferruatla ilgileniyordu. Dekorlar yerleştirilip sahne düzenleri ayarlandıktan sonra oyuncular

hep birlikte yemek yediler. Hüsrev Hoca irili ufaklı roller üstlenen her oyuncu ile ayrı ayrı konuşup son talimatlarını sıraladı ve prova başladı.

Saat beşe doğru son prova tamamlandı. Kırmızı perdeler indirildi. Salonun petit lambaları teker teker yandı. Localar, koltuklar, tavandaki görkemli teyzinler, mermer sütunlardaki nakışlar çiğ ışığın sihriyle parladı. Her şey hazırdı.

Oyuncular, kulislere doluştular. Kimileri makyaj yaptırıyor, kimileri kostümünü giyiyor, bazıları da heyecanları geçsin diye iskambil oynayıp şakalaşıyorlardı.

Ayvaz, Maral, Firuz, Leyla ve Novruz aynı kulisteydiler. Leyla, aynanın karşısında Firuz'un makyajını yapıyor, diğerleri de onları izliyorlardı.

Leyla, bom fırçayı Firuz'un yüzünde dolaştırırken Maral, "Sanki yanakları çok kırmızı oldu" dedi.

Leyla, soluna dönüp öfke tozlarıyla kabaran gözlerini Maral'a dikerek "Hüsrev Hoca'nın istediği şekilde yapıyorum! Ayrıca nasıl makyaj yapacağımı senden öğrenseydim tekmil oyuncular palyaçoya dönerlerdi" dedi sesini yükselterek.

Ayvaz, Firuz ve Novruz hafifçe gülümsediler.

"Ben kibarca fikrimi belirttim. Hakaret etmedim. Karşılık verip seninle aynı mertebeye inecek kadar cahil değilim. Nasıl istiyorsan öyle yap" dedi Maral, tırnaklarını törpülerken.

Leyla sustu, bom fırçayı bırakıp başka bir fırçaya uzanacağı sırada Firuz çekinik bir sesle, "Leyla! Hakikaten yanaklarım çok kırmızı görünüyor" dedi. Leyla derin bir nefes aldıktan sonra elindeki fırça ile boya kutusunu masaya fırlattı.

"Alın, kendiniz yapın o halde!" diye bağırarak bir hışımla kulisten çıkınca Ayvaz kikirdedi: "Leyla, Maral'ı çok fena kıskanıyor ha..."

Maral, "Yazık, bu kadar belli etmese keşke. Kendini rezil ediyor" dedi.

"Ee mevzubahis Firuz olunca Leyla fevkalade hassas olur" dedi Ayvaz.

Firuz, gerisine dönüp dostuna manalı bir bakış atarken Maral kaşlarını kaldırıp elini ağzına götürdü. Hayretle, “Aaa. Yoksa... Tahmin etmiştim gerçi... Firuz Bey, demek Leyla ile aranızda bir şeyler var...” deyince Firuz, “Tabii ki de hayır!” dedi.

“Hım, Ayvaz onu kastetti işte. Hem Ayvaz bir şey demeseydi bile anlaşılıyor. Leyla, gözlerini senden hiç ayırmıyor ki” dedi Maral.

Ayvaz durumu kurtarmaya çalışarak “Leyla, Firuz’a âşık. Ama Firuz’da ona karşı kırıntı dahi yok...” dedi.

“Oğlum sen niye böyle patavatsızsın ya!” dedi Firuz, kızgınlıkla.

“Bir şey demedim ki canım, ne var yani bunda...” dedi Ayvaz.

“Tamam sustum. Didişmeyin yine. Bunu sonra konuşuruz” dedi Maral muzipçe.

O esnada Novruz, kafasına yeniçeri börkünü geçirip aynada kendisine bakıyordu. Ayvaz ve Firuz’un anlamlı bakışmasını sesiyle kırdı: “Kardeşlerim! Size bir müjdem var.”

Maral, “Hayrola Novruz, nedir müjden?” dedi.

“Baba oluyorum” dedi Novruz gururla.

Odaya neşe baloncukları doldu. Maral, ellerini birbirine vurup nida atarken Ayvaz ile Firuz Novruz’u tebrik edip sarıldılar.

“Niye şimdi söyledin kardeşim?” dedi Ayvaz.

“Sabahtan beri bir koşturmadır gidiyor, hiç yalnız kalamadık ki” dedi Novruz.

“Tebrik ederim Novruz, çok sevindim” dedi Maral.

“Sağ ol Maral Bacım.”

“Ee adı ne olacak?” dedi Firuz.

“Bakalım. Kız olursa ninemin, oğlan olursa atamın adını koyarız.”

O sırada kulise Yunus girdi. “Ne durumdasınız? Seyirciler yavaş yavaş gelmeye başladılar” dedi. Firuz’un parmak uçları karıncalandı.

Ayvaz kostümünü giyerken “Neredeyse hazırız” dedi.

Yunus hayranlıkla Maral’ı süzüp “Yine çok güzelsin Maral” deyince Maral tebessümle, “Teşekkür ederim” dedi.

Ayvaz ile Firuz, kem gözlerle Yunus’a baktılar. Firuz sesini

toklaştırıp, buyurgan bir tavırla “Yunus! Saroş Teyze’ye söyle bize çay getirsin!” dedi.

Yunus bozulduğunu belli ederek “Olur olur söylerim... Haa bu arada, üniversitenin bahçesi, içi her yer asker kaynıyor. Sebebini bileniniz var mı?”

“Allah Allah. Biz de gelirken askeri araçlar ve neferleri gördük” dedi Ayvaz.

“Allah vere de ters bir durum olmaya” dedi Novruz.

“Yok be, yine ihbar vardır. Öğrencilerin içinde faşist arıyorlardır” dedi Firuz.

Yunus çıktıktan kısa süre sonra Saroş Teyze, paytak adımlarıyla kulise daldı. Elindeki tepsiyi sallayarak çayları verdi. Onlar, çaylarını çubuk şekerlerle karıştırıp Novruz’un babalığı şerefine tokuştururlarken salondan uğultular yükseldi. Akabinde ise müthiş bir alkış tufanı koptu.

“Saat kaç?” diye sordu Firuz.

“Altıya çeyrek var...” dedi Ayvaz.

“Niye bitmiyor bu alkış ay havar! Daha sahneye çıkmadı ki kimse...” dedi Firuz.

Ayvaz, sevinçle, “Ee oğlum oyunu Bakü’de işitmeyen kalmadı. Şimdiden gönülleri fethettik anlaşılan” derken içeri Hüsrev Hoca girdi. Yüz satırlarından korku okunuyordu. Sararmış alnı, ter damlalarıyla kaplanmıştı. Bir elinde buruşuk mendilini tutuyordu. Herkes medhuş gözlerini ona çevirdi. Hüsrev Hoca yuvası yıkılmış bir leylek gibi olduğu yerde dönüp durduktan sonra kendini bir iskemleye bıraktı. Firuz, Ayvaz, Novruz ve Maral iskemlenin çevresini sardılar. Diğer oyuncular ise kulisin girişine yığıldılar.

“Hocam Allah aşkına nedir bu haliniz?” dedi Firuz.

“Hocam korkutmayın bizi, fenalaştınız mı?” dedi Maral.

Novruz, ivedilikle bir bardak su getirdi. Hüsrev Hoca suyu tek seferde içip etrafındaki kaygılı gözlere baktı. Gözlüğünü burnuna yerleştirirken “Salonda kim var biliyor musunuz?” dedi.

Herkes birbirine baktı.

“Hayır! Kim var hocam?” dedi Ayvaz.

“Kim hocam?” dedi Firuz.

“Hocam ne olur söyleyin artık” dedi Meryem kapıdan. Bir hengâme oluştu. Hüsrev Hoca mendili yuvarlayıp alnına bastırırken el işaretiyle herkesi susturdu. “O geldi. Vallahi de billahi de o!” diyebildi.

“O kim hocam, kim geldi?” dedi Ayvaz, bezgin bir sesle.

“Büyük yoldaş burada!” dedi Hüsrev Hoca.

“Büyük yoldaş?” diye tekrar etti Novruz.

Firuz marazi bir kahkaha atıp “Hocam siz çok yaşayın emi. Böyle şaka mı olur, hem de oyuna dakikalar kalmışken? Bizi rahatlamak için mi yapıyorsunuz bunu?” dedi.

Hüsrev Hoca birden ayağa kalktı. Firuz’a yaklaşıp derin derin soluyarak “Ne şakası evlat! Stalin içeride. Alkışı kıyameti duymadınız mı!” dedi.

“Ne!” dedi Firuz.

“Nenen sıçsın çenene! Ben niye bu haldeyim sanıyorsunuz, götümden ter süzülüyor. Yanında da generalleri var!” dedi Hüsrev Hoca.

Kapıdakiler, içerdekiler ve hatta duvardaki böcekler dahi taşa kesti.

“Hocam Allah aşkına Yoldaş Stalin’in ne işi var burada?” dedi Ayvaz.

“Aah, ahh. Lüt kaldık! Ani bir kararla Bakü’ye gelmiş, halka duyurulmamış...”

“Eee?” dedi Ayvaz.

“Eeesi elinin körü. İşlerini bitirdikten sonra üniversiteyi ziyaret etmek istemiş. Oyunu öğrenince de izleyeyim demiş” dedi Hüsrev Hoca.

Herkesin bedeninde sessizlik oyukları açıldı sanki. Firuz esmeye başlayan bacaklarını kırıp diz çökerek “Ne yapacağız hocam?” dedi.

“Ne mi yapacağız! Ben yapacağımı yaptım. Sizlere tiyatroyu, oyunculuğu, insan ruhunu öğrettim. Emeklerimi boşa çıkarmayacaksınız. Siz hepiniz! Sahneye çıkıp en güzel şekilde oynayacaksınız!” dedi Hüsrev Hoca, heyecanla.

“Hocam peki oyunun konusu? Yani Osmanlı falan... Ya Büyük Yoldaş beğenmezse?” dedi Leyla.

“Ne yapalım kızım, mukadderat. Cezamız neyse çekeriz o vakit...” dedi hoca.

“Hocam oyunu yarım saat erteleyip geçen yılkini mi sergilesek?” dedi Ayvaz.

Hüsrev Hoca, Ayvaz’ın göbeğini cimcikleyip “Benimle alay mı ediyorsun sen eşşoğlueşşek! Yarım saate ezber mi yapacaksınız, prova mı, yoksa kostüm bulup dekorla mı uğraşacağız!” dedi canı burnunda.

Ayvaz, “Affedin hocam, akıl kuşum uçtu” dedi.

Hüsrev Hoca yumruklarını sıkarken “Hadi hadi, gevezelik yapmayın. Toparlanın bakayım. İnşallah güzel olacak. İyi çalıştık, iyi” dedi.

Firuz, hocasının sözlerinden güç devşirip doğruldu. Alkış çalınca, herkes canlanarak onu taklit etti.

“Şimdi rektör çıkıp konuşma yapacak. Ben salona gidiyorum. Sahne zamanı gelince size haber verecekler” dedi Hüsrev Hoca.

“Merak etmeyin hocam, yüzünüzü kara çıkarmayacağız” dedi Firuz.

“İsterseniz çıkarın. Bundan sonraki oyunu Sibirya’da oynarsınız. Adını da ‘Sürgündeki Kıtkafaların Dramı’ koyarsınız” dedi Hüsrev Hoca ve topallayarak yürüdü. Kapıdan çıkacakken gerisine dönüp “Eyyy!” diye bağırınca Ayvaz ile Firuz, yeniçeri ile papaz kıyafetleri içinde ona doğru koşturdular.

“Emredin hocam” dediler, yek sesle.

“Bana bakın süt oğlanlar. Evvela a1 kısmı oyuncuları çıkacaklar. Planda değişiklik yok, sakin olun. Firuz! Sen sahneye çıkınca başınla en ön sıradaki koltuklara, yani protokole selam vereceksin! Heyecanlanma sakın!”

“Tamam hocam.”

“Herkesten siz sorumlusunuz. En ufak hata istemiyorum.”

“Emriniz can, baş üstüne...” dedi Ayvaz.

“Zevzeklik yapma kıtkafa, hadi iş başına...”

Hüsrev Hoca çıkınca oyuncular pürvelvele halka şeklinde toplandılar. Firuz ile Ayvaz, a1 sahnesi oyuncularıyla konuşup yapacaklarının üstünden geçtiler. Bunlar, Avusturya köylüleri rolünü icra edecek olan altı erkek, altı kadındı. Kimi yaşlı, kimi çocuk, kimi genç kılığındaydılar.

On dakika sonra oyunculardan Niko gelip "Sahne vakti!" deyince, kulislerin olduğu koridoru heyecan dumanları bastı. Kızıl perde usulca kalktı. Alkışlar yükseldi.

A1 ekibi oyunu başlatıp kurgu rayına oturunca, Firuz vücudunu dikleştirip kollarını erkekçe sallayarak Yunus ve Novruz ile birlikte sahneye çıktı.

*

Salon hıncahınç doluydu. Firuz, üstüne vuran ışık demetlerinin ağırlığı altında sahnenin merkezine doğru yürürken ön sıranın tam ortasında tüm heybetiyle oturan Stalin'i gördü. Kalbine saldıran korku cinlerini kışkışlayarak başıyla hafifçe selam verdikten sonra konuşmasına başladı:

"Eyyy Purbach köylüleri! Adım yeniçeri Mehmet'tir. Bunlar da yoldaşlarım Abbas ile Ramazan'dır. Şanlı ordumuz Viyana kapılarına dayanmış, şehri muhasara altına almıştır. Bizler de kuşatma kırılıp Viyana, Osmanlı mülkü oluncaya dek burada, sizin başınızda olacağız! Bizlerden korkmayasınız! Kimsenin canına, ırzına, malına halel gelmeyecek. Osmanlı adaletlidir. İndi bize tez yiyecek, içecek getiresiz! Sen, tıfıl! Şu bayrağı alıp çan kulesine asasın!"

Firuz, attığı tiradın ardından bir nebze rahatladı. Salondan çıt çıkmıyordu. Diğer oyuncular teklemeden sözlerini söylüyorlar, hatasız şekilde rollerinin hakkını veriyorlardı. Oyun, muntazam bir akışla ilerleyip sıra Firuz'un, yani Yeniçeri Mehmet'in, ellerinde tırmık, yaba, sopa olan köylülerden kaçıp katedrale sığınma sahnesine geldiğinde seyircilerden ölçülü kahkahalar yükseldi. Firuz yeniçeri kıyafeti içinde bir yandan koşuyor, beri yandan da göz ucuyla Stalin'e bakıyordu. Stalin'in güldüğünü görünce iyiden iyiye

ferahlayıp kendini büsbütün oyunun havasına bıraktı.

İlk perde bitince alkışlar yükseldi.

İkinci perdeyi beklemek üzere koridora doluşan oyuncuların keyfi yerindeydi. Hüsrev Hoca telaşla yanlarına varıp söze girdi: “Aferin çocuklar. Tastamam oynadınız. İyi gidiyor. Firuz sesini azıcık yükselt. Ayvaz, sen de sırtını iyice kamburlaştır.”

“Tamam hocam” dediler.

Perde, papaz rolündeki Ayvaz ile Yeniçeri Mehmet rolündeki Firuz’un sahnesiyle açıldı. Papaz, Yeniçeri Mehmet’i sırtından yakalayıp katedralin içine çekmiş, köylülerin lincinden kurtarmıştı.

“Korkma! Seni köylülere vermeyeceğim Türko. Canın bana emanet!” dedi papaz.

“Sağ olun papaz efendi, peki bundan sonra hiç dışarı çıkamayacak mıyım?” dedi Yeniçeri Mehmet.

“Onu Tanrı bilir. Köylüleri zor sakinleştirdim. Osmanlı, Viyana’da bozguna uğramış. Ordu, İstanbul’a geri döndü. Askerler buradan geçerlerken iki arkadaşını da alıp gittiler. Sana defalarca seslendiler ama ortalıkta yoktun. Onlar da can korkusundan seni beklemediler” dedi papaz.

Ayvaz ile Firuz’un diyaloğu, uzun tiratlarla sürdü. Sahneler birbirini kovalayarak devam etti. Nihayet Firuz, kapanış monoloğunu yaptı ve kırmızı perde usulca kapandı.

Salonun her karışında alkışlar çınlarken oyuncular ve Hüsrev Hoca, el ele tutuşarak sahnenin ucuna gelip başta Stalin olmak üzere seyircileri yere kadar eğilmek suretiyle saygıyla selamladılar. Bir görevli ise sahneye çıkıp SSCB ve Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti bayraklarını salladı.

*

Kapanışın ardından oyuncular cilalanmış gururlarıyla birbirlerini tebrik ederlerken salon kısmından “Yaşasın büyük Yoldaş!” sloganları duyuldu.

“Sanırım büyük Yoldaş gidiyor” dedi Yunus.

Hüsrev Hoca mutlukla “Hadi geçmiş olsun. Üstünüzü başınızı

çıkarın da gidip bir yerlerde kutlama yapalım” deyince herkes, pürneşe makyajlarını temizlemek, kostümlerini çıkarmak üzere çil yavrusu tekin dağıldı.

Ayvaz, Firuz, Novruz, Maral ve Hüsrev Hoca da büyük kulise girip Saroş Teyze’nin yorgunluk kahvelerini getirmesini beklemeye durdular.

Ayvaz makyaj masasının gözüne sakladığı bisküvilere yumulup yanağı şişik halde “Ne dersiniz hocam Büyük yoldaş oyunu beğendi mi sizce?” dedi.

Hüsrev Hoca, ayaklarını tabureye uzatıp eski bir gazete ile kendini yellerken “O bisküviler de nereden çıktı? Ne pisboğaz bir çocuksun sen yahu. Hele bir iki tane de bize ver” dedi.

Ayvaz bisküvi paketini onlara sundu. Hüsrev Hoca bisküviyi ısırırken “Beğendi bence. Yüzüne çok bakamadım lakin oyun bittiğinde gülerek alkışlıyordu. Beğenmese alkışlamazdı” dedi.

Firuz, dudağının kenarında göveren uçuğu yoklarken “Katılıyorum...” dedi.

O sırada Saroş Teyze, kahveleri getirdi. Hüsrev Hoca, kahvesinden bir yudum alıp “Oh, kahve pek leziz olmuş. Eline sağlık Saroş” dedi.

Saroş Teyze, “Afiyet olsun” deyip elinde boş tepsiyle kapıdan çıkarken bir şeye çarptı. Başını kaldırıp çarptığı şeyin iri kıyım bir asker olduğunu anlayınca “Ay!” diyerek afalladı. Gözler oraya çevrildi. Yüzler donuklaştı. Hüsrev Hoca askerin omuzlarındaki yıldızlara bakıp ayağa kalktı. “Binbaşım! Buyrun buyrun...” diyebildi, sevimli görünmeye çalışarak.

Binbaşı, bir adım attı, sivri bakışlarıyla Ayvaz ile Firuz’u vurgulayarak “Sen ve sen! Benimle gelin...” deyince, iki dost tereddütle ayaklandılar. Gerilerinde kalanlara baka baka binbaşının peşine takıldılar.

*

Binbaşı dimdik yürüyor, Ayvaz ile Firuz da onun düzgün bedenine ve tertemiz üniformasına bakarak takip ediyorlardı.

Tırabzanlar kıvrılıp dönerek uzuyor, basamaklar bitmiyordu. Her köşede askerler vardı. En üst kata çıkıp rektörün odasının önünde durduklarında iki dostun kalp dövüntülerinin sadası, sessiz koridorda çınladı. Binbaşı şapkasını koltuğuna alıp kapıyı çaldı ve içeri girerken onlara “Gelin” manasında bir işaret yaptı.

Odaya girince, el pençe divan ayakta dinelen rektörü gördüler. Rektör, pencerenin önündeki karaltıya selam vererek çıktı. O an karaltı hareket etti, birkaç adım atıp loş ışığın altına gelince yüzü seçildi. Ayvaz ile Firuz, karşılarında kanlı canlı duran Stalin’in parlak gözlerinde kendi yansımalarını gördüler. Tepeden tırnağa titrerlerken öne doğru eğilip Büyük Yoldaş’ı selamladılar.

Stalin, ellerini arkasında kavuşturmuş halde onları süzdükten sonra, masanın önündeki meşin koltuğa oturdu. Karşısındaki koltukları göstererek “Oturun!” dedi. Ayvaz ile Firuz derhal söyleneni yaptılar. Stalin koltuğa yayılıp iç cebinden pipo çıkarınca duvar dibindeki binbaşı şimşek hızıyla fırlayıp pipoyu yaktı.

Stalin, piposunu çekip dumanını loş avizeye doğru savururken “İsimleriniz Firuz ve Ayvaz doğru mu?” diye sordu.

Ayvaz titreyen parmaklarını birbirine kenetleyip önündeki sehpaya bakarak, kısık sesle “Evet efendim” dedi.

“Benimle konuşurken yüzüme bakın” dedi Stalin.

İki dost gözlerini kaldırıp Stalin’in geriye taranmış gür saçlarına, kavisli kaşlarına, kısık gözlerine ve kalabalık bıyığına baktılar. Ona bu kadar yakın olduklarına bir türlü inanamıyorlardı.

“Oyununuz enteresandı ama niçin Çehov ya da Yoldaş Gorki’den bir şeyler tercih etmediniz? Merak ettim” diye sordu Stalin.

Firuz, korkuyla mayalanmış sesiyle “Geçen yıllarda Çehov ve Yoldaş Gorki’den birçok eser sergiledik efendim. Bu sene farklı bir temsil iyi olur diye düşündük” dedi.

Stalin gülümsedi. Göz altları kırışıp gözleri çizgi halini aldı. “Fena değil, fena değil... Siz Azerileri severim, sanata yatkın bir halksınız.”

“Teşekkür ederiz, efendim” dedi Firuz hafif bir tebessümle.

“Veterinerlik okuyormuşsunuz. Neden askeri eğitim için gönüllü

yazılmadınız?”

“Aslında tiyatro telaşı ile vakit bulamadık efendim. En kısa zamanda müraacat edeceğiz” dedi Ayvaz, tedirginlikle.

Stalin piposunu dumanlayıp, bıyıklarına dokundu: “Güzel... Bakın genç yoldaşlarım. Yakın vakitte yeni cepheler açılacak. Önümüzdeki günlerde yayınlanacak kararlarla gençlerimizin tamamını askere alabiliriz.”

İki dost kafalarını salladılar.

“Bugün oyununuza tesadüf etmem iyi oldu. Maharetlisiniz. Sizi izlerken aklıma bir şeyler geldi.”

“Oyunu beğendiyseniz ne mutlu bize” dedi Ayvaz.

Stalin, düşünceli gözlerle pencereden yana dönüp “Eski devirlerde yaşamış iki komik Türk vardı, meşhur... Gölge oyunlarında kuklaları oynatılırdı. Hım, isimleri neydi, deminden beri düşünüyorum. Şu kafaları uçurulan adamlar...” deyince, Firuz sordu: “Hacivat ve Karagöz’ü mü kastediyorsunuz?”

“Evet, evet. Hacivat ve Karagöz. Sizi onlara benzettim. Çocukluğumda, Müslümanların mahallesinde yaşadığım günlerde onları canlandıran iki meddahı izlerdim. Hiç aklımdan çıkmaz, pek komiklerdi.”

Firuz ile Ayvaz tebessümle kafalarını salladılar yine.

“Evet, genç yoldaşlarım. Hakkınızdaki tasarrufum şudur. Şu andan itibaren ikiniz de Kızıl Ordu’nun neferlerisiniz! Sizi ordudaki sanat grubuna alıyorum. Vazifeniz, cephe cephe, karargâh karargâh dolaşıp temsiller sergilemek olacak. Tıpkı Hacivat ile Karagöz gibi güldürürken düşündürmenizi istiyorum... Sizin oyunlarınız, meddahlar gibi anlatacağınız hikâyeler; dört bir yanda çarpışacak yoldaşlarımıza moral verecektir.”

Ayvaz ile Firuz, cin çarpmış gibi birbirlerine baktılar. Kısa sessizliğin ardından “Siz nasıl uygun görürseniz, efendim!” dedi Ayvaz.

“Vazifenizi iyi yapın. Keskin bir nişancı benim için ne kadar kıymetliyse sizin yapacağınız iş de o denli önem arz ediyor. Zira moralsiz, umutsuz bir asker iyi savaşamaz.”

Odada katı bir sessizlik peydahlanınca Stalin, onların gözlerine bakarak “Gidebilirsiniz!” dedi.

Ayvaz ile Firuz ayağa kalkıp saygıyla eğildiler.

Stalin binbaşıya döndü. “Asker! Bu gençler, en geç çarşamba günü Bakü Garnizonu’na gidecekler. Sanat grubu, tiyatro kümesine dahil edilip cephe cephe gezecekler. Generali bilgilendir! Gerekeni yapsın” dedi.

“Emredersiniz!” dedi binbaşı.

Stalin doğrulup ellerini ardına koydu. Usul adımlarla pencereye doğru yürürken “Kendinize iyi bakın genç yoldaşlar. En geç çarşamba garnizona teslim olun. Belki bir gün cephede karşılarız...” dedi.

Ayvaz ile Firuz zoraki gülümseyip geri geri yürüyerek odadan çıktılar. Koridordaki askerlerin kurşun gibi ağır bakışlarının altında sessizliklerini muhafaza ederek basamakları indiler.

Oyunun ardından neşeyle kahve içtikleri kulise girdiler. İçeride kimseler yoktu. Kapıyı kapatıp sandalyelere yığıldılar. Ayvaz kaşlarını düzeltip kanı çekilmiş gibi duran camit elleriyle bir tütün kendisine, birini de dostuna sararak sigaraları ateşledi. Derin bir nefes çektikten sonra “Boku yedik mi Firuzcan?” dedi.

“Hem de kepçeyle Ayvazcan...” dedi Firuz.

*

Yaşadıklarını bir kâbus telakki ederek bir müddet kuliste oturdular. Duvarlarda doğal olmayan, yakıcı sessizliğin yankıları dolaştı. Kendilerine uzaktan, başkalarının gözleriyle bakıyorlardı sanki. Sehpada duran boş fincan dahi meyus görünüyordu. Onun dibindeki kara tortuda bir işaret aradılar. Gerçeğin ağırlığı, ateşli bir hastalık suretinde üstlerine sinip durumun ciddiyetini idrak ettikleri andan itibaren bundan sonrası için ne yapabilecekleri üzerine hararetli bir tartışmaya giriştiler. Herhangi bir çıkış yolu bulamayınca, kapana kısılmış av hayvanlar gibi oldukları yerde çırpınıp kader denen avcıya teslim olmuş halde ön bahçeye çıktılar.

Etraf sakindi. İstirahate çekilmiş ıhlamur ağaçlarından yatıştırıcı

kokular geliyordu. Bahçenin sonunda Hüsrev Hoca'yı, Maral'ı, Novruz'u ve Leyla'yı gördüler. Başları önde, körelmiş adımlarla onlara doğru yürüdüler. Yanlarına varıp gönülsüzce olup biteni anlattılar. Herkesin gözlerine sis indi. Kimse konuşamadı bir süre. Yalnızca ağaçların hışırtısı duyuluyordu.

Nihayet, Hüsrev Hoca kırık dökük sesiyle birkaç teselli cümlesi kurunca duymazlıktan gelip eve gitmek için müsaade istediler ve Maral'ı da alıp bisikletlerine binerek caddeye çıktılar.

Opera binasının önüne kadar sessizce pedal çevirdiler. Ayvaz, binanın ışıklarına bakıp frene basınca Firuz ile Maral da durdular.

"Şurada biraz oturalım mı?" dedi Ayvaz.

"Oturalım" dedi Maral, şefkatle.

Opera binasına nazır banka kuruldular. Ayvaz üç dal sigara sarıp birini Firuz'a, diğerini Maral'a uzattı. Sonuncuyu da kendine ayırdı. Maral, elindeki dalı izledi ilk anda, sonra tereddüt ederek dudakları arasına koyunca Ayvaz uzanıp yaktı. Maral küçük bir nefes çekip öksürüğe boğuldu. Firuz ile Ayvaz onun öksürük nöbetine aldırmadan karşılarındaki görkemli binanın solgun ışıklarına dalarak efkârla sigaralarını çektiler.

"Ne olacak şimdi, gidecek misiniz gerçekten?" diye sordu Maral.

Ayvaz gözlerini yumup başını göğe kaldırdı. Firuz serinkanlı görünmeye gayret ederek "Başka çaremiz yok ki..." diyebildi.

Maral, iyimserlikle "Niye olmasın. Ben eve gider gitmez babamla konuşacağım. Mutlaka yapabileceği şeyler vardır" deyince Ayvaz gözlerini açıp izmariti caddeye fırlattı. "Saçma sapan konuşma Maral! Zaten canımız burnumuzda! Baban gidip Stalin'le mi konuşacak? Bizi gönderen rektör, general falan değil; Stalin, Stalin! Yani en üst, daha üstü tanrı zaten! Başa düştün mü!" diye bağırdı.

Firuz, kolunu dostunun omzuna attı. "Sakin ol Ayvazcan. Gün doğmadan neler doğar" dedi.

"Laf..." dedi Ayvaz, ayağını sertçe yere vurarak.

Maral'ın dudak uçları aşağı doğru kıvrıldı, gözleri buğulandı. O an, caddenin başında ışık huzmesi ve ardında iki askeri araç belirdi. Araçlar gelip onların önünde durunca ayağa kalktılar. Şişman bir

subay camdan kafasını çıkarıp “Gençler! Bu saatte ne yapıyorsunuz burada!” diye sorunca Ayvaz araca doğru bir adım atıp “Oturuyoruz!” dedi öfkeyle ve ekledi: “Yasak mı!”

Beklemediği bu cevap karşısında subayın bakışları değişti. Öfkeyle aracın kapısını açtı. Kasadan atlayan iki erle birlikte Ayvaz’ın üstüne yürürken Firuz araya girdi. “Yoldaş! Yoldaş! Ne olur arkadaşımın kusuruna bakmayın. Biz tiyatrocuyuz, talebeyiz. Bugün Büyük Yoldaş’ın izlediği temsilin oyuncularıyız. Arkadaşım çok içti. Onun yerine ben özür diliyorum” dedi.

Subay, küçümseyici gözlerle Ayvaz’a baktı ve gerisine dönüp askerleriyle birlikte araca girdi. “Evinize gidin!” diye gürleyerek şoförün omzuna dokununca araç kesif dumanlar çıkararak hareket etti. Üç arkadaş dumanın ardından baktılar.

*

Gece yarısına doğru eve vardı Firuz. Çatal boynuzlu düşünceler, zihninin çorak tarlasını sürüyorlardı. Çeşmede yüzünü yıkayıp odasına çıktı. Anasının her gece bıraktığı süt dolu bakır maşrapa yerindeydi.

Pencereden boynunu uzatıp sütünü yudumlarken uykulu evleri seyre daldı. Evler, peş peşe esneyerek karardılar. Bu kez ay ışığı ve cılız bir köpekten başka kimselerin olmadığı sokağa mühürledi bakışlarını. O daldıkça sokak genişledi, uzadı. Belleğinin sayfaları kopup boşlukta uçuştu. Evler, sokak, şehir ve geceden mürekkep kompozisyonun ortasına çocukluğunu, gençliğini, erkekliğini ve bugününü koyarak canı yanana kadar tefekküre battı... Sanki herkesin unuttuğu bir his, hafızasının dik yollarında yuvarlanıyordu. Umuda açılan kapıyı aradıkça daha çok kayboluyordu. Hatıralar girdabında daha derinlere çekilip boğulmamak için başka şeyler düşünmeye çalışınca ağlamaya başladı.

Gömleğinin yeniyle gözyaşlarını silip derin bir nefes aldı. Biraz ferahladığını hissedince camın köşesinde vızıldayan sineği öldürdü. Onu kırık bacağından tutup sokağa fırlattı. Gecenin uçlarından damlayan sessizlik, biraz sonra göreceği kâbusları silahlandırıyordu.

Pencereyi kapatıp, ruhunun her şehrini istila eden keskin uçlu soruların üstüne uzanarak gözlerini kapadı.

*

O sabah turna kaçıran bir fırtına vardı. Külekler her yanı uçuruyor; çarşıda tezgâhların üstüne gerilmiş muşambalar, can çekişircesine ciyaklayarak dalgalanıyorlar, esnaflar pürtelaş, pürvelvele hafif olan mallarını uçmasınlar diye etraftaki dükkânlara taşıyorlardı. Devrilen kumaş toplarını kaldıran bir esnaf, “Bu ne rüzgâr, sanırsın şeytan gelin göçürüyor” dedi. Ayvaz ile Firuz ona yardım ettikten sonra fırtınada sarsıla savrula Sahaf Akif’in dükkânına çattılar.

Sahaf Akif üst rafa dayadığı merdivenin tepesindeydi. Elindeki deftere notlar alarak kitap sayımı yapıyordu. Kedisinin huysuzluğunu sezip kapıya dönünce onları gördü. “Ooo hayırsızlar! Nerelerdeydiniz kaç gündür?” deyip cevabı beklemeden devam etti: “Şu turşuya dönmüş suratlarınızın müsebbibi, cepheye gidecek olmanız mı yoksa?”

Firuz sordu: “Sen nereden duydun ağabey?”

Akif gülerek “Ben duyarım, malumunuz kulaklarım kepçedir. Gençler şimdi epey işim var. Akşamüstü gelin rahat rahat oturalım. Olur mu?” dedi.

Firuz alındıklarını belli eden bir ifadeyle “Peki madem, sana kolay gelsin...” diye yanıtladı. Kapıdan çıkarlarken Akif seslendi: “Eyvallah, akşamüstü mutlaka bekliyorum ama.”

Yokuş aşağı yürüyüp meydana bakan çayhaneye girdiler. Ayakkabılarını çıkarıp etrafı tahtalarla çevrili sedirdeki çiçekli minderlere bağdaş kurarak çarşının ahengine daldılar. Rüzgâr yatışmıştı fakat çarşı heyecanlı bir kalp gibi çarpıyordu hâlâ. Gürbüz ustalar ter içinde zanaatlarını icra ediyorlar, sıska çıraklar koşturuyorlar, çizgi bıyıklı esnaflar tezgâhlarının önünü suluyorlar ve diğer sedirlerde oturanlar nargilelerini tüttürüp savaş söylentileri hakkında çene çalıyorlardı.

Firuz, taş sokaktan geçen takır takır at arabalarına, çıın çınn

bisikletlere, por por askeri araçlara, hınn hınn siyah otomobillere; peşinden de gerilerinde, surlara doğru genişleyen alanda küfelerine yaslanarak sigaralarını tellendiren hammalara, onların yanında yarpuz, reyhan, tereotu ve turpları satmak için bağıran ihtiyar kadınlara baktı. Ayvaz ise önünde duran sinideki kırıntıları gagalayan serçeyi izliyordu.

“Akif Ağabey dün oyuna gelmiş midir?” diye sordu Firuz.

Ayvaz, “Gelmiştir tabii oğlum. Üç beş gün yanına uğramadık diye gönül koyacak değil ya...” deyip, omzunda havlu, elinde bakır tepsi ile çayhorları çaylayan adama dönerek “Hamza Emmi, iki çay versene” dedi ve devam etti: “Başımıza gelenleri de Hüsrev Hoca uğramışsa o söylemiştir.”

“Gücendim Akif Ağabey’e, bizi başından savdı. Üstelik derbederliğimizi bildiği halde...” dedi Firuz.

Çaycı Hamza, çayları önlerine koyarken “Buyrun civanlarım, bu tavşan kanı çayı içene güzel avrat nasip olur” dedi. “Eyvallah Hamza Emmi...” dediler.

Ayvaz, köşeli bardağı kavrayıp “Adamın işi gücü var kıtkafa, oturup bizimle muhabbet döşemekten daha acil, demek ki” dedi.

“Haklısın” dedi Firuz.

Ayvaz çayını höpürdetti. “Firuzcan, ne halt edeceğiz? Dün gece bir damla bile uyuyamadım. Yarın değil, öbürsü gün askeriz! Şakası yok bunun. Yurdumuzu, anamızı, babamızı bırakıp meçhule gideceğiz...”

“Böyle sakin göründüğüme bakma Ayvazcan. Teferruatlı fikredince zikredecek bir şey bulamıyorum. Ağzımın içi kederden yara doldu. Görünen o ki büyük bir harp patlayacak. Biz de kaderimizde ne varsa yaşayacağız. Elden ne gelir. Benim korkum o hercümerçte ayrı düşmemiz...” dedi Firuz.

“O olmaz işte. Madem Büyük Yoldaş bizi Hacivat ile Karagöz eyledi, Hacivat ile Karagöz’ü ayırmazlar. Ben yoksam sen, sen yoksan ben işe yaramayız ki...”

“Diyelim ayırdılar, ne yapacağız?”

Ayvaz gülümsedi. “Hiç güleceğim yoktu, çok mu seviyorsun beni

lan?”

“Herhalde oğlum...”

Ayvaz kolunu dostunun boynuna doladı ve uzanıp yanağını öptü. “Benim bal oğlanım.”

“Tamam bokunu çıkarma!” dedi Firuz.

“Evdekiler ne dediler?”

“Daha söylemedim ki...”

“İki gün sonra gidiyoruz şaşkın! Niye söylemedin?”

“O geceden beri evdekilerden kenar geziyorum. Söyleyemedim işte... Seninkiler ne dediler?”

Ayvaz başını önüne eğip iki yana salladı. “Ben de söyleyemedim.”

“Allah müstahakını versin. Ee niye laf ediyorsun bana! Bir de azarlıyor arsız.”

“Kendimi azarlamıyor muyum sanıyorsun. Keşke tiyatro hiç olmasaydı, posbıyık gelmeseydi. Şimdi şu serçecik tekin özgür olurduk...” dedi Ayvaz, iç geçirerek.

“Bugün kendimin diğer tarafında uyandım. Geride bırakacaklarımı bir daha düşündüm. Çok özleyeceğiz her şeyi. Nasıl dayanacağız...” dedi Firuz.

“Özleyeceğin şeyin resmini kalbine işlersen onun bir parçası sonsuza kadar sana ait olur. Nereye gidersen git. Ben öyle yapacağım.”

“Yok Ayvazcan. Kendimizi aldatmaya hacet yok. Mesafeler... Mesafe denen şey, kalbi kemiren kurdun adıdır. Katlanacağız artık. Mutlu olduğumda neden tarifsiz bir korkuya kapıldığımı şimdi anlamışsındır. Mutluluğun fısıltısını duyduğum o nadir anlarda kederin ayak seslerini işitmeyi beklerim. Bilirim ki kalbimiz sevince değil hüzne aşinadır. Kaç günlük saadetimizin diyeti bu oldu işte.”

Ayvaz, çenesini boynuna bastırarak kafasını salladı.

“Dün Maral’la görüştün mü?” diye sordu Firuz.

“Yok canım, evden hiç çıkmadım ki... Sen?” diye sordu Ayvaz.

“Yok, ben de görüşmedim. O gece kıza bağırmasaydın keşke. Kendince derdimize derman aktarıyordu...”

“Boğazıma kadar dolmuştum. Biliyorsun öfkeliyken ötesini düşünmem.”

“Yarın onu da alıp Çarbostan’a pikniğe gidelim...”

“Gitmesek daha iyi...”

“Niyeymiş?”

“Güzel bir ânın sınırları olduğunu bilmek, yaşayacağın mutluluğu heba ediyor.”

“Olsun, biz de o ânın sonsuz olacağını var sayarız.”

“Firuz lan aklıma bir şeyler geliyor ama...”

“Ne?”

“Kaçıp gitsek mi? Hududu aşıp İran’a geçeriz...”

“Hudutta kuş gibi avlarlar bizi. Tut ki kaçtık. İkimizin de yedi ceddi burada. Sevdiklerimizin başlarına gelmeyen kalmaz. Hem bir ömür memleketinden, ailenden, dostlarından ayrı kalmak...”

“Düz dedin.”

“Gideceğiz Ayvazcan. Bir ömür sürecek değil ya...”

“Zaman donacak mı peki? Mesela dönünce babanın alnının çatına kaç çizgi daha eklenmiş olacak? Akif Ağabey yerinde olacak mı? Hamza Emmi, Saniye Bibi, Sütçü Kurban, Cocoş, Hoho, Gagaş, Göy Rahman, Novruz, Leyla, Hüsrev Hoca, Dayı Cengiz, Hessey, anamız, babamız, kardeşlerimiz, dostlarımız, Maral...”

“Her işte bir hayır var demişler. Belki de Stalin gelmeseydi iki gün sonra değil de bir ay sonra gidecektik cepheye... Hem de ön cephelerde savaşmak üzere. Bizi oraya savaşalım diye değil, soytarılık yapıp milleti güldürelim diye gönderiyorlar. Elimize silah bile almayız” dedi Firuz.

“Beni şaşırtıyorsun kıtkafa. Benim seni teselli etmem gerekirken sen beni teskin ediyorsun. Sanki buradan ya da bir şeylerden kaçmak ister gibi bir halin var.”

“Gicleme. Ağzımda çıkan gül yaralarını göstereyim mi? Havalar güzel diye mi açtılar! Sıhhatimi büsbütün yitirmemek için mantığıma yaslanıyorum. Ah vah edip beyhude yere kendimizi paralamanın ne manası var. Netice değişecek mi...”

“Hakkın var. Ne geldi aklıma biliyor musun?”

“Ne geldi yine?”

“Döndüğümüzde bir bakıyoruz ki Maral evlenmiş, karnı burnunda... Bizi kocasıyla çaya davet ediyorlar...”

Firuz, kollarını sedirin tahtasına koyup gömleğinin sökülen düğmesine bakarak “Çok garip şeyler geliyor aklına...” dedi. Sesinde yönü belli olmayan bir tariz vardı. Ayvaz’ın yüzü alardı. “Bana bak, kaç zamandır yanlış yoruyorum diyorum içimden ama...” dedi Firuz.

“Ne?” dedi Ayvaz, gözlerini kırpıştırarak.

“Gönlün Maral’a mı kaydı senin?” dedi Firuz.

Ayvaz, alnındaki sineği kovarak “Çüşşş! Ne işim olur o süslü maymunla!” diye kışkırdı.

“Süslü müslü ama maymun olmadığını, aksine çok güzel olduğunu inkâr etmeyeceksin herhalde?” dedi Firuz, tek kaşını kaldırarak.

“Banane güzelliğinden, boş boş konuşup asabımı yıkma! Beynindeki diline mi vurdu?”

“Neymiş beynimdeki?”

“Ya sen âşıksan Maral’a?”

Firuz kahkaha attı. “Booo. Yok deve!”

“Develer işesin ensene” dedi Ayvaz.

“Oğlum sen hakikaten kıtkafasın. Babası o sizin kız kardeşiniz demedi mi? Hadi onu boşver, düşünsene Maral’la evlendiğimi... Anam ikimizi de oklavayla kovalar alimallah. Gelin olur mu o uyuşuk züppe kızdan.”

“Anan kabul etse...”

“Öff, zoğal döşeme. Leyla bile ondan yeğdir gözümde.”

Sustular. Önlerindeki cevizlere meyledip çaylarını içerek etraflarındaki renkleri izlediler. Sonrasında da hâlâ bir hayalmiş gibi gelen Stalin’le olan görüşmeleri hakkında uzun uzadıya konuştular.

Çaycı Hamza, her zamanki gibi Turşucu Oruc’a eşek şakası yapıp ortalık birbirine girince Ayvaz karnını okşadı. “Ben bayağı acıktım eye. Gidip iki tike lüle kebabı yiyelim mi Cocoş’ta?”

Firuz gülümsedi. “Peşinden de mürebbe yeriz.”

“Hem de iki kâse, belki üç. Kim bilir bir daha ne zaman yiyeceğiz, depolamak lazım” dedi Ayvaz.

*

İki dost, Cocoş’a gidip fanustaki kızıl balıkları izleyerek dovğa kaşıkladılar. Cocoş’tan gençlik anılarını dinlerlerken düşbere, lüle kebabı, şah pilavı, piti, han turşusu yediler. Tatlı olarak mürebbe ve paklavanın tadına vardılar. Oradan çıkıp Tono’da hoş rayihalı kızılgül şerbeti içtiler. Tıka basa dolu midelerinin ağrısı geçsin diye çarşıyı baştan sona, soldan sağa, yukarıdan aşağı arşınlayıp dost, tanışla muhabbet ettiler. Çocuklarla topaç çevirip yaşlıların bilgelik dallarından öğütler kopardılar.

Güneş kınına çekilip, sokaklara akşam dönümünün ılık kokusu aksederken Akif’in dükkânına girdiler. Kapı gıcırtıyla açılınca kedi koşup Ayvaz’ın bacağını tırmalayarak kaçtı.

“Hay senin gibi kedinin ben...” dedi Ayvaz.

“Ey eyyy pişiğime laf etme!” dedi Akif.

“Müsait misiniz acaba Akif Beyciğim?” dedi Firuz.

Akif, tamir ettiği kitap cildini kenara itip “Müsaitim tabii sıpalar. Sabah işim var dedim diye tıstınız mı yoksa?” dedi.

“Niye tısalım çocuk muyuz biz?” dedi Firuz.

“Çocuksunuz tabii. Oturun, kahve yapayım. Şeki’den istetmiştim. Paketi açmak için sizi bekledim” dedi Akif.

Ayvaz ile Firuz yerlerine kurulup dört koldan onları kucaklayan kitaplara baktılar. “En çok burayı özleyeceğim sanırım” dedi Firuz.

“Galiba ben de” dedi Ayvaz.

Akif cezveye kahve koyarken güldü. “Ay kül başınıza sizin. Şu masadaki kitap gibi şirazeniz dağılmış. Şimdiden karaları bağlamışsınız yahu...Oğlum herkes gidiyor askere...” dedi.

“Neredeyse dünya harbine dönüşecek bir savaşa mı?” dedi Ayvaz.

“Abartmayın canım. Sizi sanat grubuna almışlar işte. Elinize silah bile vermezler. En fazla patates soyup bulaşık yıkarsınız. Akşam da meddahlık yapıp askerleri eğlersiniz” dedi Akif.

“Ağabey sen nereden öğrendin mevzuyu?” dedi Firuz.

“Dün Hüsrev Hoca sipariş ettiği kitapları almaya gelmişti, o söyledi... Stalin ile karşılıklı oturup konuştunuz ha... Olacak iş değil vallahi. Rüyamda görsem inanmam. Anlatın nasıl biri? Fotoğraflardakinin aynı mı? Konuşması, edaları, oturuşu, kalkışı, boyu posu...”

Ayvaz, kollarını çirmeyip gururla, binbaşının kulise girdiği andan itibaren olanları en ince ayrıntısına kadar anlattı. Akif araya girip sorular sordu. Ayvaz sustuğunda Akif, “İnsanın aklı almıyor yahu...” deyip fincanları uzatırken harikulade bir koku yayıldı. Ayvaz, kapının yanında yalanan kediye bakarak kahvesini yudumlarken Akif de kedisine dönüp “Bak gör sümsük pişik, şu hergeleler koca Stalin ile tanışmışlar” dedi.

“Ağabey, kahve yamanmış, damak çatlatıyor. Ağzın şirin olsun” dedi Firuz.

“Sizinki de. Bakın size yolluk hazırladım” dedi Akif.

Ayvaz ile Firuz, vitrinin önündeki masada duran kızıl iple bağlanmış iki balya kitaba baktılar. “Ağabey, çok teşekkür ederiz de, bunların çoğunu okuduk biz” dedi Firuz.

“İyi ya işte. Mesele sevdiğiniz kitapları hayatınızın kırılma anlarında yeniden okumaktır. Kitapların canlı olduklarını, nefes aldıklarını, tıpkı insanlar gibi yaşlanıp huy değiştirdiklerini o zaman anlarsınız” dedi Akif.

“Yani kitaplardaki karakterler, cümleler zamanla değişir mi?” dedi Ayvaz.

“Esasında siz değişirsiniz. Siz değiştiğiniz için onlar da değişirler. Gideceğiniz yer neresi olursa olsun, başınıza neler gelirse gelsin kitaplara sığınmaktan vazgeçmeyin. Okumak, ruha can verir. İnsan açlığa dayanabilir lakin umutsuz ve hayalsiz yaşayamaz” dedi Akif.

“Eyvallah. Fakat bakıyorum da gidişimize pek üzülmemiş gibisin” dedi Ayvaz.

Akif, “Bu dediğine özün inanıyor musun hergele? Ama ne yalan söyleyeyim siz yokken Bakü daha huzurlu bir yer olacaktır...” deyince gülüştüler.

“Kitapların arasına henüz on dördünde bir gencin yayınlanmamış

öykü taslağını da koydum. Kırgız bir çocuk, adı Cengiz. Öyle yetenekli ki... Mutlaka okuyun. Taslağı Bişkek'ten bir dostum getirdi" dedi Akif.

"On dört, edebiyat mikrobuna bulaşmak için çok erken bir yaş değil mi yahu? Demek yirmisine varmadan ruhu yaşlı biri olacak şu Cengiz oğlan" dedi Firuz.

"Öyle..." dedi Akif ve kahvesini bitirip her zaman yaptığı gibi fincanın dibini yere döktü. Ayvaz ile Firuz da onu taklit ettiler. Hep bir ağızdan, "Kahvenin cürrası, kahveyi bulan Çoban Khadi'nin ruhuna şifa olsun" dediler. İki dost, Kırgız çocuğun öykü taslağına göz atarlarken Akif gerisine yaslanıp onları süzdü. "Size bir sual..."

"Yine Dostoyevski mi Tolstoy mu diye soracaksan ben fikrimi değiştirmedim! Dostoyevski diyorum" dedi Firuz.

"Tolstoy!" dedi Ayvaz.

"Ah be kıtkafa, sen laftan anlamazsın. Tolstoy muazzam bir yazar kabul. Fakat insanın boşluklarını ve paranoyalarını, yarıklarını ve sapkınlıklarını anlatma konusunda korkak davranmış" dedi Firuz.

"Bay bay bay. Hiç de değil. Dostoyevski'ye göre de insan dediğin mahluk, şeytanın ta kendisi. Şefkatli, merhametli ve namuslu insanları anlatırken dahi her şeyin altında bir bityeniği olduğunu ima ediyor."

"Eyy ey ey. Çeneniz kopsun be" dedi Akif.

Firuz ile Ayvaz susup Akif'e baktılar. "Sorum bu değildi ki..." dedi Akif

"Ne peki?" dedi Ayvaz.

"Biz neyiz?" dedi Akif.

"Hangi anlamda?" dedi Firuz.

"Yani milletin, dinin?" dedi Akif.

"Türk'üz, Azeri de derler. Oğuz boyundanız... Müslüman'ız" dedi Ayvaz.

"Güzel. Yani Türkiye'de yaşayanlarla aynı soydan, aynı boydan ve aynı dindeniz öyle mi?" dedi Akif.

"Bittabi" dedi Firuz.

"Sorum şu, siz şimdi cepheye gitmek, Ruslar için savaşmak

istemiyorsunuz ya... Türkiye gibi bağımsız bir ülke olsaydık ve birileri topraklarımıza kastetseydi, savaşmak için yine böyle gönülsüz olur muydunuz?”

“Asla!” dedi Ayvaz eliyle önündeki boşluğu yararak. “Nazif Amcam Çanakkale’de şehit olmuş. Ben gönüllü olarak şevkle cepheye koşar vatanım için savaşırdım.”

“Allah, Nazif’in ruhunu şad etsin. Ya sen Firuz?” diye sordu, Akif.

Firuz kollarını bağlayıp “Emin değilim. Savaşın her türlüsüne karşıyım. Ayrıca şu an cephedekiler, sizin sandığınız gibi Ruslar için değil hepimiz için savaşıyorlar. Stalin bile Gürcü... SSCB varlığını aynı ırktan ya da aynı dinden olanların birliği üzerine kurmadı. Hakların kardeşliği üzerine bina etti” dedi.

“Hım...” dedi Akif.

“Sen adam olmazsın” dedi Ayvaz, Firuz’a. Ardından Akif’in yeşil gözlerinde bir şeyler ima eden ışığa bakarak “Niye böyle bir sual sordun ağabey?” dedi.

“Kaç yıldır tanıyoruz birbirimizi?” diye sordu Akif.

“On beş yıl olmuştur...” dedi Ayvaz.

Akif vitrine dönüp gülümsedi. “Firuzcan! Rahmetli deden Hacı Abdullah, sizi elinizden tutup bu dükkâna getirdiğinde ben burayı yeni açmıştım. Küçücüktünüz. Ayvaz yine tombalaktı ama. Şaşkın şaşkın etrafı temaşa ediyordunuz. Sen, dedene *Fil ile Fare* kitabını gösterip bu kitabı alıp eve götürürseniz fil canlanır mı diye sormuştun” deyince kikirdediler.

“Amma salakmışsın lan” dedi Ayvaz, dostunun kafasına vurarak.

“Hadi canım, demek ki hayal gücüm ta o zamandan beri enginmiş. Sen de o an şeker tıkınıyordun kesin” dedi Firuz.

Akif, sakallarıyla oynayarak “O günden sonra bu dükkânı çok sevdiniz. Okumayı söktüğünüzde ise size kitapları ben sevdirdim. Şimdi eşek kadar oldunuz maşallah” dedi.

“Hakkını ödeyemeyiz, sen bizim gerçek ağabeyimizden farksızsın” dedi Ayvaz.

“Eyvallah. Biliyorsunuz civanlarım; benim üç kızım var. Allah,

erkek evlat nasip etmedi. Vardır bir bildiği... Bu sebeple sizi kardeşten öte oğullarım yerine koydum hep...”

“Ağabeycan askere gidip dönemeyeceğimizi düşündüğün için mi böyle şeyler söylüyorsun şimdi?” dedi Firuz.

Akif, gözlerini kaçırarak “Hayır. Sizden hayat memat meselesi olan bir mevzuda yardım isteyeceğim. Ama bir türlü emin olamadığım için belki de saçmalıyorum” dedi.

“Estağfurullah ağabey o nasıl söz. Ne istersen yaparız da, niye şu an?” dedi Ayvaz.

“Çünkü şimdinin isteği...” deyip birden ayağa kalktı Akif. Uzun adımlarla yürüyüp köşedeki süpürgeyi alarak sokağa çıktı ve dükkânın önünü süpürmeye başladı. Ayvaz ile Firuz, bu davranışına anlam vermeye çalışarak hayretle onu izlediler.

Akif, süpürmeyi bırakıp içeri dönünce kapıyı kilitledi ve sakince yerine oturdu. Heyecanlı görünmüyordu lakin yüzündeki titreşimlerden olağanüstü bir konuşmaya hazırlandığı belliydi. Göz bilyelerini onların gözlerine yuvarlayıp “Zamanımız yok canlarım. İyi dinleyin. Çok iyi! Ben şimdi burada oturup siz gelmeden önce yaptığım gibi kitap tamirine devam edeceğim. Siz de hiçbir şey sormadan kalkıp dükkânın sonundaki rafların ardına gideceksiniz...” dedi Akif.

Dükkânın sonunda tavana kadar uzanan sıkış tıkış rafa baktılar, şaşkınlıkla.

“Abi Allah aşkına ne demek oluyor bu, niye böyle bir şey yapalım?” dedi Firuz.

“Sadece dediğimi yapın, soru sormayın” dedi Akif.

“Ağabey...” dedi Ayvaz.

“Yahu bir laf dinleyin be!” diye gürledi Akif.

Ayvaz ile Firuz dikeldiler. Kitap yığınlarının içinden kıvrılarak en sondaki rafa doğru yürüdüler.

*

İki dost, rafla duvar arasında kalan daracık boşluğa girdiklerinde taburede oturan birini gördüler. Adam, ürktüklerini anlayınca

gülümseyerek ayağa kalkıp elini uzattı ve iki boş tabureyi işaret etti. Firuz ile Ayvaz, ilk şaşkınlıklarından silkinmeye gayret ederlerken uzanan eli isteksizce sıkıp taburelere iliştiler. Adam, sürmeli gibi duran gözlerini ikisinin de üstünde gezdirdikten sonra yüzüğüyle oynayarak "Öncelikle böyle emrivaki yaptığımız için kusura bakmayın. İsmim Alacakurt'tur. Elbette gerçek ismin bu değil, onu bilmenize gerek yok" dedi.

Ayvaz, sesine öfke çeşnisi ekerek "Nedir bu saçmalık? Ne oluyor?" diye karşılık verdi.

Adam el işaretiyle yatıştırdı onu. "Sakin olun, anlatacağım. Bendeniz, Akif Ağabey'iniz ile Hüsrev Hoca'nızın ahbabıyım. Yani dostum, zararsızım. Buraya Ankara'dan geldim."

"Ne için?" dedi Firuz.

"Ülkem, Türkiye için..."

Ayvaz gözlerini parlatıp boynunu büzdü ve sesini alçaltarak "Ajan mısınız yoksa?" dedi.

Adam, yüzüğüyle oynamaya devam ederken "Bu sıfatı pek sevmem. Yurt dışında vazifelendirilmiş, ülkesinin çıkarları için çalışan bir memur diyelim" dedi.

"Epey uzunmuş. Ama cidden anlayamadık, biraz süratli anlatsanız... Bizden ne istiyorsunuz? Bu gizli kapaklı şeyler niye?" dedi Ayvaz.

"Pekâlâ, hızlı anlatayım. Dinleyin delikanlılar, yaklaşık üç yıldır Türkiyeli bir tüccar hüviyetiyle Bakü'ye gelir giderim. Giderken de şüphe çekmemek adına buradan bol miktarda halı götürürüm. Bu seyahatler esnasında kendimi tamamen emniyette hissettiğim vakitlerde de buralı dostlarımla görüşürüm. Onlardan bazı malumatlar alırım..."

"Yani Akif Ağabey ve Hüsrev Hoca'yla olan dostluğunuz böyle bir rabıta mı?" dedi Firuz.

"Evet. Her ikisi de hem benim hem Türkiye'nin dostlarıdır."

Firuz ile Ayvaz şaşkınlıklarını bileyerek birbirlerine baktılar. Bir nefes sessizliğin arkasından "Peki tam olarak amacınız nedir?" diye sordu Firuz.

“Türkiye’nin buradaki ve diğer Türk kökenli insanların ağırlıklı yaşadığı diyarlardaki kardeşlerimizle olan teması yeni değil. Cumhuriyet kurulduğundan beri süregelen bir ilişki... Fakat son aylardaki durum farklı. Dünya, büyük bir savaşın eşiğinde... Türkiye, Hitler, Churcill ve Stalin üçgeninin içinde sıkışmış haldedir. Bu güçlerin her birinin aklında bizimle ilgili neler olduğunu az çok tahmin edebiliyoruz.”

“Siz, Sovyetler kanadında çalışıp buradan istihbarat topluyorsunuz öyle mi?” dedi Ayvaz.

“Doğru tahmin. Bir haftadır Bakü’deyim. Hüsrev Hoca’nız beni de oyuna davet etmişti. Sizi tebrik ederim, çok güzel oynadınız. Oraya Stalin’in gelmesi ise benim için çok büyük bir sürpriz oldu. Oyunun ardından Hüsrev ile tekrar buluştuğumuzda bana Stalin’in sizi cephelerde oyunlar sergilemeniz için görevlendirdiğini söyledi. İşte o an, hem benim hem de onun aklında bir mum yandı.”

“Nasıl bir mum?” dedi Firuz.

“Sanırım yarından sonraki gün gidiyorsunuz.”

“Evet” dedi Ayvaz.

“Muhtemelen sizi en büyük karargâhlardan birine gönderecekler.”

“O konuda bir bilgimiz yok” dedi Firuz.

“Bakın delikanlılar, vaktimiz çok az. Hüsrev Hoca ile aynı şeyi düşündüğümüzü anlayınca nasıl olur diye epey tartıştık ve akabinde aklımızdakileri Akif’e açtık. Bu defa üçümüz müzakere ettik. Akif de, Hüsrev de, sizin bu işin üstesinden gelebilecek kadar yetenekli, zeki ve erdemli olduğunuzu beyan ettiler. Fakat diğer teferruatlar hakkında emin olamadık. Şimdi...”

Duraksadı. Derken biri diğerine nazaran küçük olan gözlerini kırpıştırarak “Sizlerden hem Türkiye’nin, hem de Azerbaycan’ın menfaatleri ve dahi istikballeri için çalışmanızı ve bize yardım etmenizi istiyoruz...” dedi Alacakurt.

Firuz, istihzalı bir sesle, “Nasıl? Ayrıca Azerbaycan’ın bu konuyla ne ilgisi var?” dedi.

“Azerbaycan, kopacak kızılca kıyamette yeniden bağımsızlığını kazanabilir” diye yanıtladı Alacakurt.

Onlar düşüncelere dalarlarken Alacakurt devam etti: “Siz sabahleyin geldiğinizde, Akif ile bu meseleyi konuşmak üzere buradaydım.”

“Akif Ağabey bizi bu nedenle başından savdı yani...” dedi Firuz.

“Evet. Biz son defa ölçüp, biçip, tarttıktan sonra bu meseleyi sizinle konuşma yönünde karar aldık.”

“Bizden tam olarak ne bekliyorsunuz peki? Biz, kendi halinde iki talebeyiz, en fazla iki tiyatrocu...” dedi Ayvaz.

“Hem doğudan, hem batıdan yüzlerce kitap hatmetmiş, dünyanın gidişatının farkında olan, muhakeme yeteneği gelişmiş, veterinerlik ilmi alan ve birçok erdeme sahip, pırıl pırıl iki delikanlısınız” dedi Alacakurt ve tebessümle ekledi: “Üstelik Stalin’in dikkatini çekecek kadar da iyi sanatçılar...”

“Bizden nasıl bir yardım istediğinizi hâlâ söylemediniz!” dedi Firuz.

“Hülasaten istihbarat ağımızın bir parçası olmanızı istiyoruz. Gideceğiniz karargâhlarda, alaylarda, cephelerde görüp duyduklarınızı, belki de sezeceğiniz önemli bilgileri bize ulaştırmanızı ve bizden gelecek işaretlere göre hareket edip gerektiğinde ise daha büyük sorumluluklar üstlenmenizi...” dedi Alacakurt bir çırpıda.

“Yani resmen casusluk yapmamızı istiyorsunuz...” dedi Firuz.

“Sizden nasıl bir fedakârlık beklediğimizin farkındayım. Fakat sandığınız kadar tehlikeli bir iş değil. Emniyetinizi sağlamak üzere adımlarınızı kendiniz belirlediğiniz sürece ortada korkacak bir durum yok.”

“Doğrusu buna inanırım. Akif Ağabey ve Hüsrev Hoca bile sizin casuslarınızmış da en yakınımızda olmalarına rağmen bir kez bile şüphelenmedik” dedi Firuz.

“Karar sizin delikanlılar. Hiçbir şeye mecbur değilsiniz. Beni ve konuştuklarımızı biraz sonra sokağa çıktığınızda bir hayalmiş gibi varsayabilirsiniz. Ancak şunu bilmelisiniz ki; Stalin, Türkiye’ye saldırırsa, genç cumhuriyetimiz için büyük bir felaket olacak. Hazırlıklar yaptığından haberdarız. Bunun önünü almak için de

Sovyet ülkelerindeki birçok dostumuzla birlikte canla başla çalışıyoruz. Aramıza katılmanız öyle kıymetli olur ki...”

“Ne yani, Türkiye’yi Stalin’den biz mi koruyacağız. Bu saçma değil mi?” dedi Firuz.

“Karınca ile İbrahim’in hikâyesini biliyorsunuzdur. Yeniden telmih yapmayayım. Kıssadan hissesi; bir damla, bir damladır. Sizin büyük faydalarınızın olacağından şüphemiz yok... Ayrıca cephe cephe dolaşacağınız için istihbarat temini alanınız da çok geniş olabilir.”

Ayvaz, Alacakurt’un mütemadiyen dönen yüzüğünün gümüş ritmine kapılarak “Diyelim ki vazifeyi kabul ettik. Kulağımıza çalınanları ya da bizzat öğrenmek için çaba sarf edip ele geçireceğimiz malumatları size nasıl ulaştıracağız?” dedi.

Alacakurt taburesinin yanında duran kutunun ağzını açtı. Elini kutuya sokup içinden kımıl kımıl tüylü bir şey çıkararak kucağına koyduğunda Ayvaz ile Firuz bunun minicik bir sincap olduğunu anladılar. Parlak kızılımsı sık tüylü, beyaz karınlı ve uzun puf kuyruklu sincap, kömür kadar siyah güzel gözlerini parlatarak onlara bakınca Ayvaz gülümsedi, Firuz ise kaşlarını kaldırdı.

“Bu sincap, teşkilatımızın bir neferidir. İsmi Nohut’tur. Emin olun bir insan kadar akıllı, eğitimlidir. Eğer görevi kabul ederseniz Nohut, sizin yoldaşınız ve ayrılmaz bir parçanız olacak” deyip sincabı dizlerine yüzüstü yatırarak uzun tüylerle kaplı kuyruğunun bedeni ile birleştiği yeri gösterdi. “Bize ulaştırmak istediğiniz bilgileri size vereceğimiz ince kâğıtlara yazıp, sincabın burasındaki dip tüylerine saracaksınız. Ardından diğer tüylerle üstünü örteceksiniz. O bulunduğunuz cephe, karargâh her neresi ise oradan çıkıp bize gelecek. Sadece tüylerine kâğıdı sarıp ona bir kahve çekirdeği vermeniz kâfi... Nohut, çekirdeği çiğneyip tadını alınca gitmesi gerektiğini, üstündeki bilgiyi bir yere ulaştıracağını anlar.”

“Kafam çok karıştı, bu nasıl mümkün olabilir ki?” dedi Firuz.

“Aklınıza yatmayanları sorun” dedi Alacakurt, sincabın küçük kafasını okşarken.

“İlk sual; diyelim ki görevi kabul ettik. Bu sincabı nasıl bir

uzvumuzmuş gibi yanımızda, oradan oraya sürükleyeceğiz? Yoksa saklayacağız mı demeliyim? Kimse bize bu hayvanın işi nedir diye sormayacak mı?" dedi Ayvaz.

"Saklamayacaksınız. Sincabın işi ne diye sorulduğunda cevap vereceksiniz."

"Yani bu sevimli mahluk bir ajan mı diyeceğiz!" dedi Firuz.

"Hayır..." diyerek sincabı yere koydu Alacakurt. Cebinden minik bir top çıkarıp önüne attı. Sincap, küçük patileriyle topa sarıldı, devamında ise onun üstüne çıkarak yuvarlanmaya başladı.

Alacakurt gözleriyle sincabı işaret etti: "Nohut'u hafife almayın, çok maharetlidir. Sincabın oynayacağınız temsiller için bir figüran olduğunu söyleyeceksiniz. Bizzat Stalin tarafından vazifelendirildiğiniz için zaten kimse sizden şüphelenmeye cesaret edemez."

"İkinci soru: Sincabın yazdığımız kâğıtları size ulaştıracağını söylüyorsunuz. Peki o, kuyruğundaki pusulayı nereye götüreceğini nasıl bilecek?" dedi Ayvaz.

Alacakurt, "Biz, sizin hangi karargâhta ya da cephede olacağınızı takip edebiliriz. Hem Akif ile de mektuplaşırsınız. Gerisine kafanızı yormayın. Nohut, üstündeki pusulayı nereye ileteceğini bilir. Bunun için eğitildi. Vakti gelince anlayacaksınız" diyerek cebinden kızıl renkte, incecik bir kâğıt çıkarıp üstüne bir şeyler yazdı. Kâğıdı çevirip Ayvaz ile Firuz'a gösterdi.

-Akif, dün akşam yemekte neler yedin?-

Kâğıdı, sincabın tüylerine itinayla sardıktan sonra onun ağzına bir kahve çekirdeği koydu. Sincap, çekirdeği öğütüp burnunu kaşıdı ve zıplaya zıplaya uzaklaştı. İki dakika geçmemişti ki Nohut dönüp Alacakurt'un kucağına girdi. Alacakurt, sincabın tüylerinin arasındaki kâğıdı çıkarıp biraz evvel yazdığı yüzün diğer tarafını çevirerek gösterdi.

-Kavurma, pilav, helva.-

"Müthiş!" dedi Ayvaz, heyecanla.

Alacakurt, saatine baktı. "Zamanımız azalıyor gençler. Şayet bu vazifeyi kabul ederseniz geceleyin diğer detayları anlatmam ve

birkaç konuda sizi eğitmem lazım gelecek. Nohut'un da bir an evvel size; yüzünüze, kokunuza alışması gerek."

Ayvaz parmaklarını alnında tıklatarak "Biz, ne diyeceğimizi bilemiyoruz vallahi... Kafamız çorbaya döndü. Düşünmemiz, çok düşünmemiz lazım..." dedi.

Alacakurt gülümsedi. Gözlerinin etrafında kaz ayakları belirdi. Yüzüğüyle oynamaya devam edip "Şaşırmakta haklısınız. Kafanızın karışmasını da çok iyi anlıyorum. Son tahlilde, her yönüyle zor bir karar. Bizim işimiz, cesaret ister ve elbette delilik de... Amma evvela vatan sevgisi ister. Size iki saat vereceğim, vaktimiz çok az" diyerek saatine yeniden bakıp devam etti: "Kararınız müspet olursa sekiz buçukta buraya dönersiniz. Gelmezseniz kararınızın olumsuz olduğunu anlayacağız. Ancak fikriniz menfi olsa dahi konuştuklarımızı hiç değilse Akif ve Hüsrev'in başları derde girmesin diye unutun. Farz edin ki bir ikindi rüyası gördünüz.

Stalin yeryüzündeki Türkler için en büyük tehlikedir. Evet, mevcut düzenin iyi yönleri olduğunu kabul ediyorum. Fakat unutmayın ki bunun mimarları Lenin ile Troçki'dir. Stalin, namıdiğer Koba, ikisini de devre dışı bırakıp kendi gücünü tesis etti. Karşı çıkan herkesi yok etti, ediyor ve edecek. Korkarak yaşıyorsunuz. Dini özgürlüğünüz yok. Diliniz ve kültürünüz asimile ediliyor. Zaten her şeyin farkındasınızdır.

Akif ile Hüsrev, sizleri çok iyi yetiştirmişler. Aklıselim davranacağınızı biliyorum.

Ha, unutmadan söyleyeyim... Türkiye için tehlikenin tamamen geçtiğine kani olduğumuzda sizi Türkiye'ye geçirebiliriz. Cephede olsanız bile! Ya da canınız isterse asker dönüşünde... Ailenizle birlikte Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olabilirsiniz. Azerbaycan yeniden bağımsızlığına kavuşunca da Bakü'ye geri dönersiniz. Dilerseniz bir ömür Ankara'da bizimle çalışmaya devam edersiniz. Ayrıca vazifenizin sonunda yüklü miktarda para da alacaksınız. Karar sizin. Teferruatları sonra konuşuruz.

Türkiye'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün bir sözü vardır: 'Tüm umudum gençliktedir' der."

Ayağa kalktı Alacakurt. “Umudumuz olun” diye ekleyerek Ayvaz ile Firuz’un ellerini sıktı, omuzlarına dokundu. “Sizi Akif ile burada bekleyeceğiz. Şimdi dosdoğru sokağa çıkın.”

Ayvaz ile Firuz, ayaküstü birkaç soru daha yöneltip rafın ardından çıktılar. Hızlı adımlarla dükkânın ön kısmına geçtiler. Akif, kitap tamir ediyordu. Başını kaldırıp onlara gülümseyince iki dost onu selamlayarak allak bullak halde kendilerini sokağa attılar.

Ayvaz, hayatın doğal seyrine yeniden karışmış olmanın verdiği ferahlıkla derin bir nefes aldı. “Ooooh... Günlerdir o daracık yerde mahsur kalmış gibiyim. Hava, serinlik, azatlık ne güzel...” dedi.

Firuz baygın bakışlarla “Nereye gidelim?” diye sordu.

“Hazar’a gidelim Firuzcan, Hazar kadar dolu zihnim...”

*

Akşam dönümünün ağırlığı, şehri şeffaf bir zar gibi sarmıştı. Gökteki yıldız tarlası titrerken su kuşları petrol kuyularından tüten kıvrık dumanlara doğru kanat çırpıyorlardı.

Firuz, pıhtılaşan sessizliğin ardından Hazar’ı izleyerek avuç dipleriyle şakaklarını ovup “Kafatasım, içindekilerin tazyikiyle patlayacakmışçasına zonkluyor... Alacakurt denen adam, Hüsrev Hoca ve Akif Ağabey’in dostu... Meğer yıllardır en yakın bildiğimiz insanlar Türkiye için casusluk yapıyorlarmış” dedi.

“Ee nolmuş? Duyan da sanacak ki Almanlar için casusluk yapmışlar.”

“Böyle işlere bulaştıklarını öğrenmen, bunu bizden saklamaları, onlara güvenini sarsmadı mı?”

“Hiç güleceğim yoktu be kıtkafa. Adamlar vatan için çalışıp, onca tehlikeyi göze alırken gizli vazifelerini bize mi anlatacaklardı! Bizi gereğinden fazla büyütüyorsun. Dünyadaki hacmimiz kadarız. Düşün ki dünya kainatta bir noktaysa biz o noktanın noktası bile değiliz. Ancak şimdi hayattaki yerimizi büyütmek için önümüze bir yol serildi...”

“Anlaşılan senin kararın müspet.”

“Ben stratejiden, siyasi denklemlerden pek anlamam. Genellikle

de kaba saba düşünürüm bilirsin. Ama kıtkafamın içindeki cücenin sesine kulak veriyorum da; hem kendi bağımsızlığın hem de Türkiye için bu teklifi kabul et... diyor. Farkındayım, son zamanlarda senin de düşüncelerin değişiyor. Mevcut hali, bu çürük düzenin yarattığı ayrıcalıklı zümrelerin varlığını içine sindiremiyorsun. Ee, inanmadığın bir ülkü uğruna mı mücadele edeceksin?"

"Her şey çok taze Ayvazcan. Sıhhatli düşünmek için günlere ihtiyacımız var. Varacağımız yanlış bir hüküm, bizi öldürebilir. İyi ihtimalle de hayatımızı altüst eder..."

"Hayatımız, çoktan altüst oldu oğlum. Çarşamba günü askeriz."

"Ya yakalanırsak..." dedi Firuz, endişeyle.

"Taş çatlasın ölürüz" dedi Ayvaz.

"Ben korkak biriyim. Her ne kadar saklamaya gayret etsem de bazen gölgemden bile korkuyorum. Yakalanırsak çok direnemem. Canım yanmasın diye hemen dökülürüm."

"Korkak olduğunu biliyorum. Ama ben hep yanında olacağım. Gerekirse senin canın yanmasın diye kendi canımı iki kez yaktırmaktan beri durmam. Müsterih ol. Kaldı ki en kötüsünü düşünüyorsun. Bence bu iş eğlenceli bile, tam bizlik. Hem yarının ne olacağı muamma. SSCB, kaç yüz yıllık çarlığın üstüne kuruldu, kimse beklemiyordu. Bir bakmışsın ki ortada SSCB diye de bir şey kalmamış. Adam, ailemizle birlikte Türkiye vatandaşı olabileceğimizi söyledi. Bir de para mevzusu var tabii... Türkiye koca devlet, bize sahip çıkıp bir istikbal verecektir."

"Kafam karmakarışık. Bu görevi sırf menfaatlerimiz uğruna kabul etmek sefilce. Bunu içime sindiremiyorum. Bizi görünür kılan suretlerimiz değil, fikirlerimizdir. Fikirlerime ihanet etmek..."

"Hay senin fikirlerine kuşlar sıçsın eye. Vallahi, düpedüz hamaset yapıyorsun. Zayıf görünmemek uğruna, içinden geçenlerin tam tersini söylüyorsun. Aynaya bile yalan söyle ama bana, kardeşine karşı dürüst ol. Çünkü seni ezbere biliyorum."

Firuz, tırnaklarını kemirip "Laf ebesi. Sana göre hava hoş. Bu iş, fikirlerin için biçilmiş kaftan" dedi.

"Üstesinden gelemediğimiz, çetrefilli bir mesele olduğunda

kimden akıl alırız?”

“Akif Ağabey ve Hüsrev Hoca’dan.”

Ayvaz güldü. “İşte, bu kadar. İkisi de işin içindeler. Yerimize etraflıca düşünmüşler. Kötü bir şey olsa bizi, bile bile ateşe iterler mi!”

“Niye olmasın? İdeolojik tutkunun dinden farkı yok ki... O büyünün tesiriyle bizim iyiliğimiz üstüne çok kafa yormamışlardır belki de. Onlar için esas olan Azerbaycan’ın bağımsızlığı...”

“Nankörlük etme. İkisinin de bizi oğulları gibi sevdiğini gayet iyi biliyorsun.”

“İbrahim, dini için oğluna bıçak kaldırmadı mı?”

“Çünkü Allah’ın merhametine inancı tamdı. Nitekim o bıçak inmedi. Ayrıca onlar İbrahim değil, biz de İsmail değiliz. Hepi topu iki saf oğlanız işte...”

“Bir sigara sarsana...” dedi Firuz.

Ayvaz, tütün sararken bir türküye başladı:

Yazın evvelinde Gence Çölü’nde, yazın evvelinde Gence Çölü’nde
Çıhıblar yene de dize laleler, dize laleler
Yağışdan islanan yarpahlarını, seripler dereye düze laleler, düze laleler
Laleler, laleler, laleler, laleler
Laleler, laleler, laleler, laleeler
Heyalımdan neler gelib ne keçer
Yaz geler ellere durnalar köçer, durnalar köçer
Bulağlar semavar ağ daşlar şeker, benzeyir çemende köze laleler, köze laleler...
Meylim üzündeki gara haldadır, meylim üzündeki gara haldadır
Hicranın elacı ilk vüsaldadır, ilk vüsaldadır...
Ne vahdır âşığın gözü yoldadır, bir gonah gelesiz bize laleler, bize laleler...

“Yahşı türkü lakin sözlerinin altında yatanları iyi bilirim sinsi oğlan” dedi Firuz.

“Neymiş altında yatanlar saftirik? Mis gibi aşk türküsü işte.”

“Yeme beni Ayvaz Ağa. Yıl 1918, Azerbaycan işgal altında inim inim inliyor. Türkünün bestekârı Telman Haciyev, işgalciler anlamasın diye, aşk türküsü gibi gösterilen eserin sözlerini aslında Osmanlı’ya ithafen yazıyor. O lalelerden kasıt, kızıl feslerdir yani Osmanlı askerleri... ‘Ne vakittir âşığın gözü yoldadır’ kısmı da, ne zaman gelip bizi kurtaracaksınız, manasına geliyor.”

“Bu kesin değil. Efsane de olabilir. Şiirin hangi duygularla yazıldığını kat’a bilemeyiz. Ezgisi hoşuma gidiyor diye söyledim, senin milliyetçilik damarını oynatmak için değil. Zira sende öyle bir damar yok, pis bir komünistsin.”

“Öyle olsun. Şimdi başını ellerinin arasına alıp tüm gücünle düşün. Ne yapalım?”

Ayvaz, koca kafasını ellerinin arasına alıp sağa sola salladı. “Kafamdaki cüce meşgulmüş. Sonra tekrar gelin diyor.”

Firuz, “Öff... Şulluk etme de söyle. Kararın kati midir? Kabul edersek yalnız kendimizi değil, tüm sevdiklerimizi de tehlikeye atmış olacağız” dedi.

“Kabul edelim. Sincabı da alıp gidelim. Baktık ki korkuyoruz, ajanlığı beceremiyoruz, oradaki şartlarda yapamıyoruz, Akif Ağabey’e üstü kapalı bir şekilde vazgeçtiğimizi yazarız. Onlar da ‘Vay be, korktular. Kalıplarının adamları değillermiş’ derler en fazla. Hem o vakte kadar da yüz defa enine boyuna düşünmüş oluruz.”

“Hım... Bak bu olur işte...” dedi Firuz.

Bir müddet daha tartışıp saat sekizi vurunca Akif’in dükkânına doğru yola çıktılar.

Akif, Firuz ile Ayvaz’ı içeri alıp kapıyı kilitledikten sonra dükkânın sonunda Alacakurt belirdi. Gözlerinin içi gülüyordu, çabuk adımlarla yürüyüp “Arslanlarım benim” diyerek onlara sarıldı.

Bir köşeye çekilip bundan sonraki kısmı konuşmaya daldılar. Akif, çay üstüne çay demlerken Alacakurt, onlara saatler boyunca yapacaklarını belletip, işin püf noktalarından bahsetti, soruları yanıtladı.

İki dost, gece üç civarında sahaf dükkânından çıktılar. Etrafı kolaçan edip arka sokaklardan geçerek evlerinin yolunu tuttular.

Ertesi gün de öğlene kadar Alacakurt ve Akif'in yanında zaman geçirip geriye kalan tüm saatlerini, dakikalarını ve hatta saniyelerini Maral'a hasrettiler.

*

O sabah kavurucu güneşe rağmen, yine şehrin damarlarında göz göz uğuldayan bir rüzgâr vardı. Ayvaz ile Firuz aileleriyle vedalaşıp denklerini sürükleyerek Maral'ın evinin önünde buluştular. İkisinin de yüzü kederle sıvanmıştı.

Kapı üç tıklatmadan sonra açıldı ve Maral göründü. Üstünde Hint mavisi bluz, gözlerinde bulutlar vardı. Saçlarını ilk defa iki yandan örmüştü ve çiçek kokuyordu. Üç gölge, sessizliğin ahengini bozmadan bakışırlarken dünya kendi anlamının dışına taştı sanki. Güneş, onları izliyordu. Görünmez bir burgaç söylenmesi gereken cümleleri öğütüp dibine çekiyordu. Maral dolu gözlerini kısarken zarif kollarını, mavi bir kuşun yaldızlı kanatları gibi açtı. Ayvaz sağ, Firuz sol elini tuttular.

"Size çok alışmıştım kıtkafalar" dedi Maral.

"Biz de sana..." dedi Firuz.

"Dün sözleştiğimiz gibi hep mektup yazın olur mu?" dedi Maral, Ayvaz'ın omzundaki sincabın kafasını okşarken.

"Yazarız, sen de süslenip gezip tozma biz yokken" dedi Ayvaz.

"Başka arkadaşlar da bulma!" diye ekledi Firuz.

"Bunun için söz veremem" dedi Maral. Yüzlerinin asıldığı görünce ekledi: "Ah akılsızlar sizi. Şaka yapıyorum. Siz dönene kadar kendimi resme adarım. Leningrad'dan geldiğimiz günden beri elime kalem, fırça almamıştım neredeyse. Üçümüzün resmini çizerim ha..."

"Çok iyi düşünmüşsün" dedi Firuz.

"Canın sıkıldığında Akif Ağabey'e uğra. Hoş sohbet olduğunu biliyorsun zaten, sana iyi kitaplar verir" dedi Ayvaz.

"Uğrarım" dedi Maral ve uzun kirpiklerinde çiğ damlalarını

andıran yaşlar belirirken Firuz'a sarıldı. Firuz gözlerini kapayıp onun tatlı kokusunu, düş kuyusunu dolduracak kadar çekti. Sonra Ayvaz'a döndü Maral. Ona da aynı içtenlikle sarıldı, kolları derin bir uykudan yapılmışçasına saf ve belirsizdi.

"Sizi özleyeceğim" dedi.

İki dost, yek avaz "Biz de..." diyerek basamakları indiler. Ağlamamak için zor tutuyorlardı kendilerini. Çocukken yaptıkları gibi ellerini birbirlerinin omzuna atıp yürüdüler. Sokağın kıvrımına vardıklarında geriye döndüler. Maral eşikte durmuş el sallıyordu. Firuz, onun saç örgülerini iki idam ipine benzetti. Uçlarından kendi ile dostunun cansız bedenleri sallanıyordu.

*

Bakü Garnizonu'na vardıklarında yağmur başlamıştı. Nöbet kulübesindeki asker onları süzüp "Bugünkü sayımlar bitti. Yarın sabah gelin!" deyince Ayvaz "Biz tiyatrocuyuz. Olağan kayıt değil. Komutanla görüşmeliyiz" dedi.

"Hangi komutan? Tiyatrocuların burada ne işi var?" dedi asker, Ayvaz'ın omzundaki sincaba bakarak.

"O kadarını bilmiyoruz. Bizden garnizona teslim olmamızı isteyen bizzat Büyük Yoldaş'tır" dedi Firuz.

Asker, "Büyük Yoldaş" sözünü duyunca sarsıldı. Diğer nöbetçiye dönüp "Git, teğmene haber ver" dedi. Diğeri, garnizonun içindeki binaya koştururken Ayvaz ile Firuz, askerin şaşkın bakışlarına aldırmadan tel örgülerin ardında şakalaşarak kamyonları boyayan neferleri izlediler.

Uzun çeneli teğmen, masaya eğilmiş birtakım hesaplamalarla meşguldü. Ayvaz'ın öksürüğünü duyunca kâğıt yığının yanındaki bronz küllükte tüten sigarasını ağzına götürüp "Evet, nedir isimleriniz?" diye sordu.

"Ayvaz Behzadzade, Firuz Süleymanov, efendim" dedi Ayvaz.

"Efendim yok burada! Komutanım diyeceksiniz. Yalnızca 'Emredersiniz komutanım!' Anlaşıldı mı?" dedi teğmen, sincaba bakarak.

İki dost, “Emredersiniz komutanım!” dediler.

Teğmen masadaki kara sinekleri kovdu, çekmeceden bir dosya çıkarıp sayfalarını karıştırdı. “İsimleriniz var. Baytarlık fakültesi, tiyatrocu, 298010 numaralı münhasır görevlendirme, sanat grubu yazıyor. Gideceğiniz yer belirlenmemiş. Birkaç güne kesinleşir. O vakte kadar burada, garnizonda kalacaksınız. Yığılmadan ötürü koğuşlarda yer yok, eski hangarda yatarsınız.”

“Tamam” dedi Ayvaz.

“Tamam yok asker! Emredersiniz komutanım, diyeceksiniz. Siz tiyatrocular hep böyle hoppa olursunuz zaten ama burada önce askersiniz. Anlaşıldı mı? Ben ne dersem, emredersiniz komutanım diyeceksiniz.”

“Emredersiniz komutanım” dediler.

“Güzel. Güldürü mü yapıyorsunuz siz?”

“Emredersiniz komutanım!”

Teğmen elini masaya vurarak “Asker! Soruma cevap verin şimdi” dedi.

“Evet komutanım, güldürü yapıyoruz” dedi Firuz.

“Ya bu sincap neyin nesi?”

“Komutanım, o yapacağımız gösterilerin bir parçası, figürdür” dedi Ayvaz.

“Yaa... Gösterin bakalım neler yapıyor?” dedi teğmen.

Firuz cebinden minik bir top çıkardı, Ayvaz’ın omzundan sincabı alıp yere koyunca Nohut topun üstüne çıkıp yuvarlanmaya, zıplamaya başladı.

“Pek safsalak bir şeye benziyor” dedi komutan.

“Öyledir komutanım” dedi Ayvaz.

Firuz eğilip sincabı kucağına alırken “Dosyada sincabınız olduğuna dair not düşülmemiş. Sürekli sizinle mi olacak?” dedi teğmen.

“Evet komutanım” dedi Firuz.

“Haraşo. Emir büyük yerdense üstüne çok düşünmemeli. Yalnız baştan ikaz ediyorum sonra ceza yerseniz ağlamayın. Bu hayvanı bahçede, koğuşta, içtima alanında, kısacası ayak altında

görmeyeceğim!”

“Emredersiniz” dediler.

“Adı var mı?”

“Nohut’tur komutanım” dedi Ayvaz.

“İsmini sevmedim. Eskiden burjuvalar böyle isimler koyarlardı hayvanlarına. Hım, adı Petro olsun. Dosyaya bu adla kaydediyorum. Bundan böyle üçünüz de Kızıl Ordu’ya bağlı Azerbaycan Sovyet Ordusu’nun malısınız!”

“Emredersiniz komutanım!”

*

Firuz, Ayvaz ve resmi ismiyle Petro, küçük kafalı bir askerin peşinde irili ufaklı kapılardan geçip büyük bir meydana çıktılar. Yağış şiddetlenmiş, üçünü de sırılsıklam etmişti. Asker, meydanın ortasında duran muşambayla örtülü elbise öbeğini işaret ederek “Gidip şuradan üstünüze uygun gömlek, pantolon, kemer, çakı ve postal bulun. Giyinin hemen!” dedi.

Ayvaz ile Firuz denileni yapıp yığıntıdan gömlek ve pantolon çekip üstlerine tutarak sersem sepelek birbirlerine baktılar.

“Ne duruyorsunuz, giyinin hadi!” dedi asker.

Ayvaz, kalın kaşlarını sivriltip “Burada mı soyunalım be!” dedi.

Asker, “Evet çömezler, size özel soyunma odası mı bulacağız! Oyalanmayın” deyince Ayvaz askere bir adım atıp öfkeyle, “Al o zaman!” diyerek pantolonunu indirdi tek hamlede, beyaz donu göründü. Firuz kikirdedi.

İki dost yağmur altında yeşil asker elbiselerinin içine girip bellerine palaskalarını bağladılar. Ayaklarına rahatsız postallarını geçirdiler.

“Çantalarınızı şu saçağın altına bırakın, sonra alırsınız!” dedi asker.

Denklerini gösterilen yere bırakıp kuş cıvıltılı ağaçların, bakımsız kulübelerin ve çimento birikintilerinin önünden geçerek içtima alanına çattılar. Yüzlerce asker, atlet katında, çamur sıçramış paçalarıyla koşu yapıyorlardı. Bir süre onları izlediler. Askerler

koşuyu tamamlayıp nefes nefese hizaya girince bir başçavuş Ayvaz ile Firuz'a yaklaştı. Küçük kafalı askere dönüp "Bugün kayıt bitmişti. Ne zaman geldi bu acemiler, hangi bölükteler?" diye sordu.

"Komutanım bunlar özel görevlendirme kaydından, tiyatrocularmış. Teğmen işlemlerini yapıp buraya getirmemi istedi" dedi.

Başçavuş, göbeğini kaşıyarak Ayvaz ile Firuz'a baktı: "Ya bu hayvan?"

"Komutanım, teğmenin bilgisi var. Onun da kaydı yapılmış. Tiyatro için kullandıkları maskotmuş" dedi asker.

"Silah verilecek mi bunlara?"

"Bilmiyorum komutanım. İki üç gün eski hangarda yatacaklarmış."

"Teğmenin işleri hep böyle, bir kâğıt yazıp teferruat verse... Neyse" dedi başçavuş ve sincabı alıp omzuna koydu. "Gidip bölüğe katılın."

Firuz ile Ayvaz, askerlerin meraklı nazarları altında gidip onlara katıldılar.

Başçavuş, düdüğünü çalıp "Asker koşu için hazırlan! Bir, ki, üç. Koş!" diye bağırdı. Bölük koşarken Ayvaz ile Firuz da onlara uydular.

Boynu yoğun başçavuş, "Daha hızlı! Marş için bekle; bir- iki-üç. Marş; Moldovanka!" deyince askerler derin nefes alarak hep bir ağızdan aynı ritimle marşı söylemeye başladılar. Firuz ile Ayvaz da birbirlerine bakıp ağızlarını oynatıyorlardı:

Kak-to letom na rasvette
Zaglianul v sosedniz sad.
Tam sanuglianka- moldovanka
Sobirala vinograd.
İa krasneiu, ia bledneiu
Zakhotelos vdrug skazat...

Yaklaşık yirmi dakikalık koşunun ardından başçavuş içtima

vaziyeti için emir verdi. Askerler ip hizasına girip sol baştan saymaya başladılar; “Bir, iki, üç...”

Sıra Ayvaz’a gelince diğerlerini taklit ederek bir elini yana yapıştırıp göğsünü öne çıkarırken “Yüz beş” Firuz ise, “Yüz altı!” diye haykırdılar.

Başçavuş, düdüğünü öttürüp “Asker, istikamet serbest adım yemekhane!” dedi.

*

Firuz ile Ayvaz, ağır kokuyu soluyarak yemek sırasında epey bekledikten sonra tabaklarını alıp kirli masalardan birine çöktüler. İkisinin de yüzü, yorgunluğu terennüm ediyordu. Askerlerden kimileri sırada beklerken şakalaşıyorlar, kimileri yemeklerini yiyorlar, bazıları da sıvası dökülmüş duvar dibine konan paslı leğenlerde bulaşıklarını yıkıyorlardı.

Ayvaz önündeki tabağa bakarken ıhlayıp “Bu ne?” dedi.

“Patates oturtma ile çorba karışımı gibi bir şey” dedi Firuz.

Ayvaz iç geçirip somunundan büyük bir parça koparark yemeğine bandırdı. Firuz ise kollarını kavuşturmuş halde masadaki yıldız şemalindeki lekeyi izliyordu. Ayvaz yanağını şişirip “Oğlum biz nasıl bir yere düştük! Cehennem burası değilse neresidir? Allah affetsin yemeğin tadı da bir tuhaf...” dedi.

Firuz cevap vermeden dalgınlığını muhafaza ediyordu.

Ayvaz, “Ey! Kıtkafa sana diyorum...” deyince Firuz sıçradı. “Dalmışım Ayvazcan, ne diyordun?”

“Cehenneme düştük diyorum!”

“Keşke senin dediğin gibi kaçsaydık.”

Ayvaz güldü. Kaşığını yemeğe daldırıp “Geçti Bakü pazarı, sür eşeği Gence’ye” dedi.

“Garnizona girdiğim andan beri özüme gelemedim. Midemde zelzeleler oluyor sanki. Hayatımız, neşemiz, hepsi dışarıda kaldı.”

“Dur hele dur, hemen koyvermeyelim. Burada kalıcı değiliz ne de olsa...”

“Ya gideceğimiz yer daha beterse? Şimdi garnizondayız, cepheye

gönderirlerse burayı bile ararız. Terim üstümde kurudu, yağmur da yedik. Üşüyorum...” dedi Firuz nemli saçlarına dokunurken.

“Hele yemeğini ye önce. Karnımız doysun da etraflıca konuşuruz.”

Ayvaz, dostunun ağlamaklı olduğunu fark edince uzanıp kaşığını tabağa daldırıp tarttı ve onun ağzına uzattı: “Aç bakayım ağzını...”

Firuz, çevresine bakınarak ağzını açınca Ayvaz kaşığı ittirip “Aferim oğluma...” dedi ve sırıtarak ekledi: “Ye hadi, kendine gel lan! Daha yarım gün olmadı askerliğimiz.”

Tabaklarını yuduktan sonra yemekhanenin önündeki açıklığa çıktılar. Gök kurumuş, yağmur kesilmişti. Yumuşak zemine basarak bir kütüğün üstüne çöktüler. Ayvaz, ceplerini yoklayıp tütün tabakasını aradı. Tablanın çantasında kaldığını anlayınca, sollarındaki oturakta iskambil oynayan askerlerden iki sigara dilendi. Kel bir asker ona ters ters bakarak dalları uzattı.

Sigaralarını tellendirip dumanlarını göğe savururlarken kolunda sarı bant olan bir asker elinde kafesle yanlarına yaklaşıp “Heyy acemiler!” dedi.

Ayvaz ile Firuz, kafesin içindeki Nohut’a baktılar. Asker, “Alın sincabınızı. Nizamiyenin orada eşyanız var mı?” diye sordu. Firuz, yorgunluktan sincabı unuttuklarını fark edip dudağını ısırarak kafesi alırken, Ayvaz, “Çantalarımızı, kıyafet alırken saçak altına koymuştuk” dedi.

“Gidip alın. Sizi yatacağınız yere götüreceğim. He bu arada sincap kafesten çıkmayacak, komutanın emri.”

Ayvaz ile Firuz koşar adımlarla gidip çantalarını aldıktan sonra askerin peşine takılıp hangara vardılar. Kapıdan girer girmez Firuz, yüzünü ekşitti. İçerisi mazot, pas ve küf kokuyordu. Bir tarafta üst üste istiflenmiş boya kutuları, diğer kısımda ise yığınla patates çuvalı duruyordu. Asker elindeki hurcu Ayvaz’a uzatıp “İçinde yastık, örtü, battaniye var” dedi.

Ayvaz, hurcun içindekilere göz atarken asker, “Ben sabah sizi uyandırmaya geleceğim. Hacetinizi dışardaki barakanın arkasında giderin. Orada çeşme de var, su içersiniz” dedi.

Başlarını salladılar, asker kapıdan çıkarken “Sincabı doyurmuşlar” dedi.

Ayvaz, hurcu açtı. Ellerini beline koyup civarı tarassut ederken gözleri boya tenekelerinin yanındaki boş kutulara ilişti. O yana seğirtip iki battal kutu aldı; onları yamsılayıp, düzledi. Kartonları yere atıp üstüne örtüleri yaydı. Battaniyeleri serdi. Firuz, eprimiş battaniyelere, lekeli çarşaflara bakarken Ayvaz, işini bitirip kolunu dostunun omzuna attı. “Saat erken, gel bahçeye çıkalım.”

Hangarın aralık duran yamuk kapısını ittirip dışarı çıktılarında burunlarına yıkanmış toprak kokusu doldu. Akşamın ilk damlalarıydı. Dolunayın sütlü gölgesi çimlere yansıyordu. Cırcır böceklerinin cırlamasına, alakargaların gaklamasına, kavakların hışırtısına kulak kesilerek bir ağacın altına kuruldular. Nohut’un kafesini de yanlarına koydular.

“Yer biraz nemli gibi ama çamur değil, iyi kurumuş” dedi Firuz.

“İyi iyi. Üşüyor musun sen hâlâ? Gidip içerden kazak neyin getireyim mi?”

“Yok Ayvazcan iyiyim” dedi Firuz ona minnetle bakarken.

Ayvaz esneyip “Anamı özledim” dedi.

“Ben de. İnsan uzakta, kendini gurbette hissettiğinde kaçıp anasının kucağına girmek istermiş derlerdi, doğruymuş.”

“Sabah ayrılmamız öyle zor oldu ki... Ömrü boyunca bugünkü kadar ağlamamıştır canımın içi” dedi Ayvaz, çenesi titrerken.

“Sen benimkini görecektin. Ta garnizona kadar bizimle gelmek istedi, caydırana kadar akla karayı seçtim.”

“Anne dediğin bir derin nefes.”

“Beli. Şimdi evde olsaydım, pencerenin yanına geçip kitap okurdum. Yanıma da balaca semaveri koyardım.”

“Ben anamdan daş köfte yapmasını isterdim. Onu gömüp sonra bir tabak daha istirham ederdim.”

Firuz güldü. “Kibarcık. Başka bir şey hayal etsen şaşardım.”

Ayvaz da gülerek “Hah! Şöyle. Yüzün gülsün biraz be kıtkafa!” dedi.

“Ne tuhaf değil mi? Hem evimize çok yakın, hem de bir o kadar

uzağız.”

Ayvaz, “He vallahi...” deyip Nohut’u kafesinden çıkarıp çimlere saldı. Önüne de topunu attı. Sincap kafesten kurtulmanın şevkiyle otların arasında yuvarlanırken Firuz “Bir romanın içindeyim sanki” dedi.

“Keşke sahiden öyle olsaydı, bu sahneyi yazan romancıya ricada bulunurduk.”

“Ne derdik ona?”

“Şöyle boş bir sayfa aç dostum. Kıvrımlı bir hıyaban tasvir et. Yolun ortasına da filmlerdekine benzer kırmızı renkte gıcır gıcır bir otomobil koy. Direksiyonun başında ben, yanımda sen ve arkada sevdiklerimiz... Üstümüze tombul bulutlar yaz. Mevsim hazan olsun, araba hızlandıkça sararmış yapraklar savrulsun. Durma yazmaya devam et, mutluluğumuzu da tarif et.”

“Kahve de isteyelim. İki fincan.”

“İsteyelim, anasını satayım. Ama Allah vere de yazar paragöz çıkıp bu tasvirler için bizden çok bir şey istemeye, malum fena züğürtüz.”

“Yok daha neler, iki üç cümlenin lafı mı olur. Komünistinden bir yazar seçeriz, mesele kalmaz” dedi Firuz istihzayla.

“O daha beter ya. Her şeyimizi yarı yarıya paylaşmamızı ister. Arabamıza göz diker mazallah. Hem başımızı da belaya sokar.”

“Başımız daha nasıl belaya girecek kıtkafa. Keçimizi çoktan apardılar zaten.”

“Orası öyle. Aslında parası neyse verip Tolstoy’a yazdıracaksın. Üstat bağırsaklarımızdakilere kadar betimler.”

“Bu kez itiraz etmem Tolstoy’a. Zira bizi Dostoyevski betimlerse oturup halimize ağlarız.”

“Hay zekâna narenci sıkayım. Aklın sıra Tolstoy’uma yeteneksiz mi diyorsun?”

“Şu an senle münakaşa edemem, Ayvazcan. Her şeyin canı cehenneme.”

“Yazar kardeş hayalimizi sil, biz vazgeçtik. Bak sakın sildim deyip sonra bir yerde yayınlamaya kalkma ha! Külahları değişiriz.

Hey, sana diyorum sakallı!”

“Bırak şunu canım, yazarsa yazsın. Bir karakter, yazarını tehdit etmemeli. Sonra başına onulmaz işler açılır. İsterse okurlara rezil eder bizi.”

“Hakkın var. Lakin şaka yapmıştım zaten. Sakallı, iyi adamdır. Tüm romanlarını ezbere bilirim onun. Her neyse şimdi tahterevallide olsaydık keşke. Şarkı söyleyeyim mi sana, sesim güzeldir.”

Firuz güldü. “Söyle üşütük söyle ki çatlamayalım.”

Ayvaz, palamut kemirerek onlara bakan sincaba göz kırptı ve şarkıya girdi:

Gözlerem yolunu her ahşam çağı
Çehme sinem üste sen hicran dağı
Gadanı men alım gel gel
Başına dolanım dön gel
Gadanı men alım gel gel
Başına dolanım tez gel
Gadan men alım başına dönüm, gadan alım başına men dönüm sen
Özüne gurbanam yaaar, sözüne gurbanam yaaar...

*

Şafak sökerken uyandırıldılar. Uzaklardan tıknefes horozların sesleri geliyordu. İkisinin de her yeri tutulmuştu. Çeşmede yüzlerini yuyup içtimaya çıktılar. Başçavuş, üretimine Stalingrad’da başlanan bir tüfeği tanıttı. Tüfeğin nasıl sökülüp takıldığını gösterdi. Yakın ve uzak mesafeden düşmana vereceği zayiatı anlattı. Eğitim ve silah taliminin peşinden diğer askerlerle birlikte saatlerce koştular, demirlere tırmandılar, teller altında süründüler, kakara şınav çektiler...

Öğle yemeğinin ardından saçlarını kırktırıp bitkin halde bahçeye çıktılar. Su toplamış ayaklarını, postallarından çıkarıp süs havuzuna daldırmışlardı ki bir asker yanlarına varıp yüzbaşının onları

çağırttığını söyledi. Çarçabuk toparlanıp alelacele adımlarla önünde orak çekiçli bayrağın dalgalandığı yüksek binaya çattılar. Yüzbaşının odasına girince o gün öğrendikleri üzere keplerini yanlarına alıp topuklarını acemice birbirine vurarak baş selamı verdiler.

Komutan onları mütebessim bir yüzle nazarlayıp kemerli burnunu kaşırken “Nasılsınız rahiple yeniçeri?” dedi.

Ayvaz pürhayret “Sağ olun komutanım” diyebildi.

Yüzbaşı, “Oturun” deyip devam etti. “Dün neden gelip beni görmediniz?”

“Komutanım bunu yapmamız gerektiğini bilmiyorduk, bağışlayın” dedi Firuz.

“Önemli değil. Sizi tiyatroda izlemiştim. Büyük Yoldaş’a refakat eden subaylardanım. Güzel oyundu.”

Ayvaz ile Firuz gevşeyip gülümserlerken “Sağ olun komutanım” dediler.

“Durumunuza baktırdım. Sizi Leningrad’a Kolordu Karargâhı’na göndereceğim. Yarınki birliklerle gidersiniz.”

“Emredersiniz komutanım” dediler.

“Ama gitmeden önce, bu gece için bir oyun isterim.”

“Nasıl bir oyun komutanım?” diye sordu Firuz.

“Gülünç bir şey olsun. Akşam yemeğinden sonra içtima alanını hazırlatacağım, orada oynarsınız. Talime dönmeyin. Bir yerde oturup akşamki oyun için çalışın.”

“Emredersiniz!” dediler.

Yüzbaşı, “Şu kâğıdı alın” deyince, Ayvaz uzanıp kâğıdı aldı.

Yüzbaşı, “Kâğıdı, Leningrad’a ulaştığınızda oradaki nöbetçi komutanına verin. Sizin bundan sonraki durumunuzu tahrirata göre tanzim edecekler. Şimdi gidebilirsiniz, bu gece karnım ağrıyana kadar gülmek istiyorum” dedi.

İki dost bahçeye çıktıklarında yine bir ağaç dibini gözlerine kestirip oraya tünediler. Ayvaz, heyecanla kâğıdı okurken Firuz kabarmış tabanlarını, cerahatli bileğini ovmaya durdu.

Ayvaz, koca ellerini boşlukta sallayıp “Öff kokuya bak be...”

dedi.

“Benim ayağım kokmaz” dedi Firuz.

“Bu koku ne o zaman, dedenin ayak kokusu mu?”

“Ölmüş dedemi karıştırma şişko. Ne yazıyor kâğıtta?”

“Leningrad Kolordu Karargâhı’nda sanat grubuna dahil edildiğimizi, karargâh kütüphanesinde görevlendirildiğimizi, ikimize de çavuş rütbesi verildiğini, Büyük Yoldaş’ın emri ile askerlik süremiz boyunca temsiller yazıp çeşitli yerlerde oyunlar sergileyeceğimizi...”

Firuz, “Ciddi mi söylüyorsun?” diyerek kâğıdı kapıp bir çırpıda okudu. Yüzünde umut çiçekleri tomurcuklanırken “Oğlum bu çok iyi bir havadis...” dedi.

Ayvaz’ın da gözleri ışıldıyordu. Kollarını ensesinde birleştirerek ağaca yaslanıp yerdeki yavru kertenkeleye baktı. Kertenkele ince kuyruğunu sürükleyip çimlerin arasına zivdi. “Ben sana demiştim kendini koyverme diye. Yoldaş Stalin büyük adam be...”

“Seni kaypak seni... Bir de şu cephe cephe gezme kısmı olmayaydı...”

“O kadarına katlanacağız artık.”

“Ya diğer mesele?” diye sordu Firuz.

“Hangisi?”

Firuz sağına soluna baktı. Düşünceli gözlerle “Sincap harekâtı...” dedi.

“Canım şu anda rapor edeceğimiz bir mesele yok ki. Leningrad’a gidince bir şeyler düşünürüz.”

“Alacakurt’un teklifini kabul etmekle hata mı ettik sence?”

“Allah’ım sen aklıma mukayyet ol! Oğlum niye böyle tez karar değiştiriyorsun? Muvazenen ani gelişen olaylar karşısında hemen dağlıyor. Biraz ağırdan al hayatı; tadı acı da olsa, tatlı da olsa iyice çiğne. Yutma hemen.”

“Haklısın, çocukluğumdan beri böyleyim biliyorsun. Çabuk vesveseye düşüp önceden vermiş olduğum kararın kötü sonuçlar doğuracağı vehmine kapılıyorum.”

“Akşama ne yapacağız, onu düşün.”

“Aye bir de o iş var. Avrat, kişi ve pişiği oynayalım mı?

Ayvaz kaşlarını çattı. “Heh, ben avrat olacağım yani. Teleye salamazsın beni bu kez. Hayatta olmaz.”

“Oğlum avrat dediğin etli butlu olur. Tam senin gibi.”

O an karşılarındaki çiçek tarhının ardında ufak tefek bir asker belirdi. Asker, elini beline koyarak küçük adımlar ve sert bakışlarla onlara doğru yürüyüp cırtlak sesiyle “Acemiler! Niye talimde değilsiniz, kaytarıyor musunuz yoksa!” dedi.

Ayvaz askerin kıyafetine baktı. Kolunda, omzunda, yakasında herhangi bir rütbe alameti göremeyince alnını kırıştırıp “Senin rütben ne?” diye sordu.

Asker öfkelendi. “Şu acemiye bak hele. Sanane ulan göt biti. Ben iki yıldır buradayım. Siz bayağı yüz bulmuşsunuz. Kalkın derhal!” Ayvaz usulca doğrulup tüm heybetiyle ona yaklaştı. Sesini toklaştırarak “Karşında iki çavuş duruyor hadsiz!” dedi.

Asker alaycı gözlerle aşağıdan yukarı bakarken, Ayvaz kâğıdı açıp askerin burnuna doğru uzattı. “Okuman var mı?”

“Var, ne olmuş” dedi asker.

“Oku öyleyse!” dedi Ayvaz.

Asker kâğıdı okuyunca yüzü çalkalandı. Hemen esas duruşa geçerek “Affedin çavuş yoldaş! Sizi çömez sandım” dedi.

Ayvaz ellerini arkasında birleştirip kaşlarını oynattı. Kırk yıllık bir general edasıyla ileri geri yürürken “Asskeerr! Şınav vaziyetiii all!” diye kükredi.

Asker yüzü koyun şekilde vaziyet aldı. Firuz, yanından kopardığı yoncayı ağzına götürüp sessizce gülüyordu.

Ayvaz, ileri geri yürümeye devam edip “Başla asker! Bir, iki, üç...” dedikçe asker elleri üstünde eğilip kalktı. Ayvaz, “On üç!” deyince, Firuz araya girip “Asker yeter bu kadar! Hadi işinin başına dön!” diye emir verdi. Asker onları selamlayarak süratle uzaklaştı.

Ayvaz palaskasını gevşetti. Gözlerini kısarak askerin ardından bakıp Firuz’a döndü. “Gafil! Benim emrimin üstüne emir mi koyuyorsun! Gel buraya da postallarımı parlat bakayım!” deyince, Firuz, “Höstt. Havan batsın! İki dakikalık çavuş oldun diye

Napolyon mu sandın kendini dümbelek. Emrin bana sökmez, ben de çavuşum!” dedi. Gülüştüler.

*

İki dost, ıpıl ıpıl yanan yıldızların altında meydana yürürlerken alana bağdaş kurarak sıralanmış yüzlerce asker onları alkışladılar. Komutanlar ise sağdan sola dizilen sandalyelerde oturuyorlardı.

Ayvaz, yatak çarşafına bürünmüş vaziyette, kalçalarını kırıtarak yürüyüp orta yerdeki mindere oturunca gülüşmeler oldu. Firuz ise kömürle yapılmış sakalı, başında kasketi, elinde tespihiyle Ayvaz’ın etrafında volta atıyordu.

Ayvaz, sesini incelterek “Ay kişi! Niye öyle fırlanıyorsun etrafımda, başımı döndürdün, otur biraz!” dedi.

Firuz, kaşlarını çatıp “Oturamam ay avrat, oturamam! Dün aldığım etlerin hepsini pişik yemiş. Yaman güne kalmışım!” dedi.

Kadın kılığındaki Ayvaz, çarşafının ucunu ağzına götürüp ağıt okur gibi sağa sola sallanmaya başladı. “Ayy seni kör olasın pişik! Et yerine bok yiyeydin pişik. Seni itler kovalasın pişik! Nasıl da zıkkımladın o kadar eti ayyy pişik!”

Firuz, “Ben de onu anlamıyorum işte!” deyip ellerini iki yana açtı ve eğilip yerdeki sincabı havaya kaldırırdı. “Bu pişik, o kadar eti yediyse niye hâlâ aynı ağırlıkta!” derken seyircilerden kel bir asker kendisini tutamayıp “O pişik değil, sincap sincap hehehe!” diye bağırınca Firuz askere dönüp “Bunun pişik olmadığını biz de biliyoruz keltoş! Kedi bulamadık, garnizonda kedi yasak! Ne yapaydık yani! Sincap yerine öküz mü oynatsaydık!” diye karşılık verince herkes kahkaha attı.

Firuz tekrar oyuna dönüp elinde tuttuğu sincabı evirip çevirdi. “Bence etleri pişik yemedi!”

Ayvaz, gözlerini pörtletip “Ya kim yedi ay kişi, belki komşunun iti yemiştir ha?” deyince Firuz, “Yok” diye karşılık verdi.

“O vakit, belki cinler yemiştir!” dedi Ayvaz.

“He canım he hatta tepegöz gelip yedi” dedi Firuz.

Ayvaz, “Ya? Vah vah” deyip dizini dövmeye başlayınca Firuz bir

anda onun kat kat olmuş göbeğini tuttu. “Hay maşallah, maşallah! Aha bence et burada!” derken Ayvaz kulak tırmalayan bir çığlık koyuverdi. “Baaaaaay! Allah kuru iftiradan korusun!”

“Hadi hadi! Öyle ağzını gözünü eğme! Şuncacık pişik o kadar eti nasıl yesin ulan! Ama bak senin göbeğin değil iki kilo eti, üç camışı komple ve hatta boynuzlarıyla alır içine...”

Seyircilerden yine kahkahalar yükseldi. Ayvaz ağlamaya başladı. Çarşafının ucunu dürüp sözde gözyaşlarını silerek “Ah benim kara bahtıma sizler de ağlayın a dostlar! Bu kocam olacak herifin yıllarca pis donlarını yıkadım. Ona yağlı yağlı yemekler pişirdim. Ne vakit istese akçapakça vücudumu mıncıklattım. Ama yine de yaranamadım. Kalkıp bana et hırsızı diyor utanmadan! Kül başıma! Ben ölmeyeyim de kimler ölsün!” dedi.

O dövünüp ağlarken, Firuz, “Zırlama ay avrat, zırlama! Kafamı şişirme!” dedi.

Ayvaz, “Ühühühü. Ben zırlamayayım de komşu Lütfiye mi zırlasın. Onun kocası ona her gün ne etler, ne şekerler alıyor. Ahh güzellerin kaderi kötü olur diye boşuna dememişler...” deyince Firuz, kasketini havaya fırlatıp kahkaha attı.

“Sen misin güzel!” diyerek seyircilerden esmer, koca burunlu bir askeri gözüne kestirip işaret etti. “Bak bak, şu köfte burunlu herif bile senden güzeldir. Uzatsın saçını, sürsün gözlerine sürmeyi, giysin basmalı fistanı! Bak o mu güzel oluyor sen mi?” deyince askerler ve komutanlar yine kahkahalara boğuldular.

Firuz tespihini sallayıp volta atmaya devam ederken “Kendime genç, güzel ve az yemek yiyen bir kadın almanın zamanı çoktan geldi!” dedi.

Ayvaz, “Baaaay!” deyip bir anda ayağa kalktı ve ayakkabısını çıkararak Firuz’a vurmaya başladı. Bir yandan da haykırıyordu: “Seni azgın, seni kaftar it! Sana gülle değsin. Hanene baykuş konsun. Azrail kapından eksik olmasın. Demek başka avrat alacaksın ha. Sizin ikinizi de yerim alimallah!”

Firuz, kafasına ayakkabı yedikçe meydanda koşturuyor ve Ayvaz’ın kendisini her zamanki gibi role fazlaca kaptırması karşında

katılarak gülüyordu. Sonunda koşmaktan vazgeçip “Ayy avrat tamam yeter, vurma kurban olayım yeter! Senden güzel avrat mı var bu cihanda! Şaka yaptım şaka...” dedi.

Ayvaz seyircilere döndü. “Ne dersiniz affedeyim mi bu zamparayı yoksa soyundurup götünü kızartana kadar döveyim mi?” diye sorunca, askerler hep bir ağızdan “Döv, döv, döv!” diye alkış tuttular.

Ayvaz, Firuz’a bakıp gülümserken “Hoşşt oradan sizi abazanlar! Böyle güzel herifi bir daha bulamam. Kocamla aramı bozmayın bakayım. Ben ona hiç kıyar mıyım” deyip Firuz’un yanağına yankısı meydanı inleten bir öpücük yapıştırdıktan sonra neşeli bir türkü söyleyerek oynamaya koyuldu. Firuz da karşısına geçip ona eşlik etti. Karı koca, bir süre karşılıklı göbek atıp oyunu bitirdiler ve alkışlar eşliğinde eğilip komutanları selamladılar.

Oyunun ardından karınlarını doyurup hangara girdiler ve kartondan yataklarına uzandılar. Firuz’un uykusu yoktu. Sanki üstünde dönen sivrisinekler, tüm uykusunu emmişlerdi. Yine de uyuşukluğun kırıntılardan medet umarak gözlerini yumunca bilincinin duvarlarından Maral’ın hayaletleri geçiyordu. Bir bahaneyle onun konusunu açmak için Ayvaz’a seslenmek üzereyken dostunun horultusunu duydu. Hayal kırıklığıyla elini fanilasının içine sokup mavi bir fular çıkardı. Günler evvel Maral’ın çantasından almıştı. Fuları avucunun içinde büküp koklarken gülümsedi. Karanlığın çamurundan bir heyula yontarak onun görünmez yüzüne Maral’ın gözlerini, burnunu, ağzını çizdi ve uykuya daldı. Çıplak heyula, Maral suretinde canlanarak Firuz’a dokundu. Firuz, “Kalbimin kapısında dikilme öyle, içeri gir” dedi.

Maral Firuz’a sımsıkı sarıldı; çıplak ve güzel. O dokundukça Firuz’un iskeleti büküldü, nefesi köpürdü, kalbi büyüdü. Maral da giderek büyüyen kalbin ıslak yüzeyinde, gözlerinde güneşi doğurup, batırarak yalın ayak dansa durdu. Firuz, kalp dövüntüsünü bir melodi gibi dinleyerek hem içinde hem dışında olan, hayal ipi, gerçek iğnesiyle dokunmuş Maral’ı izledi. Yakaza halinin rüzgârıyla uzayın boşluğuna doğru savrulduğunu hissediyordu. Bir gezegene

çarptığı anda boynundan terler akarak uyandı. Karnından gelen akıntı seslerini duydu.

Ayvaz'a doğru döndü. Dostu, kalçasını kaşıyarak horul horul uyuyordu hâlâ.

Firuz derin bir nefes aldı. Zihni, yapışkan bir sıvıyla kaplanmıştı. Birbirine zıt düşünceleri bu yapışkanlığın içinde yüzüyorlardı. Hiçbir şey düşünmemeye çalıştıkça her şeyi düşünerek, gözlerini tekraren yumsa da uykuya batamadı.

*

Sabahın erken saatlerinde garnizonun bahçesinde peş peşe sıralanan kamyonların etrafında bir curcuna yaşanıyordu. Teğmenler, ellerindeki kâğıtlara işaretler koyuyor; başçavuşlar, askerleri nizami biçimde araçlara yerleştiriyorlar, diğer tarafta ise başka askerler araçların depolarına yakıt dolduruyorlardı. Ayvaz ile Firuz da denklerini alarak üçüncü aracın kasasına karşılıklı şekilde oturdular. Her şeyin tamam olduğuna kanaat getirildiğinde düdük çalındı ve araçlar hırlaya hurlaya hareket ettiler. Etrafa, genizleri yakan kesif mazot kokusu yayıldı.

Konvoy, Bakü'den çıkıp kuzeye doğru yönelince, araçların üstündeki tenteler açıldı. Askerler dört bir yandan hücum eden tatlı esintiyle ferahladılar. Bazıları keplerini çıkarıp sigara yakarlarken, kimileri tüfeklerine yaslanıp uzaklara kapıldılar. Lekeli aynalarda kendine bakanlar, birbirlerine fıkra anlatanlar ve uyuklayanlar da vardı.

Ayvaz ile Firuz da sırtlarını kamyon kasasının demirine yaslayarak, patika yolun sağında ve solunda genişleyen pembemsi tarlalara, çapa yapan esmer köylülere, yük taşıyan yorgun katırlara daldılar. Tarlalar bitip yeşil bostanlar başlayınca güneş, şişkin bulutların içinde eridi. Firuz, sedefli griyle turuncunun birbirine katışımını izleyerek dün gece ihmal ettiği uyku perisinin gönlünü alıp göz kapaklarını indirdi. Ayvaz, dostunun uyku kuyusuna düştüğünü görünce yanındaki askerden çakmak isteyip onunla havadan sudan lafladı.

Kamyonlar, Hacı Zeynelabidin'i geçip Hazar'a nazır yola saparlarken yağmur çiselemeye başladı ve mat kayalıklar geçilince sağ tarafta kalan boşluk, maviye boyandı. Yağmur iplikleri hevesle Hazar'ın durgun yüzeyine yağıyor, yaban kazları suya batıp çıkarak, gagalarındaki hardal balıklarla kızıl çalılara doğru kanat çırpıyorlardı. Ayvaz, manzaranın büyüsüne kapılarak, ellerini yağışa tuttu. Yağmur damlaları, derinleşen avuç çizgilerinde akarken dostunu dürttü. Firuz gözlerini aralayıp "Şişko çok uykum var, bırak uyuyayım" deyince Ayvaz, "Oğlum dön de arkandaki manzaraya bak hele..." dedi.

Firuz esnedi. Gerisine, manzaraya dönünce, "Ah be Hazarım..." dedi.

"Kim bilir bir daha ne zaman göreceğiz..." dedi Ayvaz efkârla ve öne doğru kaykılıp melalli bir sesle, "Firuzcan ne dersin anamıza, Akif Ağabey'e ya da Maral'a mektup yazalım mı?" diye sordu.

"Oğlum baksana yollar berbat. Bu çalkantıda mektup yazarsak Çin yazısı gibi olur cümleler..."

"Midem bulanıyor zaten."

"Az sigara iç."

"Uyuma lan canım sıkılıyor."

Firuz,"Hayal kur, etrafı izle, ya da sen de uyu" deyip tekrar gözlerini yumdu.

Ayvaz, "Alçak!" deyip kucağında tuttuğu Nohut'a baktı. Sincap kafesin içindeki ölü böceklerle oynuyordu. Ayvaz ona gülümseyip "Senden de hayır yok Nohutcan. İkinizin de alacağı olsun" diyerek çakmak istediği askere döndü tekrar.

"Eee demek Şerullusun kardeş."

"Evet..." dedi asker çekinik bir halle.

"Ne zamandır askersin?"

"Bu sabahtan beri. Garnizona girer girmez Leningrad'a gidiyorsun dediler."

"Acemisin daha ama alışacaksın. Askerlik zordur, ben sana işin inceliklerini öğretirim" dedi Ayvaz alnını kırıştırarak.

"Sağ ol çavuşum" dedi asker.

“Yavuklun var mıydı?”

“Nişanlıyım... Senin çavuşum?”

Ayvaz göz ucuyla ağzı açık halde uyuyan Firuz’a baktı. “Lauballikten hoşlanmam asker ama cevap vereyim. Benim de sevdiğim bir kız var Bakü’de. Müthiş bir aşk yaşıyorduk. Askere gideceğimi öğrenince kederden canına kıyıyordu az kalsın...”

*

Kamyonlar, iki gün süren zorlu yolculuğun ardından, Volga Nehri’nin batı kıyısındaki Stalingrad İkinci Bölge Komutanlığı’na vardığında, yıldızlar akşamı demliyordu.

Geceyi burada geçirip yola yarın tren ile devam edeceklerdi. Birer ikişer araçlardan inip uyuşmuş vücutlarını esneterek binanın önünde sıraya girdiler. Ayvaz ile Firuz da, oturmaktan ve konuşmaktan bitkin düşmüş halde sıranın arkasına katıldılar.

Yemekhanede karınlarını doyurduktan sonra gurbette olmanın ağırlığını omuzlarında hissederek misafir askerler için hazırlanmış kerevetelerin üstünde uykuya daldılar.

İki dost sabah, kahvaltılarını yapıp içtimanın ardından Leningrad’a gidecek diğer askerlerle birlikte marşlar söyleyerek istasyona yürüdüler. Şehrin görkemli binalarının önünde, pencerelerinde bayraklar sallayarak kendilerini selamlayan insanları görünce gururlandılar.

İstasyona varınca Stalin ve Lenin heykellerinin gölgesinde oturup Volga Nehri hakkında sohbet ederek oyalandılar.

Kenarları sırmalı, gövdesi oyalı antika saat, dokuz on beşi vurunca rayların ucunda kara bir leke belirdi. Leke büyüdü, cisimlendi ve trene dönüşüp etrafa kül rengi dumanlar salarak, cızırtılı sesiyle istasyon kulesinin hizasında durdu. Bir astsubay toplanma emri yerine geçen düdüğünü çalınca kompartımanların kapısı açıldı ve askerler balık istifi trene doluştular.

Askerlerin çoğu, Ayvaz ve Firuz gibi trene ilk kez binmenin hayretiyle birbirlerine bakıyorlardı. Suretleri korku ile mutluluk karışımı bir tonla ciltlenmişti. Tren, çakur çukur sesler çıkararak

hareket edince askerlerden biri kötü kokuya dayanamayıp camları indirdi ve içeri nehrin serin rüzgârı doldu.

İki kaderdaş, kendilerine korunaklı bir köşe bulup sırtlarını bölmenin duvarına yapıştırarak ayaklarını uzattılar. Meçhule doğru gitmenin verdiği yabani hazla birbirlerine gülümsediler.

“Treni beğendim Ayvazcan. Ama romanlardaki ya da filmlerdeki trenlerde koltuklar olur, bunda niye yok?” diye sordu Firuz.

“O trenler yolcu trenleridir, bu yük treni herhalde” diye yanıtladı Ayvaz.

“Güzel. Bir de şu koku olmasa; ayak, nefes, hayvan ve osuruk kokuyor...” dedi Firuz, burnunu kırıştırarak.

Ayvaz uyuyan, düşünen, kâğıt oynayan, sohbet eden askerleri gözleriyle yoklayıp kısık sesle, “Baksana oğlum, askerlerin ekserisi köy çocuğu... Temizlik konusunda pek iyi sayılmazlar” deyince Firuz karşılık verdi: “Halt etmişsin. Köylüler, tabiat ana gibi kokarlar. Mamafih bizim güzel koktuğumuzu mu sanıyorsun?”

Ayvaz koltukaltlarını kokladı. “Ben mis gibi kokuyorum. İstasyonda bir askerin esansından sürdüm biraz.”

“He canım he, ayı gibi kokuyorsun.”

“Asıl senin ayakların kokuyor... Firuzcan Leningrad’ı göreceğimiz için heyecanlanıyorum lan.”

“Ben de. Moskova’da duracak mıyız acaba?”

“Sanmam. Ama belki oradan trene binecek askerler vardır.”

“İnşallah yoktur. Zaten içerisi sıkış tıkış...”

O esnada bir asker ayağa kalktı. Kendisine güç bela yer açarak namaza durdu. Herkesin bakışları onda toplandı.

“Namaz mı kılıyor o?” diye sordu Firuz.

“Evet. Cesarete bak. Ya ihbar ederlerse?” dedi Ayvaz.

“Yok canım bir şeycik olmaz. Bakülü mü acaba?”

“Bilmem, garnizonda da, yolda da rastlamadım hiç. Özbek’e benziyor.”

“Bak, bak diğerleri nasıl da izliyorlar çocuğu.”

“Burada Azeri, Özbek, Kırgız, Gürcü, Ermeni, Çerkes, Tatar, Ahbaz, Kozak, Kazak, Rus hepsinden var. Yarısından çoğu Hristiyan

gerisi de Müslüman aslında ama inançları unutturulmuş. Birinin ibadet etmesi birçoğuna saçma geliyordur.”

“Düz dedin.”

“Sence Komünist Parti’nin baskısı olmasaydı ve mescitler kapatılmasaydı biz de şu çocuk gibi dindar olur, ibadetlerimizi eksiksiz yapar mıydık?”

“Bence bu riyakâr bir söylem daha doğrusu bahane. Babam yıllardır evde kılıyor namazını. Mesele baskı falan değil anlayacağın. Ayrıca şu çocuğun memleketindeki mescitler de kapalı...”

“O riyakâr ben miyim yani?”

“Yok. İbadet etmek yerine hamaset yapanları kastediyorum. Senin en belirgin özelliğin pisboğaz olman.”

“Sağ ol. Haksız sayılmazsın. Hamaset, küfürden beter. Bak, çocuk askeri trenin ortasında bile ibadetini ihmal etmiyor. Sen benden daha dürüstsün bu konuda. İnancım zayıf deyip işin içinden çıkıyorsun.”

“İnancımın zayıf olması, insanların en temel hakkı olan ibadet özgürlüğünü savunmam için engel teşkil etmiyor ama.”

“Fakat Stalinistler böyle düşünmüyorlar canım.”

“Başta Troçki olsaydı her şey bambaşka olurdu.”

“Laf... O da aynı şeyin laciverdi.”

“Düzenmeli konuş kıtkafa. Troçki’ye laf ettirmem.”

“Tuzlayayım da kokma. Vallahi seni ilk durakta Troçkist diye ihbar ederim görürsün ebenin fistanını.”

O esnada çocuk namazını bitirip iğneli bakışlar altında biraz evvelki yerine otururken, Ayvaz, “Allah kabul etsin, kardeş” deyince çocuk gülümseyip elini kalbine götürerek mukabele etti.

*

Tren, dolambaçlı yollardan geçerek birbirinin aynı dumanlı kasabaları, güneşle yıkanan tepeleri, kıvırcık ormanları, benekli ceylanları, kara domuzları, turkuaz göletleri, virane manastırları ve ayağına gök dolaşan kuşları ardında bırakarak saatlerce yol aldıktan sonra Moskova’da durdu.

Askerler, yaldızlı kara pelerinine bürünen göğün altında, istasyonun loş ışıklarına arkalarını dönerek sıraya girip iki kez sayıldılar. Hava serindi, gece yeli kavak ağaçlarını hışırdatıyor, baykuşları guklatıyordu. Başlarındaki komutanın emriyle istasyonun ortasında üst üste yığılmış kömür çuvallarını diğer hattaki trene taşıdılar. İşleri bitince hareket kulesinin avlusundaki kara taşlara bağdaş kurup dağıtılan kumanyalarını yediler. Hacetlerini giderip düdüğün sesiyle trene girdiler. Tren homurdanarak yeniden hareket ederken Ayvaz, Nohut'un önüne yemiş koydu. Sincap kuyruğunu yelleyip önüne konan hububata yumulurken Firuz ile Ayvaz neşeyle onu izlediler.

"Firuzcan mektup yazalım mı?"

"Kime?"

"Ne bileyim... Leningrad'a daha çok yol var. Herkese yazabiliriz."

"Yahşı, yazalım" dedi Firuz.

Askerlerin çoğu uyuyor, küçük pencerelerden sızan belli belirsiz ışıklar kabarıp inen göğüslerine vuruyordu. Ayvaz onlara bakarak çantasından iki saman kâğıdı, iki de kalem çıkarıp fenerini yaktı. Kâğıtları, katlanmış dizlerine koyup yazmaya başladılar. Kompartımanın ağır sessizliğini kalemin kâğıda değerken çıkardığı hışşalı ses bozuyordu yalnızca.

"Kime yazdın?" dedi Firuz.

"Anamla babama. Sen?" dedi Ayvaz.

"Ben de..."

Ayvaz, ensesini kaşıdı. "İstersen Maral'a da yazalım. O kadar söz verdik."

"Olabilir."

"İkimiz bir mektup yazacağız değil mi?"

"Tabii."

Uzun uzun düşündüler. Firuz söyledi, Ayvaz yazdı.

"Oku bakalım. Nasıl olmuş?" dedi Firuz.

Sevgili Maral.

İnşallah sıhhattesindir. Bu satırları Leningrad'a giden bir trende yazıyoruz. Mektup sana ulaştığında biz çoktan oraya varmış olacağız. Dostoyevski'nin "İnsancıklar"ında şöyle bir cümle geçer: "Anıların güzel olanları da, kederli olanları da insanı hep hüzünlendirir..." Biz, şu an birlikte geçirdiğimiz o güzel günleri ansıyıp hüzünleniyoruz. Fakat o güzel günleri yine yaşayacağımızdan eminiz.

Yeni görev yerimiz Leningrad. Talihimiz yaver gitti, kolordu karargâhının kütüphane sorumluları olarak vazifelendirildik. Sanat grubundayız. İkimize de çavuş rütbesi verildi. Anlayacağın, ahvalimiz iyidir, sağlığımız da yerinde. İlk gün biraz zorlansak da askerliğe alıştık. Tabii yemekleri saymazsak... Maalesef kötü yemeklere talim ediyoruz. Analarımızın yemekleri, Cocoş'un kebapları burnumuzda tütüyor.

Oradan daha uzun mektuplar yazarız. Nasıl olsa bolca vaktimiz olacak.

Sen nasılsın? Sıhhatin yerinde mi? Günlerin nasıl geçiyor? Resme başladın mı? Annen, baban iyilerdir İnşallah. Akif Ağabey'in yanına gittin mi? En güdük vakitte görüşmek üzere. Herkese çok selam ederiz.

Cevap mektubunu Leningrad Kolordu Karargâhı'na, isimlerimizi yazarak yollayabilirsin. Seni özledik...

Ayvaz ile Firuz
Moskova Kırsalı - 24 Mayıs 1941

"İyi olmuş bence" dedi Firuz.

"Bence de" dedi Ayvaz.

Ayvaz, mektubu katlayıp cebine koydu. Birbirlerine yaslanarak uyuyan askerlerin yapışkan sıcaklıklarını duyumsayıp sigara yaktılar. Bir müddet taş, kâğıt, makas oynadıktan sonra çocukluk anılarını cilalayarak fingirdediler. Tren, ıssız bozkır yakamozlarıyla yıkanarak son sürat yoluna devam ediyordu.

*

İki dost, Leningrad Kolordu Karargâhı'nın kütüphanesindeydiler. Karargâha varalı haftalar olmuştu. Türlü işlemlerden, evraklardan, mühürlerden, kapılardan, depolardan, içtimalardan, eğitimlerden, yorgunluklardan, düşlerden, kâbuslardan, uykusuzluklardan, koşulardan, koğuşlardan, nezlelerden, talimlerden, emirlerden geçip nihayet kütüphanedeki görevlerine başlamışlardı. On bin kitaplık kütüphane, onların sorumluluğundaydı artık.

Bir askerle birlikte gün boyu yerleri, duvarları, masaları, rafları ve diğer demirbaşları silip parlattıktan sonra oval masanın etrafına oturmuş çavuş üniformalarının içinde kitaplara bakıyorlardı. Ayvaz, kocaman esneyerek yanında oturan kepçe kulaklı, uzun burunlu, gözlüklü askerin ensesine dokunarak "Çiçiko!" dedi.

"Emredin yoldaş çavuş!" dedi asker.

"Sana niçin sakar Çiçiko diyorlar?"

"Abartıyorlar çavuşum. Buraya ilk geldiğimde yemekhaneye vermişlerdi. Orada birkaç tabak kırdım diye böyle bir lakap taktılar."

"Sonra da buraya sürüldün" dedi Firuz.

"Evet çavuşum."

Ayvaz gerinip "İyi, iyi hadi bize çay getir bakalım" deyince, Çiçiko kalkıp yaylana yaylana semaver odasının yolunu tutarken Firuz uzanıp raftan bir kitap çekti: "Bak burada ne var?"

"*Gurur ve Önyargı* ha... Ne zamandır okumak istiyordum" dedi Ayvaz.

"Ben İngiliz romanlarına bir türlü alışamadım. Çok sıkıcı geliyorlar."

"Etmeyin, lordum. Shakespeare, Daniel Defoe, Emily Brontë, Charles Dickens, Lewis Carroll, Thomas Hardy, Mary Shelley... Daha sayayım mı?"

"Boşuna yorulmayın kontum. Zira romanın hasını Ruslar ve Fransızlar yazarlar. Çünkü her iki toplum da devrimcidir. Uyuşuk ve sömürgeci İngilizler ise, dünyanın tepesinde, denizler tarafından çevrilmiş olmanın verdiği rahatlıkla kralcılık, şövalyecilik oynarlar. Romanlarında fikir aksiyonlarının, ruhi çatışmaların ve netameli mevzuların yeri yoktur. Karakter tahlilleri sığ, psikolojik eskizler ise

ezberedir.”

“Sana kalırsa Alman edebiyatı da fışkırak. Goethe, Schopenhauer, Thomas Mann, Remarque, Hesse gibi üstatları görmezden geliyorsun.”

“Üstatmış! Alman edebiyatı diye bir şey yok, Alman felsefesi var. Romancıları da hiçbir işe yaramayan felsefi düşünceleri, yoz karakterlerin içine boca edip ip üstünde cambaz oynatmaktan öteye gidemiyorlar. Yazacak, etli butlu bir konu bile bulamıyorlar. Bak Hesse’ye, Hindistan’ı anlatıyor *Siddhartha*’da. Hem de feci şekilde burjuvaca ve oryantalistçe. Thomas Mann ise *Venedik’te Ölüm*’de benzerini yapıyor. Ah Venedik, ah şu kusursuz Roma heykellerini andıran insanlar...”

“Senin romandan anladığın şey bambaşka. Nasıl diyeyim bir nevi ideolojik araçsallaştırma.”

“Sen öyle sanıyorsun.”

“Kesme sözümü. Başkalarını edebiyatın önüne ideolojiyi koydukları için yerden yere vurursun. Oysa kendin daha beterini yapıyorsun. Buna faşizm denir! Roman ile estetik, felsefe, mitoloji, medeniyet gibi mefhumların bir araya getirilmesini bayağı buluyorsun. Oysa bu bir şölendir. Her iyi romancıdan Dostoyevski gibi yazmasını bekleyemezsin. Her yazar Gorki gibi komünizm, devrim şakşakçılığı yapmak zorunda değil. Tolstoy’u taşracılık, halkçılık yapmakla suçlayan da sensin, Nobelli Thomas Mann’ı elitizme hizmet ettiği için dışlayan da... Doğru, Alman edebiyatının kıvamı yoğundur, kurmacaları su gibi akıp gitmez. Zira romanlarında felsefi kaideler vardır. Ancak felsefi güç, dev sütunlar gibi kurgunun iskeletini ayakta tutarlar. Karakterleri keskinleştirmek, derinleştirip dönüştürmek ancak felsefe ile mümkündür. Yoksa insanın kuyularını ve kıyılarını, yalnızlığını ve dahi yabancılaşmasını hakkıyla anlatamazsın. Almanlar matbaada kitap basıp sanat felsefesine kafa yorarlarken göklere çıkardığın Rusların atası Korkunç İvan taygalarda adam doğruyordu. Ayrıca ayılıp bayıldığın Karl Marx’ın, Friedrich Engels’in Alman olduğunu da unutma...”

Firuz, parmaklarını masaya tıklatarak “Vay vay vay. Baloğlan meğer ne kadar dolmuşsun sen yahu. Hitler seni duysa yerine şansölye tayin eder yeminle. Şimdi savlarının her birine tek tek cevap vereceğim gardını al, burası karışacak. Sondan başlayayım; Marx ile Engels, romancı değiller. Boş mevzularla uğraşmak yerine oturup dünyayı, insanlığı kurtarmak için dirsek çürütmüşler. Merak etme Thomas’a verdikleri gibi üç beş seneye kalmaz Hesse de alır Nobel’i. Ne de olsa tipik bir Roma-Germen üstenci bakış açısının kalemi... Gelelim asıl meseleye...” derken Ayvaz elini kaldırıp alnını ovuşturdu: “Dur kıtkafa Allah’ını seversen... Bak seninle günlerce bıkmadan usanmadan savaşırım ama şu an çok yorgunum billahi. Bu tartışmayı yarına bırakalım kabul mü?”

“Hay hay, düküm” dedi Firuz, gülerek.

“Dük babandır. Yarın teğmenden izin alıp tüm rafları düzenlemeye başlayalım ne dersin?” dedi Ayvaz.

“Asıl senin baban dük. Mahallemizin en süslü erkeği burma bıyıklı Nizamettin Amca. Gençliğinde de öyleymiş ha babam anlatmıştı.”

“Ya İnkılap Amca’ya ne demeli? Mahallede peşine düşmediği kız yokmuş, civanken. Garibim Gülnar Teyze’yi kandırıp kaçırmış.”

“Bırak babaları da söyle nonoş. Yazar ismine göre mi dizeceğiz, yoksa kitap ismine göre mi?” dedi Firuz.

“Tabii ki yazara göre, alfabetik...” dedi Ayvaz.

“Beli, yaparız. Kaç gündür anamız ağladı yorgunluktan ama artık sefa vakti ha?”

“Düz dedin ay kişi. Poponu kaşı da, nazar değmesin.”

Firuz, pencerenin pervazında tombul kuyruğunu sallayarak dışarıyı izleyen sincaba bakıp “Bilahare kaşırım. Yarın Akif Ağabey’e de mektup yazalım. Alacakurt’un da haberi olsun yerimizden, görevimizden” dedi

“Evet ihmal etmeyelim. Fakat yerimiz hakikaten çok güzel. Bir de şu içtimalara çıkma kısmı olmayaydı.”

“O kadarına da katlanacağız artık. Bakalım ne zaman sağa sola gönderileceğiz. Yakında ilk oyunumuzu yazıp sergilememizi

isterler.”

“Yazarız, kolay iş. Burası Bakü’den bin kat iyidir. Her işte bir hayır var diye boşuna dememişler.”

Tam o sırada şıngırtı sesi duyuldu. Ayvaz ile Firuz kapıya doğru döndüklerinde girişe saçılmış çayı ve cam kırıklarını gördüler. Çiçiko, yere kapaklanmış halde başını kaldırıp çenesini titreterek onlara bakınca Firuz kahkaha attı. Ayvaz ise kaşlarını çatarak ayağa kalktı: “Sakar Çiçiko!”

“Nasıl oldu anlamadım yoldaş çavuş, yerler kaygandı.”

“Bence sen kaygansın! Kalk hemen temizle. Sonra da yeni çaylar getir!”

“Başüstüne çavuşum.”

Çiçiko çıkınca pencereye dönüp Nohut’un kafasını okşayarak karşılarında huşuyla sallanan sarı çamları izlediler. Çam dalları pencereye çarpıp ahenkli sesler çıkarıyorlardı. Sükûnetin şeklini alarak uzun süre orada kaldılar. Bahçede kirpi yarıştıran askerlerin mutluluklarını izlediler. Çaylar gelince de kitapların dökümü için hazırlık yapmaya girişiler. Akşam içtimasına kadar hiç durmadan işleyip epey iş kotardılar.

Koğuşa gidip yataklarına girdiklerinde kendi âlemlerine daldılar. Aynı hayalin başka dehlizlerinde kaybolarak gözlerini yumdular.

*

İki dost, uzadıkça uzayan sabah içtimasının ardından kütüphaneye gidip işe koyuldular. Çiçiko merdivenin tepesinde üst raflardaki kitapları uzatıyor, Ayvaz masaya yığıyor, Firuz da incitmeden silip yazarının ismine bakarak tasnif ediyordu. İlk rafı bitirmek üzerelerken kütüphane kapısı açıldı ve içeri yakışıklı, uzun boylu bir teğmen girdi. Hep birlikte esas duruşa geçip tekmil verdiler.

Teğmen, Çiçiko’ya bakıp “Asker! Aşağı inip mühimmat taşıyanlara yardım et!” deyince Çiçiko, “Emredersiniz komutanım!” diye bağırıp koşar adım çıktı.

Teğmen ellerini cebine koydu. Pencereden vuran gün ışığının doğurduğu tozları yararak kısık adımlarla rafların arasında

dolaşmaya başladı. Onların yüzlerine bakmadan “Kitapları neye göre yeniden diziyorsunuz yoldaşlar?” diye sordu.

“İsme göre komutanım” dedi Firuz.

Komutan başını sallayıp Kiril alfabesine göre “H” harfinin olduğu rafın önünde durdu. Raftan bir kitap çekip karıştırırken Ayvaz ile Firuz baştan ayağa sarsıldılar. Teğmenin elindeki kitap; Halide Edip Adıvar’ın *Türk’ün Ateşle İmtihanı*’ydı. Teğmen, kitabı yerine koyup pencerenin pervazında tıkınan Nohut’un başını okşayarak kapıya yöneldi. Ayvaz ile Firuz’un yüzlerindeki raşeye bakıp kirişin altında durdu, “Sevdiklerinize mektup yazmayı ihmal etmeyin askerler!” dedi.

Ayvaz ile Firuz şekilsiz seslerle, “Emredersiniz!” dediler.

“Bir derdiniz, ihtiyacınız olursa doğruca bana gelin. Odam çizgili binada, üçüncü kattadır. İsmim, Teğmen Bahadır’dır!”

“Emredersiniz komutanım!” dediler, tekraren.

Teğmen, “Sincaba da iyi bakın!” deyip arzı endam ederek çıkınca Ayvaz ile Firuz, yerçekiminden kurtulmuş iki nesne kıvamında sandalyelere düştüler. Kalpleri, kabuğunu çatlatıp dışarı çıkmaya çalışan bir kuş yavrusu gibi çarpıyordu. Firuz fısıltıyla, “Teğmen, Alacakurt’un adamı ha...” diyebildi.

“Biz Alacakurt’u hafife aldık sanırım” dedi Ayvaz.

“Akif Ağabey’e mektup yazalım hemen. Teğmen onu ima etti” dedi Firuz.

İşlerini bir kenara bırakıp yazmaya koyuldular. Mektubu bitirince teğmenin baktığı *Türk’ün Ateşle İmtihanı* kitabını aldılar raftan. Kitap Rusça değil, Türkçeydi. İç kapağında 1939 İstanbul yazıyordu. Sırtında döküm numarası, son sayfasında ise karargâh mührü yoktu. Onu rafa teğmenin yerleştirdiğine emin olduklarında kitabı yok etmeye karar verdiler.

Akşama kadar kafalarında göveren binbir sorunun dikenlerini hissederek çalışıp dizme işlemini bitirdiler. Üstlerini değiştirip bahçede gezintiye çıktılar.

Gözlerden ırak bir yere çöküp sabah yaşananlar hakkında konuştular. Koğuşa dönmek için ayaklanmışlardı ki bir asker

yanlarına varıp mektupları olduğunu söyledi. Ayvaz, askerin uzattığı zarfı ve iple bağlanmış paketi kapıp arka yüzlerine baktı hemen.

“Kimdenmiş?” dedi Firuz, heyecanla .

“Maral’dan...” dedi Ayvaz, bakir bir mutlulukla.

*

Rutubet ve erginlik kokan koğuşun sol köşesinde kalan yataklarına kurulmuş, kırçıllı battaniyeyi üstlerine çekmiş vaziyette mektubu okuyorlardı. Saman kâğıdına dövülmüş nazik harfler, birbirine eklenerek bir yol gibi uzuyor; o mürekkep yol, gözlerinden kalplerine çıkıyordu.

Canım Firuz, Canım Ayvaz!

Mektubunuzu alır almaz kalbim serinledi, bir çırpıda okuyup hemen cevap yazmaya koyuldum. Sizi çok merak etmiştim. Sıhhatinizin yerinde olmasına sevindim. Ben de, ailem de iyiyiz. Babam çok çalışıyor. Günlerce yüzünü görmediğim oluyor. Annem ise kendi halinde, burada edindiği arkadaşlarıyla vakit geçiriyor. Bana gelince, hiç olmadığı kadar yalnız hissediyorum. Geçen gün can sıkıntısından bir başıma ve fakat yanımda sizin olduğunuzu farz ederek şehirde gezintiye çıktım.

Biraz çarşıda oyalandım, öte beri alıp Sahaf Akif’in dükkânına gittim. Beni çok iyi ağırladı. Sizden ve kitaplardan konuştuk. Çocukluğunuzu anlatırken kahkahalarla dinledim. Meğer sandığımdan da haşarıymışsınız. Oradaki yemeklerden şikâyet etmenize üzüldüm. Keşke size sevdiğiniz yemekleri sıcak sıcak gönderebilseydim.

Bakü her zamanki gibi rüzgârlı... Yeller, yelleri kovalıyor. Şehirdeki gençlerin çoğu askerde olduğu için sokaklar ve caddeler sakin. Her şey tatsız tuzsuz anlayacağınız.

Resme de başladım, iyi gidiyor. Yakında tamamlarım. Bu arada, Dostoyevski’ye hak vermemek mümkün mü? Sizinle tanışalı uzun zaman olmamasına rağmen, sayılı anılarımızın yekûnu mutlulukla yoğrulmuş bir ömürle eşdeğer. Fakat yalnızlığı bu kadar güçlü

hissedeceğimi hesaba katmamıştım. Resim çizerken, hayata ara verip kitap okurken, hep düşünüyorum. Sorguluyor, kendimle kavga ediyorum. Sanırım bunda okuduğum yazarların payı büyük. Belki çok okumak, sandığımız kadar iyi bir şey değildir ha? Akif Ağabey'in sayesinde André Gide isminde bir yazar keşfettim.

"Bazı bazı gerçekten yaşamıyormuşum da yaşadığımı yalnızca düşlüyormuşum gibime gelir" diyor, "Kalpazanlar" adlı eserinde. Size de öyle geliyor mu? Bir kutu çikolatayla birlikte o kitabı da gönderiyorum. Mutlaka okuyun.

Ben de sizi özledim. Birbirinize mukayyet olun. Sık sık yazın.

Maral

Mektubu birkaç defa, kelimelerini iştahla ısırarak hatmettikten sonra kutuyu açıp birer tane çikolata aldılar. Çikolatanın aroması damaklarında yayılırken Firuz, Maral'ın kokusunu duydu. Ayvaz, tekrar kutuya meylederken Firuz eline vurup "Yeter pisboğaz! İdareli yiyelim" dedi.

Ayvaz kaşlarını çattı. "Pisboğaz değil, şikemperverim ben. Ayrıyeten sanane, kendi payımdan yiyorum."

"İyi, al zıkkımlan hepsini bitir de rahatla..."

Ayvaz mest gözlerle bir çikolatayı daha dişleri arasında ezerken Firuz sigara yaktı. "Ne zaman eve döneriz sence?" diye sordu.

"Kaderle samimiyetim olsa sorardım ama hiç görmedim kendisini" dedi Ayvaz.

"İşin gücün zevzeklik."

"Şu sualin zevzeklik değil mi sanki? Nereden bileyim ben, müneccim miyim?"

Firuz sigarayı dudaklarının arasına sıkıştırıp dumandan gözlerini kısarak Gide'nin kitabını eline alınca, Ayvaz da kitabı tuttu.

"Hoop, yağma yok kitabı önce ben okuyacağım!" dedi Ayvaz, dudaklarından kakao akarken.

"O niyeymiş şişko kedi!"

"Çünkü senden beş ay büyüğüm. Su küçüğün, kitap büyüğün..."

"Hin oğlu hin olmaz öyle şey. Taş, kâğıt, makas yapacağız."

“Çek kılıcını çık karşıma o vakit!”

Firuz pijamasının kollarını sıvayıp bileğini kırarak sağ elini yumruk yaptı. Ayvaz da aynı şekilde kolunu kaldırdı. Yek ahenk “Taş, kâğıt, makas” deyip tek hamlede ellerini açtılar. Ayvaz’ın makası, Firuz’un kâğıdını kesti. Ayvaz kitabı alıp hınzırca güldü. “Yenildiniz şövalyem...”

“İki günde bitir ha!”

“Bakarız. Üzülme kuzucuk, kumarda kaybeden aşkta kazanır demişler.”

Firuz, mektuba baktı göz ucuyla. Maral’ın mektuba başlarken “Firuz” ismini öne koymasını düşündü. Bundan mütevazı bir mutluluk duyarak sigarasını söndürdü ve çikolata kutusunun ağzını kapattı. “Çikolatanın ırzına geçtin, boyun posun devrilsin senin.”

“Yine abarttın. Ne diyorsun Maral’ın yazdıklarına?”

“Kız yalnız kalmış işte canı sıkılıyor.”

“Yeni arkadaş bulmuş mudur?”

“Oğlum Bakü’de erkek kalmamış ki arkadaş bulsun. Hem onun şımarıklığını kimse çekmez.”

“Sen öyle san. Şerbetlilerin oğullarını askere alacaklar mı sanıyorsun?”

“Aman bize ne...”

“Çikolata çok iyiymiş. Imm... Allah kakaoyu bulan Ameri-ka’nın yerlilerinden razı olsun. Avrupalılar coğrafi keşiflerde çikolatayı bulmadan önce yerliler kakaoyu içecek olarak tüketirlermiş. Hatta kakao, dini törenlerdeki kutsal içecekleriymiş.”

Ayvaz çikolata güzellemesi yaparken Firuz onu duymuyordu. Sırtını duvara yaslamış, ruhunun ham peteklerini Maral’ın hayaliyle dolu arılara teslim etmişti. Düşündükçe sırtı uyuşuyordu. Bir an duvara karışıp sonsuza kadar onun içinde hapsolacağı zannına kapılırken koğuşun kapısı zangırdadı. Başçavuş, sopasıyla kapıya iki kez vurup içeri girince, askerlerin hepsi yataklarına girdiler.

Başçavuş, “Koğuş! Yatma saati! Herkes yatağına!” dedi. Yatakların arasında gezerek yoklama yapıp çıktı. Gaz lambası söndürülürken birkaç asker bölünen sohbetlerine fısıltıyla devam

ettiler. Ayvaz ile Firuz da birbirlerine döndüler.

Firuz, “Yarın cevap yazarız Maral’a” dedi.

“Olur” dedi Ayvaz.

“Hadi Allah rahatlık versin.”

“Sana da canım.”

“Ayvaz lan.”

“Hee...”

“Askerlik belası bitip de Bakü’ye avdet ettiğimizde ilk iş, Şirvanşahlar Sarayı’na çıkıp o rüzgâra kendimizi bırakarak doya doya Bakü’yü izleyelim.”

“Sonra da Cocoş’a yerine gidip lüle kebap yeriz.”

“Yeriz yeriz” dedi Firuz.

“Ben yatıyorum, belki güzel bir rüya görürüm” dedi Ayvaz.

“İyi bir şey çıkarsa, bana da haber et.”

“Söz veremem belki rüyama güzeller güzeli bir kız girer.”

“Bu ter ve ayak kokusu eşliğinde biraz zor. İnşallah, revirdeki kemik kıran tombul hemşire girer.”

“Tövbe de, eşşoğlu daha çok gencim. O kadın beni kesin iğfal eder...”

Ayvaz sağa, Firuz sola döndü. Firuz’un yüzünde umut birikmişti. Maral’a dair hayallere odun attıkça uykusu büsbütün eridi. Göz bilyelerinde iç içe geçmiş birçok hissin şekilleri peydahlandı; mutluluk, tereddüt, endişe... Kalbindekilerin taşıp üstünü batırmasından korktu.

İki dost saatler sonra aynı anda sıçradıklarında, herkesin yataklarında doğrulup şaşkın gözler ve büyümüş kulaklarıyla birbirlerine baktıklarını gördüler. Ay ışığının gölgesi, sağdaki büyük pencereden içeriye akıyor, dışardan siren sesleri geliyordu. Askerlerden biri korkuyla, “Bu ses de ne?” diye sorunca diğeri kalkıp üstünü giyinirken “Kırmızı alarm!” dedi. Bu cümle, ete kemiğe bürünüp bir hortlağa dönüşerek koğuşun ortasına düştü. Herkes panikle ne olduğunu anlamaya çalıştığı sırada kapı gürültüyle açıldı. İçeriye çürük bir ışık huzmesi doldu. Bir teğmen heyecanla, “Koğuş kaaalk! Teyakkuz durumuna geç! Koğuşun

çavuşları kimler?” diye sordu.

Ayvaz ile Firuz mahmur gözlerle ellerini kaldırdılar. Teğmen, “Çabuk herkesi toparlayıp silahlı olarak ikinci içtima alanına getirin!” deyip telaşla çıkarken Ayvaz, “Emredersiniz komutanım! Mümkünse neler olduğunu söyler misiniz?”

Teğmen kapının önünde durdu. Gerisine dönmeden titrek sesle konuştu: “Batıdaki garnizonlardan kötü haberler geliyor çavuş... Bir bölük Alman askerinin sınır ihlali yaptığı söyleniyor!”

*

Şafak sökerken içtima alanları hıncahınç dolmuştu. Dalgalanan kızıl bayrakların, kara flamaların altında yüzlerinden korku, gözlerinden uyku akan binlerce asker esas duruşta, oraya buraya koşturan rütbelilerden gelecek talimatları bekliyorlardı.

Gün doğarken “Dikkaaat!” diye bir ses duyuldu. Askerler saatlerdir ayakta beklemenin yorgunluğu ve tedirginliğiyle karşılarındaki hatta baktılar. Yolun ucunda bir albay ve iki yüzbaşı göründü. Askerler, dirilip silahlarını çene hizasına getirerek başlarını onlara doğru çevirdiler. Albay askerleri selamlayıp “Rahatta dinle!” dedi.

Askerler, tüfek dipçiklerini yere vurup albaya kulak kesildiler.

Albay, göğsünü dikleştirdi: “Asker! Dört saat önce almış olduğumuz habere göre Alman askerleri, tarihteki en büyük çılgınlığı yapıp topraklarımıza tecavüz etmeye yeltenmişlerdir. An itibariyle yoldaşlarımız batı hududunda, faşist Hitler’in azgın askerlerinin topçu ateşine karşı ateşle cevap veriyorlar.

Şu andan itibaren her bölük, her tümen, her alay, her ordu kırmızı hareket seviyesine, yani tam teyakkuza geçirilmiştir. Sizler de birazdan silahlığa gidecek ve komutanlarınızın emirleri doğrultusunda hazırlıklarınızı yaparak yeni bir emir gelinceye kadar rutin görevlerinizin başına dönmek yerine bekleyeceksiniz! Kolordumuz, Leningrad Askeri Bölgesi’nin orta kuvveti olarak belirlenmiştir.”

Askerler hep bir ağızdan, “Emredersiniz!” diye haykırdılar.

Albay, elini beline koyup içinde alevler budaklanan mavi gözlerini kıstı. “Yoldaşlar! Şayet Almanların niyeti yurdumuzu işgal etmekse onlara gereken cevabı sizler vereceksiniz! Yaşasın büyük önder Lenin, yaşasın Büyük Yoldaş Stalin, yaşasın işçiler ve köylüler ve yaşasın insanlığın umudu olan Kızıl Ordu!” diye bağırarak diğer içtima alanına doğru ilerlerken, onun yerini yüzbaşı aldı.

“Asker! Sola dön! Yumruklar havada!” dedi.

Askerler topuklarının üstünde dönüp yönlerini sola çevirdiler. Sol kollar aynı nizamda havaya kalkıp eller yumruk oldu.

Yüzbaşı boğazını temizleyip “İstikamet silahlık! Marş için hazırlan! Marşımızı yüksek sesle söyle! Sesiniz batıya ulaşana kadar bağırın! Uygun adım yürü!” diye emredince askerler hep bir ağızdan marşı söyleyerek, yumruklar havada yürümeye başladılar. Her içtima alanından aynı sesler yükseliyordu.

“*Kızıl ordu marş marş! Kızıl ordunun yoldaşı! Yumruklar sıkılı! Süngüler hazır! Bizim için korku yoktur!*”

*

İki dost, silahlığın avlusundaki çimlere oturmuş, kararmış yüzleriyle az ötede silahların iç düzeneklerini yağlayan, namlulara çıpa sokan, mermi kutularının mühürlerini kırıp ağır silahları hazırlayan askerleri izleyerek ellerindeki mühimmat listelerine işaretler koyuyorlardı.

Firuz kırık sesiyle, “Şimdi Hitler bize savaş mı açtı yani?” dedi.

“Ne bekliyordun ki? Malumun ilanı... Sana böyle olacağını defaatle söylemiştim.”

“Bu konuda ne desen haklısın ama inanamıyorum. Almanlar yanlışlıkla ateş açmış olabilirler. Belki de her şey kurgudur, tatbikat yapıyoruzdur. Eski askerler böyle şeylerin olabileceğini söylemişlerdi geçen gün.”

“Albayı duymadın herhalde! Karşılıklı ateş açılmış. Demin de teğmenden mühimmat listelerini alırken, batı sınırındaki kulübelerin bombalandığını, bir tren yolunun imha edildiğini duydum.”

Firuz, uyuşmuş ellerini yumup açarken “Ne yapacağız Ayvazcan? Yemin ederim kâbusta gibiyim. Usumda açılan girdap kanımı, kemiklerimi, kaslarımı yutup içine çekiyor. Ellerimi, ayaklarımı bile kafamda hissediyorum. Ters yüz oldum. Bu savaş, başka savaşlara benzemez!” dedi.

“Ne yapalım oğlum, kaderimizde ne varsa onu yaşayacağız. Bu kadar korkma. Almanlar hem İngilizlerle hem bizle aynı anda baş edemezler. Kaldı ki Amerika da olup bitene sessiz kalmayacaktır” dedi Ayvaz.

“Yesinler Amerika’yı, dünyanın sonunda, kendi iç savaşı dışında hiçbir savaşa girmemiş bir ülke.”

“Sen öyle san! Tez zamanda fevkalade geliştiler. Ayrıca dünyanın sonunda dediğin ülkenin doğudan bizimle sınırı var. Bering Boğazı’nda!”

“Sen doğu deyince... Japonya geldi aklıma, onlar da Hitler’in müttefiği, değil mi!”

“Bir de o bela var tabii. Artık bu savaş tüm dünyaya yayıldı. Ben asıl tayyarelerden korkuyorum. Şu Londra’yı bombalayan meşhur Alman kartallarından. Bizim o canavarlara karşı koyacak kadar gelişkin uçaksavarlarımız yoktur.”

“Ayvazcan Allah aşkına sus! Yüreğim daraldı. Biraz teselli edeceğine baykuşluk yapıyorsun!”

“Büyü artık oğlum, olabilecekleri söylüyorum.”

“Alacakurt’a bunu yazalım mı?”

“Hacet yok. Eğer Almanlar gerçekten saldırdılarsa yedi düvel duyacaktır zaten.”

“Maral’a yazalım, babası bir şeyler yapsın. Almanya ile savaşacaksak biz işlerine yaramayız zaten.”

“Sakin ol...” dedi Ayvaz dostunun yanağından makas alırken.

Firuz, onun elini itip “Olamıyorum!” dedi.

Onlar hummalı bir münakaşaya tutuşurlarken üç asker ellerinde bakır tellerle koşturarak karargâhın dört bir yanına hoparlörler astılar.

Bir başçavuş çalışan askerleri ayağa dikip hizaya soktu. Ayvaz ile

Firuz da onlara katıldılar. Herkes esas duruşta başlarını hoparlörlere çevirdiler. Biraz sonra kulakları tırmalayan bir cızırtı devamında da kalplere korku salan bir ses duyuldu; bu Stalin'in sesiydi.

"Yoldaşlar! Kızıl Ordu'nun kahraman askerleri! Hepinizi selamlıyorum.

Almanlar, onlarla yaptığımız tüm anlaşmaları yok sayarak dün gece batı sınırlarımızdan yaklaşık on kilometre içeriye girmişlerdir. Düşman acımasız ve üstün silahlara sahiptir. Dünyanın birçok yerinden gelen faşist eşkıyalarla birlikte vatanımızı işgal etmek, halkımızı esir ederek faşizmi topraklarımıza getirmek istemektedirler.

Hitler bizi Belçika, Fransa ya da Yunanistan sanmanın bedelini çok ağır ödeyecektir. Buna ben inanıyorum çünkü sizlere olan inancım tamdır. Her birinizin canını ve kanını, yurdumuzu müdafaa etmek için feda etmeye hazır olduğunuzu biliyorum. Direniş vaktidir yoldaşlar! Faşistlerle savaşmak için hazırlanın. Silahlarınızı hazırlayın yoldaşlar, zafer vaktidir!"

Stalin'in sesi kesilince rütbeliler de dahil olmak üzere askerlerin çoğu başlarını önlerine eğdiler. Akıbetlerini toprağın çatlaklarında arıyorlardı sanki. Birkaç asker titriyor, bazıları ağlamaklı yüzlerle sağa sola koşturup birbirlerine kâğıtlar, belgeler, emirler göstererek tartışan komutanları izliyorlardı. Uzun bir bekleyişin ardından askerlere koğuşlara dönüp yeni emir gelene kadar orada kalmaları emredildi.

Ayvaz ile Firuz, koğuştakilerle birlikte penceresinin önünde sigara üstüne sigara yakıp zamanın donunun çözülmesini beklediler. Takriben üç saat sonra askerler tekrar içtima alanlarına toplandılar ve komutan karargâhtaki askerlerin yarısının derhal batıda açılan cephenin kollarına intikal edeceklerini bildirdi. Cepheye gidecek askerlerin isimleri tek tek okunurken kendi isimleri de zikredilince iki dost tepeden tırnağa alev aldılar.

Firuz ile Ayvaz, içtimanın ardından isimlerini okuyan komutanın yanına gidip bir yanlışlık yapıldığını, kendilerinin Stalin'in emriyle sanat grubunda tiyatrocu olarak görevlendirildiklerini söylemelerine

rağmen komutandan bolca azar işittiler ve hatta emre itaatsizlikten ötürü cezalandırılma tehdidiyle karşılaştılar. O hengamede oradan oraya koşturup dertlerini dinleyecek birilerini bulamayınca son çare Teğmen Bahadır'ı aramayı akıl ettiklerinde ise karargâhta bu isimde birinin olmadığını büyük bir şaşkınlıkla öğrendiler. En sonunda pes edip binlerce askerle birlikte marşlar söyleyerek muharebe alayına gitmek üzere yürüyüşe geçtiler.

*

Firuz ile Ayvaz, muharebe eğitim alayına adım atar atmaz diğeriyle birlikte eğitimlere alındılar. İki ay boyunca günde dört saat uykuyla bitimsiz nöbetler tutup bayat somun, bozuk patatesle karınlarını doyurarak, kara demirler dövüp ham barutlar boğarak; çamur deryalarında yuvarlanıp petrolle yıkanarak, kâbuslarında ölüp uyanırken dirilerek, kolları incinene kadar şınav çekip dizleri patlayana kadar sürünerek, hedef tahtalarına kurşun sıkıp samandan adamlara süngü saplayarak yakın ve uzak muharebenin tüm inceliklerini öğrendiler. Askerliğin ne demek olduğunu tam manasıyla kavramışlardı. Ölüm ile kalımın ayırt edilemez tınısı kulaklarında çınlıyordu.

Bu zorlu eğitim süreci, onları yıprattığı kadar olgunlaştırmıştı da. Savaşın rüzgârı, düşüncelerini yontmuş ve mizaçlarını keskinleştirmişti. Fakat aynı rüzgâr, kalplerindeki ateşi söndürmek şöyle dursun tam aksine harlamıştı. Talimlerden fırsat buldukları ilk anda yorgunluğun avlusunda oturup Bakü ve aileleriyle girizgah yaptıkları sohbetlerin dümenini bir bahane bularak Maral'a çeviriyorlardı. Onun adını telaffuz etmek; hayatta kalmak için ekmek, su ve hava kadar lazımdı.

Onlar bu döngünün içinde debelenirlerken Almanlar, batıdan ve kuzeyden hızla ilerliyorlardı. Sovyet şehirleri birbiri ardına düşüyor, Kızıl Ordu her gün on binlerce kayıp veriyordu.

*

Ağustos sonu, 1941

İki dost, muharebe alayındaki eğitimin sona erdiği gün, keşif ve uygulama birliğine verildiler. Birliğin vazifeleri; batı cephesinin gerisinde kalan köyleri, kasabaları ve ormanları gezerek yeni tahkimat alanları kurulması için haritalar çıkarmak, ölçümler yapmak, tuzaklar kurmak ve gerektiğinde durumu kritik olan yerlerdeki her şeyi Almanların eline geçmesi durumunda kullanılmasınlar diye yakıp yok etmekti.

Firuz ile Ayvaz, ertesi gün buğday çorbası ve yarım yumurta ile kahvaltılarını yapıp çantalarını hazırladılar. Yeni vazifeleri tehlikeli olsa da alaydan kurtuldukları için mutluydular. Fakat haftalarca sürecek güzergâhı, sırtlarındaki ağır mühimmatla kat edeceklerini öğrendikleri an, sevinçleri ekmek arasına koymayı hayal ettikleri yağ gibi eriyip gitti.

Birlik, alaydan çıkıp marşlar söyleyerek dört saat boyunca, hiç durmadan yol aldıktan sonra devasa bir ormanın sınırlarında durdu. Yüzbaşı dinlenme emri verince askerler, mantar misali kara ağaçların diplerinde bittiler. Öyle yorulmuşlardı ki biri onlara asker olmak yerine mantar olup burada kalmayı teklif etse seve seve kabul edeceklerdi.

Kimi askerler tütün sararken, kimileri postallarının bağlarını çözüyor, bazıları ise şekerleme yapıyordu. Ayvaz ile Firuz top şeklindeki bir ağacın altına yayıldılar. Ayvaz, her askere bir poşet dağıtılan tütünden sararken Firuz sırtını ağacın tilişkilerinde kaşıyıp kafesinde tembellik yapan sincaba baktı. “Bunu ne yapacağız?” dedi.

“Ay çekirdeği ver, açtır hayvancağız. Bu gidişle elimizden alırlar, tiyatro miyatro masal oldu. Şu an kimsenin umrunda değiliz. Zaten sırtımızda gavur ölüsü gibi çanta varken güç bela yürüyoruz, bir de üstüne bunu taşıyoruz” dedi Ayvaz bıkkınlıkla.

“Oradan oraya savruluyoruz. Bir hiç uğruna geberip gitmekten korkuyorum! Biz cephe ardındaki kasabalara varana kadar Almanlar oralara girerlerse ne halt edeceğiz...”

“Düşünme boşver, deliliğe vur kendini. Ne yapalım yani Firuzcan, ölürsek de öleceğiz. Kaçacak halimiz yok ya. Artık

gerçekten askeriz. Savaşmayı, silah kullanmayı biliyoruz. Birbirimizi kollayacağız.”

“Sen atış talimlerinde epey iyiydin. Ben karşıma Alman askeri çıkarsa sıçıp batırırım.”

Ayvaz, “Ben tereddüt etmeden alnının çatından vururum domuzu, tak tak tak...” diyerek sigarasını söndürüp gerindi. “Maral’a mektup yazalım mı? Gideceğimiz yerdeki posta erine teslim ederiz.”

“Hiç içimden gelmiyor Ayvazcan” dedi Firuz.

Ayvaz, kâğıt ve kalem çıkarıp “Nazlanma da söyle ne yazalım?” diye sordu.

Firuz “Biraz düşüneyim” derken Ayvaz, ellerini karnına koydu.

“Firuz lan, çok zayıfladım değil mi?” dedi.

Firuz, elini çenesine koyup “Vah vah, epey süzülmüşsün” dedi.

“Alay etme, bir vurursam beyninden sümüğünü akıtırım.”

“Ben de gizlice matarana işerim. Ruhun duymadan öcümü alırım.”

Ayvaz, “Sana da bu yaraşır, pis herif” deyip kalemi kâğıda batırdı ve yazmaya başladı. Ormanın latif havasıyla tütsülenirlerken her kelimenin, cümlenin üstünde oyalanarak mektubu tamamladılar.

Ayvaz başını kaldırıp uyuşuk askerlere göz attı. “Mola epey sürdü.”

“Yüzbaşının haline baksana, herif uyuyor.”

“Böyle biri olması hoş, kendisi tembelse üstümüze çok varmaz.”

“Evet, iyi birine benziyor. Şu cüce Nikita söyledi, bir yıldır onun birliğindeymiş. ‘En kalender komutanlardandır’ dedi. Askerin halinden anlarmış. Bırak yüzbaşıyı da oku bakalım mektubu.”

Ayvaz mektubu pasaklı parmaklarının arasında gerdi.

Sevgili Maral.

Son mektubun üstünden hayli zaman geçti. Sana karargâhın kütüphanesinde çaylarımızı yudumlayıp kitaplarla oyalanırken ne kadar mutlu olduğumuzu yazmak isterdik ve fakat işler karıştı. Zaten haberler çoktan ulaşmıştır.

Sanat grubu lağvedildi. Mütecaviz Almanların topraklarımıza

saldırmasının ardından muharebe alayına gönderildik. Burada diğerlerinden farklı olarak iki ay kadar kadar eğitim gördük. Eğitimin ardından kırsalda keşif yapmakla görevlendirilen birliğe verildik. Artık gerçek manada muharip askeriz. Yorgunuz. Güzel anıların kırıntılarıyla idare ediyoruz. Ama korktuğumuz gelmesin aklına. Mademki Almanlar, vatanımıza göz dikti; Büyük Yoldaş'ın dediği gibi onları pişman edeceğiz. Keşif ve uygulama faaliyetleri ne kadar sürer, sonrasında nerede görevlendiririliz, orası meçhul. İlk fırsatta yine yazacağız. Kendine dikkat et. Ailene selamlar. Görüşmek ümidiyle.

Ayvaz ve Firuz
Ağustos 1941 / Karaorman - Leningrad Kırsalı

"Fena olmamış bence" dedi Ayvaz.

"Ruhsuz gibi. Çokça da yalan var" dedi Firuz.

"Ruhumuz firar etti çünkü. Ne yani, aman Maral götümüz yanıyor. Almanlarla karşılaşacağız diye ödümüz patlıyor mu yazsaydık yoksa Stalin'in de, Sovyetler'in de gelmişini, geçmişini eşekler kovalasın diye mi?"

"Neyse ne, derdimiz bu değil. Babasından yardım istemedik."

"Mektup Maral'a ulaşmadan bir sürü kişi tarafından okunuyor yavrucum. Öyle şeyler yazılmaz. O, babasına gerekeni söyler zaten."

"İyi, koy mektubu cebine, yüzbaşı ayaklandı, düdüğü çalar şimdi."

*

Birlik, çiğ sesleri ezerek ormanın derinliklerine doğru yürüyüşe geçti. Öndeki askerler, yollarına çıkan bitki bağlarını ve sürüngen dalları kesiyor, diğerleri de akında, solgun güneşin harelerinin oynadığı meraklı gözlerle etrafı temaşa ediyorlardı. Temiz hava, keskin yeşil kokusu ve uzun ağaçlardan yayılan polen tozları herkesin muhayyilesini kamaştırıyordu. Kehribar karıncaları zıplıyor, dişisi yuvadan kaçan narbülbülleri çığırıyor, çilli kelebekler

kanat çırpıyor, şaşı köstebekler toprağı oyarlarken cırlıyorlardı.

Saatler sonra orman seyrelip bozkır başlayınca yüzbaşı, birliğin yönünü elindeki pusulanın işaretine göre kuzeye döndürdü. Ihlaya oflaya bir müddet daha yürüyüp kızıl toprakların üstünden geçtiler. Hava ağırlaştı, gökyüzüne renk bahşeden laciverdi ton, dev bir mürekkep şişesinden akarcasına şerham şerham tüm uzamı doldurdu.

Yüzbaşı, peyniri andıran delikli kayaların başladığı kısımda istirahat emri verdi. Geceyi burada geçireceklerdi. Çatal dilini sallayarak taşların dibinde sürünen sarı pullu yılanlar öldürülünce çantalardan kumaşlar, çıtalar çıkarılıp çadırlar çatıldı. Üç ayrı ateş yakıldı ve arkadaki at arabasından akşam yemeği için konserveler, peksimetler getirildi.

Yemeğin arkasından yüzbaşı büyük ateşin başına geçti. Başçavuşla bugün çizilen planlar hakkında istişare yaptıktan sonra kemik tarağıyla bıyıklarını tararken askerlere mevcut konumları hakkında bilgiler verdi. Almanların bulundukları noktaya olan mesafelerini ve onlarla göğüs göğüse yapılan çarpışmaların yaşandığı cephelerin yerlerini tarif edip ay ışığıyla aydınlanan askerlerinin kaygılı yüzlerine bakarken “İçinizde fıkra anlatacak var mı?” diye sordu.

Ayvaz ile Firuz, çekinceyle “Var komutanım” dediler.

Yüzbaşı elindeki sopayla ateşi karıştırırken onları nazar edip “Hangi bölükteydiniz?” diye sordu.

“Leningrad Kolordu Karargâhı’nda, tiyatrocu olarak sanat grubundaydık komutanım” dedi Ayvaz.

Yüzbaşı, kaşıkla oyulmuşçasına çukurların olduğu yanağını kaşıyıp “Güzel, mekteplisiniz değil mi çavuşlar?”

“Baytarlık okuyorduk, komutanım” dedi Ayvaz.

“Baytar ha. Bu iyi, çok iyi. Başlayın öyleyse” dedi komutan.

“Baş üstüne, lakin fıkradan ziyade hikâye anlatalım dilerseniz” dedi Firuz.

“Siz bilirsiniz” dedi komutan.

Ayvaz ile Firuz fısıldaşarak ateşin başına geçerlerken askerler de

onları yarım daire şeklinde sardılar. Ayvaz başladı anlatmaya, Firuz devam etti. Birinin cümlesi havadayken diğeri devralıyordu konuşmayı. Heceler, yere düşmeyen bir top gibi aralarında dönüyordu.

“Ortaçağ Avrupası yüzyıllardır alacakaranlığın içindeymiş. Papazların hoşuna gitmeyen hiçbir fikrin ve insanın yaşama şansı yokmuş. Kadınlar cadı diye öldürülüyorlar, dogmalara karşı gelen herkes giyotinde ikiye ayrılıyormuş. Böylesi bir ortamda Martin Luther diye bir adam çıkmış ortaya. Kendisi de papaz olmasına rağmen kiliseye ve papazlara o âna kadar kralların dahi cesaret edemediği eleştiriler yöneltmiş, işbu tenkitlerini kâğıda dökerek kilisenin kapısına çivilemiş. Bundan sonra işler karışmış ve ne Hristiyanlık ne de Avrupa bir daha eskisi gibi olamamış.

Kendisini Katolik papazlarla mücadeleye adayan Luther’in en katlanamadığı şey, papazların Allah adına insanlara cennetten yer satmalarıymış. Bir gün yine yakınındaki kilisede cennetten yer satma töreni yapıldığını duymuş. Yanına birkaç taraftarını alarak töreninin yapıldığı kiliseye gitmiş. Üç papaz, karşılarında toplanan kalabalığa yüksek sesle vaaz veriyorlarmış.”

Firuz sağ elini havaya kaldırdı. Ayvaz ise kilise ilahilerine benzer bir ezgi mırıldanarak dostunun taklidine ses dekoru oldu.

“Ey İsa’nın çocukları! Öldükten sonra cennete gitmek, oradan güzel bir yer almak için elinizde avucunuzda ne varsa kiliseye vermekten geri durmayın. Dünyalığınızı verin ki cehennemin korkunç alevleri sizden beri olsun. Yemyeşil ağaçların, masmavi nehirlerin aktığı cennette İsa’ya komşu olarak sonsuza kadar huzur bulun!” deyince Ayvaz devam etti:

“Papazlar ellerindeki cennet tapularını övmeye devam ederlerken kilisenin kapısında dikilip alaycı gözlerle onları izleyen Luther ve arkadaşları içeri girmişler. Papazlar, Luther’i fark edince hortlak görmüşe dönmüşler. Baş papaz, ‘Kâfir Luther! Sen aforoz edildin, hangi cüretle buraya gelip de Tanrı’nın evini kirletirsin!’ diye bağırmış. Luther, ‘Yo, hayır buraya kavga etmeye gelmedim. Şu karşınızda duran insanlar gibi yer satın almaya geldim’ deyince

papazlar şaşırmış. Diğer papaz, ‘Hayrola yoksa yaptıklarından pişman mı oldun? Tövbe mi etmek istiyorsun?’ diye sorduğunda Luther, ‘Hayır! Bugüne kadar söylediğim her şeyin arkasındayım! Bana cennetten değil, cehennemden yer satmanızı istiyorum’ demiş. Hem papazlar hem de onları dinleyen kalabalık şaşırmaya doyamamışlar. Papazların sessizliği uzayınca, Luther, gülerek ‘Ne o, cennetten sattığınız gibi cehennemden yer satamıyor musunuz yoksa? Buna gücünüz yetmiyor mu?’ diye sorunca papazlar öfkeden deliye dönmüşler. Aralarında fısıldaştıktan sonra baş papaz, ‘Pekâlâ kâfir! Bunu sen istedin! Sana cehennemin en ateşli yerinden bir ev satıyoruz, üstelik para vermene de gerek yok’ demiş.

Luther, ‘Yetmez! Ben bir ev değil, cehennemin tamamını satın almak istiyorum. Üstelik ne kadar para isterseniz vermeye de hazırım’ demiş. O an, baş papaz halka dönüp ‘İşte görüyorsunuz ya ey İsa’nın evlatları! Bakın, şu kâfirin haline bakın da ibret alın, şeytan nasıl da ruhunu esir almış!’ diye bir tirat atarken Luther, ‘Boş konuşmayı bırak da söyle, yoksa cehennemin tamamını satamıyor musunuz? Buna yetkiniz yok mu?’ demiş. Papazlar birbirlerine bakmışlar. Baş papaz, ‘Tamam kâfir Luther! Anlaşılan o ki sana merhamet etmemeliyiz. Cehennemin hepsini sana satıyoruz. Arşa değen korkunç alevlerin içinde ebediyen yanacaksın’ demiş.

Luther alaycılıkla gülümseyip ‘Kesin sattınız mı?’ diye sorunca üç papaz aynı anda bağırarak ‘Sattık! Hepsi senin!’ diye bağırmışlar. Luther halka dönüp ‘Şahitsiniz! Bana cehennemi tamamını sattılar, ben de aldım’ diyerek kalabalığa doğru birkaç adım atıp kollarını iki yana açmış ve şöyle demiş: ‘Ey İsa’nın evlatları! Artık cennetten yer satın almak için varınızı yoğunuzu bu kan emici papazlara vermenize gerek kalmadı! Zira cehennemin tamamı benim olduğuma göre hiçbirinizi cehennemime almayacağımı ilan ediyorum. Bu demektir ki mecburen cennete gideceksiniz!’ Biraz evvel Luther’e tiksintiyle bakan saf insanların yüzünde güller açmış. Hep birlikte papazlara verdikleri paraları geri alıp kiliseden çıkmışlar. Luther ise apışıp kalan papazların hali karşısında kahkahalar atarak kalabalığın peşinden gitmiş...”

Hikâye bitince askerler gülümsediler. Yüzbaşı, hafif bir tebessümle onların keyfine iştirak edip “İyi hikâye. Çar zamanında Rusya’da da anlattığınız papazlara benzer hatta onlardan daha beter bir meczup vardı, ismi Rasputin’di. Bu sapkın ve korkunç zat, Çar Nikola’yı tesiri altına almış ve kraliçeyi büyüleyerek ülkenin yönetiminde söz sahibi bile olmuştu. Onu defalarca öldürmeye çalışmalarına rağmen ölmüyordu. Bıçaklanan, kurşunlanan lakin buna rağmen ölmeyen Rasputin’in neredeyse tanrı olduğuna inanan yüzbinlerce insan vardı. Sonunda hem zehirleyip, hem kurşunlayıp, hem de nehre attılar da öyle geberdi. Kraliçenin onun ardından kanlı gözyaşları döktüğü söylenir. Devrimin ardından hiçkimse bir daha insanları dinle kandıramadı, kandıramaz da...” diyerek ağırlaşmış bakışlarını tekrar ateşe daldırdı.

Gece, sükût ağlarıyla kaplandı. Ateşte can çekişen kuru dalların feryadı duyuluyordu sadece: çıt, çıt, çıt...

Başçavuş ayağa kalkıp onları ihata eden yüksek kayalara göz gezdirdi. Askerleri saydı ve “yat” emri verdi. Nöbetçiler dışında herkes uyku tulumlarına girdi.

Ayvaz ile Firuz da yan yana uzandılar. Üzerlerinde kayıp bir lisanı tekellüm eden gökyüzü uzanıyordu. Yıldızlar, yere çıpa atacak kadar alçalmışlardı.

“Komutanın nereden aklına geldi şu Rasputin. Şimdi kâbusuma girecek yine” dedi Firuz sıkıntıyla.

“Oğlum senin şu çocukluk zelzelelerin neden geçmiyor? Herif yıllar önce ölüp gitmiş. Şimdiye hayaleti bile ölmüştür” dedi Ayvaz.

“Hiç sorma... Rusya’da kadınlar çocuklarını hâlâ seni Ras-putin’e veririm diye korkuturlarmış. Ah suratı gözümün önüne geldi.”

“Çattık iyi mi... Sen onun fotoğrafını ilk nerede görmüştün?”

“Evdeki eski bir gazetede. Akif Ağabey’den de hikâyesini dinlemiştim. Çocukluğumdan bu yana defalarca kâbusuma girdi.”

Ayvaz onu dinlemiyor gibiydi. Ellerini ensesinde, gözleri zühre yıldızındaydı.

Firuz, dinlenmediğini sezince, “Ne düşünüyorsun hamur surat?” diye sordu.

“Onu...” dedi Ayvaz.

Firuz bakışlarını bileyip “O kim!” dedi.

“Sevdiğim kız...” dedi Ayvaz.

Yüreğindeki damarlar gerilirken “Benimle alay mı ediyorsun?” dedi Firuz.

“Hiç de değil...”

“Kim bu kız, nereden çıktı şimdi bir anda...”

“Yarın, öbür gün bir kurşun yiyip ölüp gidersem, bunu söylemediğim için pişman olurdum. Gerisini sorma Firuzcan. Âşığım işte... Onu düşünmeden edemiyorum.”

Hayret ve korkudan yapılmış patlayıcı bir kimya, Firuz’un yüzünden akıp tüm bedenini suladı. Elleri beyninden izin almadan birbirine yapıştı. “Ne yani; bana, can kardeşine kim olduğunu söylemeyecek misin?”

“Canımsın sen Firuzcan ama söyleyemem. Müsaade et de, yalnızca neler hissettiğimi hülasa edip biraz serinleyeyim” dedi Ayvaz.

Firuz dikleşip bağdaş kurdu. Uzaklardan uluma sesleri geliyor, civardaki bodur bitkiler huşu içinde sallanıyordu.

“Maral mı yoksa?” dedi Firuz alacağı cevabın yelinden korkarak.

Ayvaz, istifini bozmadan muammaların çeşnisiyle kızarmış geceye bakıyordu.

“Maral mı!” dedi Firuz tekrardan.

“Değil!” dedi Ayvaz, sertçe.

“Kim o halde?”

“Söylediğime pişman ettin! Adını ne yapacaksın! Vakti gelince söylerim işte.”

“Mahalleden mi, üniversiteden mi?”

“Çarşıdan...” dedi Ayvaz kısık sesle.

Firuz biraz rahatlayıp “Çarşıdan ha... Maksut Dayı’nın kızı Şirin mi yoksa lan! Geçen ay ona yanıktın” deyince Ayvaz, “Böyle yapmaya devam edersen and olsun ki bir daha bu mevzuyu açmam” dedi.

“Peki, adını sormayacağım ama en güdük vakitte söyleyeceksin

söz mü?”

“Söz...”

“Vay köftehor vay. Benden gizli aşk acısı çekiyormuş arlanmadan. Bunun bedelini ödeyeceksin.”

“Sanki sen saklamıyorsun...”

Firuz, “Ben mi? Kimi saklıyormuşum?” diye sordu, endişeyle.

Ayvaz yüzünü dostuna çevirdi. İmalı bir gülücük çatladı yanağında. “Sen söyle...”

Firuz’un omuzları esti. Göz daireleri sağa sola dıgırlanırken “Rüya’yı unutamıyorum hâlâ” dedi.

Ayvaz istihzalı gülüşünü büyüterek “Rüya ha... Öyle olsun Firuzcan. Zihninden geçenlere dokunmak isterdim. Lakin parmaklarımın yanmasından, dokunduğum şeyi teşhis etmekten korkarım” deyince Firuz, dostunun cümlelerini beğenmedi.

Hemen onun aklındakileri kurutmak için mahzun bir sesle, “İyi zırvaladın ha. Kızıp kınayacaksın diye Rüya’nın bahsini bile açamıyorum. Ama gel gör ki unutamıyorum işte. Evli bir kadına âşık olduğumu nasıl söyleyeyim? Utanıyorum Ayvazcan” dedi başını mahcup bir vezinle önüne eğerek.

Ayvaz’ın gözleri parladı, munis bir sesle, “Hakikaten Rüya’yı mı düşünüyorsun?” diye sordu.

“Ne sandın, Alacakurt’u mu düşünecektim!” dedi Firuz.

Ayvaz iyice keyiflendi. “Hoş adamdı doğrusu, boylu poslu...”

“Kaşınma çizmeyeyim kıçını, nonoş! Hadi sökül bakalım kalbindekileri...” dedi Firuz, dostunun yanağından makas alarak.

“Âşığım işte Firuzcan... Ona bakınca kalbimin nerede olduğunu hatırlıyorum. Yüzünü gözlerimde, sesini kulaklarımda, kokusunu burnumda hıfzediyorum. Onu düşündükçe yaradılışım tamamlanıyor. Kalbim uzayıp aklım kısalıyor. ”

“Ben âşık olduğumda karnım ağrımıştı. Aşk, kalbime saplanacağına orada yer bulamayıp karnıma girmişti sanki.”

“İnsan dünyaya düştüğü andan itibaren kendisini arar ya, üstelik bulacağı şeyin kendisinden başka biri olduğunu bilerek. Ben o şeyi buldum. O, o işte.”

“Peki kızın haberi var mı?”

“Yok...”

“Niye konuşmadın? Hadi alçaklık yapıp bana anlatmadın, kıza niye açılmadın!”

“Askerden sonra oldu.”

“O ne demek lan, nasıl yani?”

“Ben, onu görür görmez âşık olmadım da sonra oluştu bir şeyler belki de. Tıpkı gebe kalmak gibi. Aşkın tohumu içimden geçip kalbimi dölledi. Zamanla göğsümü tekmeledi. Sonra da o hissi sessizce doğurdum. Bebek misali...”

“Vay canına meğer kardeşimin içinde ne fırtınalar kopmuş” dedi Firuz gülerek.

“Alay et diye anlatmıyorum.”

“Etmedim ki. Eee?”

“Eeesi bu kadar işte.”

Sessizliklerini bölüşerek baykuşların senfonisini dinlediler bir süre. Firuz parmağını göğe yaklaştırıp “Gördün mü yıldız kaydı” dedi.

“Bizim de hayatımız...” dedi Ayvaz ve sordu: “Biz burada ne yapıyoruz Firuzcan? Sanki başka bir yüzyıldan savrulmuşuz... Cismen ve ruhen başka yerdeyim.”

“Kimselerin algılayamadığı, göremediği, duyamadığı, dokunamadığı bir boşluktayız ve bizi bu boşlukta unuttular. Ya da biz kaybolduk.”

“Kim unuttu bizi?”

“Tanrı belki de...”

“Tövbe de eşşoğlu...”

“Unutmadı mı?”

“Bence o bizi değil, biz onu unuttuk.”

“Belki de.”

“Belki değil, öyle. Onun hatırında olduğumuzu unutma. Yoksa nefes alamazsın. Sen anlatmayacak mısın?”

“Neyi?”

“Rüyayı, acını...”

“Eksik kalsın. Vaktinde anlattım da ne oldu? Aşkı dillendirmemeli. İsmini çok söylersen dünya onu elinden almaya kalkar. Aldı da... Hadi uyuyalım.”

“Allah rahatlık versin.”

“Sana da...”

“Rüyana Rasputin gelirse selamımı söyle, kılçık. Başta kraliçe olmak üzere o kadar kadını aynı anda idare ettiği için kendisini kutladığımı ilet lütfen.”

“Lan koca göt, dilinde yara çıksın senin. Ne güzel unutmuştum.”

*

Ayvaz, düdük sesiyle uyandı. Güneş, doğudan gülümsemek üzereydi. Serinlik tozlarıyla uyuşmuş kollarını iki yana açıp uykunun ağırlığını yardı. Firuz ise ağzı açık, büzüşmüş vaziyette uyuyordu. Ayvaz, dostunun üstüne doğru eğilip ağzına bir yaprak sokacaktı ki onun yakasına iliştirilmiş kâğıdı gördü. Çevresine göz atarak kâğıdı çekip okuyunca ellerini titreme aldı.

Sincap Hrk a/ Yüzbaşının çantasında olduğunu tahmin ettiğimiz, keşif ve harekât güzergâhında yazan yer isimlerinin tekmilini öğrenip derhal Nohut’la gönderiniz.

Ayvaz, kâğıdı üç kez okuyup dostunu sarstı. Firuz, şehvani bir düşün dibinden yüzeye çıktı bir lahzada, “Ne oluyor? Almanlar mı saldırdı?” dedi korkuyla.

Ayvaz, ağzını dostunun kulağına yapıştırarak “Yakana iliştirilmiş bir kâğıt buldum” dedi.

“Ne kâğıdı?”

Ayvaz, avucundaki kızıl kâğıdı gösterince Firuz’un gözlerinden taşlar yuvarlandı.

“Nasıl olur?” diyebildi.

O esnada başçavuş, “Hey! Hımbıllar çadırınızı niye sökmediniz hâlâ? Hadi çabuk olun...” diye seslenince ayaklanıp çadırlarını sökmeye koyuldular.

Firuz, “Alacakurt...” dedi ve ekledi: “Yani biz uyurken adamları buraya geldi ve...”

Ayvaz muşambayı katlarken “Ya da birliğin içinde adamı var” dedi.

“Yok canım o kadar da uzun boylu değil.”

“Kâğıdı koyan her kimse nöbetçileri nasıl atlattı o halde? Teğmen Bahadır vakasını unuttun mu şaşkın.”

Düdük tekrar çalınca hizadaki askerlerin yanına katıldılar. Ayvaz, küçük kâğıdı ufalayarak sabah yelinin insafına bıraktı.

Sabah içtimasının ardından yüzbaşı rastgele beş asker seçip “Arkadan malzemeleri alın. Karşıdaki boğaza tuzaklar kuracağız” dedi. Beş asker ellerinde çekiç, bobin, barut ve çıtalarla yüzbaşı ile başçavuşun peşine takılıp uzaklaşırlarken diğerleri de gölgeliğe çekilerek tayınlarını yemeye koyuldular.

Ayvaz, iştahla bayat ekmeğinden bir parça dişleyip fısıltıyla “Bu iş, sandığımızdan da tehlikeliymiş. Ben Alacakurt’u neredeyse unutmuştum. Hatta sincabı ilk ormanda azat edip bu defteri kapatmayı teklif edecektim sana” dedi.

“Biz unutsak da onlar bizi unutmuyorlar demek ki” dedi Firuz.

“Akıl kuşum uçtu. Sence bizle ilgili başka bir planları mı var?”

“Ne olabilir ki?”

“Onu kestiremiyorum işte ama bu yaptıkları düpedüz çılgınlık.”

“Kesinlikle. Bir de şöyle düşün, gece biz uyurken nöbetçilere rağmen burnumuzun dibine kadar gelip o kâğıdı bırakan kişi her kimse, bizden istediğini niçin kendisi yapmıyor? Bu kadar mahir bir casus, yüzbaşının çantasını rahatlıkla alabilirdi.”

“Belki bizi sınamak istiyorlar.”

“Savaşın ortasında yarın ne olacağımız belli değilken gel bir de bunlarla uğraş! Ne kara bahtımız varmış.”

“Ne yapacağız peki?”

“Akşama kadar düşünelim.”

“Olur. Firuz lan, ekmeğinin geri kalanını yemeyeceksen ben yiyeyim mi?”

“Al zıkkımlan pisboğaz, herifin derdine bak yahu.”

“Çok açım oğlum doymuyorum ne yapayım, baksana bir deri bir kemik kaldım.”

“Hee canım, çitlenbiğe dönmüşsün.”

*

Gök gürleyip pike yapan pudra kuşlarını dağıtırken birliktekiler, binbir güçlükle ak bayırı tırmanıyorlardı. Arkadaki arabayı çeken atlar kişneyerek yokuşu çıkmaya çalışıyorlar, askerler de kan ter içinde, çatlamak üzere olan atların yularlarından çekip arkalarından ittiriyorlardı.

Nihayet düzlüğe ulaştıklarında uzakta hayal meyal beliren karartılar göründü. Biraz daha yaklaştıklarında bu karartılardan birinin çan kulesi olduğu anlaşıldı. Çatısında duran haç sola doğru yatmıştı. Yüzbaşı gerisine dönüp “İstikamet kasaba, hızlı adım marş!” deyince süratlendiler. Yürüdükçe kasabanın yıkık damlı evleri, kolhoz binası ve kilisesi büyüdü. Kıvrılarak köye uzanan patikanın sağında ve solunda hastalıklı ağaçlar sıralanıyordu.

Birliktekiler, ortalığın ıssızlığından ve ne olduğunu anlamadıkları ağır kokudan şüphelenerek ilerlediler. Üstlerinde meşum sesler çıkararak daireler çizen birkaç akbaba gördüklerinde ise iyice huzursuzlandılar. Patikanın son kıvrımı bitip yol düzleşince birlik aniden durdu. Zira önleri devasa sıçanlardan oluşan bir ordu tarafından kesilmişti.

Başta yüzbaşı ve başçavuş olmak üzere herkes, dehşetengiz gözlerle karşılarına dikilen, tüyleri katrana, ağızları kana bulanmış iri sıçanlara baktılar. Sıçanlardan bazıları ayakları üstüne kalkıp onları süzüyorlar, diğerleri ise iğrenç cıyaklamarla fundalıklara sinmiş arkadaşlarına sesleniyorlardı.

Fareler ve insanların bakışması, ön saftaki sıçanların hareketlenmesiyle bozuldu. Askerlerden biri korkuyla, “Komutanım! Üstümüze geliyorlar!” deyip geriye doğru birkaç adım atınca herkes geriledi. Birliktekilerin bu hamlesi üzerine sıçanların tamamı cesaretlenip usul usul ilerlemeye başladılar. Kuyrukları havada, dişleri açıktaydı.

Yüzbaşı gözlerini kısıp onlara tiksinerek baktıktan sonra tabancasını çıkarıp havaya iki el ateş etti. Sıçanlar kaçmak yerine

ciyaklayarak karşılık verdiler.

Yüzbaşı, “Bu korkunç!” diyebildi dişlerinin arasından.

Başçavuş, “Komutanım, şeytanlar bizden korkmadıklarına göre insan eti yemiş olmalılar. Bakın, kokumuzu aldıkça yaklaşıyorlar” deyince askerler arasında kargaşa oldu. Yüzbaşı öfkeyle, “Kesin sesinizi!” diye bağırıp eliyle boşlukta çarpı işareti çizerek “Kıta beş adım geri at!” dedi. Birlik, beş adım gerileyince yüzbaşı seslendi: “İlk sıra diz kır!”

İlk sıradaki askerler tek dizlerinin üstüne çöktüler. Yüzbaşı, “Atış için hazırlan! Sıçanlara nişan al! Ateş!” deyince tüfekler ateş aldı. Art arda fırlayan kurşunlar, neredeyse birbirlerinin üstüne çıkarak meydan okuyan sıçan ordusunu darmadağın etti. Patlayan leşlerden etrafa kıvrımlı et parçaları, kara kan ve tuhaf sesler yayıldı.

Sıçanlardan sağ kalanlar kaçışsalar da geride duran en irileri yerlerinden kıpırdamamışlardı. Yüzbaşı bu kez ikinci sıraya, “İkinci sıra! Ayakta nişan al! Ateeş!” dedi. Askerler, Almanlara gücü yetmeyip sıçan avlayarak kendilerini avutma isteğiyle memlu olarak tetikleri çekince sıçan ordusunda kıyım yaşandı. Yaralananların tamamı da fundalıklara kaçıp gözden kayboldular.

Askerler, yüzlerini ekşiterek ölü sıçanları izlerlerken yüzbaşı yürüyüşe devam emri verdi. Kara toprağa yapışmış leşlerin üstüne basarak geçtiler. Firuz, postallarının altında kalan sıçanın yumuşaklığını hissedince içi bulandı fakat midesi boş olduğu için birazcık safra dışında ağzından bir şey çıkmadı.

Avlusunda biraz evvelkilere nazaran daha küçük sıçanların fink attığı kilisenin önünden geçip meydana vardıklarında donakaldılar. Karşılarına çıkan manzara, cehennem tasvirlerine ilham olacak türdendi. Her yerde parçalanmış, deşilmiş, kararmış insan bedenleri duruyordu. Gagalarından bağırsaklar sallanan akbabalar alçaktan uçup onların üstünden geçiyorlar; cesetlerin kollarına, bacaklarına, iç organlarına üşüşmüş böceklerle, kemikleri öğüten kuzgunlar ise uğulduyorlardı. Hayvanlar, üstlerindeki muhayyir bakışları sezince huzurlarını bozup onları rızıklarından eden davetsiz misafirlerden rahatsızlık duyduklarını belli eden hareketlerle kaçıştılar.

Yüzbaşı, önündeki korkunç manzarayı izledikten sonra birkaç ölünün üstüne eğildi. Onun peşinden seğirten başçavuşla birlikte boşalmış göz yuvalarını, kulaklarını, ağızlarını, burun deliklerini; çamur, kan kurumu ve böcek yumurtalarının kapladığı birkaç cesedi uzun uzadıya incelediler. Yüzbaşı ayağa kalkıp gördüklerini yok etmek istercesine gözlerini yumarak "Yürüyüşe devam" dedi.

Bahçelerini katmerli otların sardığı, boyaları pullanmış evlerin önünden geçtiler. Kimi evlerin bahçesinde, bazılarınınsa içinde yine cansız insanlar vardı. Çürümüş, şişmiş, dağılmış, kemikleri pembe kaslardan ayrılmış cemdekler arasında kadınlar, yaşlılar ve çocuklar çoğunluktaydı.

Ölülerin yarısı yenmiş, alttan kemik dokusunun göründüğü kafalarında, derilerine zoraki tutunmuş kirli saçlar ölüm bayrakları gibi dalgalanıyordu. Onların az ilerisindeki boşluğa da kedi, köpek, çakal, koyun, domuz, kuş ve tavuk iskeletleri yayılmıştı.

Her yandan dünyaya ait olamayacak kadar kötü kokular yükseliyordu. Bu kokular, acı tasvirlerle birleşerek birliktekilerin belleklerine dev çiviler suretinde çakılıyordu. Askerler, buraya çocukken dinledikleri masallardaki canavarların saldırdıkları zannına kapılmışlardı.

Yüzbaşı, sararmış yüzüyle her evin içine baktırıyor, yaşayan birileri olup olmadığını anlamaya çalışıyordu. Kasabanın tüm hücrelerini saran ve evvela herkesi dehşete düşüren sıçanlar ise bu kara görüntülere şahit olunduktan sonra sıradan figürler haline gelmişlerdi.

Evler bitip, kasaba mezarlığının çatlak duvarları göründüğünde yüzbaşı; "Dün geceki baytarlar nerede?" diye sorunca Ayvaz ile Firuz bir adım öne çıktılar.

"Söyleyin; bu kadar çok sıçanın sırrı nedir? Belli ki kasabada bulaşıcı bir hastalık zuhur edip herkesi öldürmüş. Fakat bu kadar çok sıçan..." dedi yüzbaşı, bezgin bir sesle.

Ayvaz ile Firuz gerilerinde kalan, insanlık alametlerini yitirmiş şeylere baktılar.

"Kediler komutanım, kediler. Bir anda yok olmuşlar sanki" dedi

Ayvaz.

“Peki, sizce kasabayı hangi hastalık vurmuş? Veba mı?” diye sordu yüzbaşı.

“Sanmam komutanım. İnsan ve hayvan leşlerinde veba emareleri yok. Başka bir felaket olmalı...” dedi Firuz.

“O halde geriye tek bir ihtimal kalıyor” dedi başçavuş.

“Nedir?” dedi yüzbaşı.

“Kasabanın kedilerini, insanlar yemiş olabilirler mi?” dedi başçavuş.

“Yani herkes kıtlıktan mı ölmüş diyorsun?” dedi yüzbaşı.

“Bence en mantıklı izah bu. Zira evlerde hiç yiyecek yok ve yüzlerce kedi iskeleti gördük” dedi başçavuş.

Firuz, “Başçavuşumuza katılıyorum” deyince, yüzbaşı birliğe dönüp “Yoldaşlar! Mezarlığın sonundaki tümseğe konuşlanıyoruz! Herkes teyakkuzda olsun. Yemekçiler ekmek dağıtsın! Başçavuş, sen de yanına üç, beş asker alıp kasabadaki her eve bak. Belki hâlâ yaşayan birileri vardır” diyerek Ayvaz’a dönüp “Çavuş, sende onlarla git. Ölü hayvanları incele” dedi.

Onlar, kasabanın girişine doğru uzaklaşırlarken diğerleri, mezarların gerisindeki tümseğe konuşlandılar. Sıçanlar yaklaşmasın diye ateş yaktılar.

Ekmekler yendikten sonra yüzbaşı sigara yaktı. Askerler de onu taklit ederek şahit oldukları kıyametin yorgunluğuna yaslandılar. Atıştırmaya başlayan yağmur tanelerinin haç şeklindeki tahta mezarların üstündeki yazıları silmesini izleyerek sigaralarını içtiler. Uzun bir bekleyişin ardından başçavuş, Ayvaz ve diğer askerler göründü. Ayvaz sırtında yaşlı bir adamı taşıyordu. Mezarlık kapısından girerlerken yüzbaşı onlara doğru koşturup “Yaşayan bir kişi mi buldunuz?” diye sorunca başçavuş, “Evet komutanım ama adam ölmek üzere” dedi.

Ayvaz, ihtiyarı sırtından indirip yere uzattı, nazikçe. Adam görünürde canlıydı; nefes alıyor, kan oturmuş gözlerindeki son ışık tanecikleriyle ile üstüne eğilenlere bakıyordu lakin ruhunu çoktan yitirmiş gibiydi.

Yüzbaşı onun yanına çömelip nabzına bakarken “Asker! Ekmeğin üstüne su döküp getir çabuk...” dedi. Bir asker, ıslattığı ekmeği kapıp ihtiyarın ağzına uzattı. İhtiyar, birbirine yapışmış dudaklarını aralayıp ekmeği yuttu. Lokma, kurumuş boğazının çeperlerini yırtarak bir taş suretinde midesine inince feri sönmüş gözlerinden yaş geldi.

Yüzbaşı, adamın değil derisini lime lime olmuş gömleğini delecek kadar sivrilmiş kaburgalarına, buruşmuş esmer derisine bakarken adam üç lokma daha yedikten sonra gözlerini yüzbaşına çevirdi. Yüzbaşı onun kararmış elini tuttu ve bir sigara yakıp ağzına koydu. Adam, elmacık kemiklerini kabartarak sigaradan derin bir nefes çekerken yüzbaşı, “Konuşabilecek halde misin?” diye sordu. İhtiyar, cevap vermek yerine yüzbaşının elini, eklem yerleri şişmiş parmaklarının içine alıp tebessüm etti. Yüzbaşı, “Anlat, burada neler oldu?” diye sordu.

Adam, sigaradan bir nefes daha çekip acı acı öksürdü. Hırıltılı sesiyle, “Nereden başlayayım komutan?” diye sordu.

“Adın ne?” dedi yüzbaşı.

“Oleg...”

“Yaşın?”

İhtiyar, “Yetmiş bir” diyerek titreyen eliyle kasabayı gösterdi:

“Bir ay kadar önce kolhoza bir haber geldi. Yakın zamanda, cepheye giden bir takviye bölüğünün kasabadan geçeceği ve bir gece burada konaklayacakları söylendi. Kolhoz, hemen hazırlıklara başladı. Haberden bir gün sonra, sabahleyin kasabaya bir kıta girdi. Kıtanın başındaki komutan kasabanın ileri gelenlerini toplayıp Almanlarla savaşacak askerleri için derhal yiyecek, içecek, battaniye, yakacak ve hayvan temin edilmesini istedi. Biz de mecburen istenilenleri getirip kolhoza teslim ettik. Fakat komutan toplanananları az bulup öfkelendi. Almanların kasabaya girmesi halinde erkeklerin vahşice öldürüleceğini, kadınlara ise tecavüz edileceğini söyleyip gözümüzü iyice korkuturken askerlerine kasabadaki tüm evlere, ambarlara, ahırlara girip ne var ne yoksa el konmasını emretti. Askerler elimizde avucumuzda ne varsa

topladılar. Onlara karşı çıkan üç kişi de hainlik suçlamasıyla meydanda kurşuna dizildi. Kıta, her şeyimizi alarak çekip gittikten sonra öldürülenleri gömdük ve oturup bundan sonra ne yapacağımızı konuştuk. Yiyeceğimiz, içeceğimiz, yakacağımız ve hayvanlarımız yoktu artık.

Buraya en yakın kasaba at üstünde iki saat sürer. Hemen bir delikanlıyı askerlerden sakladığımız atla yardım getirmesi için oraya yolladık. O dönünceye kadar da, herkes askerlerden gizlediği az miktardaki erzakı getirip meydana yığdı. Delikanlı döndüğünde komşu kasabanın durumunun da bizimki gibi olduğunu söyleyince yıkıldık. dediğine göre, orayı da başka bir bölük soymuştu.

Bu haber üzerine meydanda topladıklarımızı hanelere göre bölüştürdük. Peşinden de ekinlere ve kuzeydeki küçük ormana daldık. Ağaçları, otları, kovanları artık önümüze ne çıktıysa yağmaladık. Günlerce bunlarla idare ettik. Fakat bir zaman sonra her şey azaldı. Elimizde kalan son domuzu, son koyunu ve delikanlının bindiği atı da yedik. Ağaç kabuklarını kaynatıp çorba yaptık, zehirli olduğunu bildiğimiz yemişlere bile göz diktik.

Hastalıklar baş gösterdi. Ölümler başlayınca son çare kuş avına çıktık. Bu esnada birkaç aile yürüyerek kasabadan gitti.

Günler ve günler sonra kıtlık, dayanılmaz bir hal aldı. Ölmemek için kasabada ne kadar kedi, köpek, yılan, kurbağa, kertenkele, tilki, kirpi, böcek bulduysak yiyorduk. Toprağı kazıp solucanları, köstebekleri bile çıkardık. Fakat yetmiyordu. Açlık uyutmuyor, tüm gücümüzü emiyordu. Tek umudumuz o zalim komutanın sözleriydi. Elimizdekileri alıp giderlerken ‘Merak etmeyin en geç on beş gün içinde devlet size erzak gönderecek’ demişti. Ama kimse gelmedi.”

İhtiyar öksürük nöbetine tutuldu. Askerin koşturduğu suyu içip devam etti:

“Son çare, sırf midemize bir şeyler girsin diye kök, toprak, talaş, yaprak hatta çaput yedik. Kasabanın yarısına yakını öldü. Çocuklarım ve torunlarım da birkaç gün arayla öldüler. O kadar açtım ki onların yasını bile tutamadım. Sıçanlar, kedisiz kasabayı o günlerde istila ettiler. Nereden geldiğini anlamadığımız mahluklar

her yanı sardı. Bizim ise ayağa kalkacak halimiz kalmamıştı. Herkes evine kapanmış ölümü bekliyordu artık. Sokaklar ise ceset kaynıyordu. Onları gömecek ne mecalimiz ne de aklımız yoktu.

Birkaç gün sonra kasabaya kıyamet indi.

Hayatta kalan kasabalılar, sıçanların ve akbabaların cesetleri yediklerini görünce, onlara öykünerek insanlıklarını unutup birer iblise dönüştüler ve ölüleri; yani akrabalarını, dostlarını yemeye başladılar.

Hem yiyorlar hem ağlıyorlardı. Bazıları ise kahkaha atıyorlardı. Delirmişlerdi.

İhtiyar, gözlerinden, buruşuk yanaklarına süzülen yaşları sildi. Derin bir nefes alıp devam etti: “Gözyaşı ezbere akmaz. Akmaz komutan. İş öyle korkunç yere vardı ki ölülerin etleri de fayda etmeyince insanlar birbirlerinin diri çocuklarını yemeye başladılar. Cehennemin ne demek olduğunu o an belledim komutan! Kendi çocuklarını yiyemeyenler, çocuklarını komşularınınkiyle takas ederek onlarınkileri yiyorlardı. Çocuklarım ve torunlarım günler evvel öldükleri için şanslı saydım kendimi.

Tanrı affetsin. Bu yamyamlığın önüne geçip bizi durdursun diye İsa’ya o kadar yakardım ki... Ama gelmedi İsa. Dün, son iki kişi de öldü. Geriye bir tek ben kaldım işte. Siz bulmasaydınız benim de saatlerim sayılıydı.

Bunu hissediyordum.”

İhtiyar titriyordu. Tırnaklarını bağrına geçirip “Ben çocuklarımı, karımı, torunlarımı, kardeşimi, dostlarımı gömdüm. Birbirini yiyen insanları gördüm. Gökten ekmek yağmalıydı komutan. Biz o kadar günahkâr kullar değildik ama yağmadı.

Belki bir nehir aksaydı balık yerdik. Binlerce balık... Balıklar bile bizden toktur komutan. Kuşlar, sıçanlar, bozkır bizden toktur. Kemiklerim ağrıyor, kanım, ruhum, inancım ağrıyor.

İsa... Onu kamçılamışlardı. Kızlarım cennetteler midir şimdi sence?

Yirmi beş yıl önce şu kilisenin papazı bir vaazında anlatmıştı komutan. İsa’yı kırbaçlayıp ona türlü eziyetler ettikten sonra

kucağına dev gibi haç vermişler. İsa, kan revan içinde o haçı taşıyarak sokak sokak dolaştırılıp bir tepeye götürülmüş. Onun kutsal bedenini haça uzatıp ellerine, ayaklarına çiviler çakmışlar. İsa acı çekmiyormuş ama acı İsa'yı çekiyormuş. Acı, İsa'nın bedenini hissediyormuş. Haçı ayağa kaldırıp İsa'yı germişler orada. Ama İsa, aldığı ölümcül yaralara rağmen hâlâ nefes alıyormuş. Vücudu tamamen kanla kaplı olduğu halde hâlâ konuşabiliyormuş. Romalı askerler, haça germe törenini izlemeye gelen halk, İsa'nın cellatları... Herkes şaşkınmış. Son çare askerler, ölmesi için onun karnına hançer saplamışlar. İsa, birdenbire acıyı tüm ağırlığıyla hissetmiş. Feryadı arşı sarmış. Tanrı'dan artık canını almasını, bu acıya dayanamadığı söylemiş defalarca... Ama bir türlü ölmüyormuş. Sonunda İsa gözlerini göğe kaldırıp son gayretiyle 'Tanrım... Yoksa beni unuttun mu?' diye sormuş. İşte o an İsa'nın başı önüne düşüp kutsal ruhu göğe yükselmiş."

İhtiyar, alnını yüzbaşının dizine bastırarak "Söyle komutan! İsa niçin gelip bize yardım etmedi? Bu açlık, kan, savaş niye?" diye sorunca yüzbaşı merhametle onun elini okşadı.

İhtiyar o an avuçlarını toprağa koyup doğrulmaya çalıştı. Yaşlı gözlerini göğe çevirip "Tanrım! Yoksa beni unuttun mu?" dedi ve başı geriye düştü...

Yüzbaşı dizini, ihtiyarın ölüsünden usulca alıp ayağa kalktı ve bir sigara yakarak arkasını döndü. Yüzbaşı ağlıyordu... Başçavuş ağlıyordu. Ayvaz, Firuz ve askerler, ihtiyarın kıpırtısız bedenine bakarak ağlıyorlardı.

Uzun ve ağrılı bir sessizliğin ardından yüzbaşı gözlerini silip "İhtiyarı gömün! Başucuna da bir ekmek bırakın" dedi.

*

Gündüzün kabuğu kalkıp altından akşam çıkarken şiddetli bir sağanak başlamıştı. Yapışkan çamura bata çıka güneye doğru ilerleyen birlik, çamlarla kaplı bir tepenin eteğine ulaştı. Yüzbaşı tepenin altındaki mağaralardan birini inceledikten sonra geceyi burada geçireceklerini söyleyip istirahat emri verdi.

Mağarada ateş yakıldı. Askerler, alevlerin etrafına toplanıp yağmurun tıpırtısını, odunların çıtırtısını dinleyerek kuru ekmeklerini yediler. Kimileri uyukluyor, bazıları manası yitmiş gözlerle renkten renge giren ateş püsküllerini izleyip düşünüyorlardı. Yüzbaşı ise mağaranın girişinde, elindeki lehvaya batırdığı pergelle ölçüm yapıyordu.

Ayvaz ile Firuz bir köşeye çekilip yorgunluklarına büründüler. Gözlerini kapayıp bir müddet kıpırtısız kaldılar. Göğü yaran şimşeklerin billur ışıkları mağaranın içine aksedince Ayvaz fısıltıyla, “Bu gece sincap harekâtını yapalım” dedi.

Firuz irkildi. Gözlerini açıp “Nasıl yani, sahiden bu deliliği yapacak mıyız?” dedi.

“Başka çaremiz var mı...”

“Korkuyorum Ayvazcan.”

“Korkma, bana güven.”

Yüzbaşı işini bitirip nöbetçileri tayin edeceği esnada Ayvaz, “Komutanım, nöbeti ben tutabilirim. Bacağımda çok ağrı olduğu için uyuyamam zaten” dedi.

Yüzbaşı, lehvaları, kâğıtları çantasına yerleştirirken “Olur çavuş. Bu geceki nöbeti ikiniz tutun” deyip askerlere yat emri verdi.

Yarım saat sonra yüzbaşı dahil herkes tulumlarına girip soğuktan küçülen bedenlerini kıvırarak uykuya daldılar.

İki dost mağaranın ağzında oturmuş gecenin katmanlarını izliyorlardı. Askerlerin horultusu ve yağmurun sesi birbirine karışınca Firuz fısıldadı: “Bir plan düşündün mü, nasıl yapacağız?”

Ayvaz, sigarasını dumanlayıp gerisine döndü. Sırtını ateşe çevirmiş halde uyuyan yüzbaşıya, onun ayaklarının uç kısmında duran çantasına baktı. “Biraz daha vakit geçtikten sonra ben, ateşin yanına gidip çantayla olan mesafemi iyice ölçeceğim. Herkesin derin uykuda olduğuna emin olduğumda da ateşin başından ayrılmadan elimi çantaya sokup içindeki dosyayı çıkaracağım. Sen o an sessizce gelip dosyayı alacaksın ve mağaradan çıkıp Alacakurt’un istediği bilgileri bularak kopya edeceksin.”

“Yüzbaşı uyanırsa mahvoluruz.”

“Bu yüzden ateşin başında olacağım zaten. Allah korusun uyanıp huylanırsa çok üşüdüğümü, biraz ısınıp tekrar nöbet yerine geçeceğimi söyleyeceğim.”

“Ya ben dışarda belgeleri kopya ederken uyanıp diğer nöbetçi nerede derse?”

“İshal olmuş. Durmadan aşağı inip geliyor derim. Korkma, kolay olacak.”

Birkaç saat sonra Ayvaz çıt çıkarmadan yürüyüp ateşin başına oturdu. Ayaklarını yalazlara tutup ateşin ıslığını dinlerken cin gözleriyle yüzleri taradı. Herkesin uyku dibinde olduğuna kani olunca kolunu arkadan çantaya uzattı. El, çantanın mandalını kavrayıp tek hamlede açtı ve dosyayı çekip çıkardı. Ayvaz göz ucuyla dosyaya bakarak dostuna döndü. Firuz, gelip dosyayı kapıp tereddütle mağaradan çıktı.

*

Firuz’un gidişinin ardından epey vakit geçmişti. Ayvaz, mağaranın ucunda sigara üstüne sigara yakıp bir sincaba, bir ay ışığının altında kabaran çamlara ve yorgun atlara bakarak bekliyordu. Sert bir rüzgâr esip yüzüne yağmur tanelerini çilenince yeniden aşağıya baktı ve sırılsıklam olmuş dostunu gördü. Hemen mağaradan sarkıp bileğinden kavrayarak yukarı çekti onu.

Firuz, morarmış elleriyle üstündeki su damlalarını silkelerken, Ayvaz, “Hallettin mi?” diye sordu, kaygılı gözlerle.

“Hallettim. Ama yüzbaşının dosyası ıslandı biraz, yağmur feci yağıyor” dedi Firuz.

“Eyvah” dedi Ayvaz.

Firuz, beline koyduğu dosyayı gösterdi. Ayvaz dosyanın yüzeyine, sırtına ve kenarlarına dokunup “Yok, şükür ki çok ıslanmamış. Planı yaparken yağmuru hesap edemedim. Neredeydin sen?” diye sordu.

“Sağ taraftaki ağaçların altına sindim. Aksi gibi fener de bozuldu. Dosyadakilerin hepsini geçiremedim lakin Alacakurt’un istediği kısım tamamdır.”

“Alacakurt’un istediği kısmı nereden anladın?”

“Hareket planlarında ve güzergâhta Türkiye ile alakalı şeyler var. Şimdi konuşmayalım. Bilahare anlatırım.”

Ayvaz, “Vay anasını...” deyip boynunu kaşırken “Ben dosyayı ateşte kurutup yerine koyayım. Sen bekle burada” diyerek tekrar ateşe seğirtti.

Yüzbaşı diğer tarafa dönmüştü. Ayvaz, yaralı bir hayvan misali derin derin soluyarak ateşin başına çöktü. Yüzbaşının çopurlu yanaklarına, dar alnına ve geniş ağzının üstündeki kumral bıyıklarına baka baka dosyayı çantaya koyup mandalı kapattı.

Ayvaz yerine dönünce “Dosyayı kurutmadan koydum. Yüzbaşı diğer tarafa dönmüş. Göze alamadım” dedi.

“Sabaha bir şey kalmadı. Kurur mu dersin?” diye sordu Firuz.

“İnşallah” diye yanıtladı Ayvaz.

Firuz titreyerek başını sallarken Ayvaz “Sen çok ıslanmışsın. Çıkar üstünü” dedi.

“Ne giyeceğim? Çantam arkada, oraya gitmeyeyim şimdi. Ses falan çıkar yüzbaşı uyanır mazallah. Zaten dosya da nemli...”

“Abartma kıtkafa, git giy kazağını. Hasta olacaksın.”

Firuz, “Yapamam oğlum. İş çıkarmayalım. Korkudan titriyorum hâlâ” deyince Ayvaz, üstünü çıkarmaya başladı.

“Ne yapıyorsun?” dedi Firuz.

“Al benimkileri giy” dedi Ayvaz.

“Ee sen?”

“Ben üşümüyorum.”

“Saçmalama şişko, atlet katında hasta olursun.”

“Uzun etme de dediğimi yap.”

Firuz, üstündekileri çıkarıp kendisine iki boy büyük kıyafetleri giyerken Ayvaz da kalkıp son kez ateşin başına gitti ve üşüdüğünü belli etmeden dostunun ıslak giysilerini ateşe tuttu. Firuz gerisine dönüp ona minnetle gülümsedi.

Ayvaz kurutma işlemini bitirip dostunun yanına döndü. “Firuzcan, kâğıt nerede?”

Firuz kafesindeki sincaba bakıp “Donumda... Ne olur ne olmaz

diye orama sakladım. Bundan sonra ne yapacağız?” dedi.

Ayvaz gömleğini giyerken “Kaç parça kâğıt yazdın?” diye sordu.

“İki parça.”

“Islandılar mı onlar da?”

“Islanmayan türdenmiş kızıl kâğıtlar.”

“Bay bay bay, Alacakurt hep şaşırtacak bizi. Hadi bitirelim şu işi.”

Firuz kâğıtları çıkarınca Ayvaz, yüzünü buruşturarak onları Alacakurt’un öğrettiği gibi kucağındaki sincabın alt tüylerine sardı. Kâğıtla kaplanan tüyleri, uzun olanlarıyla örtüp sincabı okşadı ve cebinden çıkardığı kahve çekirdeğini Nohut’un ağzına koydu. Sincap çekirdeği çiğneyip kulaklarını oynattıktan sonra karnı üstüne uzandı.

“Niye gitmiyor bu zampara?” dedi Ayvaz.

“Ne bileyim. Bir çekirdek daha ver” dedi Firuz.

Ayvaz, sincaba bir çekirdek daha uzatıp “Hadi Nohutcan, hadi akıllı sincabım. Vazife beklemez” dedi.

Nohut, çekirdeği öğütüp burnunu kaşıdı ve bir insan gibi gülümsedi. Önce Ayvaz’ın, ardından Firuz’un boynuna tırmanıp ikisinin de ensesini kokladıktan sonra yüzünü, peçesini aralayan güneşe döndü. Yerinde birkaç kez zıplayarak mağaradan çıkıp çamların arasında gözden kayboldu.

*

Güneş, boz tepelerin rahminden doğunca tabiat ana canlandı. Zamanın görünmez kıvrımları çiçeklendi. Nefti çamlardan yayılan rayiha, iki dostun sancıyan zihinlerine taravet bahşetti.

Ayvaz, düdüğünü çaldı. Askerler teker teker uyanıp toparlandılar. Ekmeklerini yediler. Başçavuş, sayımı tamamlayınca mağaradan çıkıp aşağıdaki düzlükteki yalağın taşlarına diz vurarak sırayla su içtiler ve yürüyüş başladı.

Ayvaz ile Firuz, uykusuzluktan perişan haldeydiler. Diğerlerinden geri kalmamak için canlarını dişlerine takıp esneye esneye yürüyorlardı.

Güneş emekledikçe gölgeleri katılaşan askerler, çamlığı geçip önlerine çıkan tozlu yamacı aştıklarında bir gölcük göründü. Kül rengi gölcüğün içinde silüetler, etrafında ise üç at arabası ve onlarca asker duruyordu. Birliktekiler, onların Alman askerleri olduğunu sanıp telaşa kapılsalar da yaklaştıkça at arabalarından birinde dalgalanan kızıl bayrağı görüp rahatladılar.

Öndeki asker, yüzbaşının emriyle flama kaldırınca gölün etrafındakilerden birisi el sallayarak karşılık verdi. Yüzbaşı seslendi: "İstikamet, gölcük! Hızlı adım yürü! Marş için hazırlan! Bir, iki, üç... Yüksek sesle, söyleyin: Polyuşko."

Askerler, ayaklarını yere sertçe vurarak süratlenirlerken yek avaz marşı söylemeye koyuldular:

Polyuşko, polye,
Polyuşko şiroko, polye...
Yedut, li po polyu gyeroi
Eh, da krasnoy armiyi gyeroi...

Gölcüğe iyice yaklaştıklarında uzaktan koyu gri görülen suya petrol döküldüğü anlaşıldı. Tepeden tırnağa petrole bulanmış beş kişi suyun içinde ağaç kıvamında dikiliyorlar, kıyıda duran bir asker ise elinde meşale ile bekliyordu.

Birliktekiler şaşalayarak onlara bakarlarken bir teğmen koşarak yüzbaşının karşısına dineldi ve esas duruşa geçerek "Ben, Novgorod Piyade Alayı'ndan Teğmen İvan. On altı askerimle emrinizdeyim komutanım" deyip tekmil verdi.

Yüzbaşı, onu selamlayıp "Ne yapıyorsunuz burada teğmen?" diye sordu.

"Novgorod, Almanların eline geçti. Albayın emriyle Lenin-grad'a gidiyoruz."

Yüzbaşı, bellerine kadar suyun içinde çaresiz gözlerle kendisine bakan beş kişiyi izlerken "Bu gölcüğün hali nedir? Ne yapıyor askerlerin orada?" diye sordu.

Teğmen yanıtladı: "Aldığımız emir doğrultusunda Novgo-rod'dan

buraya kadar önümüze çıkan tüm akarsulara gölcüklere ve kuyulara petrol döküp yakarak kullanılmaz hale getiriyoruz. Suyun içindekiler ise Alman esirleridir komutanım. Albayın emriyle hepsini gölle birlikte yakacağız.”

Yüzbaşı kafasını salladı. “Novgorod’daki kayıp nedir teğmen?”

“Takriben yirmi beş bin asker kaybettik. Otuz kadar esir aldık. Beşi bize verildi. Aslında bunları canlı şekilde Leningrad’a ulaştırmamız emredilmişti lakin bu domuzlar yolda rahat durmadılar. İçlerinden biri ipini çözüp askerimi öldürdü. Ben de yetkimi kullanarak onları gölle birlikte yakmaya karar verdim.”

Yüzbaşı ellerini beline koyup Almanlara baktı tekrar. Birliktekiler de ilk kez Alman askeri görmenin heyecanıyla onları başka dünyadan gelmiş canlılarmışçasına dikkatle inceliyorlardı.

Bir tutam sessizliğin ardından yüzbaşı, “Onları öldürme teğmen, sana verilen emre uyarak Leningrad’a götür. Bize şu sıralar ölüler değil esirler lazım” dedi.

Teğmen başını önüne eğip “Affınızı dilerim ama onları öldürme yetkimi kullanacağım” dedi.

Yüzbaşı kaşlarını çatarak “Ben de öldürmeyeceksin diye emrediyorum!” dedi.

“Fakat komutanım, bu insan görünümündeki şeytanlar Novgorod’daki kuşatmayı günlerce uğraşıp kıramayınca şehre, toplara koydukları onlarca vebalı insanın cesedini attılar. En başta ne yapmaya çalıştıklarını anlamadık, ta ki iki hafta içinde şehri kara veba sarıp sivillerin ve askerlerin yarısı acılar içinde ölene kadar...

Kuşatma kırılıp şehre girdiklerinde ise kadınlara tecavüz ettiler, yaşlılara bile. Herkesi katlettiler...”

Teğmen anlatmaya devam ederken yüzbaşı el işaretiyle susturdu onu. “Yeter teğmen! Emrettiğim üzere bu esirleri öldürmeyecek, karargâha teslim edeceksin.”

Teğmen tereddütle gölcükteki Almanlara bakarken içlerinden birisi gülerek “*Hurra Hitler. Heil Hitler. Schmutzig Juden*!” deyince teğmen bir anda yerinden fırlayıp askerinin elinde duran meşaleyi alarak suya fırlattı. Gölcüğü saniyeler içinde alevler sardı.

Yüzbaşı, öfkeyle kara dumanlar çıkararak tutuşan gölcüğe doğru seğirtip birlik teyakkuza geçince teğmen gölcüğün önünde durup tabancasını yüzbaşına doğrulttu.

“Novgorod’da savaşan bizdik, siz değil. Bir adım daha atarsanız sizi vururum yüzbaşı! Onlar geberecek ve biz de izleyeceğiz!” diye bağırınca yüzbaşı yumruklarını sıkıp geri adım attı.

Herkes, alevlerin dilleriyle cayır cayır yanan, hamurlaşmış derileri bir elbise gibi mor kaslarından, gergin sinirlerinden ayrılarak eriyen Alman askerlerini izledi.

Almanlar, kor yığınlarına dönüşüp birer birer suya gömülürlerken teğmen silahını indirip başını eğdi. Yüzbaşı koşup ona sert bir tokat indirince, teğmen yere yığıldı.

“Başçavuş! Tutukla şunu!” dedi yüzbaşı.

Başçavuş ve bir asker, teğmeni derdest edip ellerini bağladılar.

“Başçavuş! Bu adam bizle gelecek. Şu andan itibaren teğmen değil, suçludur. Varacağımız ilk karargâha teslim edeceğiz!” dedi yüzbaşı.

“Emredersiniz komutanım!” dedi başçavuş.

Teğmen ellerindeki urgana bakıp ağlamaklı sesle “Pis Yahudiler dedi o domuz. Avrupa’da, burada yüz binlerce Yahudi’yi katlediyorlar. Gerekeni yaptım!” deyince, yüzbaşı, “Yahudi misin sen?” diye sordu.

“Evet!” diye yanıtladı teğmen.

“Öyleyse cezan daha da ağır olacak. Emre itaatsizliğin yanı sıra sana emanet edilen esirleri dini gerekçelerle yaktın. İlk karargâhta yargılanıp cezan neyse çekeceksin.”

Teğmenin askerleri, üç arabayla birlikte yüzbaşının emriyle Leningrad’a devam ederken yüzbaşı birliğe dönüp “Toparlanın güneye devam ediyoruz” dedi.

*

Birlik gece yarısına doğru, nüfusunun tamamı yaşlılardan ve çocuklardan mürekkep, elli altmış kişinin yaşadığı bir köye girdi. Yüzbaşı, köyün ileri gelenleri ile konuşup onlara Almanların buraya

uzak olmadıklarını, köyü yarın tahliye ederek doğuya doğru gitmeleri gerektiğini söyledikten sonra köyün kilisesine doluştular. Geceyi burada geçireceklerdi.

Kilise, harap haldeydi. Her köşesi toz, pas, küf ve kurumla kaplanmıştı. Tavandan sarkan örümcek dantelleri, kırık vitraylardan içeri dolan esinti ile uçuşuyorlardı. Sunak kısmındaki Meryem Ana ikonasının kolları kırılmış, Aziz Pavlus ve diğer azizlerin resimlerinin yer aldığı işlemeli duvarlar sararmış, çarmıha gerilmiş İsa heykeli ortadan çatlamıştı.

Askerler, heykellerin, fresklerin ve köhnemiş eşyaların yumurtlattığı vehimler içinde köylülerin getirdiği peynirlerle karınlarını doyururlarken yüzbaşı ve başçavuş önlerine yaydıkları haritaya işaretler koyup ölçümler yaptılar. İşlerini bitince yüzbaşı Ayvaz ile Firuz'a seslendi: "Çavuşlar!"

"Emredin komutanım" diyerek ayağa kalktılar.

"Bu gece için bir hikâyeniz var mı?"

"Anlatırız komutanım" dedi Ayvaz.

İki dost, istişarenin ardından yarısı çökmüş sunağın önüne geçip hikâyeye başladılar. Hem anlatıyorlar hem de canlandırıyorlardı:

"Bir varmış, bir yokmuş. Doğudaki diyarlardan birinde Şehriyar isminde güçlü mü güçlü bir şah yaşarmış. Şah Şehriyar, çıktığı av esnasında güzeller güzeli bir kıza tesadüf edip âşık olmuş. Evlenmişler. Şah, gün geçtikçe biricik kraliçesine onulmaz bir aşkla bağlanarak bahtiyar bir adam olmuş.

Günler birbirini kovalamış ve şahın sefere çıkma vakti gelip çatmış. Şah, karısıyla vedalaşıp uzak diyarların yolunu tutmuş. Aylar sonra zaferle geri döndüğünde babasından yadigar kalan bilge vezirini karşısına alıp kendisinin yokluğunda ülkesinde olup bitenleri anlatmasını istemiş. Vezir, ülkede emniyetin berkemal olduğunu lakin sarayda birtakım uygunsuz hadiselerin cereyan ettiğini söylemiş. Bunun üzerine şah, derhal anlatmasını istemiş. Vezir, çekinerek kraliçenin onun yokluğunda adaba mugayir şeyler yaptığını söyleyince şah öfkeden çıldırayazmış. Bilge vezirini, sözünü tamamlamasına dahi müsaade etmeden zindana attırmış.

Şah, celali biraz yatıştığında, sadık vezirinin kraliçeye niçin iftira atmış olabileceğini düşünmüş ancak işin içinden çıkamamış. Şehriyar, ertesi gün bir karara varmış. Kraliçenin yanına gidip ona yeniden seferi çıkması gerektiğini bildirmiş. Kraliçe, onu öpücüklere boğarken ‘Gözün arkada kalmasın, her gün ismini zikrederek seni bekleyeceğim’ demiş.

Şehriyar, ordusuyla birlikte saraydan çıkıp yakınlardaki ormana gitmiş. Askerlerine burada beklemelerini söyleyip ardından sarayın bahçesini yukarıdan gören yüksek bir kuleye çıkarak beklemeye koyulmuş. Şehriyar, kısa bir bekleyişten sonra sarayın bahçesine boylu poslu çıplak erkeklerin doluştuğunu görmüş. O erkeklerden bazıları müziğe başlayınca elinde şarap kadehiyle yarı çıplak haldeki kraliçe çıkmış ortaya ve kraliçe erkeklerle sarmaş dolaş dans etmeye başlamış.

Şah Şehriyar, kalbine bıçak saplanan bir aslan gibi kükremiş. Koşar adımlarla kuleden inip sarayın bahçesine girmiş ve kılıcını çektiği gibi başta kraliçe olmak üzere herkesi paramparça etmiş. Sonra da vezirini zindandan çıkarıp ondan af dilemiş.

Şehriyar o günden sonra bambaşka bir adama dönüşmüş. Artık o, kadınlardan nefret eden ama kadınlarla beslenen bir canavarmış. Her gece yatağına bir kadın alıyor ve gün doğmadan önce onu öldürtüyormuş. Bu ritüel, günlerce ve aylarca sürüp gitmiş. İş öyle bir hale gelmiş ki ülkesindeki genç kızlar saklanacak delik aramışlar. Her genç kızın en büyük korkusu Şehriyar’ın odasına girip korkunç akıbete uğramak olmuş.

Şehriyar bir gün sarayının bahçesinde servi boylu, kara gözlü, hilal kaşlı bir kız görmüş. Derhal vezirini çağırıp kızın kim olduğunu sual edince vezir, gözünden yaşlar akıtarak ‘O benim kızım, Şehrazat’tır şahım...’ demiş. Şehriyar, ‘Onu bu gece odamda istiyorum’ demiş. Vezirin kıvrandığını görünce, ‘Ne o bilge vezirim! Bana sadakatin bu kadar mıdır? Yoksa kızını benden esirgiyor musun?’ diye çıkışmış. Çaresiz vezir ‘Kızım size fedadır’ diyebilmiş.

Gece çatınca, ay parçası kadar güzel olan Şehrazat, şahın odasına

girmiş. Şehriyar onunla yattıktan sonra ‘Gördüğüm en güzel kadınsın Şehrazat. Lakin heyhat, birazdan öleceksin. Zira gün doğumuna az kaldı. Kuralı biliyorsun; güneş doğmadan sen ölmelisin’ demiş. Şehrazat bu sözler üzerine, ‘Canım size feda olsun şahım ama ölmeden önce size bir masal anlatmak isterim’ deyince Şehriyar şaşırarak ‘Anlat’ demiş. Şehrazat, tatlı sesiyle bir masal anlatmış. Masal, şahı öylesine efsunlamış ki şah güneşin doğduğunu fark edememiş.

Gün ışığı, altın pencerelerden içeri sökün ederken Şehriyar, ‘Gün doğduğu için seni yarın öldüreceğim’ demiş. Şehrazat ertesi gece yine tüm güzelliğiyle şahın odasına girmiş. Şah, onunla birlikte olduktan sonra, ‘Vakit tamam. Gün doğmak üzere’ deyince, Şehrazat, ‘İzniniz olursa gün doğana kadar bir masal daha anlatayım’ demiş. Şehriyar dayanamayıp ‘Anlat’ demiş ve Şehrazat yeni bir masala başlamış. Masal bittiğinde şah, güneşin çoktan doğmuş olduğunu görünce Şehrazat’ın idamını yarına bırakmış. Fakat ertesi gece, aynı sahneler tekrarlanmış. Şehriyar, Şehrazat’ın masallarının büyüsüne kapılıp onun idamını her gecenin sonunda erteliyormuş. Dört, beş, altı, yedi, on, elli, yüz, beş yüz derken Şehrazat, tam binbir gece boyunca Şehriyar’a binbir masal anlatarak onun kararmış kalbini yeniden aydınlatmış. Sonunda Şehriyar, aşka, kadına ve iyiliğe yeniden inanmış ve Şehriyar ile Şehrazat, kırk gün kırk gece süren muazzam bir düğünle evlenmişler.”

Masalın ardından yüzbaşı “Güzel hikâye” deyip birliğe yat emri verdi.

İki dost da diğerleri gibi dışarda hacetlerini giderip uyku tulumlarına girdiler.

“Kaderde kilisede uyumak da varmış. Tıpkı yeniçeri Mehmed misali...” dedi Firuz.

“Beli... Kuklacı iplerimizi oynatıyor, biz de onun isteğine göre yaşıyoruz. Uykusuzluktan gebermek üzereyim lakin meraktan da çatlıyorum. Mağarada, şimdi konuşmayalım, bilahare anlatırım, dedin. Gün boyu da başımızdan geçmeyen macera kalmadığı için bir türlü konuşamadık. Şimdi söyle... Yüzbaşının dosyasında ne var?

Alacakurt’a tam olarak neyi gönderdik biz?” diye sordu Ayvaz, fısıltıyla.

“Dosyada bizim gibi, çeşitli yerlerde keşif yapan birliklerin mevkileri var. Anladığım kadarıyla biz, henüz Almanların işgaline uğramamış kasabalardan geçip işgal ihtimali olan her yeri yakarak güneydeki birliklerle buluşacağız. İşte en güneydeki yerlerden biri Türkiye sınırı. Dosyada Çoruh ve Kars hudutlarında geniş bir tahkikat ve kartografya etüdü yapılacağı yazıyor. Ayrıca Kars ve Erzurum’un şehir planları var. Bir de donanma kuvvetlerinin Karadeniz’deki noktaları. Yanlarında da çeşitli sayılar... Onları anlamadım.”

Ayvaz, renkten renge girdi. “Yani SSCB, gerçekten de Türkiye’ye mi saldıracak?”

“Dosyadan anladığım kadarıyla öyle görünüyor.”

“Allah saklasın. Öyleyse Alacakurt’a altın değerinde bir bilgi ulaştırdık.”

“Beli. Gün boyu şunu düşündüm. Bence Alacakurt konuyla alakalı bir istihbarat aldı ve meseleyi bize belgeyle doğrulatmak istedi.”

“Akla yatkın.”

“İnşallah yeni bir şey istemez.”

“Nasıl isteyecek? Nohut gitti. Ben onun kâğıtları Alacakurt ya da adamlarına ulaştırdığından bile şüpheliyim. Kaldı ki bir de dönüp bizi bulacak. Pehh.”

“O kadar emin olma. Ben Alacakurt’tan da korkuyorum.”

“Sence birlikte ajanı mı var sahiden?”

“Bence var...”

“Allah Allah...”

“Başçavuş sincabı sorarsa kaçıp gitti mi diyeceğiz? Er ya da geç fark edecektir.”

“Kolya ile Dimitri sordular zaten.”

“Eyvah. Ne dedin peki?”

“O akıllı bir hayvandır, azat ettik. Bizi geriden takip ediyor. Daldan dala kırmızı pala nedir diye sordum. Sincap dediler. Aferim

deyip kafalarını karıştırarak konuyu kapattım.”

“Âlemsin şişman. Neyse yemin ederim uykusuzluktan bulanık görüyorum. Yarın konuşuruz yine.”

“Ben de, uykunun sıcaklığı tüm bedenimi uyuşturmuş.”

“Rüyalar da olmasa, yaşamak deli işi.”

“Öyle... Rüyalar benim anayurdumdur.”

“Yarın ilk fırsatta anamıza, Akif Ağabey’e ve Maral’a mektup yazalım.”

“Yazalım da nasıl yollayacağız?”

“Elbet bir garnizona veyahut karakola uğrayacağız yol üstünde. Oraya veririz.”

“İyi yazarız. Hadi tatlı rüyalar.”

“Sana da pıtırcık.”

*

Birliktekiler, hava ağarmak için nazlanırken uyandılar. Köylülerin denklerini yüklenip köyü terk etmelerini beklediler. Yetmiş yıldır bu köyde yaşadığını ve hiçbir gücün kendisini buradan ayıramayacağını söyleyen yaşlı bir kadın, tahliye işlemini epey geciktirdi. Yüzbaşının ona saatlerce dil dökmesine aldırmayan kadın, askerlerin evleri, ahırları, ambarları, tarlaları, ağaçları ve kiliseyi ateşe vermesini meydandaki tomruğa oturup ağlayarak izledi. Kadının yüzü pamuk gibiydi, ne kadar ağlarsa ağlasın cildi tüm göz yaşını emiyordu.

Askerler; şule şule yanan köyü, lavanta rengindeki dumanları ve bir başına kalan kadını gerilerinde bırakarak güneye doğru ilerlediler. Akşama kadar önlerine çıkan terkedilmiş kasabayı da, kızıl koruyu da, masmavi dereleri de aynı şekilde yaktılar.

Boroviçi kırsalındaki ormanın kucağında dinlenmek için durduklarında akşam derinleşmişti. Gülguni ay ışığı, sık yapraklı ağaçların arasından incecik serpiştiriyor; mor baykuşlar ve kızböcekleri sesleriyle geceyi örüyorlardı. Birkaç asker bugün yakalanan tavşanları kızartırlarken diğerleri de etin isli kokusunu içlerine çekerek bekliyorlardı. Öte tarafta ise yüzbaşı ile başçavuş, çeşitli demir parçalarını birbirine geçirip çarkları, plakaları

döndürerek bir tür haberleşme aygıtını kurmaya uğraşıyorlardı.

Tavşanlar pişip, cihaz kurulunca hep birlikte sofraya oturdular. Başçavuş, cihazı çalıştırıp frekans ayarını yaptıktan sonra cızırtılı bir ses halkalandı. Askerler ağızlarında etin doygun tadıyla sese kulak verdiler.

“Tüm birlikleri dikkatine! Savaşın seyri hakkındaki bilgilendirme mesajıdır.

Faşist Alman askerlerinin topraklarımızdaki ilerleyişi devam etmektedir. Şu an itibariyle yüz altmış civarında olduğunu öğrendiğimiz Alman tümeni yurdumuzdadır. Bu tümenlerin içinde Finli, Slovak, Çek, Macar, Rumen, Boşnak, İtalyan olmak üzere dünyanın çeşitleri yerlerinden getirilmiş faşist emeller uğruna savaşan askerler de vardır.

Takriben üç buçuk milyon asker; altı yüz bin kamyonla, iki yüz bin araçla, dört bin tankla, yedi bin topla, üç bin savaş uçağıyla ve yüzlerce çeşit şeytani silahla batı topraklarımızı işgal etmişlerdir. Almanlar, silah, araç üstünlüğü ve harekât kabiliyetleriyle şu ana kadar büyük zaiyata yol açmıştır. Bin beş yüz uçağımız yerde, üç yüz uçağımız havada olmak üzere toplamda bin sekiz yüz uçağımız imha edilmiştir. Tren yollarımızın batı kanatları bombalanmış ve haberleşme ağlarımızın bir bölümü tahrip olmuştur. Almanların acımasız ve beynelmilel savaş kaidelerini hiçe sayan saldırısı dört ana koldan devam etmekte ve bu kolların nihai hedefleri; Leningrad, Stalingrad, Moskova ve Kiev gibi görünmektedir. Bugün itibariyle tahmini asker kaybımız bir milyonu aşmıştır. Cephane, erzak ve tıbbi malzeme sıkıntımız devam etmektedir. Cephelerde dört askerimize ancak bir tüfek düşmektedir.

Tüm bunlara rağmen Almanlar da büyük kayıplar vermeye başlamış, işgal ettikleri şehirlerde yoldaşlarımızın gazabına uğramaktadırlar.

Yoldaş Stalin’in emriyle SSCB’deki tüm fabrikalar doğuya taşınmış ve kadınlarımız bu fabrikalara koşup bizler için cephane üretmeye girişmişlerdir.

Kızıl Ordu’nun şerefli askerleri, demir yürekli yoldaşlar!

Almanları durdurmak için tüm gücünüzle çarpışın! Dağlarda, tarlalarda, ormanlarda, havada ve denizlerde savaşın!

Yoldaşım! Sen görmesen bile çocuklarının zaferimize tanık olacağına emin ol! Bir gün kızıl bayrağımızın Berlin'de dalgalanacağına inan! Yaşasın Kızıl Ordu!"

Ses kesildiğinde tavşanlardan geriye kemikler kalmıştı. Cihazdan çıkan kasvetli cümleler, kıvrılarak akıp herkesin üstünü başını kana bulamıştı sanki. Biraz evvelki sahte mutluluk, ateşle birlikte sönmüştü.

Yüzbaşı yat emri verince herkes çadırına girdi. Firuz ile Ayvaz'ın yüzlerinin rengi çekilmişti. Bir süre tombul arıların vızıltısını dinledikten sonra, "Her şey öyle uzak ki yıllarca yürüsek de varamayacağız sanki..." dedi Firuz.

"Evet. Biri vücudumun tüm parçalarını sökmüş sanki. Kendimi toplayamıyorum. Buna kalkıştığım anda daha çok parçalanıyorum. Vidalarım, yaylarım, halkalarım sağa sola fırlıyorlar."

"İyi hülasa ettin. Çocukluğumda sokakta oynarken, bazen akşamüstüne doğru içime garip bir hüzün çöreklenir, mahzunlaşırdım. Annemle babamı aynı anda özler, onların günün birinde öleceklerini düşünüp ağlamaklı olurdum ve aniden eve gitme isteğiyle dolardım. Beri yandan da çok güzel bir kıza âşık olmak isterdim. Böyle karışık bir histi. Çok uzun sürmezdi. Şimdi koca adam olmama rağmen o hissi her an boynumda taşıyorum. Hele ki en büyük oyunu, savaşı oynarken... Eve dönmeyi öyle istiyorum ki."

"Ben de şimdiki zamanı yutmak istiyorum. Yutup sonra da sıçmak... Bir de yıllar sonraki kendimden bir teselli cümlesi duymak pek makbule geçerdi. İhtiyar Ayvaz, 'Korkma toy Ayvaz. Bu günler geçecek. Bak ben evimde, torunlarımla oynayıp huzur içinde ölümü bekliyorum. Savaş bitecek. Eve döneceksin. Bahtiyar olacaksın. Bu günleri gülümseyerek hatırlayacaksın' deseydi, o vakit her şeye katlanırdım... Ama ya gelecekte yoksam? Ya üç gün sonraki halim toprak altındaysa..."

"Gicleme kelekbaz."

“Ne giclemesi, baksana Almanlar anamızı ağlatıyorlar. Öleceğiz ya da esir düşeceğiz.”

“Bu kadar kısa zamanda, böylesine ilerlemeleri, inanılmaz şey.”

“Alacakurt’tan da bir haber yok...”

“Olmaz olsun boşver.”

“Öyle deme. Alacakurt’un bizi kurtarma ihtimalini düşünmek bile kalbimize umut verir.”

“Bir milyonu aşkın askerimiz ölmüş Ayvazcan. Azrail hepsine aynı anda nasıl yetişmiş! Bin, on bin, hatta yüz bin değil tam bir milyon...”

“Daha fazladır belki de...”

“Korkunç. Savaş denen adı batasıca şeyi aklım almıyor. Bir de gözlerimizle şahit olduklarımız... Sıçanlı o meşum kasaba, cesetler, gölde yanan Almanlar, diğerleri...”

“Dünya var olduğu günden beri böyle. Tabiatımızda öldürme isteği var. Öleceğini bildiği halde yaşayan tek canlı insandır. Bunu bile bile çalan, çırpan, zulmeden yakıp yıkan da.”

Firuz, “Keşke önümüzde bir yol açılsa da bizi başladığımız yere götürse” deyip ağır bir sessizliğin ardından dostuna baktı. “Ayvazcan... Ben, Alacakurt’un istediklerini kopya ederken yüzbaşının dosyasının son sayfasına zımbalanmış gizemli bir kâğıt buldum. Önce kararsız kaldım lakin onu da kopya ettim.”

“Ne kâğıdı?” diye sordu Ayvaz.

Firuz, elini pantoluna sokup kâğıdı çıkardı. “Bak. Çalakalem çizilmiş bir harita... Daire içine alınan kısım, Yekaterinburg’un güneyinde kalan dağlık bir konum. Burada, iki büyük tepenin arasında piramit şeklinde bir şey var. Bak... Şu rakamlar da oranın koordinatları...”

Ayvaz, merakla şekillere ve rakamlara bakıp alt kısımdaki yazıyı okudu.

“Çok gizli- Keşif Numara 0173- Kılık değiştirmiş halde Yekaterinburg’a giderken yakalanan Alman subaylarından birinin üstünden çıkan pusulanın eskizidir. Bu tepeler arasında kalan piramit şeklindeki şeyin ne olduğu, Almanların niçin burayı ele

geçirmek istedikleri belirsizdir ve soruşturulmalıdır.”

Ayvaz kâğıdı evirip çevirdi. “Eee ne var bunda? Bu mesele bizi ya da Alacakurt’u neden ilgilendirsin ki? Ayrıca niçin daha önce söylemedin?”

“Bilmem. Sebebini izah edemiyorum lakin bu piramit şeklindeki şey, beni tesiri altına aldı. Rüyama bile girdi. İkimiz oradaydık... Piramidin tepesinde, eski çağlara ait asker heykelleri vardı. Hatta at üstündeki o çekik gözlü askerler canlanıp bize ‘Hoşgeldiniz’ dediler.”

“Hiçbir şey anlamadım kıtkafa. Almanlar o bölgedeki kızıl civa tepelerini ele geçirmek istiyorlar. Bu bilinen bir şey. Gördüğün kâğıt da onunla ilgilidir.”

Firuz, “Öyle değil işte...” deyip elini göğsüne koydu. “O kâğıdı gördüğümden beri kalbimde bir sıcaklık var Ayvazcan...”

“Allah Allah. Âlemi şuhud haricinde bir şey diyorsun yani... Peki bu kâğıt yüzbaşının dosyasında ne arıyor?”

“Bilmem. Belki de tüm keşif birliklerinin komutanlarında vardır. Ya da alaydan ayrılmamızdan sonradan geçti eline... Keşke oraya gitmek mümkün olsaydı...”

“Piramide mi gitmek!”

“Evet...”

“Dellendin mi çocuğum. Hadi uyuyalım, çok yorgunum. Dinginliğin kapısını bulamıyorum. Yarın konuşuruz.”

“Tamam. Artık her an Almanlarla karşılabiliriz.”

“Ağzını hayra aç. Bak hâlâ cephede değiliz. Almanlara bir kurşun bile sıkmadık. Allah bizimle.”

“Umarım genç ölmeyiz kıtkafa.”

“Şu bunak kadının kehanetine göre çok yaşayacağız merak etme.”

“O deli karının söylediklerini unutmamışsın.”

“Yok eye, latife yapıyorum. Tavşanın tadı çok güzeldi değil mi? Keşke hep tavşan yesek...”

*

Aradan bir hafta geçmişti. Birlik, bu süre zarfında önlerine çıkan

her şeyi yok edip Almanlar için muhtelif tuzaklar hazırlayarak yoluna devam etmişti.

Ayvaz ile Firuz'a ise geçtikleri yerlerde yiyecek temin etme görevi verilmişti. Birliktekiler, rutin işlerle meşgul olurlarken Firuz ile Ayvaz da üç askerle beraber, ağaç uçlarındaki yabani meyveleri, diplerindeki sarı mantarları, kabuklarındaki sırça reçineleri topluyorlar; toprak altından yaban patatesleri, kavzakökü ve mor salyangoz çıkartıyorlar; beyaz bal kovanlarını patlatıyorlar bazen de uzun kulaklı bir tavşanın, çatal boynuzlu bir yaban keçisinin ya da etine dolgun bir kekliğin peşinde koşturuyorlardı.

Birlik, hava karardığında sakin bir derenin kenarına konuşlandı. Akşam yemeğinden sonra askerlerden bazıları suyun cazibesine kapılınca yüzbaşıdan izin alarak dereye girdiler.

Firuz ile Ayvaz, sazlıkların gerisinde oturmuş ay ışığı altında savaşı ve ölümü bir süreliğine unutup çocuklar gibi şakalaşarak derede yıkanan askerleri izliyorlardı.

Ayvaz, "Ben daha fazla dayanamayacağım Firuzcan" deyip gömleğinin düğmenlerini çözmeye başladı.

"Ne o ayı? Dereye girmeyeceksin değil mi?"

"Gireceğim."

"Oğlum hava serin, su buz gibi... Hasta olursun."

"Hava gayet sıcak. Hem girenler hasta olmayacaklar mı?"

"Onlar da olurlar."

"Atın ölümü arpadan olsun. Bok gibi kokuyorum. Derimde üç tabaka kir var. Çimip, paklanıp kendime geleyim."

"İyi sen bilirsin."

"Sana ısrar etmeyeceğim süt kuzusu, hassas tabiatlısın."

"Öldürsen girmem zaten."

Ayvaz don katında kikirdeyerek koşup dereye atladı. Suyun dibine dumup yüzeye çıktığında el sallayıp "Uğğğ kıtkafa, su götümü donduruyor, götümü" diye seslenince Firuz güldü: "Çok durma, bak it gibi titriyorsun."

Ayvaz askerlerle şakalaşıp suyun tadını çıkarırken Firuz da geçen hafta gördüğü rüyayı düşünerek civarını seyredaldı. Yüzbaşı ve

başçavuş her zamanki gibi önlerine kâğıtlar yaymış vaziyette çalışıyorlar, dereye girmeyen askerler çadırlarının önünde kâğıt oynuyorlar, sohbet ediyorlardı. Elleri bağlı halde oturan tutuklu teğmen ise kindar bakışlarla yüzbaşını süzüyordu.

Firuz, ellerini karnında birleştirip gözlerini yumdu. Her şeyi unutup yalnızca Maral'ı düşünmek istiyordu. Onun hayali, sihirli bir süpürge gibi tüm kötü anıları temizliyordu.

Çiçeği burnunda bir bahar günü. Ilık bir meltem esiyor... Maral'la birlikte İçeri Şeher'in arnavut kaldırımlarında yan yana yürüyorlar. Maral'ın üstünde bej renk elbise, başında aynı renk kenarları dantelli şapka var. Firuz da krem renk, ketenden takım elbisesini giymiş. Sokak kıvrılırken Maral'ın hülyalı gözlerine bakıp "Kalbinde yürümeme izin ver" diyor. Maral gülümseyip "Yürüyorsun zaten" diye karşılık verince "Hayaller, senle beni mümkün kılıyor" diyor Firuz ve birbirlerinin kemiklerini hissedecek kadar sert şekilde sarılıyorlar. Bir süre o halde kaldıktan sonra Firuz onun elini tutuyor. El ele yollarına devam ediyorlar. Her köşe başında durup birbirlerine öpüşecek gibi bakıyorlar. Kuş cıvıltılarını, dökülen yaprakları, çiçek kokularını bahane ederek öpüşüyorlar. Mutluluğun alelacayip renklerine beleniyorlar. Firuz, "Hayal ile gerçeği ayıran sensin. Sevinç ile kederi, dostlukla düşmanlığı, belki iman ile küfrü de... Sen aklımdayken başka hiçbir şeyi düşünmek için yer kalmıyor" diyor. Herkesin unuttuğu bir lisanla bestelenmiş şarkıyla dans etmeye başlıyorlar ki o an sokakta topaç oynayan çocuklar, bulutları taşa tutuyorlar. Çocukların yüzlerinde, Firuz ile Ayvaz'ın çocuklukları var. Bulutlardan biri, kaşlarını çatıyor ve yıldırımlarını azgın köpekler gibi sokağa, çocukların peşine salınca yağmur başlıyor. Gök gürlerken Maral tüm benliğiyle yeniden sarılıyor. Firuz onun saçlarını okşayıp "Korkma!" diyor. Fakat Maral ıslanırken küçülüyor. Üstüne yağmur aktıkça boyu kısalıyor, bedeni inceliyor, güzel yüzü silikleşiyor. Sonunda Firuz'un kolları boş kalıyor. Firuz sokağın ortasında bir başına... Yağmur şiddetleniyor. Gökten küçücük yumurtalar düşüyor. Bir ses geliyordu gaipten...

“Aheooooo. Nıicch nıch nıchh. Heyyyy kıtkafaaaa!”

Firuz irkilerek gözlerini açtığında karşısında tombul, ıslak bir köpek yavrusunu andıran Ayvaz’ı buldu. Sırıtık ağzı ve yaş elleriyle Firuz’un yüzüne su atıyordu.

“Yağmuru sen mi yağdırıyordun?” diye sordu Firuz mestlikle.

Ayvaz kahkahayı basıp “Ne yağmur yağdırması eye. Sızmışsın. Uyanman için demindendir yüzüne su serpiyorum” deyince Firuz ellerini kulaklarına koydu, Maral’ın sesinden kalan tortuyu orada hapsetmek istercesine.

Peşinden silkinip celallendi. “Ne güzel hayallere kapılmış sürükleniyordum şişko.”

“Ne hayaliymiş bu? Anlat da şenlenelim.”

“Sanane.”

Ayvaz zangırdayarak kara kıvırcık saçlarını kuruturken “Anlatmazsan anlatma, çok da şeyimde. Su iyi geldi ha... Yeniden doğdum. Fakat çok üşüyorum inşallah hasta olmam” dedi.

“Ayılara bir şey olmaz.”

“Kaşınma, kaldırıp suya atarım seni.”

Yıldızların altında biraz daha çene çalıp yat emri gelince çadırlarına girdiler. Uyumak için hazırlanıyorlardı ki Firuz ensesinde bir şey hissedip kesik bir inilti saldı. Ayvaz sese dönünce evvela şaşırıp ardından tebessüm ederek elini dostunun ensesine uzattı. Nohut’tu bu. Cin gözleriyle, kuyruğunu sallayarak onlara bakıyordu.

Ayvaz hemen çadırın fermuarını çekti. Sincabı kucağına alıp okşayarak tüylerini aralayınca kâğıdı gördüler. Firuz dürülü kâğıdı açtı.

Sincap Hrk b/ Yolladığınız bilgiler için minnettarız. Yeni vazifeniz; yüzbaşını öldürmektir. Görevin kolay olmadığını biliyor ve fakat bunun hayati önem arz ettiğini belirtmek istiyoruz. Kâğıdı derhal imha edin.

Akılları, başlarından uçarak kâğıtta yazanları defalarca okuyup acayipleşmiş gözlerle birbirlerine baktılar. Damarlarında korku şimşekleri çaktı. Benizleri uçmuştu. Ayvaz, elinde dünyanın en

yakıcı ateşini tutuyormuşçasına kâğıdı parça pinçik edip “Çıldırmış bunlar!” dedi.

“Çıldırmak hafif kalır! Bizi ne sanıyorlar!” dedi Firuz.

Birkaç dilim sessizliğin ardından Ayvaz yumruklarını alnına dayayıp “Bunu neden istiyorlar sence?” dedi.

“Kars sınırına inmemizi geciktirmek için olabilir mi?” diye yanıtladı Firuz.

“Saçma. Orduda komutan mı yok! Bizim yüzbaşının başladığı işi başkası bitirir.”

“Var elbet fakat bu curcunada yeni plan hazırlanması, işin uzaması demektir.”

“Şurayı anlamadım. Biz şimdi dosdoğru Kars sınırına mı iniyoruz? Kesin mi? Zira buradan yürüyerek oraya gitmek en az iki ay sürer.”

“Dosyadaki rotaya göre öyle. Zaten hemişe güneye ilerliyoruz. Belki bir yerden sonra trenle devam edeceğiz. Kim bilir” dedi Firuz çatkın çehresiyle.

“Off off...” dedi Ayvaz.

“Bizim keşif birliğine verilmemiz tesadüf olmayabilir!”

“Bunu Alacakurt ayarladı diyorsun?”

“Neden olmasın. Bizi kukla gibi oynatıyor işte! Ne yapacağız şimdi?”

“Bilmiyorum. Uzun uzun düşünmek lazım.”

“Neyi düşüneceğiz be!” dedi Firuz sesini yükselterek. Biraz duraklayıp devam etti: “Böyle olacağı belliydi, ta en başından. Senin yüzünden bulaştık bu boktan işlere!”

Ayvaz, donmuş taşları andıran gözbebeklerini dostunun korku ve öfkeyle sıvanmış yüzünde sektirdi. “Hay senin kalıbına tüküreyim. Hazar’ın kıyısında oturup enine boyuna düşünmedik mi? Birlikte karar almadık mı riyakâr herif!”

“En başından beri içime sinmediğimi söylemiştim. Sen kırk takla atıp mecbur ettirdin beni! Yok bağımsız Azerbaycan, yok Türkiye, yok bilmem ne!“ dedi Firuz.

“Demek böyle düşünüyorsun!”

“Evet! Senin saçma sapan milliyetçilik takıntın yüzünden düştük bu hale...” “Yazıklar olsun sana.”

Firuz kollarını kavuşturup önüne bakarak “Hehh! Yüzbaşını öldürecekmişiz. Sanki sinek öldürüyoruz. Ne kolay da yazıyorlar yahu” dedi.

Ayvaz susup arkasını dönünce Firuz kabaran ellerine baktı. Elleri, başkasının elleriymişçesine yabancı göründü gözüne. Kalbinin etrafında sürünen vehimler yılan gibi tıslıyorlardı. Bu sesleri bastırmak için çığlık atmak istedi. Bir an nefes alamadı. Başucunda duran sincabın kafasından bir tutam tüy yoldu hınçla. Nohut, acı bir ses çıkardı.

*

Birliktekiler, kavurucu güneşin altında saatlerdir yürüyorlardı. Önlerindeki patika bir bıçak gibi parıldıyordu.

Bozkıra girerlerken Firuz, alnının terini silerek dostuna sokuldu. Munis bir sesle, “Küs müyüz?”diye sordu.

Ayvaz somurtkan bakışlarını yere eğip cevap vermedi.

Firuz, “Sana diyorum canım, cevap versene” diye üsteledi.

“Ne diyeyim? Gece söylediklerini unuttun herhalde...” dedi Ayvaz gücenik sesiyle.

“Hatırlıyorum Ayvaz’ım. Affet beni. Kâğıdı okuyunca özümü yitirdim. Senin kalbini kıracağıma keşke içime atsaydım.”

“O öfke taşını içine atıp orada büyüteceğine bana atıp kalbimi kırman daha iyi.”

“Özür dilerim kardeşim.”

“Tamam. Ziyanı yok.”

“Tamam ziyanı yok ne demek! Söyle kurban olayım, ne yapsam affedersin?”

Ayvaz dudaklarını büktü. Biraz düşünüp “Öğle yemeğinin yarısını alırım” dedi.

Firuz gülerek “Kabul pisboğaz” deyip fısıltıyla devam etti. “Ben düşündüm.”

“Neyi?” diye sordu Ayvaz.

“Öğle yemeğinde konuşuruz...”

Yüzbaşı yemek için mola verince Firuz ile Ayvaz diğerleriyle aralarına mesafe koyarak dip dibe oturdular. Ayvaz, kendi patatesini yek seferde midesine indirip Firuz’unkinin de yarısını alırken “Anlat hadi” dedi.

Firuz, dostunun gözlerinin içine bakıp “Alacakurt’un istediğini yapacağız” dedi.

Ayvaz, lokmasını öğütürken “Bay bay bay. Benimle kafa mı buluyorsun?” dedi.

“Hayır! Dün geceden beri muhakeme ediyorum. Alacakurt’un dediğini yaparsak, kurtuluş umudumuz olur. Sen haklıydın. Yoksa telef olup gideceğiz.”

“Nasıl yapacağız peki?”

“Tutuklu teğmen sayesinde...”

“Allah Allah, aç hele.”

“Bir fırsatını bulup teğmenle konuşacağım. Ona yüzbaşının Alman casusu olduğu yalanını uydurup bunu bizimle birlikte başka askerlerin de bildiğini söyleyeceğim. Gölde Alman askerleri yakıldığında yüzbaşının öfkeden çıldırmasının nedenini de buna bağlayacağım. ‘Size yardım etmek için emrinizdeyiz’ diyeceğim.”

Ayvaz, kalın kaşlarını kaldırdı. “Yok deve, ya sonra?”

*

Firuz ile Ayvaz gece nöbetindeydiler. Ayvaz, yüzbaşıya aynı bahaneyle bacağındaki ağrının uyutmadığını söyleyerek nöbeti devralmıştı.

Firuz, herkesin uyuduğundan emin olunca ağaç dibindeki teğmene sokulup omzuna dokundu. Teğmen gözlerini araladı. Firuz, işaret parmağını ağzına götürüp etrafına bakındı ve teğmenin kulağına eğilip öğleyin Ayvaz’a anlattığı planın içindeki yalanları sıraladı.

Teğmen kulağına dolanları hazmettikten sonra, kısık sesle, “Sana neden inanayım asker? Ya bu söylediklerin yüzbaşının beni öldürmek için tertiplediği bir tuzaksa?” deyince Firuz, ateşin

başında onlara bakan Ayvaz'ı işaret ederek "Bizler de sizin gibi yoldaş Stalin'e yürekten bağlı Yahudileriz. O Nazileri yakmanız yüreğimize su serpti" dedi.

Teğmen bir süre düşünüp "Yüzbaşının Alman casusu olduğunu ispat edebilir misiniz?" diye sordu.

Firuz kendinden emin bir tavırla "Çantasında Almanca belgeler, gizli emirler var. Ayrıca sizinle karşılaşmadan önce yolda iki Alman esirini kurşuna dizilmekten kurtardı" dedi.

Firuz, teğmenin tekrar düşüncelere daldığını sezince "Teğmenim! Biz iki çavuş olarak size bağlıyız. Birliktekilerin çoğu bizi sevip sayarlar. İçlerinde aklı başında olanlarıyla da konuştuk. Planı yaptık. Bu geceki nöbeti de buna göre ayarladık. Müsaade edin de iplerinizi çözeyim. Eğer şimdi yapmazsak yüzbaşı önümüze çıkan ilk alayda sizi kurşuna dizdirecek zaten. Bize güvenin" dedi.

Teğmen, kurşuna dizilmek cümlesini duyunca başını salladı. Firuz, ivedilikle onun ellerini çözdü ve uykudaki askerlerin birinden çalıp hazırladığı tüfeği teğmene uzattı.

"Namluyu yüzbaşının kafasına dayayın. O uyandığında biz de herkesi uyandırıp ortalığı velveye vereceğiz. Yüzbaşının çantasını açıp Alman belgelerini ifşa edeceğiz. Belgeleri görünce başçavuş da bizden yana olacak ve yüzbaşını tutuklayacaktır. Size isnat edilen suçlama da böylece düşecektir. İlk alaya vardığımızda oradaki komutana her şeyi anlatıp yüzbaşını teslim ederiz."

Teğmen hafifçe gülümseyip "Peki" dedi. O ayağa kalkarken Firuz da çabuk adımlarla nöbet yerine seğirtti. Ayvaz'la birlikte inip kalkan göğüslerini unutarak gözlerini teğmene kenetlediler.

Teğmen elinde tüfek, yavaş adımlarla yüzbaşının yanına vardı. Tüfeği yüzbaşının kafasına doğrultacağı o kıldan ince zamanda Firuz tetiği çekti. Kurşun, karanlığı yarıp yüzbaşının alnına girince teğmen olduğu yere çivilendi ve sersemlik haliyle ne yapacağını bilmez halde etrafına bakarken Ayvaz "Uyanınnn!" diye bağırarak teğmeni şakağından vurdu. Art arda patlayan iki kurşun ve Ayvaz'ın tok sesiyle herkes yerinden sıçradı. Ayvaz ile Firuz, kanlar içinde kalan yüzbaşı ile teğmenin yanına koşturdular.

Başçavuş, yüzbaşının yanına çöküp kulağını onun kalbine koyarken, Firuz kaşla göz arasında şarjörüne önceden hazırladığı kurşunu yerleştirdi.

*

Güneş külçeleri tanelenerek kızıl yapraklı ağaçların altında yan yana uzatılmış iki cesedin üstüne dökülüyordu. Katı bir sessizlik vardı. Birliktekiler, tam teyakkuzda başçavuşun Ayvaz, Firuz ve tüfeği çalınan askeri sorgulamasını izliyorlardı.

Tüfeği çalınan askerin sorgusunun ardından başçavuş Ayvaz'a döndü. "Evet, şimdi sen bir daha anlat" dedi.

"Komutanım, biz ateş başındayken çalıların ardında bir çıtırtı işittik. Oraya bakmak için yürüdüğümüz esnada teğmenin elinde tüfekle yüzbaşına doğru yaklaştığını fark ettik. Gerimize dönüp var gücümüzle koşmaya başladık ama ne yazık ki yetişemedik. Teğmen tetiği çektiği esnada ben de onu vurdum" dedi Ayvaz.

Başçavuş şüpheci gözlerle Ayvaz'ı süzüp bakışlarını Firuz'a sapladı. "Çavuş, arkadaşının söylediklerini teyit ediyor musun?"

"Evet komutanım."

"Ekleyeceğin bir şey var mı?"

"Yok komutanım."

"İkiniz de ben tahkikatı bitirinceye kadar şüphelisiniz. Tüfeklerinizi bırakıp şu ağacın dibine gidin."

Ayvaz ile Firuz, askerlerin önünden geçip ağacın altına çöktüler. Onların imalı bakışlardan bir ağ örüldü üstlerine.

Başçavuş, yüzbaşının alnındaki, teğmenin şakağındaki delikleri inceledikten sonra Ayvaz'ın tüfeğini kavradı. Tüfeğin namlusunu elinden geçirip avucuna yayılan barut isine baktı. Ardından tüfeğin şarjörünü çıkarınca orada bir kurşunun eksik olduğunu gördü. Sıra Firuz'un tüfeğine geldi. Namluda barut izi yoktu. Şarjörü çıkarınca kurşunların tam olduğunu gördü. Son olarak teğmenin elindeki tüfeği tetkik etti. Namluda az da olsa barut izi vardı ve şarjörde bir kurşun eksikti. Başçavuş çıkardığı tutanağa yaptığı tahkikatın neticesini yazıp ağaç dibinde bekleyenlere ve diğer askerlere

bakarak “Yapılan tahkikat neticesinde, gece nöbetçileri olan askerlerin söylediklerinin doğru olduğu anlaşılmıştır. İki çavuş hakkında herhangi bir şüphe kalmamış ve ceza gereği görülmemiştir. Fakat tüfeği teğmen tarafından çalınan asker, şüphelidir ve şu andan itibaren tutukludur. Akıbeti, Udomly Karargâhı’na varıldığında belli olacaktır” deyince Ayvaz ile Firuz derin bir nefes aldılar.

Başçavuş tutanağı dosyalarken yüzbaşı için mezar kazılmasını emretti. Teğmen ise bir ağacın tepesine konulacak, cesedi akbabalar için yem olacaktı.

Yüzbaşı küçük bir törenle gömülüp, teğmen ağacın üst dallarına bir bez gibi serildikten sonra başçavuşun komutasında yürüyüşe geçildi.

*

Birlik, çok uzun bir yürüyüşün ardından gece yarısı Udomly’daki küçük karargâha vardı. Takatten kesilmiş perişan haldeki askerler, karargâhın bahçesindeki çimlere yayılıp karınlarını doyurur doyurmaz uyudular.

Başçavuş ise karargâh komutanı ile toplantı halindeydi. Alınan karara göre birliğe yeni bir komutan tayin edilecek ve birliktekilerin yarısı Leningrad’ın kuzeyi ve batısındaki cephelere pay edilecekti.

İki dost, uyuyan askerlerin arasında kanlanmış gözleriyle birbirlerini izlediler. Firuz’un gözünden bir damla yaş süzülünce Ayvaz şefkatle gülümseyip “Allah rahatlık versin canım, her şey iyi olacak inşallah” dedi.

Firuz titreyen sesiyle, “Sanmam Ayvazcan. Kalbim, bedenimden ayrıldı, nerede atıyor bilmiyorum” deyip arkasını döndü ve vicdan azabının bitmek bilmez basamaklarını inip çıkarak uykuya daldı.

*

Birlik, Udomly’de iki gün bekletildikten sonra yeni yüzbaşı geldi. Başçavuş, ikiye ayrılan askerlerden Leningrad’ın batısındaki cepheye gidecek olanların isimlerini okurken Ayvaz ve Firuz’u da

saydı.

Keşif birliği, yeni yüzbaşının komutasında karargâhtan çıkıp güney yönüne doğru gözden kaybolunca, Firuz ile Ayvaz'ın içinde olduğu güruh da onları Leningrad savunma hatlarına götürecek kamyonları beklemeye koyuldular.

İki dost, bahçenin sonundaki kütüklere oturdular. Ayvaz iki sigara sarıp "Nasıl oldun Firuzcan?" diye sordu.

Firuz büzüşüp kamburunu çıkarmıştı. "Nasıl olayım! Vicdan azabının ne demek olduğunu öğreniyorum. Kalbim, ateşe konmuş bir kap gibi, kaynıyorum... Yüzbaşı iyi insandı ve onu öldürdüm. Bize toz kadar zararı dokunmamış şerefli bir subayı..."

"Bunları düşünme. Sil kafandan. Savaş, hayatın tersidir. Hem o ölmeseydi, yarın öbür gün Almanlar tarafından katledilecekti. Belki esir düşüp türlü işkencelere maruz kalacaktı. Biz doğru olanı yaptık."

Firuz, yüzü sıvılaşıp yere damlarken konuştu: "Ne dersen de, teselli etmez beni. Korkunç bir şey yaptım. Hepsi Alacakurt denen ne idüğü meçhul herifin yüzünden. Boynumuza doladığı iplerle bizi kukla misali oynatıyorlar. Hani nerede Alacakurt! Ailemiz, dostlarımız neredeler? Biz neredeyiz... Bak cepheye gönderiliyoruz. Ateşin tam ortasına! Yüzbaşını öldürmeseydik birlik dağılmayacaktı. Cephe hattının gerisinden güneye inerek yolumuza devam edecektik. Yorulmak ve aç kalmak dışında bir derdimiz olmayacaktı. Kaderimizi kendimiz yazıyoruz Ayvazcan. Daha doğrusu Alacakurt..."

"Sakinleş Allah aşkına. Her işte bir hayır var. Şu an en güçlü savunulan yer Leningrad'ın batı kırsalı. Stalin ne yapar eder, Leningrad'a Almanları sokmaz."

"Bu daha kötü ya. Leningrad'ı vermemek için askerlerinin kanını verecek. Onun nezdinde hayatlarımız satranç tahtasındaki piyonlardan başka nedir ki? Kendisi mi savaşıyor... Ayvazcan ölmek istiyorum. Bu yükle yaşamaktan yeğdir ölmek. Böyle olacağımı tahmin etmemiştim. Meğer vicdan azabı ne ağır şeymiş."

"Keşke sen teğmeni, ben yüzbaşını öldürseydim."

“Fark etmezdi. Mesele bir insanın canını almak, hem de düşman değilken.”

“Yüzbaşı, düşmanımızdı. Kars sınırına gravyer peyniri yemek için inmiyordu neticede. Büyük dedesi Osmanlı’yla yapılan savaşlardan birinde ölmüş. İntikam alma arzusu bayatlamaz. Gerektiğinde yüz yıl bekler.”

Firuz şaşkınlıkla, “Bunu da nereden çıkardın?” dedi.

“Bir gün, sen çalı çırpı toplamaya çıktığında sohbet esnasında söylemişti, yüzbaşı.”

“Bilmiyorum Ayvazcan. Bildiğim her şeyi unuttum.”

“Şükür ki tüfekleri ayarlamıştık. Başçavuş beklediğimiz gibi namlulardaki barut izlerine, şarjörlere bakarken yüreğim ağzıma geldi. Bizi ele verecek bir detay bulacak sandım. Kendi şarjörüne mermi koymayı unuttuğunu düşündüm.”

“Aklım şeytanlığa çalışıyor işte. Hem, başçavuş şüphelense bile meseleyi fazla kurcalamak istememiştir. Böylesi işine gelmiştir. Peki söyle, ömrümün sonuna kadar nasıl taşıyacağım bu azabı? Tüfeğini çaldığımız askerin de hayatı karardı.”

“Kötülüklerini hemen unutur insan. Tasalanma. Hem o askeri hapse atmazlar. Savaştayız, adam lazım. İçin rahat etsin biraz.”

“Etmiyor... İnsan, kendinin vehmidir. Yoruldum kardeşim, yorulduk. Ben dünyanın bir parçası olmaktan bu denli yorulduysam dünyanın kendisi ne haldedir kim bilir. Sanırım yaşamayı beceremiyorum. Bazen, diğerleri yaşabiliyorlarsa bunu ben de becerebilirim diyorum içimden. Sonra mezarlıklar geliyor aklıma. İşte o an kafam karışıyor. Kimseyi taklit etmemek en iyisi. Ben ne yaşamayı becerebiliyorum, ne de ölmeyi. Ölümle hayat arasında kurumuş bir ırmağım.”

“Allah’ım yarabbim sen sabır ver. Neler saçmalıyorsun? Geldiler sana yine ha.”

“İyi bir insanı öldürdüm ben!”

“Sesini alçat kıtkafa!”

Sustular. Başlarını eğip yerde nokta kadar kırıntı için birbirleriyle dövüşen karıncaları seyredaldılar.

Sükûnetin zarını Ayvaz yırttı. “Firuzcan... Çok tuhaf bir şey oldu.”

“Ne?” dedi Firuz.

“Dün gece, senin geçen anlattığın rüyanın aynısını gördüm.”

“Hangi rüya?”

“Şu piramit şeklindeki yer...”

Firuz, göz kapaklarını ovalayıp oturuşunu değiştirdi. Heyecanla “Anlat...” dedi.

“Seninle piramidin önündeydik. Piramidin üstünde tıpkı anlattığın gibi taştan askerler vardı.”

“Eee, devamı?”

“Sadece bu kadarını hatırlıyorum.”

Firuz’un solgun göz halkaları büyüdü. “Nasıl olur... Yalan söylemiyorsun değil mi?”

“Tövbe billah. Niye yalan söyleyeyim oğlum?”

“Kederimi dağıtmak için.”

“Şerefim üzerine and içerim ki ne gördüysem onu söyledim.”

“Benim anlattıklarım bilinçaltına sızmıştır.”

“Değil... Seni tesiri altına alan şey her neyse, beni de sardı. İnsiyaki bir güç... Oraya gitmeliyiz, Firuzcan.”

Firuz uzaklara bakarken “Evet, oraya gitmeliyiz Ama nasıl?” dedi.

“Leningrad ile oranın konumu arasında ne kadar mesafe vardır?”

“Yürüyerek bir aya yakın sürer. Yanılıyor da olabilirim.”

“Hım o kadar da çok değilmiş.”

“İmkânsız bu... Cepheden kaçıp oraya mı gideceğiz yani? Delirdin mi?”

“Niye olmasın? Almanlarla savaşmak mı, oraya gitmek mi delilik?”

“Yapamayız oğlum. Oraya varana kadar elli defa yakalanırız.”

“Sakin ol. Düşünüp taşınıp planlayacağız. Ancak artık hedefimiz orası, kabul mü?”

“Bilmiyorum Ayvazcan bilemiyorum. Bak kamyonlar geliyor...”

*

Kamyonlar, kuzeybatıya doğru zikzak çizerek gecenin karanlığını üstlerinden atmak istercesine silkelenen bozkırların, doğurgan yarıklara kurulmuş ıssız kasabaların ve yakılmış tarlaların içinden geçtiler. Neredeyse iki gün süren yolculuğun ardından sabaha doğru Leningrad'ın batısındaki cephe hattına varmışlardı.

Firuz ile Ayvaz, diğerleriyle birlikte kamyonlardan inip kiliseden dönüştürülmüş komutanlık binasının önünde sıraya girdiklerinde keskin soğukla tanıştılar. Yerler buz tutmuştu. Yırtıcı rüzgâr, etraftaki kuru ağaçları ve güz tomurcuklarını savuruyor, Leningrad ayazı tıslayarak, gelenleri selamlıyordu.

İki dost, sayımın ardından komutanlık binasına girip yağlı ekmeklerini yediler. Tepeden tırnağa soğuğa karşı dayanıklı yeni kıyafetlerini giydiler. Tüfeklerini, kurşunlarını değiştirip bellerine çivi bombaları ve kasatura, kafalarına ise miğfer taktılar. On ikinci savunma bölüğün askerlerine eklenerek "Faşist Almanlara ölüm!" nidaları atıp Sovyet marşını söyleyerek cepheye doğru yürüyüşe geçtiler ve bir saat sonra kızıl bayrakların dalgalandığı siperlere, yoldaşlarının yanına girerek Almanlara açılan ateşe katıldılar.

Yer gök; kurşun, top, bomba sesleriyle inliyordu. Firuz ile Ayvaz, topyekûn savaştaydılar...

*

28 Eylül 1941 / Leningrad Batı Cephe Hattı

Güneş, tatlı bir düşten uyanıp kollarını iki yana açan bebek gibi göğün döşüne kondu. Buna karşın bulutlar, dünkü muharebede yedikleri kurşunlardan olsa gerek içlerindeki kar tanelerini tutamıyorlardı.

İki dost, günlerdir dur durak bilmeden Almanlarla çatışmış olmanın verdiği yorgunlukla kurumuş kan, ter, tuz ve ayazla sıvanmış paltolarının içinde bulanık yüzlerini yalancı güneşe tuttular. Düşünerek ısınmaya çalışıyorlardı. Kalplerinde debelenen korku isimli hayvan ölmüştü. Arada bacaklarına saplanan kar cinlerinin mızrakları olmasa bedenlerini dahi unutuyorlardı.

Ayvaz’ın ağzının kenarından akan salya, boşlukta uzayarak donmuş toprağa damlarken Firuz, mahmur gözlerini düşman siperlerine çevirdi.

Ayvaz, soğuktan uyuşmuş boynunu ovup “Bir gün evimize dönsek bile artık manamız olmayacak. İnsanlığımızın akıp gittiğini hissediyorum” dedi.

“Akıp giden ruhumuz. Geride kabuklarımız kaldı, onlara da vücut diyoruz işte. Saat kaç acaba?” dedi Firuz.

“Ne önemi var ki. Zamanın çürüdüğünü hissetmiyor musun? Biz insanlar kabir böcekleri gibi onu yiyoruz.”

“Bence çürümedi, durdu. Bir labirentte kayboldu saatler. Rakamlar, ilerlemek için çıkış bulamayıp yerlerinde sayıyorlar. Saat beşken bir anda dörde geriliyor sonra üç olup yine dörde dönüyor. Akreple yelkovan bile asli vazifelerini unutup Almanlarla savaşıyorlar.”

“O halde Almanlar geri çekilmediği müddetçe aynı yaşta kalacağız. Hayatımızın baharında ama savaşta kışlayarak” dedi Ayvaz ve yırtık paltosunun yakasını düzeltip yanlarındaki askerlerin yüzlerini seyre daldı. Çoğu cepheye yeni gönderilmiş acemilerdi. Soğuktan ve korkudan titriyorlardı. Onların gerisindeki boşlukta ise kıyafetleri kara kana bulanmış iki sıhhiye çavuşu, yaralıların icabına bakıyorlar; dikiş atıp yara sarıyorlardı.

Ayvaz, “Şu asker ölecek!” deyince Firuz, gerisine dönüp can çekişen askere bakarak konuştu: “Keşke vurulduğu an, acının tadına varmadan ölseydi... Ayvazcan! Ben vurulursam, kaçıp git canını kurtar demem! Çünkü bu gerçek bir savaş, roman değil... Biz de karakterler değil etle kemikten, korkudan dokunmuş insanlarız. Son nefesimi verene kadar yanımda dur olur mu?”

Ayvaz’ın kalın dudaklarının kenarlarında küçük titreşim dalgaları peydahlandı. “Olur kardeşim ama ben vurulursam sen bunu bir roman say ve kaçıp kurtul. Başımda bekleme.”

Firuz kışkırdı. “Sen beni ne sanıyorsun turpkafa! Bencilim ama kansız değilim. Öleceksek birlikte ölürüz. Azrail’e getirdiği ölüm kadehini bölüştür diye rica ederiz.”

“Olur, kıtkafa. Sen ne dersen beli.”

Firuz’un çehresine mahzun bir tebessüm sürüldü. “Belki ölmeyiz Ayvazcan. Kötü anlar, güzel günlerin vergisidir. Belki sen, ben ve Maral o erik bahçesine yine gideriz.”

“Ahh ahh... O günün geleceğine emin olsam Hitler’in inine kadar ilerlerdim. Bir tane Nazi bırakmazdım alimallah.”

“Vücudumda bir yer ağırıyor ama neresi olduğunu bilmiyorum. Sanki bugüne kadar varlığını bilmediğim bir uzvum...”

“Palton ağırıyordur, belki de tüfeğin ya da kaybolan günlerin... Biz kana ve ateşe benzedik Firuzcan. Dün kolumdaki yaramın kabuğunu kaldırınca o kızıllıkta kendi aksimi gördüm. Aynaya değil yaraya yansıyorum artık.”

“Bu cehennemden kaçıp o tepeye gitmenin bir yolunu bulmalıyız.”

“İmkânsız olduğunu sen söylüyordun. Her gün onlarcası firar ederken yakalanıp kurşuna diziliyorlar. Hoş artık kurşun harcamamak için bıçakla öldürülüyorlar ya...”

“Alacakurt bu cehennemin ortasında olduğumuzu biliyor mudur?”

“Biliyordur tabii. Akif Ağabey’e yazdığımız mektupta da söyledik. Gerçi mektuplar hâlâ yerlerine ulaşmıyormuş” dedi Ayvaz.

Firuz sertçe, “Biliyor da yine bir şey yapmıyor! Geberip gitmemizi mi bekliyorlar!” deyince Ayvaz cevap vermek yerine hüzünle karşısına baktı.

Güneş, kar alfabesini heceleyerek küçüldü ve kanlanmış bulutların içinde kayboldu. Duvardan sökülmüş bir tablonun geride bıraktığı iz gibi yerinde kızıl bir leke kaldı.

Kar topakları bölünüp birleşerek hızlanırlarken Almanların topçu birliği ateşe başladı. Saniyeler içinde cephenin önü, ortası, ardı dumanlara boğulunca Ayvaz, Firuz ve yanlarındaki askerler, komutanın emriyle karşı ateşle mukabele ettiler.

Bir müddet sonra Almanlar, ateşi kesti. Siperlere katı bir sessizlik çöktü. Sessizlik büyüdü, ağırlaştı ve nihayet korkunç bir gürültüyle yırtıldı. Rus topçu birliği siperlerin ardına dizilen roketleri

ateşlemişti. Roketlerden çıkan hançereli seslerle herkes yerinden sıçradı. Gözler, üstlerinden akan ateş fırtınasına mühürlendi.

Alman siperleri alevlere boyanınca sesler yeniden dindi. Firuz ile Ayvaz dumanlar içinde öksürüğe boğularak şarjörlerine mermi ekip beklemeye koyuldular.

“Almanların sessizliği hayra alamet değil ne dersin?” dedi Ayvaz.

Firuz, cevap verecekken iç kıyıcı cığlamayı işitti. Başını kaldırdığında gökyüzünde heyula biçiminde beliren iki Alman uçağını görüp “Şom ağızlı!” dedi. Ayvaz başını kaldırınca uçaklar, yukarı doğru süratle tırmanıp manevra yaptıktan sonra dalışa geçerek bombalarını bıraktılar. Yeri göğü titreten bir gümbürtü koptu. Ayvaz ile Firuz’un solunda kalan hat, darmaduman oldu; etrafa köpüklü kan, uzuv, kar, çamur ve her telden feryatlar saçıldı.

Bir asker, parçalanan kolunu sallayarak bağırıyor, diğeri elleriyle yüzünü kapatmış halde kıvranıyor, beriki yarılan kafasını karlara gömüyordu.

Sağ kalanlar, dehşet içinde arkadaşlarının parçalanmış bedenlerine bakarlarken komutan siperin alt kısmındaki sığınağa giriş için emir verdi.

Askerler kelle koltukta, birbirlerini iteleyerek sığınağa doluştular. Ölüm korkusu, bir örümcek suretinde hepsinin yüzüne ağlar örmüştü.

O an önce bir ıslık, peşinden büyük bir patlama sesi duyuldu. Sığınak sarsılırken komutan girişe koşturup elindeki cihazla muharebeyi yöneten albayla konuştu. Tiz bir ses daha duyuldu.

Komutan konuşmasını bitirip kanayan kulağına bez bastırırken “Yoldaşlar! Yukarı dönüyoruz. Künyesi tek numara olanlar silah başına geçip Almanlar geri çekilmeye mecbur kalana kadar çarpışacaklar. Çift numara olanlar ise sürünerek arkadaki topçu hattına geçecekler” deyince çift numara askerlerin yüzüne gün, tek numaralarınkine gece indi. Firuz çift, Ayvaz tek numaraydı. Yürekleri ağızlarında birbirlerine baktılar. Komutan derin bir nefes alıp “Hadi yoldaşlar!” diyerek ilerlerken askerler onu takip ettiler.

Firuz, yukarı tırmanmaya çalışırken ayağının altındaki cesetleri

hissetti. Midesinden kalkan bulantıyı bastırıp ölülere bakınca en üsttekinin yakasında duran “altı” rakamını gördü. Bir anlık tereddütün ardından eğildi, kanlı çıtçıtı yerinden söküp avucunda sıkarak yukarı çıktı. Peşi sıra gelen Ayvaz’ı bileğinden kavrayıp yanına çekti.

İki dost, günyüzüne çıktıklarında Ayvaz, ağlamaklı sesiyle kar fanusu içinde dostuna sarılmaya yeltenip “Buraya kadarmış can yoldaşım!” dediği esnada, Firuz onun göğsündeki numarayı söküp yerine çaldığı çıtçıtı yapıştırdı. Ayvaz, kalın kaşlarını kaldırıp gözlerini pörtleterek çıtçıta bakarken “Nasıl?” diyebildi. Firuz “Sus!” dedi.

Komutan, herkesin sığınaktan çıktığından emin olunca “Çift olanlar beni takip etsin! Tekler, silah başına! diyerek astsubaya döndü. “Yoldaş! Biz, topçu hattına varana kadar ateşi kesmeyin. Size haber gelecek. Ağır durumda olanlara afyon verilsin. Kaçmaya kalkan olursa da vur!”

“Emredersiniz komutanım!” dedi astsubay.

Rus topçu birliğindeki uçaksavarlar, Alman uçaklarını ateşe tutarken teğmen ve peşindekiler siper duvarını aşıp kar, kurşun ve top yağışı içinde yılan tekin sürünmeye başladılar.

*

Teğmen ve peşindekiler, topçu hattına vardıklarında barakaya doluştular ve ortadaki mangalın çevresine sinip çatlarcasına acıyan ciğerleriyle öksürük nöbetine tutuldular. Yan taraflarındaki uçaksavarlar, sağır edici gürültüler çıkararak ateşe devam ediyorlardı. Bir müddet sonra barakaya bir topçu eri girip onlara ekmek dağıttı.

Herkes, sessizce hâlâ gözbebeklerinde oynaşan yalımların gölgesini izleyerek suya batırılmış ekmeklerini bitirince teğmenin talimatıyla dışarı çıktı.

O esnada beş topçu neferi, uzunca bir aracı itiyorlardı. Aracın kasasında birbirine yapışık onlarca metal silindirin olduğu tuhaf bir alet vardı. Askerler, ilk kez gördükleri bu şeyin ne olduğunu

anlamaya çalışırlarken alet titremeye, can çekişen mitolojik bir hayvanın böğürtüsüne benzer sesler çıkararak Alman hatlarına taraf alev kusmaya başlayınca teğmen, askerlerine onu işaret ederek "Nasıl? Sesi insanın kalbine saldırıyor adeta değil mi? Adı Katyuşya'dır! Büyük Yoldaş Stalin'in son sürprizi" deyip içtima düzeni için emir verdi.

Askerler, ateşi bile üşüten soğukta epey süre bekledikten sonra albay görününce hazırola geçtiler. Albay, önce elinde tuttuğu kâğıda peşinden de karşısında ip gibi sıralanmış pejmürde haldeki askerlere bakıp "Stepan Zukov kim?" diye sordu.

"Benim komutanım" dedi sol kolundan yaralı bir asker.

"Sivilde mühendistin değil mi?" diye sordu albay.

"Evet komutanım."

"Ya Yuri Çilayev?"

"Benim komutanım" dedi uzun boylu bir asker.

"Sen de hekimsin."

"Evet komutanım."

"Ayvaz Behzadzade?"

"Benim komutanım."

"Veterinersin sen de."

"Evet komutanım."

"Firuz Süleymanov, sen de veterinersin değil mi?"

"Evet komutanım."

"Ve Fradkov Lobov?"

Bir asker, "Fradkov dün öldü komutanım" dedi. Albay, sıhhatsiz çehresini buruşturdu, omzundaki karları silkeleyip teğmene döndü. "İsmini saydığım askerlerin cephe görevleri bitmiştir, birazdan Çelenk Alayı'na gidecekler."

İçtimanın ardından şehrin doğusundaki Çelenk Alayı'na gidecek olanlar, diğer askerlerin kıskanç bakışları altında eski bir kamyona girdiler.

Araç güçlükle hareket ederken Ayvaz, dostunun kulağına eğilip fısıldadı "Çıtçıtı değiştirmeyi akıl etmeseydin, şimdi dünyam değişmişti Firuzcan." Firuz elemle gülümseyip "Seni başka dünyaya

hiç bırakır mıyım şaşkın” diyerek ekledi: “Peki bu savaşı; kanı, ateşi nasıl unutacağız Ayvazcan?”

“Eve dönelim de varsın, unutmayalım. Deli divane de olsak yaşayalım. Bizi sırf veteriner olduğumuz için mi seçtiler, yoksa bu işin altında Alacakurt mu var, ne dersin?”

“Oraya gidince anlarız.”

Ayvaz gülümsedi. “Neyse ne. Şimdi cepheden sahiden kurtulduk mu yani?” Firuz koynuna soktuğu sincaba baktı. “Ecel ölümsüzdür. Çok sevinme kıtkafa, orası daha beterdir belki de. Nohut öldü sandım bir an. Ne zamandır koynumda havasız duruyor.”

“Bir şey olmaz o maskaraya.”

“Hayat, beni her gün yüz dilime ayırıp sonra tekrar birleştiriyor. Her şeyim, yerli yerinde görünse de eskisi gibi olamıyorum. Çatladığımı hissediyorum.”

“O çatlaklardan da hayallerimiz sızıyor öyle mi?”

“Evet. Rüyalarında hiçbir şeye müdahale etme hakkın yoktur ya, öyle. Kendime de kaderime de, dokunamıyorum.”

“Anamı öyle özledim ki...”

*

İki dost, Çelenk Alayı’nın ahır bölümüne verildiler. Yaralı ve hasta hayvanları tedavi edecekler, veteriner çavuş olarak onların sağlıklarından ve kesilip yemekhaneye gönderilecek etlerinden sorumlu olacaklardı.

Firuz soğuktan titreyerek uyandığında, kalbine asılı tabloya bakıp ısınmaya çalıştı. Bu tablo, Maral’ın yüzüydü. Onu hayallendirdikçe, gözlerindeki kara perde aralandı ve içeri ışık yağdı. Gayriihtiyari gülümsedi. Etrafı temaşa edip can dostuna baktı. Ayvaz, samanların içinde kış uykusuna yatmış bir hayvan gibi horlayarak uyuyordu. Firuz, onun kulağına doğru eğilip “Güppp güppp güüüp!” diye bağırınca Ayvaz yerinden sıçradı. Kollarını başına siper ederek “Kaç Firuzcan kaç!” diye çığırınca Firuz kahkaha attı.

Ayvaz, gözlerini ovalayıp “Firuzcan, ahırdayız değil mi?” dedi.

“Sen burada olduğuna göre ahırdayızdır kıtkafa” dedi Firuz.

Ayvaz gerinip esnerken birden kaşlarını çattı. “Bana hayvan mı demek istedin lan?”

“Yok canım estağfurullah, hayvana benzer bir halin var mı...”

“Canın cehenneme. Bir an hâlâ cephedeyiz sandım yeminle. Rüyamda, üstümüzde Alman tayyareleri dönüyordu. Gerçekle kâbusun sınırları yıkıldı. Neyin gerçek neyin hayal olduğunu anlayamıyorum. Buraya nasıl geldik, nasıl uyuduk hatırlamıyorum bile.”

“Abartma... Kadın teğmenle görüşmemizi, ahırdan sorumlu çavuşlar olarak tayin edildiğimizi sonra da samanların üstüne uzanıp biraz kestirmeye karar verdiğimizi hatırlamıyor musun yani?”

“Hayal meyal... Çok üşüyorum Firuzcan. Biraz ateşim de var sanırım.”

Firuz, elini dostunun alnına koydu. “Evet, var. Birazdan ilaç buluruz sana.”

“İlaç içsem de geçmeyecek gibi bu üşüme. Siperleri, o cehennemi unutmak zor!”

“Unut artık. Sıcak şeyler düşün. Ben üşüdükçe öyle yapıyorum. İçimdeki buzların kırılma sesini işitiyorum.”

“Neyi mesela?”

“Şu âşık olduğun meçhul kızı düşün.”

“Onu düşünmeme gerek yok. Nefes almam, gülmem, uyumam o demek zaten.”

“Şimdi karşında olsa ne derdin ona?”

“İçimde yapayalnızsın.”

“Aklın ile kalbin çelişiyor bence ateşinin sebebi bu...”

“Çeliştiğini nereden çıkardın?”

“Doğru düzgün anlatmıyorsun çünkü. Hâlâ o kızdan bahsetmeyecek misin?”

“Bu halde mi? Ahırın ortasında, samanların üstünde aşk tiradı mı atayım petuk!”

“Neden olmasın. Ne demişler, iki gönül bir olunca samanlık seyran olur.”

“Bay bay bay bay. Aç karnına latife yapma kıtkafa. Sıçıp

batırıyorsun çünkü.”

“Abırsız...”

Ayaklanıp üstlerindeki saman zibillerini silkelerlerken ahırın kapısı açıldı. İçeri girişte görüştükleri Teğmen Angeli ve bir asker girince hemen esas duruşa geçtiler. Teğmen ellerini beline koyup “Dinlenebildiniz mi çavuşlar?” diye sordu.

“Evet komutanım” dediler.

“İyi... Gelin bakalım.”

Teğmen Angeli önde, onlar arkada saman yığınlarının arasından geçip başka bir bölmeye açılan kapıdan içeri süzüldüler. Aynı anda burunlarına kötü kokular, kulaklarına bulanık sesler doldu.

Karşılarında kederli gözlerle kıvranan yaralı ve hasta hayvanlar duruyordu. Bunlar bir at, iki inek, bir domuz ve beş kazdı.

At, boynundan yaralıydı. Başını tavana çevirmiş kişniyordu. Sırtından yaralı inek yan yatmıştı. Ağzından sarı köpükler akıyordu. Karnından bacağına kadar uzanan cerahatli yarası olan diğer inek olduğu yerde çırpınarak böğürüyordu. Bacak kemiği, derisini delip dışarı çıkan domuz ön ayakları üstüne kıvrılmış, kafasını duvara bastırarak soluklanıyordu. Hasta kazlar ise kıpırtısız halde koyun koyunaydılar.

Teğmen hayvanları işaret edip “Bu hayvanların acil olarak tedavi edilmeleri lazım. At ve inekler cepheden geldiler. Bakın bakalım, ne yapılabilir?” deyince iki dost, onların yanına çöküp her birinin yaralarını incelediler. Aralarında tartışıp bir karara vararak ayağa kalktılar.

Firuz, “Komutanım atın işi kolay. Fakat diğerlerini ameliyat etmemiz gerekecek. Onların akıbetini ancak tıbbi malzemelerinizi gördükten sonra söyleyebiliriz. Kazlar ise kurtarılamazlar” deyince teğmenin yanındaki asker, elinde tuttuğu büyük ahşap çantayı Firuz’a uzattı.

İki veteriner, çantadaki metal ameliyat aletlerine, iğnelere, sargı bezlerine, kireçlere, yakılara, merhemlere ve şişelere göz gezdirdiler.

“Elimizden geleni yapacağız komutanım” dedi Ayvaz.

Teğmen, bakışlarını sertleştirerek “Elinizden geleni değil, daha fazlasını yapıp onları kurtarın. Ben günün sonunda neticeye bakacağım; kurtuldular mı, öldüler mi diye... Şehirde kıtlık ayyuka çıkmak üzere. Şu anda hayvanlar altından bile kıymetliler. Hele ki inekler... Sütleri revir için lazım” dedi.

“Emredersiniz komutanım” dediler.

Teğmen, “Size yardım etmeleri için iki asker göndereceğim” diyerek yanındaki askere döndü. “Kazları yemekhaneye götürün. Hemen kesip pişirsinler” deyip ahırdan çıktı.

Teğmenin gönderdiği iki topal asker, kazları götürüp geri döndükten sonra hep birlikte işe koyuldular. Onlar yere mavi muşambalar yayarlarken Ayvaz ile Firuz kollarını sıvayıp bıçkıları, makasları, iğneleri hazırladılar.

Önce en kötü durumda olan semiz inek seçildi. İki asker, onu boynuzlarından tutup muşambaya yatırdılar. Ayvaz, kuru kuru öksürerek elindeki çivi iğnesini hayvana sapladı. İnek, biraz sakinleşince ameliyata başladılar.

Ayvaz, yarayı temizlerken Firuz bıçkıyla iltihabın etrafını çizip “Yara uzadıkça uzuyor, Ayvazcan. İltihap, kara katmanlar halinde kemiğin dibine kadar yayılmış. Bacağı kessek mi? Nasıl olsa onu sütü için kurtarmamızı istiyorlar” dedi.

“Aslında bacak kurtarılabilir. Keşke fakültede cerrahi derslerinden kaçmasaydık” dedi Ayvaz.

“Bir vakitler en büyük hayalimiz Bakü’den kurtulup Leningrad’da baytarlık yapmaktı. Hayalimizi yaşıyoruz şu an...”

“Hee ne demezsin. O hayal barıştaydı, savaşta değil. Keşke şimdi Bakü’de olsaydık da sabah akşam hayvan kıçı izleseydik.”

“Keselim bacağı, başka yol yok...”

Yaklaşık üç saat sonra ilk ameliyat bitti. İnek, kesik ayağının acısıyla gözlerinden acı akarken yerine kondu. Sıra domuzdaydı. Onu da sürükleyerek muşambaya yatırdılar. Lakin hayvan bir türlü sakinleşmiyordu. Bağırıp debelenerek herkesin üstünü katranlı kan içinde bıraktı. Domuzun da işi görülüp kenara konulunca diğer inek ameliyat edildi. Son olarak atın boynundaki yara merhemlenip

sarıldı.

İki dost ve yanlarındaki topal askerler, üstleri başları berbat halde pencerenin altına kurulup ameliyattan çıkmış hayvanları seyrettiler. Sigaralarını tellendirip kendi âlemlerine dalmışlardı ki Ayvaz, yerinden fırlayıp domuzun yanına seğirtti. Hayvanı yoklayıp salladıktan sonra gerisine dönüp “Domuz ölmüş” dedi.

*

Ölü domuzu askerlerle gönderip atı ve inekleri göz hapsine aldılar. Onların da ölme ihtimali, yüreklerini hoplatıyordu. Ayvaz, yerdeki pisliklere bakıp yüzünü ekşiterek ahırın küçük penceresini açtı. İçeri kuru soğuk dolarken pencerenin önüne geçip geceyi yudumladılar.

“Saatlerdir buradayız baloğlan, çok bunaldım. Ateşim de arttı sanki” dedi Ayvaz.

“Bir ilaç daha iç.”

Ayvaz, “Boşver, fayda etmiyor. Açım aç. Midem kavruluyor” derken kapı aralandı. İçeri teğmen girince pencereyi kapatıp hazırola geçtiler.

Kadın, hayvanlara bir bakış atıp “Domuz öldü demek...” dedi.

“Evet komutanım, maalesef” dedi Ayvaz.

“İsimlerinizden Azeri olduğunuz anlaşılıyor. Dini inancınız var mı sizin?” diye sordu Teğmen Angeli.

İki dost kuşkuyla birbirlerine baktılar. Firuz kollarını yanına yapıştırıp “Bizler, Büyük Yoldaş’a sonuna kadar bağlı, devrimin tüm ilkelerini özümsemiş, kanını ve canını halkımızın zaferine hasretmiş iki askeriz komutanım” dedi.

Kadın sol elini belindeki tabancanın üstünde gezdirerek “Bu sorumun cevabı değil ama neyse. Umarım domuzu, dininizde haram diye öldürmemişsinizdir” deyince Ayvaz, kafasını kaşıyıp “Haşa komutanım. Aklımızın ucundan dahi geçmedi böyle bir şey. Bizim için her hayvan yüce Allah’ın yarattığı canlıdır, ayırt etme...” derken pot kırdığını anlayıp sustu.

“Diğer hayvanların durumu nasıl?” diye sordu teğmen.

Firuz, hayvanlara bakıp “En zor ameliyat ineğinkiydi komutanım. Kurtarmak için bacağını kesmek zorunda kaldık. Diğerleri de iyiler” dedi.

“Tamam. Hayvanlara gözünüz gibi bakın! Biri daha ölürse vay halinize... Gece burada, yanlarında yatın.”

“Emredersiniz komutanım” dediler.

Teğmen çıkınca, Firuz dostunun ensesine bir sille patlattı. “Kıtkafa, senin yaptığına sıçıp sıvamak derler. Ben devrim, Büyük Yoldaş, kan, can, kendimizi adamak diyorum, sen yüce Allah’ın yarattığı her canlı diyorsun.”

Ayvaz, kaşlarını aşağı kıvırarak mahcup, “Evet Firuzcan biraz pot kırdım yine” dedi. Fakat biraz düşündükten sonra hiddetlenerek ekledi: “Ama ne yapalım! Allah yaratmadı mı bu mahlukları, bizi? Kendi kendimize mi olduk yani! Allah Allah... Ayrıca korkma. Stalin’in emriyle yüzlerce kilise yeniden açılmış. Din serbest bırakılmış duymadın mı? İsteyen dinine göre ibadet edebiliyor artık.”

Firuz, “Duydum duydum da, yine de tedbirli olmalı. Teğmen eserekli biraz, sağı solu belli olmaz böylelerinin. Kızdırırsak canımıza okur” dedi.

“O değil de, şu Stalin var ya, şeytana pabucunu ters giydirir alimallah. Yıllardır öcü diye yaftaladığı, aşağıladığı papazlardan şimdi medet umuyor. Papazlara, kiliselere akın eden insanlara ‘Almanlara karşı savaşın, bunu sadece ülkeniz için değil, İsa için de yapın’ diye fetva verdirtiyormuş.”

İki dost, diğer bölmeden biraz saman getirip yataklarını yaptılar. Samanların üstüne uzanırlarken uykunun hücumuna direnen göz kapakları ağır bir kokuyla titredi. Kapıya doğru döndüklerinde topal askerlerden birinin ellerinde kaplarla içeri girdiğini gördüler. Ayvaz karnını okşayıp gülümsedi. “Ne onlar, yemek mi?”

“Evet, komutan gönderdi” diyerek kapları uzattı asker.

Firuz, şüpheyle kaplardaki parça etlere baktı. Tek kaşını kaldırarak “Ne yemeği bu asker?” diye sordu.

“Domuz yahnisi çavuşum.”

Ayvaz yüzünü buruşturup “Başka yemek yok mu? Bu, o domuzdur kesin” dedi. “Evet o domuz. Aslında kaz kızartması da vardı ama Teğmen Angeli özellikle size domuz vermemi istedi” dedi asker.

“Adın nedir senin asker?” diye sordu Firuz.

“Alyoşa çavuşum.”

Firuz, “Alyoşa senden bir ricamız var. Bu kaptaki domuzları sen ye. Bize de kimseye çaktırmadan kaz getir olmaz mı? Teğmenin haberi olmasın. Bu iyiliğinin karşılığında gün gelir biz de sana büyük iyilik yaparız” deyince asker, “Tamam çavuşum” deyip kaz eti getirmeye gitti.

Firuz ile Ayvaz, aç kurtlara dahi imrendirecek bir iştahla kaz butlarına yumuldular. Ayvaz, ekmekle eti halledip kemiğin iliğini sömürürken “Et yemeyeli sanki yüzyıl olmuş Firuzcan” dedi.

Firuz, “Ne tuhaf değil mi? Bu kazlar, saatler önce bizden yardım bekliyorlardı” deyince, Ayvaz fena halde geğirerek “Ehhh bırak felsefeyi Allah aşkına. Ölüp kurtuldular işte, keşke biz de ölsek...” deyip diş kovuğundan çıkardığı etçiği püskürttü.

Yemeğin ardından kana kana su içtiler. Firuz hayvanların yaralarını muayene ederken Ayvaz tekrar geğirdi ve harami zembili gibi şişmiş bedenini samanların üstüne attı.

“Ohaaa. Kibar olsana ayı” dedi Firuz.

“Öff, gören de saray köşesindeyiz sanır ha... Ahırdayız eye, burada geğirmek ayıp değil” dedi Ayvaz.

Firuz, ineğin önüne biraz saman koyup dostunun yanına uzandı ve gözlerini tavandan sallanan otlara dikti. Uzun bir sessizliğin ardından “Ayvazcan yüzbaşını unutamıyorum. Üstünden kaç gün geçti ama hâlâ kâbuslarımın başrolünde...” dedi.

“Unutacaksın müsterih ol. Bak giderek daha az düşünüyorsun.”

“Umarım... Bir yolunu bulup o tepedeki piramide gidelim Ayvazcan.”

“Gidelim Firuzcan gidelim. Ancak şimdi şu sualimi yanıtla, dünya bir ipse ucu nerede?”

*

Firuz ile Ayvaz, soğuktan kaskatı kesilmiş halde uyanıp hayvanların yanına seğirttiler. Yaralara böcek kanı, şeker ve kül ile hazırladıkları merhemi sürdükleri sırada içeri telaşlı bir asker girdi.

“Yoldaş çavuşlar! Cepheden yüzlerce yaralı asker getirildi. Teğmen Angeli acilen revire gidip oradakilere yardım etmenizi istiyor...” deyince oflaya poflaya revirin yolunu tuttular.

Revirin bahçesi can pazarına dönmüştü. Buzlanmış taşların üstüne yayılan koyu kan örtüsü, buharlar çıkararak art arda dizilmiş kamyonların ve at arabalarının tekerlerine doğru genişliyordu. Sulu sepken yağışın altında sedyede, kucakta, sırtta ve sürüklenerek taşınan yaralılar avluya yığılıyorlardı. Revirin girişi, koridorlar, odalar balık istifi yaralı askerlerle dolmuştu. Her yer kan, dışkı, irin, ifrazat ve ecza kokuyor; can çekişenlerin feryadı soğuk duvarlarda çınlıyordu.

Firuz ile Ayvaz acıklı gözlerle, ortaçağ tablolarını andıran bu ölüm kalım sahnelerini izlerlerken birlikte yolculuk yaptıkları uzun boylu doktoru seçtiler. Üstündeki önlük kıpkırmızı kesilen doktor, koridorun ortasında bir kurtarıcı heykeli gibi dikilmiş, donuk gözlerle etrafını çeviren önlüğüne, paçasına, ayaklarına kapanmış vaziyette kurtarılmak için yakaran yaralıların çaresiz gözlerine çaresizce bakıyordu.

İki dost, yaralıların üstünden geçip onun karşısına dikildiler.

Ayvaz, “Size yardım etmemiz için bizi Teğmen Angeli gönderdi, veterineriz...” deyince doktor ilk anda söylenenleri idrak edemedi. Büyük elleriyle alnını ovalayarak “Yoldaşlar... Çok ama çok yaralı var. Kan, her yerde... Aklımı yitirmek üzereyim. Burada beş doktoruz ancak yetişemiyoruz. Ameliyatlar yapmalıyız” deyip yaralıların ellerinden kurtularak yürümeye başladı. Firuz ile Ayvaz onun peşine takıldılar.

Koridorun sonunda ameliyathaneye dönüştürülmüş odaya girdiklerinde bacağı, diz altından kopmuş bir askerle karşılaştılar. Asker, başını duvara vurarak bağırıyordu. Onun karşısındaki dolabın üstünde duran çatlak kavanozun içindeki ölü kurbağa ise pörtlek gözlerini duvardaki durmuş saate çevirmişti. Ayvaz kurbağaya

bakarken, yaralı asker onu kolundan tuttu. Kelimeleri ağzından güçlükle çıkararak “Yoldaş, yoldaş...” deyince Ayvaz, “Söyle yoldaş, canının yandığını biliyorum, birazdan ameliyat olacaksın” dedi.

“Korkuyorum yoldaş. Sen tanrıya inanıyor musun?” diye sordu asker.

Ayvaz biraz duraksayıp “İnanıyorum” dedi.

“Yardıma ihtiyacım var ama bir yaratıcıya inanmadığım için bunu dileyemiyorum. Sen ondan bana merhamet etmesini iste” deyince Ayvaz, başını salladı.

İki dost, doktorların talimatlarına harfiyen uyarak işe koyuldular. Demir ameliyat aletlerinin ve çığlık seslerinin arasında kan kapadılar, irin çektiler, yara yaktılar. Kestiler, biçtiler, dikiş attılar, kırık sardılar, merhem sürdüler, afyon verip iğne hazırladılar. Madeni parıltılar ve irin gölgeleri içinde akşama kadar, dur durak bilmeden kan nehrine dönen koridorlarda bir yaralıdan diğerine koşturdular. Fakat yaralı bitmiyordu; kamyonlar, at arabaları, kızaklar, revirin avlusuna biteviye asker kusup yenilerini almak üzere cepheye dönüyorlardı.

Yorgunluktan neşter tutamayacak duruma geldiklerinde doktor, “Yoldaşlar, Moskova’dan beklediğimiz sıhhi ekip varmak üzereymiş... Siz dinlenin artık. Elleriniz titriyor” deyince Firuz ile Ayvaz, memnuniyetlerini saklama gereği görmeden revir binasından çıktılar.

O kadar çok ölü görmüşlerdi ki etraftaki dirilere yadırgayarak bakıyorlardı. Revirin solundaki depoda, buzlu suyla ellerini yüzlerini yıkadılar. Güvercin rengindeki akşamın içinden iki yorgun tren suretinde geçip ahıra çattılar.

İçeri bir mangal konmuştu. Sevinçle mangalın yanına oturup biraz ısındıktan sonra yollarını gözleyen Nohut’a yem verdiler. Hayvanların yaralarını müşahede ederek saman yığınlarının üstüne uzandılar.

Bir saatlik şekerlemenin ardından kişneme sesiyle uyandılar. Firuz, süzgün gözlerini kırpıştırırken “Saat kaç Ayvazcan?” diye

sordu.

Ayvaz, ameliyatta ölen subayın kolundan aldığı saate bakıp “Eğer saat, sahibinin kalbiyle birlikte durmadıysa on bir buçuk Firuzcan” dedi.

“Dışarı çıkalım mı? Biraz fırlanıp döneriz.”

“Olur çıkalım. Öyle açım ki...”

“Ben de. İnşallah revirden çağırmazlar.”

*

Ahırdan çıkıp dalgınlıklarını birleştirerek büyük bahçenin sonuna doğru yürüdüler. Yıldızlar, gece fanusunun içinde yüzüyorlar, sarı ağaçkakanlar, kabuk gagalayarak başka bir âlemin zembereğini kuruyorlardı.

İnce dalları, çiğ taneleriyle kaplı ağacın altındaki banka çöktüler. Hafif bir yel esince su damlaları döküldü üstlerine. İkisinin de başı ağırıyordu.

Şakaklarındaki zonklama sakinlesin diye kafalarını ağacın gövdesine dayayıp gözlerini yumdular. Uyku ile uyanıklık arasındaki serin çölün kumlarına batarak güz böceklerinin şarkısına kulak kesilmişlerdi ki, burunlarından girip hızla bedenleri istila eden tatlı bir koku duydular. Aynı anda gözlerini açıp karşılarındaki gölgeye baktılar lakin bunun bir vehim olduğuna hükmederek tekrar yumdular gözlerini. Gölgenin ayak sesleri büyüyüp koku ağırlaşınca gözlerini yeniden açıp bir süre öylece kaldıktan sonra Ayvaz ayağa fırladı. Efsunlanmıştı. Derin derin soluyordu. Küçülen göz halkaları renk değiştirirken “Maral!” dedi. “Maral... Gerçek misin sen?”

Ayvaz’ın sesinin dumanı dağılmadan Firuz da, ayakları dolaşarak dikeldi ve iki dost, karanlığın içinde salınan heyulaya baktılar. Konuşamıyorlardı.

Maral bir düşün öznesi kıvamında elleri önlüğünün cebinde, gülümseyerek yaklaştı.

Ayvaz, gerçekliğinden emin olmak için ona dokununca Maral, Ayvaz’ı kendine çekip sarıldı. Diğer kolunu kaldırınca Firuz da tereddüt ederek onun narin bedenini kucakladı.

Birbirlerinin içinde tanelenerek uzun süre sarınık duruşlarını muhafaza ettiler.

“Korkmayın kıtkafalar! Hayalet değil, gerçeğim...” dedi Maral gülerek. Yanağındaki çukurlara ay ışığı doldu.

Sesin yankısıyla ayrıldılar. Üç çift göz, birbirlerinin içinde dolaştılar.

Firuz, “İnanamıyorum” dedi.

“Ben de...” dedi Ayvaz ve ekledi: “Biz mi Bakü’deyiz, sen mi buradasın, yoksa öldük de hepimiz cennette miyiz?”

Maral, “Biz, buradayız” dedi.

İki dost hâlâ, gökten düşmüş bir yıldıza bakar gibi bakıyorlardı ona. Maral, bu şaşkınlığın sonsuza kadar süreceğini hissetmiş olacak ki, onları ellerinden tutup banka oturttu. Kendisi de yanlarına çöktü.

“Hâlâ inanmıyor musunuz gerçek olduğuma?” deyip cebinden iki karamel küpü çıkardı. Avucuna koyarak onlara uzattı. “Yiyin şunları da kendinize gelin...” dedi.

Firuz ile Ayvaz, avuçtan yemlenen yavru kuşlara öykünerek ağızlarını Maral’ın avucuna götürüp karamelleri aldılar.

“Hadi ama kendinize gelin artık” dedi Maral.

“Anlat o halde, nasıl burada olabilirsin?” dedi Firuz.

“Peki ben anlatayım, siz de kendinize gelin artık. Vallahi aklınızdan şüphe edeceğim yoksa. Gerçi hep etmiştim ya... Neyse ki iyi görünüyorsunuz. Zayıflamışsınız yalnızca. Vücudunuzda noksanlık yok.”

Firuz, “Vardı aslında ama şimdi tamamlandık” dedi önüne bakarak.

Ayvaz, Maral’ın önlüğüne dokundu. “Bu halde üşümüyor musun sen?” dedi.

Maral, karamel kokan nefesiyle, “Hayır, revirde çok terledim. Böyle iyi...” diyerek kollarını kavuşturup anlatmaya koyuldu.

“Babam geçen ay bir emir aldı. Talimatta, derhal Moskova’da kurulan acil durum komitesine katılması gerektiği yazıyordu. Babam, orada ne kadar kalacağını kestiremediği için annemle beni de yanında götürmek istediğini söyledi. Zira, Hitler’in Bakü’yü

bombalamasına artık kesin gözüyle bakılıyordu. Gözü arkada kalmasın diye razı olduk. On gün evvel de Moskova'ya vardık.

Siz gittikten sonra babam, Bakü'deki hemşirelik kursuna yazılmamın iyi olacağını söylemişti, ben de can sıkıntısından gitmiştim. Moskova'ya gelmemizin ertesi gün bir karar yayınlandı. Karara göre on beş, otuz beş yaş arasındaki tüm kadınlar, yakınlarındaki hastanelere müracaat edip orada gönüllü hemşire olarak çalışacaklardı.

Babam kararı duyar duymaz beni kaldığımız lojmanın yakınındaki askeri hastaneye götüreceğini söyledi. Annem itiraz edince de, korkulacak bir şey olmadığını, bu tip işlere en önde parti üyelerinin çocuklarının koşması gerektiğini söyledi.

Böylece Moskova'daki askeri hastanede hemşire olarak çalışmaya başladım. Fakat Leningrad'daki durum korkunç bir hal alınca Moskova'da gönüllü olarak çalışan hemşireler arasında eğitimli ve genç olanların acilen Leningrad'a sevk edileceği duyuruldu.

Bu habere üzülmedim. Zira babamdan, çevreden ve radyodan öyle kötü haberler duymuştum ki yurdumun içine düştüğü duruma az da olsa katkı sunmak için nerede olursa olsun görev yapma isteğiyle doldum.

Babamla annem, beni vazgeçirmek için saatlerce dil döktüler ama kararım değişmedi. Babam çaresiz kalınca aklına siz geldiniz. Sizden uzun süredir mektup almamıştım, çok endişeliydim. Ama içimdeki ses iyi olduğunuzu söylüyordu. Tahminimde yanılmadım. Babam son çare, yerinizi sorgulattı ve birkaç gün uğraştıktan sonra cephe hattında olduğunuzu öğrendi. Hem siz, vazifenize güvenli bir yerde devam edin hem de ben yanınızda olayım diye birkaç nüfuzlu dostunu araya koyup hepimizin görev yerini burası olarak ayarlattı. İşte böyle... Sonuç olarak yine birlikteyiz, kavuştuk" dedi Maral mutlulukla.

Bir demet sessizliğin ardından Ayvaz, kaşlarını düzeltip endişeyle, "Bakü... Bakü bombalanmadı değil mi?" diye sordu.

"Hayır. Merak etmeyin her gün haberleri dinliyorum. Biz

ayrılırken de Bakü'de her şey yolundaydı" dedi Maral.

Firuz, bu ânı bir daha yaşayamama korkusuyla onun gözlerine bakıp "İyi ki geldin" dedi.

Gülümseyerek "İyi ki..." dedi Ayvaz.

"Beni gördüğünüze pek sevinmediniz sandım..." dedi Maral.

"Gerçek olduğuna inanamadık ki..." dedi Firuz.

Ayvaz o esnada koltuk altını ve yakasını koklarken Maral ona göz kırpıp "Hayırdır Ayvazcık, ne yapıyorsun öyle?" diye sorunca Ayvaz, "Günlerdir siperlerde, ahırda yatıp kalkıyoruz da çok pis kokuyoruzdur. Utandım" dedi.

Maral elini boşlukta savurarak güldü. "Saçmalama. Ben hiç kötü koku almadım. Burnumda yalnızca kan ve ecza kokusu var zaten... Hemşirelik, hele ki savaş zamanı çok zor şeymiş. Ben çok konuştum. Asıl siz anlatın, en baştan... Bakü'de vedalaştığımız andan bugüne kadar olan kısmı özetleyin."

Maral, herhangi bir cevap alamayınca kaşlarını çatıp "Size bir şeyler olmuş. Şaşkınlığınız geçmedi mi hâlâ? Ee Bakü'de her şeyin yolunda olduğunu da söyledim. Yoksa hasta mısınız? Eski neşenizden eser yok" deyince Firuz ile Ayvaz görmüş geçirmiş ihtiyarlar gibi gülümsediler.

"Ay Maral kız. Öyle şeyler yaşadık, öyle dertlere gömüldük ki..." dedi Firuz.

"Bedenimiz sağlam belki ama ruhumuz çöktü" diye ilave etti Ayvaz.

"Haklısınız. Ben bile kısa zamanda nelere nelere şahit oldum. Ama önemli olan şimdi burada, yine birlikte olmamız değil mi?" diye sordu Maral.

Firuz ile Ayvaz tebessüm ettiler, kafalarını sallayarak onu onayladılar.

"Hadi başlayın. Lakin çok yorgunsanız yarın sabah anlatırsınız" dedi Maral.

"Yorgunluğumuz uçup gitti, mesele o değil. Sadece içimiz daraldı. Uzun zamandır ailelerimizden mektup almadık. Yollar berbat durumda olduğu için malum, mektuplar iletilemiyor. Bakü'de

sahiden her şey yolunda mı?” diye sordu Firuz.

“Güceneceğim ha, söylediklerime niçin inanmıyorsunuz!“

“İnandık, inandık da. Bizi anla. Yüz binlerce sivil öldü. Sevdiklerimiz için endişeleniyoruz işte” dedi Ayvaz.

“Gayet de iyi anlıyorum efendim ama merak buyurmayın, Bakü çok iyi korunuyormuş. Babam, şehrin karadan işgal edilmesinin imkânsız olduğunu söylemişti. Şehirde yalnızca yiyecek sıkıntısı var.”

“Ya Akif Ağabey, o nasıl?” diye sordu Firuz.

“En son gördüğümde sıhhati yerindeydi. Bakü’den ayrılmadan önce uğradığımda ise dükkânı kapalıydı.”

Maral cebinden bir sigara çıkarıp yaktı. İki dal da onlara uzattı.

Firuz ile Ayvaz, hayretlerine hayret katarak onun sigarayı çekip dumanı salışını izlediler.

“Sen sigaraya mı başladın?” diye sordu, Ayvaz.

“Evet... Bakü’de hemşirelik kursundayken alıştım” dedi Maral.

“Saçlarını da kestirmişsin” dedi Firuz.

Maral, perçemlerine dokunarak “Yakışmış mı?” deyip gülümsedi.

Ayvaz sigarasını yakarken “Çok yakışmış” deyip ekledi: “Sen anlat Firuzcan. Yorulduğunda ben devralırım.”

Firuz gerisine yaslanıp bacak bacak üstüne attı. Maral’ın güzel gözlerine bakarak “O gün, sizin evin önünden ayrılınca Akif Ağabey’e uğrayıp oradan doğruca Bakü Garnizonu’na gittik. Kapıdaki nöbetçiler sayımların bittiğini... ”

*

Firuz ve Ayvaz, sırlarının hudutlarını ihlal etmeden başlarından geçenleri anlatıp bitirdiklerinde Maral uzaktaki loş ışıklara dalmıştı.

“Ah... Zor günler geçirmişsiniz. Keşke her şey başka türlü olsaydı. Ama hayat işte. Elden ne gelir” diyerek nefesiyle ellerini ısıttı Maral.

“Öyle... Üşüdün değil mi?” dedi Ayvaz.

“Biraz...” dedi Maral.

“Kalkalım istersen. Revirde işin ne zaman bitecek?” diye sordu

Firuz.

“Sabaha kadar sürer. Aslında hava alma bahanesiyle çıkmıştım. Ama dayanamayıp sizi görmek istedim. Ahırda olduğunuzu söylediler, orada bulamayınca işte burada buldum” dedi Maral neşeyle.

“Hadi seni revire bırakalım. Biz de ahıra gidelim. Yarın uzun uzun hasret gideririz” dedi Ayvaz.

Hep birlikte ayaklandılar. Ağaçların arasından geçip gecenin görünmez harflerini okuyarak yürüdüler. Revirin avlusuna geldiklerinde yeniden sarıldılar. Maral, içeri girince onlar da cepheden alaya nakledilmelerinin Maral’ın babasının marifeti olduğu meselesini konuşarak ahırın yolunu tuttular.

Ahıra girer girmez Firuz lambayı uyandırırken, Ayvaz da mangalın ateşini odunla besledi. Gölgeleri ateşte yanarken, iki kat battaniyelerini üstlerine çekip samandan yataklara serildiler. Ayvaz ellerini karnında birleştirip tavana izlemeye daldı. Firuz ise parmaklarında kabaran pütürleri inceledi. Suları çekilen bir deniz gibi hissediyordu kendini. Dibindeki taşların, gemi enkazlarının, balık kılçıklarının görünmesinden korkuyordu.

Bir müddet sessizliğin gergin ipinde, sırtlarında düşüncelerini taşıyan iki cambaz gibi yürüdüler. Yaşadıkları sihirli ânın lokmalarını hazmettiler. Firuz bakışlarıyla boşluğa resim çizerken Ayvaz ise burnunu paltosunun yakasında gezdirip Maral’ın kokusunun izini sürüyordu.

İneklerden biri kafasını önündeki kovaya sokup dilini şapırdatarak su içerken Ayvaz ayağa kalktı ve bir sigara yakıp hızlı adımlarla volta atmaya başladı. Geniş omuzlarını düşürmüş, çatkın bakışlarını yere dikmişti. Yuvarlak esmer yüzündeki kan çekilmişti.

Firuz, bir ileri bir geri yürüyen dostuna bakıp “Hayırdır kıtkafa. Deli dana gibi ne dolanıp duruyorsun?” diye sordu.

Ayvaz sigarasını atıp koca ayağıyla söndürdü. Ellerini arkasında birleştirirken “Maral’ın gelmesi...” dedi.

“Eee?” dedi Firuz, dostunun gözlerinde izahat kırıntısı ararken.

“Hâlâ gerçek olduğuna inanamıyorum. Aynı anda aynı düşü

gördük sanki.”

“Onu gördüğüme ben de çok sevindim ama sen epey abarttın. Düş, falan...”

Ayvaz, alnının çatında biriken ter boncuklarını silerek dostunun yanına oturdu. Ellerinin titremesini saklayıp “Firuzcan...” dedi.

“Öt bakalım” dedi Firuz.

“Nereden başlayıp nasıl anlatmalıyım bilemiyorum. Aslında bu sırrı ölene kadar saklı tutmayı düşünüyordum ama... Maral’ı görünce...”

Firuz doğruldu. Vücudunu saran iplerin düğümlendiğini hissediyordu. Seğiren gözlerini, dostunun mahcup gözlerine dikerek “Eee?” diyebildi.

“Çok garip ama söyleyeceklerimden sonra eskisi gibi olamayacağımız evhamına kapılıyorum. Bu öyle bir korku ki, ancak yaşasan anlarsın. Bugüne kadar senle aramıza hiçbir şey girmedi, giremedi ve elbette giremez de...”

“Allah Allah. Ne saçmalıyorsun oğlum lafı dolandırma.”

Ayvaz, başını önüne eğdi. Şişkin yanakları nokta nokta kızarırken sol elini yumruk yaparak alnına dayayıp “Firuzcan... Ben, Maral’a âşığım...” dedi ve yumruğunu çözdü.

Bu cümle, koyu bir dumana dönüşerek Firuz’un kulaklarına, gözlerine, burnuna doldu. Kaplar, gaz lambası, mangal ve üstünde yattıkları saman yığınları bile şekil değiştirdiler sanki.

Firuz, hayatta olduğunu tasdik etmek istercesine pelteleşen ellerini oynattı. Omuzlarını dikleştirip bakışlarına zerk olan zehirle mangalda eriyen odunlara daldı. Kalbinin bacalarından gözlerine doğru hücum eden ıslaklığı, dışarıya çıkmadan henüz kökündeyken kurutmaya çalışıyordu.

Ayvaz, hafifçe Firuz’a döndü. Dostunun sessizliğinden cesaret bularak “Günah değil ha? Elimde değil Firuzcan. İnan o kadar direndim ki... Onu düşünmemek için her şeyi düşündüm. Olmadı işte. Bugün onu karşımda görünce doğduğum günle öleceğim günü aynı anda yaşadım sanki.

Senden saklamamalıydım. Ne kadar kızsan hakkındır. Ne yalan

söyleyeyim, en başta senin de ondan hoşlandığını sanıp korkmuştum. Tuhaf, çok tuhaf bir his... Sana ihanet ettiğim vehmine tutulmuştum. Habibe Avrad'ın yaptığı rüya tabirinin, Harut ile Marut hikâyesinin tesiri sanırım. Fakat sonradan senin Maral'ı değil, Rüya'yı düşündüğünü öğrenince rahatladım."

Firuz, uykusu gelmiş gibi, nemlenmiş gözlerini ovuşturup gülümsemeye çalıştı. "Bunu biliyordum" dedi.

Ayvaz dostunun güldüğünü görünce iyice gevşedi. Yüzünde, boynu bükük halde bekleyen endişe kuşu kanatlanırken "Keşifte, yıldızları izleyip dertleştiğimiz gece sana açılmaya karar vermiştim aslında. Fakat yapamadım. O ıssızlığın ortasında ölüp gitme ihtimalimizi düşününce, bu sırrı faş etmenin kimseye faydası olmayacağına hükmetmiştim" dedi Ayvaz.

"Ta en başından biliyordum. Seni senden daha iyi tanıyorum" dedi Firuz.

Ayvaz, elini Firuz'un omzuna koydu. Firuz, onu itmek istese de yapamadı. Yanındaki kişi kardeşten öte bildiği dostu değil de, can düşmanıymış zannına garkoldu bir anda. Bu tehlikeli his, keskin bir sicim gibi yüreğine dolanıp nefessiz bıraktı onu.

"Ne diyorsun peki bu işe?"

Firuz, dumanını yüzüne siper etmek için bir sigara yaktı. "Ne diyeyim bilemedim. Maral, iyi kız hoş kız ama..."

"Aması ne Firuzcan? Bana göre çok mu güzel?"

"Saçmalama öyle bir şey düşünmedim."

"O vakit mesele ne?"

"Leningrad'da büyümüş, görmüş geçirmiş bir kız. Biz olmasaydık Bakü'ye bile ayak uyduramazdı. Ailesi, süsü, püsü, kıyafetleri, hayata bakışı, alışkanlıkları sana uymuyor."

Ayvaz'ın yüzü büküldü. "Bunları duymaktan korkuyordum bir de..."

"Fikrimi sordun söylüyorum. Canını yakacaksa susayım."

"Susma. Senden başka kimim var benim. Ne düşünüyorsan söyle..."

Firuz eğilip yerdeki küçük çiviyi alırken "Söylenecek çok bir şey

yok ki. Aşk, diri diri gömülmektir. Ne demek olduğunu iyi bilirim” dedi.

“Ben de biliyorum. İnsanı yerin dibine de geçirir, bulutların üstüne de çıkarır, delirtir de... Cennet ile cinnet aynı kökten gelir, Mecnun da, can da, canan da, cin de, cenin de... Aşk, bu kelimelerin hepsinin hizasındadır. Hepsini biliyorum. Ama işte... Peki ya Maral? Sence o da bana karşı bir şeyler hissediyor mudur?”

“Niye kendisine sormadın?”

“Ben âşık olduğumu günlerce kendime bile fısıldayamadım ki ona sorabileyim...”

Firuz, söyleyemediklerinin şekline girdi. “Hım” dedi sadece.

“Ama İçeri Şeher’de Payız Kahvehanesi’nde oturduğumuz gün, belki bir dakikaya yakın, aralıksız şekilde birbirimizin gözlerine bakmıştık. Sonra bana gülmüştü. Kalbimin tüm kemikleri kırılacak sanmıştım. Bence bana karşı boş değil...”

Firuz ayağa kalkıp pencereyi açtı. “Sana karşı bir şeyler hissettiğinden eminsen açıl ona” dedi sesi çatlarken.

“Emin değilim işte. Gözlerime o kadar saniye bakıp gülmesi ve diğer ayrıntılar benden hoşlandığının alametleri sayılamaz mı sence?”

“Maral’ı tanımıyormuşsun gibi konuşma. Onun üslubu böyle. İnsanlara yakın davranmaktan çekinmiyor.”

“Ne demek bu şimdi?”

“Dedim ya, Leningrad’da büyümüş, hayatın tadına Neva Bulvarı’ndaki kafelerde varmış. Erkekleri öcü gibi görmemiş hiçbir zaman.”

“Erik bahçesindeki gece, kuyuda tek aşkından bahsettiği o an ciğerime kör bıçak saplanmıştı. O herifi öyle kıskanmıştım ki...”

“Tek aşkım dediğini hiç hatırlamıyorum. Belki de hayatına birden fazla erkek girdi.”

“Ben öyle anlamadım. Yalnızca bir erkeğe âşık olmuş. Herif züppenin tekiymiş. Kıza acı çektirmiş işte. ”

“Ayvazcan, bugün revirde yüzlerce yaralı, ölü gördüm. Kanları ellerime, yüzüme bulaştı. Beni mazur gör bu gece. Yarın konuşalım

olmaz mı? Aklımı toplayamıyorum” dedi Firuz.

Ayvaz uzanıp dostunu yanağından öperek “Senin normalde bir damla kan görünce elin ayağın eserdi. Aylardır iyi dayandın bile. Yarın uzun uzun konuşuruz” dedi.

“Tamam” dedi Firuz.

“Son olarak şu soruma yanıt ver. Eğer bir mucize gerçekleşir de Bakü’ye, mahallemize, evimize sağ selamet dönersek ve Maral’ın da bende gönlü olduğuna emin olursam onunla evleneyim mi?”

Firuz gözlerini yumdu. Çiviyi, dikey halde avucunun içinde sıktı. Bir tomurcuk kan patlayıp bileğinden süzdü. O esnada pencereden giren böcek de duvara toslayıp Nohut’un önüne düştü. Sincap ânında midesine indirdi böceği.

“İki kişi birbirlerini seviyorlarsa başka ne olur ki zaten” dedi Firuz.

“Evet... Sağ ol Firuzcan, hadi sana Allah rahatlık versin” dedi Ayvaz.

“Sen uyumayacak mısın?”

Ayvaz, “Gözlerimden uyku akıyordu aslında. Lakin sana içimdekileri anlatıp rahatladım ya, uyku muyku kalmadı. Biraz bahçede dolaşacağım. Nohut’a yemini verip hayvanların durumuna bakıp öyle uyurum” dedi ve iç çekerek devam etti: “Bana kızmadın değil mi?”

Firuz, bir ölü katılığında olan bedenini öne eğerek “Maral’a âşık olduğun için mi?” dedi.

“Hayır, bunu senden sakladığım için.”

Firuz, “Kızmadım. Çünkü yerinde olsam ben de saklardım” deyip uzandı. O duvara taraf dönerken Ayvaz da paltosunun düğmelerini ilikleyerek kapıya yöneldi, tam çıkacakken dostuna son bir bakış attı.

Firuz, kapının kapandığından emin olunca tiz bir inilti çıkararak ağlamaya başladı. Kendisini o kadar tutmuştu ki gözyaşları top top ahenkle akıyordu. Aklının karanlık köşesine hapsettiği korkular, zincirlerini kırmışlardı. Kanayan avucunu üstüne silerken Nohut’a baktı. Melalli sesiyle içini açtı: “Söyle ey sincap. Ben Harut muyum

Marut mu?”

*

Ayvaz ile Firuz güneşin sesini işitince uyandılar. Birer dilim yağlı ekmekle kahvaltılarını yapıp teğmenin odasının yolunu tuttular.

Teğmen Angeli, onları birazdan Leningrad şehir merkezine götürecek bir at arabasının geleceğini söyledi. Buna göre Poltori’ye toplanmış olan hayvanları muayene edip döküm yapacaklar ve sağlıklı olanların bir kısmını ahır için seçeceklerdi.

Teğmenin yanından ayrılıp ahıra döndüler. Uyandıklarından beri hayvanlar hakkında yekunda iki, üç cümle kurmak haricinde konuşmamışlardı. Firuz, iç içe uyuklayan tuhaf hislerle sarınmıştı. Can yoldaşı, ona kaba saba yabancı biri gibi geliyordu. Onun etli yüzünü, kalın kaşlarını, irikıyım bedenini, ekşi kokusunu yadırgıyordu şimdi.

Ayvaz, bunlardan habersiz, gerinip parmaklarını kütürdeterek “Şehir merkezine gitmek muhteşem olacak. Çocukluğumuzdan beri Leningrad’ı merak edip dururduk” dedi.

“Hayalimizdeki şeyle karşılaşmayacağımızdan emin olabilirsin. Şehrin her yeri harabeye dönmüş diyorlar. Enkaz, çamur ve kıtlık...”

“Varsın öyle olsun. Yine de görmek istiyorum. Revire, Maral’a uğrayalım mı?”

“Sabahlayacağını söylemişti, uyuyordur muhtemelen.”

“Firuzcan, dün gece konuştuklarımızdan sonra kendimi hafiflemiş hissediyorum. Sanki Bakü’deyim ve bahar ve dahi çiçekler... İyi ki anlattım değil mi?”

“Evet. İçinde tutmaman iyi oldu.”

“Hem de nasıl. İstersen sen burada bekle, ben bir revire uğrayıp döneyim.”

“Sen bilirsin” dedi Firuz.

Ayvaz, heyecanla, “Hemen dönerim” diyerek çıktı. Firuz, pencereye yaklaşıp dostunun iri cüssesini izledi arkadan. Midesinden kalkan sıcak ekşi dalgayı söndürmek için bir lokma hamur yutup Nohut’u kucağına aldı. Onun güzel kulaklarını, parlak

kızılımsı tüylerini ve süt rengi karnını okşayarak bekledi.

Kapı gıcırdayarak açıldığında karşısında Ayvaz ile Maral'ı gördü. Bir an ne yapacağını bilemedi. Dudak kenarlarına iğreti bir gülüş raptetmekle yetindi.

Maral, beyaz önlüğün içinde neşeyle, "Sabah şerifleriniz hayırlı olsun Firuz Bey" dedi.

"Bilmukabele. Uyumadın mı sen?" dedi Firuz.

"Uyumuş uyumuş, baksana fevkalade zinde görünüyor" dedi Ayvaz.

"Dün sizden ayrıldıktan sonra bir saat kadar çalışıp uyudum. Hemşire sayısı iyi, mesele olmadı" dedi Maral.

"İyi sevindim" dedi Firuz.

"Ama sen uykunu alamamışsın anlaşılan" dedi Maral.

"Yoo, iyi uyudum da üşüyorum biraz. Mangal sönmüş" dedi Firuz.

"Acemiler birazdan yakarlar. Sen içine iki kazak giy. At arabasıyla gideceğiz neticede. Yolda çok üşürüz" dedi Ayvaz.

"Olur, giyerim" dedi Firuz dostunun yüzüne bakmadan.

Maral alnına dökülen perçemlerini düzeterek "Öyleyse ben hemen giyinip geleyim" deyince, Firuz bihuş gözlerle "Sen nereye?" diye sordu.

"Ben de geliyorum. Leningrad'ı bensiz gezecek değilsiniz herhalde" dedi Maral.

"Yok daha neler. Nasıl izin alacaksın?" dedi Firuz.

"Üsteğmen Mihail'e söylemem yeterli" dedi Maral ve koşar adımlarla çıktı.

Ayvaz, boynunu bükerek tebessüm etti. "Firuzcan, nasıl mutluyum bir bilsen, hem de cihan harbinin ortasında."

Firuz onun kırışmaya yüz tutmuş göz kenarlarına, yırtık paltosuna, çocuk gibi hevesli haline bakınca derin bir merhametle doldu. Bir an dostuna sarılmak istese de yapamadı. Pencereye dönüp "Nasıl izin alacak Maral? Anlamadım..." dedi.

"Moskova'dan onları buraya getiren üsteğmen çok iyi biriymiş. Ondan izin alacak. Yaralıların bir kısmı kuzeydeki büyük hastaneye

nakledildikleri için revir, birkaç gün sakin olacakmış” diye yanıtladı Ayvaz.

“Hıı... Fakat görünen o ki Maral hâlâ savaşın ne demek olduğunu idrak edememiş. Oyun sanıyor her şeyi.”

“Haksızlık etme. Kız kaç zamandır canını dişine takıp kanla, yaralılarla uğraşmış. Nefesi daralmıştır. Şehir merkezine gideceğimizi söylediğimde onu görmeliydin. Gözleri ışıldadı. Ben de geleceğim diye tutturdu.”

“İyi madem.”

“Sen onun bizimle geleceğine sevinmedin sanki” dedi Ayvaz, sezgin gözlerle.

“Açıkçası Maral’ın orada işimizi yapmamıza engel olacağını düşünüyorum. Komutandan azar işitmek istemem.”

“Oğlum, farkında değil misin? Biz nasıl eski biz değilsek, savaş bizi nasıl olgunlaştırdıysa, Maral’ı da değiştirmiş. Eski halini düşünsene. Her şeye burun kıvıran, kendini beğenmiş, şımarık kız gitmiş yerine vatanı için fedakârca çalışan bir kadın gelmiş.”

“Maral’la karşılaşalı daha ne kadar oldu, nasıl anladın hemen bunu?”

“Hassas kalpler, çabuk hissederler” dedi Ayvaz gülümseyerek.

Firuz, “Hissetsinler bakalım” deyip ikinci kazağını giyerken kapıda Maral belirdi.

Başında kürk kalpak, üstünde tarçın renginde bir palto ve ayaklarında siyah çizmeler vardı. Elini artistik şekilde beline koyup başını sola yatırarak “Ben hazırım” dedi, gençlik, güzellik ve sıhhat saçarak.

Ayvaz onun elinden tutup “Lütfen şöyle bir dönün kar prensesi” deyince, Maral canlanmış bir biblo gibi olduğu yerde bir tur döndü. Firuz onların birleşen ellerine baktı, bigânelikle.

“Çok yakışmış bu giysiler sana” dedi Ayvaz.

“Teşekkür ederim Ayvazcık. Dün karanlıkta tam anlamamıştım ama size de asker kıyafetleri çok yakışmış” dedi Maral.

O esnada içeri Alyoşa girdi. Ayvaz ile Firuz’un karşısına geçip “Sizi şehre götürecek araba geldi çavuşlar” deyince Ayvaz, Maral’ın

gözüne sokarcasına onun yanağından bir makas aldı ve ellerini arkasında birleştirip kaşlarını kaldırdı. “Tamam asker, biz çıkıyoruz. Ahır sana emanet. Güzelce temizleyin. Malum, yarın yeni hayvanlar gelecek. Ha bir de mangala odun bul. Gece çok üşüdük.”

Alyoşa, “Tamam çavuşum” derken Ayvaz, Firuz ve Maral kapıya doğru seğirttiler. Tam çıkacakları sırada Ayvaz geriye dönüp “Asker! ‘Tamam çavuşum’ yok! ‘Emredersiniz komutanım!’ diyeceksin. Anlaşıldı mı?” deyince, Alyoşa hazırola geçip “Emredersiniz komutanım!” dedi.

Üç dost, sıska bir aygırın çektiği üstü kapalı arabaya girdiler. Ayvaz ile Maral yan yana oturdular. Firuz ise karşılarına kuruldu. O sırada bir onbaşı koşturup Firuz’a dosya uzatarak “Yoldaş çavuş, bunu Angeli Teğmen gönderdi. Hayvanları sayıp muayene ettikten sonra durumlarını sondaki sayfaya işleyecekmişsiniz” dedi.

Firuz, “Tamam” deyip onbaşıya selam verince alkol kokulu arabacı hayvanı dehledi.

At, topuklarını güz yelleriyle doldurup sarsılarak yol alırken “Maral üşümüyorsun değil mi?” diye sordu Ayvaz.

“Hayır, iyiyim. Ama heyecanlıyım. Leningrad’ı yeniden görmek ve sizinle birlikte gezmek çok güzel olacak” dedi Maral ellerini çırparak.

Firuz, sesini ciddiyetle mayalayarak “Gezmek mi? Biz oraya vazife için gidiyoruz Maral. Öyle kafamıza göre aylaklık edemeyiz” dedi.

“Canım işiniz bitince azıcık gezeriz, ne olacak ki” dedi Maral

“Gezeriz tabii. Firuzcan sana bir vazife aşkı geldi yahu. Bu kadar büyütme, tadını çıkaralım” dedi Ayvaz.

Firuz, “İyi, istediğiniz gibi olsun” deyip dosyayı karıştırmaya başladı.

Maral ile Ayvaz ise ellerini yanaklarına dayayıp arabanın puslu camından uzak evlerin üstüne tatlı tatlı yağan karı izlemeye daldılar.

Yolu yarılamışlardı. Firuz arada gözlerini kâğıtlardan ayırıp onlara kaçamak bakışlar atarken Ayvaz, koca eliyle tepelere serpiştirilmiş çam ağaçlarını göstererek komik şeyler anlatıyor

Maral da kahkahalarla gülüyordu.

Ayvaz, yeni bir bahis açıp cephedeki anılarını anlatmaya başladı. O sırada, Firuz, gözlerini kapatıp elini alnına koydu. Alnının altından alevler akıyordu.

“Heeeyyy! Sana diyorum lotu!” dedi Ayvaz yüksek sesle.

Firuz gözlerini açıp “Bana mı sesleniyorsunuz?” dedi.

“Sana sesleniyoruz tabii oğlum. Uyuyor muydun?” dedi Ayvaz.

Firuz, şakaklarını ovarken “Galiba üşüttüm, sızmışım” deyince Maral, uzanıp elini onun alnına koydu. Kaygılı gözlerle, “Biraz ateşin var. Keşke sen gelmeseydin” dedi.

Firuz, onun başka dünyaları andıran ela gözlerine yakından baktı. Onun billur parmaklarından serin bir ırmak akıp alnını suladı sanki. Bakışlarını Maral’dan zor da olsa koparark “Dönünce ilaç içerim geçer, merak etmeyin” dedi.

“Bir şeycik olmaz kardeşime. Ne badireler atlattık biz. Biliyor musun Maral, Firuzcan benim hayatımı kurtardı. Yoksa şimdi bu arabada olmayacaktım.”

“Yaa! Anlatsanıza” dedi Maral.

“Firuz anlatsın” dedi Ayvaz minnetle.

Firuz, ölü askerin yakasından kopardığı çıtçıtı Ayvaz’ın yakasına yapıştırdığı karla karışık sahneyi ansıyınca gülümseyerek “Ayvaz mübalağa etmeye bayılır, biliyorsun” dedi.

“Hadi canım ne mübalağası...” dedi Ayvaz.

Maral kafasını salladı. “Ben hayatım boyunca sizin gibi hakiki dostlar görmedim. Kıskanmıyor değilim doğrusu” dedi.

Ayvaz gururla, “Sen de bizim dostumuzsun” dedi.

“Bunu bilmek güzel. Siz gittikten sonra Bakü, öyle tatsız öyle ruhsuz gelmişti ki...”

“Mektubumuzda günün birinde yine birlikte güzel günler yaşayacağız, yazmıştık. Hatırladın mı?” dedi Ayvaz.

“Hatırlamam mı...”

“Savaş er geç bitecek ve memleketimize dönüp her şeye kaldığımız yerden devam edeceğiz inşallah”

Firuz az da olsa keyiflenip araya girdi: “Maral, senin gönderdiğin

çikolataları Ayvaz bir gecede bitirmişti.”

“Hadi lan, üfürme. Bıraksan bitirirdim yalan değil ama zalimce sakladın kutuyu” dedi Ayvaz.

“Ay siz çok yaşayın. Dün gece anlattığınız onca badirenin içinde kitap okuyabildiniz mi?” dedi Maral.

“Hiç sorma. Hayatımızda ilk kez bu kadar az okuduk, değil mi Firuzcan?”

“Maalesef. Akif Ağabey bize onlarca kitap vermişti ancak birkaçını ancak okuyabildim ben.”

O sırada Ayvaz, faytonun camını araladı. İçeri kar yıldızları ve şehrin kulelerinin silüetleri dolarken Maral boynunu dışarı uzatıp ellerini birbirine vurdu. “Geldik. Ah canım Leningrad. Ne çok özlemişim...”

*

Arabacı, sağında ve solunda kürenmiş kar yığınlarının olduğu caddenin ortasında atı söndürdü. Üç dost arabadan inip eski hangarın önünde durdular.

Ayvaz, hangarın kapısını itip içeriye göz atınca hayvanları ve onların başında bekleyen askeri gördü. Arabacıya dönüp “Yoldaş, sen bizi burada mı bekleyeceksin?” diye sordu.

“Ben bilmem. İşiniz ne zaman biter?” dedi arabacı.

Ayvaz, “Görünen o ki hayvan sayısı sandığımızdan fazla” dedi ve saatine bakıp “Hım, saat şu an on bire çeyrek var. Bizi beş civarında buradan alırsın.”

“Olmaz yoldaş. Hava kararmadan alaya dönmemiz gerek. Hem kar fırtınası falan çıkarsa yolda mahvoluruz” dedi küt burunlu arabacı.

Firuz, sigarasını yakıp “Yoldaş sen iyisi mi bizi üçte al” deyince arabacı “Tamam” diyerek atı kamçıladı.

Hangara girerlerken Maral burnunu tutup “Iyy, çok kötü kokuyor” dedi.

Firuz tek kaşını kaldırıp “Eee Maral Hanım, buraya gezmeye gelmediğimizi söylemiştim” dedi.

“Dışarda dur diyeceğim lakin hava kötü... İstersen şu köşeye geçip bekle. Biz işimizi bir an önce bitiririz. Sonra gezmeye çıkarız” dedi Ayvaz.

Maral “Kabul” deyip girişteki duvara yaslandı. Çantasından ince bir kitap çıkarırken, Firuz ile Ayvaz da hayvanlara doğru yürüdüler ve onların başındaki askerle konuşup işe koyuldular. İnekleri, koyunları, keçileri, domuzları, atları, tavukları, ördekleri, kazları, tavşanları baştan savma şekilde muayene ettiler, döküm yaptılar. Maral ikide bir işlerinin ne zaman biteceğini soruyordu.

Firuz, dosyayı koltuğunun altına vurup “Yoldaş, ayırdığımız hayvanlar, yarın öğleye kadar alayda olsunlar” dedi.

“Tamam yoldaş” dedi asker.

Hangardan çıktıklarında hava yumuşamıştı. Kar topakları, ağır çekimle üstlerine inerken Ayvaz, üç parmağı yırtık eldivenlerini giyip “Evet Sinyora Maral, artık özgürüz. Nereye gidiyoruz şimdi?” dedi decran bir halle.

Maral, alt dudağını ısırıp ön dişlerini sergileyerek “Çok zaman kaybettik” dedi.

“Bize seslendiğin için hayvanları düzenmeli muayene bile edemedik. Daha ne yapsaydık?” dedi Firuz hiddetle.

Ayvaz araya girdi. “Saat daha bir bile değil. İki koca saatimiz var. Şu an neredeyiz?”

Maral gönülsüzce, “Neva’ya yirmi dakikalık yürüme mesafesindeyiz” dedi

Ayvaz, “Ee hadi gidelim öyleyse” diye karşılık verdi.

Firuz, hangarın kapısına yaslandı. “Siz gidin ben burada bekleyeyim.”

“Saçmalama Firuzcuk! O niye? Bugün bir tuhafsın ha... Ya da askerlik sana cidden yaramamış. Eskiden de aksiydin lakin şimdi tam bir ihtiyar huysuzluğu gelmiş üstüne” dedi Maral.

Ayvaz, Maral’a bakıp “Huysuz ihtiyar değil, keçi keçi. Nah şu içerdekilerden...” diyerek Firuz’un koluna girdi, Maral da Ayvaz’ın koluna dolandı. Ayvaz, pürneşe, “Hadi marş marş...” dedi. Üç dost, kol kola hangarın yanındaki sokaktan yokuş yukarı tırmanmaya

koyuldular.

Yokuş bitip yol düzleştiğinde üstlerinden kuş sürüsü geçti. Maral ürküp “Kuşlar neden böyle alçaktan uçuyorlar?” diye sorunca Ayvaz mahcup bir edayla, “Senin güzelliğini daha yakından görmek için belki de...” dedi. Maral gözlerini şuhça kısıp gülümserken Firuz paltosunun üst düğmesini açtı.

Etraftaki hüzünlü binalar, bombalardan korunmak için son çare birbirlerine sokulmuşlardı sanki. Bazılarının önünde ateşler yakılmıştı. Alevlerin etrafını çeviren saç sakal birbirine karışmış, pejmürde haldeki üç ihtiyardan ve yamulmuş kovasına bakir karlar dolduran çelimsiz bir kadından başka ortalıkta kimseler yoktu. Hayat, şehirden çekilmişti. Üstünden bir daha mutlu insanların geçmeyeceğine inanan donuk sokaklar suskun, bina saçaklarından sallanan buz sarkıtları yaslıydı.

Sıvası dökülmüş, oval pencerelerinin altında gösterişli kabartmaların olduğu bej binanın önünde soluklanırlarken az ileride, kepenkleri inik tütüncü dükkânının önünde duran kırık piyanoya baktılar; beyaz tuşları sert bir yumruk yemiş bir adamın kırılan dişleri gibi etrafa saçılmışken siyah tuşlar yerli yerindeydi.

Cetvelle çizilmişçesine nizami duran soluk sarı binaların, girişinde teyzinli kemerlerin yükseldiği avluların sıralandığı caddeye çıktıklarında onlarca kadının kucaklarında heykeller, vazolar, saatler, kitaplar, kutular, sandalyeler, sehpalar, tablolar ve çeşitli eşyalar taşıdıklarını gördüler. Buzda kaymamak için ince bedenlerini özenle dengede tutarak eşyaları taşıyıp bir kamyona yüklüyorlardı. Ayvaz dayanamayıp onlara ne yaptıklarını sorunca kadınlardan biri şehirdeki müzelerin boşaltılıp içindekilerin başka yerlere götürüleceğini, taşıdıklarının bu eşyalar olduğunu söyledi.

Kadınları gerilerinde bırakıp biraz daha yürüdüklerinde, genişleyen caddenin ortasına kurulmuş bir uçaksavar, onun yanında büyükçe bir kamyon ve dört asker çıktı karşılarına.

Askerlerce durdurdular. Uzun boylu bir astsubay, onları sorguya çekti. Firuz, vazifelerini hülasa edip dosyayı ve izinlerini gösterdi. Astsubay aldığı cevaplardan tatmin olmayınca Maral araya girip

üstten üstten konuşarak onu ikna etti. Adam, şehrin dün iki kez Alman uçakları tarafından bombalandığını, ilerideki yerlerin perişan durumda olduğunu söyledi. İşlerini derhal bitirip geri dönmelerini emretti.

Askerlerin yanından geçip diğer caddeye çıkınca enkaz halindeki binaları gördüler. Yıkılan katların arasından paslı demirler, yırtık perdeler, çıntır çamaşırlar ve yanık eşyalar sallanırken üç sıhhiye eri, taş yığınına dönüşmüş binalardan çıkardıkları cesetleri sürükleyip kan, cam, çakıl, demir ve tahta parçalarının saçıldığı kaldırıma diziyorlardı.

Nehre açılan sokağa saptıklarında harabe halindeki başka binalarla karşılaştılar. Bazılarının uçuk çatılarından ince dumanlar yükseliyordu. Karşılarındaki meşhur Neva Nehri ise kopkoyu akıyor, durgun sularında batık tekneler yüzüyor, bir kuzgun, kıyısına vuran çürük balıkları gagalıyordu.

Maral dehşetengiz bakışlarıyla etrafını incelerken Neva'nın simgesi sayılan kafelerin olduğu hatta on üç, on dört yaşlarındaki tıfıl çocuklar çaresiz gözlerini puslu göğe dikmiş vaziyette, cüsselerinden büyük makineli tüfeklerin başında Alman uçaklarını bekliyorlardı.

Ayvaz, Maral'ın kederini sezip "Maral istersen dönelim, ilerisi daha fena" deyince Maral, "Leningrad'ı mahvetmişler" diyerek ağlamaya verdi kendini. Ayvaz, kısa bir kararsızlık safhasının ardından Maral'ın bedenini kucaklayıp başını göğsüne bastırdı.

*

Arabayı çeken aygır, tırıs adımlarla alaya doğru ilerlerken Firuz gözleri kapalı halde gerisine yaslanmıştı. Maral ise arada ona bakarak Ayvaz'a Leningrad'ın eski günlerinden bahsediyordu. Sakinleşmişti.

Maral, "Gogol'ün 'Burun' hikâyesini okudun mu?" diye sordu Ayvaz'a.

"Sadece o mu, Gogol'ün tüm eserlerini hatmettim. Leningrad'ı, Neva Bulvarı'nın renklerini, ışıklarını, insanlarını ve nehrin

efsununu onun cümleleriyle öğrendim” dedi Ayvaz.

Maral cama dönüp “İşte o masalsı şehri bugün tanıyamadım. Çocukluğum, gençliğim, arkadaşlarım yıkılan binaların altında kalmışlar gibi hissettim” dedi.

“Yeterince üzdün kendini. Hem şehrin sembolü sayılan binaların çoğu yerli yerindeymiş.”

“Onları da yok etmek Almanlar için kaç günlük iş ki...”

Ayvaz onu neşelendirmek için “Artık düşünme de, söyle bakalım. Gogol, ‘Burun’ öyküsünü niçin yazmış?” diye sordu.

“Gogol’ün birçok takıntısı varmış; taşralılığı, boyu, paranoyalaları... Ancak onu en çok üzen şey burnuymuş. Burnunun çok büyük ve çirkin olduğunu düşünürmüş. Burnu ne kadar büyükse kendisini topluma kabul ettirme ihtimalinin o denli az olduğuna inanırmış. Öyküde ironik şekilde kahraman Kovalev’in Nevski’de...” deyip sustu Maral. Şarabi gözlerini Ayvaz’ın göz kadehlerine dökerek “Hiç konuşasım yok Ayvazcık. Belki sonra anlatırım ha...” deyince Ayvaz merhamet ve aşkla gülümseyip “Nasıl istersen...” dedi.

*

Üç dost, Çelenk Alayı’na vardıklarında acemilerin talim yaptığı meydanda ayrıldılar. Maral, revirin yolunu tutarken Firuz ile Ayvaz da teğmen Angeli’ye uğrayıp yemekhaneye yöneldiler. Bir parça kuru ekmek ve yarım çürük elma ile söze dokunmadan midelerindeki kazıntıyı durdurup ahıra gittiler.

İçerisi temizlenmişti. Mangaldaki odunlar nazlanarak yanıyorlar, hayvanlar dinleniyorlardı.

Firuz, Nohut’a yemek verdikten sonra çantasından bir kitap alıp samandan yatağına uzandı. Ayvaz ise öfkeli gözlerini ona dikerek sigara yaktı ve volta atmaya başladı. İkinci sigaraya geçerken ileri geri yürümeyi kesip Firuz’a döndü.

“Ne o, *Savaş ve Barış*’ı yeniden mi okuyorsun?” dedi.

“Evet” dedi Firuz, istifini bozmadan.

“Gün boyu neden aksilik ettin? Leningrad’a gittiğimize

gideceğimize pişman olduk sayende...”

“Ben bir şey yapmadım” dedi Firuz.

“Bay bay bay. Daha ne yapacaktın be! Geliniyle düğün alışverişine çıkan kaynana misali suratın beş karış gezdin. Maral’ı azarladın, bana laf döşedin.”

“Azarlamadım. Şehrin halini gördün. Dünya nefesini tutmuş kuşatma kırılacak mı diye bekliyor, sokaklar ölü kaynıyor, uçaklar şehri bombalıyor ve biz oraya vazife için gitmişiz. Fakat Maral Hanım gezmenin, eğlenmenin derdinde. Çünkü şımarık bir çocuktan farksız!” dedi Firuz bir çırpıda.

Ayvaz gözlerine yabanıl bir ışık yerleştirdi. “Duyan da kızcağız mühim bir kabahat işledi sanacak. Leningrad onun memleketi sayılır. Orada doğmuş, büyümüş. İyi niyetle de bize şehri gezdirmek istedi. Meseleyi bu kadar büyütmeni anlayamıyorum! Tuhaf...”

“Anlayamazsın çünkü iki günde Maral’ın oyuncağı oldun. Hoş, her zaman buna meyilliydin ya.”

Ayvaz kısa bir şaşkınlık tınısının ardından “Ağır ol. İnsafsızlık ediyorsun” dedi.

“Yalan mı söylediklerim? Kızın dibinden ayrılmıyorsun. O bir şey emretsin, sen de yap diye ağzının içine bakıyorsun.”

“İyi yapıyorum. Âşığım ona ben” dedi Ayvaz, sesini yükselterek.

“Ne âlâ işte. Ama o kadar aciz bir haldesin ki farkında bile değilsin!”

Ayvaz’ın yüzü pıhtılaştı. “Ne demek şimdi bu? Ağzından çıkanları kulağın duyuyor mu senin! ”

“Bir şey demek değil...”

Ayvaz’ın şakaklarındaki damarlar kabarırken atın önünde duran boş kovaya sert bir tekme patlattı. Kova, ağır çekimle havalanıp duvara çarparak “Zannnk!” diye bir ses çıkardı. Ayvaz, ürken hayvana aldırmadan Firuz’a doğru bir adım atıp sesine ses katarak “Söyleyeceksin! Niye acizmişim ben!” dedi.

“Şu haline bak. Aklının yetmeyeceğini anladığın an şiddete meylediyorsun. Hep böyleydin.”

“Bırak şimdi bu soyluluk tiratlarını da söyle! Niye aciz

haldeymişim ben!”

“Üstüme gelme Ayvaz, kalbini kırarım!”

“Kırmadın mı sanıyorsun? Asıl aciz halde olan sensin! Kıskançlıktan delirmişsin!”

“Heeh. Zırvalık. Neyi kıskanıyormuşum?”

“Sen iyi biliyorsun.”

“Yoo bilmiyorum söyle.”

“Benle Maral’ı!”

Firuz alaycı bir tebessümle “Senle Maral diye bir şey var mı sahiden?” diye sordu.

“Var ya! Seni de çıldırtan bu!”

“İşte bu yüzden acizsin. Çünkü Maral’ın umurunda bile değilsin.”

“Nasıl da yanıyorsun be! Bugün, onun bana karşı boş olmadığını anladığın için söylüyorsun bunları. Günboyu kolumdan çıkmadı. Sarıldık. Arabada göğsüme yaslandı, orada uyuyakaldı! Yetmez mi!”

Firuz, bir tutam suskunluğun ardından başını önüne eğdi ve sesini kısarak “Senin göğsündeyken gözleri bendeydi!” dedi.

Ayvaz, ağa takılmış bir balık gibi çırpınarak yere çöktü. Titreyen elleriyle ağzını kapatırken “Çıldırdın mı sen... Neler söylüyorsun. Bu nasıl iğrenç bir söz...” diyebildi.

“Doğru ama...” dedi Firuz.

Ayvaz’ın yüzü, öfke ve şaşkınlıktan ikiye ayrıldı. Dilinin etrafında uçuşan kelimeleri güçlükle toparlayarak “Tanıyamıyorum seni. Korkularım boşuna değilmiş. Hadi çekinme, erkek gibi itiraf et. Ben de ona âşığım de!” dedi.

Firuz sessizce gözlerini yumunca, Ayvaz olduğu yerden fırlayıp onun yakasından tuttu. “Susma! Ben onu değil seni kıskanıyorum de. Maral’la sevgili olursanız ben üçüncü kişi olurum. Kardeşliğimiz incinir diye böyle söylüyorum de! Sırf canını yakmak için böyle konuştum de, hadi!”

Firuz, gözlerini açıp Ayvaz’ın altları kararmış gözlerine baktı. Nefesinin kokusunu duyarken bir anda onu var gücüyle iterek “Değil! Ben de ona âşığım! Senin aklının, havsalanın alamayacağı kadar çok hem de. Kuyuya indiğimiz gece, benim aşkımın

farkındaydı. Bunu bilerek gülümsedi bana. ‘Bak belki de bu kuyu senin içindir. O put, başka bir surette bir daha iniyor içine...’ dedi! İkimizle vedalaşırken bana sarıldığı gibi sarılmadı sana! Mektuplarına başlarken hep benim ismimi önce yazdı. Senin koluna girse de gözleri bende! Bende! Bende! Kendini kandırma!” diye bağırdı. Sesi, yapışkan bir sıvı şemalinde her yere işledi.

Ayvaz, gözlerini pencereden içeri dolan loş ışığa odaklamıştı. Duyduklarını hazmetmeye çalıştı. Öfkesi ellerinden damlıyordu. Cebinden bir sigara çıkardı. Tam yakacakken sigarayla çakmağı bir köşeye fırlatıp Firuz’un burnuna sert bir yumruk indirdi. Firuz, darbenin süratiyle samanların üstünden düşerken *Savaş ve Barış* da düştü. Bir tutam saman “Barış” yazısının üstünü kapattı. Firuz ilk şaşkınlığını atlatıp burnundan ağzına doğru inen kanın sıcaklığını hissederek ayağa kalktı ve Ayvaz’ın böğrüne şeddeli bir tekme savurdu. Ayvaz, acıyla gözlerini kıstıktan sonra toparlanıp Firuz’un suratına ikinci yumruğu oturttu. Firuz yerde yuvarlanarak duvar dibine çekildi. Ağzından, burnundan oluk oluk kan geliyordu.

Ayvaz, derin derin soluyup delirmenin eşiğinde oyalanarak tarumar haldeki dostuna baktı ve kapıyı hınçla çarpıp çıktı. Firuz, onun ayak seslerinin yitmesini beklerken sırtını duvara yasladı. İçindeki orman yanıyordu. Gözlerinin önüne bulut kümesi çöreklenmişti. Puslu bakışlarını sağa sola sektirdi. Etrafındaki her şey büyümüştü geldi bir an. Sincap, üç insan büyüklüğündeydi misal. Gözlerini acıyla ovuşturup eşyaların ve hayvanların huzursuz bakışları altında, soğuk duvarın dibinde iki büklüm oldu. Bilmediği bir dilde ağlıyordu.

*

Firuz, ham çamurdan yoğrulmuş bir put kadar hareketsizdi. Kalbi, bu tarifsiz acıyı nasıl taşıyacağını bilemediğini ima eden bir ritimle çarparken biraz evvelki sahneleri düşünüyordu. Dostuyla iki günde, içine çekildikleri cenderenin gücüne inanamıyor biraz evvel yaşananların bir kâbusun cilveleri olmasını diliyordu.

Nohut, önünden geçen karıncaaslanını avlarken kapı gıcırtıyla

açıldı. Ayvaz girdi içeriye. Sakin görünüyordu. Elinde beyaz bir bez parçası ve yarım şişe alkol vardı. Donuk adımlarla dostuna doğru yürüdü. Onun perper olmuş yüzüne bakarak karşısına oturdu. Beze döktüğü alkol ile Firuz'un kanla örtülü burnunu ve patlamış dudağını silmeye koyuldu. Firuz, çıtını çıkarmadan yaralarının temizlenmesini bekledi. Ayvaz, temizleme işlemini bitirdikten sonra cebinden çıkardığı merhemle onun moraran, kabaran, sancıyan yerleri ovdu. Bir sigara yaktı. Sigarayı dostunun dudaklarının arasına koyarak kalkıp karşı duvarın dibine çöktü ve uzun bacaklarını katlayıp başını dizlerinin arasına gömdü.

*

Ayvaz, rüzgârın uğultusuyla başını kaldırdı. Firuz, gaz lambasından yayılan ölgün ışığın altında büzüşmüştü. Yüzünde kabuğu kırılmış bir böceğin hüznü dolaşıyor, gözkapakları ışığın dalgalanmasına göre titriyordu. Ayvaz onun gittikçe serpilen yaralarını izlerken boğazını temizleyip sesini kınından çıkardı. "Firuz..." dedi.

Firuz gözlerini açıp pencereden yana baktı.

"Susma! Yoksa ben de susarım. Sonra sonsuz bir boşluk açılır aramızda. İkimiz de o boşluğa düşüp yok oluruz" dedi Ayvaz.

"Ne söyleyeyim?" dedi Firuz, harfleri ölü sesiyle.

"Biz ne yaptık?"

"Bilmiyorum."

"Sen de Habibe Avrad'ın kehanetini düşünüyorsun değil mi? Harut ile Marut'u..."

"Evet. Onun yanından ayrıldığımızda ikimizin de kulağı kanamıştı. Birbirimizin kanına dokunmuştuk. Maral, mahalleye o günün ertesinde taşındı. Ne vakit Maral'a baksam, onu düşünsem bir gün seninle aramıza kış gireceğinden korktum. Lakin bu vehmi, sana olan sevgimin ordusuyla bastırdım, yok saydım. Gel gör ki şimdi ellerinde benim kanım var..."

Ayvaz başını makamla sallayarak "Bence doğru soru biz ne yaptık değil, ne yapacağız olmalı..." dedi.

“Bunu söylemeye dilim varmıyor ama... Aynı kıza âşığız ve ikimiz de onun kendisinde gönlü olduğuna inanıyor, doğru mu?”

“Doğru. Üstelik bu kara aşka öylesine batmışız ki... Biri Firuz’a vur yoksa senin canını alırız dese, alın canımı ona kıyamam derdim. Ama vurdum işte. Sanki o kişi ben değildim. Öfke ve kıskançlığımla karılmış bir heykelin canlanıp vücuda gelmiş haliydi.”

“Eğer aynı canın iki ucu olmasaydık her şey çok daha başka olurdu fakat sen bensiz, ben de sensiz olamayız.”

“Beli. Meğer cephede ne huzurluymuşuz biz. Savaş, aşktan daha şefkatliymiş.”

“Önümüzde iki yol var.”

“Nedir?”

“İlki, ikimiz de Maral’a açılacağız. Maral kimi seçerse diğerimiz bağrına taş basıp kenara çekilecek. İkinci yol ise Maral’ın bizi Harut ile Marut’a dönüştürmek isteyen bir büyücü olduğunu kabul ederek ondan uzak duracağız.”

Ayvaz, yumruklarını alnına dayayıp “Ben ona bu kadar yaklaşmışken vazgeçemem. Siperlerde, ormanlarda, dağlarda, kanda, ateşte onu hayal ettim. Ailemi düşünmem gereken vakitlerde bile onu düşündüm.”

Firuz, o sırada saçından bir tutam tel koparıp yere silkeledi.

“Böyle şeyler duymaya dayanamıyorsun değil mi? Benden nefret ediyorsun” dedi Ayvaz.

“Bilmiyorum. Göğsümdeki gemi battı...” dedi Firuz.

“Dün gece aşkımı itiraf ederken niçin sustun? Bu yapay cennete yaşamama neden izin verdin? Ben kovulurken haz duymak için mi?”

“Yapamadım işte. Dilim varmadı. Sen benim yerimde olsaydın susmaz mıydın?”

“Susardım herhalde.”

“Kararın nedir?”

“Elbette birincisi, senin?”

“Benim de. Zira onun beni sevdiğinden eminim.”

“O halde beklemenin manası yok ha? Şimdi hemen revire gidip

konuşalım.”

“Ya uyuyorsa?”

“Uyandırırız.”

“Suratım perişan halde.”

“Benim de içim... Ne fark eder ki.”

İki düşman, ayaklandılar. Birbirlerini tepeden tırnağa süzdükten sonra ahırdan çıkıp revirin yolunu tuttular. Kar serpiştiriyordu. Firuz yarasına dökülen kar yıldızlarının aynı zamanda dostluklarına da yağdığını hissetti, Ayvaz ile bölüştükleri binlerce günü düşünerek.

Revir sessizdi. Kirli koridordan geçip geçip Maral’ın odasının önünde durdular. Yarım dakika bekleyip kapıyı açtılar. Odada başka bir hemşire vardı. Masaya yığılmış ilaç şişelerini tasnif ediyordu.

Firuz, “Maral’a bakmıştık... ” deyince, yorgunluğu gözlerinden okunan hemşire, onun dağılmış yüzüne dikkat kesilerek “Yarım saat evvel bahçeye, hava almaya çıkıyorum, demişti. Henüz dönmedi” dedi.

Kapıyı kapatıp hızlı adımlarla bahçeye çıktılar. Önce su deposunun yanındaki bankların olduğu tarafa baktılar; kimsecikler yoktu. Ardından dün gece birlikte oturdukları ağaçlığa doğru seğirttiler. Orada da pijamalarıyla iki yaralı asker oturmuş sigara içiyorlardı. Son ihtimal, koğuşların olduğu taraftaki bahçeye gitmek üzere taşlığı geçmişlerdi ki birden durdular.

Maral oradaydı... Revir binasının arka tarafı ile morg yerine kullanılan barakanın arasında kalan kuytulukta, ağaçların içinde...

Gözlerini sımsıkı yummuştu. Üniformasından üsteğmen olduğu anlaşılan bir subay ile dudak dudağaydı.

İki dostun dört adımı birbirine dolaştı. Bu görüntünün gerçek olmadığına, gözlerinin onlara kötü bir oyun oynadığına hükmederek kendilerinden geçmiş halde öpüşenlere doğru yaklaşıp önlerindeki kamyonun arkasına sindiler. O an, Maral ile üsteğmen öpüşmeye ara verip birbirlerine gülümsediler. Maral, “Artık revire döneyim” deyince üsteğmen, “Olmaz” diyerek onu yeniden kucaklayıp dudaklarına yapıştı.

Firuz, bakışlarıyla zamanı düğümlemek isterken Ayvaz, kafasını

kamyonun soğuk gövdesine yapıştırıp hırıltıyla ağlamaya başladı.

Firuz'un başı, dünyayla ters istikamette dönüyor, gözlerinin akında çatlayan damarlardan kalp atışları hissediliyordu. Kendini teğmenin yerine koyunca dudaklarında keskin kıvılcımları hissetti. Ruhu, ihlal edilmişti. Göğüs kafesinin altındaki et parçası, tüyleri yolunmuş bir kuş gibi çırpınıyor, günyüzüne çıkmak istiyordu.

O an Ayvaz, "İkisini de geberteceğim" diyerek ayağa kalkmaya yeltenince Firuz, yakaza halinden silkinip dostunu kolundan yakaladı. "Hiçbir şey yapmayacaksın!" dedi.

Ayvaz, yanaklarına süzülen yaşlara aldırmadan, "Yaşayamam. Onu böyle gördükten sonra yaşayamam" dedi.

Firuz ağacın ardındakilere son bir bakış atıp "Gidelim" dedi.

Yanmaktan nâra dönmüş iki cehennem kaçkını suretinde taşlığı geri yürüyüp ahırın yolunu tuttular.

*

Ahıra girip biraz evvelki yerlerine çöktüler. Ayvaz sıkılı yumruğunu ritmik şekilde alnına vuruyor, Firuz ise koynundan çıkardığı Maral'ın mavi fularını hezarpare ederek gaz lambasının içinde kıvrılan alazı izliyordu. Bu ayine benzer hareketler, epey süre devam ettikten sonra Ayvaz görünmez yaralarına bakıp ayağa kalktı. Tüfeğini alarak kapıya yönelince Firuz yerinden zıplayıp onun önüne geçti.

"Çekil!" dedi Ayvaz.

"Saçmalama! Gidip onları mı vuracaksın yani!"

Ayvaz, "Maral'ı değil, o iti vuracağım. And olsun ki o sarı çiyanın kafasını patlatacağım!" dedi yamuk dişlerinin arasından tükürük saçarak.

Firuz güçlükle tüfeği ondan koparark kenara attı. Dostunu kollarından tutup ıhtırdı.

Dolu gözlerle birbirlerine bakarlarken "Derin bir nefes al" dedi Firuz.

Ayvaz, kalınlaşıp incelen sesiyle, "Alamıyorum Firuzcan. Senin gibi sakin olamıyorum. Ölüyorum sanki..." dedi.

“Sakin falan değilim sadece kalbim durdu. O çalışmayınca meydan beynime kalıyor. Onun sesini dinliyorum.”

Ayvaz, yine yumruklarıyla alnına vurup “Ne diyor beynin?” dedi.

“O şerefsiz teğmen Maral’ı zorla öpmedi. Görmedin mi birbirlerine nasıl baktıklarını, nasıl öpüştüklerini. Maral oros...”

“Devam et korkma, orospu de!”

Firuz susunca Ayvaz’ın boynundaki damarlar kabardı. Gözleri yuvalarından uğrarken sarsıldı ve ağzını doldurarak üst üste “Orossspu... Orossspu!” diye haykırdı.

“Derin nefes al. Sakinleş biraz. Bak, Maral halinden memnun. Burada aciz durumda olan ikimiziz. Şu halimize bak...” dedi Firuz.

Ayvaz bir sigara yakıp gözlerini yumdu. Biraz bekledikten sonra, “O it, Mihail’di. Maral’ın bugün için izin aldığı komutan!” dedi.

“Moskova’da mı tanışmışlar? Bu, daha evvel bahsettiği eski sevgilisi olmasın?”

“Değil! Bugün laf arasında Moskova’da tanıştıklarını söyledi.”

“Yani kaç günlük herife kendini teslim etmiş öyle mi?”

Ayvaz, cırtlayan sesiyle, “Rezil!” deyip yeniden ağlamaya başlayınca Firuz ona sarıldı. Ayvaz da güçlü kollarını kaldırıp dostunu kucakladı.

“Onun adını ağzımda dolaştırınca dilime şeker yayılırdı. Şimdi ağzımda zehir var sanki. Yanak içlerim, damağım, dişlerim...”

“Geçecek Ayvazcan.”

“Geçsin Firuzcan. Kalbim elli yerden su alıyor, ha battı ha batacak...”

Firuz köşede duran su dolu bidonu alıp Ayvaz’ın ellerine döktü. “Yıka, yüzünü yıka.”

Ayvaz, avucuna dolan suya ve duvara yapışmış salyangozlara bakıyordu.

“Yüzüne çırp Ayvazcan. Allah aşkına kendine gel” dedi Firuz.

Ayvaz su dolu avucunu yüzüne götürürken “Salyangozların karnından gelen tıkırtıları işitiyorum” deyip avucunu ensesine sürdü ve titreyen parmaklarını cebine götürüp iki sigara çıkardı.

Sırtlarını duvara yaslayıp sigaralarını çektiler, efkârla.

“Ne yapacağız?” dedi Ayvaz.

“Gideceğiz.”

“Nereye? Nasıl?”

“Şimdi Alacakurt’a kırmızı şeritli bir not yazacağım. Almanların Yekaterinburg’daki o gizemli tepedeki piramitle olan emellerinden söz edeceğim. ‘Ne yapıp edin, bizim acilen Yekaterinburg’un güneyindeki alaylardan birine gitmemizi sağlayın. İşin içinde Türkiye’yle ilgili şeyler var. Ayrıca her an bizi kaçırmanızı isteyebiliriz. Durum çok ciddi...’ diyeceğim.”

“Türkiye’yle piramidin ne ilgisi var?”

“Hiçbir alakası yok. Yalandan, yem olarak yazacağım.”

“Yapabilirler mi?”

“Bilmiyorum ama üç gün bekleyeceğiz. Menfi bir cevap gelirse ya da Nohut bu süre içinde dönmezse kendi başımızın çaresine bakıp kaçacağız.”

“Gidelim Firuzcan, ne olur gidelim.”

“Gideceğiz ama birazcık hatırım varsa, saçma sapan şeyler yapma. Aklındakileri yak! Üç kuruşluk adi bir kız için kurşuna dizdirme bizi.”

“Zühre o! Kehanet çıkıyor bak... Acıyla mumyalandık ikimiz de...”

“Kehanet falan yok. Çok güzel, şivekâr bir kız mahallemize taşındı. Babası kızını bize emanet etti. Biz de çifte kavrulmuş ahmaklar olarak ona sevdalandık. Üstüne üstlük herkesin kıskandığı dostluğumuzu, kardeşliğimizi onun için ayaklar altına aldık. Oysa aramıza hiçbir şey giremezdi. İkimize de yazıklar olsun!”

Ayvaz, Firuz’un dudağının kenarındaki cılk yaraya dokundu. Mahzun gözlerle, “Elim kırılsaydı da sana vurmasaydım. Sen benim canımsın Firuzcan canım! Affet” diyerek ovundu ve eğilip kafasını onun göğsüne bastırdı.

Firuz, dostunun sırtını pışpışlarken “İçimize şeytan girmişti, şimdi çıkıp gitti. Bir daha da dönmeyecek” dedi.

Firuz, Alacakurt’a göndereceği pusulayı hazırlayıp kâğıdı birkaç defa gözden geçirdikten sonra Nohut’un tüylerine sardı. Pencereyi

açıp ona bir kahve çekirdeği verince sincap çekirdeği yedi ve zıplaya zıplaya kar karanlığında kayboldu.

Firuz dostunun yanına dönüp “Ok yaydan çıktı Ayvazcan” dedi.

İki dost, iki taze cenaze kıvamında saman yığınlarına gömüldüler. Ayvaz hemen uykuya daldı, arada sıçrayıp iniltiler çıkarıyordu. Firuz ise, gaz lambasının etrafında dönen pervanelere bakarak onu düşündü. Kafatasına çakılmış çivileri sökmeye çalışsa da, Maral’ın ıslak dudakları ve teğmenin onu şehvetle kucaklayışı usundan silinmiyordu. Gecenin son damlasıydı. Gözlerini kapatmadan yerdeki kitaba baktı. Bir parça ot yığını, “Savaş” yazısının üstünü kapatmıştı.

*

Sabah erkenden uyanıp karınlarını doyurdular. Şehirden gelecek hayvanları beklerlerken dün zaten acemilerin temizledikleri ahırı yeni baştan süpürdüler. Arada durup birbirlerine gülümsüyorlar, arada durup derinden ah çekiyorlardı.

Hangardan gelecek hayvanlar için hazırladıkları yemliklere, dışardaki püsküllü samanları taşıdıkları sırada Maral çıktı karşılarına. Uzun kirpikleri sabah yeliyle sallanırken, ellerini yeni paltosunun cebine koymuş gülümsüyordu.

İki dost, bir anlık duraksamanın ardından ona arkalarını dönüp samanları kaldırmaya devam ettiler.

Maral, onların bu tavrı karşısında yüzüne soru işareti koyarak “Günaydın. Niye revire gelmediniz? Size çay ayırmıştım” dedi.

Cevap vermeden samanları kaldırmaya devam ettiler.

“Size diyorum sağır mı oldunuz?” diye çıkıştı Maral.

Firuz alnındaki teri silip gerisine dönmeden “Gördüğün gibi çalışıyoruz” dedi.

“Ne var yani, on dakikanızı ayırıp revire uğrayamaz mıydınız?”

“Uğrayamazdık!” dedi Firuz.

“Kuzum neyiniz var sizin Allah aşkına. İkiniz de ters tarafınızdan mı kalktınız?”

Maral yine cevap alamayınca onların karşısına geçti ve Firuz’un

yüzüne bakıp “Aaaa!” diyerek çığlık attı. “Firuz! Yüzüne ne oldu? Kavga mı ettiniz?” Elini suratına uzatınca Firuz kendini geri çekip “Yok bir şey” dedi.

“Kiminle kavga ettiniz?” dedi Maral.

“Kimseyle” dedi Firuz.

“Ne oluyor size ya, Ayvazcık sen söyle.”

“Bir şey yok dedi ya Firuz, ne üsteliyorsun?” dedi Ayvaz.

“Ee bu suratın hali ne o zaman? Ayrıca niçin böyle soğuk konuşuyorsunuz benimle?”

“Düştüm. Yüzüm yere çarptı. Oldu mu şimdi?” dedi Firuz.

“Olmadı efendim. Hadi doğru revire, merhem süreceğim yaralarına” dedi Maral.

Firuz gülümsedi. “Sürme. Yaralarım böyle iyi. Merheme gerek yok.”

“Hayır var efendim” dedi Maral sesini yükselterek.

“Sana yok dedim!” dedi Firuz.

“Revirden sorumlu baş hemşire olarak emrediyorum size, marş marş revire.”

Ayvaz elindeki yabayı samanlara saplayıp “Sorumlu hemşire mi oldun?” dedi.

Maral gururla gülümsedi. “Evet, bu sabahtan itibaren revir benden sorulacak.”

Firuz, gözlerine istihza taneleri serperek “Tebrik ederiz. Yoksa Üsteğmen Mihail’ın emri mi?” dedi.

“Doğru, o istedi” dedi Maral şüpheyle.

“Ne güzel” dedi Firuz.

“Siz alay ediyorsunuz benimle. Çabuk söyleyin; nedir bu haliniz, imalarınız...”

“Sana öyle geliyor” dedi Firuz.

“Hayır bana öyle gelmiyor, bugüne kadar benimle asla böyle konuşmamıştınız. Yüzüme bile bakmıyorsunuz...”

“Yüzüne bakılmayacak şeyler yaptığındandır” dedi Ayvaz hırsla.

Firuz, Ayvaz’a azarlayıcı bir bakış atarken Maral, ellerini paltosunun ceplerinden çıkarıp kollarını kavuşturarak onları süzdü.

“Peki. Anlaşılan o ki Mihail ile aramdaki bağdan haberdarsınız.”

İki dost, cevap vermeden samanları el arabasına atmaya devam ettiler.

“Size söylemediğim için mi kızdınız?” diye sordu Maral.

Bir tutam sessizliğin peşinden “İkiniz de çocuktan farksızmışsınız. Mihail ile aramızda olanların duyulmasını istemedik. Sonuçta askeri bir alandayız. Size birkaç gün içinde söyleyecektim. Moskova’daki hastanede tanıştık. Buraya da birlikte geldik” dedi Maral.

Firuz, el arabasının üstündeki yığını düzeltirken “Bir ömür mutlu olun” dedi.

“Bak hâlâ alay ediyorsun. Neden bu kadar bozuldunuz bu işe?”

Maral yine yanıt alamayınca celallendi. “Peki siz bilirsiniz, konuşmayın. Dostluktan anladığınız şey buymuş demek ki. Benim kararıma, hislerime saygı duymuyorsanız zaten konuşmamızın bir manası da yok. Oysa size kavuşacağım diye nasıl da mutlu olmuştum.”

Ayvaz, derin bir nefes alıp “Maral, bizi yalnız bırak lütfen. Sevgilinle mutlu ol. Basit kızlar gibi ağaçlıklarda öpüşüp koklaşmaya devam et. Keyfine bak! Bizden sana hayır gelmez. Neticede iki sıradan askeriz. Ama Mihail öyle mi, filinta gibi subay!” dedi.

Maral’ın gözleri büyüdü. Elini çenesine götürürken “İnanmıyorum, bizi mi gözetlendiniz!” dedi.

“Ne kadar utanmaz, arlanmaz biriymişsin sen be. Bir de bizi suçlu çıkaracak baksana!” dedi Ayvaz.

Maral öfkeyle Ayvaz’a bir adım yaklaşıp “Suçlusunuz tabii. Bana babam bile karışmazken siz kim oluyorsunuz da beni yargılıyorsunuz? Erkek olmanız mı veriyor size bu cüreti! Hangi hakla mahremimi gözetlersiniz!”

“Bak bak. Bize ahlak dersi veriyor Maral Hanım! Morgun avlusunda sevişecek kadar şehvet düşkünü biri söylüyor bunları” dedi Ayvaz, bacakları titrerken.

Firuz, Ayvaz’ın sözleriyle başını önüne eğdi. Maral ise titremeye

başladı. Ayvaz başka şeyler de söyleyecekti ki Maral ayakları üstünde ucalıp Ayvaz'ın suratına şiddetli bir tokat attı. Ayvaz sarsılırken Firuz aralarına geçip Ayvaz'ın koluna girdi.

"Gidelim Ayvazcan" dedi Firuz.

"Gidin! Defolup gidin. İkiniz de deliler gibi beni seviyorsunuz! Ta en başından beri... Karşınızda salak yok. Anlamıyor muyum sandınız!" diye bağırdı Maral.

Firuz onu kolundan çekiştirerek uzaklaşırlarken Ayvaz, "Bunu bildiğin halde ikimize de yakın davrandın. İşvenin, cilvenin, imalı sözlerinin haddi hesabı yoktu utanmaz!" dedi.

Maral'ın gözleri ıslandı. Sesi titreyerek "Siz cidden mankafaymışsınız. Ne yapsaydım! Bana âşıksınız diye bayağı kızlar gibi sizinle arkadaşlığımı mı kesseydim. Yoksa kevaşeler misali gönül eğlemek için sizinle oynayıp ikinizi birbirinize mi düşürseydim? Ben sizi candan dostlar gibi sevdim. Ama öyle doğulu, o kadar yozmuşsunuz ki... Yazık! Her karşınıza çıkan, sizinle dost olmaya çalışan, insanca, iyilikle yüzünüze gülen kıza âşık oluyorsunuzdur!" dedi.

Ayvaz, geriye dönmek istese de Firuz ona mani oldu. Dostunu zorla sürükleyerek ahırın diğer bölmesine soktu. O, yanağını tutup köşedeki tuğlaya çökerken Firuz küçük pencereye yaklaştı. Maral, gözlerinden yaşlar akarak usul adımlarla uzaklaşıyordu. O kadar ağlıyordu ki yüzü sular altında kalmış kayıp bir şehre benziyordu.

Firuz, dostunun yanına çömelip "Tutamadın kendini. Keşke hiçbir şey söylemeseydin" dedi.

"İyi yaptım! Bize ahlak dersi veriyor, hiç yüzü kızarmadan hem de."

"Bence hakaret etmen yakışık almadı. Neyse, bundan böyle onu ademe mahkûm edeceğiz. Hiç tanımadık varsayacağız. Buhranımız, önünde sonunda geçip gidecek. Şayet bu savaştan kurtulursak ileride onu kötü bir roman kahramanı olarak hatırlarız o kadar..."

"Kendimizi de o romanın iki budala âşığı gibi mi hatırlayacağız?"

"Belki de. Ne de olsa biz, doğulu ve yozuz."

*

Aradan üç gün geçmişti. İki dost, yüzleşme ânından sonra sözlerini tutmuşlar ve Maral yokmuş gibi davranmışlardı. Hiçbir surette revirin etrafında dolaşmıyorlar, onun adını ağızlarına almıyorlardı. Yalnızca, bir kez içtima alanında sıraya girmiş yüzbaşının emirlerini dinlerlerken diğer hemşirelerin arasında görmüşlerdi onu. Maral mutlu görünüyordu. Göğsüne bastırdığı ilaç çantasıyla yanlarından geçmiş, onların yüzlerine dahi bakmamıştı.

Firuz ile Ayvaz, yaralarını sarmak, olanları unutmak için kendilerini büsbütün işe vermişlerdi. Yeni gelen hayvanlarla ilgileniyorlar, ahırın çatısını onarıyorlar, aşhanedeki askerlerle vakit geçirip radyodan gelen kötü haberleri dinliyorlardı.

Savaş giderek şiddetleniyordu. Radyodaki kalın sesli spikerin aktardıklarına göre sivil ve asker zayiatı iki milyonu aşmıştı. Onlarca Sovyet şehri düşmüş, Leningrad ise her taraftan kuşatılmıştı. Şehirdeki kıtlık, feci bir noktaya gelmişti. Hayatta kalanlar, baş gösteren türlü hastalıklarla cebelleşiyorlardı. Almanların şehre girmeleri an meseleydi.

Leningrad'da çocuk, genç, yaşlı fark etmeksizin her erkek asker kabul edilmişti. Profesörler ve fırıncılar, dilenciler ve hırsızlar, öğretmenler ve papazlar, müzisyenler ve katiller, deliler ve şairler, avukatlar ve aşçılar ellerine silah alıp şehirlerini savunuyorlardı.

*

O gün, ahırda saatlerce uğraşıp hasta bir eşeği doğurttular. Anneyle, yavruyu baş başa bırakıp karınlarını doyurmak için dışarı çıktıkları esnada bir asker, Teğmen Angeli'nin onları çağırttığını söyleyince bekledikleri haberin geldiğini umarak heyecanla teğmenin odasına gittiler.

Teğmen Angeli, her zamanki asık armudi suratıyla doğrudan konuya girip bölge komutanlığından bir emir geldiğini, buna göre ikisinin de Yekaterinburg'un güneyindeki bir karakolda görevlendirildiklerini ve birkaç saat içinde yola çıkmaları gerektiğini söyledi. Leningrad dört bir yandan kuşatıldığı için önce doğuya gidecekler, oradan Ladoga Gölü üzerinden tekneyle karşıya

geçecekler, ardından da trene bineceklerdi. Kadın, iki dostu imalı bakışlarının kıskacına alarak bu tayinin neye binaen yapıldığını anlamadığını dile getirerek çıkış kâğıtlarını imzaladı.

Teğmenin odasından çıkıp yemekhanenin yolunu tutarlarken yüzleri gülüyordu. Ancak gözlerindeki donuk taşlardan kafalarında kuyruklu düşüncelerin döndüğü aşikardı.

“Angeli şüphelendi sanki” dedi Ayvaz.

“Neyden şüphelenecek ki? Ortada resmi olmayan bir durum yok...” dedi Firuz.

“Alacakurt için ne yaptıysak sonuna kadar helal olsun. Kalender adammış.”

“Hem de nasıl. Bu kadar güçlü olmasına ne demeli...”

“Tuhaf şey. Ya Nohut nolacak?”

“O zıpır bizi bulur merak etme...”

“Bu defa bulması zor. Burayla gideceğimiz yer arasında yüz yıllık mesafe var.”

“Düz dedin, ben o kısmı hesap edemedim. Neyse bakacağız bir hal çaresine.”

“Leningrad alttan, üsten ve yandan kuşatılmış. Hayatım boyunca böyle bir muhasara işitmedim. Almanlar eninde sonunda gireceklerdir şehre.”

“Artık bizi ilgilendiren bir mesele değil. Asıl Ladoga’yı tekneyle nasıl geçeceğiz orasını düşün. Alman uçakları gölü de bombalıyorlar diye biliyorum.”

İki dost, yemeğin ardından alayda yakın oldukları askerlerle vedalaştılar. Toparlanmak üzere ahırın kapısını açıp içeri girmişlerdi ki apışıp kaldılar. Karşılarında Nohut duruyordu. Puf kuyruğunu sallayıp oradan oraya zıplayarak ossuruk böceklerini kovalıyordu. Ayvaz gülerek koşup sincabı kucakladı ve onun kafasına bir buse kondurup tüylerine sarılı olan kızıl kâğıdı çıkarttı.

Firuz kapıyı kapatırken “Ne yazıyor” dedi heyecanla.

Ayvaz, kâğıdı top yapıp “*Anlaşıldı. Gereği yapılacak. Bahsettiğiniz yerin koordinatlarını, daha geniş malumatla birlikte en kısa zamanda bize ulaştırın* yazıyor” dedi.

“Hım... Koordinatları istemeleri iyi olmamış” dedi Firuz.

“Tevekkeli değil. ‘Çok önemli, işin içinde Türkiye’yle alakalı şeyler var’ yazdın. Orada ne olduğunu öğrenmek istemeleri gayet anlaşılır” dedi Ayvaz.

“Bu kısmı bilahare düşünürüz. Nohut açtır, sen ona yiyecek bul. Ben de buraları toparlayayım” dedi Firuz.

*

Atlar, kır yelelerini sağa sola savurarak ilerlerken Firuz ile Ayvaz uzaktan gelen patlama seslerini dinleyip eşkenar hüzünlerle gerilerinde kalan Çelenk Alayı’na baktılar.

Ayvaz, paltosunun yakalarını kaldırıp kısık sesle, “Bindik bir alamete gidiyoruz kıyamete. O tepelerde, piramide benzer şeyin içinde ne var acaba?” diye sordu.

Firuz, göğsünde uyuklayan sincaba bakarak “Hiçbir fikrim yok. Hemişe soruyorsun lakin senin bildiğinden fazlasını bilmiyorum ki” dedi.

“Senin hayal kudretin benimkinden iyidir. Aklına hiç mi bir şeyler gelmiyor?”

“Yok. Sence ne var?”

“Önce cıva damarlarıdır diye düşünmüştüm ama fikrim değişti. Bence bambaşka, gizemli bir şeyler var... Mesela, çar zamanında icat edilmiş büyülü bombalar...”

“Allah müstahakını versin. Düşüne düşüne bunu mu buldun? Çar vaktinde yapılan tekmil silahlar, Bolşeviklerce bulundu zaten. Ayrıca o dönemden kalma bombalar, Almanlara sinek ısırığı gibi gelir. Herifler her şeyi ezip geçiyorlar.”

“Haklısın. Aklım hâlâ yerine konmadı ki...”

“O gerimizde kaldı. Bir türkü söyle de kendimize dönelim. Bu türkü de bir başlangıç olsun ha...” dedi Firuz iyimserlikle.

Ayvaz gülümsedi. Üstüne yağan karları silkeleyip “Sen yeter ki iste kıtkafa” diyerek gözlerini yumdu.

Meni attın ay gız, ay gız ataşa

Meni saldın ay gız, ay gız ataşa
Beslemekti eşgini daim peşem
Atacağdın meni sevdin söyle bes ne için
Doldur eşki şerbet kimi ver için
Söyle söyle sene beyle n'oldu yar
Söyle söyle sene bele n'oldu yar
Çağırıram gel haralarda galdın
Meni incitme yalvarıram yar
Meni atma terk etme.
Gözüm yolda galdım galdım ay gözel
Payız oldu yarpahlar oldu gazel
Yollarına baha baha daldı gözlerin
Sene çatsın üreğimdeki sözlerim
Söyle söyle sene bele n'oldu yar...

*

Firuz ile Ayvaz, Ladoga Gölü'nün kıyısındaydılar. Çiğ soğuğun ıslıkları vücutlarını dağlamıştı. Avuçlarıyla bileklerini ovarlarken önce is tortularıyla mayalanmış gri göğe ardından sahilde toplanmış kara kalabalığa baktılar. Tamamına yakını kadınlardan ve çocuklardan müteşekkil binlerce insan, kendilerini gölden güvenli tarafa geçirecek tekneleri bekliyorlardı. İçlerinde sıhhatli görüneni yoktu. Üniformasından deniz komiseri olduğu anlaşılan bir adam yüksekçe bir yere çıkıp çökkün yüzler, fersiz gözler ve bükük belleriyle kendisine bakan kemik yığınlarına sesleniyordu:

"Yoldaşlar! Burada boşuna bekliyorsunuz. Almanlar, gölü bombalıyorlar. Yeni bir emir gelene kadar karşıya kimseyi geçiremeyiz."

Kalabalıktan orta yaşlı bir kadın, "İki tekne var işte. Her biri en az iki yüz kişi alır. Sırayla geçelim. Burada kalırsak öleceğiz. Oğullarım cephede, kocam açlıktan öldü. Hiç olmazsa kızımı kurtarayım" diye bağırınca kalabalıktan ona destek nidaları yükseldi.

Deniz komiseri elini kaldırıp "Mesele tekne sayısı değil,

emniyetiniz... Üç günde beş teknemiz batırıldı. Teknelerin, sadece asker, doktor ve erzak taşımasına izin veriliyor. Evlerinize dönün" deyince yüzünün eti çekilmiş, pörtlek gözlü bir başka kadın, "Evimiz mi kaldı!" diye kışkırırken Ayvaz ile Firuz açlıktan nefesleri kokan, beden yerine kabuk taşıyan insanları yararak komiserlik binasına girip kâğıtlarını verdiler. Tayin emrini alan başka bir komiser, mühre hohlayarak evraklara vururken "Bir saat içinde tekneye bineceksiniz!" dedi.

*

Firuz ile Ayvaz, üstü açık, dört bir koldan kızılca rüzgâr kıvrımları alan tekneye bindiklerinde gün batmak üzereydi. Alman uçaklarını ve soğuğun gazabını hesap ederek alt kata indiler. Mazot ve yağ kokan daracık bir bölmeye girip iki büklüm halde oturdular. Teknenin altı, üstü, sağı, solu askerlerle doluydu. Tüm ışıklar söndürülmüş, güverteye ağır silahlar kurulmuştu.

Her şey hazır olunca tekne, düdük sesiyle hareket etti. İki dost, birbirlerine sokuldular. Paslı demirler gıcırdayıp tekne sallanırken "Burası dervişlerin çileye çekildikleri yerlere benziyor. Akif Ağabey anlatırdı, ansıdın mı?" dedi Firuz.

"Beli. Niye buraya sığıştık ki. Kalk üst kata çıkalım. Lutfanfa tekneyi vursa alt katta olduğumuz için ölmeyecek miyiz sanki?" dedi Ayvaz.

"Üst kat nasıl soğuktur şimdi biliyor musun? Yekate-rinburg'a varamadan zatürreden ölüp gideriz."

Ayvaz, üst üste üç kez aksırdıktan sonra, "Akif Ağabey ne yapıyordur şimdi?" diye sordu.

"Çok yaşa, çok yaşa da, salyalarını üstüme saçmasan pek makbule geçer" dedi Firuz.

"Bağışla canım ama salya tabiri biraz kaba oldu. Nevazil zerreleri desek daha iyi."

"Hay hay. Akif Ağabey battaniyeye sarılmış sıcacık yatağında kitap okuyordur."

"Ya anamız, babamız, kardeşlerimiz?"

“Bizimkilerin gözleri kulakları benden gidecek küçücük bir haberdedir. Babam gazete okuyup çay içiyordur, anam da örgüye vermiştir kendini. İnşallah sıhhattedirler.”

“İnşallah. Anamın ağlama sesini duyuyorum bazen. Sanki rüzgâr, onu kayırıp güzel sesini bana ulaştırıyor. Kulaklarıma dolduruyor.”

“Ahh ahh.”

“Böyle giderse Almanlar Bakü’yü de alırlar. O zaman nice olur halleri?”

“Korkma, Alacakurt gibi bir dostumuz varken sırtımız yere gelmez. O istedi diye Türkiye uğruna ne işlere kalkıştık! Gerekirse ailelerimizi Türkiye’ye geçirmesini isteriz ondan.”

Ayvaz, “Yapabilir mi?” derken sustu. İşaret parmağını kaldırıp endişeyle “Dinle Firuzcan. Sanki uçak sesleri geliyor yukarıdan” dedi.

Firuz gözlerini kısıp kulaklarını açtı. “Yok yok, motorun sesi. Alman tayyareleri bizi göremezler. Teknede tek bir ışık bile yanmıyor.”

“Ya üstte aklı evvelin biri sigara yakarsa...”

“Komiser ikaz etti ya, kimse cesaret edemez.”

“Firuzcan bundan böyle aramıza kimseyi almayalım olur mu? Biz, bize yeteriz.”

“Olur kıtkafa” dedi Firuz gülerek.

“O piramitte her ne varsa öğrenelim. Akabinde de oturup sonrasının planını yapalım. Türkiye’ye gideriz belki ha? İstanbul’a ya da Ankara’ya...”

“İstanbul... Çok güzel bir şehirmiş. Onu dünya gözüyle görmeli.”

“İhtiyarlar tekin konuştun.”

Firuz, Nohut’un kulaklarıyla oynarken “Ruhumuz kaç yaşındadır sence?” dedi.

“Sen de elli, ben diyeyim yüz, Nohut Bey desin yüz elli” diyerek yutkundu Ayvaz. “Öyle açım ki...”

“Ben de...”

“Şimdi ne yemek isterdin?”

“Bir parça ekmeğe razıyım.”

“Hayal kuruyoruz baloğlan, parayla değil ya... Cömert ol.”

“Pekâlâ. Köfte yemek isterdim. Yanında sedir pilavı, patates, domates, hıyar turşusu... Bir sürahi de ayran.”

Ayvaz diliyle dudaklarını yalayıp dizine vurdu. “Vay dedemin evine. Devam et Firuzcan.”

Firuz onun haline gülerek “Tandırdan yeni çıkmış çörek otlu lavaşı alıyorum. Bak bak dumanı tütüyor” dedi.

Ayvaz gözlerini kırpıştırdı. “Görüyorum Firuzcan, devam et.”

“Lavaşı dürüp evvela salatanın o pembe suyuna batırıyorum. Domates, toprak kokuyor, çekirdekleri taptaze.”

“Üstüne biraz da kekik serp lan.”

“Karışma sen, istediğim gibi yerim.”

“Alçak. Eee?”

“Çatalımı mis gibi dana döşünden kıyılmış köfteye batırıyorum. Çatal, köfteye öyle güzel gömülüyor ki. Zira et yumuşacık... Çatalı ağzıma götürürken eğilip pilavın o enfes kokusunu alıyorum ve bağırsaklarıma kadar çekiyorum.”

“Vay ninemin evine” deyip dizine vurmaya devam etti Ayvaz.

“Etin kırmızı tadı, baharatlı çeşnisi dilimde, dişlerimde, damağımda...”

“Uhuuu ayranın tam zamanı...”

“Daha değil, karışma dedim. Etin dolgun tadına iyice varmalıyım. Evet, şimdi bir kaşık pilavı damağımda eritiyorum. Patatesi kesiyorum bir yandan; yanık kabuğu kıvrılıyor. Bir parça lavaş daha. Tatlar birbirine karışıp boğazıma kadar yayılıyor. Çiğniyorum, yutuyorum, çiğniyorum yutuyorum. Turşuyu ısırıyorum, ımm kıtır kıtır ve ekşi... Şimdi ayrana meylediyorum. Buz gibi, tuzlu ve köpüklü. Kana kana içiyorum.”

Ayvaz, ağzını şapırdatarak “Vay halamın evine” dedi.

“Tüm sülaleni saydın maşallah. Sırada enişten mi var?”

Ayvaz, kaşlarını eğip göbeğini okşayarak “Başlatma eniştemden. Hepsini bitirdin mi lan?”

“Evet maalesef. Kusura bakma Ayvazcan, çok ama çok açtım.”

“Allah kahretsin! Bari bir tane hıyar turşusu bıraksaydın. Gerçi

sen varsın ya... Her neyse olan oldu. Benim önümde kuzu çevirme var! Nar gibi kızarmış, hatta semiz butları biraz yanmış. Büyük bir tabakta iç pilav, hayır hayır bir sini...”

“Yok bir ambar!” dedi Firuz.

“Karışma bakayım! Tabii karnın doydu senin. Tok açın halinden anlar mı hiç. Sininin köşesinde limonlanmış soğan, köz domates ve biber var. Hımm başka tabakta da karışık turşu, kara turp, karpuz, soslu nohut, düşbere, aaa aaah dayanamıyorum.”

“Mideni bozacaksın oğlum biraz ağır git.”

“Bozulsun.”

“Öleceksin!”

“Gebereyimm...”

“Eee?”

Ayvaz, süzgün omuzlarını oynattı, ellerini iki yana açtı. “Firuzcan ben senin gibi anlatamıyorum lan. Kuzuyu şişten çıkarıp hayvan gibi girişeceğim.”

“Durduğun kabahat giriş.”

“Kuzunun kızıl butlarından birini koparıp yiyorum. Ağzımdan yağ akarken elimi pilava daldırıyorum. Bir yandan da ayranı içiyorum. Allah Allah! Yiyorum Firuzcan ölene kadar, çatlayana kadar... Nohut, turşu, köz biber, kuzu, iç pilav, helva. Ohhh.. Allah kahretsin lan çok güzel çok.”

Ayvaz durdu. Gözlerini kısıp eliyle göbeğini ovalarken “Ohhh. Fena doydum yezne” dedi.

“Tam bir ayısın.”

“Sigara ver bir tane.”

“Oğlum daha demin konuştuk. Komiser sigara içilmeyecek demedi mi aklıevvel?”

“Allah komiserin de, açlığın da bin belasını versin. Bu savaşı çıkaranın yedi ceddini yedi kere...”

“Şişşşt, sessiz ol” dedi Firuz.

“Uyuyalım madem, burada da nasıl uyunursa” dedi Ayvaz.

“Evet, belki rüyamızda yemek görürüz.”

“Gözüm döndü kıtkafa Rüyama fil, maymun, aslan ne girse

yiyeceğim. Et ettir.”

Firuz, bu sözler üzerine sincabı göğsünün aşağısına doğru iterken “İyi fikir. Uyu, uyu. Ben de uyuyayım...” dedi.

Kollarını karınlarında birleştirip gözlerini kapadılar. Tekne, Ladoga Gölü’nün karanlık sularını keserek ilerliyordu.

*

Tekne, sağ salim kıyıya yanaşınca askerler, sevinç nidaları atarak indiler. Güvenli taraftaydılar. Fakat etlerini budayan azgın soğukta tren hattına kadar yürümeleri gerekecekti.

Firuz ile Ayvaz diğerleriyle birlikte çift sıra halinde ve aç karnına yürüyüşe geçtiler. Karla karışık saatlerin ardından istasyona çattıklarında bir grup köylü kadın onlara bayat çörekler ve yün çoraplar verdiler. Hep birlikte ekmeklerini midelerine indirip trene doluştular. Ancak tren uzun süre yerinden kıpırdamadı. Birkaç istihkam eri, arızayı giderdikten sonra yolcuların endişeli bekleyişi sona erdi. Tren cılk sesler çıkarıp kara dumanlar püskürterek hareket etti.

İki dost sırt sırta verip uyudular. Gün ışığı içeri vurunca kitap okudular, yerlerine ulaşmayacağını bildikleri halde ailelerine mektup yazdılar, Nohut’la şakalaştılar. Durdukları her istasyonda küflü ekmek yiyip, şekerli su içerek morarmış elleriyle taş-kâğıt-makas oynadılar.

Dura kalka, asker alıp asker boşaltarak yoluna devam eden tren iki gün sonra Yekaterinburg’a vardı.

Trenden indiklerinde latif bir havayla karşılaştılar. Benek benek pudra rengi bulutların ardındaki güneşten yayılan ışık demetleri, karla kaplı ağaçlara vuruyor mor serçeler neşeyle şakıyorlardı.

İki dost, istasyondaki dağıtım masasına gidip kâğıtlarını mühürlettiler ve onları karakola götürmek için gelen tek katırın çektiği arabaya bindiler. Arabacı, “Hurra” diyerek hayvanı kırbaçladı.

Namütenahi kar çölünde kara bir leke şemalinde ilerlediler. Birkaç saat sonra üç küçük, bir büyük binadan müteşekkil karakol

alanı göründü. Yüksek çamların arasında sarımtrak çerçeve içine dizili kahverengi taşlardan yapılmış, süslü ana binaya hayranlıkla baktılar.

Girişteki nöbetçilerce üstleri arandıktan sonra bahçeye girdiler. Kesif çam sakızı aromasını ciğerlerine çekerek etrafı nazarladılar. Bir asker odun kesiyor, ikisi dış basamakları kaplayan buzları kırıyorlardı. Karakola girip komutanın odasına doğru ilerlerlerken etrafın tenhalığına şaştılar ve gövdesi çatlak kapıyı tıklatıp içeri girdiler.

Şekilsiz kafasında üç beş sarı tüy olan, sol kolu nakıs komutan, uzun bacaklarını masaya uzatmış, pencereden karşısındaki tepeleri izleyerek vodka içiyordu. Önündeki kesme cam bardağın dibinde kırılan kar güneşinin hareleri yüzünde dalgalanıyordu.

İstifini bozmadan “Sivilde ne iş yapardınız askerler?” diye sordu.

“Baytarlık okuyorduk komutanım” dedi Firuz.

“Ayrıca tiyatrocuyuz. Büyük Yoldaş bizi cephelerde temsiller yapıp askerlere moral vermemiz için görevlendirmişti. Tabii o zaman Almanlar topraklarımıza tecavüz etmemişlerdi” dedi Ayvaz, duvardaki Stalin portresine bakarak.

Komutan, “Torpilli olduğunuz belli zaten. Şu an batıdaki askerlerin en büyük hayali bu taraflarda, yani Almanlara uzak yerlerde olabilmek...” deyip birkaç tutam öksürerek devam etti. “Karakolda iki uyuz köpek ve dört katırdan başka hayvan yok. Ahır da göt kadar zaten. Ara sıra onlara bakarsınız. İsimlerinizin yanına, bitkilerden de anladığınız notu düşülmüş. Bir de bitki avcısı sincabınız varmış.”

Kısa bir duralamanın ardından Firuz, “Evet komutanım anlarız” diyerek çantadan kafasını çıkaran Nohut’u gösterdi.

Komutan ona umursamaz bir bakış attı. “Bitkilerden ilaç mı yapıyorsunuz?”

“Evet komutanım” dedi Ayvaz.

“Bu hoş. Haftanın üç günü dışarı çıkıp yakındaki ormandan bitki toplarsınız.”

“Emredersiniz komutanım” dediler, mutlulukla.

“Koridorun sonundaki muhabere odasına gidin. Oradaki asker sizi koğuşunuza götürsün” dedi komutan.

Onları koğuşa götüren askerin peşinden yürürlerken Ayvaz alçak sesle konuştu.

“Komutana sincabı en başta göstermedik diye kızdı mı sence?”

“Yok canım. Bırak sincabı, gergedan bile soksak umurunda olmaz. Belli ki vodka müptelası” dedi Firuz.

“Şu bitki işi nereden çıktı peki? Alacakurt gönderdiği cevap kâğıdında niye bahsetmedi. Az kalsın çuvallıyorduk.”

“Bilmem. Bizim o kadarını anlayacak kadar akıllı olduğumuzu düşünmüştür.”

“Çok iyi düşünmüş köftehor. Böylece haftanın üç günü özgürüz. Tepeyi, piramidi rahat rahat ararız” dedi Ayvaz, göz kırparak.

Asker önde onlar arkada koğuşa girdiler. Asker eliyle içeriyi işaret ederek “İstediğiniz yatakta yatabilirsiniz yoldaş çavuşlar” dedi nazik bir sesle.

“Sağ ol yoldaş. İsmin nedir?” diye sordu Firuz.

“Vasili. Ya sizlerin?”

”Firuz.”

“Ayvaz.”

“Memnun oldum” dedi asker.

“Biz de. Koğuşta kaç kişi kalıyor?” diye sordu Firuz.

Vasili kollarını kavuşturarak güldü. “İki ay öncesine kadar seksen kişiydik. Altmış beş arkadaşımız batı cephelerine gönderildiler. Şimdi sayımız on beş. Onların da sekizi sakat, geri kalanlar da tuzu kuru olanlar...” deyip onların şaşaladıklarını sezince: “Burası cennet gibi bir karakoldur. Komutanla tanıştınız. Odasına kapanıp sürekli demlenir. Kendi halindedir. Çoğu zaman içtimalara bile inmez. Anlayacağınız herkesin gözü batı cephelerinde ve Leningrad’dayken burası unutulup gitti. Yan gelip yatarsınız. Keyfinize bakın” dedi kırıtarak.

İki dostun gözleri parladı. “Ya yemek?” dedi Ayvaz.

“Her gün üç asker ava çıkar. Ardımızdaki ormanın yanında bir nehir var. Oradan balık tutarlar. Bazen de ormandan bıldırcın, kimi

zaman gümüş kekliği ve kar tavşanı falan avlarlar. Burada aç kalmıyoruz” dedi Vasili.

“Peki sen niye gitmedin cepheye?” diye sordu Firuz.

“Yalana gerek yok, babam Moskova’da yüksek memurdur. En tehlikesiz yerlerden olduğu için sülüsümü buraya ayarlattı.”

“Aman ne iyi” dedi Ayvaz.

“Ben gideyim. Soracağınız bir şey olursa santral odasındayım.”

“Sağ ol yoldaş” dedi Firuz.

Vasili çıkınca sobanın yanına geçtiler. İyice ısındıktan sonra çocukken yaptıkları gibi birbirlerine bakıp afacanlıkla sırıtarak boş yataklara atladılar.

Ayvaz uzanıp ellerini ensesinde birleştirdi. “Kıtkafa burası hakikaten müthişmiş. Ohhh! İçerisi sıcacık. Yatakta uyuyacağız. Komutan ayyaş, yemek var, Alman yok, haftada üç gün azatlık, patlama sesleri yerine kuş cıvıltıları... Heyt be.”

“Torpilliler karakoluymuş ne de olsa. Aylarca taşta, toprakta, samanda yattıktan sonra bu yataklarda uyumak... Hayal gibi” dedi Firuz.

“Yalnız Vasili biraz kırık gibi ha.. El hareketleri, konuşması falan.”

“Günahını alma canım. Hem öyleyse de öyle yani, bize ne.”

“Yemeğin saatini sormayı unuttuk” dedi Ayvaz.

“Sorarız. Anlaşılan o ki bu karakolda askerlik oyunu oynanıyor” dedi Firuz.

“Leningrad’dayken Balmaton demişti ya, doğuya gittikçe askeriyelerdeki sakat ve şerbetli oranı artar diye. Misal Vasili, babam Moskova’da yüksek memur dedi. Ondan daha yüksek memurun oğlu daha doğudaki şehirdedir” dedi Ayvaz.

“Tuhaf olan şu ki Stalin’in oğlu batı cephesinde savaşıyormuş. Hatta Almanlara esir düştüğü yönünde söylentiler var” dedi Firuz.

“Sen de inandın mı kıtkafa, külliyen yalandır. Stalin oğlunu hiç cepheye yollar mı? Kim bilir hangi delikte saklıyordur. Senin komünist damarın mı tuttu nedir?”

“Öff zoğal döşeme lütfen” dedi Firuz.

“Neyse Firuzcan, sen bize iki sağlam dolap seç. Ben de bir koşu santrale gidip Nonoş Vasili’ye yemeğin saatini sorayım” diyerek ayağa kalktı Ayvaz.

“Olur pispoğaz. Çocukla uğraşma şimdiden” dedi Firuz.

“İyi ki buradayız be, çok huzurluyum” dedi Ayvaz kapının önünde bir takla atarak.

Firuz kikirdeyip “Edebaz seni. Nohut’a da yiyecek bir şeyler bul” dedi.

Ayvaz çıkarken gerisine döndü. “Firuzcan, yaran hâlâ acıyor mu?”

Firuz’un neşesi kaçtı. Parmaklarıyla dudağının kenarında kabuk tutan yaraya dokundu. “Demlendi. Ara sıra zonkluyor ama gam değil.”

“Beni affet” dedi Ayvaz, kalın kaşlarını kıvırarak.

“Hadi hadi, git sor yemeğin saatini ayıcık” dedi Firuz.

*

Karakola gelmelerinin üzerinden günler geçmişti. İki dost, odunlukta, ara sıra kafası karışan radyonun başında oturmuş çaylarından tüten dumanların kıvrılışını izlerlerken haberleri dinliyorlardı.

“Kızıl Ordu ve Leningrad halkı, gelecek nesillerin okuyacakları kahramanlık destanını yazıyorlar. Almanlar, tüm imkânlarını seferber etseler de kuşatmayı kıramadılar ve kıramayacaklar. Çünkü Leningrad’daki yoldaşlarımız çocuk, yaşlı, kadın, erkek demeden topyekûn direniyorlar. Şu âna kadar milyonlarca yoldaşımızı yitirsek de, bir o kadarını daha feda etmeye hazırız. Zira, faşizme geçit yoktur! Büyük Yoldaş, şöyle dedi: ‘Almanların yenilmezliği, Kızıl Ordu’yla tanışana kadardı!’ Şimdi marşımızı dinliyoruz...”

Ayvaz, radyonun sesini kısıp sigara yaktı. “Sence Lenin-grad’da işler radyoda söylendiği gibi mi?”

“Değil. Kıtlık öyle bir bir hale gelmiş ki güzelim şehir, şu dev sıçanların bastığı o korkunç kasabaya dönmüş. İnsanlar kedileri, köpekleri ve ölülerin cesetlerini yiyorlarmış. Almanların çok kayıp

verdiği doğru ama şehir çökmek üzereymiş.”

“Nereden öğrendin?” diye sordu Ayvaz.

“Biraz evvel Vasili’nin yanındaydım ya, o söyledi. Muhabereci olduğu için ülkenin her yerinde olup bitenleri öğrenebiliyor.”

“Allah yardımcıları olsun, ne diyelim.”

Firuz radyoya bakıp “Ayvazcan, günlerdir oyalanıyoruz. Artık işe koyulmaya başlasak mı?” diye sordu.

“Sen ölçümlerini yaptın mı?”

“Bitirdim sayılır, Vasili ile iyice samimi oldum. Bölgedeki tüm tepelerin, akarsuların, ağaçlıkların haritalarını alıp kopya ettim.”

Firuz etrafa göz attıktan sonra cebinden bir kâğıt çıkarıp kirli masaya yaydı. Parmağını haritanın üstünde dolaştırırken “Bak, aradığımız piramit şeklindeki yer tam burada. İki tepenin arasındaki boşlukta kalıyor” dedi.

“Burası olduğundan emin misin?” diye sordu Ayvaz.

“Yüzbaşının dosyasındaki kâğıtta işaretlenen koordinatları, bu topografik noktalarla karşılaştırdım. Birebir olmasa da rakamlar uyuşuyor.”

Ayvaz koca kafasını kaşıdı. “Hım... Oraya yürüyerek ne kadar sürede çatarız?”

“Bu karda oraya yürüyerek ulaşmamız namümkün.”

“Ee nasıl yapacağız?”

“Katırlarla gideceğiz.”

“O katırlar ahırdakiler deme sakın.”

“Diyorum canım.”

“Katırları oğurlayıp firar mı edeceğiz yani?”

“Yo, hayır. Akşama düzmece bir bitki haritası çıkaracağım. Yarın da komutana gideceğiz. Ona güneyimizde kalan tepelerde çok kıymetli, adına pul mantarı denen eşsiz bitkiler olduğunu söyleyip oraya gitmek için izin isteyeceğiz.”

“Pul mantarı ne demek lan? Ya devamında?”

“Adını ben uydurdum. Havanın kötüleşmesi halinde gideceğimiz yerden hemen dönemeyeceğimizi, gerekirse birkaç gece orada çadır kuracağımızı söyleyeceğim.”

“Kabul etmez kıtkafa, plan iyi ama komutanı çok hafife alıyorsun.”

“Edecek. Vasili’nin kanına gireceğim. O ikna edecek komutanı.”

“Bak o olur işte. Komutan hakikaten seviyor onu. Ne de olsa sağ kolu. Peki yol ne kadar sürecek, hesaplayabiliyor musun? Bir de oraya nasıl tırmanacağız?”

“Havanın, katırların ve yolun durumuna bağlı. Ayrıca tepeye yaklaştıkça ne kadar tırmanacağımızı tam kestiremiyorum. Ancak tepeler gözünü korkutmasın. Bizim aradığımız şey iki tepenin arasında. Çok yüksekte değil yani. Tepelerle işimiz yok.”

“Firuzcan, düşündüm de... Bu işten vaz mı geçsek? Burada keyfimiz yerinde. Karnımız doyuyor ve üşümüyoruz. İş miş de yaptığımız yok” dedi Ayvaz.

Firuz’un küçük burnu kızardı. Hiddetle “Hani oraya gitme isteği seni de tesiri altına almıştı? Hani hayallerimizin peşine düşecektik?” dedi.

“O eskidendi. Artık büyük beklentilerim yok. Yalnızca dünyayı susturup biraz kitap okumak istiyorum. O kadar” dedi Ayvaz çekinerek.

“Laf! Bunu duymamış olayım kıtkafa. Almanların yakında burayı işgal etmeleri işten bile değil. Moskova ve Leningrad düştüğü takdirde onları ne durdurabilir ki... İşte o zaman mahvoluruz.”

Ayvaz kalın kaşlarını düzeltti. “Peki kıtkafa kabul, senin beynin benden iyi çalışıyor. Vasili ne zaman konuşacak komutanla?”

“Biz şimdi her şeyi milimi milimine tertipleyelim de gerisini bana bırak. Vasili beni bayağı seviyor. Çok kitap okuyan bir tip. Santralde sürekli okuyor. Birazdan üç beş kitap götürüp iyice mest edeceğim onu.”

Ayvaz hınzırca sırıttı. “Ooo Vasili sana abayı yakmış olmasın lan?”

“Öff şurada ehemmiyetli bir şey anlatıyorum azıcık ciddi ol be.”

Ayvaz, ciddiyetle elini kâğıdın üstüne koydu. “Pekâlâ. Şimdi teferruatlarıyla anlat. Biz bu noktadayız, tepeler ise burada... İlk aşama ne olacak?”

*

Firuz ile Ayvaz, ertesi gün “komutan” yazan çatlak kapıyı tıklatıp içeri girdiler. Komutan, elinde vodka bardağıyla önündeki muhabere raporlarını inceliyordu. Vasili ise pencerenin önünde dikilmişti.

“Evet, şu tepelerdeki mantar meselesi nedir? Anlatın” dedi komutan öksürük nöbetini savuştururken.

Firuz, Vasili’ye baktıktan sonra “Komutanım, Vasili’nin size getirdiği kâğıtta göreceğiniz üzere güneyimizdeki tepelerde pul mantarı denen bir bitki türü var. Tahminimizce koca bir şehre yetecek kadar...” dedi.

“Ne ilginç, kaç zamandır karakoldayım böyle bir şey duymadım. Bu mantar cinsi tam olarak ne işe yarıyor?” diye sordu komutan.

“Komutanım, pul mantarlarının alametifarikası, içinde emsalsiz bir nüve barındırmasıdır. İşbu nüve, güçlü morfinlerin ve türlü ilaçların ham maddesi olarak kullanılır. Şayet izniniz olursa oraya varıp bolca toplayacağız. Vakıa içki yapımında da kullanılır ama o işimize yaramaz pek...”

Komutan, bardağını masaya koyup olmayan kolunun üstünü kaşıdı. “İşimize yaramaz olur mu! Nasıl içkiler?”

“Sarhoş etmekten öte güzel düşler gösteren içkiler komutanım.”

“Bu hoş. Size iki katırlı bir araba ve erzak vereceğim. Yarın sabah yola çıkın. En geç iki güne de dönün.”

“Emredersiniz komutanım” dediler.

Komutanın odasından çıkıp odunluğa gittiler. İçerde kimsenin olmadığına emin olunca Ayvaz, “Senden korkulur oğlum. Öyle güzel yalanlar söyledin ki bir an ben bile inandım” dedi.

“Kolay olacağını söylemiştim. İçki deyince gözleri nasıl da parladı kâfirin.”

“He vallahi. Peki, döndüğümüzde elimizde mantar olmadığını görünce ne yapacağız?”

“Orasını bilahare düşünürüz. En kötü düttürü göbelekler toplayıp pul mantarı diye yuttururuz” dedi Firuz gülerek.

“Nohut’u da götüreceğiz değil mi?”

“Onsuz olur mu hiç” diyerek sincaba göz kırptı Firuz.

“Çok acıktım” dedi Ayvaz.

“Zıkkımın kökünü ye. Hadi koca götünü kaldır da, hazırlıklara başlayalım. Yarın sabaha kadar bulabildiğimiz kadar kalın giysiler, battaniye, fener, mum, yağ, ip, takoz, kazma, kürek yaralanma ve hastalık ihtimaline karşı ilaç ve ikimize en az üç gün yetecek kadar yiyecek toplayalım... Oraya gidiyoruz!”

*

Hava kapalıydı. Rakit bulutlar, gökyüzünü baştan sona kaplamışlardı.

Firuz, Ayvaz ve Vasili katırları, eski bir arabaya koşup arabanın tekerleklerini onardılar ve malzemeleri yüklediler. Her şey hazır olunca Ayvaz, katırları dehledi. Hayvanlar, toynaklarıyla karı eşeleyerek hareket ettiler.

İki dost, gerilerinde kalan Vasili’ye el sallayıp, göz kadehlerine önlerinde uzanan beyaz kar boşluğunu doldurdular. Firuz, arkadaki zerzevatın içinden iki matara çıkardı. Birini dostuna uzatıp “Soğumadan iç kıtkafa” dedi.

“Hay senin Allah’ına kurban lotu, çayımızı unutmamışsın.”

“Ah bir de şu mataranın içindeki kahve olaydı.”

“Mızmızlanma, derdine turp sıkayım” dedi Ayvaz.

Firuz başını kaldırıp gökyüzüne baktı. “Akif Ağabey’in bir sözü vardı ya; ‘İyi kahveler içecek ve iyi kitaplar okuyacak kadar zengin olsam yeter’ diye...”

“Heeyyy koca Akif Ağabey heey. İnşallah sıhhati yerindedir” dedi Ayvaz.

“İnşallah. Hava da şansımıza kapalı” dedi.

“Hiç olmazsa dünkü kadar soğuk değil” dedi Ayvaz.

“Tırmandıkça soğuyacak oğlum. Kendimizi en kötüsüne hazırlayalım.”

“Allah büyüktür. Sen gözünü somon pusulasından ve haritadan ayırma da kaybolmayalım. Ben esas ondan korkuyorum.”

“Şimdilik dümdüz, en az bir saat dümdüz gideceğiz” dedi Firuz.

“Baş üstüne efendim” dedi Ayvaz muzipçe.

Firuz sollarında kalan yampiri ağaçlara baktı. Sertelen rüzgârın cazibesine kapılarak titriyorlardı. Çayından bir yudum alıp “Dünyaya yeniden gelmek ister miydin?” diye sordu dostuna.

“Nasıl?” dedi Ayvaz.

“Farzı misal, ‘Seni şimdi buradan alıp öte âlemde bekleteceğiz. Birkaç gün sonra da taptaze bir insan olarak dünyaya geri yollayacağız’ deseler ne derdin?”

“Düşünmem lazım.”

“Düşünürsen söyleyeceklerin samimi olmaz. Şimdi hemen söyle.”

“İsterdim herhalde. Peki dünyaya düşeceğim yer yine Bakü ve zaman 1940’lar mı olacak?”

“Hayır, sen seçmeyeceksin.”

“Ohoo, öyleyse yaş iş! Zira dinozorlar zamanına, çıplak götlü mağara adamlarının arasına düşme ihtimalim de var. Vallahi beni oracıkta...”

“Eee?”

“Yerler...” dedi Ayvaz, gülerek.

“Öyle düşünme baloğlan. On üçüncü yüzyıl İskoçya’sında soylu bir şövalye olma talihin de var, on yedinci yüzyılın sonunda Kasablanka’da bir dilenci olma ihtimalin de... Ya da iki bin yirmi yılında yaşayan bir yazar...”

“İki bin yirmi diye yıl mı olur insafsız. O vakte gelmeden kesin kıyamet kopar.”

“Kopmaz kopmaz.”

“Yok arkadaş düşündüm de, savaşın ortasında çırpınsam da, senin aklına uyup neyle karşılaşacağımızı bilmediğimiz bir yere doğru sürükleniyor olsam da şimdiki zamanım ve yerim iyi. Hem dünyayı en baştan çekemem. Doğ, büyü, hastalan, anan baban iyi çıksınlar, sünnet ol, okuma öğren, zorla komünist ol, kötü alışkanlıklar edin, âşık ol, savaş, yürü, aç kal, acı çek... Böyle iyi. Ya sen?”

“Ben isterim kıtkafa. Aslında bir kez değil çok defa başka başka suretlerde, farklı farklı zamanlara ve mekanlara inmek isterdim. Bir süredir hemen her gece uyumadan evvel bunu hayal ediyorum.”

“Peki en son neredeydiniz Firuz Beyciğim? Çin Sarayı’nda mı,

okyanus ortasında Santa Maria'da mı, yoksa Sezar'ın senatosunda mı?"

"Floransa'daydım efendim. Rönesans'ın en ateşli zamanında... Kafası zehir gibi çalışan, Leonardo'nun ve Botticelli'nin tablolarının önünde durup iç geçiren, hem özünün hem başkalarının ruhunu keşfetmeye teşne bir delikanlı olarak..."

"Epey iyiymiş."

"Bir gün katedrale gidiyorum. Niyetim, içimdeki sorulara yanıt bulmak için papazla sohbet etmek. Fakat papaz meşgul görünüyor zira günah çıkarma odasında bir kadın var. Çekip gitmek yerine çiçek nakışlı bir sütunun arkasına geçip gizlice onları dinliyorum."

"Ne konuşuyorlar? Duyabiliyor musun?"

Firuz gözlerini yumup iç çekti. "Duyuyorum. Kadının günahları büyük. Kocasını tam üç erkekle aldatmış."

"Vay hafif meşrep kadın. Eee?"

"Rahip ona yaşadığı ilişkilerin detaylarını soruyor."

"Ah mama mia. Rahip sapık çıktı."

"Sululuk etme. Neyse kadın anlatıyor. Kocası yaşlı olduğu için genç erkekleri gördüğünde dayanamıyormuş. Duyduklarımı belleğime yükleyerek evime gidiyorum. Evim, Ponte Vecchio Köprüsü'nün solundaki domuz pazarının ardında, iki katlı güzel bir ev."

"Baban ne iş yapıyor ki?"

"Yine fırıncı olsun. Eve girince kadının anlattıklarını düşünüyorum."

"Seni zamparaaa..." dedi Ayvaz, kikirdeyerek.

"Öyle değil kıtkafa. Ruhunun karanlık dehlizlerini düşünüp kendimi onun yerine koyuyorum, onunla ikizleşiyorum. Tıpkı şu an kendimi o delikanlının yerine koyduğum gibi..."

"Devam et canım kadından biraz daha bahset."

"Sapıtırsan küserim, anlatmayı keserim. Kadının içindeki şehvani dürtüleri, yabani insiyakları düşünüyorum. Sonraki gün tekrar gidiyorum katedrale. Papaz yine meşgul. Bu kez günah çıkarma odasında kırklı yaşlarında keçi sakallı bir adam var. Sütunun

arkasına sinip onlara kulak kesiliyorum. Adam, yıllar önce öz kardeşinin karnını deşmiş, hem de para için..”

“Kansız keçi! Eee?”

“Eve gidince bu kez o adamı düşlüyorum. Para için kardeşini öldürmesini, bilinç girdabında dönen diğer parçaları...”

“Yine gidiyor musun katedrale?”

“Evet. Bu defa bir genç kız günah çıkarıyor. Çok dertli. Hem annesinden nefret ediyor, hem de babasının can düşmanına âşık olmuş.”

Ayvaz, gözlerini kısıp “Annesinden neden nefret ediyor?” diye sordu.

“Bunu o da bilmiyor. Belki annesi ondan daha güzeldir. Kız onu kıskanıyordur.”

“Hım... Anasına bak, kızını alma!”

“Öff zevzek şişko! Neyse, akşamleyin de o kızın yerine koyuyorum kendimi. O katedrale gidip nakışlı sütunun arkasına sinerek günah çıkaranları dinlemek gemlenemez bir tutkuya dönüşüyor. Her gün ama her gün oraya gidiyorum. Gece başımı yastığa koyduğumda aklımda onlarca insan konuşuyor. Bazen yüzleri, bazen sesleri, bazen günahları birbirine karışıyor. Rüyalarıma da giriyorlar.”

“Hayal içinde hayal, düşünce içinde düşünce yani...”

“Başkalarının ruhlarına dokunma isteği öyle korkunç bir arzuya dönüşüyor ki daha ileriye gitmek istiyorum ve sabah erkenden katedrale gidip yaşlı papazla konuşuyorum. Ona yoksul bir Napolili olduğumu ve kendisine karın tokluğu karşısında yardımcı olmak istediğimi söylüyorum. Ayrıca İncil’den birkaç cümle okuyup onu ateşli dindar bir delikanlı olduğuma inandırıyorum. Papaz kabul ediyor. İşe başlıyorum. Katedralde yerleri süpürmeye, ikonaları, freskleri silmeye koyuluyorum. Bir yandan da günah çıkarmaya gelenleri, yakalanma korkusu olmadan dinliyorum artık. Birkaç hafta sonra papaz hastalanıyor ve bana ‘Ben yokken katedral sana emanet. Günah çıkarmaya gelenlere hasta olduğumu, daha sonra uğramalarını söyle’ deyince aklıma şeytani bir fikir saplanıyor.

Sabahleyin kendime Signoria Meydanı'ndan keçi kılından yapılmış sahte bir sakal buluyorum. Papazın cüppesini giyip boynuma kocaman bir haç asıyorum.

Biraz sonra günah çıkarmak için gelen bir kadına 'Buyrun kızım, günah çıkarma odasına geçelim' diyorum. Kadın anlatmaya başlıyor. Misal, 'Çok büyük günahlar işledim efendim' deyince papazı taklit ederek 'Anlat kızım. Tanrı bağışlayıcıdır' diyorum. Fakat o anlatmaya devam ettikçe papaz gibi susup uyuşuk şekilde dinlemek yerine sorular sormaya, onu tahrik etmeye, kışkırtmaya başlıyorum. İşte o sorular günlerdir kafamda biriktirdiğim sorular... İnsanların bilinç diplerindeki ve kalplerinin sivri yerlerindeki tortuları keşfetmeye yönelik sualler... Ben tuhaf şeyler sordukça o şevke gelip kendisinin dahi farkında olmadığı hislerinden, aykırılıklarından, vehimlerinden bahsediyor. 'Şuurumun altında ninemin gördüğü düşler bile var' diyor mesela. O kadının peşinden yaşlı bir adam geliyor. Akabinde bir delikanlı... Günler böyle geçiyor. Her gün, günah çıkarmaya gelenlere sorduğum soruları ve aldığım cevapları satır satır yazıyorum. Onlar anlatıyorlar, ben diğer tarafta yazıyorum. Böylece neredeyse iki yüz sayfalık bir defter çıkıyor ortaya. Floransa'nın bilinçaltı yani... Birkaç hafta sonra papaz iyileşip dönüyor."

Ayvaz gözlerini belertip "Ee devamı?" dedi.

"Devamı yok ayıcık. Orada uyuyakalıyorum."

"Gözlerini kapatıp hayal etsene lan. Böyle bitmemeli... Meraktan çatlarım."

Firuz gözlerini yumup bir süre düşündükten sonra, "Papaz, işinin başına döndüğünde günah çıkaranlarımdan biri geliyor. Ben o esnada altarın tozunu alıyorum. Kadın, 'Papaz hazretlerine günah çıkartacaktım' deyince bizim yaşlı papaz, 'Geç şöyle kızım, çıkarayım' diyor. Kadın, 'Hayır, ben diğer papaza çıkartmak istiyorum' diyor. Papaz şaşırıyor. 'Hangi papaz? Burada benden başka papaz yok' deyince, ben artık her şeyin sona erdiğini anlayıp tüyüyorum. Eve gitmek yerine şehrin izbesinde, Roma döneminden kalan harabelere sığınıyorum. Fakat tellalları duyuyorum. Şehrin

dört bir yanında fellik fellik dolaşarak insanların günahlarını çalan delikanlıyı; beni, yani şeytanın ta kendisini arıyorlar.”

“Aman o delikten çıkma şeytanoğlan.”

“Heh. Ben çıkmıyorum ama buluyorlar.”

“Eyvah. Götünü kesecekler.”

“Kilise beni yargılıyor. Suçum insanların günahlarını çalıp yazıya geçirmek ve onlara şeytani sorular yöneltip dinden çıkartmak. Hüküm giyiyorum. Cezam, akşamüstü Çiçekli Meryem Ana Kilisesi’nin önünde asılmak!

Akşama doğru ellerim bağlı şekilde oraya götürülüyorum. Etraf, insan kaynıyor. Binlerce kişi ‘Şeytana ölüm!’ diye bağırırken celladım domuz bağını sıkıp boynuma göre ayarlıyor. Birden ölüm sessizliği başlıyor. Herkes nefesini tutuyor. Her şey pıhtılaşmış. İşte tam o an sessizlik kavanozu yere düşüp parçalanıyor ve etrafa yüzlerce kelime kırığı saçılıyor. Kalabalıktan bir kadın, ‘O delikanlı suçlu değil! Ben ona günah çıkarttıktan, sorularına cevap verip dediklerini yaptıktan sonra kendimi çok daha iyi hissediyorum, artık kendimi tanıyorum. Asıl yalancı olanlar papazlardır!” diye bağırınca kalabalıktan art arda onlarca insan benzer cümleleri söylüyor. Ortalık karışıyor. Muhafızlar ve papazlar şaşkın... Fakat cellat, avını kaçırmak istemiyor. Ayağımın altındaki tahtaya tekme atmak için hamle yapıyor. Gözlerimi yumuyorum.”

“Vah, dağ gibi kardeşim gitti. Öldün mü Firuzcan?”

“Hayır.”

“Kurtuldun mu?”

“O da değil...”

“Ya ne oldu o zaman?”

“Buradayım işte, senin yanında. Gerisini bilmiyorum.”

“Hay Allah kahretmesin seni. Belki senin defterini yüzyıllar sonra Freud isminde bir çılgın bulup yazdıklarından etkilenerek psikanalizin temellerini atmıştır ha...”

“Kim bilir. Hadi daha hızlı kamçıla hayvanları” dedi Firuz.

“Olur haşmetmeab. Çok eskidendi dünyanın güzelliği. Çok eskiden...”

*

İki dost, sırayla hayaller kurup katırların tıslamalarını, rüzgârın dağdağasını, kar çiçeklerinin ninnilerini dinleyerek öğle vakti tepelerin eteklerine vardılar. Firuz, pusulayı ve elindeki kâğıtları dikkatle inceleyip mimlenmiş noktalara bakarak arabadan indi.

“Sen burada bekle. Ben şuraya çıkıp katırların geçebileceği bir yarık var mı diye yoklayayım” dedi Firuz, kuru soğuktan morarmış kulakları sancırken.

“Tek gitme kıtkafa” dedi Ayvaz.

“İn cin top oynuyor oğlum ne olacak ki...”

“Onlar daha fena ya...”

Firuz, kar örtüsüne gömüle gömüle dev taşların ötesindeki kabartıya çıktı. Yukarı doğru yükselen patikaya bakıp gerisine dönerek “Ayvazcan gel!” diye bağırdı, sesi tel tel yankılandı.

Ayvaz, katırları dehleyip Firuz’un yanına varınca arabadan indi ve elindeki kâğıtlara bakıp hesaplamalar yapan dostunu seyredalarak “Bu patika nereye kadar uzuyor?” diye sordu.

“Bilmiyorum. Arabayla gidebildiğimiz kadar gidip sonrasında yürüyeceğiz.”

Ayvaz başını havaya kaldırdı. “Kar serpiştiriyor...”

*

Yukarıya doğru kıvrılan, kıvrıldıkça kar marifeti ile kalınlaşan patikayı güçbela çıkarlarken üstlerinden pembe kanatlı kuşlar geçti. Biraz daha ilerlediklerinde dalları buzlarla kaplanmış, yuvarlak gövdelerine kar baykuşlarının tünediği ağaçları gördüler. Kar tabakası domurarak katırların sağrılarına değmek üzereyken Ayvaz arabadan indi. Karın kalınlığını ölçüp yüzünü astı ve sesini yükselterek “Bundan sonrasına araba işlemez! İnşallah geberip gitmeyiz!” dedi.

Firuz, yola ve haritaya baktı sıkıntıyla. “Biraz gerileyip hayvanları ağaçlara bağlayalım. Yürüyeceğiz.”

Katırları ağaçlara bağlayıp önlerine yiyecek koydular. Ayvaz

onlara acıyarak bakarken “Hayvancağızlar biz dönene kadar ölmüş olurlar” dedi.

“Ateş yakalım mı önlerinde?” dedi Firuz.

“Allah aşkına saçmalama. Yapacak bir şey yok. Belki onlar ölmeden yetişiriz ne diyeyim.”

Firuz, katırların sırtına alelusul fazla battaniyeleri örtüp arabadan malzemeleri aldığı esnada “Şuna bak!” deyince Ayvaz onun gösterdiği yere çevirdi bakışlarını.

Etine dolgun bir tavşan ölüsüydü bu, kara gömülmüştü. Ayvaz beyaz katmanları eşeleyip tavşanı çıkardı ve uzun kulaklarından tutarak havaya kaldırdı. “Ne zaman ölmüş acaba? Yenir mi ki?” dedi gözleri yumulu tavşana bakarken.

Firuz, “Çantaya koy. Ne bulursak yiyeceğiz. Karın içinde bir şey olmamıştır. Baksana diri gibi duruyor” deyince Ayvaz tavşanı muşambaya sarıp çantasına sokuşturdu.

Malzemeleri yüklendiler. Ayak bileklerini, dizlerini, hayalarını ve dirseklerini yağlı keçelerle sardılar ve postallarını önceden hazırladıkları vidalı yüksek kalıplara sokup yürümeye başladılar. Onlar dolambaçlı yolu kat ettikçe kar taneleri büyüyordu.

*

İki dost biraz soluklanıp birkaç yudum şekerli su içtikten sonra asırlık kayaçların girintilerine, çıkıntılarına yaslana yaslana; gagalarına ve pullarına tutuna tutuna tırmanmaya devam ettiler.

İkinci katmanı aştıklarında Ayvaz, ağır bedenine rağmen istikrarla ilerlerken Firuz’un ayağı kaydı ve taş dilimlerinin üstünden kayıp karlara gömüldü. Ayvaz korkuyla aşağıya bakıp “Firuzcan! Firuzcan iyi misin?” diye seslenince Firuz, sırtındaki yüklerle ters dönmüş bir kaplumbağayı andıran halinden kurtulup doğruldu. Açıkta kalan her yerine dolan kar tozlarını silkeleyerek “İyiyim iyiyim. Sen devam et, yetişirim sana” dedi.

Korktukları kadar dik olmayan lop kaya katını epey süre tırmandıktan sonra Ayvaz son çıkıntıyı da aşıp düzlüğe çıktı. Yüzünü aşağıya dönüp kendisine doğru yükselen Firuz’a

gülümserken “Ha gayret kıtkafa az kaldı” dedi.

Firuz da, son taş cidarını atlatınca Ayvaz uzanıp kolundan tutarak onu yanına çekti. Şakaklarından ter çizgileri süzülürken, soluk soluğa kar örtüsüne uzanıp soğuktan kızarmış yüzlerini göğe tuttular. Firuz, hamur habbelerini andıran kar tanelerine bakıp “Sanki gökyüzünde bir dev, ekmeğinin içini ufalayıp üstümüze döküyor” dedi. Ayvaz gülümseyip “Kar yerine ekmek yağsa ne güzel olurdu” diye ilave yaptı. Birbirlerini ısıtarak ayağa kalkıp yürümeye koyuldular.

Temiz hava ve cılk soğuk ciğerlerini yakıyordu. Firuz, acıyan gözlerini büzüp önce kâğıda ve somon pusulasına ardından da önlerinde uzanan beyaz boşluğa baktı.

“Ee kıtkafa, bir şey söyle... Daha yürüyecek miyiz?” dedi Ayvaz.

Firuz, sağlarında ve sollarında kalan iki tepeyi göstererek “Doğru yerdeyiz Ayvazcan. Bak iki tepenin ortasındaki düzlükteyiz işte” dedi.

“Netice?”

“Piramit şeklindeki şey, önümüzde olmalı... Kuzey yönüne doğru yürümemiz lazım. Lakin kara baksana nasıl hevesle yağıyor, önümü göremiyorum.”

“Ne yapacağız?”

Firuz sol tarafa dönüp kayaçlardaki oyuklara baktı. “Şuradaki oyuklara girelim. İçlerine sığar mıyız bilmiyorum lakin bizi kardan korur en azından. Hava sakinleyince de yolumuza devam ederiz.”

“Ne kadar bekleyeceğiz kıtkafa? Gece burası nasıl soğuk olur tahayyül edebilir musun! Kat kat giyinmeme rağmen şu an bile deli gibi üşüyorum.”

“Ateş yakacağız oğlum. Hem kar, sonsuza kadar yağacak değil ya, hadi...”

Dizlerini aşan beyazlığı yara yara oyuklara vardılar. Firuz, oyuklardan en büyüğünü gözüne kestirip içine girince Ayvaz da onu takip etti. Sırtlarındaki yükleri indirip içerdeki burgulu sarkıtlara baktılar.

Ayvaz kızgın olduğunu belli eden hareketlerle ateş yaktı ve

postallarını ateşe tutup “Bir şeyler yiyelim” dedi.

Firuz, peksimet ve tütsülenmiş balıkları çıkarıp pay etti. Küçülen göz bebekleri önlerindeki beyaz manzarayı emerken Ayvaz, azığını ateşe tutup közledi. Sert peksimeti iştahla ısırıp “Firuzcan bir şey diyeceğim ama...” dedi.

“Söyle” dedi Firuz.

“Gel hava kararmadan geri dönelim. Geceleyin burasını tasavvur edince bile ürküyorum. Soğuk, fırtına, kurt, ayı, çakal... Vallahi sabaha çıkamayız.”

“Buraya kadar gelmişken vaz mı geçelim yani, ne zırvalıyorsun...”

“Sana öyle geliyor” dedi Ayvaz ayaklarını oynatırken.

Firuz iyice öfkelendi. “Gece çökmeden piramidi bulacağız!” deyince Ayvaz munis bir sesle, “Biraz daha peksimet rica edebilir miyim?” diye sordu.

*

Hava çoktan kararmıştı. Çadırlarını, yerden beş karış yüksekteki oyuğa kurup içine girmişlerdi. Gece, karanlık elleriyle solgun yıldızları okşarken rüzgâr kükreyerek kar çölünü çırpıyor, savrulan ateşten tuhaf kokular yükseliyordu.

Ayvaz, battaniyeye sarınmış halde, kâğıttaki rakamları birbirine ekleyip, çıkarıp, çarparak piramidin tam yerini tayin etmeye çalışan dostunu izliyordu. Nohut, acıktığını belli eden sevimli bir ses çıkarınca Ayvaz, ağzını kaşıyan sincaba biraz yiyecek verip “Hani hava kararmadan bulurduk piramidi?” dedi.

Firuz, gözlerini rakamlardan ayırmadan konuştu: “Ayvazcan, Allah’ını seversen koca karılar gibi dırdır edip durma. Ben müneccim değilim ki... ”

Ayvaz, başını sola çevirdi. “Müneccim değilmiş. Ya burada donarsak?”

“Şu an donuyor muyuz?”

“Donmuyor muyuz? İt gibi titriyorum gördüğün gibi... Sen de üşüyorsun ama erkekliğine bok sürdürmemek için belli etmiyorsun.”

Firuz, “Cephede ne kadar üşüyorsam şu an o kadar üşüyorum. Mübalağa ediyorsun” diyerek çantasından minik bir şişe çıkarıp Ayvaz’a uzattı. “Al iç sunu, vücut ısını yükseltir.”

Ayvaz şişeyi kavrayıp kafasına dikerken Firuz muzipçe gülümsedi.

“Niye gülüyorsun lan?” dedi Ayvaz gözlerini sağa sola oynatarak.

“Bu şurubu Çelenk Alayı’nda inekler için hazırlamıştım.”

“Fark etmez, ısınayım da varsın ineğe dönüşe...”

Ayvaz’ın cümlesi havadayken hırlamaya benzer sesler duyuldu. İki dost, tepeden tırnağa korku desenleriyle ciltlendiler. Ayvaz, işaret parmağını dudağına götürerek “Susss...” dedi kısık sesle. Yanındaki tüfeği alıp çadırın iç fermuarını dışarıyı görecek kadar indirdiğinde ateşin elli adım ötesinde kımıldayan üç gölgeyi seçti. Fenerini oraya doğru tutunca cılız ay ışığının altındaki kurtları gördü. Firuz gözlerini büyüterek “Ne onlar Ayvazcan?” diye sorunca Ayvaz tüfeğine mermi sürüp “Boku yedik sayende kına yak! Az ileride üç tane kurt var” dedi.

Firuz, eli ayağı birbirine dolanarak “Ne yapacağız?” diye sordu.

“Tüfeğini al, üçünü de meşleyeceğiz” diye yanıtladı Ayvaz.

“Yapabilir miyiz? Karanlık... Nişanlayamayız.”

“Hey Allah’ım, oğlum kaç gün Almanlara gündüz gece kurşun sıktık, ne farkı var! Hem bunların tankları, silahları da yok. Alman kurdu da değiller üstelik.”

Firuz tüfeğini hazırlarken, Ayvaz fermuarın boşluğundan tüfeğin namlusunu kurtlara doğrulttu. Tek gözünü kıstı, ellerinin titremesi kesilsin diye derin bir nefes aldı. Parmağını tam tetiğe basıyordu ki Firuz onu kolundan çekti.

Ayvaz hiddetle seslendi: “Ne yapıyorsun kıtkafa, tam ortadakine nişan almıştım.”

“Ayvazcan kurtları vurma!”

“Anlaşılan soğuk, beyninin motorunu durdurdu senin! Ne demek vurma...”

“İçimdeki ses ‘Vurmayın!’ diyor” dedi Firuz.

Ayvaz, onun ciddi olduğunu anlayınca, “Hay senin içindeki sese,

bu da yeni çıktı. Ne yapalım peki! İki şiş bulalım, soyunup kendimizi şişlere geçirerek ateşin üstünde çevrilelim ha... Kurtlara güzel bir ziyafet. Kıtkafalı insan kebapları...” dedi.

“Bırak zevzekliği.”

“Hakikaten sen anlaşılmaz, çözümü mümkünatsız bir ruhsun” dedi Ayvaz.

O esnada kurtlar acı acı uludular. Ayvaz tekrar tüfeğini doğrultacakken Firuz yine durdurdu onu. “Ateş etme Ayvazcan!”

Ayvaz tüfeği kenara atıp yerine geçti. “Tamam git ne bok yersen ye ben karışmıyorum” dedi öfkeyle.

Firuz, çadırın yarığından bir süre kurtları izledikten sonra çantayı açıp yolda buldukları tavşanı çıkarınca Ayvaz’ın gözleri dört açıldı. “Manyak herif, tavşanı onlara mı atacaksın?”

“Evet” dedi Firuz.

Ayvaz, bir hamle yapıp tavşana uzanacakken Firuz ittirdi onu. Ayvaz kaşlarını kıvırıp “Oğlum yerdik lan atma Firuzcan. Kulun kölen olayım atma...” derken Firuz, “Sus!” diyerek çadırın fermuarını tam indirip dışarı çıktı. Bacakları ve tavşanı tutan eli zangır zangır titrerken bir adım attı.

Kurtlar, karanlıkta ışıklı görünen gözlerini ona odakladılar. Ayvaz, çaresiz tüfeğine davranıp Firuz’un arkasına geçti ve parmağını tetiğe koydu.

Kurtlar yerlerinden kıpırdamadan elinde tavşanla sönmek üzere olan ateşin önünde duran Firuz’a bakıyorlardı. Firuz, bir adım daha atıp durdu ve var kuvvetiyle tavşanı onlara doğru fırlattı. Üç kurt, hırlayıp gürleyerek önlerine düşen tavşana üşüştüler. Güçlü pençeleriyle tavşanı saniyeler içinde paramparça ettiler. Firuz ağırlaşan gözleriyle onları izleyip çadıra girdi.

Fermuarı kapatırken “Uyuyalım” dedi hiçbir şey olmamış gibi.

“Ya kurtlar?” dedi Ayvaz hayretle.

“Doymuşlardır” dedi Firuz.

“Sen öyle san, kurt bu oğlum doymak bilmez ki.”

Firuz cevap vermeden uyku tulumuna girip gözlerini kapattı. Ayvaz, fermuarı tekrar indirip kurtlara baktı. “Uzaklaşıyorlar...”

dedi.

“Uyu hadi uyu” dedi Firuz.

“Bu ne rahatlık ulan! Sen ötleğin tekisindir. Yine gelirler diye korkmuyor musun?”

“İçimdeki ses gelmezler diyor” dedi Firuz.

*

Firuz uyanıp soğuktan sancıyan böğrüne dokundu. Dışardan kuş cıvıltıları duyuluyordu. Tarifsiz bir huzur yayıldı içine. Önce domalmış vaziyette uyuyan dostuna, ardından kuyruğunu kafasına koyup kendisini izleyen sincaba baktı gülümseyerek. Elini ağzına götürüp esnerken Ayvaz’ı dürttü.

Ayvaz tek gözünü açıp yellendi. “Firuzcan rüyamda kurtlarla birlik olup seni yiyorduk” dedi kikirdeyerek.

Firuz burnunu tuttu. “İyi afiyet olsun” deyip çadırın fermuarını indirince donup kaldı. Sesi kamaşarak “Ayvazcan! Kurtlar oradalar.”

Ayvaz yerinden sıçrayıp “Neredeler?” diyebildi.

“Dünkü yerlerinde” dedi Firuz.

Ayvaz tüfeğini alıp “Şimdi gösteririm o pis boğazlara. Hem tavşanımı yediler, hem de arlanmadan yine geldiler ha...”

“Hayır! Hiçbir şey yapmayacaksın. Bu işte bir iş var” dedi Firuz.

“Neymiş o iş?”

“Şimdi anlarız. Toparlan.”

“Ben çıkmam dışarı” dedi Ayvaz.

Firuz, “Hay senin kalıbına...” deyip dışarı çıktı. Sönük ateşin yanında durunca kurtlar çakır gözlerini ona diktiler. Firuz, onlarla bir süre bakıştı. Ardından mavi gökyüzünü temaşa etti. Pamuk bulutlar batıya doğru ilerliyorlardı. Kar durmuştu. Billur havayı ciğerlerine çekip korka korka kurtlara doğru yürüdü. Kaynağını idrak edemediği bir gücün çekimindeydi.

Firuz, birkaç adım daha atınca kurtlar yönlerini kuzeye çevirerek kuyruklarını salladılar. İçlerinden birisi kalın boynunu çevirip ona bakıyordu. Firuz, oyukta, omzunda Nohut ile kendisini izleyen dostuna seslenip “Kurtları takip edeceğiz!” dedi.

“Ne?” dedi Ayvaz, şaşkınlığı köpürürken.

“Duydun dediğimi...”

“Allah aşkına kendine gel Firuzcan. Bırak vurayım şunları...”

“Sakın ha!” diyerek çadıra döndü Firuz. Dostunun itirazlarına aldırış etmeden toparlanmaya koyulunca Ayvaz da mecburen ona uydu.

Yüklerini sırtlayıp kurtların peşine takıldılar. Hafif bir sis çöktü üstlerine. Ayvaz, tüfeğini elinde tutuyordu. Yarım saatlik yürüyüşün ardından kurtlar, seyrelen pusun içinde durup gerilerine döndüler ve uluyarak hızla uzaklaştılar.

Firuz, Ayvaz ve Nohut, dağılan sis perdesinin ardından ortaya çıkan uzun kara çamlara baktılar. Ayvaz, siyah tozlar saçan çamlara doğru seğirtirken Firuz, başka bir âlemin sınırlarına girdiğini hissederek soluna döndü ve birden dizlerinin üstüne çöktü. Ela gözleri, yuvalarından uğrayacakmış kadar kabarırken “Ayvaz!” diye bağırdı. Ayvaz gerisine dönünce ağzını bir karış açıp ellerini başına götürdü. Karşılarında piramit duruyordu...

*

Binbir katlı şaşkınlıklarından kurtulduktan sonra piramide doğru koşmaya başladılar. Piramidin eteğine varınca kendilerini kar yığınlarının içine bıraktılar. Nefes nefeseydiler. Sevinçten ne yapacaklarını bilmez halde kucaklaşıp dakikalarca karlar içinde yuvarlandılar. Ayvaz, elini göğsüne koyup öksürüğe tutulurken piramidi alttan üste süzüp ”Biz bunu oyuktayken nasıl göremedik?” dedi.

Firuz, dalgalı sesinin kıvamını tanzim edip “Oradan görmek, hele ki kar ve pusta mümkün mü?” dedi.

Ayvaz bir anda, “Aha!” dedi.

“Ne oldu?” dedi Firuz.

“Kurtlar... Firuzcan! Bizi buraya onlar getirdi” dedi Ayvaz.

Firuz gülümseyip kafasını salladı.

Ayvaz kekeleyerek “Bu nasıl olabilir? Nereden bildiler burayı aradığımızı” diye sordu.

“Bazı şeyler izahsızdır. Bir kuvvet bizi buraya çekiyor. Kalk hadi...” dedi Firuz

İkisinin de aynı anda başları döndü. Sersemleyerek piramidin etrafında yürümeye başladılar. Yaklaşık bir saat boyunca piramidi üç kez tavaf ederek başladıkları yere dönüp çöktüler. Neşeleri sönmüş, heyecanları durulmuştu. Ayvaz bir sigara yakıp dumanını savurdu. Kafasını hafifçe sallayarak “Ne yapacağız şimdi?” dedi.

Firuz, elini piramidin buz ve karla kaplı kök taşlarına koyup “İçine nasıl gireceğimizin yolunu arayacağız” dedi.

“Oğlum belki içine girilmiyordur. Belki üstündedir aradığımız şey... Rüyamdaki taş askerler tam şurada, tepesindeydiler.”

“Biz ne arıyoruz ki kıtkafa?” diye sordu, Firuz.

“Bilmem, sahiden ne arıyoruz?” diye karşılık verdi Ayvaz.

“İçinde Ayvazcan. Ne aradığımızı bilmiyorum ama içinde...” dedi Firuz.

İki dost öğleye kadar piramidin çevresinde fırlanıp durdular. Her köşeye, delik, gedik, boşluk ihtimali olan her yere baktılar lakin bir şey bulamadılar. Bir ara piramidin üstüne tırmanmaya kalktılar ama o da fayda etmedi. Bulutlar, aşka gelip kar yeniden atıştırmaya başlayınca soluk soluğa kalmış halde kara çamların dibine gidip yorgunluklarına yaslandılar.

Ayvaz, üstünü silkelerken “Götüm dondu götüm! Bu nasıl piramit be! Bunca yolu şu saçma taş yığını için mi teptik!” dedi.

“Çadırı buraya kuralım Ayvazcan” dedi Firuz.

“Yok canım, ben gitmek istiyorum. Şu ne olduğu muğlak, saçma şey yüzünden donarak ölmeye hiç niyetim yok!”

“Sakin ol. Taş yığını dediğin şey, ikimizin de rüyasına girdi. O andan sonra neredeyse her gün bir şekilde kendini hatırlattı. Bunlar sence çok güçlü işaretler değiller mi?”

“Değil efendim. Sen yüzbaşının çantasından çaldığın dosyada piramidin şeklini gördün. Geçmişte okuduğun macera romanlarındaki sahneleri düşleyerek üstüne piramidi koyup o maceracı kahramanın yerinde olmak istedin. Öyle yürekten istedin ki piramit rüyana girdi ve çok etkilenerek bana anlattın. Ben de

senden ilham alarak aynı süreci yaşadım. Hepsi bilincimizin yanılsaması...”

“Hayır Ayvazcan. Bu tip bâtıni meyillerim yoktur bilirsin. Hatta bu tür şeylere inananlarla alay bile ederim. Demem o ki bu başka bir şey. Mistik ya da bilimsel bir izahı da yok. İnan bana.”

“Ne yapalım peki kıtkafa? Gördüğün üzere iğne ucu kadar gedik, kapı veyahut ipucu yok. Ömür boyu burada mı kalacağız!”

Firuz çantasından biraz peksimet çıkarıp Ayvaz’a uzattı. “Hadi karnımızı doyuralım. O şuruptan da vereceğim. Isınıp sağlam kafayla düşünelim. Piramide girmenin mutlaka bir yolunu bulacağız.”

Ayvaz, oflayıp poflayarak azığını yiyip çadırı kurdu. Yarım şişe petrol dökerek ateşi yaktı.

Kötü kokulu, kara dumanlar salan ateşle biraz da olsa ısınarak çadıra girdiler. Ayvaz dizine koyduğu Nohut’a hububat taneleri yedirip sessizce onun kafasını okşuyordu. Firuz ise kol dirseklerini bacaklarına yapıştırmış, ellerini yanaklarına koymuş halde keskin düşüncelere dalmıştı. Bu duruşuyla bir filozof heykelini andırıyordu.

Ayvaz, kalkıp ateşi beslerken “Allah aşkına bir şey söyle Firuzcan! Vallahi donacağız” deyince Firuz dostunun soğuktan morarmış suratına baktı. “Hava kararmadan son defa daha yoklayalım piramidi.”

Ayvaz, “Bu son! Yeminle, son. Eğer bir şey bulamazsak derhal toparlanıp dönüş yoluna geçeceğiz! Hoş, nasıl döneceksek artık! Katırlar çoktan tahtalı köye gitmişlerdir...” dedi.

İki dost, piramidin diğer yüzlerine nazaran daha az kar almış tarafına gittiler. Ellerine kısa saplı kazmayla küreği aldılar ve hiç durmamacasına buzla kaplı yüzeye vurmaya başladılar.

Epey uğraştıktan sonra nihayet buz tabakasının seyreldiği yerde, piramidin beyaz mermere benzeyen asıl dokusu göründü. Firuz, elini orada gezdirip yüzeye tıklatarak gülümseyip “Ha gayret Ayvazcan. Taşı delelim” deyince Ayvaz durdu.

Elindeki kazmayı öfkeyle yere fırlatıp etli yanaklarındaki teri silerken “Ninemin bir sözü vardı; ‘Hacivatın ahmaklığının

ceremesini Karagöz çeker’ diye. Ben seni akıllı sanırdım eye. Hele kaldır başını da şu piramidin cüssesine bak. On gün yemeden, içmeden, yatmadan işlesek de fare yekeliğinde delik açamayız!” dedi bıkkınlıkla.

Firuz, iç geçirerek “Haklısın” deyip başını salladı. “Peki ne yapacağız?”

“Bismillah deyip dönüş yoluna geçeceğiz.”

“Etme Ayvazcan, başka bir çare düşünelim.”

Ayvaz kalın kaşlarını çattı. “Ediyorum! Nuh deyip peygamber demeyeceğim.”

“Günaha girersin.”

“Hadi lan! Pis komünist.”

“Kurban olayım şişko. Biraz daha zaman tanı. Bir yol bulacağım. Hem yiyeceğimiz ve yakacağımız da var. Bu son, şerefim üzerine and içerim” dedi Firuz.

Ayvaz, derin bir nefes aldı. “Pekâlâ! Ama bak şerefine söz verdin ona göre” dedi.

“Söz...” dedi Firuz.

“O halde ben çadırda otururum. Sen ne yapacaksan yaparsın” dedi Ayvaz.

*

Hava kararmış, yıldızlar sararmıştı. İki dost çadırda, battaniye ve paçavralara sarınmış halde oturmuşlar zemherinin sayıklamalarını dinliyorlardı. Firuz, elini çenesine koymuş kanlanmış gözlerini kırpıştırarak düşünüyor, Ayvaz ise titreye aksıra kurutulmuş elmasını yiyordu.

Firuz, cebinden kâğıtlar çıkarıp önüne yığarken Ayvaz bir kez daha hapşurdu ve hayıflanarak başını salladı. “Düşünme artık. Bu kadar düşünmek iyi değil oğlum” dedi bilgiç bir edayla.

“Ayvazcan mesele piramide girmek değil. Şımarıkça bir merak duygusu hiç değil... Belki de unutmak. Her şeyi unutmak için bir vesile...” dedi Firuz.

“Aç hele...” dedi Ayvaz.

“Ne kadar anlıyorsun bilmiyorum ama Bakü’deki son günlerimizden bu yana çok çektim. Kendimin yolunu unuttum. Garnizonlar, karargâhlar, alaylar, ormanlar, bozkırlar, siperler, tekneler, karakollar. Ateş, savaş, kan, yorgunluk, ölüm ve...”

“Ve?” dedi Ayvaz.

“Boşver. Yalnızca şunu bil ki, bir şeyi unutmak için her şeyi hatırlamaya çalışıyorum. Cennetle cehennem birbirine değmesinler diye aralarında duruyorum sanki. Şu piramidin haritası elime geçince kalbime tuhaf bir his inmişti. Çelenk Alayı’nda yaşadıklarımızın ardından o hisse tutundum. Bir şey olsun istiyorum. Bir şey bulmak istiyorum. Karmakarışığım” dedi Firuz.

“Anlıyorum Firuzcan. Sesine bürümekten korktuğun kelimeleri işitiyor, boğazında köpüren hisleri görüyorum. Emin ol benim de halim senden farklı değil. Unutmak için deliliğe vuruyorum kendimi... Rüyalarım bile ağırıyor. Her neredeysem, kendimin uzağındayım” dedi Ayvaz ve kısa bir sessizliğin ardından ekledi: “Ben uyuyorum. İnşallah donmadan uyanırız.”

“Tamam” dedi Firuz.

Ayvaz, “Sen de bırak şu kâğıtları da uyumaya bak. Sabah erkenden yola revan olacağız. Katırlar, donmuşlardır. Bakalım karakola nasıl gideceğiz...” deyip gözlerini yumdu.

Firuz da, kâğıtları büküp cebine sokuşturarak gözlerini kapattı. Rüzgârın iniltisini ninni yerine dinlerken Maral’ı düşündü. Onunla dünyanın sonuna doğru giden bir trendeydiler. Maral’ın kafasında saç yerine yılanlar vardı. Firuz elini onları okşamak için uzatırken yılanlardan biri çatal dilini çıkarıp Firuz’un eline zehir kustu. Maral ve yılanlar, tren ve dünyanın sonu yazılı tabela yok oldu. Her yeri sapsarı bir sis sardı.

Firuz, sisi dağıtmak için derin nefes alıp ciğerlerindeki havayı serbest bırakınca sis kayboldu ve ortaya kısa boylu bir adam çıktı. Çekik gözlüydü, uçları aşağı kıvrılan bıyıkları ve çenesindeki sakalları seyrekti. Başında bir börk duruyordu. Yüzyıllardır uyumamış gibi bir hali vardı.

Firuz adamı süzerek “Kimsin?” diye sordu.

“Adım Tumbaga’dır” dedi adam.

“Ne istiyorsun? Rüyamda işin ne?” dedi Firuz.

“Za! Asıl sizin burada işiniz ne? Piramidin yerini nasıl buldunuz?” dedi adam.

“Uzun hikâye... Sen piramide nasıl girileceğini biliyor musun?”

“Ben piramidin içindeyim zaten.”

“Nasıl olur?” dedi Firuz.

“Rüyanın içinde olduğuma şaşırmıyorsun da piramidin içinde olmam mı garip geliyor sana?” diye karşılık verdi adam.

Firuz bir adım atıp Tumbaga’nın önünde diz çöktü.

“Öyleyse bize giriş yerini göster Tumbaga. Bizi içeri al” dedi.

“Olmaz” dedi Tumbaga.

“Neden?”

“Siz Rus askeri değil misiniz?”

“Öyleyiz ama buraya gelme sebebimizin bununla alakası yok. Esasen Türk’üz.”

Tumbaga çenesindeki uzun tüylere dokununca yanında bir kurt belirdi. Kurt, çakır gözlerini Firuz’un gözlerine dikip dile gelince Firuz ürperdi. “Bunları içeri al Tumbaga. Bize yiyecek verdiler” dedi kurt kalın sesiyle.

Tumbaga ellerini beline koyup “Kurt kardeşlerime niçin yiyecek verdiniz?” dedi.

“İçimdeki sesi dinledim. Bizi buraya getiren sesi...” dedi Firuz ve ekledi. “Bizi içeri alacak mısın?”

“Za! Düşünmem lazım. Birazdan uyandığında etrafına bak. Eğer bir geyik görürsen onun sırtına bin, görmezsen derhal buradan uzaklaşıp geldiğin yere dön! Yoksa başınıza onulmaz belalar gelir” dedi Tumbaga.

Firuz gülümseyip “Niyetimiz kötü değil Tumbaga. Şayet burayı biz bulmasaydık Almanlar ya da Ruslar bulacaklardı” deyince Tumbaga, kolunu kurdun boynuna dolayarak yürüdü ve zifiri karanlığın içinde kayboldu...

*

Firuz, çığlık atarak uyanınca Ayvaz ile Nohut da onun sesiyle yerlerinden sıçradılar. Ayvaz uykulu gözlerle dostunun vezni dağılan yüzüne bakıp “Ne oldu, kâbus mu gördün?” dedi.

Firuz, minik elini inip kalkan göğsüne bastırıp “Tumbaga” dedi.

“Tumbaga ne yahu?” dedi Ayvaz ona su dolu matarayı uzatırken.

“Saat kaç?”

Ayvaz koluna bakıp “Altı” dedi.

Firuz bir yudum su içip doğruldu. Çadırdan kafasını çıkarınca göz gözü görmez kar fırtınası içinde, kırk adım ileride çatal boynuzlu devasa geyiği gördü. Gözlerini ovalayıp yeniden bakınca geyik boynuzlarını salladı. Firuz, kesik kesik nefes alırken “Ayvazcan, Ayvazcan gel de bak...” dedi.

Ayvaz merakla Firuz’un gösterdiği yere bakınca yüzüne bir gülümseme yayıldı.

“Geyik mi o?” dedi.

“Geyik ya... Sen de görüyorsun değil mi? Rüyada değilim yani...”

Ayvaz, “Görüyorum Firuzcan. Off ne kadar da büyük, şu iri butlara bak. Bunu bir ay yeriz. Sessiz ol da haklayayım şunu” deyince Firuz’un gözlerinden ateş fışkırdı. Ayvaz’ın ensesine bir fiske vurup “Çıldırdın mı kıtkafa! O, bizi piramide sokacak!”

Ayvaz, koca kafasını sola yatırdı. “Ne yapacak ne yapacak?”

“Sus, ne diyorsam onu yap. Toparlan çabuk. Çadırı sökelim.”

Ayvaz, merhametle dostuna baktı. “Vah Firuzum geçecek hepsi canım” deyince Firuz, “Dediğimi yap!” diye bağırdı.

Ayvaz derhal toparlanmaya koyuldu. “Tamam canım sakin ol her ne dersen beli.”

Çadır sökülüp çantalar sırtlanınca Firuz önde, Ayvaz geride tipiye mukavemet göstererek devasa geyiğe doğru yürüdüler. Geyik, yalın bakışlarıyla kıpırdamadan kendisine yaklaşanlara bakıyordu.

Geyiğin yanına vardıklarında, hayvan uzun bacaklarını kıvırıp büyük ayaklarının üstüne çöktü. Firuz, onun heybetli boynuzlarını, biçimli sırtını ve boz tüylerini okşayarak nazikçe üstüne çıktı. Ayvaz, yüzünden taşıp iki yana saldığı kollarını ve hatta oradan da bacaklarını titreten hayretle onları izliyordu. Firuz geyiğin sırtına

iyice yerleştikten sonra, “Ayvazcan hadi bin” dedi.

Ayvaz uzun bir suskunluğun ardından, “Emin misin?” dedi.

“Hadi ödlek tavuk, bin!” diye kışkırdı Firuz.

Ayvaz, omzunda Nohut ile savsaklamış halde geyiğin sırtına oturup Firuz’a sarılınca hayvan yavaşça doğruldu. Kara bata çıka birkaç adım attı ve görkemli boynuzların süslediği kafasını göğe kaldırıp ürkünç sesler çıkararak dörtnala koşmaya başladı. Aynı düşü bölüşürlerken Firuz kahkahalar atıyor, Ayvaz ise yüksek sesle dua ediyordu. Geyik, son süratle piramide yaklaşırken Ayvaz, “Çıldırmış bu hayvan, çıldırmış hayvan bu! Piramide çarpacak!” diye bağırınca, geyiğin ayakları yerden kesildi. İki dostun bedenlerine tarifi mümkünatsız, iç gıdıklayıcı bir hava dolarken yerden yükseldiklerini fark ettiler.

Firuz, kar topaklarının içinde, “Uçuyoruz Ayvazcan, uçuyoruz...” derken Ayvaz, bağırarak gözlerini yumdu. Geyik, piramidin tepesine kadar yükseldikten sonra yan dönerek sırtındakileri piramidin altıgen şeklindeki tepesine savurdu.

Firuz, Ayvaz ve Nohut, kar yığınına gömüldüler. Yüzlerinde korku ile merakın bir süre sonra birbirlerine dönüşen izleri vardı. Can havliyle silkinip ayağa kalkmaya yeltenirlerken, altlarındaki mermer tabaka gürültüyle yarıldı ve üç dost, piramidin içine düştüler.

*

Saniyeler süren karanlığın ardından gözlerine hücum eden ışık sağanağının altında ayağa kalktılar. Şaşkınlıklarının nerede başlayıp nerede bittiğini bilmiyorlardı. Firuz, gözlerini seğirterek karşılıklı duvarlara dizilmiş yüzlerce muma ve onların arkasındaki gölgeye bakarken gölge kıpırdadı, büyüdü ve ete kemiğe büründü. Kül rengi, tavşan kürkünden börkü, mavi ipekten kaftanı ve uzun çizmeleriyle Tumbaga’ydı bu. Firuz ona doğru bir adım atarken Ayvaz, “Allah’ım sen aklımı koru!” diyerek olduğu yere çivilendi.

Tumbaga, elinde üç kırmızı minder ve kırbasıyla Firuz’a sertçe bakıp “Za! Hoşgeldiniz” dedi.

Firuz, gülümsemeye çalışarak “Hoşbulduk Tumbaga” deyince Ayvaz korkudan tortop olmuş bedeni ve titreyen sesiyle, “Nereden tanıyorsun bu adamı Firuzcan! Rüya mı her şey? Neler oluyor!” diyebildi.

Tumbaga kaşlarını çatıp “Arkadaşın korkak biri sanırım” dedi.

“Hayır Tumbaga, rüyamı anlatmadım ona” dedi Firuz.

“Bir şey söyle Firuzcan delirmek üzereyim.”

“Delirmek için geç kaldık” dedi Firuz dostuna dönerek.

Tumbaga minderleri yere atıp birinin üstüne bağdaş kurdu ve çekik gözleriyle karşısındaki minderleri işaret etti. “Oturun.”

Firuz, mindere doğru meylederken Ayvaz’ı da kolundan çekiştirip yanına ıhtırdı. Tumbaga onların yüzlerini uzun uzun inceledikten sonra, “Uzatın avuçlarınızı...” dedi.

Firuz iki avucunu birleştirip kırbaya doğru uzattı. Tumbaga kırbayı eğip onun avucuna beyaz bir sıvı döktü. Ayvaz da dostunu taklit ederek zangırdayan avuçlarını doldurdu.

“İçin, kımızdır” dedi Tumbaga.

Avuçlarını ağızlarına götürüp kımızı tek hamlede içtiler.

Firuz, “Sağ ol Tumbaga” dedi.

Tumbaga, yakası tüylü kaftanını düzeltip “Anlat bakalım gence, burada ne arıyorsunuz?” diye sordu.

“Biz Bakülüyüz Tumbaga. Bakü’yü bilir misin?”

“Kitaplardan okuduğum kadarıyla...” dedi Tumbaga.

“Bakü, buraya uzak bir Türk şehri. Orada yaşıyorduk. Talebeyken askere alındık. Dışarıda, yani batıda büyük bir savaş var. Kıyamet gibi bir şey... Biz de o savaşın ortasına düştük işte. Piramidin varlığından tesadüfen, elimize geçen bir belge sayesinde haberdar olduk. O sıralarda, ikimizin de rüyasına sana benzeyen eski savaşçılar ve bu piramit girdi. Savaşçılar, piramidin tepesindeydiler. İçlerinden biri, ‘Hoşgeldiniz’ demişti. İçimizdeki sesler, ne yapıp edip bu piramidi bulmamızı öğütlediler. Uzun uğraşlar sonunda ve kurtların sayesinde piramidi bulduk lakin içine nasıl gireceğimizi bilemedik. Ta ki sen rüyama girene kadar...” dedi Firuz.

Tumbaga, kırbasından biraz kımız içip “Evet. Kuz keliği yazın

yayın bilgürer belgülüğ” dedi.

“Rüyama nasıl girdin Tumbaga?” dedi Firuz çekinerek.

“Ben, piramidin çekim alanı içerisinde görülen rüyalara girebilirim.”

“Nasıl?” dedi Firuz.

“Bu seni ilgilendirmez.”

“Peki dilimizi nasıl bu kadar iyi konuşuyorsun?” dedi Firuz.

“İçerdeki kitapların neredeyse yarısını okudum. Birçok dili konuşabilirim. Ayrıca anadilim de Türkçedir. Söyle! Niçin buraya geldiniz, ne istiyorsunuz?”

“Kötü bir niyetimiz yok. Doğrusu bir şey de istemiyoruz. İçimizdeki dürtünün peşine takılıp sürüklendik. Belki de piramitte gizemli bir şeyler bulacağımızı umuyorduk” dedi Firuz.

Tumbaga, avucundaki kımız tortusunu yalarken “Şu sincap da neyin nesi?” dedi.

“O bizim yoldaşımız, aynı zamanda vazifemizin bir parçasıdır” dedi Firuz.

Tumbaga makamla başını sallayıp “Burayı, beni, hikâyemi merak ediyorsunuzdur” dedi.

“Hem de nasıl?” dedi Firuz.

“Önce siz hayat hikâyelerinizi anlatın” dedi Tumbaga.

Firuz ile Ayvaz birbirlerine baktılar. Firuz, “Çok uzun sürer ama” dedi.

“Sürsün” dedi Tumbaga, dar omuzlarını oynatarak.

Firuz onun kararlı olduğunu anlayınca oturuşunu değiştirip Ayvaz’la olan çocukluk anılarından başlayarak bugüne kadar olan hayatlarını hülasa etti. Bazen Ayvaz da karıştı söze. Tumbaga’ya alışmış, şaşkınlığı azalmıştı.

Saatler sonunda anlatmaktan bitap düşmüş halde sustuklarında Tumbaga, donuk yüzüyle yanındaki kutudan iki parça kurutulmuş et çıkarıp onlara uzattı ve anlatmaya koyuldu:

“Nece yitik biçek erse öz sapın yonumas! Hikâyem, dedemin dedesinin dedesinin dedesinin... kadar uzar.

En büyük dedemin adı da Tumbaga’ymış. Kendisi büyük Cengiz

Han’ın yaveriymiş.

Ulu Cengiz Han, dünyanın yarısını fethettikten sonra, hayatı boyunca ilk kez bir şeyden korkmaya başlamış; ölüm... Dünyanın sahibinin ölümden korkması doğaldır çünkü ölürken geride bırakacağı şey üç beş at, birkaç çadır değil koca dünyadır. Hem o, yüzlerce diyardaki yüzlerce milletten insanın gözünde ölümsüz bir tanrıymış. Hal böyleyken ulu Cengiz Han ölümü bile yenmeyi kafasına koymuş. Ama ne İskender gibi ölümsüzlük suyunu aramaya kalkmış ne de simyaya iltifat göstermiş. O, bunların hiçbirinin ölümün önüne geçemeyeceğini biliyormuş. Farklı bir yol izleyerek adamlarını dünyanın, acunun dört bir yanına göndermiş. Onlardan istediği şey, diyar diyar gezerek her dinin en bilgili olan kişilerini otağına getirmeleriymiş. Böylece ulu Cengiz Han’ın otağına farklı dinlerden yüzlerce din kişisi yağmaya başlamış. Şaman, Zerdüşt, Maniheist, Hindu, Şintoist, Junist, Budist, Yahudi, Hristiyan, Taoist, Müslüman, Sabii, Mormon, Akepagan...

Cengiz Han, otağına kapanıp günler ve gecelerce onlarla görüşmüş. Sorular yöneltmiş, cevaplar almış. Semavi dinlerin kişileri, bu hayatın bir perde olduğunu asıl yaşamın ahirette başlayacağını, orada sonsuza kadar huzur içinde kalabileceğini ancak bunun için derhal ibadete yönelmesi gerektiğini söylemişler. Diğerleri ise öldükten sonra dünyaya başka başka suretlerde yeniden gelebileceğini ayıtmışlar. Bazıları da iyi bir insan olarak yaşarsa, öldükten kısa bir zaman sonra dirilip her şeye kaldığı yerden hiç ölmemiş gibi devam edebileceğini belirtmişler. Ulu Cengiz Han bu cevaplar ve tavsiyeler karşısında öfkelenip din kişilerinin hepsini huzurundan kovmuş. Çünkü hiçbiri mevcut yaşamı; kesintisiz, sonsuza kadar sürdürecek, ölümün önüne geçecek bir çare sunamıyorlarmış.

Cengiz Han umudunu kaybetmek üzereyken esrarengiz bir rahip gelmiş otağa. Cengiz Han ona, ‘Eğer diğerleri tekin ölüme karşı kesin bir çözümün yoksa, seni ineğin karnına sokup onunla beraber ateşte pişiririm’ demiş. Yaşlı rahip de kabul etmiş. Ulu hakan, rahibin kendinden bu denli emin olduğunu görünce ona kulak

kesilmiş. Rahip, ‘Sizi sonsuza kadar esenlik içinde yaşatabilirim’ demiş. Cengiz Han bunun nasıl olacağını sorduğunda rahip, heybesindeki parmak ucu büyüklüğünde gümüş ve kızıl renkteki yumurtaları göstermiş. Buluşgan rahibin dediğine göre bunlar, dünya dışında yaşayan bir hayvanın gece ve gündüz yumurtalarıymış. Gümüş renkli olanın sırrı, onu dönence günlerinde; yani yaz, kış ve bahar dönümlerinde üç kez yiyen kişinin ölümsüzlüğe erişmesiymiş. Kızıl olanı ise en ölümcül yaraları bile iyileştirip vücudu eski haline dönüştürürmüş.

Cengiz Han duydukları karşısında çok şaşırmış. Rahibi imtihan etmek için sağ kolu, yaveri olan Tumbaga’yı çağırmış ve kılıcını çektiği gibi onun gövdesinde ölümcül bir yara açmış. Dedem kanlar içinde yere yıkılıp acıyla kıvranırken ulu Cengiz Han onu rahibe göstererek ‘Hadi! Bizim Tumbaga’yı iyileştir de görelim marifetini...’ deyince, rahip dedemin yanına diz çökmüş ve kızıl yumurtalardan birini kırarak içindeki sıvıyı onun göğsündeki yaraya sürmüş.

Dedem göz açıp kapayıncaya dek ayağa kalkmış. Göğsündeki yaradan eser yokmuş. Bunun üzerine Cengiz Han rahibe tüm kalbiyle inanmış ve ona yanından ayrılmamasını söylemiş.

Fakat rahibin bazı şartları varmış. ‘Eğer ölümsüz olmak istiyorsanız, dönence günlerinde gümüş yumurtaları yemenin yanı sıra bundan böyle et yemeyecek, kadınlarla münasebet kurmayacak ve at sırtında uzak iklimlere sefere gitmeyeceksiniz. Yoksa yumurtanın etkisi azalır’ demiş.

Cengiz Han ölümün rüzgârından öyle çok korkuyormuş ki şartları mecburen kabul etmiş. Böylece rahip ile ulu hakan dost olmuşlar.

Rahip, hep onun yanındaymış artık. Ulu Cengiz Han’a farklı diyarlardan ilginç şeyler anlatıyor, gelecekten havadisler veriyormuş. Her dönence zamanında da gümüş yumurtalardan yedirip onun ömrüne ömür katıyormuş.

Ulu hakan et yemiyor, kadınlardan uzak duruyor ve fetihlere bizzat katılmak yerine komutanlarını gönderiyormuş. Gün olmuş devran dönmüş, Cengiz Han’ın canı sıkılmaya başlamış. Sabah

ayandan gün batana değin altın çadırında oturup etsiz, atsız, avratsız ve cenksiz hiçbir şey yapmamak onu delirmenin eşiğine getirmiş. Askerlerin gözünde bir tanrı olan ulu hakanın günden güne zayıflaması ve seferlere gitmeyişi türlü dedikodulara sebep olunca Cengiz Han, ölümsüz olmaktan vazgeçmiş. Zira böyle yaşamak ölümden betermiş. Et yemeyen, savaşmayan, kadınlara dokunmayan Cengiz Han, Cengiz Han'lıktan çıkmışmış.

Danışmanlarının da telkiniyle rahibin bir büyücü olduğuna, düşmanları tarafından gönderildiğine hükmetmiş ve onu cezalandırmaya karar vermiş. Fakat Cengiz Han, rahibin olağanüstü güçlere sahip olduğunu düşününce öldürme fikrinden vazgeçmiş. Onu huzuruna alıp uzakta, bilinmeyen bir yerde kendisi için sihirli bir mezar yapmasını emretmiş. 'Mezar, tıpkı Çin'in kuzeyinde, içinde kutlu Türk hakanlarının yattığı beyaz piramitler gibi olsun ve yerini kimseler bilemesin, içine katiyen kimseler giremesin. Her taşını efsunla!' demiş. Rahip, yanına verilen güçlü kuvvetli üç bin asker ile kuzey batıya gidip bu piramidi inşa etmeye koyulmuş."

Tumbaga durdu, biraz kımız içip soluklandı ve yerinden kalkarak piramidin duvarının yanına gitti. Elini duvara dokundurunca, mermer duvar boydan boya bir cama dönüştü. Firuz ile Ayvaz, hayretlere belenerek dışarda yağan karı, kara çamları ve gece yaktıkları ateşin küllerini gördüler. Tumbaga, "Bu, piramidin efsunlarından sadece biri" diyerek yerine dönüp anlatmaya devam etti:

"Kuzey batıya vardıklarında rahip üç yıl içinde, üç bin askeri çalıştırarak bu piramidi tamamlayınca Cengiz Han onu zindana attırmış. Üç bin askerin de hepsini öldürtmüş. Çünkü piramidin yerini kendisi dışında sadece bir kişi bilmeliymiş. Rahibin kötücül güçlerini de, ölümü de artık umursamıyormuş. Dünyanın sahibi olan böylesi güçlü, bayar hakanın ölümsüz olmak için hiçbir şeye ihtiyacı olmadığına inanıyormuş artık. Cengiz Han eskisi gibi günde bir koyun yiyor, koynuna türlü kadınlar alıyor ve at üstünde dur durak bilmeden fetihten fetihe, zaferden zafere koşuyormuş.

Fakat yıllar sonra Cengiz Han hastalanıp yatağa düşmüş ve tüm

acunun sahibi de olsa, ölümün pençesinden kaçamayacağını anlamış.

Ulu hakan hasta yatağındayken büyük dedem Tumbaga'ya vasiyetini bildirmiş. Piramidin yerini yeryüzünde yalnızca dedem ve rahip biliyorlarmış zaten. Ulu hakan, anlarının sayılı olduğunu söyleyip ölümünün ardından naaşının, tüm hazineler ve fethettiği yerlerde ele geçirdiği kitaplarla birlikte piramide konmasını emretmiş. Naaşına, hazinelere ve kitaplara sonsuza kadar bekçilik edecek kişilerin de, dedem ve dedemin soyundan geleceklerden olmasını istemiş. Tumbaga bu emanetleri canı pahasına, sonsuza kadar koruyacağına ve korutacağına namusu üzerine yemin etmiş.

Ulu hakan o gece ölünce büyük dedem zaman kaybetmeden yanına oğluyla torununu, yüz çeriyi ve zindandaki rahibi de alarak büyük bir gizlilik içinde Cengiz Han'ın naaşını, hazinelerini, eşyalarını, hayvanlarını ve uzun yıllar yetecek kadar yiyeceği binlerce katıra, öküze, arabaya yükleyip piramidin yolunu tutmuş.

Az, uz, dere tepe düz gidip buraya varmışlar. Yüz yiğit, naaşı ve hazineleri piramide taşırken dedem de rahipten sihirli piramidin bütün sırlarını öğrenmiş. Taşıma ve öğrenme işleri bitince yüz sadık çeri, birbirlerini oklayarak öldürmüşler. Geriye büyük dedem, oğlu, torunu ve rahip kalınca dedem rahibin yumurtalarını alıp onu öldürmüş. Lanetinden korktuğu için de cesedini yakmış. Sonra da oğlu ve torunuyla birlikte piramide girip bekçiliğe başlamış.

Yıllar geçmiş ve büyük dedem Tumbaga'nın da gök tanrıya kavuşma vakti gelip çatmış. Oğluna ve torununa sırlarını belleterek piramidi sonsuza dek, nesilden nesile korumalarını vasiyet ederek ölmüş."

Tumbaga susup, karşısındakilerin şaşkınlığını izlerken Firuz, "Müsaadenle bir sual sorabilir miyim Tumbaga?" dedi.

"Sor."

"Cengiz Han ölüm döşeğindeyken niçin rahipten medet ummamış tekrar?"

"Ulu Hakan, yaşamaktan sıkılmış. Bu dünyada fethedeceği bir yer de kalmadığını düşünerek öte tarafı da fethetmek istemiştir."

Ayvaz çekinceyle, “Bir soru da ben sorabilir miyim sayın Tumbaga?” dedi.

“Sor” dedi Tumbaga, sağ elini ileri geri sallayarak.

“En büyük deden öldükten oğlu ve torunu ne yapmışlar?”

“Baba, oğlunun büyüyüp döl sahibi olmasını beklemiş. Oğulun bıyıkları terlemeye başlayınca da onu piramitten gönderip kendisine bir kadın bularak geri dönmesini söylemiş. Bu gelenek nesilden nesile böyle devam etmiş. Ben bu piramidin içinde doğdum, tıpkı babam ve dedelerim gibi...”

“Ya kadınlar... Yani dedelerinin eşleri, doğan kız çocuklar?” diye sordu Firuz.

“Hepsi burada yaşamışlar. Bana gelince, annem de kız kardeşim de, hatunum da yıllar önce öldüler.”

“Ya erkekler?”

“Eğer ilk çocuk erkek doğduysa ikinci kez doğum yasaktır. Her babanın bir oğul sahibi olması hakkı vardır ki sonradan erkek kardeşler arasında ihtilaf olmasın.”

“Ya senin çocukların?”

Tumbaga börkünü çıkarıp iki yandan ördüğü güzel saçlarını serbest bırakarak “Oğulsuzum ben. Bir kadını gebe bırakacak kudretim yok. Yani piramidin sonsuza kadar bekçisi ben olacağım...” dedi.

“Nasıl?” dedi Firuz.

“Kısır olduğumu öğrendiğimde, günlerce ve gecelerce düşünüp taşındıktan sonra gümüş yumurtaları yemeye başladım” dedi Tumbaga.

“Peki annen ve karın... Gümüş yumurtalardan verip onları da ölümsüz kılamaz mıydın? Ya da ataların niçin senin gibi ölümsüzlük yumurtalarını yememişler?” diye sordu Ayvaz.

“Bizlerin kafası sizinki gibi çalışmaz. Önemli olan birilerinin sonsuza kadar yaşaması değil, emanetlerin başında bekçisinin olmasıdır. Benim durumum farklı!”

“O yumurtalar şu an piramitteler mi?” dedi Firuz.

“Evet...” dedi Tumbaga.

“Bu piramide sizin soyunuz haricinde giren ilk kişiler bizler miyiz?” dedi Firuz.

“Hayır. Burayı sizden önce bulanlar oldu elbette. Ancak onlardan sadece birini aldım içeriye.”

“Kimdi o?” dedi Ayvaz.

“Sizi ilgilendirmez” dedi Tumbaga.

“Peki bizi niye içeri aldın?” dedi Firuz.

“Eyğülüğni sub ayakında kemiş başında tile! Dostum olan kurtlara yiyecek verdiniz. Hem birileriyle konuşmayalı o kadar uzun bir zaman olmuştu ki belki de yalnızlığım biraz hafiflesin istedim.”

“Sağ ol Tumbaga. Şu anda kaç yaşındasın?” dedi Ayvaz.

“Bu piramitte doğmamın üstünden kırk sekiz yıl geçmiş, tabii sizin kullandığınız takvime göre.”

“Peki rüyama girmen? Kurtlar ve geyik?” dedi Firuz.

“Hepsi sihir...” dedi Tumbaga ve ekledi. “Başka dünyanın sihirleri...”

“Yani biz gerçekte kurtların peşine takılıp burayı bulmadık mı?” dedi Firuz.

“Çok soru soruyorsunuz. Hayal ile gerçeği ayıran nedir ki? Siz o çizgiyi bana gösterebilir misiniz!” dedi Tumbaga, öfkeyle.

Firuz ile Ayvaz susunca, Tumbaga, “Siz şimdi Türk çaşıtlarısınız öyle mi?” dedi.

“Evet Tumbaga. Anlattığımız gibi...” dedi Firuz.

Tumbaga bir anda ayağa kalkıp “Gelin benimle...” diyerek yürümeye başlayınca Firuz, Ayvaz ve Nohut onun peşine takıldılar. Kemerli büyük kapıdan geçip geniş bir odaya girdiler. Dört köşede tütsüler yanıyordu. Onlardan kalkan kekremsi koku başlarını döndürürken odanın ortasında ışıl ışıl parlayan altınla kaplı lahdi gördüler. Lahdin gövdesi ve yanları teyzinliydi. Tumbaga lahdin yanına gidip “Burada yatan kişi, ulu hakan Cengiz Han’dır” deyince Firuz ile Ayvaz heyecanlandılar ve tereddüt ederek ona doğru seğirttiler. Ayvaz, lahdin yüzeyine ince işçilikle dövülmüş at, ok ve güneş figürlerine bakıp “Muhteşem...” diyebildi.

Tumbaga uçarcasına yürüyüp başka bir kapıyı açarken iki dost,

lahdi incelemeyi bırakıp onu izlediler. Girdikleri bölme, içine binlerce kişinin rahatlıkla sığabileceği kadar genişti. Yüksek duvarları, damarlı mermerlerle kaplanmış odada şeritleri ve çerçeveleri dahi altınla kaplı binlerce sandık vardı. Sandıkların diğer tarafında ise fildişinden zümrüde, yakuttan elmasa, kristalden gümüşe, safirden pırlantaya, inciden kehribara, baldozdan topaza, Yemen taşından mercana, aytaşından pembeyıldıza, gergedan boynuzundan suhara kadar yüzlerce değerli taştan yapılmış biblolar, kılıçlar, kalkanlar, yaylar, miğferler, aynalar, siniler, şamdanlar, kaftanlar, taçlar ve yüzlerce çeşit eşya duruyordu.

Firuz ile Ayvaz, duvara yaslanıp kamaşan gözleriyle mücevherlerden yayılan rengarenk ışıltıları izlediler. Derin bir boşluk hissiyle kaplandılar ve sarhoşlara özgü bir yalpalamayla diğer kapıya yönelen Tumbaga'yı takip ettiler.

Bu defa, kitap yığınlarından müteşekkil bir oda vardı karşılarında. Firuz ile Ayvaz, aynı esriklikle kitap cennetine doğru meylederlerken Tumbaga, "Dokunmak yok. Bakıp geçin, tıpkı rüya gibi..." diyerek başka bir kapıyı açtı.

Burasıysa bir ahırdı. Firuz ile Ayvaz, üst üste gördüklerinden sonra dengelerini incitmiş halde at, katır, dana, eşek, koyun, keçi, yak, ceylan ve geyiklerden oluşan hayvanlara baktılar.

Tumbaga, onları dar ve loş bir dehlizden geçirip tekrar ilk yere, piramidin konik kubbesinin hizasındaki merkeze getirdi. Firuz ile Ayvaz minderlerine otururlarken Tumbaga biraz yak peyniri ve kımız hazırladı.

"Za! İşte piramidin bir kısmını gördünüz..." dedi Tumbaga, ellerini kıvırarak.

"Gördüklerimiz yalnızca bir kısmı mıydı?" dedi Firuz.

Tumbaga başını sallarken, Ayvaz, "Öyle hızlı gezdik, öyle hızlı baktık ki 'aslında hepsi bir düştü' deseniz inanırım" deyince, Tumbaga, "Belki de öyledir şişman gence" diye karşılık verip avuçlarına kımız döktü.

Firuz kımızından bir yudum aldı. "Misafirperverliğin için sağ ol Tumbaga" dedi ve çekinerek ekledi: "Biz artık gidelim. Bir an önce

yerimize dönmemiz lazım.”

Tumbaga, ortasında düşünce noktalarının oynaştığı çekik gözleriyle önüne baktı. Yüz hatları sivrilirken “Çaşıtlığı sırf esaret altında olduğunu söylediğiniz vatanınız için mi yapıyorsunuz?” diye sordu.

Firuz, peynirini çiğneyip kendinden emin bir sesle “Evet” dedi.

Tumbaga, seyrek sakallarını okşayarak “Za! Gidebilirsiniz tabii. Buranın yerini, beni, gördüklerinizi ve duyduklarınızı kimselere anlatmayın demeyeceğim. Çünkü size inanmazlar. İnansalar, piramidi binlerce askerle kuşatsalar bile içeri giremezler. Piramidin kendini savunma gücü de var” dedi ve ansızın belinden kıl hançerini çekip karşısındaki duvara sapladı.

Firuz ile Ayvaz’ın lokmaları boğazlarında düğümlendi. Gözleri korkuyla kamaştı. Kafalarını bıçağın saplandığı yere çevirdiler. Firuz, lokmasını güçlükle yutarken “Buradan çıkınca her şeyi unutacağımıza dair namusumuz ve şerefimiz üzerine yemin ederiz Tumbaga. Bizi içeri aldın, ikramlarda bulundun. Hikâyeni paylaştın. Yapılan iyiliğe kötülükle cevap verecek kadar insanlığımızı yitirmedik” dedi.

Tumbaga başını salladı. “Za! Evet, gözüpek ve sağlam süt emmiş gencelersiniz.”

“Sağ ol Tumbaga” dedi Ayvaz.

“Mademki atalarımın ruhları rüyanıza girip size burayı bulmanızı işaret ettiler ve mademki vatanınız için bunca zorluğa katlanmışsınız, sizi eli boş göndermek olmaz” dedi Tumbaga ve devam etti: “Size bir tapmaca soracağım, iyi dinleyin. Çünkü anlatacaklarımı tekrar etmeyeceğim. Eğer cevabı bilirseniz ödülünüzü getireceğim. Hazır mısınız?”

Firuz ile Ayvaz’ın bedenleri esti. Birbirlerine bakıp “Hazırız” dediler.

“Ulu Cengiz Han’dan önce, Pers diyarında adil olmasıyla nam salmış bir padişah yaşarmış. Padişahın çok sevdiği hekim bir dostu varmış. Bir gün padişaha hekimin zindana atıldığına dair haber gelmiş. Üstelik hekimin sabaha karşı boynu vurulacakmış. Padişah

öfkeden küplere binmiş. Hemen kadıyı bulup yakasından tutarak ‘Sen kim olursun da, benim hekim dostumu zindana attırıp üstüne bir de ölüme mahkûm edersin!’ diye bağırınca, kadı, ‘Padişahım dostunuzu bir ölüyü deşerken suç üstü yakalamışlar. Bu cürmün yasadaki yeri idamdır. İsterseniz onu hemen zindandan çıkarttırayım fakat bilesiniz ki o, suçunun cezasını çekmez de kanun kitabı bir kez delinirse artık kimse sizi adil bir padişah olarak anmaz’ demiş.

Padişah kadıya hak vermiş ama çaresizmiş. Kadı, padişahın bu halini görünce, ‘Padişahım dilerseniz yetkimi kullanıp yasaya uygun olarak dostunuza üçte bir kurtuluş hakkı vereyim’ demiş. Padişah nasıl diye sorduğunda kadı kafasındakini anlatmış.

Ertesi gün halk, sarayın bahçesinde toplanmış. Bilgin hekim iki muhafızın kollarında oraya getirilmiş. Padişah, dostunu elleri zincirli görünce yüreği yanmış. Onun karşısına geçip niçin bir ölünün bedenini deştiği sormuş. Hekim, ‘Ölüleri inceleyerek amansız hastalıklara çare arıyordum padişahım’ demiş. Padişah, ‘İyi niyetinden şüphem yok ama yaptığının cezası ölümdür. Fakat kadı sana üçte bir kader hakkı tanıdı’ deyince, hekim ‘Nasıl?’ diye sormuş.

Padişah, ‘Bak karşıda, üç tane kulübe var. Kulübeler senin için hazırlandı. Üçünden ikisinde ölüm, birinde kurtuluşun var. Sen sandığım kadar bilginsen, zaten zekânla kurtulacaksın’ demiş. Hekim, boynunu büküp kapıları kapalı üç kulübeye bakarken sözü kadı devralmış. ‘Şimdi iyi dinle hekim! Tekrar etmeyeceğim. İlk kulübede tavana kadar yükselen ve seni cayır cayır yakacak alevler, ikincisinde aylarca aç bırakılmış aslanlar ve üçüncüsünde ise ellerinde kılıçlarla içeri girdiğin an seni doğrayacak cellatlar var. Fakat kurtuluşun üç kulübeden birindedir. İyi düşün ve gidip o kulübelerden birine gir’ demiş.

Padişah, askerler, kadı ve toplanan kalabalık gözlerini hekime dikmişler. Hekim biraz düşündükten sonra yürüyüp üçünden birine girmiş ve sağ salim şekilde çıkmış. Padişahla mutlu mesut yaşamaya devam etmişler.”

Tumbaga, kendisini merakla dinleyenlere, “Tapmaca budur.

Söyleyin! Bilgin hekim, kaçıncı kulübeye girdi de kurtuldu? Bir mi, iki mi, üç mü?” diye sordu.

Firuz ile Ayvaz tefekküre daldılar. Aralarında bir süre fısıldaştıktan sonra Firuz, “İki...” dedi. Tumbaga ilk kez gülümsedi. Çekik gözleri iki çizgiye dönüşürken “Niçin peki?” diye sorunca Firuz, “Çünkü aylarca aç bırakılmış aslanlar zaten ölmüştür” dedi.

Tumbaga, “Doğru...” deyip ayağa kalktı, “Burada bekleyin” dedikten sonra hızla uzaklaştı. Firuz ile Ayvaz, yerlerinden kıpırdamadan, söze dokunmadan onun dönmesini beklediler.

Tumbaga, biraz sonra iki sandığı kulplarından sürükleyerek çıkageldi. Sandıkları onların önüne koyunca Firuz ayağa fırlayıp Tumbaga’nın gözlerine baktı. Kekeleyerek “Bunlar... bunların içinde mü-mücevherler mi var?” dedi. Tumbaga, yumruk yaptığı ellerini tokuştup “Evet. Sandıktakileri, uğruna canınızı ortaya koyduğunuz vazifeniz için kullanmanızı salık veririm” dedi.

İki dost şaşaladılar. Uzun müddet birbirlerine ve sandıklara baktılar. Nihayet Ayvaz, derin düşüncelere batmış gibi duran gözlerini Tumbaga’ya çevirip “Sayın Tumbaga, belki kızacaksınız ama bir tane de kızıl yumurta veremez misiniz? Sandıkları vatanımız uğruna kullanırız. Yumurtayı ise ölene kadar bugünün anısına saklarız. Çok merak ettim...” deyince Firuz’un yüzü düştü.

Tumbaga, Ayvaz’a kızgınlıkla bakıp seyrek sakallarına dokunarak biraz düşündü ve “Kızıl yumurtayı bir şartla veririm” dedi.

“Nedir?” dedi Ayvaz, merakla.

Tumbaga, “Bir gün, belki yıllar sonra beni ziyaret geleceğinize gök tanrı için yemin ederseniz...” dedi.

Tereddüde düşmeden “Yemin ederiz” dediler.

“Son bir soru sorabilir miyim Tumbaga?” dedi Firuz.

“Sor bakalım gence” dedi Tumbaga.

“Almanlar piramidi niye arıyorlar?”

Tumbaga hafifçe gülümsedi. “Öylesine bir meraktan değil, emin ol. Gün gelecek bütün dünya arayacak burayı. Şimdilik bu kadarını bilin yeter. Beni ziyarete geldiğinizde cevabını verir, piramidin geri kalanını gezdiririm.”

Büyük bir mutlulukla Tumbaga ile vedalaştılar. Tumbaga, onlara iki tane de katır verdi. Sandıkları, hayvanlara yüklediler.

Her şey hazır olunca Tumbaga eline yassı, üstünde çeşitli şekillerin olduğu bir davul aldı ve beş parmağıyla davula beş kez vurdu: “Dum, tup, dım tıp, doom...”

*

İki dost gözlerini açtıklarında kara çamların dibindeydiler. Hava aydınlıktı. Üstlerine inci tanelerini andıran karlar yağarken dehşetengiz gözlerini birbirlerine mühürlediler. Firuz, birkaç denemenin ardından sesini açıp “Ayvazcan, rüya mıydı hepsi?” diyebildi.

Ayvaz, yerden aldığı bir tutam karla yüzünü ovalayarak “Bilmiyorum bilmiyorum. Sihir fıçısından çıkmış gibiyim” dedi.

Firuz, usunun parçalarını toplamak için başını ellerinin arasına alınca birden sandıklar, yumurta ve katırlar aklına geldi. Ayağa fırlayıp etrafına bakındığında arkada, karakoldan aldıkları katırlarla aynı renkte iki katırı, onlara yüklenmiş sandıkları ve yumurtayı gördü. Ayvaz da doğrulup şaşmayla gülme karışımı bir ifadeyle onlara baktı.

Katırlara seğirtip güçlükle sandıkların kapaklarını açınca, göz bilyeleri hayretten çatladı. Mücevherlerden yayılan ışık buharına yüzlerini tutarak bir süre öylece kaldıktan sonra Firuz, sandıkların kapaklarını kapatıp “Hepsi bir serap olabilir” derken yere çöktü, dostunu da çekiştirerek yanına oturttu ve dakikalarca boş gözlerle sandıklara baktılar.

Şaşkınlık lokmalarını hazmedip biraz konuştuktan sonra ayaklanıp tekraren sandıkları açtılar. Ayvaz, yaşadıkları her şeyin gerçek olduğunu teyit etmek istercesine ucundan elmas sarkan bir gerdanlığı alıp havaya kaldırdı. “Allah’ım” dedi, “Allah’ım! Serap değiller, hepsi gerçek...”

Firuz ve omzuna tırmanan Nohut, onun elindeki kolyeyi mestane bakışlarla süzdüler.

“Ayvazcan kendimize gelene kadar piramitten konuşmayalım olur

mu? Kapat sandıkları da yola revan olalım. Çok üşüyorum.”

“Beli konuşmayalım. Peki sandıkların akıbetleri ne olacak?”

“Sandıklar bizim değil.”

“Ya kimlerin? Onları Alacakurt’a mı vereceğiz yani?” dedi Ayvaz, kederle.

“Ya ne yapacağız kıtkafa, karakola mı götüreceğiz?”

“Firuzcan bu sandıktakiler yedi sülalemize ömür boyu yeter.”

“Tumbaga bunları verirken neler söyledi unuttun mu! Kendin bile sandıkları vatanımız için kullanacağız dedin, yumurtayı isterken! Hem nerede kaldı senin vatanseverliğin, milliyetçiliğin? Hani komünist olan bendim!”

“Komünistsin işte! Hazinemizi dağıtıyorsun. Lakin insan olduğumuzu hesaba katmıyorsun. Nefis bu, laftan anlamaz ki!”

“Anlamak zorunda.”

“Alacakurt’un sandıkların üstüne yatmayacağı ne malum? Ya mücevherleri kendine alırsa...”

“Orası bizi ilgilendirmez. Hem Alacakurt öyle biri değil.”

Ayvaz, kızıl yumurtayı avucunda sallayarak “Ya yumurta?” diye sordu.

“O bizde kalabilir. Alametifarikasını Alacakurt’a söylesek delirdiğimizi düşünür.”

“Hakikaten çıldırdık mı acaba Firuzcan? Zemheri, bize halüsinasyonlar gösteriyor olmasın?”

“Aynı anda zor. Delirmediğimin kanıtları var. Kalbimdeki ağrı yerinde mesela. Saat kaç?”

“Benim de hafızamdaki kıymıklar... Delirmek için çok kalabalığız. Dokuzu çeyrek geçiyor” dedi Ayvaz.

“Günlerdir oradaydık sanki. Yola revan olalım. Gerisini yolda konuşuruz.”

“Beli. Hayvanlar nasıl inecekler? Ta bizim katırları bıraktığımız yerden buraya kadar epey tırmanmıştık.”

“Bulacağız bir çaresini. Gerekirse düz ama uzun yolu yeğleyeceğiz.”

“Nereye gideceğiz peki?” dedi Ayvaz.

Firuz alnını ovalayıp “Vallahi beynim bombalanmış bir şehirden farksız. Önce katırları bağladığımız yere çatalım da, ötesini düşünürüz” deyince, Ayvaz gözlerini kara çamlara dikti ve çantasından bir poşet çıkarıp çamların gövdesindeki siyah, yapışkan tozları kazıyıp diline sürerek heybeye doldurdu.

Firuz, tek gözünü kapayıp “Ne yapıyorsun Allah aşkına?” diye sordu.

Ayvaz kurnazca gülümsedi. “Anlatırım.”

Katırlara binip yola çıkacaklarken kar ve hayalle kaplı piramide son kez bakarak el salladılar. Tumbaga’nın içeriden onları görüp mukabele ettiğine emindiler.

*

Kar kesilmişti. İki dost, türlü badirelerle boğuşarak saatlerce süren çetin yolculuğun ardından eski katırları bağladıkları yere vardılar.

Yuvarlak gövdeli ağaçlara bağlı katırlar, buzdan heykellere dönüşmüşlerdi.

Firuz, yüzünü ekşiterek onlara bakarken Ayvaz hayvanları yan yatırıp üstlerine kar attıktan sonra biri, kara saplanan tekerleri temizlerken diğeri yeni katırları arabaya koştu. İşleri bitince dalgınlıklarını eşeleyip birer sigara yaktılar. Firuz’un aklı küçülüp bir balığa dönüşerek hayal denizinde yüzüyordu.

“Ne yapacağız şimdi Firuzcan?” diye sordu Ayvaz.

“En makulü, sandıkları buraya gömüp karakola vardığımızda Alacakurt’a haber göndermek...”

“Oğlum bunca hazine böyle ortalık yerde bırakılır mı? Ya Alacakurt’tan önce başkaları bulurlarsa? Ayrıca ortada toprak yok. Kar ve buz var. Zemin taştan hallice...”

“Karın içine gömeriz, ölü katırların yanına... Gerisini Alacakurt’un adamları hallederler. Senin başka fikrin var mı?”

“Karakola yakın bir yere gömsek?”

“Olmaz. Burası kuş uçmaz kervan geçmez bir yer. Orası ise yol üstü.”

“Sen bilirsin. Yol boyu kafamın etini yiyerek sandıkları Alacakurt’a verme konusunda beni ikna ettin eyvallah. Peki ama kendimiz için küçücük bir parça dahi almayacak mıyız?”

Firuz gülümsedi. “Bal tutan parmağını yalar diyorsun ha?”

Ayvaz dostunun sözlerinden yüz buldu. “Öyle canım. Vakıa ben parmaktan ziyade kolumu yalamaktan yanayım ama...”

“Hayır! Abartamamak kaydıyla, hatıra babında birer parça alacağız o kadar...”

Sigaralarını atıp sandıkları açtılar. Firuz, cin gözleriyle ağzı sulanarak sandıktakileri izleyen dostunun kolundaki saate bakıp “Hadi hamur surat! Ne seçeceksen seç de gidelim. Geceye kalmadan karakolda olmalıyız” dedi.

“Sen seçtin mi?” dedi Ayvaz.

Firuz, yemyeşil taşlarla süslenmiş bir yüzüğü işaret etti.

Ayvaz, yüzüğü inceleyip “Zevk sahibiymişsin şekerim. Bunlar da benimkiler öyleyse” diyerek iki inci kolye, üç parça altın ve yarım avuç büyüklüğündeki kristali gösterince, Firuz, “Çüşş kıtkafa çüşş! Oldu olacak sandığın birini alıp kazağından içeri dökseydin!” diye çıkıştı.

Ayvaz göz kürelerini sağa sola oynatıp “Aha! Harikulade fikir... Niçin bir tane hatıra parçasıyla yetiniyoruz ki, taşıyabildiğimiz, saklayabildiğimiz kadarını alalım. Ya da yolda teklif ettiğim üzere sandığın birini Alacakurt’a, diğerine kendimize ayıralım ha...” diyerek mücevherlere davranırken Firuz, onun elindekileri alıp sandığa koydu. Geride bir tane inci kolye kaldı.

“Saçmalamayı bırak. Merak etme, fedakârlığımızın karşılığını alacağız. Alacakurt’a bir servet bahşediyoruz!” dedi.

Sandıkları, uzun olan ağacın altına, donmuş katırların yanına kuylayıp arabaya bindiler. Firuz somon pusulasına bakarken Ayvaz, hayvanları dehledi.

*

Gece yarısına doğru karakola vardıklarında yine lapa lapa kar yağıyordu.

Firuz kapıdaki nöbetçilere selam verip “Askerler! Vasili nerede?” dedi.

“Santraldedir, yoldaş çavuş” dedi nöbetçi.

“Ya komutan?” dedi Ayvaz.

“Hasta, yatıyor.”

“Neyi var?” dedi Firuz.

“Fena halde üşütmüş.”

Ayvaz, “İyi, katırların karınlarını doyurun yoldaşlar. Çok açlar” dedi.

Firuz, santral odasına başını uzatınca Vasili’yi gördü. Dirseklerini türlü cihaz, edevat ve kablonun olduğu masaya yapıştırmış, *Madam Bovary* okuyordu. Firuz’u fark edince gülümsedi. “Oh. Yoldaş Firuz. Sonunda gelebildiniz...”

Firuz alnını kırıştırıp yüzüne melalli bir hava vererek “Ah sorma Vasili. Hayatta kalmış olmamız bir mucize...” dedi.

“Neler oldu?” diye sordu Vasili, Firuz’a çay doldururken.

“Az kalsın donuyorduk. Kurtlarla karşılaştık, vahşi geyiklerle cebelleştik.”

“Bulabildiniz mi pul mantarlarını?”

Firuz, elindeki heybeyi masanın üstüne koyunca, Vasili heybedeki parlak siyah mantarlara bakıp “Oh harika. Çok ilginç görünüyorlar” dedi.

“Evet, epey yorulduk ama değdi sanırım” dedi Firuz.

“Evet. Ayvaz nerede? Ne zaman işe koyuluyoruz?”

Firuz çayını yudumlarken “Koğuşa gitti. Ne işi?” dedi.

“Kuzum bunlardan ilaç ve içki yapacağız ya...” dedi Vasili.

“He evet evet, soğuk havsalamı dondurmuş. Yarın hallederiz. Komutanın hasta olduğunu işittim... Geciktik diye kızmış mıdır?”

“Yok, tasalanma. Epey ateşi var, dünden beri yatıyor. Sizi sormadı bile.”

“Umarım tez zamanda sıhhat bulur. Leningrad’da durumlar nasıl?”

Vasili gözlerini yumup başını iki yana salladı. “Tam bir felaket.”

“Yazık. Neyse, Ayvaz da biraz hasta gibi... Seninle oturup çene

çalmak güzel olurdu ama hem yorgunum hem de Ayvaz'ın başında dursam iyi olur."

"Tabii tabii git sen, mantarlar bende" dedi Vasili gülerek.

Firuz çıkarken gözleriyle *Madam Bovary*'i işaret edip "İyi roman!" dedi.

"Evet. Seninle kitap hakkında konuşmak için sabırsızlanıyorum" dedi Vasili.

Firuz, koğuşa doğru adımlarken Vasili'nin arkasından seslendiğini işitince durdu.

Vasili ona yetişerek bir zarf uzattı. "Az kalsın unutuyordum size mektup var..."

Firuz, arkasında "Çelenk Alayı-Leningrad" köşesinde ise "Görülmüştür 298 Yekaterinburg Kae" yazan zarfa bakıp Vasili'ye teşekkür etti ve karanlık koridorda, donuk adımlarla yürüdü.

*

... Mektuba, hangi cümleyle başlamam gerektiğini çok düşündüm ancak bir şey bulamadım. Giriş, boş kalsın. En iyisi lafı uzatmamak... Mecalim de yok zaten. Sanki birisi bedenimi kum saati gibi çevirmiş, azaldığımı hissediyorum. Şunu bilmenizi isterim ki çok üzgünüm. Gittiğinizi öğrendiğimde, size olan yalancı nefretim de uçup gitti ardınızdan. Kendimi çıplak gibi hissettim. Her ne kadar bana ettiğiniz çirkin sözlerin yankısı hâlâ kulaklarımdaysa da, Bakü'nün rüzgârlı caddelerinde şakalaşarak yürüdüğümüz o mesut anlara, uçurtma uçurmamıza, erik bahçesine, tepede şiirler okuyuşumuza, kırlangıç yuvalarını tamir edişimize, Gollo'nun yerindeki eğlencelerimize ve uzun, güneşli sohbetlerimize dair görüntüler, renkli kelebekler gibi aklımda uçuşuyorlar. Acaba hayatımın en mutlu anları bunlar mıydı diye düşünüyorum...

Burada durum çok kötü. Şehir, aralıksız bombalanıyor. Revir yaralı ve ölü dolu.

Ben ise ağır bir hummaya tutuldum. Revirdeki doktor zatürre teşhisi koydu. Hâlâ toparlanabilmiş değilim. Bu mektubu da hasta yatağımdan yazıyorum.

Ben size kızgınım, siz de bana... Ancak kısmen de olsa size hak veriyorum. Zira yeni tanıdığım bir adama bu kadar güvenmemeliydim. Kendimi fazla kaptırdım. Yekaterinburg kırsalında küçük bir karakolda olduğunuzu öğrendim. Lütfen, bir yolunu bulup dönün dostlarım. Size çok ihtiyacım var. İkinizi de özledim...

Maral

Koğuşun penceresinin önüne geçip kar ve karanlığı izleyerek sigara yaktılar. Firuz, dişleriyle alt dudağını kıncıtırken "Ne diyorsun mektuba?" diye sordu.

"Hiç... Ya sen?" dedi Ayvaz.

"Hiç..." dedi Firuz.

"Gerçekten o kadar hasta mı acaba?"

Firuz, söyleyeceklerini tartarak "Niye yalan söylesin ki?" dedi.

"Leningrad'da o şartlar altında zatürre olan birinin iyileşmesi zor. Herkes kendi canının derdinde... Kimsenin onunla ilgileneceğini sanmıyorum."

"Babası ilgilenir. Kızını öylece bırakacak değil ya. Hem sevgilisi de orada. Gerçi aralarının iyi olmadığı belli."

"Nasıl anladın?"

"Cümlelerinden öyle anlaşılıyor. 'Yeni tanıdığım bir adama bu kadar güvenmemeliydim' diyor."

"Mektuplar yerlerine ulaşabiliyor muymuş artık? Öyleyse anamıza, babamıza, Akif Ağabey'e, Hüsrev Hoca'ya ve diğerlerine yazalım hemen."

"Yalnızca bir alaydan diğerine ulaşıyor, belgelerin arasında. Yollar kapalı hâlâ."

"Neyse bahçeye inip işimize bakalım. Nohut'un hemen yola çıkması lazım. Şeyler, kar altında... Hazırladın mı notu?"

"Şimdi hallederim."

Ayvaz kikirdedi. "İyi. Kibarcık Vasili ne dedi mantarlara?"

Firuz da abartılı bir gülüşle, "'Oh harika' dedi. Çamların kara tozunu alıp mantarlara sürmeyi iyi akıl ettin. Seni tebrik ederim. Az

üçkâğıtçı değilsin.”

“Allah’tan yol üstünde düttürü göbelekleri bulduk.”

Firuz, kâğıdı hazırlayınca soğuk marifetiyle büzüşmüş bedenlerini hızlıca hareket ettirerek bahçeye çıktılar. Odunluğun basamaklarına çömelip ay ışığı altında kızıl kâğıdı açtılar.

“Oku Firuzcan bir daha” dedi Ayvaz.

“Şimşek! Karakolun güneyin batısında, Polevoy hattı üzerinden ikiz tepelere uzanan yolun sol belinde, tahmini olarak otuz yedinci...”

“Tarifi geç kıtkafa, sadede gel.”

“... Sandıktakiler Türkiye’nindir. Bir an önce oradan alınmaları icap etmektedir!”

“İyi iyi. Fedakârlığımızı biraz başlarına mı kaksaydık sence?” dedi Ayvaz.

“Ne ahlaksızsın sen lan. Para seni hemen bozmuş.”

“Sen ne diyorsun azizim, ciğerim yanıyor, ciğerim. Ahhh mücevherlerim ahh. Kaderde Tolstoy gibi malı mülkü bağışlamak da varmış.”

Firuz dostunun ensesine vurup “Bırak gevezeliği de Mösyö Nohut’u yollayalım” dedi.

Ayvaz, kâğıdı sincabın kızılımsı tüylerine özenle sardı. Nohut’u öpüp okşadı. Firuz da, aylardır kendilerine yarenlik eden sevimli, vefakâr ve cefakâr dostuna gülümseyerek bir kahve çekirdeği uzattı. Nohut, çekirdeği öğütüp hüzünlü gözlerle onlara baktı ve bahçe duvarını aşıp karanlığın içinde kayboldu.

“Hadi içeri girelim. Yorgunluktan ölüyorum” dedi Ayvaz.

“Olup bitenleri havsalan alıyor mu? Hâlâ bir düşün karnındayım. Sanki uyursak uyanacağız. Bak ortada ne Tumbaga kaldı, ne hazineler...” dedi Firuz.

Ayvaz, cebinden kızıl yumurtayı çıkarıp titrek parmakları arasında ay ışığına doğru kaldırdı. “Yumurta burada ama... Hepsi gerçekti Firuzcan! Tumbaga da, hazineler de, Cengiz Han da ve biz de...”

Küçük adımlarla yürüyerek koğuşa çıktılar. Üstlerini

değiştirmeden yataklarına uzanıp birbirlerine ters istikamete döndüler.

Firuz, gözlerini yumdu. Zihninde adım atacak yer yoktu. Bir tarafta piramidin ağırlığı, beri yanda ise kelime kelime harf harf Maral'ın yazdıkları... Vücudunun her parçası uyuşup namütenahi bir okyanusa gömülürken kulaklarına denizanalarının sesleri doldu. O an Maral belirdi. Yalın ayak suyun üstünde yürüyordu. Bir avucunda altından bir hançer, diğerinde ise kum saati vardı. Güzel kollarında doru atlar koşarken, biçimli bacaklarını kara ahtapotlar sarıyordu... O ahtapotların her birerinin yüzü Ayvaz'ınkiydi. Kıvırcık saçları bile vardı. Ansızın okyanusun içinden çekik gözlü askerler çıkıp Maral'ın önünde diz çöktüler... Gök parçalanıp bulut yağmaya başladı ve her şey silindi. Geriye yalnızca Maral ile Firuz kaldı.

"Ben, ölüm ile kalım arasındaki incecik çizgiyim. Sen ise üstümde yürüyen cambazsın."

"Peki ben mi korkmalıyım, yoksa sen mi?"

"Sen düşersen bana bir şey olmaz. Ben koparsam sen zaten olmazsın" dedi Maral.

*

Firuz ve Ayvaz, günlerini kitap okuyup, mantar ezerek kütük kırıp radyo dinleyerek geçirmişler; piramitte yaşadıklarını hazmetmeye çalışmışlardı. Maral'ın konusu bir daha açılmasa da imalarından, iç çekişlerinden ve uzaklara dalıp gitmelerinden onu düşündükleri aşikârdı.

İçtimanın ardından radyodaki taze haberleri dinleyip bahçeye çıktılar. Çaylarını yudumlayıp dün askerlerle birlikte yaptıkları kardan adamı seyrederlerken Firuz esneyip "Kardan adam sana benziyor Ayvazcan, fark ettin mi?" dedi.

"Yalan yok, benziyor. Firuzcan, Nohut gideli dört gün oldu. Başına bir şey gelmiş olmasın?"

"Birkaç gün bekleyelim. Baktık ki dönmüyor başka çare düşünürüz. Ayrıca burası her yere uzak, gidip gelmesi öyle kolay değil. Neticede, unutsak da bir sincap o... Şu âna kadar

yapabildikleri, gidip geldiği mesafeler bile muazzam.”

“Düz dedin. Sandıklar yerinde midir?”

“Yerindedir tasalanma. Bizden başka hiç bir üşütüğün o muhitte işi olmaz. Hele ki bu savaşta, soğukta.”

“O günü ömrüm boyunca unutamayacağım.”

“Düşündüm de, günün birinde evlenip çoluk çocuğa karışırsak bu anılarımızı torunlarımıza nasıl anlatacağız?”

“İnanmazlar değil mi?”

“Evet.”

“Dede, amma da yalancısın derler” dedi Ayvaz gülerek.

“Ya da bunadığımızı düşünürler” dedi Firuz.

“Alacakurt bizi kurtarsın artık Firuzcan. Önce biz Türkiye’ye geçelim, akabinde de ailelerimizi de aldırırız.”

“Bizim gitmemiz kolay da, ailelerimizi bilmiyorum. Kaldı ki anamla babam Bakü’den ayrılmak istemezler.”

“Benimkiler de... Peki sence Alacakurt bizi kesin çıkarabilir mi?”

Firuz, “Savaş bu denli büyük olmasaydı umutlanmazdım. Lakin şu an kim kime dum duma. Kim bilir kaç asker kaçırıldı da kayıtlara ölü ya da kayıp diye geçti. Zor olmayacaktır. Hele Alacakurt ya da adamları, sandıkları teslim aldılarsa bize büyük bir borçları olduklarını bileceklerdir” derken binanın dış kapısındaki buz sarkıtlarını kıran Vasili’yi gördü.

Vasili kıvıra kıvıra yürüyüp onlara yaklaştı. “Yoldaşlar komutan sizi çağırıyor.”

“Mantarları mı soracak?” dedi Ayvaz.

“Sanmam, daha önemli bir şey herhalde” dedi Vasili.

Komutan her zamanki gibi ayaklarını masaya uzatmış rapor okuyordu.

Firuz selam verip “Bizi emretmişsiniz komutanım” dedi.

Komutan kabuklanmış burun kıvrımlarını kaşıyarak “Askerler içki işi ne oldu? Şu pul mantarı vodkasını ne zaman içeceğiz?” diye sordu.

“Mantarları fermante ediyoruz komutanım. Bu akşam damıtacağız” dedi Ayvaz.

“Fena... Öyleyse gerisini Vasili’ye iyice anlatın. O halleder” dedi komutan.

Firuz bir adım atıp “Komutanım bağışlayın ancak anlayamadık” dedi.

“Askerler, Çelenk Alayı’na geri dönüyorsunuz. Zaten sizi ne diye buraya gönderdiler hiç anlamamıştım.”

“Peki neden komutanım?” diyebildi Ayvaz, yüzü solarken.

“Oraya acil doktor lazımmış.”

“Ama biz baytarız” dedi Firuz.

“Ne fark eder asker. Bu çağda hayvanlar bizlerden daha çok insana benziyorlar. İçkiyi damıtma işini Vasili’ye güzelce öğretin ve hazırlanın.”

*

Komutanın odasından çıkınca dosdoğru odunluğa gittiler. Ayvaz kapıyı sertçe kapatıp bir şeker yutarken “Sence Alacakurt’un işi mu bu?” diye sordu.

“Olabilir” dedi Firuz.

“Eğer onun işi değilse tam kaçma zamanı. Gidip bir yerde saklanırız, Alacakurt bizi oradan aldırır” dedi Ayvaz telaşla.

“Olmaz. Alacakurt’la nasıl irtibat kuracağız. Nohut gelmedi ki.”

Ayvaz tomrukların arasında volta atarak “Bir de o var!” dedi.

“Sakin olalım. Bu işin Alacakurt’un marifeti olduğuna inanalım. Belki bizi Leningrad’dan kaçırmak onun için daha kolaydır.”

“Şehir her yerden kuşatılmış durumdayken mi?”

“Herif ajan! Yıllardır bu işlerle uğraşıyor. Kim bilir ne akıl almaz yerlerden ne kişiler kaçırmıştır” dedi Firuz.

Tekinsiz bir sessizliğin ardından Ayvaz ileri geri yürümeyi kesip “Firuzcan alayda yine onu göreceğiz...” dedi.

“Kimi?” dedi Firuz.

“Onu işte. Adını ağzıma almak istemiyorum” dedi Ayvaz, asabiyetle.

“Görmeyiz!” dedi Firuz.

“Ama doktorlar revirde çalışırlar, hemşirelerle beraber” dedi

Ayvaz safdillilikle.

“Laf! Her şey bizim elimizde. Şu an tek bir gayemiz var; kurtulmak!”

“Haklısın. Biz ona yüz vermediğimiz müddetçe ne olabilir ki...” dedi Ayvaz.

*

İki dost, soğuk vagonlarda kara raylardan, kırık sandallarda hırçın ırmaklardan ve sarsak kamyonlarda donmuş gölden geçip uzun mu uzun bir yolun sonunda Çelenk Alayı’na vardılar.

Alayın bahçesine girdiklerinde dikkatlerini çeken ilk şey kadın askerler oldu. Alanlardaki askerlerin yarısı kadındı. Ağızlarından buharlar çıkarak kar küreyenlerin aralarından geçip Teğmen Angeli’nin odasına çattılar ve can sıkıntısıyla içeri girdiler.

Yanındaki askere erzak sevkiyatı hakkında emirler yağdıran Teğmen Angeli, onları görünce bakışlarını sertleştirip “Demek döndünüz...” dedi.

“Evet komutanım” dedi Firuz.

“Revirde doktorlara yardım edeceksiniz. Zaten ahır diye bir şey de kalmadı. Koğuşlar dolu. Küçük silahlığın arkasındaki kulübede yatarsınız.”

“Emredersiniz komutanım” dediler.

“Bir şey daha... Sizin üst rütbeli bir asker ya da memur tanıdığınız mı var?”

“Neden sordunuz komutanım?” dedi Firuz, sakin kalmaya çalışarak.

Teğmen Angeli, “Soruma soruyla cevap verme aptal!” diye kükredi.

Kısa bir tereddüdün ardından Ayvaz, göğsünü kabartıp “Var komutanım” dedi.

“Kimdir?” dedi komutan

“General Vasili komutanım” dedi Ayvaz.

Firuz korkuyla dostuna baktı.

Teğmen Angeli, “O Kursk cephesindeydi değil mi?” dedi.

“Evet komutanım” dedi Ayvaz.

Angeli, “Şimdi anlaşıldı” deyip ayağa kalktı. Birkaç adım atıp onların karşısına geçerek “Şu an Leningrad’da kıyım yaşanıyor. İnsanlar, yamyamca birbirlerini yiyorlar. Böyle zor bir zamanda korkak domuzlar gibi doğudaki karakollara kaçmaya çalışmak bir asker için utanç olmalı! Değil general, ordu komutanını da tanısanız kimsenin kayırılmasına göz yumamam anladınız mı!” dedi.

“Anlaşıldı komutanım” dedi Ayvaz.

“Şimdi revire gidin! Bir daha da sakın böyle işlere kalkışmayın. Ben diğer komutanlara benzemem. Torpilli olanlara iltimas geçmek şöyle dursun canlarına okurum!”

Komutanın yanından haşlanmış iki yumurta kıvamında çıkıp revirin yolunu tuttular. Firuz, durup postalının içine dolan karı temizlerken “Kıtkafa! Allah seni kahretmesin emi? General Vasili de nerden çıktı?” dedi.

“Bilmiyorum Firuzcan, komutan şüphelenmesin diye aklıma ilk geleni söyledim. Nonoş Vasili’yi general yaptım” dedi Ayvaz, mahcubiyetle.

“İyi bok yedin. Ya gerçekten General Vasili isminde biri olmasaydı?”

“Bilmem.”

“Belki de yoktur, belki de bizi tuzağa düşürmek için öyle konuştu!”

“Aman çok abartıyorsun yine. O kadar komutan gördük, en çok bundan tırsıyoruz. Üstelik bir kadın...” dedi Ayvaz pişkinlikle.

“Cinsiyetçilik yapma. Kadın olması daha fena ya. Korkmak için başka bir sebebe hacet yok. Kadının tufanı, Nuh tufanından fenadır. Neyse, sanırım buraya çağrılmamız Alacakurt’un işi.”

Revire vardıklarında Firuz dostuna baktı. “Yolda konuştuklarımızı tekrar etmeye hacet yok ha... O, bizi ne kadar konuşturmaya çalışırsa çalışsın asla ve kat’a cevap vermeyeceğiz.”

“Tamam Firuzcan.”

*

Revir kendi havasında kaynıyordu. Ölüler, yaralılar, kan, koşturma, feryatlar, telai, ecza, ifrazat kokusu, kimya, kırık fayanslar, beyaz önlükler, sargı bezleri...

Firuz ile Ayvaz, tanış doktorlardan birinin yanına gidip işe koyuldular. Akşam, günü yutana dek odalar arasında mekik dokudular. Cephelerden yaralı getiren kamyonlar seyrelince hava almak için bahçeye çıktılar.

Firuz, üstündeki kan lekelerine bakıp "Ne bitmez çilemiz varmış" dedi efkârla.

Ayvaz, "Olmuşla ölmüşe çare yok yezne. Ben bir su dökünüp geleyim" diyerek az ötedeki helaya doğru seğirtirken karşısındaki ağaçta kendisine bakan bir çift gözü fark etti. Heyecanla ağaca yaklaşıp "Baa! Nohut mu bu?" diye çığırınca Firuz da oraya doğru koşturdu ve neşeyle parmaklarını şıklattı. "Ta kendisi!"

Sincap, donuk dalların arasından sekerek Firuz'un omzuna atladı. Ayvaz, eğilip onun kafasına bir öpücük kondururken "Depoya gidelim" dedi.

Depoya girip kapıyı kapattılar. Firuz, Nohut'un ıslak tüylerinden kâğıdı çıkartıp okudu. "Türkiye Cumhuriyeti'nin fedakâr evlatları! Vatan size minnettardır. Emanetler emin ellerde. Bilahare bunlar hakkında ayrıntılı malumat verirsiniz. Leningrad'da yeniden görevlendirilmeniz bilgimiz dahilindedir. Şimdilik her şey yolundadır. Bizden haber bekleyin. Kâğıdı derhal imha edin!"

Firuz, gözünden akan yaşı, saklama gereği duymadan kollarını açıp Ayvaz'ı kucaklarken "Emanetler emin ellerde..." dedi gururla.

Ayvaz, dostunun yanaklarından öpüp "Helali hoş olsun. Bize Türkiye Cumhuriyeti'nin fedakâr evlatları demişler Firuzcan. Bu cihana değer" dedi.

Firuz mutlulukla, "Revire dönelim. Angeli cadısından fırça yemeyelim. Gece uzun uzun konuşuruz" dedi.

"Nohut'u ne yapacağız?" dedi Ayvaz.

Firuz, "Burada kalsın. Gece kulübeye giderken alırız" deyip sincabı gıdıklayarak havaya kaldırdı. Burnunu burnuna yapıştırarak "Seni zampara. Çok mu acıktın sen..." deyince, Nohut güzel

kuyruğunu salladı.

Ayvaz da onun beyaz karnını okşadı. “Bakalım Nohut Bey’e ne bulup vereceğiz...”

*

Revire dönüp gece yarısına kadar çalıştılar. Uzuvları, yorgunluk ateşiyle pelteleşip Firuz, ayakta duramayacak hale gelince doktordan müsaade istediler.

Revirden çıkarlarken, bir hemşire, “Yoldaşlar. Sizi koridorun sonundaki odadan çağırıyorlar” dedi. Geriye dönüp koridorun sonundaki odaya girdiklerinde dünyadan aşağı düştüler! Duvar dibindeki yatakta mumya gibi sargılanmış yaralı bir asker vardı. Pencere kenarındaki yatakta ise Maral...

Maral, kapının gıcırtısıyla gözlerini aralayıp karşısında onları görünce önce irkildi sonra da güçlükle doğruldu. Yanağındaki çukurlara tebessüm damlaları doldu. İki dost andan kısa, yüzyıldan uzun süren boşluğun içinde sıkışıp kaldılar. Ayaklarının yönünü nereye çevireceklerini bilemeden, hastalığa rağmen güzelliğinden bir şey eksilmeyen Maral’ı izlediler. İkisinin de göğüslerindeki buzlar, tıkırdayarak çatlarken “Yaklaşın” dedi Maral kısık sesiyle.

Yaklaştılar... Üç çift göz, birbirlerinin içinde dolaştılar. Gizli bir üçgen tarafından çerçevelendiler.

Maral, ellerini iki yana açtı. Gözlerinden iki top yaş süzülürken “Sizi öyle özledim ki...” dedi.

Firuz ile Ayvaz, onun solgun yüzüne, kurumuş dudaklarına ve titreyen çenesine şefkatle bakarak kanı çekilmiş ellerini tutup gülümsediler.

*

Aradan iki hafta geçmişti. Bu süre zarfında Firuz ile Ayvaz, Maral’ı hasta yatağında muhtaç halde görmelerinin ardından işlerinden fırsat buldukları her an soluğu onun yanında almışlardı. Tatsız anıları, onun için pişirdikleri çorbaların ateşinde yakmışlar ve kendilerini onu iyileştirmeye adamışlardı. Müttefik devletlerin

gönderdiği eczalardan karışımlar kayırmışlar, yüzbaşının odasından aşırdıklarını yün battaniyeden elbise biçmişler ve başçavuşun gizlice beslediği tavuğunu kaçırıp etinden, suyundan ve yumurtasından yemekler yapıp başucunda nöbetleşe bekledikleri gecelerde Maral'a yedirmişlerdi.

Maral, etrafında fır dönen iki meleğin merhameti sayesinde sıhhat bulmuştu.

İyileştikçe; büyüyen gözleriyle, uyanan tatlı diliyle ve kış ortasında baharı anımsatan gülüşüyle o da, kanadı kırık meleklerine merhem olmuştu...

Üçü birlikte, adına yaşam denen çemberin içinde yine birlikte dönüyorlardı. Sabahtan akşama kadar revirde bir yaralıdan diğerine koşturuyorlar, işlerini bitirip yatmaya gitmeden önce de ilk oturdukları banka ya da hemşire odasındaki paslı sandalyelere kurulup hayattan, savaştan ve Bakü'deki günlerinden konuşuyorlardı.

Firuz ile Ayvaz, onunla karşılaştıkları gece oturup uzun uzun konuştuktan sonra bir anlaşmaya varmışlardı. Buna göre Maral, onlar için bir erkekten farksız olacaktı. Ona bir daha asla o gözle bakmayacaklarına dair şerefleri üzerine yemin etmişlerdi. Maral, yalnızca bakıma muhtaç eski bir arkadaştı...

*

Firuz ile Ayvaz, kara kamyonlardan indirdikleri ilaç kutularını revire taşırlarken bir yandan da hoparlöre verilen radyoyu dinliyorlardı. Haberler, savaşın başladığı günden beri ilk defa gerçek manada umut doluydu. Almanlar, bazı cephelerde ağır kayıplar vererek geri çekiliyorlardı. Leningrad aralıksız bombalansa da, kuşatmanın tek kırığı olan donmuş Ladoga Gölü üzerinden şehre giren müttefiklerin yardımlarını taşıyan kamyonlar engellenemiyordu.

Almanlar hem Ruslarla hem bataklığa dönmüş topraklarla hem de soğukla boğuşurlarken SSCB'nin işbirliği yaptığı ülkelerin sayısı artıyordu. Ayrıca ABD'nin de Hitler ve yandaşı olan ülkelere savaş

ilan etmesi an meselesiydi.

İlaçlar depoya yığılıp Ayvaz, yemekhaneden yiyecek bir şeyler getirmek için uzaklaşırken Firuz, Maral'ın dün gece onlara anlattıklarını düşünüyordu.

Maral, günler sonra nihayet Mihail'den bahsetmişti. "Sizin gidişinizin ardından günlerimi Mihail'le geçirdim. En başta her şey güzeldi fakat zamanla Mihail bambaşka bir adama dönüştü. Onu tanıyamıyordum artık. Beni görmezden geliyor, sürekli içiyor ve alaydaki kızlara musallat oluyordu. Onunla konuşmak istediğimde ise onur kırıcı şekilde beni başından savıyordu. Berbat hissediyordum. Bir başımaydım.

Birkaç gün sonra öğrendim ki yaptığı taşkınlıklar yarbayın kulağına gitmiş ve derhal cepheye gitmesi emredilmiş. Her şeye rağmen cepheye gitmeden önce son defa konuşmak için gece yarısı odasına gittim. Yine zil zurna sarhoştu. Bana ağza alınmayacak hakaretler edince sabrım taştı, sesimi yükselttim. İşte o an cehennemi yaşadım. Yerinden kalkıp bana vurmaya başladı. Elinden nasıl kurtuldum, kendimi nasıl dışarıya attım hatırlamıyorum. Belki de bir saat boyunca o korkunç soğukta ağlayarak dolaştım. Kirpiklerim buz tutunca revire girip sızdım. Sabahleyin ateşler içinde uyandım. Olga, durumumu görünce cepheye gitmek için hazırlanan Mihail'in yanına gidip ateşler içinde yattığımı söylemiş. Mihail ise cevap bile vermeden arkasını dönüp gitmiş..."

"Heeeyy kıtkafa!"

Firuz kulaklarına dolan sesin tazyiğiyle silkinirken Ayvaz ona ekmeğini uzatıp yanına çöktü. "Üç kez seslendim de duymadın. Nerelere dalmışsın öyle?"

Firuz, dört yanını saran ilaç kutularına bakıp "Hiç..." dedi.

Ayvaz, kuru ekmeğini dişleyip "Dün geceyi mi düşünüyorsun?" dedi.

"Hayır" dedi Firuz.

"Maral, Mihail itinin yaptıklarını anlatıp ağlarken 'Kendin ettin kendin buldun' demek istedim ama öyle çok acı çekmiş ki en iyisi yorum yapmayayım dedim ve sustum."

“Yok Ayvazcan, her şey bir yana, o hayvanın kıza bunları yapması şerefsizce!”

“Cephede geberir gider belki. Buraya dönerse onu öldürmek işten bile değil.”

“Hamaset yapma Allah aşkına. Biz yargıç mıyız, tanrı mı! Hem Mihail gibilerinin düşmana ihtiyaçları yoktur. Kendi kendilerini imha ederler. Meraklanma.”

Ekmeklerini bitirip dışarı çıktılar. Ayvaz sigara yakarken Firuz dalgın gözlerini göğe çevirip “Kar hiç durmuyor. Rüyalarıma bile yağıyor. Sanki âlemdeki her şey mevcut hallerinden sıkılıp kara dönüşüyorlar. Kan bile yere akana kadar kar oluyor. Bu beyazlıktan öyle sıkıldım ki” dedi.

“Ben de aylardır Rusça konuşmaktan! Taşıdığımız ilaçlar Amerika’dan gelmişler. Anlamıyorum Firuzcan, nasıl oluyor da komünistlerden nefret eden Amerikalılar bize yardım gönderiyorlar? Onu geçtim Stalin nasıl kabul ediyor? Hani Amerika dünyanın başına gelmiş en kötü şeydi. Burjuvalar, kapitalistler kötüydü hani...”

“Denize düşen yılana sarılır baloğlan. Stalin’in başka çaresi yok.”

“Topunun canı cehenneme! Alacakurt’a ne zaman haber göndereceğiz?”

“Birkaç gün daha geçsin de...”

“Ne yazacağımızı düşündün mü?”

“Çok basit; bizi buradan çıkart, Türkiye’ye gitmek istiyoruz.”

“Maral?”

“Ne olmuş Maral’a?”

“Biz gidince o burada kalacak.”

“Ee kalsın, bize ne. Biz, vicdanımızın sesini dinleyip her şeyi unuttuk. Günlerce baktık ona. Sayemizde iyileşti, daha ne yapabiliriz ki...”

“Yok yani belki Alacakurt’tan onun için de bir şeyler yapmasını isteyebiliriz. Mesela Bakü’ye gönderebilir onu.”

“Düşünürüz... Ona acıyor musun sen de?”

“Acıyorum. Hele dün geceki halinden, anlattıklarından sonra...”

“Aklıma Novruz geldi birden, çok özledim onu” dedi Firuz.

“Vay Novruzum vay. Geçen benim de aklıma geldi. Kim bilir hangi cephededir.”

“Akif Ağabey ile Hüsrev Hoca neler yapıyorlar acaba? Leyla, Ahmet, Meryem...”

O sırada bir asker, “Yoldaş çavuşlar! Binbaşı Petriç sizi çağırıyor” deyip uzaklaşınca Firuz, ağrıyan dişine dokunarak “Binbaşının bizle ne işi olur?” dedi.

“Gidelim hemen. Nedense içime kötü bir his çöktü” dedi Ayvaz.

Binbaşının odasına girdiklerinde hoş bir koku duydular. Masada nar gibi kızarmış kaz butları duruyordu. Binbaşı ağzını peşkire silip onlara baktı. “Siz tiyatrocuymuşsunuz öyle mi?”

“Evet komutanım” dediler.

“Leningrad’ın batısında işler iyiye dönüyor. Şimdi hücum sırası bizdedir. Yıldız cephesine bizden de takviye kuvvet gidecek. Saldırı öncesi askerlere moral lazım. Bu gece için mükellef bir piyes sergilemenizi emrediyorum” dedi binbaşı.

“Emredersiniz komutanım” dediler.

Binbaşı, “Yoldaş Lukiç’e söyledim, gerekli hazırlığı yapacak. Piyesin konusu, Hitler olsun. Onu ve Nazileri aşağılayacak bir şeyler... Yoldaşlarınızı yüreklendirecek, Kızıl Ordu’yu öven tiratlar atın!” deyip yemeğine devam etti.

Revire doğru yürürlerken “Bir bu eksikti” dedi Firuz.

“Öyle deme lan, bize de moral lazım. Askerlik, baytarlık, ajanlık, hekimlik, kâşiflik, meyhanecilik, derken tiyatroculuğumuzu unuttuk” dedi Ayvaz.

“Ne hazırlayalım peki?”

“O küçük aklından geçenleri görebiliyorum ve peşinen diyorum ki ben avrat olmam!”

Firuz güldü. “Oğlum yeni bir şey yazacağız. Duymadın mı binbaşıyı? Hitler’le ilgili bir oyun istiyor. Askerleri galeyana getirecek mizahla epik unsurları perçinleyeceğimiz bir şeyler...”

“Ha... Düşünelim. Ben Hitler olayım sen de Mussolini ne dersin?”

“Tamam, güzel fikir.”

“Firuzcan! Binbaşı o kazı nereden bulmuş! Yemin ederim bir taraflarım şişti.”

“Sen hep şişiktin oğlum. Aklıma ne geldi, akşam Maral’ı da oynatalım.”

“Aheaoo iyi düşündün Firuzcan. Hem çok hoşuna gider.”

“Aklının motorunu çalıştır. Oyunu yazmaya başlayana kadar ısınmış olsun.”

Ayvaz iki elini ağzına siper edip kikirdedi. “Tortror... Motor çalışıyor yavrum.”

“Zevzek!”

*

Alan hıncahınç dolmuştu. Cepheye gidecek askerler, dondurucu havada ağızlarından buharlar çıka çıka şakalaşarak oyunun başlamasını bekliyorlardı.

Ayvaz, burnunun altındaki bir parmak kara boya ve kafasındaki düz püsküllerle Hitler kılığında, Firuz ise saçlarını örtüp onu kel gösteren bir tül çorapla Mussolini tipinde sahneye ilerlerlerken seyircilerden alkışlar yükseldi.

Hitler ve Mussolini sandalyelerine oturdular ve oyun başladı. Yaklaşık yarım saat süren ve izleyenleri kahkahalara salan ilk kısmın peşinden ikinci bölüm başladı. Komutanlardan biri vodkasını şırıltılarla bardağına döktü.

Hitler ve Mussolini yemek yiyorlardı. Mussolini rolündeki Firuz elindeki devasa turpu koyun budu gibi ısırırken “Ne dersin Hitler, sence Rusları yenebilecek miyiz?” dedi gözlerini pörtletip çenesini boynuna yapıştırarak.

Ayvaz bir anda ayağa kalkıp kafasındaki kumaş saçaklarını oynatarak yumruğunu sıktı ve tiradın içine Almancaya benzeyen uydurma kelimeler serpiştirip vücudunu sarsarak bağırmaya koyuldu. “Onları yeneceğiz. Undemanşa! Komünistleri Japon Denizi’ne kadar kovalayacağız. Eselşöl!”

Mussolini memnun gözlerle onu izledi. “Yaşa Hitler! Sen bir kralsın, sen bir imparatorsun. Fakat anlamadığım şey şu, konuşurken

niçin kafanı ve omuzlarını dansözler gibi kıvırıyorsun?”

Hitler öfkelendi: “Kes salak! Konuşurken kendimi kaybediyorum sadece.”

O sırada Alman askeri kılığına girmiş bir er, sahneye dalıp Hitler’e bir kâğıt uzattı. Hitler kâğıdı alıp ona bir tokat atınca asker takla atarak karda yuvarlandı.

Kalabalıktan gülüşme sesleri tüttü.

Hitler, gözlerini kırpıştırarak kâğıdı okuyup “Lanet olası kızıllar, kahrolası İvanlar!” diye bağırdı.

Mussolini, “Ne oldu Hitler! Kötü haber mi?” diye sorunca Hitler onun kel kafasına bir fiske patlatarak “Her cephede yeniliyormuşuz. Ruslar Berlin’e doğru ilerliyorlarmış!” dedi.

Mussolini hızla ayağa kalkınca arkadan yaklaşan bir asker onun bacağına su dökerek ıslattı. Mussolini titremeye başladı.

Hitler onun su akan bacağına baktı. “Ne o kel! Korkudan altına mı işedin!”

“Sanırım biraz öyle oldu” dedi Mussolini, ıslak bacağına bakarak.

Hitler, elini çenesine koyup biraz düşündükten sonra ona bir tokat attı. Mussolini yerde yuvarlanıp tekrar ayağa kalkınca o da Hitler’e vurdu.

“Hepsi senin şu saçma sapan bıyığın yüzünden Hitler! Sana elli defa kes şunu dedim. Burnunun altına kuş sıçmış gibi duruyor.”

“Asıl senin şu kel kafan yüzünden sersem! Girdiğin her savaşı kaybettin!

“Hayır senin bıyığın yüzünden!” diye bağırdı Mussolini ve Hitler’i yakasından tutarak sarstı. O hayhuyda Hitler rolündeki Ayvaz’ın kafasına yapıştırılmış kumaş parçaları yere düşünce seyirciler katılarak güldüler.

Mussolini gözlerini pörtleterek “Aa sen de kelmişsin Hitler!” dedi.

“Hayır ahmak! Peruka bulamadık diye kumaş yapıştırmıştık. Yerinde durmuyor. Aslında kel değilim” dedi Hitler.

“Yoksa ben Hitler sen Mussolini misin?” dedi Mussolini.

“Fark etmez ikimiz de faşistiz. Rusların bizi domuz gibi

avlamalarına müsaade edemeyiz!” dedi Hitler.

Diyaloglar ve karşılıklı atışmalar devam ettikçe seyircilerin keyfi arttı. Oyunun sonunda Ayvaz ile Firuz, yani Hitler ile Mussolini yine birbirlerine girişerek karda yuvarlandılar. O esnada Ayvaz’ın üstündeki dar pantolon yırtıldı ve donu göründü. Firuz onun sarı donuna bakıp kahkahalara tutulurken seyircilerin içinden on asker ayağa kalkarak Sovyet Marşı’nı okumaya başladılar.

Hitler ile Mussolini didişmeyi kesip korkuyla sağa sola baktılar.

“Sesi duyuyor musun keltoş” dedi Hitler.

“Duyuyorum komik bıyıklı Führer” dedi Mussolini.

“Aman Tanrım! Bu, bu Sovyetler’in sesi...”

“Kaçalım mı dersin?”

“Pantolonum yırtıldı kaçana kadar yırtık büyüyebilir.”

“Hitler! Ben sanırım altıma yaptım!”

“Yine mi!”

“Bu öyle değil.”

“Daha mı büyük?”

“Evet, en az fikirlerimiz kadar!”

O an Sovyet subayı rolündeki Maral, üstünde paltosu, başında kalpağı ve ayaklarında çizmeleriyle onlara doğru yürümeye başladı. Bir elinde orak çekiçli kızıl bayrak, diğerinde silah vardı. Hitler ve Mussolini birbirlerine sarıldılar.

Mussolini yani Firuz, Maral’a bakıp ağlamaklı sesiyle, “Sayın Sovyet subayı... Ne olur bizi öldürme. Hepsi bu manyağın yüzünden oldu” dedi.

Hitler, “Beni öldürme, bu keltoşu vur. Beni öldürme ki seni güçlü orduma katıp general yapayım, paraya, güce boğayım” dedi.

Maral, “Ordunun tamamını yok ettik Hitler! Faşizmi yok ettik! İkiniz de gebereceksiniz...” diyerek silahını havaya kaldırıp iki el ateş etti. Hitler ve Mussolini patlama sesleriyle ellerini göbeklerine koyarak yere düştüler ve bir süre domuz gibi böğürtüler çıkarıp can çekiştikten sonra kıpırtısız kaldılar.

Seyircilerden büyük bir alkış koptu. Bazıları, “Yaşasın Kızıl Ordu! Yaşasın Büyük Yoldaş!” diye bağırıyorlardı.

Maral ayağını, ölü Hitler'in üstüne koyup seyircilere döndü. Yüksek sesle, "Bir gün yoldaşlar! Belki de çok yakında Berlin'e ve Roma'ya böyle şanlı gireceğiz. Bayrağımızı en yukarılara dikeceğiz. Bize korku yok! Naziler ölene kadar bizlere ölmek yasaktır!" diye bağırıp Sovyet Marşı'nı söylemeye koyuldu.

Hep bir ağızdan söylenen marş sona erince, Ayvaz ile Firuz alkışlar eşliğinde ayağa kaktılar ve ortalarına Maral'ı alıp seyircileri selamladılar.

*

Firuz, Ayvaz ve Maral, oyunun ardından revire gittiler. Gece hakkında sohbete dalıp birbirlerini taklit ederek eğlendiler. Maral onlara sorumluluğundaki çekmeceden komutanlar için gönderilen İngiliz bisküvilerinden getirip çay demledi. Pencereye dönüp iştahla yağan karı izleyerek sıcak çaylarını içtiler. Mutluydular. Âlem, tek parça halinde avuçlarındaydı sanki. Fakat gecenin sonlarına doğru uzaklardan patlama sesleri duyulunca gözlerinden mutluluk çekildi.

"Zihnimde kış dönümünün ağırlığı var" dedi Ayvaz.

Maral, masanın üstüne eğilip kafasını yan yatırarak "Sizce umut var mı?" dedi.

"Kafka'ya göre yok" dedi Firuz.

"Ya size göre?" diye sordu Maral.

"İnancın varsa umut da vardır" dedi Ayvaz.

"Ya sence Firuz?" dedi Maral.

"Bilmiyorum. Beni umutsuzluktan ziyade belirsizlik çürütüyor."

"Ben Ayvaz'a katılıyorum. Dünyanın bir gün güzel bir yer olacağını, savaşların biteceğini düşünüyorum" dedi Maral.

"Ama bunu biz göremeyeceğiz" dedi Firuz.

"Mühim olan bizim görmemiz değil ki... Bizler ceremesini çekiyoruz sonraki nesiller huzurunu yaşarlar" dedi Maral.

"Bu beni çok ilgilendirmiyor açıkçası" dedi Firuz.

"Niçin?" dedi Maral.

"Ben ölüp gittikten sonra dünya iyi veya kötü bir yer olmuş umurumda değil. Niye ilgileneyim ki bununla" dedi Firuz.

“Bu çok bencilce...” dedi Maral.

“Hayır. Kendimizi aldatmaya lüzum yok. Ben yalnızca akılcı düşünüyorum. Bakın gençliğimizin en güzel anları şu bok çukurunda geçiyor” dedi Firuz.

Suskunluklarına çekilerek karı izlediler. Ayvaz, hafifçe Maral’a bakarken Firuz onun bakışını yakalayıp ayağa kalktı: “Geç oldu biz gidelim sen de uyu.”

“Uykum yok, kalın bir çay daha içelim” dedi Maral.

Firuz, “Ben yorgunum, Ayvaz istiyorsa kalsın” deyince, Ayvaz tereddüt etse de dostunun imalı bakışlarını sezip “Ben de yorgunum. Hem sabah erkenden koğuşları basan böcekleri haklayacağız. Yarın yine otururuz” diyerek ayaklandı.

Maral’la vedalaşıp kulübenin yolunu tuttular. Kafalarında dört yanı dikenli düşünceler göveriyor, göverdikçe ikisinin de canını yakıyordu.

*

Firuz ve Ayvaz, gün ışırken güçlükle uyanıp etle kemiğin arasına girecek kadar kudretli, sise bulanık bir soğuğun içinden geçerek ilaç hazırladılar ve birinci koğuşa dalıp böcek avına başladılar.

Tekmil koğuşlardaki, türlü hastalıkların müsebbibi olan böcekleri bertaraf ettikten sonra Teğmen Angeli’nin yanına gidip rapor verdiler.

Dışarı çıktıklarında siren seslerini dinleyip, tatbikat yapan askerleri izlediler. Firuz avuçlarına hohlarken “Bugün çalan üçüncü siren...” dedi.

Ayvaz esneyip “Almanlar burayı vurmaya tenezzül etmezler merak etme. Gidip karnımızı doyuralım, açlıktan ölüyorum. Ardından revire geçeriz. Belki Maral yine o İngiliz bisküvilerinden verir” dedi.

Firuz, yumrularında kar biriken demir rengi bulutlara baktı. “Bırak şimdi yemeği, bisküvileri de... Alacakurt’a haber gönderme vakti geldi ha, ne dersin?”

“Dün gece de söyledim oğlum, acele ediyorsun. Karşı hücum

bugün başladı. Ortalığın biraz daha karışmasını bekleyelim.”

“İyi de Nohut’un onlara ulaşması, Alacakurt’un düşünüp bir plan yapması falan bayağı vakit alacaktır. O vakte kadar da kan gövdeyi götürmüş olur. Bu sirenler boşuna çalmıyor!”

“Hele bir karnımız doysun da öyle karar verelim. Aç ayı oynamaz.”

Yemekhane sakindi. İçinde birkaç buğday tanesinin yüzdüğü çorbalarını alıp masaya oturdular. Ayvaz, kâsesini avuçlayıp usul usul içerken “Alacakurt’tan Maral için bir şeyler yapmasını isteyecek miyiz?” diye sordu.

“Önce biz buradan kurtulalım da, Maral’ı bilahare düşünürüz.”

“Yani biz, birdenbire yoka çekileceğiz ve Maral hiçbir şey bilmeyecek öyle mi?”

“Belki bir süreliğine... Böylesi daha iyi.”

İki dost, yemekhaneden çıkınca çabuk adımlarla revirin yolunu tuttular. Maral’ın oda kapısını açıp neşeyle içeri gireceklerken ikisinin de yüzünü alevler sardı ve kâğıttan kanatları yandı. Maral ile Mihail karşılıklı sandalyelere oturmuşlar, gülüşerek çay içiyorlardı.

Mihail sert bakışlarını kapının sesine, onlara doğru çevirip “Ne oluyor! Bu ne hadsizlik askerler! Kapı çalmadan içeriye dalmak da neyin nesi!” dedi.

Mihail’in söylediklerini duymuyorlarmış gibi kapıda dikilip cansız gözleriyle Maral’ı izliyorlardı.

Mihail bir hışımla ayağa kalkıp “Size diyorum! Beni duymuyor musunuz geri zekâlılar!” diye kükreyince Maral endişeyle onun kolunu tuttu.

“Teğmenim, onlar yabancı değiller. Ayvaz ile Firuz... Size bahsetmiştim ya, Bakü’den arkadaşlarım” deyince, Mihail Maral’a ters ters bakıp yerine oturdu.

Firuz dişlerini sıkarak “İçeride olduğunuzu bilmiyorduk!” deyince, Mihail bacak bacak üstüne atıp “Şimdi biliyorsunuz. Hadi naş. Bundan böyle hangi odaya gireceksiniz önce kapıyı çalın!” dedi.

Firuz ile Ayvaz, Maral'a ve çaylardan yükselen dumanlara bakarak çıktılar.

Kendilerini bahçeye attıklarında Firuz, bir tenekenin üstüne çöküp sigara yakarken Ayvaz yumruk yaptığı sağ eliyle alnına vurdu. Elini yeniden kaldırınca Firuz ona mani oldu. "Kendine gel! Ne yapıyorsun?" dedi.

Ayvaz gözlerini yumup duvara yaslandı. Şakağındaki damarlar inip kalkıyordu. Firuz "Sakin ol Ayvazcan" derken Ayvaz, ellerini beline koyarak kısa kısa nefesler aldı ve keskin bakışlarını az ötedeki kamyonun önünde sohbet eden askerlere sapladı. "Askerler!" diye bağırınca iki acemi sohbeti kesip toparlandılar.

"Buyurun çavuş yoldaş" dedi askerlerden biri.

"Burası fingirdeme yeri mi! Yok mu işiniz!" diye bağırdı Ayvaz.

"Yoldaş çavuş yeni kamyonun gelmesini bekliyoruz" dedi diğeri.

"Kürekleri kapıp kar küreyin çabuk!" dedi Ayvaz.

Asker, gayriciddi bir sesle, "Ama sabah küredik zaten çavuş!" deyince, Ayvaz önce titredi ve sonra yerinden uçup onun burnuna kafasını indirdi. Asker, kanlar içinde yere yığılırken Firuz koşup dostunu kucakladı. Ayvaz, Firuz'un sıska kollarında, "Ulan it! Sen bana karşı mı geliyorsun!" diye bağırınca, Firuz onu çekiştirerek kulağına eğildi, "Ölümü gör, kendine gel Ayvazcan yalvarırım..." deyip koluna girdi.

İki dost gövdeleri, bacaklarından her an ayrılacakmış gibi duran kuklaları taklit ederek kulübeye doğru yürüdüler.

*

Firuz, Ayvaz'ı şilteye oturttu. Bir eliyle onun sırtını ovalayıp diğer eliyle sigara yakarak dostunun ağzına koydu. Ayvaz sigaranın canını derin derin çekerken Firuz, "Kendine gel artık" dedi kısık sesle.

Ayvaz, "And olsun ki buradan gitmeden önce Mihail'in karnını deşeceğim" dedi.

"Maral'ın sevgilisi olduğu için değil, bize bağırıp hakaret ettiği için deşeceğiz onu merak etme" dedi Firuz.

Ayvaz, sağ gözünden akan damlayı koluyla silerken “Korkuyorum” dedi.

“Korkacak bir şey yok Ayvazcan. Niye böyle söyledin şimdi?” dedi Firuz.

“Bilmiyorum. Bıçağın gözleri kalbime bakıyor” dedi Ayvaz.

“Aklın başında değil, hele bir sakinleş...”

“Firuzcan! Yaz kâğıdı da gönderelim sincabı. Bir saniye dahi burada kalmayalım.”

“Tamam. Aldandık yine, hem de bile bile aldandık. Çünkü ona acıdık...”

Firuz’un sözü bitmeden “Beni biraz yalnız bırak Firuzcan” dedi Ayvaz.

“Niçin?” dedi Firuz.

Ayvaz, “Öyle Firuzcan. Kurban olayım azıcık kendimle kalayım” derken sesi perdelendi ve kelimeleri toparlayıp konuşamadı.

Firuz, başını sallayarak doğruldu. Dışarı çıkınca canı yanana kadar düşündü. Düşünceleri, yükselip gökyüzünde bulut olurken sırtını kapıya yasladı ve sol gözünden bir damla yaş aktı.

*

Gün devrilmiş, tahta gece çıkmıştı. Firuz ile Ayvaz, Alacakurt’a yazdıkları notu Nohut’un tüylerine sarmışlar fakat saatlerce uğraşıp dil dökmelerine ve hatta onu hırpalamalarına rağmen sincabı yerinden kıpırdamaya ikna edememişlerdi. Nohut, üç kahve çekirdeği yediği halde karnının üstüne uzanmış kısık gözleriyle önündeki böcek ölülerini izliyordu.

“Allah kahretsin!” dedi Ayvaz. “Bu mendebur hayvan niye böyle yapıyor!”

“Başka yol bulmalı, çekirdekler çok soğuktu ondan mı işe yaramadılar acaba?”

“Soğuk moğuk üçünü de zıkkımlandı ama...” dedi Ayvaz.

Firuz, eğilip Nohut’un sönük kuyruğunu, ince sırtını okşarken “Hasta olsa anlardık. Ama ya bilmediğimiz bir mikroba yakalandıysa...” dedi.

Ayvaz ellerini beline koyup düşmanca gözlerle Nohut'a baktı. "Ah Nohut ah! Mikroba batacak zaman mı şimdi... Sülalemize sövsen daha iyiydi!"

"Davran, gidip ilaç falan bakalım."

"Revire mi gideceğiz, çıldırdın mı?"

Firuz, "Merak etme bizi konuşturacak yüzü yoktur onun. İlaç odasından alacağımızı alıp çıkarız" deyince Ayvaz gönülsüzce toparlandı.

Kulübeden çıkıp karanlıkta birkaç adım atmışlardı ki yüzlerine bir ışık demeti vurdu. Ayvaz, korkuyla fenerini yakınca karşılarında Mihail'i ve dört askeri buldular. İki dost donakalıp ne yapacaklarını bilmez halde onlara bakarlarken Mihail askerlere "Tutuklayıp hücreye götürün!" dedi.

*

Firuz ile Ayvaz, alayın ucundaki yükseltide kalan hücredeydiler. Saatlerce sorgulanmışlar ve feci şekilde dövülmüşlerdi. Yüzleri, bombalanarak harabeye dönmüş şehirleri andırıyordu. Şimdi bir köşeye sinmiş kanlı gözlerle karşılarındaki binbaşına bakıyorlardı.

Hücrenin ortasındaki iskemlede oturan binbaşı, onların perişan hallerini süzüp "Bakın! Bir kez daha söylüyorum. Sizi öldürtmek gibi bir niyetim yok. Eğer her şeyi doğru düzgün anlatırsanız inisiyatif kullanıp ikinizi de Sibirya'ya sürgüne gönderirim. Yeryüzündeki ilk casuslar sizler değilsiniz. Anladığım kadarıyla Almanlarla da işiniz yok. Güzellikle anlatın; Türkiye sizden niçin casusluk yapmanızı istedi? Sizinle kimler, nerede, ne zaman temas kurdular? Alayda başka adamınız var mı? Sincap bu işin neresinde?" dedi.

Firuz ile Ayvaz bulanık bakışlarını önlerine eğip yine cevap vermediler.

Binbaşı ayağa kalkıp kapıya yöneldi, çıkarken Mihail'e dönüp "Bunlara düşünüp akıllarını başlarına almaları için sabaha kadar mühlet veriyorum üsteğmen. O arada da ben Maral Hemşire ile bir kez daha konuşayım" deyince Mihail, "Emredersiniz komutanım!"

diye karşılık verdi.

Binbaşı ve ardından Mihail çıkınca, hücrenin paslı kapısı sertçe kapandı. İki dost, duvardaki camı kırık gaz lambasının hizasına çöküp birbirlerine sokuldular. Lambanın titrek ışığı, buz tutmuş zemine yansıyordu. Ayvaz, dişlerinin arasında biriken acı kanı tükürüp "Affet beni Firuzcan... Hepsi benim suçum" dedi.

Firuz, güçlükle nefes alıp bir süre düşünerek "Ne kadarını biliyor?" diyebildi.

"Başucunda nöbet tuttuğum gecelerden birinde bana öyle güzel güldü ki dayanamadım. Mutlu olsun diye sandıktan aldığım inci kolyeyi ona verdim."

"Sonra?"

"Nereden bulduğumu sorduğunda söylemedim, o da ikinci kez sormadı. Halsizdi zaten. Birkaç gece önce gece yarısından sonra sen uyurken kalkıp yanına gittim. Kitap okuyordu. Sohbet ettik, konuyu kolyeye getirdi. Sanki beni tahrik etmek için acı sözler söyledi. Benim gibi basit bir asker bu kolyeyi nereden bulabilirmiş türünden şeyler... Bana hırsız imasında bulununca kendime hâkim olamadım! Ben basit bir asker ya da adi bir hırsız değilim. Yakında seni de alarak buradan kurtulduğumuzda anlayacaksın dedim. Şaşırdı. İşveyle, ağzımdan girip burnumdan çıkınca, Türkiye için çalıştığımızı fakat vazifemizin SSCB ile alakası olmadığını söyledim. Kahkaha attı. Şaka yaptığımı sandı, ardından başka şeyler konuştuk. Yanından ayrılıp kulübeye dönerken ağzımdan neler kaçırdığımı fark edip deli gibi pişman oldum. Fakat şaka yaptığımı sanması içimi ferahlatmıştı. Bir daha da bu konuyu hiç açmadı..."

Firuz, gözlerini kapatıp başını sallayarak "Tek suçlu sen değilsin. Ben de ona buradan kurtulduğumda, istersem Türkiye'de yaşayıp ömrümün sonuna kadar yetecek paramın olacağını söyledim. Nasıl diye, üsteleyince de yakında anlatırım dedim."

Ayvaz, "Kehanet çıktı. O aramıza giren bıçak. Halimize bak. Bu aşk bizi öldürüyor Firuzcan..." dedi.

Firuz, sancıyan böğrünü tuttu. "Konuşmayacağız değil mi?"

"Sibirya, sürgün... Hepsi yalan. Konuşsak da öldürecekler.

Konuşmayalım. Hiç olmazsa şerefimizle ölelim” dedi Ayvaz.

Firuz, içine bir başkasının nefesi kaçmış gibi öksürdü. “Ölmekten korkuyorum ben, belki de sonrasının olmamasından... Keşke senin gibi inanabilseydim. Cehenneme gideceğimi bilsem bile şimdiki kadar korkmazdım. Ama yok olma ihtimalimi düşününce...”

“Korkma, hâlâ nefes alabiliyorken O’na sığın. Senin merhametin cüzi ise onunki küllidir. Dua et. Affedecektir.”

“Her parçam bir yana dağılmış. Birini ararken diğeri kayboluyor” diyerek başını önüne eğdi Firuz.

Hücrenin her yerini dolduran katı bir sessizliğin ardından Ayvaz konuştu: “Bize bunu niye yaptı? Ona hiç kötülüğümüz dokunmadı ki. İkimiz de çok sevdik, üstüne titredik. Bir gülüşü için canımızı veriyoruz bak. Mihail’e olan aşkı yüzünden mi hepsi?”

“Fikirleri için de... Türkiye adına casusluk yapan iki Sovyet askerini ele verdi işte. Hepsi bu... Her daim SSCB’ye bağlıydı. Babası parti üyesi, yüksek memur.”

“Peki bizi ele vermek için neden bu kadar bekledi?” diye bağırdı Ayvaz.

“Bunları düşünmenin ne faydası var, boşver. Sen ona Akif Ağabey’den, Hüsrev Hoca’dan bahsettin mi?”

Ayvaz başını iki yana sallayarak “Yok” dedi.

“Biz konuşmadığımız taktirde onlar emniyette olacaklardır öyleyse” dedi Firuz.

“Ya ailelerimiz?”

“Alacakurt, ‘Eğer ifşa olursanız ailelerinizi biz koruyacağız’ demişti. Alacakurt başımıza gelenleri er geç öğrenecektir. Biz Türkiye için canımızı vereceksek onlar da ailelerimizi koruyacaktır, müsterih ol.”

Karanlığa bürünüp soğuğun keskin dişlerini hissederek aynı kozanın içine çekildiler. Yaraları büyüdükçe bedenleri küçüldü.

Kapı, iç kıyıcı bir sesle açılınca kabuklarını kırıp girişe baktılar. İçeri giren Mihail’di.

Mihail, “İyi düşünün, çok vaktiniz kalmadı. Konuşmazsanız sabahleyin kurşuna dizileceksiniz” deyince Ayvaz hınçla,

“Konuşmayacağız!” dedi.

Mihail soğuktan kafasına yapışmış altın sarısı saçlarını geriye atıp “Siz bilirsiniz” dedi ve çıkarken gerisine dönüp onların önüne bir şey fırlattı.

Kapı kapanınca önlerinde duran şeye baktılar ve bir kez daha sarsıldılar.

Ayvaz, düzenli nefes alamamaktan şişen boynunu ovalayarak “Orospu çocukları!” dedi. Firuz, kuyruğu kucağına alıp medhuş gözlerle kızıl tüylere dokunup “Nohut...” diyebildi. “Kuyruğunu kesmişler...”

Ayvaz güçlükle doğrulup kapının parmaklıklarını tutarak “Orospu çocukları! Kansız orospu çocukları...” diye bağırdı.

*

Zemheri böceklerinin lop sesleri hücrenin dört bir yanında yankılanırken Firuz paltosunun yakalarını çekiştirerek titriyordu. “Sabaha ne kadar vardır?” dedi.

“Ne fark eder ki...” dedi Ayvaz.

“Bir an önce kurşuna dizsinler. Yoksa burada donarak öleceğiz. Ayaklarımı hissetmiyorum artık.”

“Kurşunlar sıcaktır hiç olmazsa ha...”

“Çocukken her şey ne güzel, dünya ne hafifti... Ölüme bu kadar yakınken en çok çocukluk anılarımız geliyor gözlerime...”

“Mahalleyi altüst ettiğimizde korkup Satı Hala’nın kümesine saklanırdık.”

“Bazen de eski hamamın damına tünerdik” dedi Firuz ve köşeli bir gülümseyişle ekledi: “Ayvazcan, gücün var mı? Son bir türkü için...”

Ayvaz, dayaktan küçülmüş sol gözünü ovalayıp “Son türkümüz...” dedi.

“Son...” dedi Firuz.

Ayvaz, moraran dudaklarını ıslattı. “Zahid bizi tan eyleme hay hay. Hazrete varır yolumuz ey canım. Eyy canım hazrete varır yolumuz Eyvallah. Hey dost hey dost. Sayılmayız parmak ile hay

hay. Tükenmeyiz kırmak ile Eyvallah...”

Türkü bitince Firuz kapıdaki nöbetçiye seslenip “Yoldaş, sabaha ne kaldı?” dedi.

“İki saate şafak söker” dedi nöbetçi.

Ayvaz kolunu dostunun boynuna dolayarak “İki saat” diye tekrarlayıp gülümsedi. “Suratın çok komik görünüyor, kıtkafa.”

Firuz da güldü. “Seninki de, yandan yemiş palyaçoya benziyorsun.”

Ayvaz, ellerini yumruk yapıp birbirinin üstüne koyarak çenesinin altına yerleştirdi: “Yaar bana bir eğlence medeeet...”

Firuz’un gözleri doldu. O da dostunu taklit ederek ellerini çenesinin altına koydu.

“Nasılsın Karagözüm, iki gözüm.”

“Nasıl olayım Hacivatım. Kırk günlük meftadan hallice. Ölüm gelip kapımıza dayanmış.”

“Vıy vıy vıyyy. Ölüm, alacaklı mıdır ki kapıya dayansın şaşkaloz?”

“Ölüm her kılığa girer, bilmez misin salyangoz.”

“Bilirim de bilmezden gelirim a azgın horoz.”

“O zaman kes dırdırı da ver bir gazoz.”

“Neden ağlarsın Karagözüm işin gücün poz.”

“Hadi oradan ne ağlaması kaçtı, gözüme toz.”

“Yalan söylüyorsan düşsün kıtkafana moloz...”

“Seni de öpsün kaynanam olacak cadaloz...”

“Vıy vıy vıy. Bu fena... Söyle madem ne ölüyüz ne diri, biz neyiz?”

“Bıy bıy bıy. Sen söyle ne içerdeyiz, ne dışarda, biz nerdeyiz?”

Firuz ellerini indirip dostuna sarıldı. “Ya seni hiç tanımasaydım Ayvazcan.”

“Ya ben seni tanımasaydım” dedi Ayvaz.

“Kurşuna dizilirken titremeyelim.”

“Söz! Göğsümüzü kabartarak Yaşasın Bağımsız Azerbaycan! Yaşasın Türkiye!” diyelim.”

Firuz, “Diyel...” deyip sustu ve göz bebeklerini sağa sola

yuvarlayıp “Duyuyor musun?” dedi.

Ayvaz, “Neyi?” derken korkunç bir gümbürtü koptu. Firuz, kollarını kanat gibi sallayarak “Uçaklar...” deyince peş peşe üç gümbürtü daha duyuldu.

Ayvaz, heyecanla kapıya seğirtip “Ne oluyor nöbetçi?” diye bağırdı.

Nöbetçi, “Almanlar, Almanlar...” diye karşılık verdi.

Bu defa çok yakınlarda bir patlama oldu. Hücre, şiddetli zelzeleye yakalanmışçasına sallandı. İki dost, yerinden oynayan gaz lambasına, tavandan dökülen tozlara baktılar. Firuz, “Lutwaffe!” dedi. O an ürpertici sirenler çalmaya başladı, ardından uçaksavar ve mermi sesleri... Kapıya yapışıp parmaklıkların arasından dışarıyı görmeye çalışırlarken nöbetçinin yerinde olmadığını anladılar.

Üstlerine inen korkuyla hücrenin içinde dört dönüp ne yapacaklarını düşündükleri esnada kapıda bir ışık huzmesi belirdi. Aynı anda gerilerine dönerlerken yek avaz “Maral...” diyebildiler. Yüzleri hayretle ikiye ayrıldı.

Maral titreyen elleriyle kapının kilidini açarken donmuş halde ona bakıyorlardı. Maral telaşla, “Çıkın!” diye bağırdı.

“Nasıl?” dedi Firuz

“Hadi.. Sorgu sırası değil hadi...” dedi Maral.

Yaralarına aldırmadan Maral’ın peşine düşüp hızla basamakları tırmandılar. Maral önlerine çıkan başka bir kapıyı ittirince yıldızlar göründü. İliklerine kadar nüfuz eden bir soğukla sarındılar. Gecenin son demleriydi. Zindanın önünde durup aşağıya, alayın binalarının olduğu düzlüğe baktılar. Komutanlık binası, garaj, cephanelik ve revir dahil olmak üzere binaların çoğundan alevler ve dumanlar yükselirken, Alman uçakları tuhaf sesler çıkararak kör karanlığın içinde dalışa geçip ateş toplarını art arda bırakıyorlardı. Yanıp sönen arazinin üstü yüzlerce ölü, yaralı ve beton yığınlarıyla örtülmüştü.

Firuz ile Ayvaz karşılarında uzanan manzaraya bakarlarken Maral feneri yüzlerine tutup “Kaçacağız...” dedi.

“Nasıl? Ânında yakalarlar” dedi Ayvaz.

“Alayın halini görmüyor musunuz? Kimsenin bizi görecek gözü

mü var? Mihail öldü!” dedi Maral.

“Mihail öldü mü?” dedi Firuz.

“Evet” dedi Maral boş gözlerle. “Ben öldürdüm onu!”

Hayretlerine hayret katarak dehşetle Maral’ın karanlığa karışan yüzüne baktılar.

Ayvaz, ağzına dolan harfleri güçlükle birleştirip “Neden?” diyebildi.

Maral, ayaklarını yere vurup “Zamanımız yok gidelim” dedi.

O an, yakınlarına bir bomba düştü. Zindanın sundurmasının altına çöküp elleriyle başlarını tuttular. Firuz, “Nereye?” diye sordu.

“Bilmiyorum” dedi Maral, bağırarak.

Ayvaz, feneri Maral’ın elinden alıp alayın sınırlarının bittiği tel örgülere doğru tutarken birinin hızla kendilerine doğru yaklaştığını gördü. “Biri geliyor! Şu tarafa geçelim” dedi. Binanın diğer ucuna koştukları esnada üstlerine ateş açılınca sürünerek duvara yaslandılar. Maral, titreyen elleriyle Ayvaz’a bir tabanca uzattı. Ayvaz, başını hafifçe ileri doğru çıkardı ve tek gözünü kırpıp hedefe nişan aldı. Tetiği çekince gölge yere yuvarlandı. Ayvaz kalkıp oraya gitti. Yerdeki gencecik bir askerdi. Kurşun omzuna girmiş, tüfeği yanına düşmüştü. Ayvaz tüfeği alıp omzuna asarken yaralı askeri tam kalbinden vurdu. Gerisine dönüp Firuz ile Maral’a işaret yapınca onlar da koşarak yanına geldiler. Azgın soğuk, bedenlerini oyarken dumanlar içinde yanıp sönen alaya baktılar yeniden.

“Bizim kulübe nerede kalıyor?” dedi Ayvaz.

“Ne yapacaksın kulübeyi?” dedi Firuz.

“Yumurtayı oraya saklamıştım.”

Firuz, “Delirdin mi! Bırak kalsın gidelim bir an önce!” deyince, Maral cebinden kızıl yumurtayı çıkarıp “Yumurta dediğin bu mu?” diye sordu.

Ayvaz dönüp Maral’ın elinden yumurtayı aldı ve ay ışığına doğru kaldırdı. Mutlulukla, “Bu!” dedi. “Ne işi var sende?”

“Mihail’in odasından aldım. Gidelim...” dedi Maral.

“Tel örgüleri aşıp doğuya doğru koşalım” dedi Firuz.

Ayvaz, Maral’a bakıp “Bizimle mi geleceksin?” deyince Maral

başını salladı.

*

Gece erimiş, hava ağarmıştı. Firuz, Ayvaz ve Maral ufukta üç çizgi şeklinde yürüyorlardı. Kar, yumuşacık yağıyor; beyaz iplikler, yerle göğü birbirine bağlarken sonsuz beyazlık onları bir rüya tabakası gibi sarıyordu.

Epey yol aldıktan sonra Ayvaz durdu ve koca elini göğsüne bastırarak kafasını bir ağaca dayadı. Maral ile Firuz da nefes nefese durdular.

“Biraz soluklanalım” deyip ağacın altına sindi Ayvaz. Firuz da onun yanına çömelip burnunda kuruyan kana dokundu.

Ayvaz, üstündeki karları çırpıp küçülen sol gözünü ovalayarak Maral’a baktı. “Niye kurtardın bizi?” dedi öfkeyle.

Maral, gözlerini onlardan kaçırarak “Sizi sevdiğim için. Ölseydiniz ömür boyu kendimi affetmezdim” dedi.

“Bu yüzden mi ele verdin bizi?” dedi Ayvaz.

“Başka çarem yoktu. Yurduma, inancıma, babama ihanet edemezdim. Siz, casussunuz. Korktum” dedi Maral.

“Ne o şimdi fikirlerin mi değişti?” dedi Ayvaz.

“Bilmiyorum” dedi Maral.

“Mihail’i niye öldürdün?” dedi Ayvaz.

Maral, ağaca yaslandı. Sesinin kemikleri çıtırdarken “Hamileyim” dedi.

İki dost sarsılarak aynı anda ayağa fırlarlarken Ayvaz, “Nesin?” dedi.

“Hamileyim, işte. Mihail’in cepheden döndüğü, sizin bizi odada gördüğünüz gün emin oldum. Bunun için barıştım onunla. Ama o an söyleyemedim.”

Ayvaz’ın kanı çekildi. Tiksintiyle Maral’a baktı. “Sana da bu yakışırdı” deyip yürümeye devam ederken, Firuz da mezarından firar etmiş bir ölü suretinde onu takip etti.

Sessizliği telaffuz ederek yürüdüler, yürüdüler, yürüdüler... Kar yavaşlayınca Ayvaz tekrar durup kafasını kederle iki yana salladı.

“Hamileysen neden öldürdün onu?”

Maral, karlanan uzun kirpiklerini kırptı ve konuştu: “İkiniz de benden nefret ediyorsunuz. Belki nefretin de ötesi... Ama şunu bilin ki sandığınız kadar kötü biri değilim. Şeytanın dişisi ya da sürtük değilim. Dünyanın bağrına saplanmış bir hayal kırıklığıyım sadece. Çaresizdim. Sizden şüphelendiğimi Mihail’e söyledikten sonra çok pişman oldum”

Ayvaz, “Neden yaptın o zaman?” diye bağırdı.

Maral cevap vermeyince Ayvaz, bir kez daha bağırdı.

“Belki de benden vazgeçmesin diye! Mihail’in iki casusu yakalaması, yitirdiği itibarını geri kazanması için büyük bir şanstı. Bir anda söyledim. İşin nereye varacağını hesap edemedim.”

“Mihail seni bırakmasın diye bizi kurban ettin yani. Mesele, fikirlerin bile değil! Ne kadar alçakça...” dedi Ayvaz.

“Ölüme mahkûm edileceğinizi düşünemedim. Bir anda oldu yemin ederim bir anda... Tutuklanıp zindana konduğunuzu öğrenince perişan oldum. Pişmandım. Ne yapacağımı düşünürken Mihail ile binbaşı gelip beni yeniden sorguladılar. Binbaşı çıktıktan sonra Mihail’e hamile olduğumu söyledim. ‘Bu senin sorunun!’ dedi. Söylediklerine inanamadım. Kalbime bıçak saplandı sanki. ‘Nasıl böyle söylersin!’ dedim. Alay etti. Ayrıca sırlarınızı bana anlatmanızın beni de şüpheli yaptığını söyleyerek çekip gitti.”

“Sonra?” dedi Ayvaz.

“Dakikalarca ağladım. Kendimden tiksindim. Bir an canıma kıymayı bile düşündüm ama yapamadım. Son defa konuşmak için Mihail’in odasına gittim. Yine içiyordu. Kovdu beni. Lütfen konuşalım diye ısrar edince kalkıp üstüme yürüdü. Bana aynı geçen seferki gibi vurmaya kalkınca yanımda götürdüğüm bıçağı kalbine soktum. Yere yığıldı. Bir anda oldu her şey... Köşeye sinip çaresizce ne yapacağımı düşündüğüm esnada bombardıman başladı. Kendime gelince masasındaki, anahtar tomarını, silahını ve yumurtayı alıp kaçtım. Sonra da gelip sizi çıkardım.”

Maral susup öksürük nöbetine tutulurken, Firuz beyinciği çıkarılmış bir kuş gibi yalpalayarak yürümeye devam etti. Ayvaz da

yerden bir tutam kar alıp ağzına attı ve dostunun ardından yürüdü.

*

Saatler süren yürüyüşün ardından önlerinde sis içinde yüzen bir köy belirdi.

Firuz, on-on beş evden müteşekkil olan köyü nazarlayıp “Buradan yiyecek bulup biraz dinlenmeli, ısınmalıyız. Yoksa geberip gideceğiz” dedi.

“Yüzümüz, gözümüz yara bere içinde. Kıyafetlerimiz desen berbat... Köylüler şüphelenmezler mi?” dedi Ayvaz.

“Köyde asker yoktur, varsa da haklarız. Köylülere de cepheden çıktığımızı, Ladoga’ya gittiğimizi söyleriz” dedi Firuz.

Bayırı inip köye girdiler. Yorgunluğun son kıvrımındaydılar. Her yer soğuk kokuyordu. Köyde üç beş ihtiyardan ve çocuklardan başka kimse yoktu. Onları cepheden döndüklerine inandırıp birkaç buruşuk patates, su, odun, battaniye, içlik ve küflü ekmek alarak sahipsiz evlerden birine yerleştiler. Ateş yakıp karınlarını doyurduktan sonra biraz kestirmeye karar verdiler.

Huzursuz ve kesik uykudan ilk çıkan Ayvaz oldu. Sancıyan yerlerini ovalayarak Firuz’u dürttü. Mangalın başına geçip ateşi beslediler ve odunları saran yalazları izleyerek Maral’ın uyanmasını beklediler. Bekleyiş uzayınca Ayvaz kalkıp onun yattığı köhne divana seğirtti.

Maral titriyor, göğsü uyumsuz ritimlerle inip kalkıyordu. Yana kayan kalpağının altından akan saçları, terli alnına yapışmıştı. Boynunun solunda fındık büyüklüğünde bir yumru peyda olmuştu. Yüzü mosmordu. Ayvaz, yanağına dokununca parmaklarına ateş bulaştı.

Merakla kendisine bakan dostuna dönüp alçacık sesle, “Cayır cayır yanıyor. Bu halde yürüyemez. Gece burada kalalım...” dedi Ayvaz.

“Olmaz, çok tehlikeli...” dedi Firuz.

“Alay yerle bir oldu. Geride sağ kalanlar, kaçtığımızın farkında bile değildirler. Biz de feci haldeyiz. Kasıklarım, bacaklarım

uğulduyor ağrıdan. Hem onu bu halde, bu soğukta, nereye çıktığı meçhul bir yolda yürütürsek dayanamaz...”

Firuz, yanan odunları izlerken “Öyleyse burada kalsın!” dedi.

O esnada Maral doğrulup mecalsiz gözlerle onlara baktı. Kuru sesiyle, “Sizinle geleceğim, burada kalmam” dedi.

Ayvaz, kaşlarını kıvırarak “Firuzcan kurban olayım inat etme de, kalalım. Baksana haline” dedi.

Firuz, battaniyeye sarılıp akıbetinin ne olacağını bekleyen Maral’a düşmanca bir bakış attı. “Umurumda değil...”

“O bir insan Firuzcan. Her ne kadar telafisi mümkünatsız hatalar yapmışsa da, iyi günlerin hatırına onu burada bırakamayız” dedi Ayvaz.

Firuz bir anda ayağa kalkıp öfkeyle, “Rezilce...” diye bağırdı.

“Ne rezilce?” dedi Ayvaz.

“Her şey... Her şeye rağmen senin bu saçma sapan merhametin! Acıdığın kadının kör bıçaktan farkı yok! Gövdemizdeki ve içimizdeki yaraların müsebbibi. Karnında da Mihail’in tohumu duruyor!”

“Söylediklerinin şu anki durumumuzla alakası yok! Fevri davranma. Onu affedip bağrımıza basalım demiyorum. Yalnızca bir gün daha bekleyelim. Köylülerden ilaç falan bulayım. Hiç olmazsa bir gece dinlensin. Bizim de ihtiyacımız var buna.”

“Söylediğimi anlamıyorsun herhalde, onun ne durumda olduğu beni zerre kadar ilgilendirmi...”

“Sus!” diye bağırdı, Ayvaz, “Merhamet yorgunu olmak seni öldürmez ama bu kinin... Git aynaya, şu haline bak! Hiçbir yere gitmiyoruz” deyince, Firuz’un gözlerine şeytani bir ışık kondu ve sıkılı yumruğunu ardındaki çürümüş kapıya indirdi, var gücüyle.

Kapının gövdesi bükülürken Ayvaz’a doğru bir adım atıp “Hâlâ akıllanmamışsın! İstiyorsan al senin olsun, birlikte yaşayın bu köyde. Merak etme yaptıklarını sindirmekte zorlanmazsın. Çocuğuna da baba olursun!” diye bağırdı.

Ayvaz’ı bir titreme aldı ve gözleri büyüdü. Firuz’un yakasına yapıştı.

Firuz müstehzi bir gülümsemeyle, “Yine vuracak mısın bana... Vur! Yüzümde sağlam yer bulursan indir yumruğunu...” dedi.

Maral, “Firuz haklı, burada kalmak olmaz. Köylüler kaçak olduğumuzu er geç anlarlar. Ha şimdi gitmişiz ha yarın” diyerek zorlukla ayağa kalktı.

Firuz, yakasını Ayvaz’ın ellerinden kurtarıp dar adımlarla yürümeye başladı. Ayvaz, bir süre kıpırtısız kaldıktan sonra, “Dayanabilecek misin?” diye sordu Maral’a.

Maral, kırık bir tebessümle, “Dayanırım” dedi.

*

Hava kararmıştı. Bir devin nefesi gibi uğuldayan rüzgâr ve dizlerine varan kar örtüsü, dengede durmalarını zorlaştırsa da, doğuya kıvrılan patikada ilerliyorlardı. Firuz önde, Ayvaz ortada, Maral ise arkadaydı. Görünmez bir ipin üç düğümü olarak aynı hizadaydılar.

Kıvırcık dallarıyla birbirlerini saran ağaçların içinden geçerlerken Maral durdu. Nemli bakışlarını yıldızlara doğrulttu ve yankısı gece kuşlarını ürküten bir iniltiyle yere yığıldı. Ayvaz gerisine dönüp sese koşarken, Firuz yerinde bekledi.

Karlara gömülen Maral’ı boynundan kaldırıp elası çekilmiş gözlerine, kavlamış dudaklarına baktı, Ayvaz. Elini onun bileğine koyup nabzının durgun tıpırtısına kulak kesilirken Maral, “Bakü’de yaptığımız gibi son defa yan yana uzanıp gökyüzünü izlemek istiyorum” dedi.

Ayvaz, şefkatle gülümseyip “İyi olacaksın” dediği esnada, Firuz da fenerin ışığını sektirerek koşup Maral’ın yanına çömeldi.

Maral’ın sesi silikleşti. “Olmayacağım. Hayatın, içimden akıp gittiğini hissediyorum.”

Ayvaz, onu omuzlarından kavrayıp “Hadi bir gayret doğrul” dedi.

Maral, kuru öksürüğe boğularak kalkmaya yeltense de doğrulamadı. Tepeden tırnağa titriyordu. Ayvaz, kısa bir muhakemenin ardından paltosunu çıkardı. Maral’ı bir bebek gibi paltoya kundaklayarak sırtına aldı ve incecik kollarını boynunda

düğümledikten sonra keskin bakışlarını Firuz'a saplayarak "Köye geri dönüyoruz!" deyip yürümeye başladı. Firuz ses etmeden peşlerine takıldı.

Geldikleri yolu geri yürüyorlardı. Soluk soluğaydılar. Kar, akşam karanlığını tırmalayarak yağıyor, uzaklardan belli belirsiz sesler duyuluyordu.

Köyün solgun ışıkları görününce Ayvaz, "Az kaldı, az..." derken boynunun hafiflediğini, Maral'ın kollarının bir sarkaç gibi iki yana sallandığını fark etti. Endişeyle, "Maral?" dedi. Yanıt gelmeyince, "Maral beni duyuyor musun?" diye bağırdı bu kez. Yine ses gelmeyince onu sırtından indirip kara uzattı.

Maral'ın gözleri aralıktı, göğsü usulca inip kalkıyordu. Firuz o an, kardaki kırmızı lekelere bakıp "Kan!" deyince, Ayvaz feneri alıp Maral'ın belden aşağısına doğru tuttu. Bacaklarının kana bulandığını görünce sarsıldı. Maral'ın kulağına eğilip "Köy göründü Maral, bak ışıklarına... En fazla yirmi dakikalık yolumuz kaldı. İyi olacaksın, sık dişini" dedi. Onu tekrar sırtına almaya çalışırken, Maral kaşlarını kaldırıp "Hayır..." dedi ve kollarını iki yana açarak "Ellerimi tutun" dedi.

Firuz ile Ayvaz tereddütle Maral'ın ellerini tuttular. Avuçları alev alevdi.

"Ölüyorum" dedi Maral. "Köye kadar dayanamam."

"Dayanırsın!" dedi Ayvaz, gözlerini yaş basarken.

Firuz sesine saplanan ağrıyla, "Her şey düzelecek" diyebildi.

Maral gülümseyip "İkinizi de çok sevdim ama..." dedi ve sustu. Dudakları ayrıldı. Akına kar yağan gözleri yıldızlara çevrildi. Ateşle karılmış gözbebekleri büyüyüp küçüldüler...

Ayvaz başını onun kalbine koydu, ses yoktu. Çiğlenmiş kirpikleri rüzgârla dalgalanıyorlardı. Ayvaz, parmaklarını yuvarlayıp alnına dayayarak ağlamaya başladı. Firuz ise dizlerinin üstüne çöktü. Başını sola yatırmış manasız gözlerle Maral'ın cansız bedenine bakıyordu.

Ayvaz, aniden gerisine dönüp Firuz'u sertçe itti. Firuz Maral'ın yanına yıkılıp öyle kalınca, Ayvaz da diğer tarafa uzandı. Yan

yanaydılar. Bakü'de yaptıkları gibi geceyi seyrediyorlardı.

Kar yavaşlayınca Ayvaz, "Gece yetmezmiş gibi bir de gündüz olacak. Nasıl yaşayacağım" diyerek ayağa kalktı ve ağlamakla gülmek arasında sallanan tuhaf bir yüz ifadesiyle üç adım ötedeki ağacın dibine gidip var gücüyle karı eşelemeye koyuldu. Firuz, Maral'ın başucundaydı. Dostunun bir mezar hazırladığını anlayınca kalkıp onun yanına gitti ve karı birlikte eşelediler.

İki dost, bacakları sertleşip saçları buzlanana, elleri morarana kadar kazdılar. Ortaya küçük bir boşluk çıkınca Maral'ı incitmeden kaldırıp kardan mezara koydular. Fakat üstünü örtemiyorlardı. Ayağa kalkıp onun güzelliğini son kez izlemek istediler.

Ayvaz, bir şey söylemek için derinden nefes almıştı ki birden mezara doğru büyük bir karaltı indiğini gördüler. Yüzleri korkuyla yarıldı. Bir adım gerileyip onun ne olduğunu anlamaya çalışırlarken devasa akbaba Maral'ı pençelerinin arasına aldı. Korkularından sıyrılıp can havliyle kuşun geniş kanatlarından yakalamaya yeltendiler ama akbaba yükseldi, yükseldi, yükseldi...

Firuz ile Ayvaz, heykel kıvamında donup göğe yükselen Maral'a baktılar.

Akbaba ve Maral, yıldızlı gökyüzünde kaybolunca kadar, nefes almadan onları izlediler. Biraz sonra yıldızlardan biri ışıldadı.

"Zühre!" dediler, aynı anda. "Zühre..."

*

Gecenin sayfaları birer birer kopup hiçliğe karışırken onlar hayal ile hakikatin sınırında oturuyorlardı. Gözlerine ölümün dinginliği sinmişti. Birbirlerini incitmeden dökülen kar tanelerine, boyun bükmüş ağaçlara ve Maral'ın boş mezarına bakıyorlardı.

Ayvaz, Maral'ın paltosunun cebinden çıkan üçünün yan yana, kara kalemle çizilmiş resminin olduğu kâğıdı avucunda sıkarken zayıf sesiyle, "Senin yüzünden öldü o" dedi. "Eskisi gibi olamayız artık."

"Biliyorum..." dedi Firuz. Göz peteklerinde bu acıyla nasıl başa çıkacağını düşünen bir yarık açılmıştı. "Ne yapacağız peki?"

“Ölümden beter olanı neyse...”

“Ayrılık mı?” dedi Firuz.

Ayvaz, başını sallayarak köylülerden aldıkları poşeti çıkarıp içinden bir patates, bir ekmek aldı. Geriye kalanları ve feneri ona uzatıp “Al” dedi.

Firuz, “Ne demek bu?” diyebildi.

Ayvaz dikeldi. “Allah’a emanet ol” dedi.

Firuz, “Başka bir yol bulamaz mıyız?” dedi ağlamaklı sesiyle.

“Yolları kar örttü” dedi Ayvaz. “Bu soğukta hem Ruslar hem Almanlar tarafından kıstırılmışken kurtulamayız zaten” dedi ve güneye doğru yürümeye başladı.

Firuz, kıpırdayamadı. Elindekileri yere atıp dizlerinin üstüne çöktü. Dostunun kar ve karanlıktan dokunmuş gölgesi uzaklara karışırken “Ayvazcaan!” diye bağırdı.

3. BÖLÜM

Firuz Dede sustu. Gözlerinde rengarenk yaşlar birikmişti. Bense nefes bile almayı unutarak dinlediğim hayattan sonra, onun derinlere batmış gözlerine, içinde hayal ile hakikatin aktığı yüz çizgilerine bakıyordum. Bir şey söylemek, soru üstüne soru koymak istesem de yapamıyordum. Dilimin bağı geçmişe dolanmıştı. Ağzımı açamadım. Firuz Dede, gözlerini yumup kafasını geriye yaslayınca onu mazisinin hayaletiyle baş başa bırakmak adına önüme döndüm.

Bu arada, Ermenistan sınırından geçemediğimiz için uzadıkça uzayan yolun sonuna gelmiş, Bakü'ye varmıştık. Üç gün boyunca, verdiğimiz molaları ve uyumalarını saymazsak o hiç durmadan anlatmış, biz de pürmerak dinlemiştik. Bazen Firuz Dede hikâyenin kimi kısımlarını unutmuş bazen de olayların dizimini karıştırmıştı. Benim şimdi anlattıklarım, hikâyenin zihnimde düzene soktuğum, üçüncü bir gözle anlattığım hali...

Yaklaşık bir saat sonra şehri tepeden gören bir ağaçlıkta durduk. Hep birlikte aşağı indik. Sert bir rüzgâr esiyordu. Firuz Dede, uçuruma doğru yürüyüp karşındaki manzarayı seyre daldı. Ben ve torunu Akif, arabanın yanında dikilip onun memleketiyle, çocukluğuyla ve gençliğiyle hasret gidermesini bekledik.

Firuz Dede, beyaz saçlarını rüzgârın insafına bırakarak Bakü'yü doya doya izledikten sonra, "Çok değişmiş ama hâlâ güzel..." dedi.

Arabaya döndüğümüzde dağılmış saçlarını taradı ve Ayvaz'ın mektubunu göğsüne koyarken "Ben biraz uyuyacağım, Barış Sokağı'na varınca uyandırın" diyerek gözlerini kapattı.

Akif, telefonundaki haritadan Barış Sokağı'nın rotasını ayarlayıp gaza bastı. Dar ve tozlu yoldan aşağı doğru inerken Akif'in sıcak bakışlarını üstümde hissettim. Teypte Marcel Khalifa'nın *El- Jisr*

şarkısı çalıyordu.

Yarım saat sonra çevresi, ince nakışlarla bezenmiş, kubbeli eski binaların olduğu küçük bir meydana çıktık. Burnuma reyhan, nane ve çilek kokuları doldu. Akif, arabayı durdurup eliyle karşımızdaki sokağı gösterdi. Gözlerimi kısıp sokağın girişindeki mavi lehva üzerine işlenmiş "Barış Sokağı" yazısını okurken o da şefkatle dedesine dokundu.

Firuz Dede gözlerini açıp "Geldik mi torunum?" diye sorunca, Akif başını sallayıp işaret parmaklarını birbirine vurdu.

Firuz Dede, başını camdan çıkarıp cumbalı evlerin gölgelediği taş sokağa baktı, elleri titriyordu yine. "Nergis kızım, saat kaç?" diye sorunca saati söyledim. Mektubu ve telefonunu uzatıp "Ben beceremem kızım. Mektubun sonundaki şu numaraya 'Geldim. Barış Sokağı'nın önünde bekliyorum' diye mesaj yaz" dedi. Ellerinin üstündeki yaşlılık beneklerinin kabardığını hissettim.

Telefonu alıp hızla mesajı yazdım ve yarım asırdan fazla süren buluşmayı beklemeye koyulduk.

Akif, kollarını direksiyona yaslamış beni izliyordu. Beni herkes unutmuş da yalnızca o hatırlıyormuş gibi bakıyordu. Bense onun yumuşak bakışlarından tuhaf bir memnuniyet duyarak sokağı gözlüyor, başka hayatların yüküyle ağırlaşmış şuuruma yağan soruların cevabını arıyordum.

O anda Firuz Dede'nin "Ya Allah!" diyerek kapıyı sertçe açtığını işittim. O belini tutarak dışarı çıkınca Akif'le ben de peşinden indik.

Firuz Dede, arabanın önüne mıhlanmış, gözlerini sokağın girişine odaklamıştı. Baktığı yerde iri yarı bir adam duruyordu. Ak sakalından ve öne eğik duruşundan epey yaşlı olduğu anlaşılıyordu. Başında kalpak, üstünde gri takım elbise ve elinde siyah bir baston vardı.

Firuz Dede rüzgârda uçuşan saçları, açık ağzı, yuvasından taşmış gözleri ve titreyen gövdesiyle birkaç adım attı. Elini kalbinin üstüne koymuştu. Karşısındakinin kim olduğundan emin olunca derin bir nefes alarak "Ayvaz!" diye bağırdı ve ihtiyar bacaklarından beklenmeyecek bir çeviklikle koşmaya başladı.

Ayvaz Dede de, bastonunu bırakıp topal ayağına aldırmadan karşı yönden koşuyordu. Zaman, her an kopacakmışçasına incelmişti. Onlar ağır çekimle birbirlerine yaklaştıkça yer sarsılıyor, etrafa mazinin akisleri saçılıyordu. Sokağın önündeki boşluğa geldiklerinde durup birbirlerine baktılar. İkisinin de gözlerinden yaşlar süzülüyordu...

Ayvaz Dede kollarını açıp "Kıtkafa!" deyince kucaklaştılar. Öyle bir kucaklaşmaydı ki...

Güneş alçalmıştı. Zaman, geriye akıyordu sanki. Akif'le, dolu gözlerimizle kavuşma ânını bir film sahnesi gibi izliyorduk. Firuz ile Ayvaz birbirlerine sarılmış halde dakikalarca kaldılar. Söze dokunmadan, yüzlerindeki zamanın açtığı derin çatlakları izledikten sonra eskisi gibi kollarını birbirlerinin omuzlarına atarak Barış Sokağı'nda yürümeye başladılar.

*

İki ihtiyar, uzun süre küs olanların barıştıklarında yaptıkları geleneğe uyarak sokağı baştan sona yürüyüp geri döndüklerinde onların yanına koşturduk. Firuz Dede bir çocuk heyecanıyla benle Akif'i Ayvaz Dede'ye takdim etti. Ayvaz Dede'nin elini öptük. Ayvaz Dede, kalın kaşlarının altında yuvarlak kömür parçalarını andıran gözleriyle bizi süzdükten sonra ikimize de içtenlikle sarıldı.

Firuz Dede'nin anlattığı gibiydi Ayvaz ne eksik ne fazla. Kara kavruk yüzüne dağılmış derin çizgiler, sarkmış gözaltı torbaları, iki büklüm duruşu ve kırışmış boynundaki benekler aklımdaki genç Ayvaz'ın görüntüsünün üstüne eklenmiş teferruatlardı yalnızca.

Sokağın önünde biraz oyalandıktan sonra hep birlikte arabaya geçtik. Firuz ve Ayvaz arka koltuğa oturdular. Kafalarını birbirlerine yaslayıp dikiz aynasına yansıyan görüntülerine şaşkınlıkla bakıp gülümserlerken Akif arabayı çalıştırdı.

*

Meydandan çıkıp meşhur İçeri Şeher'e gittik. İki arkadaşın gençliklerinde en sevdikleri tabelasında –Cocoş'un Yeri– yazan ve

şimdilerde Cocoş'un torunlarının işlettiği lokantada lüle kebabı ve türlü yemekler yedik. Peşinden İçeri Şeher'in dar sokaklarında kısa bir gezinti yapıp önümüze çıkan güzel bir kahvehaneye girdik. Ayvaz ve Firuz Dede, bizi unutarak kendi âlemlerine daldılar. Bazen birbirlerinin ellerini öpüyorlar, gülerek ağlayarak sohbet ediyorlardı. Ağızlarından çıkan kelimeler, boşlukta bir tablo çiziyor ve ben bu tablodaki her şeyi görüyor ama dokunamıyorum.

Akşamüstüne doğru Ayvaz Dede'nin evine vardık. Rengarenk çiçek tarhlarının ve onlarca kayısı ağacının ortasında sarı boyalı müstakil bir evdi.

Biz, balkondaki minderlere kurulup meraklı gözlerle etrafı incelerken Ayvaz Dede aksayarak içeri girdi. Firuz Dede'nin ise heyecanı yatışmamış gibiydi, piposunu dumanlayarak çiçeklere bakıyordu.

Ayvaz Dede, elinde tepsiyle geri döndüğünde kalkıp ona yardım ettim. Herkesin önüne çay, kurabiye ve akide şekerleri koydum. Ayvaz Dede, çeşmenin yanında duran üç kedinin önüne yiyecek bıraktıktan sonra kamburunu çıkararak gelip Firuz Dede'nin yanına oturdu. Firuz Dede, kolunu onun boynuna atıp "Ayvazcan bakıyorum da yıllar yüzünü, bedeni değiştirdiği gibi huylarını da değiştirmiş. Sen kedilerden nefret ederdin..." dedi.

"Yalnızlıktan Firuzcan. Yalnızlık, kedilere muhtaç etti beni" dedi Ayvaz Dede, gülümseyerek.

Firuz Dede, gülüp dostunun omzunu ovalarken birden gözlerini bana çevirdi.

"Evet Nergis kızım. İşte Bakü'deyiz" deyince, mutlulukla, "Evet" dedim.

Firuz Dede, "Hikâyemin devamını merak ediyor musun?" diye sordu.

"Çok..." dedim.

Firuz Dede, "Buraları süratli anlatayım" diyerek devam etti. "O uğursuz gecenin, yani Ayvaz'ımla ayrılmamızın ardından bir şekilde Alacakurt'un adamlarına ulaştım ve beni Türkiye'ye geçirdiler. Ankara'da Alacakurt ile buluştuk. O günden sonra da onun yanından

ve emrinden ayrılmadım. Yoğun bir eğitim alıp işe başladım. Bu esnada aileme hayatta olduğuma ve yakında döneceğime dair bir haber ilettim.

Yıllarca Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde Türkiye için çalıştım. Hayatım, yoluna girmiş gibi görünüyordu ama içim paramparçaydı. Hep Ayvaz'ı düşünüyordum. Çok özlüyordum. Yüzünü unutmak korkuyordum. Onu hatırlamak için her şeyi unutmaya razıydım.

Tabiri caizse yarım kalple yaşıyordum. Alacakurt'la görüştüğümüzde ilk iş olarak Ayvaz'ı bulmasını istemiştim ondan. O da elinden geleni yapıp başta Petersburg ve Bakü olmak üzere her yerde Ayvaz'ı aratmıştı. Lakin hiçbir iz yoktu. Avrupa'da çalışırken Alacakurt ile buluşmalarımızda bıkmadan usanmadan Ayvaz'ı soruyordum. Her defasında cevap aynıydı: 'Maalesef, hiç bir iz yok...'

Londra'da vazifeli olduğum yıllarda Ayvaz'ın Almanlara esir düştüğüne, barış anlaşmasına kadar Mauthausen'deki esir kampında kaldığına sonrasında ise Rusya'ya döndüğüne dair istihbarat alınca umutlandım. Hayatta olduğunu bilmek içime su serpmişti, hâlâ umut vardı yani...

Soğuk savaş zamanında Rusya'ya gitmem tehlikeli olduğu için oradaki nüfuzlu arkadaşlardan Ayvaz'ı yeniden aramalarını istedim. Günlerce süren derin araştırmalara rağmen herhangi bir şey bulunamadı. Ayvaz, yer yarılıp içine girmişti ve ben yerin en dibine dahi girmeye razıydım.

Ah... Yıllar geçti. Alacakurt vefat etti. Ben de bir ömre sıkışıp kaldım. Ayvaz her gün aklımda olsa da, umudumu kesmiştim artık. Acımı katlayıp küçülterek göğsüme koydum. Emeklilik yaşım gelince köşeme çekildim. Hiç bitmeyen sağlık sorunlarımla boğuşmaya daldım. O yıllarda eşimi kaybettim peşinden de kızım evlendi.

Yalnızdım. Bakü'ye dönmeyi düşünsem de cesaret edemiyordum. Acı hatıraların vaazı kulaklarımdaydı. Hem burada kimim kimsem kalmamıştı. Kendimi torunuma adayarak bir süre İstanbul'da yaşadım. Şehrin kalabalığı, hırgürü katlanılmayacak raddeye varınca

Fethiye’deki evime yerleşmeye karar verdim. Yıllar evvel emeklilik günlerimi düşünerek almıştım o evi. Kızım, laf olsun diye bu fikre karşı çıksa da kararlı olduğumu görünce üstelemedi. Damadımla birlikte beni yerleştirip döndüler. Sonra da seninle tanıştık işte...”

Hava yavaş yavaş kararmaya başlarken Firuz Dede yüzüne ciddi bir ifade yerleştirip oturuşunu değiştirerek “Evet... Gelelim seni de niçin peşimden buraya sürüklediğim meselesine...” deyince anlamadım.

Büyük bir merakla, “Niçin?” diyebildim.

Firuz Dede, “Sabah senden ses çıkmayınca dayını aradım. Kaba bir ses tonuyla senin bundan sonra gelmeyeceğini, işi bıraktığını söyledi. Şüphelendim. Dayının arkadaşı olan kapıcı Salih’in eline biraz para sıkıştırınca her şeyi anlattı. Antalya’ya zorla götürüldüğünü öğrenince adresi aldım.

Senin için ne yapabileceğimi düşünürken kapı çaldı. Gelen torunumdu. Elinde, İstanbul’daki eski adresime gönderilmiş bir zarf vardı. Mektubun Ayvaz’dan geldiğini anlayınca deliriyorum sandım. O ânı anlatsam, sadece o an neler hissettiğimi... Koltuğa yığıldım. İlaçlarımı içip biraz dinlendikten sonra mektubu bir çırpıda okuyup sonundaki numarayı aradım. Elimi kalbimin üstüne koydum. Telefon üç defa çalıp açıldı, karşıdaki sahiden Ayvaz’dı...

Ağlayıp gülerek kalp dövüntümü dizginleyerek saatlerce konuştuk. Meğer Ayvaz’ımın başından neler geçmiş neler; esir kampları, işkenceler, hapisler, Sibirya... İşimiz bitsin, isterse kendisi anlatsın. Sen de merak ediyorsundur. Nerde kalmıştım. Ayvaz’ım beni Bakü’ye çağırınca hiç düşünmeden tamam diyerek telefonu kapattım. Birkaç saat daha uzanıp sakinleştim. İhtiyar bedenim için bu kadar heyecan fazlaydı. Fakat Ayvaz’a kavuşmadan ölmeyeceğimi biliyordum. Torunuma Bakü’ye gidelim mi diye sorunca sevinçten havalara uçtu. Zira ona hikâyemi o kadar çok anlatmıştım ki Ayvaz onun çocukluk kahramanıydı.

Hemen yola çıkabilirdik fakat seni orada bırakmaya gönlüm razı gelmiyordu. Tez vakitte öz kızım gibi sevmiştim seni. Uzun uzun düşündükten sonra bir plan yaptım. Seni nasıl kurtaracağımı

düşünürken de aklımda bir yıldız parladı. Tekrar Ayvaz'ı arayıp ona bir soru sordum ve aklımdakilerden emin olunca kararımı kesinleştirdim. Sana kimlik ve pasaport ayarlamak haricinde her şey hazırdı. O meseleyi de bir şekilde hallettikten sonra harekete geçtik.

İşte böyle Nergis kızım. Bakü'deyiz. Ben Ayvaz'ıma çok geç de olsa kavuştum. Şimdi sıra sende..." dedi.

Afalladım. Heyecanla, "Nedir Firuz Dede? Ben neye kavuşacağım?" diye sorunca iki can yoldaşı birbirlerine bakıp gülümsediler. Firuz Dede, "Kendine..." diye cevap verirken Ayvaz Dede, elini ceketinden içeri soktu ve cebinden minnacık, kırmızı renkte bir şey çıkardı.

Tepeden tırnağa ürperdim. "Bu o yumurta mı?" deyince iki ihtiyar tebessümle kafalarını salladılar.

Bir illüzyonun içindeydim sanki. Dolunay çıkmıştı. Firuz Dede yumurtayı alıp dolunaya baktıktan sonra bacaklarını işaret ederek "Gel, başını dizime koy Nergis kızım" dedi. Bir süre duyduklarımı idrak etmeye çabalayarak Firuz Dede'nin gözlerine baktım.

Ayvaz Dede, "Korkma kızım, iyi olacaksın evelallah" deyince, şuursuz halde yerimden kalktım ve tereddüt etsem de başımı Firuz Dede'nin dizlerine yatırdım. Titriyordum. Firuz Dede, sert yumurtayı küçük bir çekiçle çatlatarak üst kabuğunu güçlükle yardıktan sonra yumurtayı yüzüme doğru eğdi ve alnıma koyu kırmızı, bal gibi kıvamı olan, kokusuz bir sıvı akmaya başladı. O an neler hissettiğimi tarif etmek çok zor. İlahi bir güçle dans etmek gibi... Serinlik, ferahlık, boşluk. Alnımdan başlayıp boynuma doğru nokta nokta inen tuhaf bir his. Firuz Dede, titrek parmaklarıyla kızıl sıvıya bulanmış yüzümün her sathını dakikalarca ovdu.

Gözlerimi açtığımda yüzüm hem cayır cayır yanıyor hem de üşüyordu. Firuz Dede, "Maşallah!" derken doğruldum. Ayvaz Dede elindeki aynayı bana çevirince gözlerim kardı, bayılacak gibi oldum. Aynadaki yüz, eski mutlu günlerimdeki yüzümdü... Suratımda, boynumda nokta kadar pürüz, iz, leke kalmamıştı. Evvela bunun bir düş olduğunu sandım. Düşlerimde yüzümün eski haline döndüğünü o kadar çok görmüştüm ki...

Sonra gözlerimi defalarca kapatıp açtım. Alnıma, gözüme, burnuma, şakaklarıma, yanaklarıma, çeneme, boynuma dokundum dakikalarca, dakikalarca... Gerçektim. İyileşmiştim. Çığlık, peşinden kahkahalar attım. Hayat, usulca akıp kalbime doldu. Evvela Firuz Dede'ye ardından Ayvaz Dede'ye ve Akif'e sarıldım. Hepsi neşe içindeydiler. Allah'ım, yerimde duramıyordum. Ağlıyordum mutluluktan, gülerek ağlıyordum...

Aradan bir saat geçmiş olmasına rağmen hâlâ aynaya bakıyordum. Yüzümü aynadan çekersem eski halime dönmekten korkuyordum. Akif hayranlıkla, Firuz ve Ayvaz Dede ise çaylarını yudumlayarak iyilik, güzellikle mutluluğumu izliyorlardı.

Firuz Dede, "Sana umudunu kaybetme demiştim. O seni hiç terk etmedi" deyince onun ayaklarına kapanmamak için kendimi zor tuttum. Onun ve Ayvaz Dede'nin ellerini öpmekle yetindim.

Ben yaşadıklarımı hazmetmeye çalışıp, kendimi her şeyin dipsiz bir düş olmadığına ikna etmeye çalışırken, Akif, semaverden taze çayları getirdi ve Ayvaz Dede o geceden bugüne kadar olan acı hayatını anlatmaya koyuldu.

*

Horoz sesleriyle uyandığımda, yattığım kanepeden sıçrayıp hemen aynanın karşısına geçerek yüzümü seyrettim. hâlâ inanamıyordum lakin iyileşmiştim. Huzurluydum. Mutluydum. Heyecanla balkona çıktım. Kuş cıvıltıları, çiçek kokuları, kelebekler ve tatlı bir güneş... Dünya benim için dönüyordu sanki. Akif ile Ayvaz Dede, kahvaltı sofrasını hazırlıyorlar, Firuz Dede ise çeşmede ellerini yıkıyordu. Hepsi birden neşeyle "Günaydın" dediler. "Günaydın" diyerek karşılık verdim.

Taze ekmek, türlü peynirler ve reçellerle karnımızı doyurup kahvelerimizi içerken Firuz Dede piposunu yakıp "Yüzün acımıyor değil mi kızım?" diye sordu.

"Acımıyor Firuz Dede, acısa bile gıkımı çıkarmam" dedim, gülüştük. "Fakat, sen çok yorgun görünüyorsun, ilaçlarını içireyim."

Firuz Dede, "Ayvazımla sabaha kadar oturduk. Uykusuzum

yalnızca” deyip ilacını içti ve devam etti: “Bugün yolcusunuz. Akif’le İstanbul’a gideceksiniz.”

Şaşırdım. “Ya siz?” dedim.

Ayvaz Dede araya girdi. Kalın kaşlarını kaldırarak “Onu hiçbir yere salmam ay kızım. Ömrümüzün son demlerini birlikte geçireceğiz” dedi.

Biraz duraksayıp mahcubiyetle, “Peki ben İstanbul’da ne yapacağım Firuz Dede?” dedim

“Artık iyisin. İstanbul’da kendine güzel bir ev tutarsın. Okumaya devam... Sonra seni yormayacak bir iş. Annen de gelir. Akif hep yanında olacak. Sana bir miktar para da vereceğim” dedi.

“Sağ ol Firuz Dede. Senin hakkını nasıl ödeyeceğim, diye bir cümle vardır ya, şu an o cümleyi kurmaya bile utanıyorum. Hayatım boyunca sana dua edeceğim” dedim. Gülümseyerek başını salladı.

“Siz hep Bakü’de mi olacaksınız peki?” diye sordum.

İki ihtiyar birbirlerine baktılar. Ayvaz Dede muzip bir ifadeyle, “Belki eski bir ahbabımızı ziyarete gideriz” dedi. Meraklı gözlerle devam etmesini bekledim. Ancak sözü Firuz Dede aldı. “Yıllar evvel, buradan çok ama çok uzakta yaşayan bir arkadaşımıza günün birinde onu ziyarete gideceğimize dair söz vermiştik” deyince, ağzım açık kaldı.

Öğleye doğru vedalaşma zamanı gelmişti. Firuz Dede ve Ayvaz Dede’ye tüm gücümle sarılıp tekrar ellerini öptüm. Akif de, dedesiyle uzun uzun kucaklaştı. Hepimizin gözleri yaşlıydı.

Akif ile arabaya binerken “Tumbaga’ya selamımı söyleyin” dedim.

“Söyleriz” dedi Ayvaz Dede. O sırada Firuz Dede, piposunu yeniden yakarken Ayvaz Dede onun kafasına dokunup “Az iç şu zıkkımı kıtkafa! Zaten iki ayağımız da çukurda...” deyince Firuz Dede “Sanane kıtkafa. Sen kendi işine bak” diye karşılık verdi. Hep birlikte kahkaha attık.

Akif, korna çalarak gaza bastı. Araba hareket ederken başımı camdan çıkardım. İki dost, ellerini birbirlerinin omzuna koymuş vaziyette bize el sallıyorlardı.

“Allah sizi bir daha hiç ayırmasın” diye bağırdım.
“Sizi de...” dediler bir ağızdan.

4. BÖLÜM

Nergis sustu, ellerini karnında birleştirmiş Emre’ye bakıyordu.

“Bitti mi?” dedi Emre.

“Bitti...” dedi Nergis.

Emre’nin yüzü sararmıştı. Derin bir nefes alarak büyüyen gözlerini göğe dikti.

Nergis tebessümle, “Anlattıklarıma inanmadınız, değil mi?” diye sordu.

“Öyle şeyler anlattın ki... Roman gibi...”

“Size söylemiştim.”

“Ya sonrası Nergis? Akif denen delikanlıyla Bakü’den yola çıktınız. Devamında neler oldu? Bu anlattıkların doğruysa niye buradasın?” dedi Emre.

Nergis, başını sola yatırıp anlatmaya devam etti:

“Firuz Dede ile Ayvaz Dede’yi ardımızda bırakarak günlerce yol aldık. İçimden gelmese de sana anlattığım gibi Akif’e de hikâyemi anlattım. İstanbul’a varana kadar da Akif’in güzel yüzünü izleyip ondan hoşlandığımı fark ederek çalan şarkıyı dinledim. Yol boyu aynı şarkıyı defalarca çalıp durmuştu Akif. İstanbul’a girip Kadıköy’e vardığımızda bir restorana gittik. Yolda atıştırmamıza rağmen ikimiz de kurt gibi açtık. İçeri girerken Akif elimi tuttu. Kalbim deli gibi çarpmaya başladı. Bırakmadım elini.

Garson menüleri getirince Akif, kâğıda, ‘Lavaboya gidiyorum’ yazıp önüme bıraktı. Gülümseyerek ‘Tamam’ dedim. Aradan beş dakika, on dakika, yirmi dakika geçti. Akif geri dönmedi. Mecburen bir şeyler yiyip endişeyle bekledim. Akif hâlâ dönmeyince lavaboya gittim, orada yoktu. Koşarak dışarı çıktım. Arabası da yerinde değildi.

Başım döndü. Yalpalayarak yandaki dükkânlara baktım. Yoktu. Hava kapalıydı. Zihnimdeki at kişniyordu. Yağmur yağıyordu. Gri binalar, korna çalan arabalar, insanlar, sesler... Her şey üstüme üstüme geliyordu sanki. Nefes alamıyordum. Kaldırımda birkaç adım atıp önüme çıkan su birikintisine baktım. Suya yansıyan yüzüm... Yüzüm korkunçtu yine. Yanık, pelteleşmiş, kırmızı... Yani Bakü'den önceki gibi perişan halde!

Çığlık atarak koşmaya başladım. Rıhtımın önündeki tiyatro binasının önüne çöküp kendimden çıkarcasına ağlamaya koyuldum.

Firuz, Ayvaz, Akif, Maral, Bakü, Savaş, Ruslar, Almanlar, Leningrad, uçaklar, babam, şeyh, dayım, annem, Antalya, İstanbul, piramit, Fethiye, Halit, kan, korku ve yüzüm... Adı konulmamış bir hissin derin sularında boğuluyordum.

Hepsi bir hayal miydi? Çıldırıyor muydum? Neredeydim? Kimdim? Hangi yıldaydım? Yüzüm... Kafama vurarak bağırdığımı hatırlıyorum. Gözlerimi açtığımda işte bu hastanedeydim."

Emre, gözlerini kısarak "Fakat yüzün... Yüzün iyileşmiş Nergis" dedi.

"Yüzümün iyileştiğini ve size saatlerce anlattığım her şeyin gerçek olduğunu biliyorum. Ama bazen aynada eski yüzümü görüp krizler geçiriyorum. Bazen yaşadıklarımın hepsinin bir hayal olduğu zannına kapılıyorum. Her şey gerçekse Akif nerede? Niçin beni bırakıp gitti. Bunun cevabını bilebilsem..." dedi Nergis.

"Peki, Akif öldürmüş olamaz mı Halit'i? Ortalıktan bir anda kayboluşunun sebebi bu olamaz mı? Sana âşıksa intikamını almak istemiş olabilir."

"Onun yüzünü bir kez görseydiniz, bırakın birini öldürmeyi başkasının gölgesine bile basmayacağını anlardınız."

Emre koluna baktı. "Saat çok geç olmuş. Ben müsaadeni isteyeyim. Sanırım iki gün sonra taburcu oluyorsun."

"Kesin değilmiş ama bana da öyle söyledi hemşire. Anlayacağınız deliliğimi kontrol edip ona göre karar verecekler."

"Ne yapacaksın çıkınca?"

"Annem, halamda. Beni onlar almaya gelecekler, ötesini

bilmiyorum.”

“Ya onlar? Yüzünün iyileşmiş olduğunu biliyorlar değil mi? Bakü’den sonra seni gördüler yani?”

“Evet. Annem, her şeyin bir mucize olduğuna inanıyor. Doktor ona, üstüme varılmaması gerektiğini söylemiş olacak ki ziyaretime geldiğinde çok soruya maruz kalmadım.”

“Anladım. Belki taburcu olduktan sonra ziyaretine gelirim. İlk işim Akif’i ve Firuz’u araştırmak olacak.”

“Belki de çoktan araştırmışsınızdır” dedi Nergis, önüne bakarken.

Emre’nin yüzü asıldı. Ayağa kalktı. Cebinden bir kart çıkarıp Nergis’e uzattı. “Telefonum burada. Aklına bir şey gelirse, bir ihtiyacın olursa çekinmeden ara lütfen” dedi ve sarsıla sarsıla yürüyerek karanlık bahçede gözden kayboldu.

*

Nergis iki gün sonra taburcu oldu. Onu almaya annesi, halası ve eniştesi gelmişlerdi. Hep birlikte arabaya doğru yürüyorlardı ki önlerine bir dilenci çıktı. “Allah seni sevdiğine kavuştursun. Bir yardım et bacım” dedi. Nergis orta yaşlı, saç sakal birbirine kavuşmuş dilencinin yüzüne bakınca adam, Nergis’in avucuna bir kâğıt koyup hızla uzaklaştı.

Nergis, donup kaldı. Arabaya girdiklerinde kâğıdı yanındakilere belli etmeden açtı. “Gülhane Parkı’nda seni bekliyorum” yazısını okuyunca aklı başından gitti. Eniştesi arabayı çalıştırıp ana caddeye çıkarak “Direkt eve mi gidelim?” diye sordu. Nergis heyecanla, “Canım mantı istiyor” dedi. Annesi ve halası bu cevaptan memnun olurlarken, eniştesi arabayı en yakın alışveriş merkezine sürdü.

Alışveriş merkezine girdiklerinde Nergis lavaboya gideceğini söyledi. Annesiyle birlikte lavabonun yolunu tuttular. Nergis orada, annesini atlatıp koşar adım alışveriş merkezinden çıktı. Kapının önündeki taksilerden birine atlayıp, “Gülhane Parkı’na” dedi. Taksici, “Avrasya tünelinden geçeyim mi abla?” deyince “Geç” dedi Nergis.

Gülhane’ye varınca etrafına bakınarak yürümeye başladı Nergis.

Parkı, baştan sona, sondan başa, sağdan sola arşınlasa da ona dair bir iz bulamadı. Alnında biriken terleri silerek bir banka oturdu. Hava kararmıştı. Etrafta polisler dolaşıyorlardı. Onlara endişeyle bakarken birden Akif'in yol boyu dinlettiği şarkıyı ve şiirin hikâyesini hatırladı: Ben Bir Ceviz Ağacıyım...

Ayağa fırlayıp koşmaya başladı. Ağaçları tek tek yokluyordu. Son olarak parkın Sarayburnu tarafında korumaya alınan ağaçlara bakmak için oraya seğirtince Akif'i gördü. Kalbi iğne iğne çarptı. Zihninin yine ona türlü oyunlar oynadığını düşünerek gözlerini kapayıp açtı. Akif, bir kuş gibi etrafı brandalarla çevrili ağacın tepesinde gülümsüyordu.

Nergis başını kaldırıp "Burada ne yapıyorsun?" diyebildi, son şaşkınlığıyla.

Akif kollarını iki yana açıp omuzlarını oynattı.

"Onu sen mi öldürdün?" diye sordu Nergis.

Akif başını sallayıp işaret parmaklarını birbirine vurdu.

"Neden?"

Akif, parmağıyla Nergis'i işaret ettikten sonra elini kalbinin üstüne koydu.

Nergis gülümsedi. Gözlerini Akif'ten ayırıp gökyüzüne çevirdi. Zühre yıldızının tam altındaydılar...